

IHS	
BIBLIOTECA DE LOYOLA.	
Sala	2a
Estante	2
Plúteo	8 5

140

40,3

46
5

D. PETRI
CHRYSOLOGI,
ARCHIEPISCOPI RA-
VENNATIS, VIRI ERUDI-
tissimi atque sanctissimi, insigne &
peruetusum opus Homiliarum
nunc primum in lucem
editum.

I
N
M
E
M
O
R
S,

I
N
M
E
M
O
R
I
A.

PARISIIS,

Apud Hieronymum de Marnef, & viduam
Gulielmi Cauellat, sub Pelicano, monte
D. Hilarij.

Ex libris Bartholomaei Moll S. D. Drij

DIVI PETRI CHRYSOLOGI

vita, ex certis authoribus con-
sita & collecta.

Petrus Chrysologus in foro Cornelij, quod
Imolam vocant, honestis parentibus na-
tus, à diuo Cornelio illius ciuitatis episco-
po, non modo sanctissimis moribus, ac di-
sciplinis optimè institutus, sed etiam sacris
altaribus oblatus est, ac consecratus: nec ita
multò post, beatissimo Sixto III. Pont. Max. à deo præ-
monstratus ecclesie Rauennatis XXII. Archiepiscopus
adlegitur. Hic vir omni genere laudis excellens duobus
Conciliis, quorum alterum Rauenna, Roma alterum,
Calij Symmachi Pont. Max. itémque Theodorici Ostrogo-
thorum regis iussu indictum est, interfuit, subscripsitque.
Ad Chalcedonensem præterea synodum aduersus Euty-
chen hæreticum literas dedit, quæ adhuc extant. At verò
quantum aurea quadam ingenij, atque eloquentiæ vber-
tate præstiterit, vnde & Chrysologi cognomen consecutus
est, ex eius orationibus facillimè existimare licet: quæ &
verbis, & rebus illustribus referta, amplius CLXXXVI.
quas quidem adhuc inuenerim, & legerim, feruntur. Is
quum Pontificio munere annos circiter LX. præstantissi-
mè perfunctus esset, apud Forocornelienses. IIII. Non. De-
cemb. excessit è vita, anno ferè D. post natum humanæ gen-
tis seruatorem Iesum Christum. Sepultus est autem iuxta
corpus gloriosi martyris Cassiani: atque vno omnium con-
sensu, inter diuos relatus: cui etiam anniuersarij honores in
testimonium vite, pie, sanctæque transactæ decreti sunt.

EXIMI DOCTORIS PE-
tri Chrysologi vita, ex Ioanne Tii-
remio religiosissimo viro, Ab-
bate Sphanhemensi,
contexta.

Petrus archiepiscopus Ravennas, vir erudi-
tus, atque sanctissimus, in vita multis coru-
scans miraculis, in declamandis Homiliis ad
populum excellentis ingenij fuit, multosque
tam verbo, quam exemplo ad veritatis tra-
mitem convertit. Multa scripsit pro adificatione fidelium, de
quibus feruntur

Sermones & Homiliae plures. Lib. I.
Ad Eutychen Epistola quae incipit,
Tristis legi tristes literas.
Scripsit etiam epistolas alias.

Claruit sub Martino Augusto, Anno ab orbe
redempto, CCCCL.

AD LECTOREM.

Ntibi Chrysologum, humanissime lector, non minus
eloquentia sana, ac solida eruditione, quam vetustate
admirandum: cuius scripta nondum Gallia viderat.
Hic non multo post D. Ioannem Chrysostomum, at-
que plerosque alios Christiane Reipublice columnas,
vixit: Chrysostomo autem perinde dictionis suavis-
sima copia, & sensus gravitate, atque nomine proximus est. Ille enim os aureum
ob eloquentiam raram, hic eadem de causa *χρυσόλογος*, quasi sermo au-
reus appellatus est. Neque temere casu hunc tam eximio cognomine
dignatum esse mirabitur quisquis intuebitur parem phraeo maiesta-
tem cum absoluta eruditione coniunctam esse. Tanta enim ubique pu-
ritas dictionis citra affectationem, deductionem, translationemque ver-
borum, citra violentiorem coactionemque interpretationem: ut, tan-
quam è riuulo, limpidissima facilitate, tota fluat oratio. Adeo, ut si
cum hoc quosdam neotericos *τῶς ὁμοῦ καὶ ῥητορῶν*, aut commentatores
conferas, Pygmaeum Atlanti comparare videaris. Siquidem his ple-
risque praeclarum esse apparet, inculto ac monstroso contextu, horrido
stylo, omnis generis vitio, atque autoritates scripturarum accersere,
velutique centones confarcire sine omni gratia. Nonnullis receptum
est, dicendi illecebra lectoris animum retinere suspensum. Qui hoc ipso
pernicioses sunt, quod elocutionis ornamentis, & dicendi virtutibus
nimium indulgentes, sine consilio quocunque rapit animi impetus, aut
quod inanis persuasio dicat, eo feruntur, nunc in suas conceptas opi-
niones plenis velis euagantes, nunc in contrarias sententias maledicen-
tissime inuidentes. Atque ita fit, ut vim scripturae facientes, eam suis
paradoxis accommodent, atque violentis interpretationibus suis opi-
nionibus, moribus, & erroribus, tanquam Lesbiam regulam inclinent.
Cum equius esset & Christiana sinceritate dignius, ad sacram scri-
pturam, velut Lydium lapidem, veritatem explorare, affectus impoten-
tiores retundere, atque insuetas, parumque pias opiniones corrigere: ut
tandem ex illo barbarico caeno emergent, atque è lethargo illo exi-
tiali veritatis lumine illustrati expurgarentur. Quanto hic modestior
sacrarum literarum interpres à pia eloquentia & eloquenti pietate con-
spicius, commoda, sinceramque interpretatione quoque obscuros scri-
pturae locos dilucidans: ita ut nihil intortum, nihil durius deductum,
aut perperam explicatum inuenias, in quo ipsa sanctitas, integritas-
que pariter ac exacta doctrina, vel cum quibuslibet sinceris divina-
rum scripturarum doctoribus certare queat. Non ille temere & scire

parum quoslibet scripturæ locos congerit: verum prudenter & emuncto iudicio, ubi res testimoniis indiget, suo loco adhibet, ad suam sententiam muniendam & confirmandam. Atque illud demum est fructuose scripturam interpretari. Hoc utinam imitarentur huius ævi partim concionatores, partim scriptores, & maiori cum autoritate, tum gratia auditi, uberiores verbi dei messem demeterent.

Hunc ergo authorem dignissimum iudicauimus, quem perpetuo habeas præ manibus: cuius piis dogmatibus non mediocriter ad sacras conciones instruendas innari poteris.

Vale.

D. PETRI CHRYSOLOGII ARCHIEPI-

SCOPI RAVENNATIS DE

duobus filiis, Prodigio
& Frugi,

Sermo I.

Hodie nobis Dominus patrem cum filiis duobus vocauit, & produxit in mediū: ut immensum suæ pietatis indicium, suam iudaicæ gentis inuidiam, reditum supplicem populi Christiani, pulchram panderet per figuram. Homo quidam habuit duos filios, & dixit adolescentior ex illis, patri: Pater da mihi portionem substantiæ quæ me contingit. Et diuisit, inquit, illis substantiam. Quantum pius pater, tantum hæres impatiens: qui patris fatigatur ad vitam: qui patris, quia tempus audire non potest, nititur auferre substantiam: hic ipsam prærogatiuam filij meruit non habere, qui ea quæ patris erant noluit possidere cum patre. Sed quæramus quæ res filiū rapuit hos ad ausas, ad petitionem tantam fiducia quæ leuauit. Quæ res? illa scilicet, quæ caelestem patrem sciebat nullo claudendum fine, concludendum tempore nullo, nulla mortis potestate soluendum. Et ideo cupit viuendi libertate gaudere, qui ditari noluerat facultatibus decedentis. Denique illam fuisse huius petitionis offensam, genitoris largitas comprobauit. Et diuisit, inquit, illis substantiam. Percipiente vno, ambobus totam substantiam mox diuisit, ut scirent filii, quod antè tenebat pater, non fuisse auaritiæ, sed amoris: prouidentia, non inuidentia, non dedisse. Tenebat pater seruare substantiam filiis, non negare, & manere ea pignoribus cupiens, non perire. Beati filii quorum tota est in

A iiii

8 D. PETRI CHRYSOLOGI
patris charitate substantia. Beati quibus manet tota in obsequio patris, in patris cultura possessio. Cæterum facultates unitatem scindunt, fraternitatem separant, cognationem spargunt, parentum perdunt & violant charitatem, sicut ex sequentibus elucescit. Pater, da mihi portionem substantiæ, que me contingit. Et diuise, inquit, illis substantiam. Et non post multos hos dies, congregatis omnibus adolescentior filius peregrè profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipauit substantiam suam, viuendo luxuriose. Et posteaquam consumpsisset omnia, facta est fames valida in regione illa: & ipse cepit egere, & abiit, & adhaesit uni ciuium regionis illius, & misit illum in villam suam, ut pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrem suum de filiis, quas porci manducabant, & nemo illi dabat. Ecce quid facit cupiditas ad censum præceps. Ecce quemadmodum sine patre census nudauit filium, non ditauit: census filium tulit e gremio patris, eiecit de domo, exemit patria, spoliavit famam, exuit castitatem. Quod vitæ, quod morum, quod pietatis, quod libertatis, quod est gloriæ, nil reliquit. Ciuem denique in peregrinum, filium in mercenarium, in egenum locupletem, liberum mutauit in seruum, iunxit porcis a patre piissimo quem seiunxit, ut seruiret cæpulo pecori, qui pietati sanctæ parere contempsit. Congregatis, inquit, omnibus adolescentior. Adolescentior iste planè non ætate, sed censu: qui congregauit bona patris, & abiit longe plus mente, quàm loco: ut dato, non accepto precio misere se venderet seruituti. Sic mercator ad talem contractum peruenit, qui parentum debitum nescit soluere, qui vicè nescit redhibere generanti. Est penes patrem dulcis conditio, libera seruitus, absoluta custodia, timor lætus, blanda vltio, paupertas diues, secunda possessio. Nanque ad patrem labor respicit, fructus redundat in filios. Dissipauit, inquit, substantiam suam. Quæ composita fuerant patre moderante, prodigente filio dissipantur: ut vel tarde sapiat patrem custodem, non incubatorem fuisse substantiæ. Viuendo luxuriose. Mortalis est ista vita, quia moritur virtutibus, qui vitis viuunt: sepelitur fama, perit gloriæ, qui manet turpitudini: crescit infamiæ. Et posteaquam consumpsisset omnia, facta est fames valida in regione illa. Luxuriæ, ventri, gulæ, fames torquetur apponitur: ut ibi vltimæ pœna sæuiat, ubi pœnalis reatus exarserat. Facta est fames valida. Ad talem finem sem-

SERMO I. 9
per voracitas tendit, ad talem peruenit terminum fugienda voluptatis effusio. Et ipse cepit egere. Filium data facit egere substantia, quæ diuitem negata seruabat: ut penes se deficeret habendo, qui penes patrem abundauerat, non habendo. Et adhaesit uni ciuium regionis illius, & misit illum in villam suam, ut pasceret porcos. Sic inuenit, qui se negat patri, qui se committit extraneo: ut sentiat se verum iudicem, qui fugit indulgentissimum prouisorem. Affectionis desertor, pietatis refuga, deputatur porcis, porcis addicitur, porcorum traditur seruituti, porcorum pascua luculenta percurrit, inquieti gregis reitur & maculatur excursu, ut sentiat quàm miserum sit, amarum quàm sit, quietis paternæ beatitudinem perdidisse. Et cupiebat implere ventrem suum de filiis, quas porci manducabant, & nemo illi dabat. Quàm crudele ministerium, quia neque conuiuit porcis qui viuunt porcis. Miser qui porcorum deficit, & esurit in saginam. Miser, qui squalentis cibi cupit, nec impetrat qualitatem. His edocti, instructi talibus, maneamus in domo patris, matris in gremio perderemus, cognatorum constringamur amplexibus, viscera nos paterna constringant: ne nos ad supradicta mala pertrahat adolescentiæ miseranda libertas. Sepiat nos paterna reuerètia, matris componat affectio, cognatorum custodiamur affectibus. Inter propinquorum lumina non valent delicta versari. Propinquorum quot oculi, tot lucernæ. Dies est aspectus matris, sol patris rutilat in vultu. Vnde viuenti inter tot virtutum duces, criminum tenebræ propinquare non possunt. Sed mensa patris nos alit virtutis cibo, salutis epulo, deliciis honestatis & gloriæ. Et quia latius nos de hac parabola dicere cogit proluxa series lectionis, quis sit pater in donando facilis, facilius in recipiendo: quis sit frater fratris tristissimus in salute, quis sit adolescentior in abscessu insipiens, sapientissimus in regressu, sequenti sermone votis communibus inquiremus.

De eisdem, Sermo I I.

Luxuriosum filium, filium patris piissimi desertorem, quæ perculerint mala in tantum, ut fame tabidum porcorum dederit seruituti, superiore, quo valuimus, sermone perstrinximus: Nunc eius redditum, nunc eius penitentiam, meliore iam voto, verbis lætioribus prosequamur.

In se, inquit, reuersus dixit: *Quanti mercenarij patris mei abundant panibus, &c.* In se reuersus est, in se ante redit, vt rediret ad patrem, qui a se ante recesserat, cum recessit a patre. A se migrat, & ab homine totus transit in bestiam, paternæ pietatis immemor, gratiæ genitoris oblitus. *Quanti mercenarij patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereor.* Fames reuocat, quem saturitas exularat: carnes illi pater dedit sapere, cui copia tulerat sentire genitorem. Et si tantum præstitit vel inuita fames, probate quid voluntarium possit conferre ieiunium. Oneratus venter ad vitia cor deponit, premit mentem, ne supernam valeat sentire pietatem. Corpus, inquit, quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Vnde & Dominus: Attendite, ne grauentur corda vestra crapula & ebrietate. Vacuandus est ergo venter moderatione ieiunij, vt exoneratus animus possit ad alta pertere, conscendere ad virtutes, possit ad ipsum pietatis auctorem totus aliger peruolare. Hoc Elias probat, qui dominicæ continuatione ieiunij defecatus à carnali pondere, mortis victor euolauit ad cælum. *Surgam, & ibo ad patrem meum.* Iacebat qui dixit *surgam*: intellexit lapsum, sensit ruinam iacere se turpis luxuriæ: respexit in lubrico, & ideo exclamat: *Surgam, & ibo ad patrem meum.* Qua spe? qua fiducia? qua confidentia? qua spe? Illa qua pater est. Ego perdidici quod erat filii: ille, quod patris est, non amisit. Apud patrem non intercedit extraneus, intus est in patris pectore ipse qui interuenit, & exorat affectus. Vigentur patris viscera iterum filium genitura per veniam. Ibo ad patrem reus, sed pater viso filio cooperit mox reatum, dissimulat iudicem, qui magis vult implere genitorem, & sententiam cito vertit in veniam, qui redire cupit filium, non perire. *Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam illi: Pater, peccauit in celum, & coram te.* Confessio patrem pandit, genitorem loquitur poenitudo. *Peccauit in celum, & coram te.* Cui peccatur in celo, non terrenus pater est, sed & cælestis, ideo adiecit: *Coram te.* Cui in celo, & in terra, ante oculos sunt omnia quæ geruntur. *Peccauit in celum, & coram te, & iam non sum dignus vocari filius tuus.* Peregre profectus est iste, & in regionem longinquam fugit, sed accusatores suos, sed testes suos, diuini patris oculos non refugit. Hoc Dauid clarius aperit, sic

Luc. 15.

Sap. 9.

Luc. 21.

3. Reg. 19.

4. Re. 1.

dicendo: Quò ibo à spiritu tuo? & à facie tua quo fugiam? *Psal. 138.* Si ascendero in cælum, tu illic es: si descendero in infernum, ades: si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in postremo maris. Etenim illuc deducet me manus tua, & tenebit me dextera tua. Videri iste per totum mundum nuda Dei oculis delicta consistere: non cælum, non terram, non maria, non abyssum, non ipsam noctem, Deo velare posse peccata. Sentit quantum sit sceleris, mali quantum, in ipso Dei peccare conspectu, & ideo clamat: Tibi soli peccauit, & malum coram te feci. Vnde & iste adolescentior similiter vociferatur, & clamat. *Peccauit in celum, & coram te, & iam non sum dignus vocari filius tuus.* Non dicit, Non sum dignus esse filius tuus, sed non sum dignus vocari filius tuus: quia vocari ad gratiam, pertinet esse ad naturam. Audi Apostolum dicentem: Ab eo qui vos vocauit in gratiam suam. Hic ergo adolescentior, quia perdiderat quod erat naturæ, iudicat se quod est gratiæ non mereri. *Fac me sicut unum de mercenariis tuis.* Ecce, potestatis suæ filius quo deuenit? voluptas luxuriæ, adolescentiæ libertas, ecce filium quo promouit? *Fac me sicut unum de mercenariis tuis.* Vt locatione annua seruitus innouetur, vt labore iugi conditio conductæ deteratur, vt die toto in opere suspiret miseræ verna mercedis, vt sit semper venditor sui, nec unquam negare suam valeat seruitutem. Et hoc petit, quia qui penes extraneum seruam senserat libertatem, penes patrem credit sibi futuram liberam seruitutem. Iam nunc fratres vellem lectionis huius aperire mysterium, si non me reuocaret istius vilitatis intentio, quia vos video non quasi nostra audire debito cum dolore, sed quasi extranea intellectu transuolare festino. Nostra, nostra & omnibus profutura nobis semper loquitur Christus, & ob corrigendos nos mystica frequentat exempla dominus, qui pater suorum voluit esse seruorum: qui magis amari voluit, quam timeri? qui panem vitæ se dedit ipsum, qui sanguinem suum in poculum salutis effudit. Præteritis comparationibus præsentem corrigit, & futuros: ne bonum patrem, ne genitorem piæ deserentes, ad mundi longinqua, & nimis peregrina tendamus: ibique viuendo luxuriose, substantiam totam salutis dissipemus & vitæ, omnibûque consumptis famem spei grauissimam perferamus:

Psal. 50.

Gala. 1.

& sic nos primario regionis illius, hoc est, desperationis auctori diabolo iam tradamur: & ille nos mittat in villā suam, hoc est, ad huius seculi illecebrosas conualles: mittat ad pasceudos porcos, eos videlicet qui proni semper in terram vivunt ventri, & astus carnis in volutabro luti temperant, in ceno premunt, refrigerant in gurgite vitiorum. Quod autem mercenarios suos mittat ad porcos, facit hoc insatiata crudelitas, quæ contenta non est homines criminosos fieri, nisi eos vitiorum duces, criminum faciat & magistros. Cum eos tales fecerit, non sinit eos ex ipso porcorum cibo, pastūque saturari: ut esurientes vitia plus delinquant, luxuriosos satietas capere non potest: voluptas nescit expleri. Unde nos cum bono patre simus, permaneamus apud genitorem pium: ut & diaboli laqueos possimus quitare, & bonis patris iugiter perfruamur. Profunda post scrutabimur: quia communioni & moribus plus debemus.

De eisdem.

Sermo III.

Lac. 15.

Filij luxuriosi abscessum, regressum, culpam, poenitentiam percurramus hactenus sermone geminato: occursum modo patris, bonitatem patris, patris ineffabilem misericordiam prosequamur. Surgens, inquit, venit ad patrem suum: cum autem esset longe, vidit illum pater suus, & misericordia motus est, & accurrit, & cecidit super collum eius, & osculatus est illum. Surgens, venit ad patrem suum. Surrexit iste mentis & corporis de ruina: surrexit de profundo inferni, celi alta contingens: apud caelestem patrem filius surgit plus de venia, quam corrui de reatu. Surgens venit ad patrem suum. Venit non gressu pedum, sed mentis incessu: longinquus terreni itineris non indiguit: quia compedia vię salutaris inuenit. Divinum patrem nescit viarum cursu quærere, qui fide quærens, mox sibi illum inuenit esse præsentem. Surgens venit ad patrem suum: cum autem esset longe. Quomodo longe est is, qui venit? quia nondum peruenit ad gratiam: venit ad domum patris, sed nondum peruenit ad gloriam pristini vel habitus, vel honoris. Cum autem esset longe, vidit illum pater suus. Vidit pater ille, qui in altis habitat, & humilia respicit, & alta à longe agnoscit. Vidit illum pater suus. Pater vidit illum, ut & ille patrem posset attendere: patris visus illustravit filii venientis aspectum, ut tota fugaretur obscuritas, quæ circumfusa fuerat de reatu. Non sunt ta-

Ps. 112.

les tenebræ noctis, quales illæ sunt, quæ de cōfusione veniunt peccatorum. Audi Prophetam dicentem: Comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui videre. Et alibi: Iniquitates meæ gravatæ sunt super me. Et post: Et lumen oculorū meorum non est mecum. Nox sepelit hesternam lumen, peccata sensum, animum membra confundunt. Nisi ergo cælestis pater redeuntis filii radiasset in vultu, & totam confusionis caliginem respectus sui lumine sustulisset: nūquam diuini vultus vidisset iste filius claritatem. Vidit eum de longē, & misericordia motus est. Mouetur misericordia, qui loco nō potest dimoueri, accurrit, non progressu corporis, sed pietatis affectu. Cecidit super collum eius. Non lapsu viscerum, sed cōpassionis. Cecidit super collum eius. Ut erigeret sic iacentem. Cecidit super collum eius. Ut amoris onere, onus tolleret peccatorum. Venite ad me, inquit, omnes qui laboratis & onerati estis. Tollite onus meum super vos, quia leue est. Videtis quia filius iuuatur istius patris onere, non gravatur. Cecidit super collum eius, & osculatus est eum. Sic pater iudicat, sic emendat, sic peccati filio dat oscula, non flagella. Delicta non videt vis amoris, & ideo pater peccata filii redemit osculo, clausit amplexu: ne nudaret pater filii crimina, pater filium ne fœdaret. Pater sic curat filii vulnera, ne filio cicatricem, nexum filio ne relinquat. Beati, inquit, quorum remissæ sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata. Si adolescentis huius factū displicet, horret abscessus: nos à tali patre nullatenus discedamus. Aspectus patris fugat crimina: expellit noxam: eundem nequitia & tentamenta propellit. Certe si abscessimus: si substantiā patris totam luxuriose dispersimus nos viuendo: si quicquid vltimam commisimus facinoris, & delicti: si ad impietatis præruptum totū, totā venimus ad ruinam: surgamus aliquādo, & ad talem patrem tali inuitati redeamus exemplo. Cum autem videret eum, misericordia motus est, & accurrit, & cecidit super collum eius, & osculatus est illum. Rogo quis hic desperationis locus? Quæ hic excusationis occasio? hic simulatio quæ timoris? Nisi forte timeretur occursum: terret osculum: turbat amplexus: & capere ad vindictam, nō recipere ad veniam pater creditur, cum filium trahit manibus, claudit gremio, ligat lacertis. Sed hanc cogitationem debellatricem vitæ, salutis inimicam expugnant, nimis auferunt quæ sequuntur. Dixit autem pater ad seruos suos, cito proferte stolam primam, & induite.

Ps. 112.

Ps. 37.

Mat. 11.

Ps. 31.

illum, & date anulum aureum in manu eius, & calceamenta in pedibus eius, & adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus, & epulemur, quia hic filius meus mortuus fuerat, & reuixit: perierat, & inuentus est. His auditis adhuc moramur? adhuc non redimus ad patrem? Cito proferte stolam primam, & induite illum. Sustulit filii crimina, qui non sustulit nuditatem: hinc est quod a seruis ante vestiri voluit filium, quam videri: ut soli patri nota esset nuditas: quia pater solus videre filii non poterat nuditatem. Cito proferte stolam primam. Pater hic, qui in secundis esse non passus est peccatorem, plus de venia, quam de iustitia gaudium vult habere. Cito proferte stolam primam. Non dixit, unde venis? fuisse ubi? ubi sunt quae tulisti? quare tantam gloriam tanta turpitudine commutasti? sed, Cito proferte stolam primam, & induite illum. Videtis, quia delicta non videt vis amoris. Tardam misericordiam pater nescit. Delicta qui discepsit, prodit. Et date anulum in manu eius. Paterna pietas contenta non est innocentiam reparare solam, nisi pristinum restituat & honorem. Et date calceamenta in pedibus eius. Quam pauper rediit qui ditatus abscesserat, & de tota substantia calceamenta in pedibus non reportat! Date calceamenta in pedibus eius. Ne vel in pede remaneret deformitas nuditatis: certe ut calceatus anterioris vitae rediret ad cursum. Et adducite vitulum saginatum. Communis vitulus non sufficit, nisi fuerit pinguis, nisi fuerit saginatus: vitulus pinguis testatur paternae pinguedinem charitatis. Et adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus, & epulemur: quia hic filius meus mortuus fuerat, & reuixit, perierat, & inuentus est. Historiam loquimur adhuc, & iam cogitamus arcanum nudare mysterium. Mortuus filius vituli suscitatur ex morte, & vnus vitulus totius familiae funditur in saginam. Sed differendum est: ut senioris dolorem vetustum, vetustioris fratris inuidiam prosequamur.

De eisdem,

Sermo IIII.

DE iunioris filii reditu & salute gaudentes, senioris debiliter pandimus, & dolemus inuidiam, qui summum frugalitatis bonum extremo zeli malo perdidit, & liuoris. Erat inquit, filius eius senior in agro, & cum veniret, & appropinquaret domui, audiuit symphoniam, & choros, & vocauit unum de seruis, & interrogauit quae haec essent. Iste respondit, frater tuus venit, & occidit pater tuus vitulum saginatum, quia saluum illum recepit. Indignatus

est autem, & nolebat introire. Erat, inquit, filius eius senior in agro. Erat in agro terram percolens, se desertans, duritiam soluite cespitis, perdurat affectum, sentes eradicat & gramina, stimulos inuidiae non euellit. Sic in segete cupiditatis fructum zeli colligit, & liuoris. Et cum veniret, inquit, & appropinquaret domui, audiuit symphoniam & choros. Inuidum fugat symphonia pietatis, chorus charitatis excludit, & quem venire ad fratrem, & appropinquare domui, vocat ratio naturae, hunc peruenire zelus non sinit, liuor non patitur introire. Inuidia malum ventustum, prima labe, antiquum virtus, saeculorum venenum, causa funeris. Haec in principio ipsum angelum eiecit, & deiecit de caelo. Haec de paradiso hominem principem nostrae generationis excoisit. Ipsa hunc seniores fratrem paternam secluserat domo. Haec Abrahamae progeniem, populum sanctitatis, ad auctoris sui eandem, ad mortem sui Saluatoris armavit. Inuidia intestinus hostis non carnis quatit muros, non elidit septa membrorum, sed in ipsam cordis ardet arcem: & antequam viscera sentiant, ipsam dominam corporis animam praedo capit, & adducit inclusam. Si ergo volumus caelestem mereri gloriam, si paradisi beatitudinem possidere, si aeterni patris inhabitare domum, si volumus rei caelestis patricidii non teneri perigli fide, luce spiritus terras inuidiae pellamus, & excludamus insidias, inuidiam totis armorum caelestium viribus comprimamus: quia sicut nos Deo iungit charitas, a Deo inuidia sic seiungit. Pater ergo illius egressus cepit rogare illum. Cor patris anxium variis arctatur motibus filiorum, & inter diuersos pignorum casus genitoris pietas stupefacta discurrit, quia videt fratrem fratris reditu mox fugari, & salute alterius sibi alterum mox perire, ac maiorem longum breui gaudio pensatum inuidiae liuore turbari. O zeli tumor, duos non capit domus ampla germanos. Et quid mirum fratres? Fecit inuidia, fecit ut mundi tota duobus esset angusta fratribus latitudo. namque ipsa Cain iunioris crexit in mortem, ut esse solum zeli liuor faceret, quem primum fecerat lex naturae. At ille respondens dixit patri suo, Pater ecce tot annis seruis tibi. Sic sapit qui patris audet iudicare pietatem. Ecce tot annis seruis tibi. En patri filius nascendi beneficia qua seruiture compensat. Nunquam mercedem tuam preterit. Hoc tibi non tua innocentia, sed patris venia dedit, quia multa charitate delicta filii maluit tegere, quam nudare. Et nunquam

mibi dedisti hœdum, ut cum amicis meis epularer. Fratri inuidus animus gratus esse nō potest patri: & paternę largitatis memor non est, qui est fraternæ immemor charitatis. Hœdū sibi datum negat, qui substantiæ partem totam tempore diuisionis accepit. Tunc enim cum frater iunior dari sibi substantiæ peteret portionē, pater ambobus totum fratribus mox diuisit. Euangelista dicente, & diuisit illis substantiam. Sed inuidus simulat semper: mentitur inuidus semper. Et nunquam mibi dedisti hœdum, ut cū amicis meis epularer. Amicos paternos suos esse non computat, hos non amicos, sed extraneos credit: à quibus vidit in patris gratiam se amari. Sed postea quā filius tuus hic qui deuorauit substantiam tuam cum meretricibus venit, occidisti illi vitulum saginatum. Hic rediisse fratrem dolet, non dolet periisse substantiam: nec damni causa queritur, sed linoris, qui fratrem redeuatē de suo decorare debuit: non debuit de perditio sic fœdare. In filio est substantia patris tota: & ideo nil pater perdidit, filium cum recepit. Frater credidit dānum, qui rediisse conspiciat cohæredem. Et quando inuidus non auarus, quando quicquid habet alter, se computat perdidisse? At ipse dixit illi, fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt: epulari autem, & gaudere oportebat: quia frater tuus hic mortuus fuerat, & reuixit: perierat, & inuentus est. O quid facit vis amoris: quantis malo filio non esse nescit, non esse non potest pater: videt filium degenerasse animo: videt paternę pietatis, paterni generis nil habere: & tamen nuncupat filium: suadet esse etiam ad gratiam, vel spem renocat largitatis: dicendo, Tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt. Hoc est dicere: Patere filium rediisse patri: permittit patri filii suscepisse: nec ille aliud quā patrem quæruit, qui veniens non filii, sed loco mercenarii voluit collocari, dicens: Eater peccaui in calum, & coram te: & iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut unum de mercenariis tuis. Sint tibi omnia, illi sufficit pater: & ne quid tibi de præsentibus, de veteribus existimes imminutum: illi noua, & futura perquiram. Certē si consilium patris sequeris, & præceptum, participa præsentia cū fratre: ut cum ipso tibi communia sint futura. Gaude ergo, & inuentum gaude: ut ille te gaudeat non periisse. Sed iam sermonem historicum concludamus, ut postea quę sunt mystica, quę profunda, Christo reuelante pandamus.

De eisdem

De eisdem,

Sermo v.

Callidi debitoris est & inuerecundi, sepe pacta non soluere & patientissimum creditorem longa & artifice cavillatione protelare. De abscessu, de reditu luxuriosi filii. Quintus est hic sermo nobis, qui historicum sensum, sicut promissimus ad mysticā & singularem deitatis intelligentiā conabitur attollere. Vos orate, ut quia in tanto credito suminus per me idoneus debitor, per Deum vobis idoneus solutor existam. Homo quidam habuit, inquit, duos filios. Posteaquam Christus nostrę carnis suscepit oues, & Deus induit exuias humanas, veraciter se Deus hominem vocat, dominus patre verē se duorum ovncupat filiorum, quia humanitati permixta deitas, deitati cōsociata pietas, miscuit hominem & Deū: quæ dominum vniuit in patrem. Hic ergo homo, Pater hic, duos filios habuit cōditoris pontificio, non necessitate generantis: duos filios habuit, quos nō emernit esse, sed iussit: quia Christus sic in oculis nostris fuit homo: ut Deus semper in maiestatis suę maneret arcano. Duos filios habuit. Duos scilicet populos, Iudaicum, Gentilemque: sed Iudaicū seniore prudentia legis fecit, Gentilemque paganitas stultitia reddidit iuniorem. Quia sicut sapientia dat canos, ita quicquid viri est tollit insipientia. Hunc ergo iuniorem mores præstitere, non erates, seniore illum non tempora fecerunt esse, sed sensus. Et dixit, inquit, adolescēti ex illis patre: Pater da mibi portionem substantiæ quæ me contingit. Cognitorem pectoris non voce petit iste, sed voto, quia à Deo bona, malæ ne reportat propria voluntas in nobis. Denique iste cum patre possessor totius fortis, ad partem propria voluntate peruenit, dicendo, Da mibi portionem substantiæ quæ me contingit. Et quę est ista portio? quę est? Habitus, Sermo, Scientia, Ratio, Iudicium, quę hominem præ ceteris animantibus in terrena habitatione contingunt, hæc est, iuxta Apostolum, lex naturæ. Et ideo diuisit illis substantiam, dando iuniori quinque ista, quæ diximus, beneficia naturæ, seniori quinque legis libros diuinitus inscribendo, per quæ substantia impar merito, numero par esset, humanum teneret ista ordinem, diuino illa subsisteret instructo, utraque tamen lex filios utrosque ad noritiā patris perduceret, ad reuerentiā sui seruaret authoris. Et non post multos dies, inquit, congregatis adolescentibus omnibus peregris profectus est in regionem longinquam,

Luc. 15.

Rom. 26

Et ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose. Diximus iuniorē non tempora fecisse, sed mores: & ideo dixit, *Non post multos dies.* Quia cum principio ipso mundi festinavit gentilitas ad idolorum patriam: ad longinquam diaboli regionem animo est peregrinata, non loco: & per elementa vanis est pervagata cogitationibus, nec non est corporeis motibus iactata per terras: nanque coram patre sine patre erat: & cum in se esset non erat secum. Hinc est quod luxuriosus per desiderium secularis eloquentiæ, per scholarum lutanaria, per trinia sectatum, dissipavit Dei patris dementi disputatione substantiam. Et cum consumpsisset copiecuris quicquid erat sermonis, scientiæ, rationis, iudicii, egestatem summam, famem magnam cognoscendæ veritatis miserimus sustinebat: quia philosophia quærendæ divinitatis induxit laborem: veritatis inveniendæ fructum contulit nullū. Hinc est quod adhærebat primario regionis illius, à quo mittebatur in istud sæculum, hoc est in vnam multarum superstitionum villam: ut pasceret porcos, id est dæmones, qui dicunt domino, Si eicis nos, mitte nos in porcos. Ut pasceret dæmones thure, victimis, sanguine, fallarum responsionum mercedē p tali labore relaturus. Occidebatur pecus: ut quod vinum nil scierat, divinaret occisum: & loqueretur ex fibris mortuum, quod nunquam fuerat ore prolocutum. Verum cum nil divinum, nil salutare profuturum, nil gentilis inveniret in talibus: desperans de Deo, de providentiā, de iudicio, de futuris, ab schola ad ventris se deponebat ingluviem, cupiens saturari de siliquis, quas porci manducabant. Hoc norunt Epicurei: qui cum Platonicas & Aristotelicas perecurrerent scholas, nullamque illuc aut divinitatis, aut scientiæ invenirent disciplinam, Epicuro se tradunt ultimo, desperationis & voluptatis auctori. Et manducat siliquis, hoc est voluptatibus corporis malè dulcibus inhiant, & pascunt dæmones qui semper corporum vitiiis saginantur & fordibus: quia sicut domino qui se iungit, vnus spiritus est: ita qui se iungit diabolo, est dæmon vnus. Sed hic iunior quamvis cuperet, nō tamen saturabat de siliquis istis ventrem suum. Quare? quia nemo illi dabat. Diabolus quidem volebat per tamē scientiæ, per voluptatum difficultatem, Gentilem reddere audidorem ad illicita perquirenda, ad perpetranda delicta: sed Deus pater ideo permisit venire Gentilem, ut erroris occasio salu-

Matth. 2.

1. Cor. 6.

Matth. 6.

ris fieret argumentum: namque diabolus sic reliquit, ut perderet: & Gentilem sustinere passus est famem, ut rediret. Rediit autem ad patrem, & clamat, *Pater peccavi in celum, & coram te.* Rediisse iuniorē ad domum patris, & clamare Deum patrē vox ecclesiæ quotidiana testatur: quæ dicit, *Pater noster qui es in celis.* Peccavi in celum, & coram te. Peccavit in celum, dum in celo Solem, Lunam, Sidera deos esse blasphemavit: & hæc eadem profanat adorando. *Et iam non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnum de mercenariis tuis.* Hoc est dicere, quia non mereor iam filij gloriam, vel veniæ consequi: pro mercenario labore mercedem. Et cui honor sobolis perit, saltem vitalis maneat in quotidiano pane substantia. Sed pater occurrit, & occurrit longè. Cum adhuc impij essemus, Christus pro nobis mortuus est. Occurrit pater, occurrit in filio, cum per ipsum de celo descendit, & peruenit ad terras. Pater, inquit, qui me misit, mecum est. *Cecidit super collum eius.* Cecidit, cum per Christum divinitas tota nostra decumbit, & incumbit in carne. *Et osculatus est eum.* Quando? quādo misericordia & veritas obulauerūt sibi: iustitia & pax osculatae sunt se. *Dedit stolam primam.* Illam quam Adam perdidit immortalitatis gloriā sempiternam. *Posuit anulum in manu eius.* Anulum honoris, titulū libertatis, insigne pignus spiritus, signaculum fidei, aram celestium nuptiarum: audi Apostolum, *Desponsavi vos vni viro virginem castā exhibere Christo.* Et calcamēta in pedibus eius. Ut essent calciati pedes in prædicatione Evangelij, ut essent beati pedes Euangelizantium pacem. *Et occidit ei vitulum saginatum.* Illud de quo David cantabat, *Et placebit Deo super vitulum novellum cornua producentē, & ungulas.* Occiditur pater vitulus sic iubēte, quia Christus Deus Dei filius occidi sine patris voluntate non poterat: audi Apostolum, *Qui proprio filio non pepercit,* sed pro omnibus nobis tradidit illum. Hic est vitulus qui in epulum nostrum quotidie ac iugiter immolatur. Sed frater senior, sed senior filius veniens ex agro, populus legalis, messis quidem multa, operarij autem pauci: audit in domo patris symphoniam, audit choros, & introire non vult. Hoc quotidie oculis nostris intuemur. Nā venit Iudæus ad domum patris, id est, ad ecclesiam: stat foris per invidiam, audit Davidicam citharam perfonare, audit ex concentu Prophetico symphoniam, ex populorum vario conuentu cho-

Matth. 6.

Job. 8.

Psal. 84.

2. Cor. 11.

Eph. 6.

Rom. 10.

Psal. 68.

Rom. 8.

Luc. 10.

ros audit, & introire non vult per inuidiam stans foris. Dum gentilem fratrem pristinis iudicat & horret ex moribus, ipse paternis bonis se eximit, ipse se paternis excludit gaudiis. Quod autem dixit, *Ecce tot annis serui tibi, & nunquam mandatum tuum preterui, & nunquam dedisti mihi hœdum.* Tacendum potius, quàm loquendum esse iam duximus, quia Iudæus loquitur, & non facientis verba sunt, sed tumentis. Pater egreditur, & dicit filio, *Fili, tu semper mecum es.* Quomodo? per Abel, per Henoch, per Sem, per Noë, per Abraham, per Isaac, per Iacob, per Moysen, per omnes sanctos, per quos Iudæica generatio in Euangelio lecta derivatur, cum dicit, Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Iacob. Et omnia mea tua sunt. Quemadmodum? quia tibi lex, tibi prophetia, tibi templum, tibi sacerdotium, tibi sacrificia, tibi regnum, tibi munera tibi (quod est super omnia) natus est Christus. Sed quia tu per inuidiam perdere vis fratrem, paternas epulas, patris gaudia dignus es non habere. Angusto sermone res latissimas, non ut volumus, aperire potuimus: sed scientiæ vestræ, intellectui vestro lata sunt, quæ in sermone nostro videntur angustæ. Non sit hæc ingrata, simplex, & inculta collatio, quæ nos res mysticas & excelsas non narrare, non declarare, sed aperire compulit, & explanare.

In Psalmum XCIX. Sermo. VI.

Quoniam redeunte filio iuniore familia tota choros egit, caelestem cecinit symphoniam, conuenit & nos hodie psalmum sumere, dare tympanum, ponere organum, citharam tangere, & ad tantam Dei patris gaudium melodiam Davidicam personare. *Iubilare Deo, inquit, omnis terra.* Quid est, quod intelligentia huius exultationis inquirat? Quid est, quod post tanta delectatis, tã terribilia, tam mirifica præcepta terra nunc vocatur, & inuitatur ad iubilum? *Iubilare, inquit, Deo omnis terra.* Quid est, quod posteaquam terribilis? Deus mitissimi pastoris elegit officium, personam pastoris induit: Ut vagos populos, palantes plebes, dispersas longè, latèque gentes, velut errantes oues in vnum pastoris misericordis congregaret, immo ut nationes feras, prædā mortis, carnis cibum, potum sanguinis, bestiarum futorem sitiētes, ad vnum lactis, ad cibum graminis, ad omnem totam duceret & redderet lenitatem, terræ omni pastorem mandat, & imperat disciplinam, dicendo, *Omnis terra iubilare Deo.* Sicut militem tuba

terribilis producit ad bellum, sic oues ad pascua dulcedo iubilationis inuitat. Bellandi ergo fremitum pastoralis lenitate mitigare conuenit, ut gentes tam mitis gratia saluaret, quas diu peremerat feritas naturalis. Quod autem pastoralis bonus esset reditus, ad terras veniret Christus, clamauit ipse hodie. Ego sum pastor bonus. Pastor bonus animam suam ponit pro ouibus suis. Hinc est quod adiutores, quod socios ad curam totius orbis ipse magister inquirat, dicendo, *Iubilare Deo omnis terra.* Hinc est quod oues suas Petro vice sua ut pasceret ad cælum remeaturus commendat. Petre, inquit, amas me? pascere oues meas. Et ut tenuia redditus primordia non cogeret potestate, sed pietate portaret, reperit, Petre amas me? pascere agnos meos. Commendat oues, ouium commendat germina, quia fecunditatem gregis sui pastor præsciens nouerat iam futuram. Petre amas me? pascere agnos meos. Istis agnis collega pastoris Petri Paulus pio pastu plena lactis vbera porrigebat, dicendo, *Lac vobis potum dedi, non escam.* Sensit hoc Rex beatus: & ideo pro balatu clamat, Dominus pascit me, & nihil mihi deerit, in loco viridi ibi me collocauit, super aquam refectiois educavit me. Post iuges ergo bellorum gemitus, post tristem sanguinis vitam euangelicæ pacis ad pascua iam redeuntis versiculus sequens lætitiā annunciat seruituti. Erat homo peccati seruus, erat captiuus mortis, erat mancipium demonum, erat idolorum vernula, erat vitiorum verbero, erat criminum compeditus. Sic malis dominis talibus, tantisque exhibebat homo malam & miseram seruitutem. Quando homo non sub peccato tristis? Quando non sub morte lugens? Quando non sub demonibus pallens? Quando sub idolis tremens? Quando non sub virtutis suspectus? Quando non sub criminibus desperatus? Et ideo homo dabat extrema suspiria, quando tales, tam crudeles dominos sustinebat. Propheta ergo videns nos à talibus liberatos, & renocatos ad obsequium creatoris, ad patris gratiam, ad vnius boni domini liberam seruitutem, merito exclamat, *Servite domino in lætitia, intrate, inquit, in conspectu eius in exultatione.* Intrate non loco, sed corde. Intrate in conspectu eius in exultatione. Quia quos eiecerat reatus, quos expulerat conscientia, gratia reducit, intromittit innocentia. Intrate in conspectu eius in exultatione. Qui ingreditur in conspectu eius in exultatione, est à reatu liber, est de præmio

Ioh. 10.

Ioh. 12.

I. Cor. 3.
Psalm. 22.

persecutus. Tamen quid est quod hortatur? quod suadere nititur hic Propheta? *Intrate in conspectu eius in exultatione.* Quis in conspectu Dei liber: diuini in oculis quis mentitur? Quis exultans ante terrorem maiestatis supernæ? Archangeli tremunt, paueant angeli, potestates metuunt in faciem cali prouultu seniores: elementa fugiunt, soluantur saxa, montes desiliunt, terra tremat, & homo terre quam intrepidus intrabit? & adhuc consistit exultans? unde est quod Propheta hoc nos debere facere sic præsumit? unde est? Ex eo quod sequitur. *Scitote, inquit, quod dominus ipse est Deus.* Quia dominus ille Deus est, qui fuit in carne nostra pusillus: hinc est quod ille Dominus Deus est, qui fuit in cunabulis nostris capax: dulcis in gremio, mitis in habitu, in nostro cōtubernio blādus. Et ideo, *intrate in conspectu eius in exultatione.* Quia totum pauorem diuinitatis, totum metum iudicis in habitum nostrum dedit, prouidenti locauit aspectu: ut ingressus nō peccatas iudicis metuat, sed parentis præsumat amplexu. Et quomodo non exultet, qui genitorem reperit, quem timuerat cognitorem? *Intrate in conspectu eius in exultatione: scitote quod dominus ipse est Deus.* Ipse fecit nos, & non ipsi nos. Inanis est patris, matrisque labor, nisi in germine affuerit opus, & auctoris conditoris. Manus tuæ, inquit, fecerunt me, & plasmauerunt me. Et alibi, Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. Ergo quod nascimur, quod sumus, non debemus ipsi nobis: quia totum debemus auctori. Nos autem populi eius, & oues pascuæ eius. Probatum est in prouerbiis sapientissime: quia cælitus uenerit pastor, qui errantes oues, & lethali gramine sauciatas, superno iubilo vitali reuocaret ad pascua. *Intrate, inquit, portas eius in confessione.* Sola est confessio quæ nos facit dei facit introire per ianuam. *Atria eius in hymnis: confitemini illi, laudate nomen eius.* Diximus, quod nobis esset iam positus intra domum patris, assumenda cælestium canticorum spiritualis symphonia: ut sit nobis in ingressu confessio, sint in atrii hymni, sic laus in penetralibus, ubi tota deitatis inhabitat plenitudo. *Confitemini illi, laudate nomen eius.* Confitemini illi, quia Deus est. *Laudate nomen eius.* Per quod saluati sumus: & in quo cælestis, rex, & tris, in fœnaque, genu flectit, & diligit Dominum. Exum creatura. Quia suauis est dominus. Unde? quia *In æternum misericordia eius.* Verè suauis est per misericordiam, per quam solam totius mundi amarissimam

Psal. 118.

dignatus est auferre sententiam. Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Et usque in seculum seculi uentus eius. Deus enim salua ueritate miseretur: qui sic dat peccatis ueniam, ut iustitiam in ipsa miseratione, rationeque custodiat: qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

In illud Matthæi, Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, &c. Et de hypocrisi. Sermo VII.

Vbi Deus dominum mutauit in patrem, uoluit charitate magis quam potestate regnare: & amari maluit, quam timeri: paterno monuit affectu: ne quid nobis de labore iustissimo deperiret. Euangelista sic ait, Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes: exterminant enim facies suas, ut videantur ab hominibus ieiunantes. Amen dico uobis perceperunt mercedem suam. Hypocrisis subtile malum, secretum virus, uenenum latens, uirtutum focus: rinea sanctitatis. Aduersa omnia uirtutibus suis, armis suis pugnant, impugnant palam: unde & cauentur tam facile, quam uidentur. Hypocrisis secura simulat, fallit prospera, curiosa mentitur: & crudeli arte uirtutes truncat mucrone uirtutum, ieiunium ieiunio perimit, oratione orationem euacuat, misericordiam miseratione prostermit. Hypocrisis cognata febri frigido populo propinat ardorem. Quod corporibus est hydrops: hypocrisis, animabus: hoc est hydrops bibendo sitit, hypocrisis inebriata sitit. *Exterminant enim facies suas, ut videantur hominibus ieiunantes.* Hypocrisis dum cupit captiuare oculos, oculis sit ipsa captiua. *Exterminant enim facies suas.* Et si facies exterminatur, ornamentum corporis quod manebit? Verè sicut dominus dixit, Si lumen quod in te est tenebræ sunt: ipsæ tenebræ quantæ erunt? Hypocrita: sit licet tibi facies incultra, neglecta cutis: tristis uultus: exterminatus aspectus: nec ab hominibus inuenisti laudem: & apud Deum fructum ieiunii perdidisti. Hypocrita: elaborasti ieiunium: ut labor tibi ieiunii non prodesset. Hypocrita abstinentiæ fluctus intrasti: continentiam conscendisti undas: enarasti ieiunii pelagus: & in ipso portu ieiunii naufragasti: quia non comparasti lucrum: sed mercatus es uanitatem: qui de Dei credito humanum negotium perfecisti. Hinc est quod Deo redditurus es ratione: quæ ab hominibus percepisti miserè fraudis. Gram. Fratres fugiendum est virus: pestilentia cauenda: quæ de remediis creat morbos: conficit de medecina languorē: sanctitatem vertit in crimē.

Matth. 6.

placationem facit reatum, generat de propitiatione discernimen. Hypocritam qui fugerit, vincit qui incurrit, cadit. Fugiamus hypocrisim, fugiamus fratres: sit nostrum de simplicitate ieiunium, de innocentia sit sanctum, de puritate purum, de sinceritate sincerum, sit hominibus occultum, ignotum diabolo, Deo notum. Theaurum qui non abscondit, prodit: virtutes prodit non manebunt. Virtutes sicut proditores suos deserunt: sic suos instant custodire custodes. Ergo ieiunium quod contra vitia prima virtus est nobis, in arce peccatoris collocetur: quia illo in interioribus praesidente, vitia nos quare in exterioribus non valebunt. Hoc Christus ut Christianus habere possit, hortatur cum dicit, *Tu autem cum ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam lava: ne videaris hominibus ieiunans: sed patri tuo qui est in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.* Cum dicit, unge caput tuum, & faciem tuam lava: non ut coma capitis illecebrosus redundet vnguento, sed rursus magister iniungit, neque faciem nitescere solito vult lavacro: sed habitu praedentis vult celari ieiunium Christiano, quia Christianum vendicare non vult artificii merore ieiunium. Sed ad corpra redeamus. *Unge caput tuum, & faciem tuam, lava: ne videaris ab hominibus ieiunans: sed patri tuo qui est in abscondito.* Sic non voluptuosos indulget aspectus, sed vultus qui simulatur excludit: facies merore deiecta inuitat famam non ieiunium voluntarium proferitur. Si vult, quare tristis? Si non vult, ieiunus quare? Merito tali poena vivit, qui sibi facit de virtute vitium, mendacium de veritate, de mercede dispendium, de remissione peccatum. Agricola si non impellerit cultrum: si sulcum non defoderit: si non exciderit sentes: si gramina non euulserit, si in tuto semina non locarit, sibi mentitur, non terrae, nec terrae facit damnum, sed sibi non facit fructum, & ita se vacuat, ita decipit, impugnat ita, qui terrae manu fallaci metitur. Quid faciet? quid habebit? quid inueniet? qui deo, esuriens carne, hypocriti luxuriante, mentitur? quia agricolae fecimus mentionem, sciat ille sustinere se laborem incassum se nil habiturum, qui premes ieiunii aratrum, & abscindens gulae gramina, atque eradicans luxuriae sentes, misericordiae semina nulla iactauerit. Hoc dominus aperire voluit, qui de ieiunio docens, mox ista subiecit. *Noli te thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi erugo & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt, & furantur. Sed thesaurizate vobis the-*

thesauros in caelo: ubi neque erugo, neque tinea demolitur: & ubi fures non effodiunt, nec furantur. Quid tam paternum? quid sic veniens de amore? quod tam providum de charitate consilium? nihil tibi perire vult, qui tua in thesauris caelestibus vult reponi. Quia securus dormit, qui deum suorum metuit habere custodem: quam ne scit curas: quam deponit angores: quam non est anxius: quam servorum caret fastu, qui sua patri servanda committit. Quomodo paterna servat affectio, timor non potest sic servare servilis: pater cum dat sua filiis, non minuit commenda filiorum. Quid sit pater nescit: nescit se filium, qui non credit patri. Tineam non excludunt claustra, sed claudunt, & generant, non repellunt: rubiginem nutriunt servata, non vitant: quia quod de re nascitur, non vitatur. Vbi est necessitas, fures deesse non possunt. Qui ergo inter tineas, rubiginem, fures, sua ponit: exponit quae sua sunt, non reponit. Sicut de vestimetro tinea, rubigo de metallo, de necessitate fures nascuntur: ita de diuitiis avaritia, cupiditas de quaestu, de habendo habendi ardor acquiritur. Qui ergo vult avaritiam vincere, diuitias pro roget, non reponat. Praemittamus fratres thesauros nostros in caelum: sint vectores pauperes, qui possunt sinu suo quae nostra sunt ad superna portare. Nemo de fraude dubitet bailorum: tuta est illa transactio, per quam nostra ad deum deo fideiussores portantur: cui est omnis honor & gloria, virtus & imperium, & gratiarum actio in omnia secula seculorum. Amen.

De ieiunio & elemosyna.

Sermo VIII.

Gubernator prudens a litore cum navim soluit, cum mare transiturus intrat fluctus, domus, patrie, coniugis, pignorum, curas deponit: & ita totus mente, corpore, sensu, navicis laboribus occupatur, ut & fluctuum possit superare discrimina, & stationem lucrosi portus periculi victor intrare. Sic nos fratres ingressi iter abstinentie ieiunii pelagus, quadragesimae viam, navim corporis nostri solvamus a litore mundano: secularis patrie renunciemus curis: in crucis arbore tota mentis vela tendamus: virtutum funibus, sapientiae remis, gubernaculis disciplinae, navigii nostri muniamus incessum, & subducti terris speculemur caelum: ut ducatu signorum caelestium inter liquidos calles latentis viae inoffensum tramitam tenere possimus: ac sic gaudentes Christo, stante spiritu sancto, evictis voluptatum spinis, superatis vitiorum fluctibus, decursis criminum procellis, transuectis scopulis

peccatorum, atque omnium delictorum naufragiis euitatis, Paschæ portum, lucrû vitæ, gaudia resurrectionis intremus. Veram quia percipos nudos, per falsos vortices, per incertas solitudines, acturi sumus viam, nobis tota est elcæ & potus portanda substância, imponamus abundantem misericordiam nostræ sitatchiæ profuturam. Fratres esurit ieiunium, ieiunium sitit, quod non pietatis cibo pascitur, quod potu misericordiæ non rigatur. Alget ieiunium, ieiunium deficit, quod non eleemosynæ vellus tegit, quod non miserationis operit vestimentum. Fratres, quod est terris ver, hoc misericordiam scimus esse ieiunio. Stent verni status tota facit germina florere camporum, ita misericordia toto ieiunii semina producit in florem, in cælestem messem totam ieiunii facit fructificare virtutem. Quod oleum lucernæ est, hoc ieiunio pietas, sicut lucernæ lumen olei pinguedo succendit, & moderato pastu facit illud ad totius noctis solatium perlucere, sic pietas facit splendere ieiunium, & ad totam radiare continentie claritatem. Quod diei sol est, hoc eleemosyna noscitur esse ieiunio. Sicut iubar solis clariorem perficit diem, & totam nubium dispergit obscuritatem, sic eleemosyna ieiunii sanctificat sanctitatem, totamque cupiditatis mortem lumine pietatis excludit. Ac ne multis immeror, quod est anima corpori, ieiunio largitas hoc habetur. Sicut enim mortificatur corpus à corpore, anima cum recedit, ita mors est ieiunii largitatis abscessus. Est quidē ieiunium vitiōrū mors, vita virtutum. Est ieiunium pax corpori, membrorum decus, ornamentum vitæ. Est ieiunium robur mentium, vigor animarum. Est ieiunium castitatis murus, pudicitie propugnaculum, ciuitas sanctitatis. Est ieiunium schola meritorū, magisterii magisterium, disciplinarum disciplina. Est ieiunium ecclesiasticæ viæ viaticum salutare. Est ieiunium inuictus Christianæ militiæ principatus. Sed in his virtutibus ieiunium tunc viget, tunc vincit, tunc triumphat, cum duce misericordiam pugnat. Misericordia & pietas ieiunii sunt alæ, per quas tollitur, & portatur ad cælum, sine quibus iacer, & volutatur in terra. Ieiunium sine misericordia simulacrum famis est, imago nulla est sanctitatis. Sine pietate ieiunium occasio est auaritiæ, non est propinquitas paritatis, quia parcitas ista quantum siccat in corpore, tantum tumescit in sæculo. Ieiunium sine misericordia non est veritas, sed figura, & bi autem mis-

ricordia, ibi & veritas probante Propheta cum dicit, Misericordia & veritas obuiauerunt sibi. Ieiunium sine misericordia nō est virtus, sed hypocrisis, dicente domino, Vos autem cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, exterminat enim facies suas, vt videantur ab hominibus ieiunantes. Qui non ieiunat pauperi, Deo fingit, qui ieiunans pradium suum non erogat, sed reponit, cupiditati probatur ieiunare, non Christo. Ieiunantes ergo fratres prandium nostrum reponamus in manu pauperis, vt seruet nobis manus pauperis, quod venter nobis fuerat perditurus. Manus pauperis Abrahæ finis est, vbi quicquid pauper acceperit, mox reponit. Thesaurus cæli est manus pauperis, quod suscipit ne in terra pereat, reponit in cælum. Thesaurizate, inquit, vobis thesauros in cælo. Manus pauperis est gazophylacium Christi, quia quicquid pauper accipit, Christus acceptat. Da ergo homo pauperi terram, vt accipias cælum. Da nummum, vt accipias regnum. Da micam, vt accipias totum. Da pauperi, vt destibi, quia quicquid pauperi dederis, tu habebis, quod pauperi non dederis, habebit alter. Clamat deus, Misericordiam volo. Qui quod vult Deus Deo negat, à Deo sibi quod desiderat, vult negari. Misericordiam volo. Homo petit Deum, sed tibi, non sibi. Misericordiam volo. Humana misericordiam petit, vt largiatur diuinam. Est in cælis misericordia, ad quam per terrenas misericordias peruenitur. Domine, inquit, in cælo misericordia tua. Dicitur causam in iudicio Dei, patronam tibi misericordiam, per quam liberari possis, assume. Qui de patrocinio misericordie certus est, de venia sit securus, de absolutione non dubitet. Misericordia non solum causam præuenit, anticipat cognitorem, sed etiam sententiam reuocat, absoluit addictos. Quod Ninuitæ probant, quos iam sententiæ subiectos, pœnæ traditos ad victimam stantes, morti deditos, misericordia sic rapuit, sic tenuit, sic præuenit: vt maluerit deus deduci sententiam, ne misericordie quid negaret. Stabat quidē & tunc pro causa ieiunium, aspergebat cineres, sternerat cilicium, dabat gemitus, fundebat lachrymas, & quod nō poterat excusare verbis, luctibus temperabat: sed non valuit mutare sententiam, nisi perorans misericordia subuenit. Misericordia & peccatores liberat, & restituit sanctos: qui non affuisset misericordia, etiam David cum adulterat, amiserat prophetiam: &

Mat. 6.

Osée. 6.

Psal. 35.

Iona. 3.

2. Re. 11.

Mat. 26. Petrus cum negat, apostolici ordinis perdiderat principatū: & Paulus cum blasphemat, remanserat persecutor: fateretur hoc Paulus cum dicit, Qui primus blasphemus fui, & persecutor, & iniuriosus, sed misericordiam consecutus sum. Fratres per misericordias pauperum misericordiam paremus, ut possimus esse de pena liberi, de salute securi. Beati, inquit, misericordes, quia ipsi misericordiam consequentur. Gratis misericordiam sperat ibi, qui hic non fecerit misericordiam. Qui facit misericordiam, currit ad primum, qui non facit misericordiam, decurrit ad penam.

In illud Matthei, Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, &c. Et de elemosyna.

Sermo IX.

Mat. 6. **A**git nobiscum Deus, agit in hoc seculo, ne quid nobis pereat in futuro, sicut ex ipso lucet principio lectionis. *Attendite, inquit, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis: alioquin mercedem nec habetis apud patrem vestrum qui in celis est.* Et quomodo quod sit ab hominibus coram hominibus non sit: patentis iustitiæ later sensus, publici operis quod secretum? Qui potest celare radios solis, iustitiæ poterit occultare fulgorem. Iustitia lux rerum consiliis non velatur obscuris. Iustitia cum sibi facto claret, omnes illustrat exemplo. Et quid est quod eam Dominus coram hominibus fieri non vult, per quam statim capiunt res humanæ? Et ubi est illud? Si luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in celis est. Quomodo iustitiam vult celare, cuius opera vult sic elucere? Fratres hic præceptio cælestis vult instantiam tollere, auferre pompam, vanitatem demere, summonere inanem gloriam, sic iustitiam vult celare. Iustitia quæ per se sibi abundat ad gloriam, spectaculum populi, vulgi laudes, fauores hominum, mundi gloriam non requirit, a Deo genita cælum spectat, in oculis agit diuinis, super his virtutibus mixta semper a Deo solo ut glorificetur expectat. Sed hæc est iustitia, quæ ex Deo est, illa verò iustitia quæ est hypocrisis, iustitia non est, mentitur oculis, fallit aspectum, videntibus illi decipit audientes, seducit turbas, trahit populos. Nam vedit, emit clamorem, fit seculo, Deo non fit, mercedem rapit presentem, primum non querit in futuro, cæcat oculos, cæca ipsa non videns vult videri,

Propter quam cæcitatem Christus presenti sic inchoat in præcepto. *Attendite.* Hoc est, ne gestiatis attendi. *Ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus.* Quare? *Ne videamini ab eis.* Et si visi fueritis: quid? Mercedem non habetis apud patrem vestrum qui in celis est. Fratres, hic Dominus non iudicat, sed exponit, pandit cogitationum dolos, secreta mentium nudat, iniuste iustitiam tractantibus modum iustæ retributionis indicit. Iustitia quæ se humanis oculis locat, diuini patris non potest expectare mercedem, voluit videri, & visa est: voluit hominibus placere, & placuit, habet mercedem quam voluit: primum quod habere noluit, non habebit. Quæ verò de causa sint hæc præmissa, ex sequentibus audiamus. Cum facis elemosinam, noli tuba canere ante te: sicut hypocritæ faciunt. Bene tuba, quia latis elemosyna hostilis est, non ciuilibis, non misericordie dedita, sed clamori: seditionis vernula non alumna pietatis: ostentationis nundinatio, non commercium charitatis. Elemosynam quisquis ostentat, insultat. Tu, inquit, cum facis elemosynam, noli tuba canere ante te: sicut hypocritæ faciunt in Synagogis, & in vicis, ut glorificentur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Audistis quemadmodum notat elemosynam in conuentu, in plateis in triuiis, non impensam ad leuamen pauperum, sed hominum propositam ad fauorem, ut probentur misericordiam vendere, non donare. Fugienda est hypocrisis, fugienda fratres, quæ captina gloriæ verecundiam pauperum non releuat, sed fatigat: quæ de gemitu inopis pompam suæ gloriationis inquit, quæ suam laudem dilatat pauperis ex dolore, quæ de miseria petentis famam suæ ostentationis expandit. Sed dicit aliquis, Ergo in conuentu, in plateis, in triuiis, neganda est misericordia? non præbendus est victus? Plane, & in omni loco, & in omni tempore facienda est misericordia, præbendus est victus, nuditas est regenda: sed sic quomodo docuit misericordie author, ut misericordia non retræ sit nota, sed cælo: non hominibus insinuata, sed Deo. In plateis, in triuiis suum pietas habet secretum: contra plateam, triuium est, cum in secreto facit hypocrita nil secretum. Fratres, Deus monendo sic vota culpat, non loca sensum, non opera studium, non datorem arguit, non querentem ad suam famam, non ad pauperis famam iudicat. *Non tibi facias, quando facias, sed qualiter facias:* quia Deus de cordibus, non de

Mat. 25.

manibus facta meritis: & de sensu, non de locis operum col-
ligit qualiter. Misericordiam coram se solum vult fieri,
qui solius est misericordiae, & remunerator, & testis, & qui
dicit: Esuriui, & dedistis mihi manducare. Vult in paupere
sibi dari: & qui vult sibi dari, vult quod datum est se debere:
& qui vult se debere quod datum est, vult largientibus nil
perire. Deus parua poscit, maxima reddurus. Unde homo si
in paupere Deo foeneras, testes homines non requiras: fides
arbitros non requirit. De accipientis fide disputat, qui si-
ne meditantibus nil dat: qui credita diffamat, vrit verecun-
dia debitorem. Ergo homo daturus Deo, da secreto: vt quod
dederis, non sit oneris, sed honoris. Ob hoc ad te venit tuus
dicator in paupere, vt eum non dubites accepta reddere, qui
tibi gratis dedit habere quod daret. Quam vero in paupere
sit verecunda paupertas, quod largitatis tuae quærat secre-
tum aperit ipse cum dicit: *Te autem faciente elemosynam, ne-
sciat sinistra tua quid faciat dextera tua.* Putas quam vult ne-
scire alterum: qui reipsum qui facis vult aliqua tui parte ne-
scire? *Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.* Sicut sunt
nobis in dextera parte virtutes, ita nobis pars vitiorum in si-
nistra. Ergo vt opus dexterae, quod facit tacitus dator, quod
facit dator garrulus, hypocrisis est sinistra. Hypocrisis dolus,
simulatio, fraus, mendacium, elatio, tumor, iactantia, insidit
nobis, & imminet a sinistris. Quoties ergo nobis cum bo-
nitate, pietate, cum misericordia causa est, nesciat hoc si-
nistra. Sinistra est, quæ nobis animarum prælia semper in-
dicit: & ne virtutes in effectum veniant, elaborat. Ne sit pie-
tas, impietas agere ne elemosyna vindicet, cupiditas pugnat,
furti auaritia, ne misericordia conualecat, ne innocetia, pu-
ritas, simplicitas, sanctitas regnet, hypocrisis sola consigit,
quam Christus a nobis tali prædicatione secludit. *Te autem
faciente elemosynam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.*
Fratres, in hoc sæculo fugiamus quæ a sinistris sunt, si in
futurum a dextris desideramus astare, & audire. Venite bene-
dicti patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est
ab origine mundi. Homo, da in terra pauperi, quæ tibi ma-
nere vis in celo. Homo, commilita hic pauperi, si vis tibi re-
gnare cum ipso domino. Pro Iesu Christo, qui est benedi-
ctus in sæcula sæculi. Amen.

Mat. 2.

O mnes qui arduas operum subleuant, & solantur angus-
tias, probant ad solatium laboris datam nobis natu-
raliter cantilenam. Hinc nautæ cantu superant marina di-
scrimina, hinc immensa pondera adducunt leuamine can-
ticorum, hinc viantes colles arduos facit transcendere vox
sonora, hinc præliatores ipsos præcedens cantus subire con-
citata mara bellorum. Ac ne multis, omne quod duri est o-
peris, quod laboris, dulcis vincit & efficit cantilena. Sic nos
fratres Quadragesimæ ieiunio cantica diuina iungamus, vt
abstinentiæ pondus cælestis temperet, & subleuet sympho-
nia, prouocante nos ad hæc Dauide beato, qui dum fistu-
la pecus earum mulcet, & oblectat in pascuis, cantu du-
ra didicit superare bellorum: cantu meruit ductare populos
ad salutem, cantu valuit vocare gentes, reducere Indæos, su-
gare dæmones, Dei filios ad superni patris obsequium con-
uocare, sicut bene inuitans eius cecinit melodia. *Afferre do-
mino, inquit, filij Dei.* Putatne cælestes taliter appellat iste
Virtutes? aut homines Dei aptat in filios? & terrenam car-
nem cælestem subleuat ad naturam? *Afferre domino filij Dei.*
Homines fratres, homines nuncupat hic Prophetas, quos
Dei filios alibi sic decantat. Ego dixi *Dij estis, & filij ex-
celsi omnes.* Audiuimus fratres quo nos tulit diuina digna-
tio quo paternitas extulit nos superna: credamus nos Dei
filios: respondeamus generi, viuamus celo, patrem similitu-
dine referamus, ne perdamus virtus quod sumus per gratiam
consecuti. *Afferre domino filij Dei.* Videtis, quia cælestis pa-
ter sentit amorem donis, datis effectum, probat muneribus
charitatem. Et reuera fratres, filium se nescit, visceribus car-
et, naturam negat, ingratus est patri, qui authorem vite suæ
non obsequiis placat, non deuincit cultu, muneribus nõ ho-
norat. *Afferre domino filij Dei.* Videamus quid sit illud, quod
nos tanto patri hic propheta commonet, & hortatur afferre.
Afferre domino filij Dei, afferre domino filios arietum. Hoc est,
totum quod expetit, quod requirit, ouium fortis, vile ter-
reni pecoris germen, stratos per viam partus, semina effu-
sa per campos, diuino patri, & diuina soboles offerat ad-
monetur. Aut forte Iudaicas victimas, sacrificia cruenta,
balantes sub cultris hostias, creator omnium nunc requirit

Psalm. 81.

Psa. 49.

32

D. PETRI CHRYSOLOGI

Gen. 22.

Gen. 2.

Deus? Et ubi est illud quod dixit? Non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos, quoniam mecum sunt omnes feræ sylvarum, iumenta in montibus, & boues. Cognoui omnia volatilia cæli, & species agri mecum est. Si esuriero, non dicam tibi, meus est enim orbis terræ, & plenitudo eius. Et si ista repulit, quos arietum filios sibi deposcit afferri? Ad Abraham loquitur, Accipe filium tuum dilectum, & offeres mihi in holocaustum. Aries Abraham maturus ad innocentiam, grandævus ad fidem, perfectus ad hostiam, paratus ad holocaustum, afferebat filium suum, filium arietis, imò se immolabat in filio, sanctificabat mentem suam, letificabat fidem suam, ut esset idem victima & Pontifex, Sacerdos & sacrificium patris, patris erat passio ibi tota ubi filius immolabatur, ignavus filius sistebatur, nescius filius aptabatur vinculis, ut tolleretur de passione martyrium, premium de pena patris, de conflictu patris raperet coronam. Denique patris suspensa est dextera, patris gladius est remotus, quia non querebatur mors filii, sed patris charitas probabatur, nec expeiebatur sanguis filii, ubi tota victima in patris dilectione constabat, scriptura dicente, Nunc scio, quia diligis Deum: quia non peperisti unigenito filio tuo propter me. Abraham diximus arietem, ut Isaac arietis filium probaremus, ac sic luceret, quos arietum filios Propheta vult domino nos deferre. *Afferre domino filios arietum.* Filios Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrium, Confessorum, Christianus modo ut afferat, admoneatur, quando grex dominicus fidei laxatur in pastum, quando agnos suos celestis pastor ad ovile dominicum vult deferri, ne dispersi per inculta gentium, luporum deuorentur incursibus. Sed quid admoneat vox divina, planius iam loquamur, *Afferre domino filios arietum.* Afferre domino baptizandos, afferre quos fides concipiat, non caro, afferre quos Dei gratia generet, non mundana natura, afferre quos agnos præter innocentiam non habeat pecoris hebetudo, afferre, afferre quos sponte venire aut necessitas vetat, aut ætas impedit, aut ignorantia retardat, aut tenent vitia, aut delicta remoratur, aut spectatio decipit, aut fallit confusione paupertas, adducite volentes, attrahite nolentes. *Afferre vobis ne aliena necessitate mercede, servum carnis, si habet dominus adducat, ut habeat ita fidelis, suum pater offerat, non retardet, ut cui præ-*

SERMO XI.

33

sentem vitam præstitit, conferat & futuram. Vir coniugem deducat ad fidem, ne quod unum est in carne, spiritu sit diuinitum. Amicus amicum attrahat ad salutem, ut de gratia divina humanam comprobeat charitatem. Peregrinum civis, possessor hospitem Dei ducat ad mensam: ut sine suo sumptu de diuinis copiis sit humanus. Attrahite nolentes: nemo dicat, non vult: quia & Abraham, ut offerret filium colligauit, & Loth angeli, ut subtraheretur flammis, extractum manibus sustulerunt, & Petrum dominus ut iret ad martyrium quo volebat, auxilii sui virtute precipinxit, dicens, Præcinget te alius, & deducet quo tu non vis. Et pater celestis non solum volentes suscipit, sed attrahit & nolentes, dicente filio, Nemo potest venire ad me, nisi pater qui misit me, attraxerit illum. Quomodo se Christianum credit, qui non Christo annosa & vetera ducit? Aut quomodo domum suam iudicat ovile Dei, ubi non pascuale germen dei pecus dat balatum? Obsecro & obsecro fratres charissimi per dominum nostrum, ut in hoc vigiletis omnes, quatenus his diebus nullus a dei gratia, nullus a generatione divina relinquatur extorris: quatenus quod aliis Deus est per suam gratiam collaturus, vestrum crescat, & redunder in gaudium. Homines sumus sub incerto viventes: & nescimus quid pariat superuentura dies. Agamus ergo dilectissimi, ne servi, ne filii, ne coniuges, ne parentes præventi morte, & præsentī vitæ careant, & non peruehiant ad futuram.

Gen. 22.

Gen. 1.

Ioan. 6.

Pro. 27.

De ieiunio & tentationibus Christi.

SERMO XI.

Quod curiositas humana, quod veterum labor, quod sapientia mundana querens, & diu querens, non potuit inuenire: hoc scire & nescire facile præstitit lex diuina. Vnde malum, culpa vnde, vitiorum vis vnde, vnde criminum furor, vnde corporum bella: vnde conflictus animæ: vnde vitæ tempestas tanta: vnde mortis naufragium tam crudele nesciret homo: nisi Dei lex diabolum prodidisset? Diabolus mali author, nequitie origo, rerum hostis, secundi hominis semper inimicus, ille laqueos tendit, lapsus parat, foveas fodit, aptat ruinas, stimulat corpora, pungit animas, cogitationes suggerit, immittit iras, dat vires odio: vitia dat amoris, errores serit, discordias nutrit, pacem turbat, affectus dissipat: conscindit unitatem: sapit malum sanis, cum nil: violat divina, humana tentat. Hinc usque ad Christum tendente re-

Mat. 6.

rator temerarius sic refertur. Et cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esurit: & accedens tentator dixit ei, Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Audientes ista in Deum non vadant, non eriminentur nativam, non contumelientur auctori, non acculent carnem, de anima non querantur, non impetent tempora, astris non imputent, infamare desinant innocentiam creature, malum sentiant accidens, non reatum, & creatorem boni Deum, diabolum inuentorem mali: ac sic scribant diabolo mala, bona Deo, declinent mala, faciant bona habituri in bonis auditorem Deum, qui dat posse quod iubet, & quæ precipit, facit ipse: quia sicut diabolus impellit mala, sic Deus deducit ad bona. Nemo ergo quasi concreatis sibi vitis obsequatur, & quod est criminis esse putet nature, sed sumat eum Christo arma ieiunii, criminum propellat impetus, prosternat castra vitorum, & de ipso auctore mali sumat Christo dimicantem victoriam. Diabolo victo vitia nil valent: qui extiocto tyranno soluta acies sunt tyranni. Audi apostolum dicentem, Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem: sed aduersus spiritualia nequitiæ in celestibus. Tunc, inquit, Iesus ductus est in desertum à spiritu. Non à diabolo, ut esset diuinitus cursus, non humanus incurtus: ut esset spiritus præscientiæ, iusticia non esset humana: & esset potestas Dei, potestas non esset inimici. Diabolus semper primordia boni pulsatur, tentat rudimenta virtutum, sancta in ipso ortu fellinat extinguere, sciens quod ex subuerrere fundata non possit. Hoc non ignorans Christus diabolo se querenti patieretur indulgere, ut inimicus laqueo suo ipse teneretur, & caperetur inde, unde capere se putabat, sicque à Christo victus, cederet Christianis. Et cum ieiunasset, inquit, quadraginta diebus & quadraginta noctibus. Videtis fratres, quia quod Quadragesimam ieiunamus, non est humana inuentio, auctoritas est diuina, & est mysticum, non præsumptum: nec est de terreno usu, sed de celestibus est secretis. Quadragesima quatuor decades quadratam fidei continet disciplinam, quia semper est quadrata perfectio. Quaternarius numerus & denarius quæ in cælo, & in terra teneant sacramenta, quia aperite mores, non vacat, explicemus domini cepta ieiunia. Et cum ieiunasset quadraginta diebus & quadraginta noctibus. Hoc, Deus in te ieiunat, in te esurit: imò ieiunat tibi, tibi claruit, qui sibi sicut nescit manducare, sic non

Epho. 6.

potest esurire. Ergo cum propter te ieiunat Christus, te esurit, Et cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esurit. Hoc non est infirmitatis signum, sed est insigne virtutis: quia cum dicit, postea esurit quadraginta diebus & quadraginta noctibus, probat in illo esuriem non fuisse, esuriæ sentire: & vincere est laboris humani: diuinæ virtutis est esuriem non habere. Ergo Christus non ieiunio lacefcit, non esurit fame, sed esuriuit Christus, ut tentandi materiam diabolus inueniret, quia ad ieiunium non audebat accedere, quia sic ieiunantem, Deum non hominem sentiebat. Tunc sensit hominem, tunc mortalem credidit, tunc eum purauit posse tentari, quando eum esurire callidus explorator inspexit. Et accedens tentator dixit. Accessit tentantis dolo, non obsequentis affectu. Accessit peius impudens quam recessit: sed esuriendi quid obtulerit, audiamus. Dic ut lapides isti panes fiant. Lapidem esuriens offert, humanitas talis est semper inimici: sic pascit mortis author, sic inuitus vitæ. Dic ut lapides isti panes fiant. Diabole, fallit te prouisio tua. Potest famem vertere in saturitatem, qui potest in panem lapides immutare. Quid illi consilium tuum, cui sua sufficit virtus? Dic ut lapides isti panes fiant. Diabole, & prodidisti te, & tuum dominum non pauidisti. Dic ut lapides isti panes fiant. Miser, malus vis esse, sed non potes: cupis tentare, sed nescis: esuriens tenera offerre, non dura debuisti: famem non asperis palpare, sed blandis: inedia non horridis urgere debueras, sed gulosis. Istis non modo Dei filium, sed hominis filium tu laqueare non posses. Ad præsentiam Christi deperire tibi artes tuas tentator intellige. Dic ut lapides isti panes fiant. Potest de lapidibus panes facere, qui aquas conuertit in vinum. Sed signa fidei sunt præstanda, non doli: credenti danda sunt, non sunt danda tentanti: & facienda sunt ad petentis salutem, non ad facientis iniuriam. Diabole, tibi ut quid signa, cui nil subuenit ad salutem? cui totum restat ad pernam? cui & signa proficiunt ruinam? Sed accipe responsum, ut te intelligas, & subiiciaris auctori. Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Audi patris verbum verba salutis nostræ esurire, non panem, & agere ut habet. Semper viuat cælesti verbo, terreno pane non semper: ac si Deo esurit, ut sui nescius sit laboris: quia vere illa vita est, quæ sudore nescit, dolores non habet, non habet finem.

Quoniam ieiunii verum, & tempus bellorum spirituum cernimus aduenisse: sicut Christi milites, depositi corporis animeque torpore, virtutum procedamus ad campum: ut membra quæ sunt nobis hyemali ocio mollita, exercitio celestium roborentur armorum: dedimus corpori annum, demus animæ dies: impendimus nobis tempora, tempus depretemus auctori: viamur Deo paululum, qui seculo vivimus totum: seponamus domesticas curas, Ecclesiæ maneamus in castris, vigilemus in acie Christi, somnum cubilium non queramus, iungamur fortibus, ab amplexibus separemur mollibus, amor nos teneat triumphorum, parvulorum non auocent blandimenta, auribus nostris insonet vox divina, familiaris strepitus nostrum non confundat auditum, cibis parcas de celesti sumatur annona, terreni luxur copie non querantur, in poculis sobrietatis mensura servetur, vires ebrietas non enervet. De stipendiis quicquid exuberat, commilito pauper assumat: pestilens effusio nil perdat, in conspectu habebis auxilium, esurientem sancium quæ cibabis. Sic muniti fratres, instituti sic, indicamus bella peccatis: statuamus criminibus pugnam, conspectum vicis nunciemus, sicuti de victoria, quia nec arma celestia hostes poterunt superare terreni, nec divino regi aduersa poterunt contraire mundana: nec in propectu fidei constitutos præuenire poterit inimica subversio: neque cautos, vigilantes, sobrios, diabolus perturbare suis superuentionibus præualebit: certe neque nos taliter armatos publico conspectu provocare audebit: dolis appetere non præsumet. Animus in celesti specula perseveret: diaboli fraudulentas & occultas deprimat, & declinet insidias. Et quidem diabolus per se nequam: sit tamen nequior pronocatus. Audi Apostolum dicentem: Diabolus sicut leo rugiens circuit quærens quem deuoret. Ieiunantibus nobis, diabolus esurit, qui nostris semper saturatur ex culpis. Ille cibum nostrum deducit in erupulam: potum nostrum in ebrietatem diffundit: ut mentem faciat amantem, carnem luteam reddat, corpus animi domiciliū, animæ vās, murum spirituum, tum scholam, Dei templū, in scenam criminum, victorum pompam, voluptatum redigar in theatrum. Ille ille satietatē: voluptatem percipit: ex pectore pulis: quando nos luxus soluit, libido stimulat, pōpa

1. Pet. 5.

rapit, impellit ambitio: urget ira, furor implet: succendit inuidia, cupiditas inflammat, curæ sollicitant: lites vexant: libera capiunt: vsuræ vinciunt: chirographa ligant: præmunt faculi: elidit aurum. Quando moriuntur virtutes: viuunt vitia: voluptas effluit: honestas perit: misericordia deficit, abundat auaritia: regnat confusio, succumbit ordo: prosternitur disciplina. Ista militant aduersum militem Christi: ista sunt fatanæ cohortes: ista diaboli legiones: ista sunt que mundum sepulchris obsederunt: debellauerunt populos: vastarunt gentes, orbem totum duxere captiuum. Ista sunt quibus nullus per se potuit obuiare mortalis: & ideo ad vincenda ista deus venit ipse: cæli rex ipse descendit: ipse victor singularis aduenit, ieiunium quadrag. sume statuens in propectu: ut quæterna decade ieiunii quadraturam mundi totam muro inexpugnabili commuaret. Ieiunium fratres, scimus esse dei arcem, Christi castra, murum spiritus, vexillum fidei: castitatis signum, sanctitatis trophæum. Hoc Adam seruauit in paradiso: quem inde detraxit gula. Hoc in arca custodiuit Noë, mundum ebrietas cum demersit. Per hoc Lot Sodomiticum restinxit incendium: qui per ebrietatem incausti est adustus in incendio. Hoc Moysen diuini feruoris fecit lumine perducere: quando comessatio & ebrietas Israeliticum populum simulachrorum tenebrauit erroribus. Hoc Eliam peruenit ad cælum: quando Achab impium ebrietas ad inferna deiecit. Hoc Ioannem in natis mulierum fecit esse maiorem: quando tumultu Herodem principem imperio mulierum reddidit homicidam. Quadagesimæ ieiunium fratres vetustas diaboli prodidit: & patefecit insidias. Diabolus nanque qui manducantem contempserat Christum: bibentem velut hominem computaret: ubi ieiunantem vidit, suspicatur dentem dei filium confiteretur. Si filius dei es, inquit, dic ut lapides isti panes fiant. Sic dicendo diabolus hominem vult monstrare, non Deum: non cibum parare vult: sed vult amputare ieiunium. Si filius dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Post ieiunium, panem non diuina virtus: sed infirmata humana disquirat, nec sic lacescit fame Dens: ut ad prouidendum sibi cibum: quod est suæ potestatis, adducat. Ex sequentibus itaque diabolus aperit quid conetur. Si filius dei es, inquit, deorsum. Satis hominem probare vult: cui non assensum prouidet, sed ruinam: humana cōditio ad ascensum difficilis: facilis inuolutur ad descensum.

Gen. 3.
Gen. 7.
Gen. 19.
Exo. 32.

4. Re. 2.

Marc. 6.

Mat. 4.

Si filius dei es, mitte te deorsum. Erras diabole: nec tentare nosti: cadere non potest deus. *Tunc ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum, & dixit ei.* Hec omnia tibi dabo, si proculens adoreris me. O ausus diaboli, deo dicit, adora me: sed sensit mox virtutibus deum, pœnis iudicem, supplicem præmiis quem quærebat: nam Christi nomine, nomine ieiunantis cepit ab obsequiis corporibus effugari, & dare tremēs illi gloriam, cui superbus callidè irrogat inuiurias: ieiunotis vicit, ut nobis vincendi vires, vincendi formam taliter largiretur. Hic ait, genus non eiecitur, nisi in ieiunio & oratione. Ieiunemus ergo fratres si volumus imitari Christum, si volumus fraudulentas diaboli superare versutias.

De eisdem,

Sermo XIII.

Ecce tempus quo miles procedit ad campum, recurrit ad Dei ieiunia Christianus. Ecce tempus quo carnis oia, quo mentis ignavia, quo ventris cura, & tota est familiaris obsequi deponenda torpedio. Ecce tempus quo in armorum celestium meditatione, animæ & corporis exercendæ sunt vires. Ecce tempus quo residente Christo, stantibus angelis, nostra luctaminis exercenda est fortitudo. Nunc est tempus quo gula cum ieiunio, abstinentia cum crapula, cum luxuria castitas cum perfidia fides, pietas cum impietate, patientia cum furore, cupiditas cum liberalitate, misericordia cum auaritia, humilitas cum superbia, sanctitas cum reatu, Christo remunerante configit. Si quis ergo spectante Deo, celesti resonante iâ tuba, angelico insistente occurso, cubi- culi irretitus illecebris, enervatus mollitie plumarū, resolu- tus in totum iugalibus blandimentis, ad exercitium virtutis venire neglexerit: perdit luctaminis præmium, virtutis glo- riam, certaminis palmam, iustitiæ coronam desertoris etiam crimine multabitur in futurum. Hodie fratres Christus rex noster commilitones suos de Euāgelico allocutus est tribu- nali, indixit hostibus bella, promisit præmia pugnaturis, re- tulit bellorum causas, inimicorum dolos prodidit, & cona- tus: vbi, & quando, & quomodo configendum sit nobis triumphali constitutione signavit. Et quāvis solus possit obtinere victoriam: propter nos tamen, & nostram formidi- nem, adesse tota insit præsentis. Qui ergo ista no- luit audire, qui ista regis nostri talia, & tanta, scire con- tempse, iudicet non ipse se exuit nostræ militiæ sacra-

Mat. 17.

mentis, & celesti contubernio reddidit, & fecit extorrem. At vos fratres, qui sequi vultis in hoc quadragesimæ ieiunio, ieiunii dominici formam: pugnatos vos, sicut prædiximus, contra vitiorum turmas, contra acies criminum, contra in- formes concupiscentiarum formas, contra dæmonum totas aërias, totas diffusas, & innumeras legiones, triumphatu- ros vos ex ipsis quæ dominicum ieiunium subsequuntur, tē- tationibus approbate. Vbi enim dominus, quadragesimæ ieiunium indefesso illo virtutis suæ aggressus est documēto, mox diabolus occurrit pugnaturus dolis: quia ieiunanti vi- ribus obistere non valebat. Quantum enim crapulationi deditis dominatur, & ebriis, orantes timer tantum, tantū re- fugit ille ieiunans, dicente domino, Non eiecitur nisi in ieiunio, & oratione. Sed qua fraude diabolus tētare ausus sit, au- diamus: *Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.* Audistis quid de ieiuniis ipse sentiat, & iudicet inimicus. *Si filius dei es.* Vi- detis quia iam non hominem, sed dei filium credit, quem li- berum à ventris conspexerat seruitute. Sensit, sensit diabolus ieiunium cunctis virtutibus anteferi. Ioannem viderat vr- bium delicias squalentis cremi habitatione mutasse, molli- ciem carnis vestis asperitate calasse, agresti cibo mundi totā frenasse luxuriam. Et quod solum deitatis insignis est, homi- nibus dimisisse peccata. Et tamen non ei dixit: *Si filius dei es.* At vbi dominum vidit iugiter ieiunantem, proclamavit, *Si filius dei es.* Errat diabolus, qui contra dominum astutiæ suæ nequi- tias, & argumenta iaculatur. *Si filius dei es, dic ut lapides isti panes fiant.* Quid est quod ieiunante Christo deitatis signa tota in sola panis promissione perquirat? Et quem dei filium con- tinua ieiunii significatione præsentit, esse dei filiū de provi- sione panis, de cura ventris, desiderat approbare? *Si filius dei es, dic ut lapides isti panes fiant.* Quare non dixit, *Si filius dei es, dic ut homines, aut angeli, aut aliquid aliud fiant, sed dic ut lapi- des isti panes fiant?* Signum panis petit, qui signum ieiunii pertimescit. Signum panis petit, ut ieiunii tremēdum sibi re- fugiat signum. Panem malus ingerit consolator, ut virtutem muret, ut propositum violet ieiunantis. Sed videamus quid responderit de pane, panis qui de cælo descendit. *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo dei.* Quod procedit de ore dei. Quā- vere vivit in verbo dei, dei verbum. Quā vere panis non indiget pane. Quā diuinē lapides cōvertit in homines, iii

Mat. 17.

Mat. 4.

Deut. 8.

Matt. 3.

Deut. 6.

Deut. 6.

Philip. 2.

qui de lapidibus Abraham filios ad iudicium suae maiestatis exsciscat. Et quia impudens inimicus nescit semel vinci, ad multiplicem vincens triumphum. Statuit dominum super pinna-
maculum templi, & ait, Si filius dei es, mitte te deorsum. O signum, mitte te deorsum: conuenientius dixerit, si filius dei es, ascende ad celum: cum sit hominis utique ad ima cadere, dei sit ad superna cōscendere. Si filius dei es, mitte te deorsum. Sic suis suadet, sic suis prouidet semper: sic suos elenat, ut de alto precipitet validius in ruinam. Si filius Dei es, mitte te deorsum. Consiliis suis se diabolus prodit. Mittete deorsum. Lapsus quærit, præcipitia imperat, & tali consilio per Africam martyres facit, sine clamore dicendo, si vis martyr esse, mitte te deorsum, ut eos impellat de alto ad mortem: non de humili tollat, & eleuet ad coronam. Et sicut se diabolus cōsiliis suis prodit, ita responsione sua dominus se reuelat, dum ait: Non tentabis dominum Deum tuum. Si utique dominum, se utique deum intelligi voluit, hæc dicendo, qui non de pinna templi tantum se dedit ad terram, sed & cælis se ad inferos utique iactauit, ut non cadentium forma, sed esset resurrectio mortuorum. Aduertite fratres, si possit se uisus inimicus, quantum saepe victus, homini cedere, qui audit, & sentit dominum deum, & tamen adhuc tentare non desinit. Posuit eum super montem excelsum, & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum, & ait illi, hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me. Hæc dicit, non qui possit dare, sed fallere: nec promissa conferre, sed ipsa auferre promissionibus quæ habentur. Hæc omnia tibi dabo. Offert quæ dei sunt deo, auctori quæ authoris sunt, repromittit: suadet ut adoret ab omnibus adorandus, & cæcatus ausibus suis ante iudicium iudici quemadmodum simplices deciperet, confitetur: cui dominus nō tam testimonio legis, quam diuinitatis suæ respondit imperio. Dominum deum tuum adorabis. Tu dominum deum tuum illum, cui genu flexerunt omnia non solum cælestia & terrestria, sed etiam inferna. Adorabis ergo tu in inferno stridens & ciulans eum, quem ad re adorandum modo temerarius desertor inuitas. Itaque diabolus toties, & taliter reperiensus a domino, circa nos seruos eius modo toto furore discursit: & sicut Christus milites suos, ita & nos alloquitur, & armat ministros. Dicit ergo dominus, rebus nos modo graniter ieiunari, obseruari. Namque per gulam, per crapulam, per ebrietatem,

tes, per luxuriam, homines attentare non possumus: armato lites, seminare discordias, excitare odia, cōcitare iras, inspirate mendacia, extorque te peruria, suggerite blasphemias, vaniloquia diffundite, infundite dolos, conflare auaritia, lucra turpia prouidete, ut quod venter modo ad luxuriam non dependit, vel sacculus claudat, & reponat ad pœnam. Cauete ante omnia: ne misericordia, ne elemosyna, ne humanitas, præteritos labores nostros deleat, præsentis auferat, tollat futuros. Sed nos fratres, & nostri regis agnoscentes mōnita, & quæ diabolus suis mandauerit audientes, ieiunia nostra sine lite, sine clamore, sine ira, sine dolo, sine simulatione, cum tota misericordia, charitate, pietate, peragamus: ut dominus Christus qui spretis pecorum cruentis victimis, spiritus contriti & contribulati cordis sacrificium requisit, cum silentio pacis ieiunii nostri hostias placatus & propiciatus assumat.

In Psalmum XL.

Sermo. XIII.

Pæliorum peritis militaris tuba personat disciplinam, imperitis tantum terrificum dat clamorem: ut magistra bellorum dat suis vires, hostibus dat pauorem. Qui sine tuba dimicat, miles non est: fertur furore, non prælio: virtute non agit, sed periculo: querit perire, non vincere. Hoc diximus, ut Christi miles intelligat, cælestis quare pronisa sit cantilena. Constituti in campo sæculi pugnare cum diabolo, cum vitiis sustinemus. Quoties ergo nobis innotat propheticus clangor, toties nos in pace cautos, & in acie fortes, & in prælio reddit inuictos. Namque hodie beatus Psalmista ad intelligentiam nos supernam conuocat per clamorem. Beatus qui intelligit super egenum & pauperem. Et quæ est intelligentia, ubi est professa paupertas? Vis est intelligentia, si rimetur viscera, si deprehendat occulta, si recta nudet. Verum subiecta oculis, exposita in publico, ingesta rebus, non est intelligere, sed videre. Nuditate algidus, tabidus fame, siti aridus, lassitudine tremens, defectu luridus, quod egenus sit, intelligere quis labor? Et si labor intelligenti nullus est, unde est intelligenti fructus? Oremus fratres, ut ipse nobis intelligere intelligenda concedat, qui se intelligi in paupere sic demonstrat: quod ipse qui regis fit nudus in paupere, quod in esuriente esuriat satur. Namque qui sitiat in sitiente fons fontium, intelligere quomodo sitiat non est

quomodo nō beatum intelligere, quod ei sit ampla paupertas, cui angustum est cēlum? qui ditat mundum, quod egeat in ege[n]te? quod frustum panis, aque calicem dator o[mn]ium queat? quod se deus amore pauperis sic deponat, ut non adsit pauperi, sed ipse sit pauper? hoc cui videre dedit deus, ipse videt. Sed quo modo aut in se transfuderit pauperem, aut se in paupere fuderit, dicat ipse iam nobis, Esuriam, inquit, & dedistis mihi manducare. Non dixit, esuriam pauper, & dedistis illi manducare: sed esuriam ego, & dedistis manducare mihi. Sibi datum clamat quod pauper acceperit, se manducare dicit quod comederit pauper: quod bibit pauper, sibi testatur infusum. O quid agit amor pauperis, gloriatur in celo Deus: unde pauper erubescit in terra, & hoc reputat in honorem sibi, quod pauperi computatur iniuria. Dixisse suffecerat, dedistis mihi potum: sed pręmittit, esuriam, sicut: quia parvus fuisset amor pauperis quod pauperem suscepisset, nisi & passionibus pauperis suscepisset: & certe vorus amor non nisi passionibus probatur. Verus amor est fecisse suas angustias angustias: nimis est quod sapit Deo pauperis cibus, qui totius creaturę bona nō esurit, saginatū se in esca pauperis prophetizat in regno cęli corā o[mn]ibus angelis in cōuentu resurgentū. Quod Abel passus sit, quod seruauit mūdum Noē, quod Abraham fidem suscepit, quod Moyses legem tulit, quod Petrus crucem resupinus ascēdit, deus tacet, & hoc clamat solum quod comedit pauper. In cęlo prima est esurientis annona, prima stipendia pauperis tractantur in cęlo, erogatio pauperis prima diuinis scribitur in diurnis. Beatus cuius nomen toties Deo legitur, quoties ratio pauperis recitatur in cęlo. Sed istius beatitudinis audiamus & fructū. In die mala liberabit eum dominus. Qui se nouit per mala sæculi vitam ducere, elemosynę semper secū auxilium ducat, ad pręsidium sibi turmas pauperū vocet, in pastu pauperum, largus prorogator exuberet, pauperum frequenter domum, non trepideret rogando, deficere nescit cui porrigit manum parcus acceptor: exhausti thesauri non potest, de quo sufficit nummus. In die mala liberabit eum dominus. In die mala illi Deus liberator assistet, qui a malis pauperem liberabit. In angustia Deus clamantem audiet, qui pauperem cum egeret, audiuit: Non videbit diem malum, qui diem malum habere pauperem fecit. Videbit diem

Matt. 25.

Gen. 4.

Gen. 6.

Gen. 15.

Exod. 20.

malum, qui diem iudicii sine aduocatione paupertatis intranet. Sine causa accusant peccata, quem pauper excusat. Excusari non potest, quę sanas pauperis accusat. Dominus, ait, conseruet eum & viuificet eum. Non dixit, conseruet & viuificat: sed dixit, conseruet & viuificet. Dixit, nō vt denūciatū vox sit ista, sed rogantis. Qui audiuit rogantem egenum, ecce audit orbe toto pro se ecclesiam sic rogantem. Dominus conseruet eum & viuificet eum. Conseruet, ne rapiatur ad pēnam: viuificet, vt surgat a mortuis, & recipiat vitam. Et non tradat eum in manū inimici eius. Cuius inimici? nempe diaboli ipse est inimicitiarum princeps: despicit inimicos, qui ipsum inimicitiarum calcant auctorem. Dominus autem adiuuet eum super lectum doloris eius. Exequitur propheta omnes ærumnas fragilitatis humanę. Dominus autem adiuuet eum super lectum doloris eius. Quis est lectus doloris nostri, nisi corpus nostrum? in quo anima iacet, & iacet dolens, & dolet, quę cēlum repetere cupiens premitur corporis terra. Vniuersum stratum eius versatū in infirmitate eius. Istum non versat in stratum, sed in strato versat infirmus. Caro ergo est, quę versatur & versat. Ipsa est ergo quę in aduersis voluit, in prosperis versat. Dominus ergo versat stratum nostrum, quando nobis aduersa vertit in prospera: & quia in lecto doloris, hoc est, in lecto corporis animus voluebatur ægrotus, ipse qui voluebatur, proclamat: Ego dixi domine, miserere mei, sana animam meam quia peccaui tibi. Quia per consensum carnis sentit animi se contraxisse languorem, vt anima sanetur implorat: & misericordiam petit fidens, quia in pauperem misericordiam fecit. Beatus qui scenerando pauperi ipsum sibi iudicem pręstuit debitorem.

De Centurione

Sermo XV.

Audituri estis hodie fratres, quemadmodū cohortis Romanę Centurio dux factus est militię Christianę, & merito, quia antecepit docere quā credere. Venit, inquit, Iesus Capharnaum, & accessit ad eum Centurio rogans, & dicens, Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & male torquetur. Et ait illi Iesus, Ego veniam, & curabo eum: & respondens Centurio, ait, Domine, non sum dignus vt intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus. Respondit Iesus, & ait, Centurio, tu homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico, & vadit: & alij, veni, & venit: & seruo meo, fac hoc, & facit. Centurionem

Matt. 8.

antequam discipulatus subiret officium, locum magisterii fuisse sortitum. Præbet enim petendi formam, dat normam credendi, fidei pandit causas, virtutum commēdat exempla, qui nondum Christianæ scholæ ingressus est disciplinam. *Accēssit ad eum Centurio rogans eum.* Hoc est sapere, non rogare. *Puer meus iacet in domo.* Causas pueri quasi magister agit: verē Centurio, qui stipendia terrena centenarium cæli mutavit in fructum & servitutem militiæ secularis in diuinam sustulit dignitatem. *Domine, puer meus iacet in domo.* Qui vocat dominum, fatetur suam fideliter servitutem. Et quomodo hic Centurio, qui sic agnoscebat dominum, puerum suum ausus est proficere, quasi nesciens servi peculium ad dominū pertinere? Aut ignorat communia, qui docet tam secreta, tam profunda? *Puer meus.* Meum dico, quia iacet: si tuus esset domine, non iaceret. Probat hoc Propheta, cum dicit. Ecce nūc benedicite dominum omnes servi domini, qui statis in domo domini. Qui statis, non iacetis: ait, stant servi tui: hominum servi iacer. Puer meus qui iacet, ut tuus sit, surgat: meus quia paralyticus: ut tuus sit, iam sanetur. Meus, quia male torquetur: ut tuus sit, iam non sit in pœna. Domine, tuos servos non decet malis subiacere: iniuria est tua tuorum pœna servorum: tuos servos possidere non debet vis malorum: servi tui & si patiuntur mala, non patiuntur ad pœnam, sed subeunt ad coronas. Aduersa illis non sunt necessitatum causæ, sed sunt causa victoriæ. Servi hominum sunt, qui mala patiuntur inuiti: quia illis in desperatione sui domini nequeunt subuenire. Tu autem domine. cui virtutes seruiunt, curationes parant, obtemperant sanitates, quomodo computabis seruum tuum, quem seruum tantorum conspicias esse morborū? Nota est circa malos bonitas tua: pietatē tuam etiam impii confitentur: clamant exteri misericordiam tuam. Hunc tuum dicerem, quem iacentem tua benignitas non requirit? *Iacet in domo, & male torquetur.* Hinc est quod offerre enim, & offerre tibi pœnæ nō finit magnitudo; ne familiari infirmitas publice & dolori sit, & pudori. Mouit Centurio iudicem talia, & tanta dum perorat: & sic mouit, ut ad seruum suum cæli dominum ipsum ire velle perficeret. Ego inquit Christus, veniam, & curabo illum. Frater Centurio ad pietatem pietatis traxit auctorem: utque ad hoc ille ire compulset Christus ad eum. Christus: sed Centurio magis sic sen-

Psal. 133.

tire, sapere sic docetur, quare ad seruum in seruo venerit Christus: quare ad hominem in homine venerit deus: utique ut leuaret iacentes, elisos erigeret, solueret compeditos, & eos quos iam nemo nec asserre, nec offerre poterat, ipse operis sui vector elementissimus baiularet. Sed iam quid responderit Centurio audiamus. *Domine, inquit, non sum dignus ut intres sub tectum meum.* Dedit debitum de humilitate responsum, & ipsum esse dominum singulari pauore signauit, deducere dum veretur ad animæ suæ domum, ad secretum cordis sui, ad tectum suæ conscientie, ad penetrale mentis, in quo familia cogitationum incondita & confusa versatur: nec patitur aulam pectoris humani sine vitiorum strepitu in sinceritatis silentio permanere. Magistro ergo timore respondit, *Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum.* Hinc est quod Petrus ubi Christum rerum cognouit auctorem, exclamauit dicens, Exi a me domine, quia peccator sum. Sic cū Petrus exire a se rogat, quomodo Centurio eum ad se supplicat non venire: agit uterque ne indignitas hospitij in hospitio maneat iniuriam. *Non sum dignus, ut intres sub tectum meum.* Hoc bene dictum esset antequam deus hospitium nostræ carnis intraret: at nunc quid sic Centurio tectum suum Christum vetat intrare, quem totum videt intra tectum sui corporis iam manere? Fratres, Centurio iam videbat in Christo corporis sui formam, sed passionem in illo sui corporis non videbat. Natus est in carne Christus, sed natus est de spiritu sancto: accepit hospitium carnis, sed in aula virginis: ut & veritas esset corporis humani, & de pollutione humani corporis nil haberet. Bene ergo Centurio tectum suum indignū indicat Christo: quia sub singulari tecto manebat nostri corporis Christus: iuxta illud Propheta. Vigilauit, & factus sum sicut passer solitarius in tecto. Sed dic tamen verbo & sanabitur *Psal. 107. puer meus.* Centurio iste cū sine lege esset, nihil sine lege egit: dicit. *Dictantum verbo.* Quia dictū erat, dixit, & facta sunt. Et si omnia perfecta sunt dictu, quomodo dictu solo vnius infirmitas non curatur? *Dictantum verbo.* Et sine verbo quid dicitur? Sed iste postulat verbum non de loquendi usu, sed de virtute faciendi: verbo enim dictum est, Misit verbum suum, & sanauit eos. *Dic verbo talia.* Quia iste credidit in verbo omnes manere virtutes. Verbum enim domine suauitas est: verbum tuum vita est: verbum tuum virtus est: & cetera.

Iuc. 5.

Psal. 148.

Psal. 106.

confestim fugit dolor, infirmitas mox recedit, verbum in quo Petrus cum laxaret retia, piscium multitudinē cepit: sine quo & ignorantie noctem pertulit: & nullum fructum peruigil piscator inuenit, Domine, inquit, laborantes per totam noctem nihil cepimus, sed in verbo tuo laxabor etia. Et quasi nō sufficeret quod de verbo egerat, verbo pietati posse quod postulat, rebus astruit, commendat exemplo. Nam & ego homo sum sub potestate positus, habens sub me milites, & dico huic, vade, & vadit: & alij, veni & venit & seruo meo, fac hoc, & facit. Nam & ego homo sum. Hoc est dicere, tu deus, sub potestate positus. Hoc est, tu ipsa potestatum potestas. Habens sub me milites, Hoc est, tu virtutes. Et dico huic, vade & vadit. Hoc est, dic infirmitati, vade & vadit. Alij, veni & venit. Hoc est, dic sanitati, veni, & venit. Et seruo meo, fac hoc, & facit. Ille puer meus erit tuus seruus, cum receperit sanitatem. Audiatur: quid audiat? Sanus factus es, iam noli peccare: faciat iusticiā, ut liberetur a paraly si omnium peccatorum, & possit psallere cum Propheta: Conuertere anima mea in requiem tuam, quia dominus benefecit tibi: quia eripuit animam meam de morte oculos meos a lachrymis, pedes meos a lapsu. Placebo domino in regione viuorum. Fratres imitetur Centurionem qui ad centesimum fructum desiderat peruenire. Ne ergo leuiter Centurionis huius prudentiam transeamus, hodie de ipso dicta sufficiant: quia mysterium permagnum est, quo Iudæus geritur in figuram.

De duobus demoniacis.

Sermo. XVI.

Christus quod transierat maria, quod loca circuit, non est res humani desiderij, sed causa est salutis humanæ. Ambulat Christus, non ut videret loca, sed ut homines qui variis casibus perierant inueniret. Qui loca fecerat, quid noui videret in locis? Aut illi quid aberat, qui ubiq; erat: ut homo videbatur in locis, sed ubiq; videbat ut deus: videbat utique, & desperatos videbat, quibus ibat diuina remedia largiturus: ibat ad eorum curā, quibus humana iam desererat cura: sicut hodierna probatum est lectione. Cum venisset, inquit, Iesus trans fretum in regionem Gerasenorum, occurrerunt ei duo habentes demonia, de monumentis exierunt seui nimis, ita ut nemo posset transire per viam illam. Quæcūq; scisset, & vidisset dominum quid mali quid periculi illis haberetur in locis: & ideo illuc affluens, afflicto sic miseris subueniret. Occurre-

runt ei duo demonia habentes de monumentis exierunt. In monumentis sedem fecerant mortis auctores. Attendite quæ sequuntur, quis furor, quæ rabies demonum erga humanum genus: quanuis breue tempus hominum ferre non possunt: contēti non sunt mori homines, sed viuos homines gestiunt sepelire: se sepulchris mandant, ut homines redigant in sepulchra: pascuntur cadaueribus, putredine saginātur: deliciantur fœtore, quibus tota voluptas est homines interire. Sed sentiamus quid machinentur fraudibus, quid moliantur malis, quorum crudelitas modum non habet in aperto. Quid faciunt isti quando diuitias ostentant, ut auariciam seruant? ut inserant superbiam pompā proponunt? singularitatem venditant, ut quod est communionis excludant: ut iram nutriant, causas colorant: ut pietatem violent, affectibus dant querelas? philosophiam fingunt, ut sciant nihil scire homines. plus querendo: deos multos figurant, ut Deus, qui vnus & verus est, nesciatur. Occurrerunt ei duo demonia habentes. Quando ad duos homines demonia multa, ad vñ legionem totā significat conuenisse: hoc ideo facit, ut doceat cauendos esse demones, nō timendos: simulque monstrat, quā sit potentia Christi singularis, quod nomine solo Christi fugatur omnis demonum multitudo. Occurrerunt ei duo demonia habentes. Exhibiti, nō volentes, venerunt impetratis iussu, nō suo ausu: attracti sunt inuiti, nō sua sponte curretes: denique ad præsentiam Christi homines exierunt de monumentis, & versa vice captiuos fecerunt, a quibus fuerant captiuati: sicut pœnis, quorū cruciatibus torquebatur: aptant ad sententiā, a quibus addicti fuerant iam sepulchris. Occurrerunt ei duo demonia habentes seui nimis, ita ut nemo posset transire per viam illam. Videtis quia demones venientibus ad Christum præcluserant viam: transitum denegabant. Etenim demonum ista cura, ne ad deum homines possint reditū inuenire. Non enim aliter possunt homines possidere, nisi eos ab auctoris sui societate subducant. Ita ut nemo posset transire per viam illam. Hinc est quod Christus factus est via. Ita ut nemo posset transire per viam illam. Illam, non istam. Ego sum, inquit, Ioh. 14. via. Ut ad viam per viam, ad deum per deum venientibus obfistere vis demonum non valeret: ad deum nisi per deum non potest perueniri. Sed iam quid demones clamauerint audiamus. Quid nobis & tibi fili Dei? est dicere: vitæ auctor qui tibi cum mortuis: Habitatator qui tibi cum

sepulchris? Odor paradisi quid tibi cum fœtore? Quos de
cælo deiicisti, quos de paradiso exclusisti, quibus nunc tollis
urbes, regiones habitabiles negas, permittis inhabitare nos
vel sepulchra: & si nos persecutione tanta digni sumus, tu tã-
ta non es dignus iniuria. *Quid nobis & tibi fili Dei?* Quid? quod iudi-
ci, & reo: quod vindici, & pœnali: quod Regi, & desertori.
Quid nobis & tibi fili Dei? Hoc dicunt possessori fures, hoc do-
mino prædones: tenent spolia: prædam gestant: & quid sibi
cum eo sit qui sua reposcit interrogant. *Quid nobis & tibi fili
Dei?* Quid? ut reddatis homines, mundum restituatis aucto-
ri: & veniente creatore sciat is vobis in creaturis amplius nil
licere. *Quid nobis & tibi fili Dei?* Venisti ante tẽpus torquere nos?
Quid nobis & tibi? Et vobis cum hominibus quid? Quid
nobis & tibi fili dei? Agnoscunt, agnoscunt deum, iudicem
confitentur: clamant iudicium se debere, & de tempore præ-
scribunt. *Quid nobis & tibi fili Dei?* Venisti ante tempus torquere
nos? Auctori temporum tempus opponunt. *Venisti ante tempus
torquere nos?* De tempore sic queruntur, quasi ipsum cum tẽ-
pore fecerint, ut viuos condiderint in sepulchris. *Venisti ante
tempus torquere nos?* Tempus abscondit, præuenit mortem, se-
pelit viuos crudelitas immatura: & de tempore queritur, qua-
si ante tempus habere debuerit: & non ut exorta est mox pu-
niri: de tempore causatur nequitia sæculi indurata. Malis pa-
tientia brevis est, bonis tarda ultio: quod læsis longum est,
angustum est ad lædentes. Erat, inquit, non longè ab eis grex
porcorum multorum pascens. Damone autem rogabant eum dicentes,
Si eicis nos, mitte nos in gregem porcorum. Digna petit indigna
seruitus. Mitte nos in gregem porcorum. De monumentis mitti
se præcatur in porcos nequitia: quia fœtore amittere nescit,
sed mutare. Mitte nos in gregem porcorum. Cœnum petiit ruen-
tes cælo: post ætherias habitationes ambiant volutabra por-
corum. Mitte nos in gregem porcorum. Grex in gregem mitti-
tur, ut prodatur demonum multitudo: ut appareat hoc duos
portasse homines, quod numerositas nõ valuit sufferre por-
corum. Ait illis, Ite, at illi exeuntes abierunt in porcos: & ecco im-
petu abiit totus grex per præceptum in mare, & mergi sunt in aquis.
Traditur vile pecus non per iniquitatem demonum, sed ut
tali facto innotescat, quomodo in homines sequuntur, quo-
modo quærentur hominum, qui sic porcos ut perderet
conuerterunt. In homines omne quod est agitur, mouetur, viuunt
ardent

ardent perdere, non habere. Ne quis ergo talis fieri homo
presumat, humano generi inimicitia vetus, fixa ita, malitia
destinata est. Dæmones nisi victi non cedunt, lædere non va-
lent nisi iussi. Traditur ergo vile pecus, ut luceat dæmonibus
in homines nil licere, quibus in porcos iussum est ut liceret.
Nos ergo aut vitiis nostris faciamus, ut illi accipiat potesta-
tem nocendi, aut virtutibus subiecta nobis dæmonum colla
Christo triumphante calcemus.

De demoniaco. Sermo XVII.

Mar. 5.

Venisse dominum trans fretum in regionem Ceraseno-
rum, & exeunti ei de naui statim occurrisse hominem
de monumentis habentem spiritum immundum, catenis &
compedibus vinctum, Evangelico hodie sermone cognoui-
mus, qui domicilium haberet in monumentis. Auctor mor-
tis mortis incubat mansiones: & humanæ necis audus, quos
crudelitate sua occidere non potest: viuos gestit feraliter fu-
nerare: sævit, furit interitus nostri auarus exactor: cui pœna
est quod homo nascitur: quod tardius moritur, cruciatur: ho-
minis hanc ipsam breuissimam vitam emendare horrida ni-
titur per sepulchra: confusus hostis, & ad vtrunque peruersus
ingerit sepulchris viuos, mortuis apponit cibos, mera fundit,
ut & viuos enecet, & mortuos inquietet. Catenis & compe-
dibus vinctus tenebatur homo: vinctus alieno crimine, &
habitoris scelere habitaculum innocens torquebatur. Dia-
boli culpa hominis redundabat ad pœnam: & prædæ mise-
riis prædo saginabatur inclusus: nec facientem, sed patien-
tem miserabilis exponit inuidia. Huic morbo cupiens domi-
nus subuenire, transfretat mare: hoc est, fluctantis mundi
terminos corporis nostri nauigio transmittit, ad littora per-
uenit salutis nostræ repleta naufragiis, & regionē cæcis igno-
rantia tenebris infusam lucis suæ splendore perfundi, calli-
di hostis deprehensus insidias: ipsumque principem nequi-
tiæ spiritualis cū suis legionibus regia potestate fugaturus.
ut tandē reddat liberos, quos diu tenuit potestas inimica ca-
ptiuos. Videns, inquit, Iesum à longè cucurrit, & adorauit eum, &
clamans voce magna dixit, Quid mihi & tibi Iesu fili summi? Adiu-
ro te per Deum, ne me torqueas. Iesus autem Christi conuersus est
ordo pœnarum, ante latrocinantem solo homo vexabatur
innocens: nūc homo currit, sed diaboli inclinat
caro, sed immundus iacet, & prosternitur spiritus. Cuius rei

adorauit eum. Quid est diabolus, quem trina tentatione prouocabas ad lapsum, quem promissione regni ut te adoraret subdolos ambiebas, nunc tremens & miserandus prolaberis, & adoras? Ecce qui honores omnes regni promittebat & glorie, habitare foetidis corruptione cadaverum reperitur in tumulis. Sic, sic iste decipit cum promittit: ut ad inferna secum pertrahat, cum de supernis se consolantes fallax promissor illudit. *Quid mihi & tibi fili Dei summi?* Nam & modo ut adulator, non ut deuotus & obsequens hic adorat, euadere cupiens pœnam, prædam perdere pertimescens. Credit infelix ut eum quem tentatione vincere, quem muneribus nequiuit in flectere, possit adulatione pulsare: sed ille cōsuevit victos absolvere, reuocare captiuos, nec acquisitos, sed conditos a se sibi restituere terminos, hostem libera virtute percellere, nec factione pellaci inimicum suorum requirere possessorem. Et clamans voce magna dixit, *Quid mihi & tibi Iesu filij Dei summi?* adiuro te per Deum ne me torqueas. Quid agit? quid patitur fragilitas humana talibus & tantis subiecta miseriis? Ecce diabolus patrona voce hominis hominem periturus in clamat: & tota membra hominis hosti suo suam militant in ruinam. *Quid mihi & tibi Iesu fili Dei summi?* Quid mihi & tibi? quod puniendo, & iudici: quod regi & desertori, quod inuasori & domino. *Quid mihi & tibi fili Iesu Dei summi?* Si agnoscis filium, utique non nescis heredem: si heredem nosti, hereditatem rapere cur præsumis? *Adiuro te per deum, ne me torqueas.* Timet tergiversator, & simulat: faterur filium: sed ne deus in telligatur solita arte cōtendit adiurat deum per deum, ut alterum videri ipsum faciat, ut astantium decipiat & fallat auditum. Interrogabat eum Iesus, quod tibi nomen est? Interrogat, non ignorat, sed implet iudicem: seruat ordinem cognitoris, nomen interrogat, ut de conditione discutiat, iudicet de reatu, addicat de crimine, deum se esse data sententia perdemōstret. Respondit, legio, quia multi sumus. Christi interrogatio nostram ignorantiam sic depellit: nobis aperit quod latebat: ad vnum legio: Euidens est desidia militis, si deserat aciem, si gressum retrahat, si configere pertimescat, ubi vnū numerofo hoste fortiorem pernicem capitiuum. Ad præsentia regis isti quid sunt, quoniam vnū, & nec dum tyronem caperēt, toto cohors sine fine conuenerunt? ubi essent si vexillū ubi iam crucem Christi signa vidisset: Age Christiane, inere

de securus, manus tanta, & tam multa quæ sic metuit inermem, procul fugiet, si videat, si sentiat, si cognoscat armatū. *Deprecabatur eum spiritus dicentes, mitte nos in porcos.* Vide ubi satanas sedem desiderat collocare: de sepulchris in porcos semel infectos putredine, habitacula foetida & immunda perquirat: sordibus delectatur, & cæno, qui utique semper foetore criminum, & squallore pascitur vitiatorum. Sed sic est odor eius tartareus & crudelis, ut cum nec porcorum natura sufficeret sustinere: denique demergi in mari & fluctibus maluit deperire, quàm eius immunditiam pati, & putredinem tolerare: aut quid possunt præsumere dæmones, qui nec porcos quidem contingere prævalent, nisi eos potestas diuina permiserit? Miser est qui relicto iudice frustra carnificis requirit fauorem: qui nec vexare, nec parcere, nec minuire potest tormenta, nec addere: sed facit totum addictus ipse verbero ad ius, & arbitrium iudicantis.

De Socru Petri. Sermo XVIII.

Hodierna lectione didicit attentus auditor, quare cæli dominus, restaurator vniuersorum, terrenas & seruales intrauerit mansiones. Sed nihil mirum si ad omnia dignanter accessit, qui elementer venerat omnibus subuenire. Cum venisset, inquit, Iesus in domum Petri, vidit socrum eius iacentem & febrientem. Videtis quæ res ad domū Petri inuitauerit Chriftum: utique non discumbendi voluptas, sed iacentis infirmitas: non prandendi necessitas, sed salutis occasio, diuinæ virtutis opus, non humani pompa conuiuii. In domo Petri non vixit, sed lachrymæ fundebantur: turbabat ibi familiam non cura conuiuii, sed cura languentis: febris ibi, nō edacitas æstuabat. Vnde illic Chriftus nō epulas percipiturus, sed vitam redditurus intravit, deus quærit homines, non humana: cælestia dare cupit, non concupiscit inuenire terrena: Chriftus ergo recepturus nos, nō nostra quæ siturus aduenit. Cum venisset, inquit, in domum Petri, vidit socrum eius iacentem & febrientem. Ingressus in domum Petri, Chriftus ad quod venerat, vidit, non aspexit qualitatē domus non occurrentiū turbas, non saluantium pompam, non familiæ concursum: certē non ipsum preparatū ad opus suū, sed insperatū gemitū languentis: febrientis attendit inopem, vidit periculum desperatæ: & statim manū ad opus suū extendit: nec antē ad humana discubuit Chriftus, quàm munus quæ iacebat.

52 D. PETRI CHRISOLOGI
confergeret ad diuina. Tenuit, inquit, manum eius, & dimisit eam
febris. Videris quomodo dimittit febris, quem tenuerit Chri-
stus: ibi nō stat infirmitas, vbi auctor salutis assistit: accessus
illuc mortis nullus est, vbi viuificatoris ingressus est. Tenuit,
inquit, manum eius. Quā necessitas tangendi erat, vbi inerat
ius iubendi: Sed Christus tenuit manum mulieris ad vitam,
quia Adam de manu mulieris acceperat mortem. Tenuit ma-
num eius. Vt quod manus præsumentis amiserat, manus repa-
raret auctoris. Tenuit manum eius. Vt acciperet indulgentiam
manus, quæ carperat de morte sententiam. Et surrexit, inquit,
& ministrabat ei. Et Christus mulieris indigebat obsequio,
& mulieris prouecta ætatis, senectutis summæ filiis aggra-
uata: sicut in domo Petri non erat vernula non minister, non
familiaris, non propinquus, certè non vxor, quæ matris ob-
sequium præueniret: & ad summam, Petrus ipse causas suæ
verecundiæ non videbat, vt hoc anus, hoc focer faceret ma-
gistro, discipulus quod debebat: fratres Christus ab illa hu-
manum nō exigebat obsequium, cui ministerium diuinita-
tis impenderat: sed ministrare illam ad indicium redditæ sa-
nitatis admisit. Christus sic fugat morbos, vt vires pristinas
mox reducat: vbi curat ars, ibi infirmitatis residet lassitudo:
vbi sanat virtus, ibi languor vestigium non relinquit. Sed in
hac lectione quid spiritualis intelligentiæ lateat si scire vo-
lumus, verborum flosculos non quæramus: qui maturitatis
fructum quærit, despicit amoenā cāporum: violæ, rosæ, lilia,
narcissus grati flores, sed gratior panis. Quod est odor nari-
bus, hoc est auribus, sermonis ornatus: quod dat panis vitæ,
hoc scientia dat salutem. Seponenda est ergo eloquentiæ volu-
ptas, quando scientiæ deposcitur fortitudo. Cum venisset, in-
quit, Iesus in domum Petri. Ad domum Petri venit Christus, vt
domus Petri veniret ad Christum: tunc ad domum Petri ve-
nit Christus, quando habitacula nostræ carnis intravit. Cum
venisset Iesus in domum Petri. Quæ est domus Petri? illa de
qua dicit dominus, Et tu Bethlehem domus Iudæ, non es mi-
nima in principibus Iudæ: ex te enim exiit dux, qui reget po-
pulum meum Israël. Vnde & Apostolus, Ex quibus Christus
secundum carnem, qui est dominus benedictus in sæcula. Cum ve-
nisset in domum Petri, inquit, Iesus, inquit, Iesus turbas
Vidit synagoga iacentem in perfidiæ suæ tenebris, decum-
bentem iudæam sarcina peccatorum: vitiiis ad phrenesim

Mat. 2.
Mich. 5.

Rom. 8.

vsque febrientem: & ideo tenuit manum eius, quia non tan-
tum verbo, sed & manibus Iudæicæ gentis operatur salutem: Psal. 73.
audi Prophetam, deus autem rex noster ante sæcula operatus
est salutem in medio terræ. Tenuit manum eius. Vt antè Pro-
phetarum sanguine manus eius mūdaretur, quàm ministra-
tionis ecclesiasticæ sumeret sacramentum. Et surrexit, & mi-
nistravit ei. Hinc est quod erecta est quæ iacebat, & ministrat
Christo, dum sanctificat manus suas modo in operibus bo-
nis, quas antè malis operibus polluebat. Vespere, inquit, factō
obtulerunt ei multos demonia habentes, & eiciebat spiritus verbo.
Hoc humanitus quomodo intelligi potest, vt cōtempo die,
vespere multos, & malè saucios salutis: audi ad salutis reme-
dia baiularent? Sed vespere est, cum finitur dies sæculi: mun-
dus à luce temporum cum declinat. Sero lucis redditur venit,
vt nobis gentibus, qui in nocte venimus sæculorum, diē, red-
deret sempiternum. Vespere autem factō, obtulerunt ei multos de-
monia habentes. Vespere, hoc est, nouissimo tempore nos gen-
tes offert deo Apostolorum pia & solennis deuotio: & pel-
luntur à nobis demones, qui nobis idolorum cultibus impe-
rabant: audi Prophetam, Omnes dii gentiū demonia. Igno-
rantes enim vnum deum innumeris diis seruiebamur sacri-
lega & sordidissima seruitute. Et eiciebat spiritus verbo. Quia
ad nos Christus carne non venit, venit verbo: vbi ergo venit
fides ex auditu, auditus per verbum, nos fecit liberos demo-
niaca seruitute: demones reddidit ex impia dominatione ca-
ptiuos. Hinc est quod demones sub manibus nostris tor-
quentur imperantibus nobis, qui nos subiiciebant lignis, la-
pidibus addicebant, & vacuas quotidie figuras inani timore
vexabant. Modo est fratres, ne nos infideliras ad eorum re-
uocet seruitutem: non laqueemur anguriis, non diuinatione
fallamur, nō capiamur sortibus, non à manibus inducamur,
non seducamur mortibus, non pestibus anhelantibus capti-
uemur: sed nos nostrosque actus commendemus domino
committamus patri, credamus deo, quia tempus hominum
sicut deus agit & ideo sicut pater actus dirigit filiorum, & vt
dominus curam familiæ non relinquit.

Psal. 95.

Rom. 10.

De scriba cui Christus sequi se non permisit.

Sermo

Hodie Euangelista sic cepit. Iesus turbas
multas circa se, inquit, ire trans fretum.

minu se indocilis turba diffundit, & iactatur in conscientiarum procella, quietem deserit, petit fluctus, portu deserit, naufragia intrat, ad excelsa contendens mergitur in profundu: tunc Christus hoc mare talibus turbatu turbis tras-fictari iubet. *Videns, inquit, Iesus turbas multas circa se, iussit ire trans-fretu.* Non ut fugeret homines qui hominum venerat ad salutem, sed insipientibus inducias dat credendi: errantes ut reuertantur expectat, patientiam præbet, & veniam, qui non vult proferre sententiam: sustinet contumaces, qui vult non perdere, sed saluare quod fecit. *Accedens, inquit, unus ex scribis ait illi, Magister, sequar te quocunque ieris.* Decipit, non accedit, qui promittit dominum incaute sequi. Sed ad omnia posse quis promittit? Dixisset cautius sequar te quocunque iusseris: humanius certe, quocunque voveris. *Sequar te quocunque ieris.* Sic dicit qui inter se & dominum quid intersit ignorat: sic dicit qui Christum deum non intelligit, sed magistrum. *Sequar te quocunque ieris.* Petrus per mare sequitur, sed submergitur: ad passionem sequitur, sed negat. Et si Petrus sic defecit, sic succumbit ad pauca: iste qui est qui se ad omnia sequi dominum sic promittit? *Sequar te quocunque ieris.* Sic dicit iste, quasi posset cum Christo subire conflictum, ignominiam crucis adire per gloriam, intrare mortis arcem, mortem mortificare per mortem penetrare ignotos tartari sinus, dirumpere inferni vincula, sæculis iam duratas animas oblitus ad lucem propria reuocare per corpora, concutere terram, saxa scindere, sepulchra reserare, educere sepultos ab inferis, testes suæ resurrectionis asferre. Adhuc adiciat iste ire quocunque vadit Christus, super se deat humeris angelorum, conscendat cælos, confideat patri, apicem teneat omnium cælestium dignitatum, ad ista Christum, ad hæc dominum, scriba stultus, superbus vernula, sequi se dominum cur promittit? Sed accipit à Christo tam dignum pro tanta præsumptione responsum: *Vulpes foveas habent, & aues celi nidos: filius autem hominis non habet ubi caput reclinet.* Quid est hoc? Vulpis viribus infirma, calliditate potens, inuentrix doli, fraudis artifex, simulationis magistra, simplicitatis vacua, plena strophis, auim domesticarum prædo, tectis familiaribus inimica: merito hanc Christus in typum format Herodis principis Iudææ, qui pristinae libertatis oblitus, sub Romana potestate consistens, dominabatur arte: calliditate, imperabat fraude, præsidebat doli, si-

mulatione pollebat: & quia ab exteris gentibus non valebat referre prædam, familiarem plebem, vernaculos populos, velut aues domesticas deuorabat. Probat hoc Christus quando Herodi mandat, *Ite, dicite vulpi illi.* Verè vulpis, qui regnum dolis rapit, quod nec nascendo meruit, nec viuendo. Hic ergo Herodes in cordibus scribarum, usque ad necem Christi foveas sibi suorum scelerum collocauit: nec reliquit locum ubi Christus caput suum, quod Deus est, reclinaret. *Vulpes foveas habent, & aues celi nidos.* Aues hic quoque appellat demones in aere volitantes, qui & ipsi in pectoribus scribarum malitiæ suæ nidos fecerunt: ubi tota nequitia suæ germina procrearent. Hinc est quod ubi se diabolus Iudæ animo imanscuit, mox & concepit doli fructum, & crimen peperit proditoris. Videtis, quia scribam Christus non reputat volentem, sed fingentem prodidit & horruit præsumentem, Aut quare Christus, aut quare pietatis auctor, largitor salutis, istum venire volentem prohiberet, qui mox alium discipulum ire cupientem retinuit, ne abiret? *Alius, inquit, discipulus ait, Domine, permiste mihi primum ire, & sepelire patrem meum, Iesus autem ait illi, sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Nunquid sic Christus negat vltimum pietatis obsequium? verat extremum munus parentibus quod debetur? Non pietatis obsequium negat, sed diuinam præponit humanis affectibus seruitutem: audite quid discipulus dixerit, *Permitte mihi primum ire, & sepelire patrem meum.* Hoc ei non primum esse debuit, sed secundum: terrenus pater cælesti postponendus est patri. *Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Hoc est dicere, me sequere ad contumeliam passionis, ut mecum possis ad resurrectionis gloriam peruenire. *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Fidei filius ad domum perfidiae cur rediret? Salutis proles perditum cum perditis cur deflaret? Resurrectionis pignus ad sepulchra genitoris quid curaret. *Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Quomodo mortui sepeliunt mortuos suos? Fratres, ipse dixit, *Ego sum vita.* Quod est anima corpori, hoc est anima Christus: sine anima corpus non viuit, non viuit anima sine Christo: recedente anima mox corpori scetor, corruptio, putredine, cinis, horror, & omnia visu detestanda succedunt: recedente Deo, confestim venit in animam peccatorum scetor. *Ioan. 14.*

Luc. 13.

I. Cor. 2.

Ioan. 14.

Mat. 9.

num virorum pütredo, conscientiarum vermis, vanitatem cinis, infidelitatis horror, & sit in corporis sepulchro vivo funus animarum iam sepultum. Accedebat ad causam, quod cadauer perfidiae perfidis agebatur obsequiis, & impietatis ministerio pietas curabatur. Ingressus, inquit, Iesus domum principis videt symphoniam. Nunquid tales piaculum de pietate non faciunt, qui ad luctum musicam, ad funera suorum extranea lamenta conducunt? ubi verò planctus non est, ibi est empra & mercenaria cantilena. Mortuum non artifex fistula, sed simplex plangit affectio. Christus ergo discipulum suum non deesse voluit exequiis paternis, sed prophanis luctibus noluit interesse.

De sedata maris tempestate,

Sermo XX.

Mat. 8.

Ioan. 6.

Eccelesiasticae lectiones sic diuino dispensantur arcano, ut & peritis scientiam conferant altiore: & simplicibus salutaris intelligentiae gratiam largiantur. Ascendente, inquit, in nauculam Christo, fecisse motum magnum referatur ausa tempestas. Ascendente, inquit, eo in nauculam, secuti sunt eum discipuli eius, & ecce motus magnus factus est in mari, ita ut naucula operitur fluctibus, ipse autem dormiebat. Mare quod pedibus Christi tumentia terga submisit, stravit in plano vertices suos, motus frænauit, astringit fluctus: & per liquetam viam saxa soliditate seruiuit, modo quid est quod usque ad periculum sui sauit, furit, contendit auctoris? quid ipse Christus futurorum praescius praesentium sic videbatur ignarus, ut instatē procellam, tempestatis horam, tempus periculi non caueret: sed inrer vigilantes omnes tunc solus tenebatur in somno, quando imminēbat sibi, suisque tam grande discrimen? Fratres, gubernatoris peritiam non probat tempestas serena, sed procellosa tempestas: blandiente aura, nauim regit vltimus nauta in cōfusione ventorum, primi quaeritur ars magistri. Hinc est quod discipuli posteaquam viderunt sibi industriam nauticorum deperisse, in se maria seruire, se fluctus petere, aduersum se ventorum turbines conuenisse, ad ipsum gubernatorem rerum, vectorem mundi, elementorum magistrum trepidi confugerunt, petentes, ut sedaret fluctus, periculum se moueret, salutem redderet desperatis. Denique, cum sola addidit mare, recusis ventos, tulit quietem, nauigantes ipsum esse om-

nium sentiunt, credunt, farentur auctorem. Sed iam quod intus est proferamus. Vbi Christus Ecclesiae suae nauim mare saeculi transferaturus ascendit, gentium flabra, Iudaeorum turbines, persecutorum procelle, vulgi nubes, demonum nebulae, sic ruerunt, ut totius mundi fieret vna tempestas: Regum spumabant vndae, feruebant potestatum fluctus, sonabat rabies traditorum, populorum gurgites rotabatur, perfidie notabantur scopuli, mugiebant litora Christiana, lapforū naufragia vexabantur, & erat totius mundi vnum discrimen, vnumque naufragium. Tunc discipuli accedunt ad dominum, & suscitauerunt eum, dicentes: Domine, salua nos, perimus: & dicit eis Iesus, quid timidi estis modicae fidei? Suscitatus ergo à discipulis Christus, mare, hoc est, mundum, corripit: tranquillat orbem, reges mitigat, potestates placat, sedat fluctus, componit populos, Romanos efficit Christianos, ipsosque executores verbi Christianae fidei reddidit, qui fuerant persecutores nominis Christiani. Hanc tranquillitatem seruāt principes Christiani, Ecclesia tener, habet Christianitas, gentilitas admiratur. Tunc, inquit, surgens imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna. Porro homines illi mirati sunt dicētes, qualis est hic, quia & ventus & mare obediunt ei. Discipuli sunt hi, qui accedunt ad dominum, qui suscitant eum, qui saluare se humili supplicatione deposcunt: homines verò dicuntur, qui elementa Christo taliter obedisse mirantur. Verē homines sunt, & saeculi homines, qui mirantur ad obedientiam Christi mundū sic esse conuersum, qui templorum vertices velut vndarum tumores stupent sic esse deiectos, qui idolorum spumas, demonum vident turbines sic fugisse: quos attonitos reddit Christiani nominis toto orbe profunda & diffusa tranquillitas. Et verē fratres, dormiente in morte Christo, in Ecclesia magna est extorta tempestas: resurgente à mortuis Christo, Ecclesiae reddita est, sicut scriptum est, tranquillitas magna. Modo nos dormientem in nobis Christum toto praecordiorum gemitu, fidei voce, Christianis lachrymis, ploratu alto, apostolicis clamoribus excitemus, & dicamus: Domine salua nos perimus. Et quia lectio apte tempori conuenit, & sicut scriptum est: Aquilo durus ventus, nomine autē dexter vocatur: qui nobis gētes sic feras, sic amarae dexterae. hic ergo Aquilo ventus durus per dextrum per Africam, per ansterum, per Eurum diffundit se Christi turbine, maria & undas, deler

Pro. 27.

Iuxta

LXX.

atque, montes deiecit, sorbet vires, prouincias mergit, totius orbis cogit vnum esse naufragium. Hinc est quod nauicula Christi nunc tollitur ad cælum, nunc in trepidationum ima descendit, nunc Christi regitur viribus, nunc formidine iactatur, nunc operitur fluctibus passionum, nunc confessionum remigiis enatat. Sed nos fratres iterum atque iterum clamemus: Domine, salua nos, perimus. Et reuera fratres si essemus vnum, & humanum corpus, si eos qui pereunt nostra esse viscera crederemus, afflictione ieiunii, precum gemitu, effusione fletuum, iugiter clamarem: Domine, salua nos, perimus. Et studeremus nobis in nostris fratribus subuenire: nec furente gladio sanguinis nostri mare videremus in terris, nec tanta corporum, sed nec animarum iam naufragia sentiremus, atque humili voce precaremur, Domine, salua nos, perimus. Nec tamen vlla compassio, pietas vlla, vllus pavor, quicumque pudor nos, vel compunctio exsuscitat ad dolorem. Dei, dei est quod vigemur malis, quod verberamur semper, quod gētes valent, quod ruit grando, quod rubigo inficit, quod impietas potest, quod dominantur morbi, quod sauit mors, quod tremat terra: nos tamen nec tremimus, nec timemus, nec declinamus à malis, nec appetimus bona. Avaritia furit, anhelat pompa, iniquitas placet, aliena delectant, sed nostra pereunt: Dei flagella veniunt, sed nostræ prouocant culpæ. Si Deus iustus, utique nostri misericors. Fratres reuertamur ad dominum, ut reuertatur ad nos Deus: renunciemus malis, ut respondeant bona: seruiamus Deo bono, ut non malis gentibus, & potestatibus iniquis seruiamus, Christo domino, ac gubernatore nos auxiliante, honor cuius & maiestas sine fine permanet in sæcula sæculorum. Amen.

De eadem,

Sermo XXI.

Quoties Christus nostra dormit in naui, & ignauia nostræ somno soporatur in corpore irruit procella tota confusione ventorum, sauiunt minaces vndæ, & dum spumosis fluctibus sepius eleuantur & decidunt, amara nauigantibus gignunt expectatione naufragia: sicut præfens euangelistæ lectio declarauit, dicens: Et ait illis Iesus illa die, cum sero esset factum, transeamus contra, & dimittentes turbam, assumunt eum, ita, ut erat in naui. Et ait illis illa die, Quia die? Illa nempe qua iuxta Isaiam cecidit, & non eriguit confringere terram: Illa die, qua tota mundus claritas vesperscit: illa, qua imminet

Mat. 4.

Isaie 2.

tentationum nocte crebescunt imagines fugiendæ vanitatum. Cum sero esset factum. Sero tunc est, cum tempus extremum, & hora nouissima sensibus humanis confusiones rerum nunciant quæ procedunt. Transeamus contra. De terrenis ad cælestia: de præsentibus ad futura. Et bene contra, quia diuina semper contraria sunt humanis: dum ista subiectos attrahunt ad fragilitatem, ad virtutem illa qui sequuntur, attollunt. Et dimittentes turbam. Dimittunt turbam, qui popularem auram & vulgum deserunt incerto semper iudicio peruagantem: neque additi rumoribus humanis à virtutis itinere retardantur, sed de bono conscientia stabiles, & securi laudum, & derogationum mendaces fluctus Christo comitante pertranseunt. Et assumunt eum, inquit, ita, ut erat in naui. Quid hoc? Aliter est Christus in cælo, aliter habetur Christus in naui, aliter in maiestate patris, aliter in hominis humilitate sentitur, aliter coeternus patri, aliter ætatum nostrarum gradibus cernitur temporalis, aliter nostro dormit in corpore, aliter in sui vigilat spiritus sanctitate. Assumunt eum, ita, ut erat, inquit, in naui. Laus fidei est, ita Christum recipere ut est, & habetur in naui, hoc est, in Ecclesia: vbi natus, vbi adoleuit, vbi passus, vbi crucifixus, vbi sepultus, vbi ascendisse in cælum, patris ad dexteram consedis, vnde viuorum & mortuorum iudicem esse venturum singularis salutis est confiteri: qui taliter in naui nostra Christum confessus assumpserit, & si tunditur fluctuum scandalis, non tamen periculis mergitur, & operitur vndarum. Et facta est, inquit, procella magna venti, & fluctus mitebat in nauem, ita, ut adimpleretur nauis. Et facta est procella magna: non ausa est explorare domini dormientis virtutem, sed discipulorum pulsare fidem, timorem prodere, ut auctori suo quantum seruitutis deberet ostenderet. Et erat, inquit, in puppi dormiens. Ad dormientem confugiunt vigilantes: & credunt obfistere sauientibus elementis eum, cui somnum dominari sua compassione conspiciunt: contemplantur irruisse taliter humanæ necessitatis soporem, ut nec fragore maris, nec clamore fluctuum, nec extremo imminente naufragio nequeir suscitari. Et vbi est illud? Ecce non dormitabit neque abdominetur, custodit Israel? Per se non dormit, neque sibi dormitare nos expers lassitudinis, quietis ignata: sed totum per mentem, qui quo-

Isa. 24.

Psal. 12.

Psal. 10.

Psal. 50.

1. Cor. 7.

ries speciem sui actus, sui vultus immutat, toties nostrarum varietates arguit, & culpas animarum: audi prophetam dicentem, Palpebre eius interrogant filios hominum. Videte quem admodum dei oculi clauduntur, ne videant eos, ut vindicet, qui delinquent: Auerte, inquit, faciem tuam a peccatis meis: & iterum parent, ut currentes incitent, lassescerent erigant, respiciant supplicantes. Hic ergo domini somnus explorat discipulorum fidem, dubitationem prodit: & modica eos credulitatis aperit esse, qui non modo in se tantum, sed in ipsum autorem credunt posse elementa confurgere. *Fluctus, inquit, miscebatur navim.* Quia dominicam navem, quantum extrinsecus quatunt, & infundunt vnde gentium molestiantium intrinsecus tumidi hæreticorum irruunt & delæuiunt fluctos. Hanc tempestatem beatus Paulus se petulisse declarat, cum dicit, Foris pugnae, intus timores. Ita, ut adimpleretur navis. Merito spumosis fluctibus Evangelista refert fuisse navem repletam: cum tot pene hæreses ecclesia pariat, quot divinarum legis legimus esse quaestiones. *Et erat, ait, ipse in puppi, dormiens super cervicali, & excitant eum, & dicunt ei, Magister, non ad te pertinet: quia perimus? & exurgens, comminatus est vento, & dixit: rari tace, & obmutescite: & cessavit ventus, & facta est tranquillitas magna.* Et ait illis, quid timidi estis? necdum habetis fidem? Dum factum pandit lectio, tempus commendat exemplo. Siquidem magna, & satis gravis imminet procellosa tempestas, dum se vndique furens, ac peraciosus ingerit turbo ventorum: maria mugiunt: ipsa quoque insulae funditus subruuntur, & tristi sonitu litora universa feriuntur. Sed quia, ut diximus, Christus nostra dormit in naui, accedamus ad eum magis fide, quam corpore: & pulsemus eum plus opere misericordie, quam desperantium tactu: suscitemus non insolenti strepitu, sed clamore spiritualium canticorum: non murmuratione improba, sed supplicatione pervigili: demus deo aliquid temporis vite nostrae, ne totam diem infelix ista vanitas, & sollicitudo miserranda consumat: ne noctem totam perniciosus somnus, & inanis sopor expedit, sed itidem pars diei & noctis ipsi temporum deputetur auctori. Vigila homo, vigila, habes exemplum, ut quod tibi gallus impendit hospitii, tu tuo exhibeas creato. *Et ait cum tibi ille insonat profuturus, cum te somnus suscitaret, cum diem nunciat iam vicinum: quia magis hymnis caelestibus te deum desuper,*

na sede tuam suscitare convenit in salutem, audi prophetam *Isaia. 26.* dicentem, De nocte spiritus meus vigilat ad te deus. Et *Psal. Intra.* mista: Manibus meis nocte coram eo, & non sum deceptus. *LXX.* Dici vero tria tempora idem Psalmista deo admonet deputanda, dicens, *Vespere, & mane, & meridie narrabo, & annuntiabo, & exaudiet vocem meam.* Per quæ tria tempora dum Daniel Deo sedulus supplicaret, impetravit non solum præscientiam futurorum, sed & captivæ diu gentis suæ meruit libertatē. Dicamus ergo quod Propheta: Exurge, quare obdormis domine? Exurge, & ne repellas usque in finem. Dicamus cum Apostolis: *Magister, non ad te pertinet, quia perimus?* Et vere magister, quia non solum factor est omnium elementorum, sed etiam moderator & rector est: qui cum nos audierit, cum fuerit euigilare dignatus, planabitur vnde, & tumidi fluctus sternentur, & colles: venti diffugient, peribit procella, & tempestas ista quæ imminet, & magna tempestas in tranquillitatem maximam commutabitur. *Psal. 43.*

Deterrenorum cura despicenda, deque seruo vigili, Sermo. XXII.

Premia statuuntur his semper quibus certamina dura proponuntur, ac pro magnitudine certaminis, præmiis proponitur magnitudo. Hinc est quod discipulis suis Christus regnum ponit in præmio, ut in certamine non cedant periculis, non timori: pericula despiciat, qui tendit ad regnum: victoriæ cupidus nescit timere. *Nolite timere, inquit, pusillus grex: quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Grex pusillus munda, magnus deo: pusillus, quia gloriosos vocat eos, quos instituit ad omnium innocentiam & mansuetudinem Christianam: pusillus grex est, qui non de magno minuitur, sed crescit de pusillo: pusillus grex nascentis ecclesiæ sic designat infantiam, quam venire ad regni sui insulas incrementis celestibus mox promittit. *Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Adiecit quid faciendum sit regnatoris. *Vendite quæ possidetis, & date elemosynam: facite vobis sacculos qui non veterascunt: thesaurum non deficientem in celo.* Vendite quæ possidetis: non potest dominari omnibus, nisi is qui propriis non tenetur. *Adiecit quæ faciendum est, qui familiaris rei meminit cum vocatur ad regnum: faciens animus plebeius nummulum thesauris regalibus anteposuit, non pauper sensus parvis incubans, perdit magna: & inhians temporibus, deserit*

sempiterna. Vendite, inquit, quæ possidetis, & date eleemosynam: facite vobis sacculos, qui non veterascunt: thesaurum non deficientem in celo. Homo tali monitu Christus te ditare voluit, non nudare: manere tibi tua voluit, non perire: perpetuari, non vacuari sacculos imperavit: iussit te trans ferre, non perdere. *The-
saurum non deficientem in celo: quo fur non appropriat, neque tinea
corrumpit.* Plus consilio patris agit, quam iure dominantis: inter insidias latronum & tinearum morsus, quare tua recôdas, obiurgat: perugiles noctes, dies anxios, sollicita tempora, ne tibi ipse facias commoneris. Auri custos, seruator argenti, securitatem non habet: nescit quietem: & cui deest securitas, quies perit: pœna diues est ille, non sensu. *The-
saurum non deficientem in celo.* Hoc est dicere, vbi ego sum, ibi ponite: date mihi: ego seruo. Homo da patri, crede, deo: quia & hæredi pater, & deus homini creditum non negabit: tenere tua non potest, quia sua dedit. An humanis indiget, qui diuina largitur? an est nostrorum cupidus, qui nos suorum fecit hæredes? certe quibus regnum contulit, quid negabit? O homo si sic permansurus es, quæ tua sunt hic reponere: si illuc iturus es, hic quæ tua sunt cur relinquis? Qui relinquenda seruat, alienorum custos est, non suorum. Si in hac vita, qua peregrini sumus, & viuimus, & modicum temporalem esse pauper dololet tristem, in honorum esse: quale est in perpetua patria, inter æternos ciues, de cõtemptu dolorem, de ignobilitate pœnam, de nuditate opprobrium sustinere: & nunc addici pœnis, quando alij promouentur ad regnum? quãdo pauper ducitur ad consellum dei, & diues trahitur ad consortium pauperum? Heu quãdam lamentandæ vices, quando desperati penes homines possidebant spem diuinam: & humanis bonis præditi, bonis cælestibus fraudabantur. Et hoc facit thesaurus, qui cor hominis, aut per eleemosynam leuat ad cælum, aut per auaritiam demergit in terram. Et ideo dixit, *Vbi enim
thesaurus vester est, ibi & cor vestrum erit.* Homo mitte, & præmitte thesaurum tuum in cælos, ne cælestem animã demergas in terram. Aurum de profundo terræ, anima ab excelsis cæli. Melius proinde est ad sedem animæ deferri aurum, quam in sepulchro auri anima demergi. Exutos ergo totis diuitiarum curis, & iam per tota expeditos, militare sibi in sæculo iubet, quos deus donauit in celo: *Sint lumbi vestri
præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris, & vos similes ho-*

minibus expectantibus dominum suum, quando veniat à nuptiis. Sint lumbi vestri præcincti: ibi præcingenda est virtus, vbi voluntas est cõprimenda. Nescit vincere vitia corporis, virtutis cingulum qui deponit. Cincti ergo castitatis baltheo, quod est insigne militiæ Christianæ, fluxam carnis detrucemus ignauiam: & regis nostri expectatione perugiles in somnẽ somnum sæculi nesciamus. Non dormiunt, inquit, nisi cum malè fecerint. *Et lucernæ ardentes in manibus vestris.* Beati, in quorum *Prout. 4.
Matt. 5.* manibus bonorum operum lucent lucernæ. Sic enim luceat lux vestra coram hominibus, vt videat bona vestra opera: & magnificent patrem vestrũ qui est in cælis. Et vt lucerna ante oculos, opus bonum in mentibus sic resfulget. Nõ portati tantum lucerna lucet, sed multis: & opus bonum dum factum in vno lucet, multos illustrat exemplo. Lucerna repellit noctium obscura, opus bonum malitiæ fugat tenebras. Accendamus lucernam bonis operibus in manibus nostris, si volumus coram domino & hominibus nos lucere. *Et vos similes
hominibus expectantibus dominum suum, quando veniat à nuptiis.* Quia semper nuptiis amicae sunt faces: luminum testimonio celebratur castitas nuptiarum. Sicut enim fugit lucem illicita qui præsumit, sic multiplici corascat in lumine licita qui requirit. *Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quan-
do veniat à nuptiis.* Homines sunt, qui more debite seruitutis indefessis excubiis aduētũ sui domini præstolantur: qui verò sic ventri seruiunt, vt diuinã nesciãt seruitutem: & de carnis voluptate solliciti, solitudinẽ occursus dominici perdiderunt, homines nõ vocãdi sunt, sed iumenta. *Et vos similes homi-
nibus expectantibus dominum suum, quando veniat à nuptiis.* Ex quo ad desponsandũ suã ecclesiã Christus aduenit, thalamus ornatur spõsæ: & ornatur auro fidei, argento sapientiæ, virtutũ gemmis, sanctitatis velis, verecundię rosis, liliis castitatis, pudoris violis: & ad alta cæli, pudicitie templũ, saltigium virginittis attollitur: nec desunt psalmodiũ citharæ, prophetica organa, apostolorũ voces, totæque symphonie celestium nuptiarũ. Satis seruus somni est, qui tali & tanto clamore nõ ad celestis regis nuptias suscitatur. *Et vos similes hominibus expectanti-
bus dominum suum, quando veniat à nuptiis: vt cum venerit & pulsa-
uerit, confestim aperiat ei.* Venies pueri, sorda bene cõscius aperit, male cõscius claudit: iusta mēs patris ad præmiũ: iniusta, quia nõ meruit, se præcludit. Vigilem

vt beatitudinem quæ sequitur, consequamur. *Beati serui illi, quos cum venerit dominus, inuenerit vigilantes.* Sufficiant beatitudinis hæc promissa, sed quia Christus ipsius beatitudinis eloquitur charitatem, differamus hodie, vt plenius audiamus, quid suis filiis promiserit talis pater.

De terrenorum cura despicienda. Sermo XXIII.

Luc. 12.

Avdistis hodie quemadmodum dominus pastorali iubilo clangorem tubæ celestis adiunxit, vt diu inclinatas ouium mētes ad diuina tolleret, cæleste protinus promoueret ad regnum. *Nolite, inquit, timere pusillus grex, quoniam complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Acquisiuit humilitas, superbia quod amisit: & grex pusillus ac mitis, totas & varias edomuit propria māsuerudine feritates: pusill⁹ grex vicit ac fregit tot genera bestiarū, quot diuersitates subdidit iugo Christi nationum. Grex pusillus ac mitis diu cōtērus occidi, diu deuorari passus est, donec gentilis sēuitia sanguine satiata, vel carnibus. Euangelici pabuli suauitatem, & diuini fontis fluentia degustans, totum cōragium sæculi euitaret, & pastū: atque in hominē rediret ex bestia, qui ex homine fuerat dilapsus in bestiam. Hoc sensisse ante prophetas, hoc apostolos implese, hoc pertulisse martyres constar: attestante illo qui dicit, Propter te mortificamur tota die: æstimati sumus vt oues occisionis. Vt vero iste grex noui ordinis aggrediretur prēliū, vbi viuunt ille qui fuerit occisus: qui occuberit, vincit: inuenit animam, qui amittit: imitatus est suum regē, illam ouem: illum secutus est agnum, qui sicut ouis ad occisionem ductus est: & sicut agnus coram tondente se non aperuit os suum: tacet, qui volens patitur: clamat, qui lanizatur inuitus. Nec potest de morte conqueri, qui mortē dignatus, nō coactus assumit. Potestatis insigne est, cum pro multis volens quis moritur: nolens cum moritur, est necessitatis extremæ: quia venit de contemptu mortis alterum, alterum de conditione naturæ. Christus ergo sicut ouis, & volens, & tacens conditur: vt regat illam quam Adam primus intulit nuditatem: velut agnus occiditur, vt peccatum totius mundi immolatus, absoluat: ponit pro ouibus animam suam, vt impleat & pietatem pastoris & regiam. Tibi ergo rex, tibi sacerdos, tibi pastor, tibi pater, tibi princeps, tibi ouis, tibi agnus, tibi totum factus est. Creauerat totum. Et qui sibi nunquam, tibi toties immittitur, propter te varias monstratur in formas,

Psal. 43.

Isaia. 53.

qui

qui manet vnica suæ maiestatis in forma. Et quid plura? dat se tibi deus homo, vt ferre potes, quia vt est, tu nō potes, suslinere. Sed audiamus iam quid pusillo gregi talis promiserit pastor. *Nolite timere, inquit, pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* O bonitas effusa, O inaudita pietas, O ineffabilis affectio, in societate sensus pastor oues assumit, atque ad consortiū dominationis seruos dominus assiscit: ad participatum regni rex gregem populi totius admittit: sic, sic dat, cui deficere census, cui regnum minui, vacuari potestas non potest largiendo. Providenter autem cepit dominus, dicendo, *Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Promissionem regni sine timore seruilis status audire non sufficit, quia qui libertate vix dignus est, capere nō valet insulas principatus. Dominus ergo seruorum mentes tali voce confirmat, ne eos repētinus promissi regni prosternat auditus. Regnum velle seruum crimen est: audire periculum, temeritas non timere. Sed hoc ad Christum quantum est: aut quā mirum, quod dat seruis regnum, quod si bi seruos facit in dominatione consortes, qui seruorum pedes lauat, vt extrema seruis seruiat seruitute: Veniat huc, veniant, qui discutiunt potestatem eius, & tunc de eius æquitate contendunt, cum potuerint tantam capere, loqui, æstimare pietatem: nec iam calumniantur, si se in nostro corpore patre minorem dicat, qui non dicto, sed & facto, cum pedes lauat seruorum, se subdidit, & subiecit pedibus seruulorum. Homo iā tibi parce, quia vt tibi parcas, tuos deus lauit, tuos tenuit, tuos amplexatus est pedes. Sed ad cepta redeamus: *Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Ecce qui dat, dare loquitur patrem, nunquid largitatē suam denegat, sic dicendo? Absit, non potestatem minuis, sed pandit affectum, sic dicendo. Non distātiā facit, sed patris, suāque voluntatem monstrat, firmat vnitatem. Quod autem dixit, cōplacuit: & non dixit, placuit, munus edocet Trinitatis: quia quod erga nos filio placuit, hoc cōplacuit Trinitati. *Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Post tantam ergo dominus largitatem, post suā gratiam tibi copiosius collatam, abiecta & vilia pecunia seruitutis iubet abicere regnaturum. *Vendite quæ possidetis, & date eleemosynam.* Plebeum cultum regia admittit potestas, augustus honor non nisi diademate condecoratur, & purpura.

E

Matt. 21.

Abiicere ergo debet habitum seruitutis, qui se regem credis diuinitus consecratum. Hinc est quod rex supernus illum, qui cum indigna veste maiestatis eius ausus est intrare conuiuium, ligari, precipitari, detrudi in tenebras iussit exterioribus: quia deformitas inuitari ad inuitantis redondat inuiriā. Pecunia quoque pristinæ libertatis, iam diuinitus, iam regis ditatus opibus qui referat, captiuus miseria se nescire esse felicē. Est cōsuetudinis, est animi felicitas, ut ad se tunc ad regnū, quod fuit proprium, quod priuatum, mox parentibus, mox propinquis, ciuibz indigebz, liberaliter prorogare: ne sit mendicus animo, qui cōsuetus, & honore. Tali ergo prouidentia dominus, consilio tali, vilia & caduca iubet ut vendamus, ut largiamur, ut donemus, qui in celesti regno omnia quæ in celo, & quæ in terra sunt volumus possidere. Sed si vis seruare tuorum precia prædiorum, & sæculorum forte condita te delectat, fac tibi sæculos quales ille præcepit, qui iam cupiditatis tuæ custos est & prouisor. Denique, ut vidit, quod duriter dixit, Vendite quæ possideris: mox adiecit, *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt: thesaurum non deficientem in celis.* Iterum contristatus es: quia quod habes, in calis cogeris collocare. Rogo crede deo tuo, qui seruo credis: & magis deo, quam homini cōmendā. Sed si times, ne quid inde presumat, ne quid dispergat pietas laqueis, signa fidei annulo sacculos tuos: ut tali custode dormias tu securus: quia ubi ille est, ibi locus nullus est furis. Non poterit tibi tuam pecuniam denegare, qui tibi omnia sua contulit, qui te regni sui & honore ditauit, & gloria.

De seruo vigili.

Sermo XXIIII.

Semper & ad omnia vigiliis esse salutare nullus ignorat: quare vera plus vigilare, plus viuere est. Nam quid tam mortis simile, quam dormientis aspectus? quid tã vita plenum, quam forma vigilantis? Indulgendum somno est, ut corpus reparet, non resoluat: & vires reuocet, non enervet. Semper ergo ad omnia vigilas esse salutare noll' ignorat. Quare, quod opus, quod tempus, quæ potestas, quod officium, non vitæ lucta lucubratione perquirat? Hinc est quod rex in prociū perurgit callidi hostis præcauer, & cuitat insidias: tunc in castris miles spernuerit nocturnos imperus cauta pernoctatione præcauit. Sic nauta vigilando diffusi itineris incertās vias, & calles transiit inuios, & vestigio fur-

tino ad lucrosi portus votiuam peruenit mansionem. Hinc pastor adiungit noctis diebus, & totum sibi tempus denegat dormiendi: ne qua lupis suffragante somno, grassandi in gregem præbeat occasio. Sic viator solers per auras noctis æstus solis præuenit: æstūque diem prouidentius deputat mansioni. Hec propheta sciens non die solo, sed de nocte tota clamabat ad dominum: Domine deus salutis meæ in die *psal. 87.* clamaui, & nocte corā te. Quid plura? Ipse dominus pernoctat in oratione dei: ut ante nos oratione liberet, quā redimat passionē. Et si pro seruis dominus vigilat: merito pro se ipsis seruos vigilare sic iubet. *Præcincti, inquit, sint lumbi vestri, & lucernæ ardentes in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando veniat a nuptiis.* *Luc. 12.* *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris.* Nil de vestitu, nil de calceamentis, nil de ipsis occurfus apparatu serui vigilas admonetur, sed tota in præcingendis lumbis mandatur cura: tota in constringendis lumbis statuitur vis præcepti, addito lucernarum solatio tantum, sine quo nec noctis aperitur obscuritas, nec venientis diei clarescit aspectus. *Sint lumbi vestri præcincti: & lucernæ ardentes in manibus vestris.* Cingulum quidem est proprie indicium seruitutis: quod & discurfus expeditos reddat, & faciat obsequentes. Sed dixisse suffecerat, estote præcincti: cur lumbos potissimum nominat? cur tanta iubentis reuerentia lumborum facit magnopere mentionem? Quare? quia in lumbis est tota corporis causa, ex lumbis tota carnis negocia suscitatur, in lumbis tota est humani lapsus, humane fragilitatis occasio. Inde venit quod virtutis ignaros reddit, efficit segniores. Hinc est ergo quod principaliter dominus lumbos nostros astringi iubet baltheo castitatis: & totum carni nostræ pendulum, fluidum, resolutum, constringi mandat continua zona virtutis: ut carne succincta ad domini occursum liber, velox, expeditus nostræ mentis reddatur incessus. Hæc tamen audiens homo scire debes, quia te non retardat ab occurfu dei caro: quia ipsius occurfus, officij ipsius est inseparabilis comes, si tu eius cōponas sarcinas si releues onera eius, si pēdula & sinuosa innolucra eius tu pūdu viator astringas. Quid plura? Erit tibi salubre contuberniū, si tibi des & relictus non fueris institutor: quemadmodū autem *Luc. 12.* *ut quare sar-*

Col. 3.

Matt. 5.

cinās eius, eius pondera iniusta moderati, Apostolus edocet, sic dicendo, Mortificate membra vestra quę sunt super terrā: fornicationem, immundiciā, libidinem, concupiscentiam malam, & auariciā, quę est idolorum seruitus. Cōstringenda est ergo caro continentię cingulo, ne effusa vitiiis, ac toto peccatorum grauata pondere, supernis & celestibus insistere non possit inaccessibus. Bene ergo dominus adiecit: *Et lucernę ardentes in manibus vestris.* Quia semper ad innocentię testimonium lucernę nocturno portantur in tempore: & sicut vitiiis amicę semper sunt tenebrę, ita lucernę semper inimicę criminibus: socię semper boni operis sunt lucernę. Sed in manibus sanctorum ipsa bona opera sunt lucernę, dicente domino, Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra bona opera, & magnificent patrem vestrum qui in cęlis est. Et vere portant lucernas suas, vere fomentis operum, vere misericordię vnguēto inflammant lampades suas, quę cum loco, proposito, studio, latitant: opere, virtute, meritis coruscant, ac splendent toto orbe terrarum. Et quia expectationis lue dominus satis tristes, satis anxios nouerat mores: ne quis superaretur tedio, ne quis lassesceret tarditate, ne quis longę expectationis fatigatione succumberet, perseuerantibus beatitudinem cęlestem, cęleste promittit obsequium. *Beati, inquit, serui illi, quos cum venerit dominus, inuenerit vigilantes.* Et ne ipsius beatitudinis qualitas haberetur incerta, mox adiecit: *Amen dico vobis, quia pręcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit eis.* Pręcinget se deus, & faciet seruos discumbere, & ministrabit eis. En mutatio inaudita rerū, en terribilis correptio dominationis, en pauenda conuersio seruitutis: quia parumper seruus astitit in domini sui expectatione succinctus: & sustinendi fidem breui fatigatione portauit, cui vt talionem redderet, dissimulat se in ipsa diuinitate diuinitas. *Pręcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit eis.* Discumbenti homini deus altat, & altat in cęlestibus: repulāti seruo seruit dominus, & seruitutem eius: pueris suis, ministris suis ministrum facit Christus: & facit in patris iam gloria constitutus. Homo calumniaris: est adhuc quod detulerit patri, qui tibi in terra lauando pedes, extremum representauit obsequium, & repromittit in cęlestibus nouissimam sequitur: *Crede haec tibi, & tu illi stude reddere talior.* Ille tibi in cęlestibus parat conuiuium se

ministro, & tu illi in terra non desinis continuas ingerere & generare blasphemias: faciet & ille transitus suos, quia transiens ministrabit illis: de dominatione ad fideliū suorum pia transiet & migrabit obsequia: ad te de misericordi patre seuerissimum transibit in iudicem. *Et transiens ministrabit illis.* Confitentibus, expectantibus ministrabit epulas, ministrabit & tibi, sed dignam de tua negatione sententiam. *Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ita inueniet, beati sunt serui illi.* Si in secunda & tertia vigilia venerit: vigilias mundus plures, tres tantum vigilias nouit expectatio Trinitatis: quare tamen a secunda cępit, & tacuit primam? Quia prima iam in vigilia in ortu dominicę natiuitatis excesserat. Probat hoc pastores, qui dum supra gregem suum vigilane, gregis ipsum pastorem in pręsepio inuenire, videre, tenere merentur & authorem, sed quę sit secunda & tertia vigilia requiramus. Sicut vtrique prima vigilia est sui ortus in carne, ita secunda est vigilia, qua nostra redit & resuscitatur in carne. Denique vt ad resurgentem veniat, annuas excitatur, & euigilat mundus. Tertia vigilia est illa, quā expectatio tota nouissimo venientis finitur aduentu: vt sicut ille resurrexit nobis, ita nos illi iam perpetuam resurgamus ad vitam.

De terrenorum cura despicienda. Sermo XXV.

Hodie dominus Evangelici gregis pusilla & tenera primordia quā blāda exhortatione sit consolatus auditis. *Nolite timere, inquit, pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Aufert spes anxias, dubios tollit eventus, omnemque propellit, & excludit timorem, quando in exordio ipso regnum nascentibus pollicetur. *Quoniam complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Quis de victu, quis de vestitu, quis de plebeio censu, & vernalis cępitris vilitate suspirat, de regno certus, de dominatione securus? Satis sibi inuidet qui eleuatus ad summa, ipse se ad humilia deiecit, ad egena deponit. Sed scire conuenit, pater iste qui est, vel qualis est, vel quod regnum suis filiis repromittit. Quis sit iste pater, quotidie te confitente cognoscis, cum clamas: *Pater noster qui es in cęlis.* Qualis autem sit, ipsa operum magnitudine pernidiisti: ex nihilo fecit cęlum, terram solidauit ex liquido, montes statuit ad stateram, maria & inagritos terminos sola precepti autoritate conclusit. Verum si quis, quod promittit pusillis desideras nosse qualitatē, ipse apertus se dicēdo, *Sinite*

Luc. 12.

Matt. 6.

Matt. 19.

1. Cor. 1.

70

D. PETRI CHRYSOLOGI

parvulos venire ad me, talium est enim regnū celorum. Es-
se in cælo mirum est: in cælo vivere, est maiestatis. Iam re-
gnare in cælo quanti sit, sensus definit æstimare mortalis: &
tamen homo, quod æstimare non potes, percipisti, Apostolo
sic dicente, Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in
cor hominis ascendit, quæ præparavit deus diligentibus se.
Et quod te mereri dubitas, habere te, & possidere iā cogris
confiteri. Quid ergo cum terra illi, qui possidet cælum? Quid
illi cum humanis, qui adeptus est iam divina? nisi forte pla-
cent gemitus, eliguntur labores, amantur pericula, pessima
mors delectat, & illata mala bonis sunt graviora collatis. Sed
videamus quod dat pater tantus consilium regnatibus. *Vende-
te quæ possidetis, & date elemosynam.* Si victuros vos, si regnatu-
ros, si vos iam divites esse creditis in supernis, ubi futuri, quo
migraturi, ubi regnaturi estis: vos illa quæ vestra sunt iam
præcedant: opes miseras misericordia computate: quæ huma-
na sunt in divina convertite. Et ne cui forsitan deest: euectio
ad portanda illa quæ dimittitis, angustius est pauper: ferunt
pauperes onera nostra, & volentes ferunt: quia tali nō depri-
muntur pondere, sed levantur. *Vendite quæ possidetis, & date
elemosynam: facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesaurum
non deficientem in calis, ubi fur non appropriat: neque timea corrumpit.*
Facite vobis sacculos, qui non veterascunt. Videtis, quia pater iste
dicare vult filios, non nudare. *Facite vobis sacculos, qui non ve-
terascunt.* Nouo modo, imō cælesti modo, qui hunc audit,
vendendo comparat, recondit erogando dum accipit, acquirit.
Quam cupit pecuniam perdidit, perpetuare sacculos di-
nitiarum, condita permanere, qui dicit, *Facite vobis sacculos,
qui non veterascunt.* Ecce docet auaritiā, qui cōperat suadere
cōtemptum. *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt.* Et qui
thesaurizantes temporaliter agebat, ad totum cupiditatis
fomitē iubet sacculos sine fine perquiri. Christus, quo te
pertrahit amor tuorum? ut avarum lucrifacias, facis cum
quod desiderat, non quod oportet, audire: sacculos imperas:
æternos thesauros qui non deficiant vis parari, ut avarus dū
consuetā percurrit ad lucra, aut virtutem capiat, aut a vir-
tute capiat. Vere pater es, qui cum tuis quibuscunque par-
tulis sic agis. Nanque & nos iā cælum nostris parvulis pe-
tentibus noxia, ingeras salutaria sub specie noxiorum:
fallentes insipientes, nō decipientes affectum, Dixisti, Fa-

SERMO XXVI.

71

*cite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesauros non deficientes in
cælo.* Sacculus: cur paratur? Quid tibi claustra, ubi ipsa cultos
est innocentia? ubi quid signaculum, ubi fraudis suspicio nō
habetur? Si & in cælo sacculis opus est, cura non amittitur,
sed mutatur. Domine, tu vidisti quia in thesauris tota fides,
tota spes in sacculis sit avaris: & ideo imputribiles in cælo
sacculos vis parari, ut qui te non sequitur ad cælum, sequatur
salte sacculos suos. Avarus, fac tibi sacculos, & fac iubete deo:
quia votis tuis annuit divina maiestas. Sed fac tibi sacculos
erogādo, quia quicquid pauper acceperit, pater cælestis susci-
pit. Et ubi recondit in cælo. Et ne forte perdidisse te doleas vel
vlrā centuplū in cælesti fœnore recipies, quicquid in cælo
paupere tui miseris perferente. Vlra mū si centū ad vnum,
deus vnum accipit: ad centū: & tamen homines cum deo no-
lunt habere cōtractū. Sunt forsitan de cautione solliciti. Qua-
re? Nōne homo homini exiguæ chartulæ obligatione cō-
stringitur? Deus tot, & tantis voluminibus canet, & debitor
nō tenetur? Sed dicis, esto quoddam debeat, quo exigete restituere
seipso, quia non potest ille mētiri: idem ipse est, & executor
& debitor. Non erit in reddendo durus, qui profusus est in
largiendo. Crede homo deo, quod tibi deus dedit: maiora
reddere vult, cum vult debere largitor.

De fideli dispensatore. Sermo XXVI.

Quod hodie dominus interroganti Petro respondisse le-
gitur, per figuram ad apostolos ipsos, ad doctores tan-
tum, & ad eos qui ecclesiis præsident, dictum, multo um per-
sensit auditus. Interrogat Petrus. Domine ad nos dicit hanc pa-
rabolā, an & ad omnes? Cui respondit dominus, Quis putas est fidelis
dispensator & prudens, quem constituit dominus super familiam suam,
ut det illis in tempore tritici mensuram? Beatus servus ille quem cum
venerit dominus ita inuenerit facientem: verē dico vobis, quod super
omnia quæ possidet, constituet eum. Quod si dicat servus ille in corda
sua: moram facit dominus meus venire, & experit percutere pueros, &
ancillas, & edere, & hibere, & inebriari, veniet dominus servi illius
in die qua non sperat, & hora quæ nescit & diuider eum, partemque
eius cum infidelibus ponet. Ecclesiæ quidem præfules ista quam-
primum similitudo constringit, sed hominem nullum, mor-
talem nullum proflus erit hæc figura, quæ dum loqui-
tur ad dispensatorem, omnibus vtriusque interrogante, respon-
dit, Si est quisquam qui a deo nil accepit, it, discussionem

iii

quium, deo autē qui corda vider, quā homini tenetur obnoxius: qui te parem fecit per gratiam, quā conditio ferat disparem vilitate seruit. De diuine quid dicam: qui quanto plus habet, tanto amplius debet.

Desunt nonnulla. Denique simul reddit, simul tradit alteri: quā si noluerit reddere, singulis committat per partes. Et tu pauper commissam tibi dispensationem non parā paupertatis existimes, si patienter feras, si ingratus non sis, si sis vel in ipsa necessitate sobrius & frugalis, si dāti agas gratias, non danti non ingeras blasphemans iniurias: si tantum, quāras, quantum dat misericordia, non quantum cupiditas importuna compellit. Certē & tu pauper qui libenter petis, da etiam tu libenter petentibus. Sed fortē dicis, non habeo: sit dandi animus, & facultas non deerit largiendi: pone aduenienti sellam tuam, pone mensam tuam, candelabrum, lucernā: certē ex eo quod accepisti grātiter appone. Sic Elias, Sic Eliseus domū declināt ad viduarum vacuas & inopes mansiones, copiose quod viduis decrat suppleuerunt. Adiecit autem dominus ad confirmationem similitudinis huius, dicendo, Ille autem seruus qui cognouit voluntatem domini sui, & non se preparauit, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis, qui autem non cognouit & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Ille quidem qui per conscientiam peccat, merito grauius soluit conscientiae penas: sed & istae per ignorantiae culpas, plagas ignorantiae non vitabit: deum sicut contemnere non licet, sic non licet ignorare.

De scandalo tollendo,

Sermo XXVII.

In prociū belli semper vigilae sunt militum distributae: ut in insidiis nil liceat, nil pateat dolis. Perniciosissimus nimis est repentinus hostis: nam aut inscios praenit, aut incautos praecupat, aut opprimit dormientes. Hinc est quod Christus rex noster ante saecula per totam saeculi noctem milites suos praemandatis vigiliarum vicibus commouit contra diaboli, id est, veteris hostis subtilissimū dolum: contra latentes impetus vitiōrum: contra criminum insidias irruentes, contra scandala quae nobis variis oriuntur ex causis, contra tentamenta praesentis vitae, contra vrentes acres saecularium pressurarum, taliter admonendū: Vigilare & orare, ne intretis in tentationem. Et statim qualiter vigilaretur: adiecit, Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia ve-

Matt. 26.

Luc. 12.

nerit, & ita inuenerit, beati sunt serui illi quos cum venerit inuenerit vigilantes. Et plane beati, quia qui vigilantes & anticipant dolos hostium de domini sui gloriabuntur aduentu. Hodie tamen dominus ipsas nostrorum ducum contra scandala exsuscitauit, & armauit excubias: dicendo ad discipulos, Impossibile est ut non veniant scandala. Hoc est, impossibile est ut non veniant hostes. Et primum fratres sci-
re nos conuenit scandala haec quid sint. Scandalorum genera sunt diuersa, & prima sunt illa quae diaboli fraus paraturit. Secunda sunt, quae generat calliditas humana. Tertia sunt quae parit ipsa ex nobis suspicax & incauta natura. Et a diabolo sunt illa quae fallunt specie, quae praetendunt bona, cum mala inferant: sicut illud ad Adam, cum nobis humana abstulit, dum diuina promittit. Et illud, quod per Petrum, Non tibi hoc erit domine: triumphum crucis vacuare contendit, cum seruere se nimio amore mentitur. Nam cum dominus loqueretur passionis suae gloriam: respondit per Petrum, Non tibi hoc erit domine: venenum quam dulce serpentis: ante facit militem regis sui negare victoriam, seruus ipse dominum quam negaret: vnde dominus seruum post se mittit, scandalum remittit auctori: dicendo ad Petrum, Vade post me: & diabolo, Satanas scandalum mihi es. Et verē post dominum vadit Petrus, quia ut eum sequeretur ad caelum, crucem resupinus ascendit. Sed & illud est scandalum tale quod fecit Iudaeis. Nam lapidem firmādis vestigiis larum, in totam sulcauit & exasperauit offensam: & totius fundamenti petram vertit in scandalum, ut esset miseris ad ruinam. Ecce pono, inquit, in Sion lapidem offensionis & petram scandali. Hinc est quod Psalmista anxia supplicatione deposcit, Custodi me a laqueo quem statuerunt mihi: & a scandalis operantium iniquitatem. Et quia transilierat offensam, scandalum vicerat, taliter gloriatur. In petra exaltasti me, & deduxisti me, quia factus es spes mea. Diximus primum genus scandali: dicimus & secundum quod de humana calliditate diximus euenire. Scandalum populo Israelitico Balaam diuinatō obiecit, quando bellatoribus non cum ferratis viris, sed cum puellis toto lenocinio fucatis occurrit: ut arma verteret in luxum, triumphum mutaret in infamiam, & in reatu reatus deuocaret ultores: & ad summam profanaret totam de turpitudine sanctitatem. Hinc

Luc. 17.

Genes. 3.
Matt. 16.

Isai. 8.
Esai. 28.
Psal. 140.

Psal. 60.

Num. 31.
Apocal. 2.

3. Reg. 11.

1. Cor. 2.

1. Col. 3.

Gen. 3.

Mar. 9.

Mat. 18.

est quod cum Moyses tali notauit sententia cum puniret. Et Balaam, inquit, diuinum occidite: quia hic misit scādalum ante filios Israel. Scādalum molitius est Ieroboam, qui ex auro vacas populo in Deos figmento miserabili collocauit, ne Deum vitium, ne verum templum, ne diuinam legem, ne legitimōs reges, ne patrios ritus quæreretur: sic populus mancipatos errori scādalum facit iuxta Apostolum: cum quis idolis immolata quasi nihil nocitura manducat, & insensatos lapides, & ligneos Deos, qui neque sanctificare, neque polluere quid possunt, tali facto aestimat debere contemni. Sed quod ille fidei arbitratur exemplum, sit ignorantibus erroris occasio: quia non ad contemptum, sed ad cultum provocat nescientes, & conuiuium religionis videri facit infectis, quos sciens studio derisionis absumit. Vnde bene Apostolus concludit, & aperit. Et peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est. Tertium genus est scādali, quod nobis nostris generatur ex sensibus, cum fallimur oculis, cum decipimur auditu, capimur odore & sapore vitiamur. Vnde Eua veriti & letalis cibi sic gustu est lauciata, sic visu. Et vidit, inquit, mulier quod bonum est lignum ad manducandum, & quod gratum oculis ad videntum, & speciosum est ad intuentum. Bene ergo dominus adiecit scandalizare sensus ipsos, dicendo. Si scandalizauerit te oculus tuus aut manus tua, abscede, & proice absterge: melius est tibi sine oculo & manu venire ad vitam, quam toto corpore ingredi in gehennam. Et quauis dominus lapsus, & vitia inderit sic nos fecare, non membra: tamen si hoc Eua mater humani generis sic fecisset: melius sine oculo & manu in vitam venisset, quam totam posteritatem suā lamentabilem misisset in mortem. Cauere ergo oportet nos fratres, ne scādalum faciamus alii, ne vel ipsi alio faciente patiamur. Scādalum est quod offendit sensus, quod mētem turbat, quod confundit intelligentiā puritatem. Scādalum est, quod diabolus fecit ex angelo, quod ex apostolo reddidit proditorem: quod inuexit peccatum mundo, quod hominem deduxit ad mortem: audi dominum dicentem, *Ve mundo a scandalis*. Scādalum sanctos tentas, fatigat incautos, incautos deiecit, confandit omnia, conturbat omnes: & licet in preserui loco domibus de scādalo suae passionis loquatur, & Iudam denotet, per quem venit ipsum scādalum. Scādolorum tamen ne quis in hoc de-

Luc. 17.

ueniret, admonuit, dicendo, *Impossibile est, ut non veniant scādala: ut tamen illi per quem veniunt. Bonum est illi si lapis molaris appendatur collo eius, & proiciatur in mare, quam scandalizet unum de pusillis istis.* Quare non lapis, sed lapis molaris: quia lapis molaris dum tritum terit, dum farinam fundit, a polline fursorem domi secernit, panē pīē laborantibus subministrat. Bene ergo illi qui eligit minister scādali magis esse, quam pacis, ad collum lapis alligatur molaris: ut hoc illum ad mortem trahat, quod illum trahere debuisset ad vitam: quia sensus ad vitam datos mortis conuertit in scādalum, suadendo aliud videre, aliud audire, aliud sentire, aliud sapere, quam erat in Christo quam erat in scientia saluati. Hinc angulāē lapidem, hinc adiutoriū lapidem, hinc lapidem sine manibus abscissum, quod est Christus: sic pusillorum circuit & traxit ad scādalum: ut non panem vitæ, sed panem lachrymarum conficeret, & doloris: sicut propheta testatur, dicēs, *Qui māducat panem doloris.* Bene ergo illi, sicut alibi dixit, *Ut mola asinaria alligetur collo eius: & inde sumat pēnam, vnde sumpsit & sensum, & exequetur iumentis insipientibus, qui noluit hominibus superna sapientibus comparari.*

De Matthæo & Christo cum publicanis manducante.

Sermo XXVIII.

Qvod si virtutibus cognata paupertas, terrena, & cælestis comprobatur disciplina, Athleta ad luctamen nudus accedit, configit cum fluctibus nauta nudus, miles in acie nō nisi expeditus assistit: qui tendit ad philosophiam, totum quod in rebus est, ante cōtemnit. Est ergo virtutibus cognata paupertas: & si paupertas virtutum parens, virtutum locia sic habetur, sapere conuenit quare Christus ad virtutis officium pauperes sic eligit. Petrus & Andreas, Iacobus & Ioannes, germanitas combinata, imo congenerata paupertas, in apostolorum principes eliguntur, pauperes sensu, loco humiles, viles arte, obsecuti vita, labore communes, additi vigiliis fluctibus mancipati, negati honoribus, iniuriis dari praesidio retis, solo piscium capti victum, vestitumque conquirentes. Sed in istis quantum vilis mūdanus videbatur aspectus, preciosas tantum animas Dei intuitus tunc videbat. Erant censu pauperes, sed innocentia locupleres: loco humiles, sed sanctitate sublimes: viles arte, sed simplici & preciosi: obsecuti vita, sed vitæ merito perlucētes: labore communes, sed pro-

Isa. 28.

1. Re. 7.

D. n. 2.

Psal. 116.

Marc. 18.

posito singulares: additi vigiliis, sed ad carētes victorias iā vocati fluctibus mancipati, sed sanctis non d. meriti: negati honoribus, ditati magis honoribus, non negati iniuriis dati, sed iniuriis non relictis, captores piscium, sed piscatores hominum iam decerati. Venite, inquit, & faciam vos fieri piscatores hominum: ut vitalis eleas iactu, ut hamo celsis verbi de mortis gurgite animas ad lucem tollerent: sempiternam. Captores piscium sunt hominum piscatores: de labore transiunt ad laborem, quia labor nescit lassescere meditato. Omnia quæ de usu veniunt non fatigant. Virtus exercitio perseverat. Hinc est quod apostolos suos Christus humanis laboribus exerceri voluit, ut eos indefessos redderet in divinis: voluit eis Deus manere fortitudinem, de exercitio prestare virtutem: & quia fructus provenit ex labore, voluit eos labores non perdere, sed mutare: ipse autē illis usum laboris indulgit, qui postea eis tolerantiam dedit virtutis. Hinc est quod regna, gentes, carceres, vincula, tormenta, mortes, fatigantes homines terris omnibus sic vicerunt. Diximus quod in apostolis amica virtutum, Deo chara sit electa paupertas. Matthæum de telonio diuitem, de usuris locupletem, lucris sæculi ontulum quod in apostolatam Christus elegerit quid dicemus? Hodie Matthæus de seipso sic cepit. *Et cum transiret inde Iesus, vidit hominem sedentem in telonio Mattheum nomine: & ait illi sequere me.* Matthæus publicanus generat nobis non parvam suis quæstibus quæstionem & magnum nobis negotium sua negotiatione proponit. Sed dicit aliquis, Quæ quæstionē? Quid negotiū? Deus suscipit pauperes, sed diuites nō repellit. Habētes suscipit, & ad se attrahit nō habētes. Abraham diuites, diues Iob, David diuites. Et quid Abraham beatius? Quid fortius Iob? Quid David sanctius? Nā & Abraham post terrenos, incertiores pias animas, & reuocātes ad cælum in gremiū suæ consolationis includit. Et Iob in ipsis diuinariū machinis diaboli & ipse vicit, & nobis vincendi eū reliquit exemplū. Abraham sic possedit diuitias, ut eas sepe & oblatas cōtemneret & calearet inuitas & sic diligeret possidere diuitias, nō à diuitiis possidere: habere eas ad largitatis materiā non ad cupiditatis incendium. Sed ad hæc respondetur, fuerunt sanctis innocentes diuitiæ, vepo. e. à Deo datæ, non turpiter acquisitæ: expellæ ad usum vitæ, non ad mortis vsuram. Matthæus vero publicanum diuitiæ sic cupiditatis

Mat. 4.

Mat. 9.

Luc. 16.

Gen. 14.

publicabant magistrum, fornate auaritiæ sic coquebant, sic alligabant vinculis cautionum, sacculorum ponderibus sic premebant, ut leuari ad innocentiam, ad iustitiam surgere, ad virtutem progredi non valeret. Vnde & sedere eius erat iam subsidere, non sedere. Hunc ergo talem ad sua cur vocauerit Christus, cur elegerit ad diuina, nisi quærat alius, facit altissimam quæstionem, & non tantum quæstionem, sed & scandalum: sicut illo tempore circumstantium patefecit intentio. Quomodo enim infirmitas non laboraret humana, quando videbat apud Christum pecuniam sic valere, ut daret fraudulento fidem, venali gratiam, cupiditatis magistro officium largitatis, doctorei scēnoris magistrum sanctitatis, publicano sæculi cæleste secretum? Vtbat videntes, quod usura quæ vastat terram tollebatur ad cælum, & hanc quam detestantur homines deitas aduocabat. Sic autem sensisse tunc videntes aperit Matthæus ipse, qui dicturus vera de se, non potuit hæc tacere. Cum autem Iesus discumbere in domo, ecce veniebant multi publicani & peccatores: & discumbebant cum eo & discipulis eius. Pharisei autem videntes, dicebant discipulis eius, Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester? Et hoc dicebat Pharisæi, ut esset magnum malum, quod & malis poterit displicere: & si erat nefas publicanos Christo participes vel in cibo esse: diuinis sociare quid erat publicanum? Fratres, in quæstione hac ingenium laboraret interpretis, si non ipse dominus, cui sit ipsa quæstio, totum quod est quæstionis auferret. Reperamus ergo ordinem lectionis: Christus quare ad Matthæum venerit, audiamus: Cum transiret, inquit, Iesus. Non dixit, cum staret ibi: transiit, & pertransiit inde Iesus, ne Matthæus remaneret ibi: transiit inde Iesus, ne Matthæus ibi taliter permaneret. Vidit hominem. Non dixit vidit Matthæum: quia in Matthæo hominem liberarat, hoc est, homines quos pecunia possidebat, seruire deo nequeunt pecuniæ seruientes. Non potestis, inquit, deo seruire & mammonæ. Veni sequere me. Non dixit affer ad me, quia Matthæum, non Marthæi sacculos requirebat. Veni, sequere me. Hoc est, deponde pondera, disrumpe vincula, solue laqueos, Me sequere. Quere te, perde vsuram, ut te valeas inuenire. Sed iam Pharisæis quid responderit, audiamus: Non est opus, inquit, sanis medicis, sed male habentibus. Ecce quare ad Matthæum venerat

Mat. 6.

80

D. PETRI CHRYSOLOGII

Christus, ut avaritiæ curaret vulnera, ut saniem sanaret v-
suræ. *Euntes, inquit, discite, quid est, misericordiam volo, & non
sacrificium.* Misericordiam voluit, ut Matthæus quod tulerat
per miseriam, in misericordias prorogaret: & inde redimeret
poenam, unde comparauerat culpam. *Non veni vocare iustos,
sed peccatores.* Sic dicens non repulit iustos, sed iniustos, qui
se iustos mentiebantur, exclusit. Christus ergo quod ad pec-
catores venit, peccata delere voluit, non peccatoribus voluit
commanere. Quod est dare vitam mortuo, hoc largitatem
tribuere est avaro: Itaque Christus quod Matthæum vocat,
non est illa pecuniæ ratio, sed est ratio tota virtutis. Deni-
que Matthæus mox factus est terræ pauper, ut diues habere-
tur in cælo.

De eislem,

Sermo XXIX.

Mat. 2.

Cum Matthæum publicanum dominus ad apostolatus fa-
stigiū euocat & extollit, dat manum lapsis, spem restituit
desperatis, reddidit vitæ quos sibi iam mors detinebat addi-
ctos. *Cum preteriret, inquit, Iesus, vidit Leui Alphei sedentem ad
telonium.* Sedebat vtrique, quia stare non poterat pondere cu-
piditatis oppressus, & ipsa totus cōscientia fraudis incuruus
Aurum natura graue, grauius sit avaritia nimis. Hinc est
quod plus habentem deprimat, quàm ferentem: & vehemen-
tius aggrauat corda, quàm corpora. Nascitur in terra pro-
funda, sectatur ipsa montium fundamenta: perque ima ve-
narum cæcis discurrit anfractibus, & dum suam semper repe-
tit ad naturam, cælestes animos ad inferna deponit, obscu-
rat sensus semper, alta mentium semper in terrena demergit.
Aurum erogare bonum, reponere malum, contemnere vali-
dum, fugere persecutum: quod sicut vincere virtutis est, ita
facilitatis est euasisse. Auri furor ardentius humano feruet
in pectore, quàm caminus totus ignescit incendiis: & acius
homines dissoluit in terra, quàm soluitur in calore flamma-
rum. Crudelitatis dominus, ferus hostis, amando lædit, nu-
dat vitando, ipsum etiam captiuat aspectum, fidem frangit,
violat affectum, vulnerat charitatem, turbat quietem, adimit
innocentiam, docet fortum, suadet fraudes, imperat latroci-
nium. Et quid plura? Hoc est, quod Apostolus dixit, Radix
omnium malorum est avaritia. Est commutatio sane vna, si
homo prudens illo amore mittat ad cælum, quàm mutetur
ab illo, ut stultus in tartarum. Mirat per manum pauperis,

2 Tit. 6.

SERMO XXIX.

81

quia quicquid propter Deum pauperi dederit, ad cælum si-
ne dilatione transmittit. Merito Matthæum dominus tali-
bus vinculis absolui cupiens præpeditum suscitavit, dicendo.
Sequere me. Hoc est, me sequere de supernis ad superna ten-
dentem, & non aurum de inferis ad inferna mergentem. Vbi
fuerit thesaurus tuus, illic & cor tuū erit. Aurum patriarcha-
rum stirpem, progeniem sanctam, tantam germanitatis sin-
gularem coronam adeo corruptit: & totius reddidit pieta-
tis extorem, ut Ioseph Aegyptiis, fratrem barbaris, innocen-
tem noxiis, ingenuitatem traderent seruituti. Sic siccauit
mentes, sic corda depresso: sic quod in eis fuerat humani sen-
sus, ferinam in rabiem commutauit: ut non offensam Dei, non
sancti patris dolorem, non proprii sanguinis sensum memi-
nisse permissit. Intuere quid auro grauius, quod cum mo-
res hominū perdit, perdit & naturā. Aurū Iudaicū populum
sic suo captiuauit aspectu, vicit illecebris, specie perdecipit,
ut hoc esse Deum crederet, & Deū verū, Deum tot beneficiis
cognitū denegarent: sic conuertit homines in iumenta, ut
vituli caput, caput suum crederent, & omnium rerum capiti
caput pecudis anteferrent. Attendite quā sit perniciēs ista
fugienda, quæ cum mores hominum, honestatem, vitamque
perdidit, ipsum quoque Deum voluit homini & contem-
dit auferre. Hoc est, quod Iudam fecit esse proditorem, ut
hominem cogeret Deum negare, videri germanum sui san-
guinis, distrahere conditorem, & ipsum sanguinem taxare
precio, quem spōte dominus erat nostrum largiturus in pre-
cium. Sed ne multa super hoc generent exempla fastidium,
transeamus ad reliqua. *Sequere me, & surgens secutus est eum.* Sz-
pe legitur & in hoste utilis virtus, sæpe in aduersario com-
probatur, Matthæus non subtrahitur operi, sed mutatur: &
telonium suscipit magis, quàm relinquit, ut mansura Deo,
non homini peritura conquirat, ut non trigessimum in qua-
dragessimum, quinquagesimūque nummum tristis redigat
supputator: sed trigessimum in sexagesimum & centesimum
gaudii fructum lætus recondat diuinis commodis profutur-
um. *Et surgens secutus est enim.* Generosus animus, qui sic ea
quæ magna putarat, facile, & quasi nulla contempsit: appa-
ret illum per ignorantiam litra ante præsentia conquisisse,
a quibus ut se sensisset, & vidit liberum, sic rapus est ad diuina.
Et factum est dum accumberet in domo illius, multi publicani &

Mat. 16.

Gen. 13.

Exo. 31.

Mat. 26.

Mat. 4.

peccatores discumbebant cum Iesu & discipulis eius. Discumbebat Iesus plus in Matthei mēte, quā signate: & epulabatur nō cibis, sed redditu peccatoris: ut reuocaret conuiuio, collegio, humanitatis affectu, dulcissima sui confabulatione discumbentes, quos sciebat posse iudicis agnita potestate dissolui, percelli terrore maiestatis suae, de nuda mox praesentia posse prosterni, velatus humano corpore, qui homini voluit subuenire. Occultauit dominum, qui seruis dignatus est fiduciam non negare: maiestatem texit, qui fragilem studuit parentis amore completi. Sed offenditur Iudaei, dicentes, *Quare cum publicanis & peccatoribus manducat & bibit magister vester?* Miraris Iudae cur misceatur conuiuio peccatorum, qui propter peccatores & nasci voluit, & non recusauit occidi: oblatras cur peccatorum vinum bibat, qui pro peccatoribus suum sanguinem fudit. Et si vis nosse amplius, suscepit ipse peccatum ne perderet peccatores, in se sententiā suā iudex tetorsit, ut amasse se peccatores proderet magis soluendo debitum, quā donando. Sed talibus ipsum dominum respondisse sufficiat. *Non necesse habent sani medico, sed male habentes: non enim veni vocare iustos, sed peccatores.* Et quis non erat aegrotus, ipsa generis humani sic aegrotante natura? Ad omnes ergo venit, qui omnes male habentes ut curaret inuenit, sed planē mori meruit, qui medicum contempsit ne se accusaret, vel confiteretur aegrotum: sed disci sui dominus aperit mox figuram, dicendo, *Non enim veni vocare iustos, sed peccatores.* Non hic dominus iustos respuit, sed superbos & eos notat, qui cum non sint, esse se iactant iustos. Et ubi erant iusti? Cum iuxta Prophetam, Non erat qui faceret bonum, nō erat vsque ad vnum. Ut intelligat aegritudinem, medicum, ut currentur admittant, confiteantur se peccatores: ut modo Christus parens & coniuua, largiatur veniam, ne post iudex ferat in contumaces debitam sine fine sententiā.

Psal. 13.

De eisdem,

Sermo XXX.

Hodierna Evangelica lectio Mattheum publicanum sic in Apostolum commutauit, ut qui erat fraudator pecuniae, fieret gratiae distributor: & de impietatis schola ad pietatis magisterium perueniret, fieretque doctor misericordiae, qui auaritia fuerat institutor. Dum transiret Iesus, vidit hominem sedentem in telonio, Mattheum nomine. Cum transiret inde

Mat. 9.

Iesus, bene transiret inde: transibat Iudaeam, ut veniret ad gentes: praeribat synagogam, ut Ecclesia permaneret: praetergredebatur carnis patriam, ut deitatis suae remearet ad se dem. In Christo fratres transitoria est carnis iniuria, in quo diuinitatis honor est sempiternus. Dum transiret inde, vidit hominem. Vidit plus diuinis oculis, quā humanis. Vidit hominem. Ut peccata hominis non videret. Vidit opus suum, ut despiceret opera peccatorum. Vidit illū Deus, ut ille videret Deū. Vidit illum Christus, ut ille pecuniae labebras amplius non videret. Vidit illum Christus sedentem, quia pressus cupiditatis pondere, surgere non valebat. Fratres, deterius sedebat in telonio publicanus iste, quā paralyticus, de quo antē diximus, iacebat in lecto. Quia ille carnis patiebatur paralyticus, iste mentis: in illo fuerat compago turbata membrorum, in isto totus ordo fuerat sensuum dissipatus: ille iacebat captus carne, sedebat corpore & animo iste caprius: ille doloribus succumbebat inuitus, iste virtutis voluntarius seruiebat: iste sibi innocens auaritię videbatur in crimine, ille se cognoscebat inter vulnera peccatorum: iste lucrorum cumulabat peccata, ille dolorum gemitibus peccata debebat. Merito igitur paralytico dicitur, confide fili, dimituntur tibi peccata tua, quia compensat delicta doloribus: publicano autem dicitur, *Veni sequere me.* Hoc est, ut sequendo me repares quod consequendo pecuniam perdidisti. Sed dicit aliquis, Quare publicanus qui maior videtur in crimine, maior habetur in munere? Nam mox apostolatus certa praeditus dignitate nō solum ipse accepit, sed aliis indulgentiam tribuit peccatorum: totum orbem splendore Evangelicę predicationis irradiat, & paralyticus sola dignus venia lux habetur. Vis nosse quare plus consecutus sit publicanus? Quia iuxta Apostolū, ubi abundauit peccatum, superabundauit & gratia. Simul ut publicanus gentilis populi tyrum teneat, paralyticus Iudaici populi sit figura, qui hodieque malae valetudinis tenetur in lecto: ut nisi portatus fuerit fide gentium, oblatus Christo miseratione sanctorum, Christiani populi credulitate saluatus, ad domum fidei, ad domū patrię nō potest peruenire. Et discumbente eo in domo, ecce veniebant, inquit, multi publicani & peccatores, & discumbebant cum eo & discipulis eius. Videntes autem Pharisaei dicebant discipulis eius, *Quare cum publicanis & peccatoribus magister vester manducat?* Arguitur Deus, quare inclinat se

Mat. 9.

Rom. 6.

homini, quare coniacet peccatori, quare esurit poenitentia, quare sitit reditum peccatorum, quare acceptat misericordiam: fercula, quare sumit poculum pietatis. Fratres, venit ad prandium Christus, venit ad conuiuium vita, ut faceret secum conuiuere morituros: iacuit resurrectio, ut de sepulchris surgeret qui iacebant: decubuit indulgentia, ut peccatores leuaret ad veniam: venit ad humanitatem diuinitas, ut ad diuinitatem veniret humanitas: venit index ad reorum prandium, ut humanitas praeueniret reatus sententiam: venit ad languentes medicus, ut reficeret conuiescendo defessos: inclinauit pastor bonus humeros suos, ut ouem perditam salutes reportaret ad caulas. Sed hoc Phariseus, detestatur, & arguit, qui prandium dominicum putat non virtutis esse, sed ventris: non spiritus, sed carnis: non diuinæ bonitatis, sed voluptatis humanæ: terreni luxus, non gratiæ celestis. Sic, sic se videt, qui Deum non videt. Quis arguit medicum iacentibus coniacentem, nisi humanæ salutis inimicus? quis pastorem subnixum lassio peccati reprehendit, nisi qui lucrosi gregis amorem nescit? quis iudicem de pietate iudicat, nisi ille qui fuerit desperatus? quis communionem Dei, nisi sacrilegus spernit: in indulgentiam quis, nisi crudelis horrescit? Quare magister vesier cum publicanis & peccatoribus manducat? Et quis est peccator, nisi qui se peccatorem negat? Magis ipse peccator est: & ut verius dicam, ipse iam peccatum est, qui se iam non intelligit peccatorem. Et quis iniustus, nisi qui se indicat iustum? Legisti Pharisee, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Quandiu sumus in mortali corpore, & fragilitas dominatur in nobis: & si actu peccata vincimus, vincere peccata cogitationum non possumus, & iniustitias fugere: qui si corpore possumus euitare, & si conscientiam malam deuincere valemus, culpas negligentia, ignorantia peccata quemadmodum possumus abolere? Pharisee confitere peccatum, ut Christi venire possis ad mensam: ut sit tibi panis Christus, & panis ipse frangatur in tuorum veniam peccatorum: ut fiat tibi poculum Christus, qui in tuorum delictorum remissionem funditur. Pharisee prande cum peccatoribus, ut possis prandere cum Christo: agnosce te peccatorem, ut tecum prandeat Christus: intra cum peccatoribus conuiuium domini tui, ut possis non esse peccator: intra domum misericordie cum Christi venia, ne cum tua iustitia extra domum

Psal. 142.

misericordiae puniaris exclusus: agnosce Christum, audi Christum, audi dominum tuum, audi caelestem medicum calumnias tuas peremptorie confutantem. Non est opus sanis medicum, sed male habentibus. Si vis curam, agnosce languorem. Non veni vocare iustos, sed peccatores. Si cupis misericordiam, confitere peccatum. Eunt, inquit, discite quid est misericordia volo, & non sacrificium. Christus misericordiam vult, & non sacrificium: aut quod sacrificium quaerit, qui ut te quaereret, sacrificium factus est ipse? Non veni vocare iustos, sed peccatores. Non repulic iustos, sed quia sine Christo innocens non habetur in terris. Non veni vocare iustos, sed peccatores. Sic dicendo, non repulic iustos, sed quia omnes reperit peccatores: audi Psalmistam, Dominus de caelo prospexit super filios hominum: ut videat si est intelligens aut requirens Deum. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est vltusque ad vnum. Fratres simus, simus peccatores confessione nostra, ut Christi venia non simus peccatores.

Osce 63.

Psa. 13.

De Phariseorum & Discipulorum Ioannis ieiunio.

Sermo XXXI.

Bonitas virtutum mater, malitia origo vitiorum, virtutes comitatur gloria: inharet vitiis cognata confusio: sicut vitia reguntur, dolis, ita illustantur libertate virtutes. Hinc est quod Christus virtutum lux agebat liberè, loquebatur purè, præstabat ut Deus, patiebatur ut parens, ut dominus arguebat: Iudæi verò viperinum germen, genitricis mors, genitoris occisio, dum perimunt Christum synagogæ matris vterum diripuerunt. Verè sicut scriptum est, Progenies viperarum summittebant capita, adulabatur lingua, vulnera dabant dolis, blasphemias venena fundebant: & quasi non sufficeret ad odium contemptus, depectus ad iniuriam, sic Christum persequabantur insidiis, tentabant dolis, interrogatione pulsabant, appetebant contumeliis, & tota cupidi simulatione vallabant, obiciebant curandos sabbatho: ut si non curasset, fieret de impossibilitate contemptus: de lege maneret calumnia si curasset. Interrogabant, in qua potestate faceret sua iussione virtutes: ut si dixisset, deitatis, inuidiam commouerent: si tacuisset, artis magicæ crimen inferrent. Dicebatur enim, in Belzebub principe demoniorum eiicit demonia: & sicut hodie lectum est, apud discipulos in magistram notam de publicanorum conuiuium componebant:

Mat. 3.

Luc 20.

apud magistrum discipulos ieiunii nescios, gula de ditos accusabant: sed discipulis de magistro, magistro de discipulis odiorum causas, discordia semina liuore iactabant. *Accesserunt, inquit, discipuli Iohannis, dicentes, Quare nos & Pharisei ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant?* Et cum discipulis Iohannis quæ societas Phariseis? nisi quia iunxerat inuidia, quos disiunxerat disciplina. Hic iam sua perdit iura zelus: iunxit disingere confectus. Iudæi postponi Moysen domino non ferebant: discipuli Iohannis Christum nolebant Iohanni vllatenus anteferi: sic in Christum fremebant utriusque liuore communi. *Quare nos & Pharisei ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant?* Quare? quia penes vos est de lege, non de voluntate ieiunium: ieiunium non ieiunantem respicit, sed lubentem. Et quis vobis ieiunii fructus est, qui ieiunium ieiunatis inuitum? Ieiunium est singulare sanctitatis aratrum, colit corda, eradicat crimina, euellit delicta, vitia subruit, charitatem serit, copiam nutrit, parat innocentie messem. Discipuli ergo Christi in tota sanctitatis segete constituti, & virtutum manipulos colligentes, habentes panem iam noui fructus, inueterata non possunt ieiunia ieiunare: quæ iactantur verbis, pallore proponuntur, venduntur defectu: placent humanis oculis, non diuinis. *Quare nos & Pharisei ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant?* Respondit dominus, Nunquid possunt filij sponsi ieiunare quamdiu cum illis est sponsus? Quid est hoc? Interrogatus Iohannes sponsum esse sic testatus est Christum. Qui habet sponsam sponsus est: amicus autem sponsi qui stat, & audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi. Conuenienter ergo discipulis Iohannis magistri sui voce respondit, ut vel illi recederent, & non cogerent tempora sponsi lata tristis intrare ieiunii: quia qui querit sponsam, ieiunia seponit: relinquit auferat, totum se dat gaudiis, epulis indulget: totus blandus, totus amabilis, totus festiuus incedit: & facit totum quod sponsæ tenera requirit affectio. Christus ergo qui tunc Ecclesiæ desponsabat, indulgebat se mensis: conuiuantiis se non negabat: humanum, comem, blandum se pia charitate reddebat: donec diuinis humana coniungeret, & faceret de terrena societate cæleste consortium. Adiecit dominus dicens. Nemo immittit commissuram panni rudis in vestimentum veteris: tollit enim plenitudinem eius a vestimento, & peior scissura fit.

Ioh. 3.

Antiquæ legis suppletilem dicit Iudaicis studiis attritam: corruptis sensibus, sectis scissam: impuris actibus obsoletam. Pannum rudem Euangelij nuncupat indumentum. Sed audi pannum non scissuræ partem, sed principium texturæ. Tunc enim primum regalis indumentum tela de Christi vellere texebatur, de vellere quod dabat agnus, Agn^{us} dei qui tollit peccata mundi. Texebatur autem regium vestimentum, quod in purpuream fulgorem cruor tingeret passionis. Merito ergo Christus hunc pannum rudem Iudaicæ vetustati prohibebat immitti: ne peior scissura fieret, si Iudaicam vetustatem nouitas scinderet Christiana. Et geminat exemplum, dicens, *Neque mittunt vinum nouum in vtres veteres, alioquin rumpunt vtres, & vinum effunditur, & vtres pereunt: sed vinum nouum mittunt in vtres novos, & ambo conseruantur.* Vtres veteres Iudæos vocat: novos vtres nuncupat Christianos: quia sicut vtres pellium ab omni squallore purgantur, & pigmentis liniuntur odoratis, ut saporem vini possint inuiolabilem custodire: ita ieiunij corpora humana ab omni carnalium delictorum squallore purgantur: & sicut vtres diuinis torcularibus apti: ut de prælo crucis accipiant vinum nouum: & incorruptam nouitatem conseruent. Sed hoc sicut accipiunt Christiani, ita Iudæi nisi Christiani fuerint non habebunt: qui corrupti vitiis, & inueterati malis, vinum nouum quod ad Euangelij verbum, si acceperint, & rumpuntur, & fundunt. Agnosendum est ergo, quia Christus per exempla hæc non discipulos suos noluit ieiunare, sed noluit ieiunium verum fraudulentum miscere ieiunio.

Iob. 1.

De eo qui habebat manum aridam. Sermo XXXIII.

Omnia signorum Christi opera, stupenda virtutum, non humanitus, neque casu, sed diuina procuracione credenda sunt euenisse: sicut hodie nobis euangelicum demonstrauit eloquium. Et intrauit, inquit, Iesus in synagogam: & erat ibi homo habens manum aridam. Christus quidem ingreditur synagogam, sed Iudæus nec recipit intrantem, nec agnoscit præsentem, nec operantem cæcatus intelligit. Cernite quàm nihil sit præsentia corporalis, ubi fuerit mentis miscranda separatio: sicut contra nihil officit absentia corporalis, ubi corda fuerint sociata per fidem. Et erat ibi homo habens manum aridam. In hoc homine omnium hominum imago figuratur: in hoc geritur cura cunctorum: in hoc vnuerforū

Marc. 3.

Gen. 3.

sanitas diu expectata reparatur. Aruerat enim manus hominis magis stupore fidei, quam siccitate neruorum: & plus culpa conscientiae, quam debilitate carnali. Antiqua nimis ista erat, & quae in ipso mundi principio contigerat aegritudo: nec arte hominis, aut beneficio poterat haec curari, quae iusta dei fuerat indignatione contracta, tetigerat verita, incoacta praesumpserat: cum se ad arborem sciendi bonum, malumque porrexerat, auctore indigebat, non qui malagma imponeret, sed qui posset illatam relaxare sententiam: & ignoscendo resoluere, quod religauerat indignando. In hoc homine nostrum geritur umbra sanitatis: perfecta autem salus nobis reueratur in Christo: quia tunc ariditas nostrae manus miseranda dissoluitur, cum cruore perfunditur dominicae passionis: cum in illo vitali ligno crucis extenditur: cum carpit fructuosam de dolore virtutem: cum tota arborem salutis amplectitur: cum clauis domini corpus affigitur, quo nunquam ad arborem concupiscentiae, & aridae redeat voluntatis. *Observabant, inquit, Pharisei si sabbathis curaret, ut accusarent eum.* Ad infamiam iudicis, & nequitiam cognitoris, quaeritur de cura crimen, de pietate accusatio, reatus de virtute, de salute supplicium. Sed mirum non est: semper offendunt bona malos, pia impios, sancta profanos: aut quando non lasciuus disciplinam, virtutem vitiosus, innocentiam criminosis accusat? Observabant solliciti sacerdotes sabbathis non si peccaret, sed si curaret: ut accusarent eum. Amatores criminum innigilant, insidiatur in accusatione virtutum: quasi contra salutem, non pro salute sabbathum sit prouisum. Si sabbathis curaret observant: tali legis interprete, non dico laborat nimis, sed funditus expirat aegrotus. Sabbathum non impie curam denegauit infirmis, sed tota pietate aliquotiens quietem praestitit fessis nimio labore mortalibus. *Et ait homini habenti manum aridam: surge in medium.* Professor debilitatis propriae: supernae pietatis exactor: testis diuinae virtutis: Iudaicae incredulitatis assertor. *Surge in medium.* Ut quos non compungit virtus tanta signorum, quos non opera tantae salutis inclinant, vel debilitatis tantae miseratio constringat, & mitiget. *Tunc dicit eis, licet sabbathis benefacere, an male animam saluam facere, an perdere?* Hoc dicendo, bonitatem commendat operis sui: & illorum malitiae conceptae conscientiam accusat: quia cum ille hominem saluum face-

re corpore, animoque gestiret, illi eum accusandi studio perdetere moluuntur: qui & patiebantur eum sabbathis curare: insidiantes animo utrum curaret, ut cum curasset, sensus sui malignitate damnarentur: & essent tali patientia, quam ipsa malitia nequiores: & plus furentes dolo, quam tali iudicio dementes. *At illi tacebant: & circumspiciens eos cum ira, contristatus super cecitate cordis eorum.* Circumspiciens dixit, non conspiciens, id est, non tantum faciem ut homo intuens, sed ut deus corpora, corda, mentes, sensus, praeterita, praesentia, futura contemplatus. *Circumspiciens eos cum ira, contristatus.* Irascitur ut dominus, contristatur ut parens, dolet ut homo, intuetur ut deus. *Dicit homini, extende manum tuam: & extendit: & restituta est manus illius.* Excede manum tuam: in sione soluitur, quae fuerat in sione deuincta. *Extende manum tuam.* Agnouit poena iudicem, opus deum, indulgentia prodidit conditorem. *Orate fratres, ut sola synagoga tali debilitate fuscetur: nec sit in ecclesia cuius manum arefaciat cupiditas, contrahat auaritia, rapina debilitet, tenacitas aegrotam costringat: sed si acciderit id ipsum, audiat dominum: & cito eam in opere pietatis extendat, relaxet: in misericordia, in elemosynis porrigat.* Sanari nescit, qui nescit pauperi foenerari. *Tunc egrediens Pharisei statim cum Herodianis consilium faciebant, quomodo eum perderent.* Semper Iudaeus Herodianis iungitur, ut inuadat Christianos. *Iesus, inquit, cum discipulis secessit ad mare.* Ut comparatione fluctuum prauiores Iudaeorum probaret & demonstraret errorem. Sed quia Iesus deseruiente nauicula, id est, ecclesia, sequestratur a confusione turbarum, & Christiani populi gubernator residet indefessus vario genere mendendi, & imperauit ventis & mari, ut tandem tranquillitatis obedientia conualescant, iuxta prophetam: *Dirumpamus vincula eorum, & proiciamus a nobis iugum ipsorum, ut sub iugo pietatis manentes, diuinam gloriae mereamur esse participes.*

De filia archisynagogi, deque muliere sanguinis profusio laborante. Sermo XXXIII.

Audituri estis hodie fratres, & sancto euangelista Marco referente mecum pariter cognituri, qualiter ante Christum synagoga prolabitur, & proruit principatus, & eum duplici modo deum & dominum confitetur, cum adorat pro legis imperio sic dicentis. Dominum deum suum adora-

Marc. 4.
Psal. 29

Deut. 6.

his: & redditorem vitæ indicat, cum salutem filia morientis implorat. Venit, ait, ad eum quidam archisynagogus, nomine Tairus: & videns eum, procedit ante pedes eius: & deprecabatur eum multum, dicens, Filia mea in extremis est, veni, impone manum tuam super eam, ut salua sit, & vivat. Antequam sermo Evangelici sensus aperiat sacramentum, libet in hoc loco paululum parentum prode passionem, quas sumunt & proferunt de affectibus, & amore filiorum. Circumstante familia inter tenera & blanda obsequia propinquorum, molli filia decumbit in lectulo: pater pronus sicca iacet & versatur in terra: illa deficit corpore, hic mente & animo contrahescit: illa secretas languoris sui sustinet passiones, hic fœdus & lugubris totus, toto fertur & iactatur in populo: illa moritur ad quietem, hic vivit ad penam. Et certe omisimus anxia parentum vota, cum gignunt: periculosos ordines, sobolem cum producant, cum nutriunt, mœstos labores: & iuges penas, cum ferunt ægrotantes: peior est mortis dies pignora cum præcedunt. Heu me cur tanta filij nesciunt: cur ista non sentiunt: cur vicem parentibus reddere non desudant: & tamen parentum pietas perseverat: quia quicquid filiis parentes impenderint, repensabit parentibus parens omnium deus. Sed ad proposita redeamus. Venit autem quidam archisynagogus, nomine Tairus, & videns eum procedit ante pedes eius, & deprecabatur eum multum, dicens, Filia mea in extremis est: veni, & impone manum tuam super eam, ut salua sit. Quod supplicatione flebili, extrema filia sic lamentatur: quod remedium languoris sic postulat, desperatum satis probat & demonstrat affectum: unde est quod curæ ordinem sic deposcit. Veni, impone manum tuam super eam. & grotus non quemadmodum curetur imperat, sed tantum ut coretur, implorat. Sed cum esset archisynagogus, legis notitiam hic habebat: & cum verbo cætera, hominem manu dei legerat esse figuratum: credidit ergo deo, quia eadem manu qua creatam senserat filiam, recreari, & reduci posse ad vitam. Cognovimus quid sit: Veni, & impone manum tuam super eam. Ut qui sponte posuit ad creandum, ad reparandum iterum exoratus imponat. Hoc est, quod propheta faretur, cum decantat in Psalmis, Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. Quia qui posuit eum formaret ex nihilo, imposuit iterum, ut reformaret ex perduto. Denique idem Psalmista, ut manus huius salutare sensit, & adeptus est largitatem,

Psal. 138.

repetitam prorupit in vocem. Dextera, inquit, domini fecit virtutem: dextera domini exaltauit me: dextera domini fecit virtutem. Et ut meruisse se quod archisynagogus poposcerat, demonstraret, adiecit: Non moriar, sed vivam. Ille cum peteret, dixerat, Veni, impone manum tuam, ut salua sit, & vivat: hic iam consecutus exultat. Non moriar, sed vivam. Dextera domini Christus est, sicut prophetico docemur eloquio. Et vere fecit virtutem diaboli dum debellat: dum alligato forti, sicut ipse dixit, vasa fortis diripit: dum infernum destruit: dum ipsam mortificat mortem. Et vere exaltauit nos, quos de profundo extulit, & eleuavit ad cælum. Sed iam ad mulierem sermo transeat: quæ occulto vulnere, & vere cundo languori remedium sic quaesivit, ut & suum pudorem regeret, & curantis reuerentiam custodiret. Et abiit cum illo, & sequebatur, inquit, eum turba multa, & comprimebant eum: & ecce mulier quæ erat in profusio sanguinis annis xli. & fuerat multa perpeffa a compluribus medicis, & erogauerat omnia sua, nec profecerat quicquam, sed deterius habebat, cum audisset de Iesu, venit in turba retro, & tetigit vestimentum eius, dicens, Si vel vestimentum eius tetigero, salua ero. Et confestim siccatus est fons sanguinis eius, & sensit corpore quod curata est a plaga. Non tantum duo maria confunduntur fluctibus suis, quantum mulieris huius animus ancipiti cogitationum cumulo iactabatur. Post certamina desperata medicorum, post medicamina sumptuosa, post inanem & antiquissimam curam, ubi ars & peritia defecerat iam curantum, ubi languentis omnis iam consumpta fuerat substantia, ipsi auctori reuerendum vulnus non casu, sed diuinitus occurrit: ut quod humana arte tot annis curari non potuit, sola fide & humilitate curaretur. Mulier stabat eminus, quæ natura pudore perfuderat: quam per hoc immundam Iudæa lex notarat, dicens, Immunda erit, & sanctum non continget: contingere metuens, ne Iudæicum ferorem, ne legis posset subire sententiam. Dicere non est ausa, ne circumstantium confunderet, & oneraret auditum: ne fieret populorum fabula: quæ tot annis stadium, & ora multa fuerat passionum. Siquidem & amplius ferre, & sustinere dolor diuturnus, & continuus non sinebat: & deliberandi tempus Christi prætereuntis celeritas amputabat: & e contra noverat, quod racenti, quod occultanti morbum suum sanitas non daretur. Inter hæc bella cogitationum, solam salutis

Leu. 12.

Id est, cauea ludorum.

viā mulier, curam ut furaretur, inuenit: ut raperet tacita, quod petere non valebat, & pro sua verecundia, & pro reuerentia prastaturi: & quæ non merebatur corpore, corde peruenire ad medicum: fide deum, manu tantum tangeret vestimentū: sciens hanc fraudem non solum veniam, sed & remedium prastaturam, quam non voluntas, sed necessitas verecunda generauit: prastertim cum & furantis lucrum quæreret: & ei cui auferebatur nullum gigneret detrimentum. Pium latrocinium, quod ministra fide, fide attrahente committitur. Ecce ubi virtus est quæ sita contrariis, ubi fraus fide conuiuere quod nitebatur, obtinuit. Mulier inter comprimentes, ut nesciretur accedit, & prastumpit furari se posse coram fide sola: ut habitu lateret, & corpore, retro accedit: & ad videndum se iudicabat indignam. Curauit fides intra istum temporis, quod XII. annis ars humana curare non potuit. Post hoc exemplum suo vitio longa trahit in langoribus tempora, & sua negligentia diu laborat, qui sola fide nescit curari, sed aromatum dispendiis onerari. Tetigit vestimentum mulier, & curata est: & ab antiquo est absoluta languore. Miseri, qui quotidie corpus dominus tractamus & sumimus, & a nostris vulueribus non curamur. Non Christus infirmantibus, sed fides deest: nam multo magis modo in nobis manentes poterit vulneratos curare, qui latentem mulierem præteritis sic curauit. Sufficit hodie fratres furta fidei, & domini præteritis narrasse virtutem: cur autē dominus veluti ignorans quærit, quam virtutis suæ opere scit curatam: quia nunc longum est, sequenti sermone narrabimus.

De eisdem, Sermo XXXIIII.

OMnes Euangelicæ lectiones fratres charissimi, magna nobis & presentis, & futuræ vitæ commoda largiuntur. Sed hodierna lectio & totum quod est spei contulit: & quicquid est desperationis exclusit. Est nobis dura, & desclenda conditio: peccare nos cogit fragilitas innata, & confiteri prohibet confusio cognata peccati: malum enim facere pudor non est, & pudor est confiteri: timemus dicere, quod cōmittere non timemus. Sed hodie mulier cum quæreret medicinam tacita vulnere verecundo, inuenit silentium, per quod possit peccator ad veniam peruenire. Prima est felicitas in peccatorum turpitudinem non venisse: sed felicitas est secūda peccatorum veniam peccatis latentibus inuenisse. Hoc

propheta senserat, qui dicebat, Beati, quorum remissæ sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata. Ecce, inquit, euangelista, mulier, quæ sanguinis fluxum pariebatur ab annis duodecim, accessit retro, & tetigit simbriam vestimenti eius. Confugit mulier ad fidem subitam, cui longa defecerat cura: quæ confundebatur medicinam petere, furari voluit sanitatē: nesciri se ab eo voluit, à quo se credidit posse saluari. Ut aer ventorū turbine: sic cogitationum procellis mulier turbabatur: configebat cum fide causa, cum timore spes, necessitas cum pudore, timoris frigus exinguebat credulitatis ardorem, obscurabat lucē fidei vis amoris, spei confidentiam necessitas verecunda frangebat: sic mulier magni maris instar confusis aestibus iactabatur: quærebat quomodo faceret occultum de publico, de turba secretum: agebat ut sibi & rediret sanitas, & verecundia non periret: curabat ne cura sua ad curantis redundaret iniuriam: providebat ut redderetur sibi salus salua reuerētia saluatoris. Tali ergo sensu mulier merito de summitate simbriæ peruenit totam ad deitatis summam. Accessit, inquit, retro. Sed ubi retro? Et tetigit simbriam vestimenti eius. Accessit retro. Sed ubi? Retro nil erat: ibi faciem quam declinabat, inuenit. Erat in Christo corp⁹ multiplex, sed erat deitas simplex, erat totus oculus, qui post se supplicē sic videbat. Accessit retro: & tetigit simbriam vestimenti eius. O! quid ista mulier vidit habitare in interioribus Christi, quæ in Christi simbria diuinitatis totam vidit inhabitare virtutem! O! quā docuit mulier quantum sit corpus Christi, quæ in Christi simbria tantum esse monstrauit! Audiant Christiani qui quotidie corpus Christi attingunt, quātam de ipso corpore sumere possunt medicinam quādo mulier totam rapuit de sola Christi simbria sanitatem. Sed quod nobis flendum est, mulier de vulnere medicinam tulit, nobis medicina ipsa retorqueretur in vulnus. Hinc est quod Apostolus tangentes indignē corpus Christi taliter admonet, & deplorat: Quoniam tangit indignē corpus Christi, iudicium sibi sumit. Et quod inde temeritas infirmitatem capiat, vnde fides accipere debebat sanitatem, rursus intrulit. Propterea inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Item dormientes mortuos dicit, quos luget in vino corpore iam sepultos. Petrus & Paulus principes fidei Christianæ notitiam nominis Christi toto orbe diffuderunt: mulier accedendi ad Christum prima tra-

Psalm. 31.
Matth. 9.

1. Cor. 11.

didit disciplinam: mulier prima dedit formam, quomodo peccator tacita confessione delectat sine cōfusione peccatum: quomodo delinquens soli deo cognitus de reatu nudat apud homines verecunda conscientia non cogatur: quomodo homo possit venia iudicium praeuenire. *At Iesus, inquit, conuersus, & videns eam, inquit, Confide filia, fides tua te saluam fecit.* At Iesus conuersus non motu corporis, sed diuinitatis aspectu: Christus conuersus est ad mulierem, vt mulier conuerteretur ad Christum: vt ab ipso curam sumeret, vnde sumplerat vitā, & sciret sibi praesentis vulneris causam fuisse perpetuā rem salutis. *Conuersus, & videns eam.* Vidit eam diuinis oculis, nō humanis: vidit vt saluti redderet, non vt agnosceret quam sciebat: vidit eam, donatur bonis, malis caret, quē viderit deus. Hoc vniuersitas sentit ex vltu de foelicibus sic dicendo. Vidit illum deus. Vidit ergo istam deus, quam curando reddidit sic foelicem. Et quid plura? Christus mulieris docuit exemplo, quā fides sola totam proficiat ad salutem. Sed de synagoga princeps iam loquamur: qui dū Christum ducit ad filiam suam, viam dedit qua mulier perueniret ad Christum. Sic cepit hodiernae principium lectionis. Ecce princeps vnus accedens adorabat eum, dicens, Domine, filia mea modo defuncta est, sed veni, impone manum tuam super eam, & viuet. Futurorum praescium Christum non latebat, quod praedictae mulieris eueniret occursum: per quam Iudeorum princeps disceret, deum non mouendum locis: non itinere ducendum non trahendum praesentia corporali, sed credendum quā sit deus vbique praesens, vbique totus, vbique semper: Et quā totum possit iussu facere, non labore: virtutes mittere, nō deferre: mortem non manu, sed imperio effugare: vitā non arte reddere sed praecepto. *Filia mea modo defuncta est, sed veni.* Hoc est dicere, Adhuc vitā manet calor, adhuc animae vestigia videntur, adhuc est in via spiritus, adhuc domus domus habet filiā, adhuc mortuam tartarus nescit, ergo vt euntem possis animā retinere, festina. Stultus putauit Christum non posse suscitare mortuam, nisi teneret. Hinc est, quod Christus vbi peruenit ad domū, & vidit puellā, quasi perditā fieri, vt infideles animos promoueret ad fidē, dormire eam dicit, nō defunctā: vt credetēt facilius de morte posse surgere, quā de somno. *Non est, inquit, mortua puella, sed dormit.* Et verē apud deum mors somnus est: quia velocius deus mortuū ad vitā

suscitat, quā de somno dormiens ab homine suscitetur, & antē deus frigentibus morte membris viuificantem refundit calorem, quā homo sepultis somno corporibus vigorē possit infundere: audi Apostolum, In momento, in ictu oculi, mortui resurgent. Beatus Apostolus, quia velocitatem resurrectionis non potuit referre verbis, aptauit exēplis. Aut quomodo ibi celeritatem sermonis perstringeret, vbi ipsam celeritatem praenit vis diuina? Aut quomodo apparet ibi tempus, vbi aeterna sine tempore res donatur? Sicut temporalitatem tempus attulit, sic excludit aeternitas tempus.

De muliere profusio sanguinis obnoxia.

Sermo XXXV.

Quid sit Christum tangere, hodie docuit mulier in profusio sanguinis constituta: quē cum tangit simbriam Christi; tum diuini pectoris pulsata arcanum: & furto fidei summam rapuit de simbriae summitate virtutē. Foelix fraus, quae & lucrum saluis contulit, & damna sustulit mox pudoris: probat hoc Euangelicae lectionis auditus. Ecce, inquit, mulier quae sanguinis fluxum patiebatur XII. annis, accedens retro tetigit simbriam vestimenti eius, dicens intra se: Si te tetigero tantum vestimentum eius, salua ero. In arduis languoribus dat crebro cōsiliū vis doloris: in desperatis causis est saepe magistra necessitas: inuenit ipsa sibi passio medicinā. Hinc est quod mulier verecūdo vulnere qualiter subueniret inuenit, vt fidei insinuaret silētio, quod insinuare publico clamore nō poterat: & secreta spiritus via cēlestē perueniret ad medicū, ad quem peruenire manifesto carnis itinere non valebat. Dabat auidiam multam pietas curantis, sed fiduciam pudendi languoris necessitas auferebat: cogebar ad Christū doloris accedere magnitudo, sed audire Christum scēditas vlcēris non sinebat. Sic anceps mulier, & fidei trepidante consilio, maluit de fide iudicari, quā de fardo vulnere sic perire. *Accedit retro, & tetigit simbriam vestimenti eius.* Sciens quod deum nec tactus polluit, nec offendit visus, nec odor exasperat, nec auditus sauciat, nec inquinat humana cogitatio. Nā si sol tāgit stercora, nō tamen stercoribus inquinatur: quāto magis creator solis tangit omnia, & tamē nō potest vllis cōtactibus inquinari? Et si medicus cū saniem vulnerū tractat, cum curat verecunda mēbrorum, non in iuriā computat, sed honorem: quāto magis deus non arbitratur iniuriā, dum vulnera nostra

1. Cor. 15.

Mat. 9.

Psal. 132.

Iuan. 20.

curando respicit, tangit ad remedium, visitat ad salutem: Dei conspectum offendunt peccatorum vulnera, non dolorum: morbi criminum, non corporum passionum: vitiorum sanies, non viscerum fluxus: quia homo habetur voluntarius in delictis, in languoribus tenetur indutus. Hinc est quod peccator poenam recipit, ægrotus recipit curam. Mulier ergo non voluntatis conscia, sed doloris, nec confusa erimine, sed confusa languore, accessit retro, ut turbe declinaret oculos, non Christi vitaret aspectum: à populis nesciri voluit, non à Christo: gestiuit non deum latere, sed homines: quia non nisi à solo deo potuit latens videri, audiri tacens, celata curari. *Accessit, & tetigit simbriam vestimenti eius.* Quia in Christo nil postremum credidit, nil iudicauit extremum: quia nec minoratur deus in homine: nec virtus attenuatur in simbria: nec celestis natura membrorum variatur officiis. Hinc est, quod mulier per dorsum peruenit ad faciem: per vestimentum penetrauit interna, & per simbriam capitis tetigit summam, nec hoc sine mysterio audite prophetam dicentem, Sicut ingressum quod descendit in oram vestimenti eius. Videtis fratres in simbriam vestimenti huius totam plenitudinem diuini chrismatis, totam diuini capitis transisse virtutem. Sciens ergo mulier faciem Christi simbriam gestiuit attingere, ut de occulto mysterio vulneris posset sumere medicinam. Fratres, magna hæc mulier, & nimis permiranda, quæ scientia doctores legis vicit, sacramento omnes Iudeos superauit, fide præcessit Apostolum: nam Iudea cum Scribis & doctoribus suis deum totum despexit in corpore: Thomas apostolus ut Christum deum crederet, immisit manus, iniecit digitos, patefecit vulnera: & ut Christum crederet, iterum pati compulsiuit Christum. Sed hæc mulier quam personam teneat, cuius typum præferat, cuius præsentem imaginem, spiritali intelligentia perquiramus. Quæ est ista, quam sic genuinus sanguis, naturalis debilitas, originalis morbus, ad causas mortis, ad lethale vulnus, ad fœdi languoris adduxit angustias: & quam sic sordidauit vitiiis, fœdauit criminibus, secretis vulneribus sauciavit, ut eam ars curare, non solum videre oculus, non solum honestas pateretur, non prævaleret lex ipsa mundare, imò quam lex ipsa iusserat arceri templo, prohiberi sacris, sanctis omnibus abstinere: & quam sic dixerat immundam, ut quicquid tetigisset haberetur immundum.

Ita est

Ista est fratres, ista est, ista est ecclesia: quæ primi hominis vulnerata peccato, toto fluebat sanguine, tota originaliter decurrebat in mortem.

Hoc loco diuus Petrus obmutuit, cuius silentij ratio abunde redditur Sermo LXXXVI.

De Hemorrhœissâ, & filia archisynagogi, Sermo XXXVI.

Verecundi debitoris est mox promissa dissoluere: nec creditoris animum aut deludere moris, aut longa expectatione suspendere. Cum archisynagogi, vel Hemorrhœissæ mulieris connexa sibi, & producta narratio à cõsuetis sermonis nostri breuitate discederet, malimus dimidiare tractatum: ne non recrearetur tantum, quantum vester oneraretur auditus Domino archisynagogus occurrit, & totus prolabitur in terram, causam refert, insinuat dolorem, mouet præstatis affectum: impetrat ut properet, & accedat ad curam: contra mulieri dominus non quæ sit: us occurrit, præteriens occasionem salutis ingessit: tacens causam tacetis agnouit: occultum vulnus etiam celantis aspexit. Inter dominum & mulierem furtiue salutis agitur tam grande commercium & dum publica petitione viam facit rogatus, fidei cogitatio diuinum penetrat, & peruenit ad secretum. Felix mulier, quæ in tanta multitudine est sola cum Christo: ut sola sit cõscia & salutis redita, & virtutis excellens. Beata quæ talem reperit accessum, cui nullus possit obistere. Beata quæ tali via ad suum proripuit & irrepsit authorem, quæ antequam de vulnere suo confunderetur ab homine, careret ipsius vulneris fœditate: sciens sibi apud homines, & per homines interclusum totius aditum sanitatis: qui horrere magis, quam curare vulnera consueverunt. Deus abstergit vulnera humana, non despicit: neque horret languores hominum, sed depellit: nec detestatur immunditiam humani corporis, sed emundat: quia creaturæ suæ ad tactum nescit deus, deus non potest sordidari. Sed euangelista generat quæstionem, cum dicit, *Et statim Iesus in semetipso cum cognouisset virtutem quæ exierat de eo, conuersus ad turbam, aiebat, Quis tetigit vestimenta mea?* Dum interrogat, velut ignorantiam profertur: exiisse virtutem de se sentit, ad quæ exierat, nescit: quod præstiterat nouit, cui præstiteri, ignorati de persona dubitat, qui certus est de salute collata: Verum non

Mar. 5.

ignorantis errore, sed maiestate dominus hic sciētis, & prae-
scientis interrogat nec quod occultum sibi esset, requirit: sed
& ipsum sibi bene esse cognitum, sic demonstrat dum taliter
quarrendo cunctis ignoratibus, solus aperit quod latebat. In-
terpellatricem tacitam, & suggerentem cogitationibus solis,
ac post tergum virtutis suae consiliis adhaerentem, non ut di-
scissor nescius, sed ut praescius inquisitor producit in mediū,
suisque facit astare conspectibus, ut quae sibi portaret salutē,
omnibus reportaret: & quae virtutem probaret, agnosceret
maiestatem: nec rediret, ut putabat, incognita, quae plenam
sibi dederat notionem. Dum erubescit vultus, dum in tali
cura ipsam veretur ut deum, fidei suae mulier non parva nu-
bila sustinebat: & mentis suae lumine confusionum nebulis
ipsa caligabat. Vox ergo inquirentis domini, velut flatus sa-
lutaris fugavit nubes: dispergit nebulas, illustravit fidē: & il-
lam, quae noctis latebat in tenebris, ipso sole reddidit clario-
rem. Aut minor est ista sol, quae toto orbe radiat, quae toto
ecclesiae fulget & resplendet in coetu: si sic rediisset inuisa,
date veniam, eluserat medicum, nō probat: & sibi quod cō-
secrata fuerat, ascribere potuit, non sananti: quae se curam ra-
puisse de simbra curantis crediderat, non de sensu: aut quid
illius esse crediderat, cuius in se virtutem senserat, voto tamē
iudicabat extraneum: Quae utique, & si ante curam vere cun-
diae fuerat quod latebat, humilitatis quod se iudicabat indi-
gnam, cur post curam non sponte, ut ageret gratias, ut hono-
rē redderet, ut gloriā tāti operis referret, occurrit: sed postea
quam vidit dominum in inquisitione persistere, & discipulis
excusantibus, & compressionem turbae opponētibz, non
posse conspici se latere, postquā illam timor & tremor cō-
scientiae cepit arguere, venit in mediū: ut quem occultē sen-
serat medicum, palām profiteretur, & adoraret ut deū: & tam
praesentibus, quam futuris fieret de tanto suo lāguore medi-
cina, dicente euangelista, *Mulier autem timens, ac tremens, sciens
quod factū esset in se venit, & prociēdens ante pedes eius dixit ei omne
veritatem.* Verum quia historica relatio ad altiorem semper
intelligentiam sublimāda: & figuris praesentibus futura sunt
nosceda mysteria. Archisynagogus, vel eius filia, siue mulier
in fluxu sanguinis constituta, quid sub harum specie perso-
narum teneant sacramenta, allegorico nūc sermone pāden-
dū est: Archisynagogi filia ad quam venit Christus, vadit, &

properat, & humano gradu iter facit, qui diuinitus loco non
potest promoueri, sine dubio synagoga est, dicente domino, *Matt. 13.*
Non sum missus nisi ad oves quae perierūt domus Israël. Sed
dum ad illam Christus tendit, ecclesia in cūctis gentibus po-
sita amisso naturae bono, perdebat & profundebat sanguinē
generis humani: cuius languorem peritia humana dum cu-
rare nittitur, ipsum cumulabat: nam censura fragilitatis hu-
manae, ac mundanae districtio disciplinae, & populorum sem-
per sanguinem fudit, & tamen nec hostes abolere, nec ciuū
bella compefcere, nec criminum potuit dementiam perdele-
re. Hae ergo talibus confossa curis, ubi quicquid suae fuerat
& erat substantiae, vidit esse consumptū, id est, animū men-
tem sensum, ingenium, laborem, industriam, rationem, quae
utique rectoribus ad profectum velut medicantibus cōmo-
damus, ubi Christi praetereuntis sensit praesentiam, retro ac-
cessit: quia videre eum sanguine polluta nō merebatur acce-
dit retro, hoc est, fidei sequitur auditum: & extrema Christi
velut ipsam tangit simbra: dum non honoratur in patribz,
non sanctificatur in lege, non se iactitat in prophetis, nō do-
minico ipso honoratur in corpore: dum ab illo generationis
Christi ordine habetur extranea. Post tergum, hoc est, nouis-
simo tēpore Christum sequitur, & sanctum occulto fidei sa-
cramento, & verē retigit vestimētum, quod in sepulchro re-
perit, per quod resurgentis domini credidit & praedicavit in-
signia. Sed dum circa hanc Christus suis virtutibus occupa-
tur, in archisynagogi filia deficit, & moritur synagoga: ut &
ipsa ad vitam per fidem redeat quae per legem mortua fuerat
& perierat per naturā. *Inter haec veniunt de domo, archisynagogi,
& dicunt, Noli vexare magistru, mortua est puella. Hodieque lu-
dai nolūt vexari Christū, quem cupiūt non venire: & mortē
pronunciant, qui spem resurrectionis infideliter perdidērūt,
sed & illud huic assertioni nostrae quā conuenit, quod ar-
chisynagogi filia duodecim annos egisse refertur in vita, &
haec duodecim annos perseuerasse memoratur in vulnere cū
utrisque nouissimo, & expleto tempore salus redderetur, &
vita: nam iste numerus tēpus humanae vitae cōcludit: qui ut
annū faciat duodecimū, distinguitur & numeratur in mensi-
bus: vnde & propheta sub annum domini acceptum Chri-
stum indicat aduenisse, & Apostolus temporis plenitudine
Christum venisse approbat, dicēs, Postquam venit temporis* *Gala. 4.*

plenitudo, misit deus filium suum. Orate fratres, ut sicut sibi & legi, ut Christo viceret defuncta est synagoga: ita & nos peccatis moriamur: & carni, ut vivere possimus in Christo.

De Ione propheta signo.

Sermo XXXVII.

Fratres sanctorum gesta casibus non sunt depuranda, sed signis: & quæ vitia putatur illorum mysteriis sunt applicanda, non lapidibus: sicut hodie dominica signavit, & patrefecit instructio, dicens, Turbis autem concurrentibus cepit dicere Iesus, Generatio hæc nequam est, signum querit, & signum non dabitur ei, nisi signum Ione propheta: sicut enim Ionas signum fuit Niniuitis: ita erit & filius hominis generationi isti. Ecce propheta fuga ipsius domini vertitur in figuram: & quod celebratur ferale naufragium, hoc sacramentum dominicæ resurrectionis existit. Nam quemadmodum Ionas typum per omnia tenuerit, & impleverit saluatoris historiam, quæ de ipso scripta est, textus ostendit. Fugit, inquit, Ionas à facie dei. Nonne dominus ut hominis faciem præferret, & formam, faciem, formamque propriam deitatis aufugit? Apostolo sic dicente, Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Formam suscepit serui dominus, ut lateret mundum: ut diabolus preueniret, in hominem se fugit ipsum. Et bene typus Christi ipsius Ionæ seruatur in verbis non dixit, fugio deum, sed à facie dei ego fugio: Deus qui ubique est, quo se ipsum fugiat non est: sed Christus non ut loco, sed sicut specie faciem deitatis aufugeret, totum nostræ seruitutis eonfugit ad vultum. Descendit, inquit, Ionas in Ioppen, ut fugeret in Tharsis. Audi descensorem. Nemo, inquit, ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit. Descendit dominus de cælo ad terram, descendit deitas ad humana, descendit ad nostram superna dominatio seruitutem: & tamē qui descenderat ad nauem, nauem nauigaturus ascendit: sic Christus qui in hunc mundum descendit, virtutibus & mirabilibus ecclesiæ suæ conscendit in nauem. Quid sibi vult aut confusa ventis procella, nisi diabolus qui cor Iudæ penetrans, reges, gentes, populos, militiam, iudices marinos eleuauit, & in fluxu fluctus, ut ascendentes & cadentes videret auctorem suum seculi peteret ad quietem? audi vnde sæculi, audi prophetam dicentem, Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Aliterunt reges terræ, & principes cōue-

Luc. 11.

Ionæ. 1.

Phil. 2.

Ionæ. 3.

Isal. 2.

nerunt in vnum aduersus dominum, & aduersus Christum eius. Et quia fors Ionam proditura non desuit, implet super Christum Dauidicam prophetiam, quæ dicit, Et super vultus mentum meum miserunt sortem. Quod autem Ionas auctor suæ demersionis existit: cum dicit, Tollite me, & mittite in mare, voluntariam domini indicat passionem: nam quare sibi illi sustinent hæc eiuberi, qui sibi in periculo tali sponte poterant subuenire? Quando enim multorum salus petit vnus mortem, mors in interuentis arbitrio collocatur: quia & morituum retardare potest ad mortem voluntas, & periclitantis mora periculum præuenire: sic hic ubi totum domini geritur in figuram, expectatur morientis auctoritas, ut mori non sit necessitas, sed potestas: audi dominum dicentem, Potestatem habeo ponendi animam meam: & potestatem habeo iterum sumendi eam: nemo tollit eam à me. Quomodo? quia Christus & si emisit spiritum, non amisit: quia qui omnium in sua manu recipit, & tenet animas, ipse animam suam quemadmodum possit perdere non videtur: audi prophetam dicentem, Anima mea in manibus tuis semper. Et alibi, In manus tuas commendo spiritum meum. Sed quid plura? Currit, occurrit, adest belua de profundo totum dominicæ resurrectionis impletura & proditura, imò conceptura & paritura mysterium: adest belua, adest imago horrida & crudelis inferni, quæ dum fertur audis faucibus in prophetam, vigore sui sensit, & degustauit auctoris: incurrat namque ieiunium deuorando, sed domicilium cordis sui tremens ad superni hospitis aptat & præparat mansionem: ut ipsa quæ fuerat tota causa discriminis, ipsa fieret necessitatis nauigationis inaudita vectura vectorem suum seruans, & post triuina referens ad superna: & hoc daret gentibus, quod abstulerat à Iudæis, quibus signum querentibus, solum dandum dominus esse signum hoc decernit: per quod scirent gloriam, quam in Christo sperauerant, totam esse gentibus conferendam. Generatio, inquit, hæc nequam est, signum querit, & signum non dabitur illi, nisi signum Ione propheta. Sicut enim Ionas signum fuit Niniuitis: ita erit & filius hominis generationi isti. Quia Iudaica perfidia fluctuante in ferni Christus demersus est in profundum: & triuano cursu tota tartari occulta percurrrens, & Iudaicæ crudelitatis, & maiestatis suæ, ac peremptæ mortis dedidit indicium cum resurgeret: merito ergo surgent Niniuitæ

Psal. 11.

Ioan. 10.

Psal. 118.

Psal. 30.

in iudicio: & condemnabunt illam generationem, quia illius vnus propheta naufragi adueniē ignoti, præconio corriguntur: isti post virtutes tātas, mirabilia tanta, cum toto resurrectionis corusco, ad fidem non veniunt, ad poenitentiam non mouentur: ipsi namque resurrectionis signū non credunt, sed gestiunt infamare: dum precio militum claudunt oculos, corda corrumpunt, quod scierant, quod viderant vt tacerēt: redimentes mendacium, vt tollerēt veritatem, facinus suum in Christi retorsere discipulos: cum dicunt, dicite, quia discipuli illius nōste venerunt, & furati sunt. Erras Iudæ: hoc discipuli non tulerant, sed magister: & ipse se furatus est, qui videbatur occisus. Sed miror quod Iudæus Christum requirit, quem inter duos latrones feraliter collocat: committit malē, custodit impiē, iniquius quærit: Iudæ, Christum perire non potest, sed tu cum tibi tuo scelere perdidisti. Veniet, veniet in iudicium regina austri, & eo ipso, qui furatus putabatur, iudice te condemnabit: quia illa venit ab extremo terræ audire sapientiam Salomonis, & tu aduenientem sapiētiā dei infelicissimus occidisti. Niniuite credituram gentiū, regina austri ecclesiæ tunc prouisa est in figurā. Beati sumus fratres, quia quod præcessit in typo, quod promissum est in figura, nos specie, veritate veneramus, cernimus & habemus.

De iniuria æquo animo toleranda.

Sermo. XXXVIII.

Quanta sit cælestis philosophiæ magnitudo, quanta virtus militiæ Christianæ, hodie docuit dominus, si dicēdo, *Si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram.* Hoc putat arduum, qui præmia patientiæ quāta sint nescit. Putasne potest iste vulneribus inuenire victoriā, qui neciū palmarum acquirere vult coronam? Potest iste morte inquirere gloriam, cui pro honore diuino humana gravis videtur iniuria? Homo nōne præceptis talibus infantie tuerudimenta componuntur? Palmæ paruulorum sunt verbera nō vitorum. Hinc est quod leuibus mandatis pueritia Christi animatur: vt ad grauiā toto iam robore Euāgelica iuuetas accedat: vt hoc laboribus, poenis, morte se gaudeat obtinere, quod per infantiam paruis iniuriis acquirere nō valebat. Vt autem dura non esse quæ præcepta sunt approbentur, mandatorum series ipsa replicetur. *Audistis quia dictum est antiquis, Oculum pro oculo, & dentem pro dente: Ego autem dico vobis,*

his, non resistere malo: sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram: & qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, remitte illi & pallium: Et qui te angariauerit mille passus, vade cum illo & alia duo. Audistis quia dictum est antiquis. Quibus antiquis? vtiq; Iudæis, quos antiquos plus malitia fecerat, quā vetustas, quos furor vindictæ cupidus sic tenebat: vt pro oculo caput, pro dente animam postulerent. Hinc est, quod eos lex ad vindictæ vicissitudinem refrænabat, vt qui veniam culpæ sapere non valebāt, vel modum sapienter vitioris & tantum vindictæ exigent, quantum læsionis intulerat vis furentis. Sed hoc antiquis, nobis autem per gratiam innouatis diuina quid imperet bonitas audiamus. *Ego autem dico vobis.* Quibus? vtiq; Christianis. *Non resistere malo.* Sic cum dicit, vult nos vitia non repensare vitiis, sed superare virtutibus: & in ipsis scintillis adhuc extinguere iram, quæ si peruenerit ad totum furoris incendiū, sine sanguine nō sedatur. Ira vincitur lenitate, mansuetudine extinguitur furor, malitia bonitate palpatur, crudelitas pietate prosternitur, impatientia patientia punitur, contentio superatur iniuriis, superbiam humilitas sternit. Ergo fratres, qui vult vitia vincere, pietatis arma teneat, non furoris. Et quanuis possit lucere sapienti, quid sit quod instituitur iniuriis primordia Christiana: tamen quia non intelligunt quidem esse hoc virtutis, esse hoc bonitatis culmē, pietatis esse hoc fastigium, hoc esse diuinæ philosophiæ, nō humanæ, non resistere malo sed vincere in bono malum, maledicenti benedicere, percutienti iterum percutienti licentiam non negare, tollenti tunicam dimittere pallium, & rapienti prædam facere largiorem: angarienti mille passus addere suā ad alia duo millia seruitutem: vt vincat necessitatē voluntas impietate pietas: & hoc sit patientis virtus, quod imperat vis cogentis: ergo quanuis ista doceant, quare milles Christi ad virtutem roboreretur iniuriis: tamē vt plus pateat, quā ex causa sint præcepta altius requiramus. Fratres, vbi se peccatorū morbus, vitiorum scelus, impietatis phrenesis mentibus infudit humanis: & quicquid erat scientiæ, sensus, & rationis extinxit, furore vesano fecit per orbem diffusas gentes Deum fugere, sequi dæmones, creaturas colere, contemnere creatorem, desiderare vitia, horrere virtutes, agi gladiis, vulneribus rueri, viuos mortibus deperire: vnde sanari aliter homines

non valebant, nisi celestis medici armati pietate tota, & patientia niteretur: qui sic laborantium phrenesi paterentur iniurias, maledicta portarent, sustinerent verbera, vulneribus scinderentur: donec eos ad sobrietatem sensus, ad sinceritatem spiritus, ad mentium reducerent sanitatem: ac sic Deum querere, fugere demones, laqueos sentire, sapere sanitatem, abicere vitia, capere virtutes declinare vulnera, horrere sanguinem, reculare mortem, vitam desiderate perficerent. Et si vultis ut quod diximus plenius innotescat, carnalium medicorum loquamur exempla. Nonne quoties miserum hominem cholera inflammaverit incendium, & dominante febre vesanum reddiderit agrotantem, turbatur, sensus, mens deperit, feritas accedit, recedit humanitas, & ne multis, moriente homine furor viuit? Hinc est quod frendit dentibus, parietes laniat, scindit proximos, caedit pugno, morsu agit, atque afficit obsequentes: tunc medicus ad virtutis laudem, ad artis gloriam, ad famae cumulum armatur patientia: tolerantia sumit, iniurias despicit, morsus sustinet, fert labores, & non leues poenas patitur, ut a poena liberet laborante: fouet oleo, insuffit curis, erogat medicinam: certus quod mercedem honoris obsequiis repenset agrotus dum receperit sanitatem. Rogo, quae maior phrenesis, quae grauior vis furoris, quae par dementia, sancti hominis percutere maxillam? mansueti fratris faciem verberare, placidi vultus gratiam tristi liuore perfundere? nudare hominem solo quo tegitur vestimento? & ob vilem praedam nil Deo, nil homini, nil naturae relinquere, nil pudori angariare hominem suis actibus occupatum? & alienam poenam suum solatiu computare? Ergo fratres si talia perpetrantes grauissima phrenesi laborare cognouimus, obediamus Christo, & furetem fratrum morsus, verbera, onera, tota pietatis virtute portemus, ut & fratres nostros liberemus a poena, & nos aeternum patientiae praemium consequamur: nec dedignetur seruus hoc accipere a conseruis, quod dominus a seruis & proseruis dignanter accepit, palmis faciem non negauit, tollenti tuam & pallium, dimisit & corpus: angariatum se ad laborem, gratias ac libens est secutus ad mortem. Ergo fratres, si dignum dominus pati duxit, pati seruum quomodo, quomodo videtur indignum? Erramus erramus fratres, qui non facit quod iussit dominus, gratis sperat dominus quod promissit.

P Er se semper sibi diuina sufficiunt, sed ob hoc hominibus humanis frequenter insinuantur exemplis: quia celestis providentia non quid ipsa dicere, sed quid auditor capere possit, attendit. Sic fons per tenues venarum primitus erumpit meatus, atque angustis sensum serpit in rivulis, donec digno successu in rotam se fluuiorum latitudinem prorumpat, & valeret effundat. Et ut vobis de nobis loquar: nato paruulo mox coquum praeparat succum natura, escam commutat in potum, & stupentes adhuc fauces, torpentisq; internorum meatus, ad usum solidioris cibi longa lactis infusione componit: sic nos dominus ad capienda diuina vernaculis erigit, & informat exemplis, dicendo, *Quis vestrum habebit amicum, & ibit ad illam media nocte, & dicet illi, Amice, commoda mihi tres panes: quoniam amicus meus venit de via ad me, & non habeo quod ponam ante illum: & ille deintus respondeat, noli mihi molestus esse, quia iam ostium clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili: non possum surgere, & dare tibi: dico vobis, si non dabit illi surgens, quia amicus eius est: propter improbitatem tamen eius surget, & dabit illi quotquot habet necessarios.* O quam dare vult, qui se inquietari taliter, taliter patitur suscitari. O quam necessitatis esse suae, quod suae potestatis est vult videri. O quam pulsanti iste gestiuo occurrere, qui sic secreti sui cubile ipsam collocauit ad ianuam. O quam negare noli, qui sibi etiam negari qualiter extorqueretur, ostendit. O quam non ad ianuam tantum dominus, sed ipsa ianua dominus fuit: Ego sum, inquit, ianua. Qui dormientibus seruis pulsantis necessitatem solus & primus audivit. O quam pius, quam misericors, qui quod mandatis docet, probat & informat exemplis. Cum facis, inquit, elemosynam, noli tuba canere. Et iterum, Nesciat finis tua quid faciat dextera tua. *Quis vestrum habebit amicum, & ibit ad illum media nocte.* Parum est quod facienti misericordiam nox velabatur, quod largitatem dantis, petentis obtegebat improbitas, nisi ad cumulum pietatis velandae ascriberetur & somnus. Indicit in hac humanitate geminam necessitatis speciem, petentis & dormientis: ut illum petere hospes, dare compellat hunc somnus: ut ipse qui propterea se daturum ei dicat in tempore, quod non occurrere amico, sed recurrere videatur ad somnum: & ut ei magis dormire liceat, quam dare libeat sic petenti. Quid plura? ecce pulsanti illi plus

Luc 11.

Ioan. 10.

Mat. 6.

somnus quam somnus extitit suffragator. Nec otiosum reor esse quod horam petendi sic aperit, sic designat, dicendo, *Quis vestrum habet amicum, & ibit ad illum media nocte? Quasi non & prima & secunda, & tertia hora noctis, cum se sopor blandus dormientibus primum fundit in corpora, & visceribus diurno labore fessis dulcis, ac totus illabatur, molesta, & aspera sit inquietas improbitas. Sed hoc tempus est, quod deuotum, & iuge pernoctantis demonstrat iudicium: hoc tempus est, quo inter prateritos & futuros labores ardens animus, sed ad diuina, nil indulget corpori, nil quieti: sed antequam finiat transacti diei opera, inchoat & anticipat iam futuri. Ista satis hora est efficax impetrandi: hoc sciens Propheta, ipsum tempus suae supplicationis asserit extitisse, cantando: *Psalm. 118.* Media nocte surgebam ad constituendum tibi. In hac hora vigilantibus semper sponsus ille celestis occurrit: qui dicit, Media nocte clamor factus est, ecce sponsus venit, Non potuit non impetrare quod voluit, qui ut reciperet hospitem, hospitem se fecerit, totam sibi requiem denegauit. Aut quomodo sic petenti, sic pulsanti, non responderet ille, qui se in hospite suscipi constituit: cum dicit, *Mat. 15.* Hospes fui, & suscepisti me. Aestimo hoc dixisse pulsantem, aut forte taliter conuenisse: feci quod iussisti, redde quod promissisti: tibi credidisti, Nolite solliciti esse in crastinum. Vnde hesterno hospiti quod apponeret non reliquit: si tibi ego sic habenti molestus sum, quanto mihi ille extitit molestior non habenti? & tamen ego illi excusare non potui, quia tibi obedire conendi. Plus hic iubetis, quam non habentis verecundia nunc laborat. Hospes in domo est, & tu dormis: immo tu dormis, qui non dormis. Ego suscepi hospitem, nisi dederis panem, panem hospiti tu negasti. Merito sic pulsanti, petenti taliter, quotquot necessarios habuit Euangelicus iste foenerator largitus est panes, quid faciunt qui se non in cubili, sed ipso collocant in sepulchro? qui se non somno, sed morti tradunt: quos gallus non commonet, lucifer non suscitatur, sol ipse non reuocat & producit ad lucem? Isti & tempus supplicandi, & hospitis mercedem, & ipsa diei opera perdiderunt. Contristamur fratres: quando nos diluculo stamus ante dominum: & nobiscum nostros filios non videmus. Ille noctis medio sic pulsauit, in cuius domo hospes venerat: rogo, tu quare non vel diluculo vigilas, cui est hospes in domo? quod ille gratias, tu tribuas*

vel pigritie: quod ille humanitati, tu necessitati saltem, plus somni, quam tui amator impendere: certe ut possis vigilare ad vitam, qui dormis ad mortem: quae sequuntur auscita. Et ego dico, inquit, petite, & dabitur vobis: querite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit: & qui querit, inuenit, & pulsanti aperietur. Sed dicis, esto quod petere possim, pulsare quomodo potero caeleste secretum? quemadmodum iterando preces, & expectando iudicium largitoris, moras dantis patientissimè sustinendo, quia quicumque cum semel pulsauerit, indignatur mox si non fuerit auditus, iste non est petitor supplex, sed est imperiosus exactor: audi Prophetam dicentem, Expecta dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum. Et si iterum distulerit in futurum, tu dominum tuum patienter expecta. Vbi autem quid querere debeas, vis nosse, sunt diuitiae in sinu pauperis, & regnum caelorum intra te est: Intra vos est regnum caelorum, dicit dominus. *Quis* sit autem amicus qui dormit, & quis est amicus qui de via venit, & qui sunt pueri qui dormiunt, & quis est iste qui pulsatur, & cur sub certo numero tres tantum postulat panes: cum petiero, quaesiero, pulsauero, & peruiui in quietator accipere merucero, vobis amicis mei domini non negabo. Sed dicitis mihi, ecce amicus domini tui venit ad te: iste dare, non accipere consuevit: hanc denique sitarchiam de viatici sui copia pastor audas explevit: ut de nostrae paupertatis vilissima preparatione gustaret, nec passus est intempesta nocte me sibi aliunde petere hospitium locupletissimus quod habebat. Nec mirum fratres, semper dare vult diues ad pauperem cum declinat. Iste illius Euangelici amici semper manet in ianua: in istius cubili ille cum pueris suis largitor Euangelicus perseuerat: in cuius corde Pater & filius, & spiritus sanctus faciunt semper & collocant mansionem. Quid plura? Pater est, ab ipso petere, in ipso querere, per ipsum pulsare me credidit, & ideo me vobis daturum non incautus promissor asserui.

De bono pastore.

Sermo XL.

Vbi vernalis auræ tempus annuos ouium coeperit partus aperire, ubi per campos, prata, vias coeperit secundi gregis germina copiosa dispergere, pastor bonus seponit & cantus, & discursu anxio teneros quaerit, legit, colligit scetus, atque eos collo, humeris, vlnis, latus vector imponit, ut saluos

omnes perferat, & totas perducatur ad canlas. Si nos fratres, ubi quadragesimæ aridente verno ecclesiasticum gregem videmus fundere vberes partus, tractatus nostri catus, & cōfueti sermonis epulas seponentes, totam curam in colligendo & comportando cælesti germinē anxij gravissimo labore dependimus. Sed quia agnos redditos gregi, & totos intra Christi videmus esse iam septa, diuinos lætissimi renouamur ad catus, dominici vobis cibi exultatione tota vitales copias apponentes: vt quos socios senserimus in labore, participes in gaudiis habere possimus. Et quia præfatio hæc nostra pastoris boni fecit, & intulit mentionem: de ipso qui solus bonus, solus pastor, solus pastorū pastor est, tota sermonis nostri & tractatus repleatur & habeatur intentio. *Pastor, inquit, bonus, animam suam ponit pro ouibus suis.* Fortem faciat vis amoris, quia nil durum, nil amarum, nil graue, nil lethale, cōputat amor vetus. Quod ferrum? quæ vulnera? quæ poena? quæ mortes amorem prævalent separare perfectam? Amor impenetrabilis est lorica, respuit iacula, gladios excutit, periculis insultat, mortem tider, si amor est, vincit omnia. Sed quæramus, vtrum sit ouibus commoda mors ista pastoris, quæ destituit oues, quæ lupis tradit inermē pecus? quæ sic charū gregem ferinis moribus derelinquit, direptioni dat, & exponit morti, sicut ipsius pastoris Christi pbatur ex morte. Ex quo nanque posuit ipse animam suam pro ouibus suis: sēque Iudaico furore permisit occidi, oues eius gentilium velut prædonum diripiuntur incurfu: mactandæ in carceribus velut latronum clauduntur antris, à persecutoribus quasi sceleribus lupis sine cessatione laniantur, ab hereticis quasi ab extraneis canibus rabido dente carpuntur. Hōc apostolorum peremptus probat chorus: hoc martyrum toto orbe diffusum clamat sanguis: hoc Christianorum membra data bestiis, consumpta ignibus, demersa fluminibus, patenter demonstrant: quod vtique totum sicut mors intulit, ita vita potuit prohibere pastoris. Ideo pro te pastor amorē morte probat, quia cum videat ouibus imminere discrimen, cum gregem de fensare non possit: mauult mori antequam mali de suis ouibus quid videat. Sed quid facimus, quia vita mori non poterat nisi voluisset? datori anime animā quis tollere potuisset nolenti? dicente ipso, *Potestatem habeo ponendi animam meā, & potestatem habeo iterum sumendi eam: nemo tollit eam à me.* Ergo

Ioh. 10.

mori voluit, qui se cum mori nō posset, permisit occidi. Quæramus ergo huius quæ vis, quæ ratio sit amoris, quæ huius causa mortis, quæ huius sit utilitas passionis. Est planē vis certa, vera ratio, causa lucens, utilitas tanti sanguinis peraperta: nāque pastoris vna ex morte virtus emicuit singularis, pastor pro ouibus morti quæ ouibus imminēbat, occidit, vt auctorem mortis diabolu, nouo ordine caprus caperet, victus vinceret, puniret occisus, & ouibus moriendo viā vincendæ mortis aperiret. Nam & diabolus, dum in hominem tendit, profiliuit in deum: dum in reum sēuit, incurrit in iudicem, inuenit supplicium: dum ingerit poenam, ipse accipit: dum dat sententiam, & vivens mortalium pastu mors moritur: dum deuorat vitam, absorbens reos mors, absorbetur innocentie dum deglutit auctorem: & perit mors ipsa quæ perdebat omnes, dum omnium perimere vult salutem. Ergo tali forma præcessit oues pastor, pastor ab ouibus non recessit nec illas dedit lupis, sed tradidit lupos illis, quibus donauit suos elidere sic prædones: vt occisæ viuerent, laniatæ resurgerēt, sanguine suo tinctæ fulgerēt regali purpura, niueo vellere perducerent: sic bonus pastor pro ouibus cum posuit animam, non amisit, & oues taliter tenuit, non reliquit, nec destituit oues taliter, sed inuitauit: quas per mortales campos, per iter mortis, vitalia vocauit & pduxit ad pascua. Sed dicit aliquis, quando hæc erunt? Ecce interim oues, id est, apostoli, prophetæ, martyres & confessores iacent sepulti: discerpi toto sparguntur in orbe, inuolui sanguine, terreis clauduntur sepulchris. Et quis dubitat quod resurgant, viuant, regnent occisi martyres, quādo Christus illis resurrexit, viuit & regnat occisus? Audi vocem pastoris huius, *Oues meæ vocem meam audiunt, & sequuntur me.* Necessē est vt quæ sunt ad mortem secutæ, sequantur ad vitam: quæ ad contumeliam comitatæ sunt, comitentur ad honorem: & sint participes gloriæ, quæ passionis participes extiterunt. Vbi sum, inquit ego, ibi erit & minister meus. Vbi vtique super cælos, vbi Christus est ad dexterā dei sedens. Homo non te turber fides, spes te lōgior non fatiget: quia certa tibi res est, quæ in ipso tibi rerum seruatur auctore. Mortui, inquit, estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in deo: cum autem apparuerit Christus vita vestra, tunc & vos cum illo apparebitis in gloria. Laborans messor quod in semine non videt, videbit in messe: & quod

Ioh. 11.

Colos. 3.

Bella gentium legimus superasse quamplurimos, quos ta-
men pugnas carnis legimus non vicisse: & audiuimus
eos dedisse delictis pectora, qui dorso hostibus non dederunt.
Proh dolor, victores gentium vitiorum fuisse captiuos: natio-
num dominos turpi seruasse criminibus seruitude: stetit in-
ter sequentes gladios, & inter enervata lenocinia corruisse, re-
gnis fuisse terrori, ludibrio fuisse peccatis: aduersas acies co-
trivisse ieiunos, & crapulatos suarum castra dissoluisse virtu-
rum, iacuisse effuso vino, qui iacere effuso sanguine nescie-
runt. Vnde est hoc? vnde? quia hoc non est ratio, sed languor:
non vita, sed febris: phrenesis, non natura. Nam quotiens ci-
borum cruditas vitalia deiecit, infirmat stomachum, corrup-
pit sanguinem, vitiat humores, succendit cholera, extremum
febris gignit incendium, totiens aeger mentem perdit, amit-
tit sensum, fertur desideriis, contrariis vrgetur, salutaria re-
spuit, quatit noxia, fugit curam: tunc medici studio parant
abstinentiae remedio subuenire ut sanetur: ut sanet abstin-
entia, quod voracitas fauciatur. Et si pro temporali cura aegri
medicis obediunt, seruunt arduam parcitatem: quare pro sem-
piterna salute sit durum Christo moderatis obedire ieiuniis?
corpus gubernare mensura? mentem regere parcitate? sensum
sobrietate frenare? Sicut terra nubes caligant caelum, sic ob-
scurant animas intemperata conuiuia: sicut ventorum turbi-
nes elementa confundunt, sic fercula congesta stomachum
conturbant: ut naue fluctus, corpus ebrietas sic demergit,
hominem dat in profundum, lucra vitae aufert, mortis facit sub-
ire naufragium. Est ergo febris, est febris quam beatus Apo-
stolus anhelare in humanis visceribus sic deplorat. Scio quia
non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum: si non bo-
num, utique malum: quod malum? Fragilitas certe, quae dum
serpit in carne, in venis aestuat, intrat ossa, coditur in medul-
lis, feruet in sanguine, in vitiorum phrenesim sic erumpit. Fra-
gilitas febris natura, languorum mater, genitrix passionum:
fragilitas est, quae nobis in necessitatis imponit: & ubi neces-
sitas, non voluntas: ubi exat de conditione captiuitas, iudi-
cium de potestate non constat. Fragilitas est per quam vadit
homo, non quo inuitat voluntas, sed quo necessitas ducit: au-
di Apostolum dicentem, Non quod volo hoc ago, Fragilitas

Rom. 7.

Rom. 7.

dum parat homini necessaria, facit illum ad non necessaria
peruenire: dum parat cibum, perducit ad crapulam: ebrie-
tatem suadet, dum potum ministrat: offert somnum, ut iner-
tiam tradat: cura ventris onerat, ut salutis auferat curam: dat
carni totum, ut animae nil relinquat: facit corpus passionum
pompa: facit ut sit homo sua mors vita vitiorum. Vnde si se
homo taliter sentit aegrotum, medico se celsi tradat, securum
eius monitis acquiescat, a cibis se temperet, mensuram seruet
in potu, ut possit sic fragilitatis superare languorem, fragili-
tatem fugere passionem, febrem ac phrenesim vitare vitiorum.
Abstinentia est hominis prima medicina, sed ad plenam cu-
ram misericordiae requirit expensas. Abstinentia extinguit fe-
brem, sed arefacta membra longae febris incendio, nisi largo
infundantur vnguento, nisi blandissimis rigentur fomentis,
nisi iuuentur medicinae sumptu, ad integram sanitatem redi-
re non possunt: sic ieiunium quauis excludat vitiorum mor-
bos, carnis amputet passionem, criminum causas propellat: ta-
men sine misericordiae vnguento, sine pietatis riuo, sine ele-
emosynae sumptu, perfectam salutem mentibus non reponit.
Ieiunium sanat vulnera peccatorum, sed cicatrices vulnerum
sine misericordia non emundat. Audi dominum dicentem, *LUC. 17.*
Date eleemosynam: & ecce sunt vobis omnia munda. Iei-
uniū singulari cultu euellit vitia, eradicat crimina: ad fructus
bonos agrum parat & mentis & corporis: sed nisi misericor-
diae fecerit fundamenta, senium est studium ieiunantis. Iei-
unium est sanctitatis hostia, sacrificium castitatis, sed sine mi-
sericordia incenso ad diuinum non potest conspectura in-
dorem suauitatis ascendere. Quod anima est corpori, hoc mi-
sericordiam constat esse ieiunio: quando ieiunium ex miseri-
cordia viuunt, tunc viuificat ieiunantem. Ieiunium virtutum na-
uis parat quæstum vitae: lucrum salutis aduectat. Sed qui in-
trat carnis pelagus, scindit vitiorum fluctus, inter scopulos
criminum transit, praeiterit litora passionum: nisi cito portum
pietatis intraverit, exercere virtutes non potest, lucrum non
potest habere virtutum. Qui se stare nouit in huius vitae lu-
brico, qui se intelligit carnis viam transire per lapsum, qui se
sentit incursum in ignorantia, negligentia casibus subiace-
re: sic ieiunium teneat, ut misericordiam non relinquat. Iei-
unium nobis aperit caelum, ieiunium nos intromittit ad deum,
sed nisi tunc affuerit nobis misericordia nostrarum patrona

Lato. 2.

Osec. 6.

Matt. 23.

Luc. 22.

causatum, qui de innocentia constare non possumus, semel de venia non erimus: dicante domino, Iudicium sine misericordia illi, qui non fecerit misericordiam: dies gratus, sed gravior est serenus: erit ergo ieiunium nostrum illo clarius, si nobis quadragesimæ dies splendor misericordiae dat serenitas. Clamat deus, Misericordiam volo. Homo da deo quod vult, si vis tibi dari à deo quod vis. Misericordiam volo, dei vox est: deus à nobis misericordiam petit: & si dederimus, quid dicaturus est illud quod hodie lectum est. Esuriui, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi potum: Et quid? Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Qui dederit esurienti panem, dabit sibi regnum: negabit sibi fontem vitae, sitiienti aquæ calicem qui negarit. Amore pauperis deus suum regnum vendit: & ut emere illud omnis homo possit, fragmentum panis ponit in præcium, quia vult habere omnes, qui tantum petit precij, quantum hominē sibi habere. Deus regnum suum fragmento panis vendit: quis excusare poterit non ementem, quem tanta vilitas venditionis accusat? Fratres, prandium nostrum sit pauperis cena, ut mensa Christi nostrum pareatur in prædium promittente ipso, cum dicit, Manducabitis in mensa mea in regno meo. Fratres, sint deliciae pauperum nostra ieiunia, ut temporale ieiunium nostrum in aeternas possit nobis delicias immutari. Homo dando pauperi das tibi: quia quod pauperi non dederis, habebit alter. Tu solum quod pauperi dederis, hoc habebis.

De eisdem.

Sermo

XLII.

Ieiunij bona fratres, prout potuimus superiori sermone perstrinximus: & quod esset oratio cognata ieiuniorum, patefecimus ipsa conclusione sermonis. Sed quia ieiunium sine misericordia deficit, ieiunium sine pietate ieiunat, sine miseratione infirmatur oratio, oratio sine largitate lassescit: reficiamus nostram misericordiae exhibitione ieiunium: orationem nostram pietatis erigamus auditu, adhibeamus ieiunio misericordiam patronam: quia fames est avaritiae ieiunium sine misericordia: cupiditatis poena est, sine pietate ieiunium ultio non deuotio est, non deo ieiunare, sed saeculo: atterere se abstinentia, & hydropi cupiditatis inflari: exonerare ventrem cibis, & mentem pecuniae pondere prae-grauare. Ipsum

se redigit

se redigit in saeculum, qui pecuniam nescit prorogare, sed claudere: iste alienorum custos, non dominus est suorum, quia parat alij, negat sibi, cum misericors erogat, quod avarus oppressit. Est ager cultus sine semine, sine miseratione ieiunans. Ager cultus caret sentibus, vitat gramina: euadit totum quod est negligentiae, quod est squaloris: sed sicut sine semine fit sterilis, ipso cultu fructum non dat, dat laborem, & ad bonam frugem non valet peruenire: ieiunans ita excolit animam, purgat sensus, cor mundat, abscindit vitia, eradicat crimina, dat menti cultum, corpori dat decorum, sed sine misericordia ad fructum vitae non peruenit, ad salutis praemium non vadit. Quod est sine rege aula regia, hoc est, sine largitate ieiunium. Aula regis fulget auro, nitet marmore, picturis splendet, grandescit spatiis, leuatur culmine, amoenatur vitetis, ipso terribilis est secereto: sed sine rege honorem non habet, caret gloria, est vacua solitudo, est clausa eremus, est horribilis solitudo: sic ieiunium lucet innocentia, radiat castitate, fulget actu, pingitur moribus, incessu micat, sanctitatis toto magnificatur ornatu: sed sine misericordia gloria non habet, mercede caret, palmam non tenet, perdit fiduciam supplicandi, impetrandi meritum non capescit: attestat scriptura quae dicit, Qui claudit aurem ne audiat infirmum, & ipse clamabit, & non erit qui exaudiat. Quomodo petet misericordiam qui negarit? Iudiciū, inquit, sine misericordia fiet illi qui non fecerit misericordiam. Misericordia qui non dat alteri, tollit sibi. Misericordia sibi erit, qui spargit pauperi. Dispersit, inquit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in saeculum saeculi. Misericordiam qui seminat inopi, sibi metet. Qui seminant, inquit, in lachrymis, in gaudio metent. Non sic imber infundit terram, quomodo ieiunium lachrymae rigant pauperum. Homo in lachrymas pauperum iacta semina ieiunij tui: quia siccantur ieiunij virtutes, arescunt ieiunantium messes, quae pauperum steribus non fuerint irrigatae. Celi pluvia infundit terram, lachrymae pauperis celum rigant: ergo sicut celum, & expectat de ploratu pauperum vicem roris, quia misericordia arat celi campos, sulcos ducit pietas per superna, illic misericordia seminat, quia quae suscepit manus pauperis, ibi metit, ibi segetem colligit qui semen suum pauperi commiserit hic ferendum. Beatus cui seminanti sic aeterna horrea perpetem praeparantur ad vitam. Hunc ferentem beatus Apostolus perferibebat: cum diceret, Hoc autem dico, Qui parce semi-

Prouerb. 21.

Iuxta.

L X X.

Psal. 111.

Psal. 125.

2. Cor. 9.

H

nar, parè& metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet: vnusquisque sicut proposuit cordi suo, non ex tristitia, aut ex necessitate: hilarem enim datorem diligit deus. Magna sunt opera domini, sed magnitudinem præcellit misericordiarum magnitudo: nam cum dixisset Propheta, Magna opera domini: adiecit alibi, Misericordiarum eius super omnia opera eius. Misericordia fratres, implet cælum, replet terram, domine, inquit, in cælo misericordia tua. Et idē ipse, Misericordia domini plena est terra. Et re- vera fratres, perisset totū quod deus fecerat, nisi misericordia subuenisset. Culpa & vltio quicquid in hunc mundum venerat auferebant: quia & fragilitas semper tēdebat ad lapsum, & coge- batur ad vindictam semper censura iudicantis. Sic angelus dei cecidit ē cælo: sic de paradiso exultat homo, sic mundus diluvio deletur, sic gentes confunduntur linguis, datur gladio, fix exuruntur vrbes incendio diuino, sic ex Aegypto plebs e- ducta in eremo occulebatur, sic terra hians vorat populum: & ne multis, sic Indream vltor Christi sanguinis Romanus delevit exercitus. Hæc est Christi magna, larga, sola miseri- cordia quæ iudicium omne in diem seruauit vnum: & homi- ni totum tempus ad penitentiam deputauit inducias, vt quod de vitiis infantia suscipit, rapit adolescentia, innadat iuuetus, corrigat vel senectus: & de peccato vel tunc peniteat, quan- do sentit iam se non posse peccare: & tunc saltem reatum de- ferat, quando illum reliquerit iam reatus: faciat de neces- sitate virtutem, moriatur innocens, qui totus vixit in crimi- ne. Hinc est quod Propheta ad misericordiam currit totus: quia fiduciam de sua iustitia non habebat, Miserere, inquit, mei deus, secundum magnam misericordiam tuam. Et quare magnam? quia misericordia tua, inquit, magna est super me, & eruisi animam meam ex inferno inferiori. Et si deus reddit per misericordiam, quod per iudicium deperierat, ho- mo tibi quid stare, quid constare sine misericordia tu puta- bas? Probatum est ergo tibi non ieiunium, solum, sed omnes sine misericordia mutare virtutes. Abraham cælestis cōiuii principem humanitas ardens deo impensa perficit: nā quia duos cum deo terrenam suscepit ad mensam, orientis & oc- cidentis populum mensam suscepit ad cælestem. Venit, in- quit, ab oriente & occidente, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno calorum. Lot quia hospitio su-

Psal. 110.

Psal. 144.

Psal. 35.

Psal. 31.

Esai. 14.

Gen. 3.

Gen. 7.

Gen. 11.

Gen. 14.

Gen. 19.

Exod. 19.

Num. 16.

Matt. 24.

Psal. 50.

Psal. 85.

Gen. 18.

Gen. 19.

scepit angelos, iudicium præuenit. Hinc gehennam vicit in carne: misericordem nescit diuinus ignis exurere. Facit ergo misericordiam qui vult gehennæ incendium nō timere. De- nique veniens Christus ante de misericordia disputat, quā iudicet de reatu. Cum sederit, inquit, super thronum gloriæ suæ, dicet, Esuriui, & non dedistis mihi manducare. Non dixit occidistis, furtum fecistis: sed esuriui ego, & non de- distis mihi māducare. De crimine non præstabit causas, cui de misericordia causa constabit. Quare? quia, date eleemosy- nam, & ecce sunt vobis omnia munda. Non iudicabitur de culpa, cui de largitate laus deferetur à iudice: vindictam non exigit, humanitatis debitum qui fateretur. Esuriui, inquit, & nō dedistis mihi manducare. Manducat deus in cælo panē, quē perceperit pauper in terra. Quādiu fecistis vni ex minimis istis, mihi fecistis. Da ergo panem, da potum, da vestimen- tum, da tectum, si deum debitorem, non iudicem vis habere: nihil nos docebit in terra, si nobis in cælo misericordia sit patrona.

Matt. 25.

Luc. 11.

Matt. 25.

De oratione, ieiunio, & eleemosyna. Sermo XLIII.

Populis populariter est loquendum, communio compen- sanda est sermone communi, omnibus necessaria dicenda sunt more omnium, naturalis lingua chara simplicibus, do- ctis dulcis, docens loquatur omnibus profutura: ergo hodie imperito verbo veniam dent periti. Tria sunt, tria fratres, per quæ stat fides: constat deuotio, manet virtus: Oratio, Ieiunium, Misericordia. Quod oratio pulsât, impetrat iei- unium, misericordia accipit, Oratio, Misericordia, Iei- unium, sunt hæc tria vnum, dant hæc sibi inuicem vitam. Est nanque orationis anima ieiunium: ieiunij vita misericordia est. Hæc nemo rescindat: nesciunt separari. Horum qui vnum habet, ista qui simul non habet, nihil habet. Ergo qui orat, ieiunet: qui ieiunat, misereatur: audiat petentem, qui petēs o- præt auditum: auditum dei aperit sibi, qui suum supplicanti nō claudit auditum. Ieiunium ieiunator intelligat, esurientem sentiat, qui vult deū sentire quod esurit: misereatur, qui mi- sericordiam sperat: pietatem qui quærit, faciat: qui præsta- re sibi vult, præstet. Improbis petitor est, qui quod aliis negat, sibi postulat. Homo esto tibi misericordiarum forma, sic quomodo vis, quantum vis, quā cito vis, misericordiam ti- bi fieri: tam cito alij, tantum, taliter, ipse misere. Ergo ora-

tio, misericordia, ieiunium, sint vnum patrocinium pro nobis ad deum, pro nobis hæc advocatio sint vna, vna hæc pro nobis oratio sit triformis. Hæc sunt fratres, hæc sunt quæ tenent cæli arcem, quæ secretum dei iudicis pulsant, quæ ante tribunal Christi causas humani generis exequuntur, quæ iniustorum petunt indulgentiam: reorum veniam promerentur. Hæc enim in cælestibus nō assistunt, ipse nō subsistit in terris: hæc cum teneant in cælestibus principatum, in terris rerum summam moderantur, hæc regunt prospera, hæc aduersa propellunt, vitia extinguunt ista, virtutes ista succendunt, hæc reddunt casta corpora, corda pura, hæc pacē membris, mentibus dant quietem, humanos ista sensus, scholam faciunt disciplinæ: per hæc in templum dei pectora humana consurgunt, hæc hominem præstant angelum, homini deitatis deferunt hæc honorem. Hinc est, quod sit horū suffragio Moyses deus, & ad triumphos suos militare sibi omnia mandat elementa: iubet mare discedere, durari vndas, profunda sicari, cælum pluuere, dar frumēta, vētos spargere cogit carnes, noctē splendore solis illustrat, solem nubis tēperat velamēto, petrā percutit, vt de recenti vulnere frigida sitientibus det fluentia, primus dat terris legem cæli, scribit vitæ normā, figit terminos disciplinæ. Per hæc Elias nescit mortē, relinquit terras, cælos intrat, commemoratur angelis, conuiuit deo: & terrenus hospes supernas possidet mansiones. Per ista Ioānes fit angelus in carne, cælestis in terra, & auditu, visu, tactu, totā solus capit, tener, complectitur Trinitatem. Et nos fratres, si volumus Moysi gloriæ, Eliæ vitæ, Ioannis virtutibus, omnium sanctorū meritis applicari, insistamus orationi, vacemus ieiunio, misericordiæ seruimus: qui in his vixerit, qui per ista fuerit communitus, iacula peccati, diaboli tela, mundi machinas, vitiorum cuneos, mala carnis, voluptatum laqueos, arma mortis, Christianus armiger, bellator dominicus non timebit: sed nos qui ad incertā consurgimus, qui inter insidias diē ducimus, qui horarū varietates, momentorū motus, verborū lapsus, actū pericula sustinemus, quid est quod ecclesiā mane nolimus intrare? quid est quod matutina prece tori diei custodiam nolimus postulare? quid est quod homini astare toto tempore libet, & deo assistere nec puncto libet? Non est nostrū fratres, non est nostrum: inimici est ista surreptio, decipere parat quos non patitur orationibus communiti. Quid

Exod. 7.

Exod. 14.

Exod. 16.

Exod. 13.

Num. 28.

Exod. 24.

Gen. 1.

4. Reg. 1.

Marc. 1.

de aduersis queritur, qui sibi prospera nō precatur? Audiamus vocem dei monentem: Orate, ne intretis in tentationem. In tentationem vadit, qui ad orationem non vadit. Hoc sciens propheta, cātabat, Venite adoremus, & procidamus ante deū: & ploremus coram domino qui fecit nos. Putāsne ante deum lachrymas fundere dignatur, qui verba non dignatur exprimere? Magnificem⁹, oremus, vel humano timore, si nō amore diuino, si non inuitari bonis, vel coacti malis. Mala tempora facit nobis contemptus dei, tēporum cursus non facit. Quod ergo contemptu perdidimus, ieiuniis conquiramus, animas nostras ieiuniis immolemus: quia nihil est quod deo præstātius offerre possimus, probante propheta, cum dicit, Sacrificium deo spiritus contribulatus: cor contritum & humilatum deus non spernit. Homo offer deo animam tuā, & offer oblationem ieiunij: vt sit pura hostia, sacrificium sanctum, viuens victima, quæ & tibi maneat, & data sit deo. Hoc qui non dedit deo, excusatus non erit: quia daturus, se non potest non habere. Sed accepta vt sint ista, misericordia subsequatur: ieiunium non germinat, si de misericordia non rigetur: siccatur ieiunium misericordie siccitate, quod imber terris, hoc ieiunio misericordia est. Quauis cor excolat, carnē mundet, eradicet vitia, virtutes serat, si misericordie fluentia non dedit, fructum non colligit ieiunator. Ieiunator ager tuus misericordia ieiunante ieiunat: ieiunator quod tu in misericordia fuderis, tibi in horreo hoc redundat. Homo ergo ne seruando perdas, collige prorogando: homo dando pauperi da tibi: quia quod tu alteri reliqueris, non habebis.

In Psalmum I. Sermo XLIIII.

Peritus medicus, quoties vario languore defessis plenam desiderat conferre medicinam, altas aperit morborum causas, latentes pestilentie exponit incurfus, pestiferas cauerni commonet regiones, quamplurima remediorum genera demonstrat, herbarum vires pandit, medicamentorum loquitur qualitates, obedientibus promittit longissimam sanitatem: sic ægros arduas & asperas suadet, & perducit ad curas. Hinc est, quod propheta sanctus corporis animæque medicinam cælitus prolaturus, impietatis profundos patefecit recessus: opertos peccatorū nudat morbos, iniquitates ostendit, secretum virtus, vitiorum naturas, origines delictorum, radices criminum mirabili ratione depromit. Sic ægras mor-

Matth. 26.

Psal. 94.

Psal. 50.

talium mentes moderatione pia, pro arare, pro sexu, pro tempore, pro viribus ad salutem perpetem diuina curatione perducit. Psalmus quem hodie cantauimus psalmorum præfatio est, imò est psalmorum psalmus, titulum titulus, est argumentum generans argumenta, est tota causa sequentium canticorum. Et sicut clauis aulæ regalis ubi primam ianuam patefecerit, penetrales reddit intimas ac multiplices mansiones: ita psalmus iste ubi reuerentit aditus intelligentiæ primos, psalmorum omnium pandit mysterium, pandit secretum. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum: & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentie non sedit.* Beatus vir, sicut dimicaturus cum bestis, & grauissimorum, certaminum discrimina subituro pronunciantur ante braua, præmia, coronæ, propheta beatitudinem sic premisit, ut prouocaret hominem totam, quam post enumerat, criminum vincere feritatem. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit.* Quòd in consilio abire, & in via stare dixit, forsitan videatur absurdum: cum in consilio consistere, & in via abire magis hominum sit in usu. Peruersa quidem sunt, vniuersa peruersis, nec possunt tenere ordinem quæ per ordinem non aguntur: tamen hic propheta non de corporis loquitur, sed mentis incessu: neque prohibet pedum lapsus, sed ruinas arcet animarum. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum.* Abiit, abiit à se, à deo impius cum recessit: nec stat in consilio impiis cogitationibus qui vagatur. Iste modo fertur ad cælum, modo refertur ad terras: iactatur per maria, leuatur fluctibus, mergitur in profundo: cumque sua semper mente voluerit ut ebrius, non se computat, & computat cælum: qui se scire existimat totum, se nescit: qui si sciret se, nunquam cælum, solem, lunam, ligna, lapides adoraret, se sunt omnia suæ data & subdita seruituti, sed adorat lapidē, seruit ligno, qui deo viuo, deo vero seruire contempsit. Et ut ab ipso principio, rerum impietatis facta replicemus, impietatis consilium perduxit ad inferna angelum de supernis, nūcium celestis secreti in diabolum commutauit, hominem de regimine vitæ ad mortalis habitaculi transiit exilium, de paradisi deliciis ærumnolos sæculi pepulit ad labores, mulierem de virginitatis gloria gemitus conscios deiecit ad partus, inde est quòd antequam gaudeat, non ignorat dolores, & soluit antequam de reatu peccati, quam sobolis gaudeat de processu.

Multiplicans, inquit, multiplicabo tristitias tuas, & gemitus tuos: in tristitia & gemitu paries filios, Qualis finis est, ubi est origo personalis in vita lætitia quæ tenebit, qui vitæ sumit exordium de mœtore? Hoc propheta nouerat qui dicebat. In iniquitatibus conceptus sum: & in delictis peperit me mater mea. Si sic fratres ab utero in viam proicimur peccatorum, & delictorum iter totas currimus per grates, cogitemus infantie vanitates, adolescentie lapsus, iuuenturis ruinas, senectutis morbos, & tunc nos non viam vitæ, sed peccatorum viam carpere sic videbimus. Hanc viam notat Christus, sic dicendo, *Quia lata & spaciola via, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam.* Delictis lata, diffusa flaxibus, criminibus spaciola: & verè via est vita præsens, in quam venit, & vadit homo. Generatio, inquit, vadit, & generatio venit, & terra in æternum stat. Et ideo ante dixit, *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit.* Non dixit, non venit: nemo enim in viam non venit peccatorum, in qua nos lex ipsa naturæ perducit, & mortis, sed beatus ille, qui non stat in ea. Stat ille, ille demoratur in ea, qui leuat onera peccatorum, & onustus viator tardè peruenit, & celestem clausam sibi inuenit mansionem. Istis ponderibus impeditus flebat propheta, dicens, Iniquitates meæ super posuerunt caput meum, & sicut onus graue grauata sunt super me. Et quia toto vitæ tempore has ferebat, exclamat, Miser factus sum, & incuruatus sum usque in finem. Peccatorum viam viator ille pertrahit, qui mala huius vitæ videt, sed despicit: sentit, sed calcat: patitur, sed vincit: & dum fugit illa, plus currit: unde illi occurrit cælestis ianitor, cælestis illi mansio se non claudit. Sed quid est quòd peccatorum via impietatis consilium sic premisit: *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit?* Quia & si natus homo mox peccatorum venit in viam, iacet tamen primum: non mox peccati currit in viam, sed ubi cœperit impietatis venena gustare, tunc saporem trahit de pinguedine peccatorum. Impius in deum tendit, à deo vadit cum delinquit, peccatores deus contemnit, qui ante mādauit non debere peccare. Lucem tenebræ fugiunt, tenebræ luce redeunt, abscedere: ubi deus, peccatum nullum: ubi peccatum, non ibi deus. Et ut scias homo à conspectu dei hominem viam cursitare peccatorum, audi prophetam, Non est deus in conspectu eius: pollutuntur viæ. *Psalm. 9.*

eius in omni tempore. Grauius ergo homo tunc in via labitur peccatorum: quando in ea per pręrupta impietatis illabatur. *Et in cathedra pestilentie non sedet.* Impietatem probat qui facit, amat: qui amat, non potest non docere: hinc est, quod docens impietatem, pestilentia residet in cathedra: & sermone mellito viris doctrinę lethalis audientibus sic diffundit. Pestilentia cathedram philosophiam posuit, quę docuit aut deos multos, aut eum qui est vel non esse, vel non posse docuisse inueniri: qui ipsam creaturam naturę dedit, vt naturę negaret auctorem. Cathedram pestilentia phariseus proposuit: qui traditiones humanas decretis celestibus anteponēs, vastam lucem fudit populo Iudęorum. In cathedra pestilentia hæreticus sedet, qui sub specie fidei, fidei scindit, rumpit, distrahit vnitatem. *Beatus ergo vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentie non sedet.* Et plane beatus, quia ista tria declinando ad Trinitatis beatitudinem meruit peruenire. Meditetur ergo in lege domini, & meditetur die ac nocte, vt quę sequuntur mereatur videre in futuro, & audire latius tempore competentem.

In Psalmum 183,

Sermo XLV.

Responsorium, quod hodie propheta supplicante cantauimus, opportunum tempori, aptum malis presentibus mecam vestra probat, & cognoscit affectio. *Domine, inquit, ne in ira tua arguas me: neque in furore tuo corripas me.* Et deus tumescit ira: calefcit furore: absit fratres. Deus nec subiacer passioni, nec ira acceditur, nec furore turbatur: sed ira dei est delinquentium poena: furor dei est supplicium peccatorum. Fratres, puluere cōcreti, plasmati luto, calcamur vitiis, subdimur delictis, curis conficimur, atescimus membris, morte dissoluimur, foetidis horremus sepulchris, & sicut habiles ad virtutes, ad vitia habiles inuenimur. Propheta ergo memor fragilitatis humanę, & carnalis substantię conscius, quia non confidebat de meritis, ad auxilium misericordię conuolauit: vt dei constaret circa eum de pietate, non de seueritate iudiciū. *Domine, ne in ira tua arguas me.* Hoc est dicere, argue me, si d non in ira: corripe me, sed non in furore: argue me vt pater, non vt iudex: corripe me non vt dominus, sed vt parens: argue me non vt perdas, sed corripas: corripe me non vt interimas, sed emendes: & hoc quare? quoniam infirmus sum. *Miserere, inquit, mei domine, quoniam infirmus sum.* Quid infirmus

homine, quem sensus fallit, ignorantia decipit, circumuenit iudicium, pompa lædit, tempus deserit, mutat ætas, hebetat infantia, iuuentus præcipitat, senectus frangit? Huic ergo deum irasci in ira, indignari in furore, non est, non est creatoris pij, sed est seuerissimi cognitoris. *Miserere mei domine, quoniam infirmus sum.* Et quid vis? *Sana me domine.* Sentit iste status sui vulneca, sentit morsum serpentis antiqui, sentit primi parentis ruinam, agnoscit se ad has infirmitates venisse, nascendo agnoscit se ad mortem naturaliter peruenisse: & quia mortem remouere non poterat ars humana, diuinam cogitur expetere medicinam: & vt facilius ægitudini suę impetret curam, ipsius ægitudinis causas aperit, qualitates narrat magnitudinem pandit, exprimit vim doloris. *Sana me domine.* Quare? *Quoniam conturbata sunt ossa mea.* Totam structuram corporis ossa portant, & si ossa turbantur, quę membrorum firmitas? quę fortitudo neruorum? vbi carnis miseranda substantia? Turbantur ossa fratres peccatorum pondere, metu mortis, terrore iudicij: audi ipsum alibi hoc dicentē, Non est, inquit, sanitas in carne mea: a facie irę tuę: non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. Et post: *Anima mea impleta est illusionibus, & nō est sanitas in carne mea.* Merito ergo addidit, *Et anima mea turbata est valde.* Inter dei præcepta & cordis passionēs, inter virtutes & vitia, inter aduersa & prospera, inter pœnas & præmia, inter vitam & mortem, stans in acie, bella sustinens, suscipiens vulnera, raro stās occumbēs sensu, turbatur anima, turbatur valde: quia carnis impedita poderibus, priusquam ad virtutes veniat, vitiorum sit antē captiua. Hęc bella describit Apostolus: cum dicit, *Gala. 5.* Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem: vt non quę vultis, illa faciatis. Et alibi: Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meę, & captiuum me ducentem in lege peccati. Allegans ergo beatus propheta has infirmitates, hęc bella, has animorum turbationes, deum tali voce conuenit: *Et tu domine usquequo?* Hoc est, quousque pateris? quousque dissimulas? quousque non subuenis? quousque dissipari opus tuum, deleri imaginē tuā, tuam tibi creaturam perire permittis? Vbi est Christus tuus toties nunciatus per legem, per nos, per prophetas multipharie repromissus? Veniat, veniat, prius quam pereunte seculo in sæculo nil inueniat quod resaluet. Veniat, veniat, vt

Psal. 37.

Gala. 5.

Rom. 7.

Esai. 53:
Iuxta.
LXX.
Ioan. 3.

Psal. 9.

carnem repararet: innouet animam, ipsam naturam in caelestem commutet substantiam. Veniat, ut peccatum tollat: mortem deleat, destruat infernum, vitam reddat, donec celum, ne amplius terrena labes possit in nobis inuenire quod perdat. Hoc autem petere prophetam, sequens sermo demonstrat, *Conuertere domine. Homo deo, reus iudici, additus sic loquitur cognitori? Conuertere domine. Homo peccat, & deus conuertitur? Ita fratres, quia iuxta prophetam. Ille peccata nostra portat: & pro nobis dolet. Et beatus Ioannes: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccatum mundi. Suscepit peccatum, ut peccatum tolleretur, non haberet, Conuertere domine. Vnde? ubi? De deo in hominem: de domino in seruum: de iudice in patrem: ut pius conuersio te demonstraret, quem potestas terribilem comminatur. Conuertere domine, libera animam meam. De inferno inferiori. Saluum me fac propter misericordiam tuam. Non propter meritum meum, quem labor afficit gemitus sauciat, soluunt lachrymae, ira turbat, impugnat inimicus. Sed hoc ut clareat, ipsa propheta decantetur oratio. Saluum me fac propter misericordiam tuam. Quare? Quia non est in morte qui memor sit tui, in inferno autem quis confitebitur tibi? Laboravi in gemitu meo, lauro per singulas noctes lectum meum: lachrymis meis stratum meum rigabo. Hoc dicebat sanctus David in regali vertice constitutus: qui sic agebat principatum potestatis humanae, ut in se sanctitatem spiritus, propheta gratiam custodiret, & nos in ira tota dei positi nescimus dicere, Domine ne in furore tuo arguas me. Terra negat fructus, caelum temperiem, aer salubritatem: hinc pestilentia ubique diffusa per vrbes, per agros vario membrorum genere consumit genus omne mortalium, & tamen nos non dicimus, Domine ne in furore tuo arguas nos: neque in furore tuo corripas nos. Ille post triumphos gemitibus noctes & dies lachrymis occupabat, nos sub hostili gladio subiacentes, nulla tempora deo damus nullas vel ad horam lachrymas deo fundimus: sed iugiter rapinis, fraudibus, periuriis, dolis, detractionibus nosmetipsos tradimus & donamus, & magis, magisque iram dei in nos fomentis criminum suscitamus. Venite fratres, venite cum propheta: Venite adoremus, & procidamus ante eum, & ploremus coram domino qui fecit nos: venite dicamus, Domine ne in ira tua arguas nos: neque in furore tuo corripas nos. Ut memor misericordiae suae iram mutet in misericordiam, reddat peccatum*

ta, captiua liberet: nosque sibi cum letitia seruire iamdudon, qui vivit & regnat in saecula saeculorum. Amen.

In Psalmum XCIIII

Sermo XLVI.

Sicut grauitur estuanti, & longo sitis ardore succenso, fons frigidus, satis letus, & satis salubris occurrat: ita nobis positus in mœrore, & nimium tribulationum pondere depressis ad gaudia hodie propheticae vocis extitit cisterna. Venite inquit exultemus domino. Venite, quomodo vel unde? ex te homo in te: ubi non locorum mutatio, sed conuersio sensuum aduersa depellit mœrores fugat, desperationem abicit, excludit angustias, & intra domiciliū sinceri pectoris laetitiae diuinæ aeternam praeparat mansionem. Exultemus domino. Et ubi est illud: Beati qui lugent, & vobis qui ridetis. Planè beati qui lugent mundo, & vobis qui ridetis: sed beati qui exultant domino, qui nesciunt de rapinis, nesciunt de fraudibus, nesciunt luctari de lachrymis proximorum. Exultemus domino. Ille exultat domino, qui verbo, actu, opere, non sibi, sed suo exultat auctori. Exultemus domino. Ille exultat domino, cui sola & tota letitia semper est deus. Iubilamus inquit, deo salutari nostro. Non est ouium vox ista, pastoris est: qui dulci iubilo, & varia modulatione, aut gregem producit ad pascua, aut sub nemore vmbroso fessum pecus retinet ad quietem, aut alta collium salubrioris graminis hortatur cupiditate descendere, aut ad deuexa vallium sensum tota necessitate descendere. Sed beatae sunt oues illae, quae sui vocem admittunt pastoris, attrahunt nutriunt, congregant, & verè pastori suo iubilant: quae germina sui gregis domino multiplicare moluntur. Praeueniens faciem eius in confusione. Et quis praeuenit peccatorum cognitorem? scrutatorum cordium? cogitationum consciū? futurorum praesciū? praesentem semper, & ubique? sed praeueniens est non sensuum vicinitate, sed ingenij sagacitate: non velocitate pedum, sed prouido confessionis obsequio. si quidem dixit, praeueniamus eum tantum, sed praeueniamus faciem eius in confessione. Hoc est, cum spes misericordiae est, cum tempus est veni, cum poenitentiae locus est, confiteamur patri, ne iudicem sentiamus: prodamus quae fecimus pietati, ne seueritati cogamur exolvere quae tacemus: dicamus indulgentiae tempore delicta nostra, ne si tacemus, ad excipiendam sententiam desicemus. Et quid plura fratres? non iudicem, sed iudicium

Psal. 33.

114

D. PETRI CHRYSOLOGI

nos hortatur propheta clementissimus præuenire. *Et in psal-*
mis inquit, iubilemus ei. Ne indicta pectori nostro irrati-
onabili sublatio crederetur. In psalmis iubilemus. Ut mysticis distin-
guerentur, in psalmis diuinum resonet sacramentum: & quod
ad prouectum salutis animos promoueat audientium. Quo-
niam deus, inquit, magnus dominus. Hic dominici corporis ape-
rit sacramentum: quia deus etiam in nostro corpore magnus
dominus. Et rex magnus super omnes Deos. Iuxta illud: Quis si-
millis erit Deo inter filios Dei: quia omnes supernæ virtutes
cum regant cæteros, ipsæ tamen reguntur à Christo. Quia in
manu eius sunt omnes fines terre. Quia quæ in manu Dei sunt, si-
ne Deo nequeunt obtineri: si dilatare fines, si prorogare ter-
minos, si desideramus amissa reuocare. Deum ergo fidei viri-
bus deprecemur: per cuius offensam nobis ista depereunt: &
ipsius propitiatione redeunt ampliata, qui dat sicut vult, tol-
lit, & cum vult: si reddere non potest, omnipotens non habe-
tur: multa facit ad suæ maiestatis iudicium, ad nostræ emen-
dationis & correctionis exemplum. Vacant aliena præsidia,
si nostri regis non subuenerint adiutoria. Quoniam ipsius est
mare, & ipse fecit illud. Ne putetis quæsitum, inuentum, & non
à Deo conditum. Ipsius est mare, & ipse fecit illud: & aridam
manus eius formauerunt. Vbi sunt qui Deum de materia, & ma-
xime de aqua mundum figurasse confingunt: Deus noster in
cælo, & in terra, non ut inuentor, sed ut conditor materiæ, ex
nihilo cuncta perfecit. Venite, inquit, adoremus. Quæ sequun-
tur fratres, ignorantibus veluti immemorem prophetam ex-
ultationis suæ fuisse demonstrant, dum prouocatos ad gau-
dia, mox euocat ad ploratus. Venite, inquit, adoremus, & proci-
damus ante eum, & ploremus coram domino qui fecit nos. Dixerat,
Venite exultemus: verum hic propheta secum fletus suorum
nos desiderat fundere gaudiorum: quia semper lachrymæ si-
cut dolore magno, ita producuntur & gaudiorum: quæ utique in-
terni pectoris exponunt, & testantur affectum. Qui ergo la-
pidibus prosternebamur, & lignis, vero tandem Deo cogni-
to, vult nos adorare, procidere, & repensare lachrymis, atque
continuo deuotionis obsequio, quod diu, & longo tempore
negleximus. Plorat ergo, dum de præteritis poenitet, gaudet
de presentibus æstuat, & meruit de futuris. Perficit autem
lætitie fletus fuisse ex sequentibus sic demonstrat. Venite ado-
remus & procidamus ante eum, & ploremus coram domino qui fecit

SERMO XLVII.

115

nos. Et quasi interrogaretur, quare reddit causas, aperit ratio-
nes. *Quia ipse est Deus noster, & nos populus pascuæ eius, & oues*
manus eius. Ex hoc utique quantum deuotus est ille qui gau-
det, tantum certe qui contristatur ingratus. Sed iam quæ ad-
monet audiamus intentius. Hodie si vocem eius audieritis, nolite
obdurare corda vestra, sicut in irritatione secundum diem tentationis in
deserto ubi tentauerunt me patres vestri probauerunt, & viderunt ope-
ra mea. Quadraginta annis proximis fui generationi illi, & dixi, sem-
per hi errant corde: Ipsi vero non cognouerunt vias meas: quibus iu-
raui in ira mea, si introibunt in requiem meam. Cum dicit, hodie,
te cõuenit, ad te loquitur, quicumque homo es auditor, ne au-
ditæ voce eius, contemptus reatum, contumaciæ crimine incur-
ras: quem non præcepta, quem non correxit exemplum. Nā
ob hoc Iudaicam duritiam longo sermone narrauit, ut te
Christianæ faceret cautiorem: cui non quadraginta annis tā-
tum conuersatur, & cohabitatur Deus, sed toto vitæ tempore
parat, & militat ad salutem.

De parabolis inuenta margarite, & sagene missæ in mare.

Sermo XLVII.

Christus Deus noster, quod cælum, terram, mare, & in
cæcis magnas, multas, varias condiderit creaturas, miran-
da potentiæ suæ documenta monstrauit: quod vero humana
suscipit, agit hominem, intrat tempora, transit ætates, docet
verbo, virtute curat, similitudines loquitur, proponit exem-
pla, affectus nostri in se ponens aperit: inefficaci sibi dilectionis
humanæ pādīt ineffabilem charitatem. Hinc est, quod cele-
stia terrenis commendat exemplis: de presentibus sapere dat
futuræ: inuisibilia visibilibus insinuat argumentis: probat
hoc similitudines, quas nobis hodie Euangelicus clamat au-
ditus. *Simile est regnum cælorum homini negotiatori quærenti bonas*
margaritas: inuenta autem una preciosa margarita abiit, & vendi-
dit omnia quæ habuit, & emit eam. Neminem qui hoc audit nō-
men negotiatoris offendat: hic negotiatorem loquitur qui
dat misericordiam, non qui dat fœnoris semper usuram: prou-
identem ornamenta virtutum, non irritamenta vitiorum,
grauitatem morum, non lapidum pondera perferentem, ho-
nestatis, non luxus monilia portantem, gestantem non volu-
ptatis pompam, sed insignia disciplinæ. Ille ergo negotiator
has cordis & corporis margaritas proponit, non humane
commercio, sed diuino exerceens: nō ad præsens commodū,

Ma. 13.

sed ut futurum meretur: non ad terrenam gloriam, sed cælestem: quatenus cælorum regnum possit virtutum præmio comparare, & innumeris bonis vnam redimere perpetuam vitæ margaritam. Adiecit autem similitudinem dominus dicens, Iterum simile est regnum cælorum sagena missa in mare, & ex omni genere piscium congreganti: quam cum impleta esset, educentes, & secus litus sedentes, elegerunt bonos in vasa, malos autem foras miserunt. Simile est regnum cælorum sagena missa in mare. Similitudo hæc prodit cur in apostolatū piscatores elegerit Christus, & captores piscium fecerit hominum piscatores, ut diuini iudicii typus arte piscatoria monstraretur. Pisces congregat captura confusos sed in vasa discretio dat electos: sic vocatio Christiana iustos, & iniustos, malos, bonosque congregat, sed bonos, malosque electio diuina discernit. Simile est regnum cælorum sagena missa in mare. Ad huius sæculi mare tumens pompa, elatum vertice, vadosum seclis, inscitia fluctuans, clamoribus litibus, fremens ira, sequum perfidia, peccatis naufragium, impietate demersum, misit peccatores suos Christus, hoc est, Petrum, Andream, Iacobum, Iohannem, probatos arte, cum *Mat. 4.* dicit, Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum. Misit ergo piscatores suos retia portantes præceptis legalibus, & Euangelicis innodata, monitis circuncincta virtutum donis, & gratia dilatata, Euangelico sinu congregantia sine fine capturam. Hoc tempus modo, hoc agitur fratres: per gentes, per populos Christi retia nunc trahuntur, & ducunt confusas toto orbe credituras sine discretione personas. Sed quia sæculi vicinus est finis, & ad iudicii litus capturae nostræ retia iam propinquant, pisces, hoc est homines, qui profundo sæculi discurfu feriato ac libero vagabantur, sic citare litoris, hoc est, finis propinquitate turbati, tota se rerū dispensatione collidunt: videntes impias gentes triumphis succedentibus ampliari, angustiari captiuos toto orbe populos Christianos: impios prosperis gaudere successibus pios malorum continuata successione calcari: subdi dominos seruituti, dominari dominis seruos: rebelles filios in parentes, senes iuuenibus esse contempni: omnemque naturæ statum, vitæ ordinem deperisse. Sed hæc cum ita sint, fortes non turbant: immo infimos turbant, fortes turbare non possunt, quia sumunt vires de similitudine, fortitudinem de figura. Eiecti de profundo pisces parum quidem in litore sui confusione volu-

ur, sed citata discretio dum malos abiicit, eligit bonos: facit bonos non turbat, brevis ista, & cito transitura confusio. Ista discretio superna quæ dat malos pœnis, bonos rapit ad honorem, impios deducit ad tartarum, pios transmittit ad regnū, patres, senes, iustos, electos, omnes de contumelia exigua perpetua gloria consolatur: probat hoc autem comparatio ipsa, cum dicitur: In consummatione sæculi exibunt angeli Dei, & congregabunt malos de medio iustorum. In consummatione sæculi, qui consummationem sæculi credit, qui de sæculi minoratione causatur, qui confidit mansura succedere, habere quid querit transitura? Fratres, mundus de fine principium sumit: sine innouatur, non deficit creatura: sæculum deficit non creatori, sed crimini: neque iustis, sed peccatoribus finiuntur elementa. In consummatione sæculi exibunt angeli. Parere iustis, nec quisquam dubitet sanctis angelos esse parituros, quibus obsequium suum promittit & Christus: Christi vox est, Præcingam me, & ministrabo vobis. Exibunt angeli Dei, & segregabunt malos de medio iustorum. Portate iusti, portate, imò inducias iusti date, brevis ista mixtura longa separatione pensabitur. Separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caliginum ignis. Ecce qui eiciunt vicinos, qui expellunt hospites, qualem sibi eligant mansionem: ecce qui ubi hic delicias pauperis fame, pœnis præparant alienis, ibi ignem sibi quantum de exigua voluptate succendunt. Ibi erit fletus, & stridor dentium. Quam male stridet ibi, qui hic male ridet: & qui nunc malis pauperum gaudet, de bonis pauperum tunc lugebit, quia potuit cum paupere gaudere, sed noluit: vos autem fideles gaudete in domino semper.

In illud Matthæi, Venit Iesus in patriam suam, & cetera.

Et de inuidia.

Sermo XLVIII.

Euangelista hodie Iudæorum circa Christum proditurus inuidiam, sic cepit, Venit inquit, Iesus in patriam suam, & docebat eos in synagogis eorum, ita ut mirarentur, & dicerent, Unde huic sapientia & virtus? Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria? & fratres eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas? & sorores eius nonne omnes apud nos sunt? unde ergo huic omnia ista? Non sic nubes cælum, nox diem, solem caligo, quomodo mentem cæcat, & tenebrat inuidia. Liuior hoc Iudæus probat, qui Christi sapientiam miratur, virtutes

stupet, attollit opera, dicta suscipit, & tamen ne in ipso videatur diuinitas, de-
tatur, carnalium parentum nomina commonet, & diuigat. *Venit, inquit, Iesus in patriam suam.* Nemo miretur, sic conditor rerum, cælorum dominus, deus omnium, patriam, locumque sortitur, quando se claudit vtero: metitur cunis, vberibus occupat, arctat gremio, dat in vlnas: & vt angustias tollat humanas, humanis se dedit, atque aptauit angustias. Homo ad te deus se per ista deponit, te per ista sequitur, per istas te perquirat angustias, vt quem formauit opere, reformet exemplo: quem iudicio repulit, reducat affectu, & in se seruet, quem præter se conspicit deperisse. *Venit, inquit, Iesus in patriam suam, & docebat eos in synagogis eorum.* Nō in templo suo, sed in synagogis eorum: synagoga non poterant eius esse in quibus se turbæ perfidia, non fidei congregabant: in quibus conueniebat inuidiæ populus, nō amoris, in quibus considerabat consiliū malignantium, non bonæ consilium disciplinæ. *Docebat in synagogis eorum, ita vt mirarentur.* Mirabantur indignatione, non gratia: stupebant liuore: non laude: furebant, quia quod sapere non poterant superba subscellia, stans humilitas perducebat. Ita vt mirarentur, & dicerent, *Vnde huic hæc sapientia?* Sic dicit qui Deum, ex quo est sapientia, ex quo virtus, ignorat: sic dicit qui Christum nescit esse Dei sapientiam, Dei esse virtutem. Vnde sic sapientia Salomon probat: qui cum regni apicem paruulus suscepisset, vt creditum sibi populum regeret virtute, non fastu: sapientia, non tumore: corde, non vertice, à Deo sapientiam voluit, poposcit, accepit. *Vnde huic hæc sapientia, & virtus?* Virtutem quæ dat oculos quos natura non dedit, quæ auditum reddit debilitate cōclusum, quæ in mutis sui soluit vincula sermonis, quæ claudos reducit ad cursum quæ animas apud inferos iam deuinctas propria redire cogit ad corpora, à Deo esse, nisi salutis inuidus non negaret: at Iudæi sciebāt Christi opera diuinæ virtutis esse, non esse possibilitatis humanæ, sed liuoris nubilum, malitiæ fumus, visum spectantium caligabant, ne lumen Christi, ne tempus Euangelii peruiderent, dicendo, *Nonne hic est fabri filius?* Dicebant, hic est fabri filius, sed cuius fabri filius non dicebant: dicebant fabri filius, vt arte vili ars lateret authoris: & deitatis nomen fabrilis nomen absconderent. Christus erat fabri filius, sed illius, qui mundi fabricam fecit non malleo, sed præceptis qui

elementa

elementorum membra non ingenio, sed iussione compegit: qui massam sæculi autoritate, non carbone conflauit: qui solem non terreno igne, sed superno calore succendit: qui lunam, tenebras, noctem firmavit, & tempora: qui stellas variata luce distinxit: qui cuncta fecit ex nihilo, & fecit o homo tibi, vt opificem operis æstimatione pensares. Sed tu Iudæe huius fabri filium noras, cui pro tantis beneficiis repensare vicem deberes in filium: hinc est, quod non accepis futura, quia de presentibus existis ingratus. *Nonne hic est fabri filius?* *Nonne mater eius dicitur Maria?* Iterum Iudæe matris nomen clamas, occultas patris: patrem dicis, nomen non dicis, fabrum dicis: opus non dicis. Iudæe decipiunt te ista, non decipiunt credituros. *Nonne mater eius dicitur Maria?* & fratres eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Indas: & sorores eius nonne omnes apud nos sunt? Si mater, si fratres, si sorores apud vos sunt, pater vbi est? vobiscum non est: quia Deus odit fictos, inuidos deferit, declinat ingratos, sibi non sinit crudeles & impios commorari. *Et fratres eius & sorores eius, nonne omnes apud nos sunt?* Calidè fratres ingeris, ostentas sorores, vt numeroso partu sanctæ matris virginitas lateat, obscuretur integritas, & sentiat de filio totum quod humanum est, nihil diuinum. Iudæe quos dicis fratres & sorores Christi, Cleophae sororis Mariæ filii sunt, non Mariæ: & fratrum & sororum filios, fratres nūcupat & diuina lex, & humano cognatio. Ergo Christi fratres fecit nō matris virginitas, quæ permansit virgo post partum, sed materteræ eius fecit propinquitatis assertio. Beata Maria, si alios filios habuisset, à Christo mater in ipso crucis tempore in articulo ipso mortis non discipulo traderetur, non commendaretur extraneo. Inuidia de cælo abiicit angelum, de paradiso exclusit hominem: Ipsa primum contaminauit terras germano sanguine: Ipsa germanos compulit venundare germanum: Ipsa Moysen fugauit, Aaron in fratris excitauit iniuriam: Mariam maculauit liuore germani, ac ne multis, quod pauper mens, quod visus tremit, quod auditus non capit, ipsum Christi attēdit & peruenit ad sanguinem. Inuidia omnibus malis peior: quos ceperit, liberari nequeunt: quos vulnerauit, ad curam non veniunt, non redeunt ad salutem. Inuidia delictorum venenum, criminum virus, peccatorum mater, origo vitiorum: hanc qui non videt, bona videt: hanc qui nescierit, mala nescit: hanc qui fugit,

Esa. 14.
Gen. 3.
Gen. 4.
Gen. 37.
Exod. 2.
Num. 12.

Ioan. 1.

uit, viuit. Inuidia vitari fuga potest, non potest superari confu-
sio. Sed iam quid dominus responderit, audiamus. *Non est propheta sine honore, nisi in patria sua & in domo sua.* Christus quidem venit in patriam suam & in domum suam: quia scriptum est. In sua venit, & sui eum non receperunt. Verum dicendo. *Non est propheta sine honore, nisi in patria sua & in domo sua.* Docet, quia inter suos posse, mortuus est, aduultio est: inter ciues eminere proximos, proximorum vult gloriam: propinqui propinquo si honorem debeant, computant seruitutem. *Et non fecit, inquit, ibi virtutes multas propter incredulitatem illorum.* Non si tibi virtus, ubi incredulitas non meretur. Et si mercedem cum sanar non exigit Christus, indignatur tamen dum pro honore sibi fertur iniuria, qui est super omnia Deus benedictus & gloriosus in secula seculorum. Amen.

De eisdem secundum Marcum.

Sermo XLIX.

Mat. 6.

Psal. 88.

Quotiens humana dominum sanctus Euangelista sustinuisse, aut egisse commemorat, totiens carnalium sensus tota velut fluctuum commotione conturbat: imbecilles namque mentes, nesciunt dominici corporis audire, discernere & dispensare mysteria: sicut hodierna lectio monstrat, quæ dicit, *Egressus inde Iesus, abiit in patriam suam.* Egredietur vnde, quod ingreditur, qui nullo continetur nullo concluditur loco: ad quam patriam vadit, orbem qui fecit & possidet vniuersum: dicente propheta, *Tui sunt cæli, & tua est terra: orbem terrarum, & plenitudinem eius tu fundasti.* Verum non sibi per se, sed per te tibi egreditur & ingreditur Christus, donec te intromittat expulsum, exulem reuocet, reducat, & reportet eiectum. *Abiit ergo Iesus in patriam suam.* Non ut suam sibi, sed ut tuam tibi, quam Adam perdidit, patriam redonaret. *Abiit in patriam suam.* Si natus quomodo non homo: si homo, quomodo non ciuis? si ciuis, esse illi patriam quis miratur? Sed dic humanitatis modus, non diuinitatis ordo est quem fatetur: quia qui est, & qui erat ante secula Deus noster, parens noster, nouissima voluit esse per secula: ut quos potestate fecerat, pietate saluaret & compatiendo recipere, quos extorres arguendo fecerat & iubendo. Quicquid enim per hominem susceptum legimus egisse, aut perulisse Christum non ad diuinitatis audiamus iniuriam, sed profecisse hominis ad gloriam. *Et sequebantur, inquit, illum.*

Luc. 10.

discipuli eius. Merito discipuli Christum redeuntem suam sequuntur ad patriam: quos iam in superni ordinis albo deserti protos celestis patriæ ciues. & municipes electio tanta, tantæ gratiæ perfecerat plenitudo: dicente domino, *Gaudere, quia nomina vestra scripta sunt in cælis.* *Et factis sabbatho cepit in synagoga docere, & multi audientes mirabantur in doctrina eius, dicentes. Vnde huic hæc omnia, & quæ est sapientia quæ data est illi? & virtutes tales quæ per manus eius efficiuntur?* Insuper Iudaicæ metis, & detestanda nequitia ad discutiendam semper prompior, quam credendum, diuinis virtutibus non ad fidem, sed ad calumniam sollicitè commouetur, vel quia meruit audire sapientiam tantam: sed vnde sit malitiosè curiosa, vel querula, in bonis suspicax, ad noxia satis facilis, doctrinam despicit, quam miratur: quæ probat præcepta, contemnit ad Deum contratur, ad idola perprocliuus: in diuinis astuta, ligno, lapidibus tota resoluta, prophetiæ rebellis, contraria veritati, auguriis, mendaciisque perditæ. Rogo, cui caurum quod egæus videtur: cui sollicitum quod mortuus surgit? cui dubium quod loquitur mutus? certe quis nesciat esse deum, cuius sola curatur omnis debilitas infusione? Moyses signa fecerat multa, Elias maxima monstrauerat documenta virtutum, nec dissimilia opera fecerat Elisæus: cur nemo personam discutit? cur nemo statim commouet quæstionem? cur nemo vnde essent, quæue essent, vnde ista, & per quæ facerent curiositate sic requisit in gratum? Sed iudicatur hic solus, qui solus iudicare noluit ne puniret: improba seueritate discutitur, qui vel largiretur veniam, nil quæsiuit: & cum solus innocens inuenerit omnes reos, ad indicium pietatis immensæ suscipere maluit, quam rogare sententiam: ut vitam mortalibus olim perditam redderet, & repararet ociosos. Verè sicut dixit Apostolus, *Magnum pietatis est.* *1. Tim. 3.* sacramentum quod Christi nostri manifestatur in carne. Exeredit tamen adhuc curiositate suam carnalis ista æmulatio, cui semper est inimica cogitatio: nec patitur Christum virtutibus, & sapientia Deum credi, sed proximorum, parentum, fratrum, affinium documento hominem tantum asserit, gestit, optat intelligi, dicendo, *Nonne iste est fabri filius & Mariae? frater Iacobi & Ioseph. & Simonis, & Iudæ? nonne & sorores eius hic nobiscum sunt?* *Ioan. 11.* Caiphas prophano prophetare: Et cum sacerdos esset, falsitatis suæ sensum vicit officio veritatis: sententiam non suo, sed addicti probat im-

perio. Nataam maledico benedicere ore, & conductus ad ne-
quitiam tota loquitur mysteria veritatis: & sicut in spinis ro-
sa, hoc est, in frutice horrenti miri odori flosculi germinan-
tur: ita sensus aliquotiens pessimorum ad bona diuinitatis
impulsi aguntur inuiti, ut non sit meriti, sed mysterii, quod
loquuntur: quod tunc malitia Iudaica videmus exenisse, que
in contumeliam dominice generationis, cum per artem Io-
seph profapie Christi exaggerat veritatem, veri genitoris
confiteretur, & loquitur qualitatem, dicendo, *Iste est fabri filius*.
Bene personam tacuit, ut proderet ex arte genitorem, dicen-
do non Ioseph, sed fabri filius. Et quis talis faber, qualis est
iste, qui ex nihilo tantum, talem fabricatus est mundum? &
quis faber talis, qui totius bonae artis solus auctor, solus lar-
gitor existit? Dic ergo Iudae fabri filium, ut Dei filium fa-
rearis inuitus: dic Mariae, ut verum hominem, sed virginis fi-
lium confitearis impulsus: dic fratres, ut tantam dignatio-
nem tui praedices & proferas creatoris. Et licet ipse genitri-
cis sanctae per hoc virtutes moliaris abscondere: tamen Euā-
gelistae veritas non Ioseph & Mariae, sed Cleophae sororis
eius filios: quos tu fratres appellas, probat & asserit extitisse:
vltus enim temporis etiam praesentis, germanorum & gar-
manum filios, fratres noscitur nuncupasse. Nunquam enim
contra pietatis ordinem matrem dominus extero, hoc est,
Iohanni commendasset ex cruce, si alios ipsa praeter illum
filios suscepisset: sed virgini virginem tradit, ut inter tales
cura sola sacramenti, sola societas religionis haberetur: nec
mundanae sollicitudini discipulus rātus iste seruiret, sed pra-
dicaturus virginitatis partum, domi haberet unde hoc dubi-
tantibus approbaret: at Iacobus vnus femine & matris ha-
bere non potuit curam: qui inter primordia, & in illo Iudai-
co tunc furore Hierosolymitanam singulariter rexit Ecce-
siam: bene addidit dominus, *Non est propheta sine honore, nisi in
patria sua*. Ecce qualiter carnales sapiunt ciues: ecce quali-
ter mundani parentes sentiunt & honorant. Beatus qui cum
patrem meruerit habere Deum, praeter caelestem patriam nil
requirit.

De paralytico. Sermo L.
Dinis Hieronymo ac Iohanni Chrysostomo
falso abscriptus.

Christum in humanis actibus diuina gessisse mysteria,
& in rebus visibilibus inuisibilia exercuisse negotia, le-
ctio hodierna monstrauit. *Ascendit, inquit, in nauiculam, &
transfretauit, & venit in ciuitatem suam*. Nōne ipse est qui fu-
garis fluctibus maris profunda nouit: ut Irae liticus popu-
lus inter stupefactas vndas siccō vestigio velut montium cōn-
caua pertransiret? Nōne hic est, qui Petri pedibus marinos
vertices inclinauit, ut inter liquidum humanis gressibus soli-
dum praeberet obsequium? Et quid est quod sibi maris sic de-
negat seruitutem ut breuissimi lacus transitum sub merce de
naurica transiretaret? *Ascendit, inquit, in nauiculam, & transfre-
tauit*. Et quid miram fratres? Christus venit suscipere infir-
mitates nostras, & suas nobis conferre virtutes: humana quae-
rere, praestare diuina, accipere iniurias, reddere dignitates:
ferre tedia, referre sanitates: quia medicus qui non fert infir-
mitates curare nescit: & qui non fuerit cum infirmo infirma-
tus, infirmo non potest conferre sanitatem. Christus ergo, si
in suis mansisset virtutibus, commune cum hominibus nil
haberet: & nisi impleisset carnis ordinem, carnis in illo esset
otiosa susceptio. Sustinuit ergo has necessitates, ut homo ve-
rus humanis necessitatibus probaretur. *Ascendit, inquit, in na-
uiculam*. Christus Ecclesiae suae nauem saeculi fluctus semper
mitigaturus ascendit, ut credentes in se ad caelestē patriā trā-
quilla nauigatione perducatur, & municipes ciuitatis suae faciat,
quos humanitatis suae fecit esse cōsortes. Non ergo Christus
indiget naui, sed naui indiget Christo, quia sine caelesti gu-
bernatore naui Ecclesiae per mundanum pelagus tali, & tāto
discrimine ad caelestē portū non valet peruenire. Hāc dixi-
mus fratres, quātū ad intelligētiā pertinet spiritualem: vērū
nunc ipsius historiae ordinem prosequamur. *Ascendit, inquit,
in nauiculam, & transfretauit, & venit in ciuitatem suam*. Creator
rerum, orbis dominus, posteaquam se propter nos nostra an-
gustauit in carne, cepit habere humanam patriam, cepit ci-
uitatis Iudaicae esse ciuis, parentes habere cepit parentum
omnium ipse parens: ut inuiteret amor, attraheret charitas,
vinceret affectio, suaderet humanitas, quos fugaret charitas,
merus disperferat, fecerat ius potestatis extorres. *Venit in
ciuitatem suam, & ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lecto &
respicens, inquit, Iesus fidem illorum: dixit paralytico, Confide fili, di-
mittuntur tibi peccata tua*. Audit veniam, & cecidit paralyticus,

nec ullam responderet gratiam, quia plus corporis quam animam tendebat, ad curam: & temporales erumnas resoluti corporis sic deshebat, ut æternas pœnas resolutionis animæ non desheret: gratiarum sibi præsentem vitam iudicans, quam futuram. Merito Christus operantium fidem respicit: & recordiam respicit sic iacentis, ut fidei aliæ suffragio paralytici anima antè curaretur, quam corpus. *Respiciens inquit, fidem illorum.* Cernitis in hoc loco fratres, Deum non querere insipientium voluntates, non expectare ignorantium fidem, non infirmorum stulta desideria persequari: sed ad alterius fidem subuenire, quod per solam gratiam conferebat, cum quicquid diuinę voluntatis est non negaret. Et re vera fratres, quando medicus languentium aut querit, aut respicit voluntates, cum semper contraria desideret & requirit infirmus: hinc est quod nunc ferrum, nunc ignem, nunc amara pocula ingerit, & apponit inuitis, ut curam sanis sentiant, quam non poterant sentire ægrotantes. Et si hominiarias despicit, maledicta contemnit, ut sauciatis morbo sponte vitam conferat & salutem: quanto magis Christus medicus bonitate diuina morbis saucios peccatorum, & phrenesi criminum laborantes, ad salutem etiam inuitos attrahit, & nolentes? O si velimus fratres, o si velimus omnem mentis nostrę paralytism peruidere, animam nostram virtutibus destitutam iacere in vitiorum stratis cerneremus: laceret nobis quemadmodum Christus & nostras quotidie noxias respicit voluntates, & ad salutaria nos remedia pertrahit, & perurget inuitos. *Fili, inquit, remittuntur tibi peccata tua.* Hęc dicens, Deum se volebat intelligi, qui per hominem oculis adhuc latebat humanis: virtutibus enim & signis comparabat ut prophetis, qui per ipsum fecerant, & ipsi virtutes: peccatis autem dare veniam, quia penes hominem non est & est singulare deitatis insigne, Deum illum pectoribus inserebat humanis. Probat hoc Pharisaicus liuo: nam cum dixisset. *Remittuntur tibi peccata tua.* Responderunt Pharisei, *Hic blasphemat: quis enim potest peccata remittere nisi solus Deus?* Pharisei, qui sciendo nescis confitendo negas: cum testaris, impugnas: si Deus est qui remittit peccata, cur tibi Christus Deus non est, qui vnus indulgentiæ suæ munere totius mundi probatur abstulisse peccata? Ecce, inquit, agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Ut autem possis maiora, cape eius diui-

Joan. 1.

nitatis insignia: audi eum pectoris tui penetrasse secretum aspice eum ad cogitationum tuarum latebras peruenisse: intellige eum cordis tua tacita nudare consilia. *Et cum vidisset inquit, Iesus cogitationes eorum, dixit, quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid enim est facilius dicere, remittuntur tibi peccata tua: an dicere, surge & ambula? Ut autem sciatis, quia filius hominis habet potestatem dimittendi peccata: dixit paralytico, surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam: & surrexit, & abiit in domum suam.* Scrutator animarum præuenit mentium maligna consilia, & deitatis suæ potentiam operis attestatione monstrauit, dum dissipati corporis membra componit, nervos stringit, iungit ossa, complet viscera, firmat artus, & gressus ad cursum suscitavit in viuo cadauere iam sepultos. *Tolle lectum tuum.* Hoc est, porta portantem, omnes muta vices: ut quod est infirmitatis testimonium, sit probatio sanitatis: ut lectus doloris tui sit meæ curationis indicium, ut receptæ fortitudinis magnitudinem ponderis asserat magnitudo. *Vade, inquit, in domum tuam.* Ne Christiana fide curatus, in viis Iudaicæ perfidiæ iam moreris.

De demoniaco surdo & muto.

Sermo LI.

Quia solito plus sese terribis æstus infuderat, diu tacui, ne compressio quæ ex desiderio nascitur audiendi, ipsa nobis cynocautum generaret incendium: nunc ubi aërem temperies mitigauit autumnus, dominicum iuuante domino, reuocamur ad verbum. Cum filium suum quidam surdi & muti spiritus furore possessum ingereret domino curandum, dominum præter morem patientiæ suæ Euangelista sic retulit fuisse commotum, ut antè in patris vultus ipse inueheretur, quam ad filii moueretur curam. *Respondens inquit, vnus de turba, dixit, Magister, attuli filium meum ad te, habentem spiritum mutum: qui ubicunque eum apprehenderit, allidit eum & spumat, & stridet dentibus & arescit: & dixi discipulis tuis, ut eicerent eum, & non potuerunt: qui respondens eis, dixit, O generatio incredula, Respondens vnus de turba, quid est quod vno interrogante feriuntur multi? quid est quod conquerente vno, incredulitatis norantur omnes? quid est quod ad vnus vocem tota generatio superba perfidiæ nūcupatur? quid est? quia iste non ad deum venerat, sed ad magistrum venerat: curam non à virtute exigens, sed ab arto: tarditatem curæ non causæ deputans, sed curanti impossibilitatem di-*

Mar. 9.

discipulorum magistri imperitiæ assignans: Iudaico liuori, inuidiæ scribarum talem satisfaciens per clamorem. *Et dixi discipulus tuis, ut eicerent eum, & non potuerunt.* Hoc est dicere, esse diabolum, qui Christo non cederet: esse dæmonem, qui parui possit Christi nominis habere virtutem. Discipuli non suo, sed Christi nomine dæmones de obsessis corporibus effugabant. Quod ergo dæmon discipulis imperantibus non cedebat: iste ad infirmitatem Christi nominis, non discipulorum traherat ad culpam. Videns ergo dominus Iudæorum sic circumstantes sapere carernas: in filiis patrum perfidiam sic inuitie, & in genitoribus germina sic venenosa percellit. O generatio incredula, Veniens, inquit, dominus ad discipulos suos, vidit circa illos turbam magnam, & scribas conquirentes eum illis: & confestim omnis populus videns Iesum stupefactus est & expauescit. Timentes utique ne quod insultauerant discipulis, veniente magistro hoc perderent: & tanto dæmone fugaro ipsa fieret discipulis causa gloriæ, quæ fuerat confusio- nis occasio. Hinc est quod dominus vno omnibus interro- gante respondit, O generatio incredula, quandiu apud vos ero? Quorum incredulitate neque vnus dæmon captiuo fugatur ex corpore. Quandiu apud vos ero? Et non ad gentes mittam? ubi ad vnus discipuli mei vocem templa corruunt, simula- cra fugiunt, consumuntur aræ, cadunt idola, cæduntur lu- ci, tota demonum potestas antiquis & veteriosis sedibus suis gemens & tremens, & ciulans effugatur: cõmutantur in ec- clesias delubra, in altaria vertuntur aræ, pecorum victimæ mortuorum in viuam cordis hostiam transferuntur, augu- ria, diuinationes, somnia, in solo dei nutu, in dei tantum constituuntur arbitrium. Quandiu apud vos ero? quandiu pa- tiar vos? Patitur patientia, non timore: non necessitate, sed misericordia: expectatione, non metu hos patitur, portat, ex- pectat, qui redire vult impium, non perire. Afferte illum ad me, quasi longè positum curare non possit, sed afferte vos incre- dulitatis vestræ causam, infidelitatis titulum, perfidiæ docu- mentum. Afferte illum. Ut qui saltem docenti deo nolueritis credere, vel dæmone confitente credatis, & sentiat vos ipso diabolo nequiores, cum videritis illum confiteri, tremere sui mox præsentia cogitoris. Et attulerunt eum, & cum vidisset eum, statim spiritu conturbauit illum, & elisus in terra voluebatu- rumans. Voluebatur homo, sed diabolus torquebatur: inua-

sum vexabat cura, sed inuasorẽ maiestatis iudicis arguebat: fistebatur captus, sed puniebatur hostis, diaboli poena cru- ciatu humani corporis apparebat. Opus est fratres, opus est dei lumine, ne in opere dei oculi sic fallantur humani. Et in- terrogauit patrem eius, quantum temporis est, ex quo hoc accidit ei? at ille ait, ab infantia. Requirit passionis tempus auctor tem- poris, medicus passionis tempus requirit: non ut nescius, sed ut sciens nescientibus prodar: denique interrogatione tali tempus aperit, ætatem pandit, reuoluit infantia, ut tanti ma- li causa non tangat sobolem, sed pareret: quia à deo sibi da- tum pignus ad diaboli gratiam dæmonum retulit ad hono- rem: dicente scriptura. Et obtulerunt filios suos & filias suas dæmoniis. Infantia ut in se diabolo locum faceret, quid cri- minis admiserat? quid reatus? sed replentur dæmone par- uuli, quando à parentibus suis offeruntur diabolo, dæmonum ducuntur ad curam. Denique patris fide soluitur, quem pa- tris infidelitas alligarat. Patris vox est, Si quid potes, adiuua nos miseris nostri. Hoc est, nos adiuua, miserere nobis, quorum reatus aggrauat innocentem, ad quorum penam infantis periculum sic reducat. Et bene dominus à parente fidem re- petit, dicens, Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti. Et pa- ter, Credo domine, adiuua incredulitatem meam. Pater credit: &, si- cut diximus, patris liberatur fide, qui patris fuerit infidelita- te damnatus. Nam cui genitoris fides profuit quomodo ei genitoris perfidia potuit non obesse? Quomodo autem fa- natus sit, vel quare discipuli, qui multos eiecerant dæmones, hunc nequiuertint effugare, iuuante domino secururo fer- mone pandemus.

De eisdem.

Sermo LII.

Doctus officium est lecta differere, & mysticis obscu- rata sensibus lucido astruere, & demonstrare sermone, ne minor intelligentia inde perniciem generet auditori: vn- de scientiam conferre debuit, & potuit salutarem. Hæc est igitur hodiernæ consonantia lectionis. Et respondens vnus de turba, dixit, Magister, attuli filium meum habentem spiritum surdum & mutum. Non dixit, attuli filium meum surdum & mutum, sed attuli filium meum habentem spiritum surdum & mutum. Nunquid nequitia spiritalis humanis distinguitur membris, & sensib? angustatur humanis, ut debilitates nostras, nostras perferat passionibus: nec videre possit, nisi fenestris oculorum,

& foraminibus aurium capere auditum, sermonem linguæ, aut oris officio proferre: & per hoc surdi, mutique statim miserabilem sustinere, cum tenuis & ærea natura carnis nesciat, refuret ossa, velut aura spirans orbem totum temporis transsear in momento: diuersas species assumat, varias mutetur in formas, corda penetret, illudat animas, inspiret impias & turpissimas cogitationes: nec unde veniat, aut quo redeat, sentiat: ac sic innocuas mentes, velut iaculum volans, lethali vulnere, & tota facilitate transuerberet? Parum esset si hoc pater solus sua supplicatione dixisset: cum dicit, *Attuli filium meum habentem spiritum surdum & mutum*. Nisi dominus ipse immundum spiritum tali increpatione depulisset. *Surde & mute spiritus ego precipio tibi, exi ab eo*. Sed iam quæ ad solutionem questionis pertinent, prosequamur. Deus qui demones est perpetuo crematurus incendio, qui iam eos, & in præsentia astringit vinculis, angit cruciatibus, vrget poenissimè potest & cum iusserit tota debilitate truncare, atque eo modo quo vident, quo audiunt, quo loquuntur cæcos reddere, surdos & mutos facere ne loquantur. Sed in hoc loco quid diabolus homini fecerit declaratur. Antiquus refuga, ubi deum terribis reperit aduenisse, obstruxit aures hominum, vinxit linguam, & obsecratis humani sensus foribus speluncæ suæ latebram peccatus fecit & parauit humanum: estimans quod illuc auditus verbi, virtus diuini nominis non veniret: simul ut est dolosus, & callidus patrem capere, parentisque tali se credit decipere figmento: ut desperarent curari posse eum, qui audire nec poterat, nec fari & ut quod erat diabolici operis, esse crederent debilitatis humanæ, deputarent pignori, ascriberent naturæ quod intulerat hostis inclusus. Denique sicut Matthæus de eodem refert, & alia simulatione istius miseri fefellerat patrem: nam ibi sic supplicat, Domine, miserere filii mei, quia lunaticus est, & male torquetur. Aut humanæ naturæ, aut celestis elementi demon, quod suæ artis fuerat, voluit tunc videri aptans lunæ cursibus hominis passionem, vexabat corpus lunariis incrementis: ut esse lunæ crederetur, quod erat diabolici criminis & furoris. Sic homines illudit, circumuenit guaros: infamauit apud desides creaturam, quæ lumini tantum condita ledere nescit, homines quos continua magis inuauate cogitur seruitute. Verum posteaquam venit occultorum cognitor, inspector validissimus secretorum,

Matth. 27.

cui latentia diaboli non poterunt obuiare figmenta, adducitur puer sanandus præceptione diuina: ut quicquid diabolus vinxerat, solueretur à Christo. Egit, egit inimicus? ut hoc quod videbatur, esset naturæ. Sed quare discipuli non potuerunt eicere eum? Quia hic homo gentilis populi producit in figuram: siquidem gentilis populus, iuxta Apostolum, habebat spiritum aëris huius, Aëris, inquit, spiritus qui nunc operatur in filiis dissidentiarum. Hic ergo erat surdus & mutus, qui nec audire legem poterat: nec deum poterat confiteri, sed in igne gehennæ, & per aquas amari semper gurgitis iactabatur: nec poterat à discipulis, vel vlllo homine sanari, quia Christus olim auditus fidei, confessio salutis, gentium redemptio dicebatur: & vita. Denique ubi imperio Christi fugatus est diabolus, patebant clauula, vincula soluantur, sermo redditur, auditus redit, homo reparatur, & solus diabolus deslet diuturna se possessione detrusum. Hinc est quod veniens ex gentibus impositione manus, & exorcismis ante à demone purgatur, & aperitionem aurium percipit, ut fidei capere possit auditum, ut possit ad salutem prosequente domino peruenire.

De pace.

Sermo LIII.

BEati pacifici, ait euangelista, charissimi, quia ipsi filij dei vocabuntur. Merito Christianæ virtutes virent in eo, qui vnanimitatem Christianæ habet pacis, nec peruenit ad vocabulum filij dei, nisi per nomen pacifici. Pax est charissimi, quæ spoliatur hominem seruitute, dat nomen ingenuum: mutat apud deum cum conditione personam: ex famulo filium, liberum facit ex seruo. Pax fratrum voluntas est desideranditas Christi, perfectio est sanctitatis, iustitiæ regula, magistra doctrinæ, morum custodia, atque in rebus omnibus laudabilis disciplina. Pax suffragium precum est, supplicationum facilis, atque impetrabilis via, desideriorum omnium cōpetens plenitudo. Pax dilectionis mater est, concordie vinculum, ac puræ mentis indicium manifestum, quæ sibi exigit de deo quod velit: quæ quicquid voluerit petit, quicquid petierit sumit. Pax præceptis regalibus conseruanda est, ipso domino Christo dicente, Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis: hoc est dicere. In pace vos dimisi, in pace vos inueniam: proficiens voluit dare quod desiderat.

Eph. 2.

Ioh. 14.

I. Ioan. 3.

I. Ioan. 4.

bat rediens in omnibus inuenire. Cæleste mandatum est seruare quod dedit: vna vox est, inueniam quod dimisi. Plantare pacem radicatus est dei, euellere, penitus inimici. Nam sicut amor fraternitatis ex deo est, ita odium ex diabolo: quapropter damnata sunt odia, quoniam scriptum est, Qui odit fratrem suum, homicida est. Videtis ergo fratres dilectissimi quare pax amanda est, & diligenda concordia: ista sunt enim quæ generant & nutriunt charitatem: scitis autem secundum Apostolum, quia charitas ex deo est: sine deo ergo est, qui non habet charitatem. Pax plebis charissimi est gloria sacerdotis, & pacis plena lætitia est perfecta charitas filiorum, Sacerdotis est admonere quod decet, plebis est audire quod monet: quicquid non licet pastoris est prohibere, gregis audire ac velle ne fiat: utraque conueniant, salua sunt omnia, nec deus inuenit in plebe quod puniat, nec sacerdos potest habere quod doleat. Seruamus ergo fratres mandata quæ vitæ sunt, teneat se profunda pacis nexibus colligata fraternitas: & salutari vinculo charitatis mutua se dilectione cōstringat, quæ oderit multitudinem peccatorum. Dilectio ergo omnibus desideris amplectenda est: quæ tot bona potest habere quot præmia. Custodienda præ omnibus virtutibus pax est, quoniam deus semper in pace est. Locum non demus inimico, ne in tritici segete valeat seminare zizania, & securo iam rustico, & spe longi laboris eluso, expectatos fructus ipsa messis maturitate perdat, aut vinum vetustate sua in liquore perfidie demutatum in fusa facis permutatione conturbet, aut inter dulcia mella felle venena amariora confundat. Procul contentiones, procul lites, procul maledicta mittantur: & quia laqueus est mortis, lingua susurrionis & bilinguis, parcat unusquisque animæ suæ, ne in supplicium suum vincula sibi mortis innectat. Amate pacem, & tranquilla sunt omnia: ut & nobis præmia & vobis gaudia referueris: ut ecclesiæ dei in pacis unitate fundata, perfectam in Christo teneat disciplinam.

De Zaccheo.

Sermo. LIIII.

Luc. 19.

Beatissimus euangelista proxime dum diuitis inhumani vitam describit, & finem, humanos monet & mactificauit affectus: sed hodie Zacchæi diuitis humanitatem fidemque roferendo, cæleste nos exulit, & prouexit ad gaudium. Et magister, inquit, Iesus, perambulabat Hiericho. Quare perambu-

lat, non ambulat? Quia quod Moyses ambulauerat, perambulabat Christus: & populum quem Moyses induxit in via, Iesus ad quietem promissæ mansionis adduxit. Perambulabat Hiericho, Hiericho ciuitas ipsa est, quam Iesus Naue septeno turbatum clangore subuertit. Sed quia Christus venit saluare quod perierat, ingreditur Hiericho, ut quod lex terribili vociferatione deiecerat, Iesus clamore piæ prædicationis attolleret. Iesus, inquit, ingressus perambulabat Hiericho, & ecce vir nomen Zaccheus, & hic erat princeps publicanorum, & ipse diues. Princeps publicanorum in ciuitate perdita perditio operis Zaccheus egisse scribitur principatum: ex loco, persona, officio, reatus magnitudo monstratur: ut ex magnitudine criminis remittentis luceat magnitudo. Et querebat Iesum videre. Qui Christum videre querit, cælum vnde Christus est, non terram, de qua aurum est iotueatur. Diues ergo, qui sursum respicit, non portat diuitias, sed proculcat: nec incuruat diuitijs, sed lenatur: atque agit diuitias ad largientis obsequiū, non ad diuitiarum auaritiæ seruitutem: diuitiarum seruus, non dominus est auarus: at misericors tot seruos se probat habere quot nummos. Querebat Iesum videre, & non poterat præ turba, quia statuta pusillus erat. Satis hic animo magnus erat qui pusillus videbatur in corpore: nam meatu tangebatur cælum, qui corpore homines non æquabat. Nemo ergo de breuitate corporis, cui addere nil potest, curet: sed ut fide emineat hoc procuret. Et præcurrens, ascendit in arborem. Quibus putas iste gradibus altissimæ arboris peruenit ad ramos? Ille calcavit terram, superascendit aurum, transcendit auaritiā, & totam diuitiarum supergressus est molem, ut proficiens in arborem veniæ, misericordiæ apprehenderet fructum: & de specula confessionis, indulgentiæ cerneret largitorem. Ascendit in arborem sycomorum. Mysterio, non causa ascendit in arborem Sycomorum: ut vnde Adam texerat nuditatem corporis, Zaccheus inde velaret foeditatem auaritiæ. Ascendit in arborem Sycomorum, ut videret Iesum, quia inde erat transiurus. Verè dixit transiurus: quia Christus per terrenas vias & humanos labores non mansurus venerat, sed venerat transiurus. Cum autem Iesus venisset ad locum, suspiciens, vidit eum. Quasi si illuc non venisset oculos non videret, qui Nathanaël cum absens esset sub eadem arbore longe vidit: sed vidit eum, vidit ad veniam, respexit ad gratiam, intendit ad vitam, con-

Iosue. 6.

Ioan. 1.

templatus est salutem. Deus quem vider non ut ignorans agnoscere cupit, sed ut sciens ad gloriam vult videre. *Vidit eum, & ait ad illum, Zacchæe festinans descende, quia hodie oportet me in domo tua manere.* Si bene ascenderat, quare ei dicitur descendere? Superius dixit, præcurrens ascendit arborem, præcurrit servus dominum: & antè Zacchæus ascendit arborem, quàm crucem dominator ascenderet: hinc est quod dicitur ei, *Festinans descende*, si sapiens, festinans descendere secunde ante dominum de Adamatice arbore, ut post crucem dominice passionis ascendas. Nisi quis tulerit crucem suam, & secutus me fuerit: non dixit, præcesserit me. Descende ergo ut deponas tantæ fraudis onera, pondera cupiditatis, usurarum molem, magisterium publicani, exactionis crudelissimæ principatû, expeditus intres pauperis scholam, discipulatum misericordiae, pietatis usum, patientiæ disciplinâ, studia virtutum, scientiam diuinitatis, tolerantiâ passionum, philosophiam mortis, atque inter vitalis ligni ardua iam perfectus alecdas. *Descende, quia hodie in domo tua oportet me manere.* Cuius domum non intrauerit Christus, ille ad diuinam non perueniet mansionem: & cuius hic ad mensam non sederit Christus, ille cælestem non accumbet ad mensam. *Et festinans descendit, & suscepit eum gaudens.* Gaudet, quia suscepit susceptorem suum, quia pastorem suum pascit, quia reus, iudicem suffragio humanitatis inclinat, quia cibi & potus fœnore debitorem suum sibi facit & acquirit: & sic fit, ut quæstum non perdat publicanus iste, sed mutet. *Et cum viderent, inquit, omnes murmurabant, dicentes, quid ad hominem peccatorem diuertisset.* Et quis sine peccato? Et si nemo, ipse sibi veniam negat, qui deum, quod ad peccatores ingreditur, accusat. Deus quando peccatorem quærit, non peccata, sed hominem quærit: ut peccatum quod est opus hominis, despiciat: ut opus suum quod homo est, non amittat. Audi prophetam dicentem, Auerte faciem tuam à peccatis meis: hoc est, ab operibus meis: de se autè, Opera manuum tuarum ne despicias. Iudex cum vult agnoscere, hominem respicit, non culpam: pater cum misereri vult filio, affectum cogitat non delictum: sic in homine deus suum memor est operis, ut operis obliuiscatur humani. Tu ergo qui reprehendis, qui murmuras, cur ad peccatorem diuertit Christus, viam salutis, exemplum veniæ, misericordiae spem: de tali ingressu cape, & caue ne hoc tibi sit blasphem

Mat. 10.

Psal. 50.
Psal. 137.

mandi materia, quod tibi occasio est salutis. Quo medicus nisi ad ægrum? Non est opus, inquit, sanis medicus, sed malè habentibus: ubi anhelus pastor, nisi ad ouem perditam? Quando se hostibus immiscet, nisi cum vult liberare captiuum? Et qui preciosam perdit margaritam, loca squalida non de- *Matt. 9.* dignatur intrare, & eam inter stercore ipsa perquirere non abhorret. In quod præceptum post filium non se dat mater? Et arguitur deus qui creauit hominem ad imaginem & similitudinem suam: quare hominem inter peccata charitate conditoris inquit? Murmuras homo quare hominem deus inter peccata quærat: quid facies cum videris eum propter hominem ipsas tenebras tartari penetrare? Audi tamen quid angelus ad peccatorem fecerit Christus. *Stans, inquit, Zacchæus dixit.* Vides quomodo erectus est qui iacebat. Iacemus in vitis, & iacemus oppressi: stamus, cum bonis operibus erigimur ad profectum. *Stans, inquit, Zacchæus dixit, dimidium bonorum meorum do pauperibus.* Ille post mortem se credit esse victurum, qui dimidium bonorum iam futuram transmittit ad vitam. Sit licet ille perfectus, qui totum quod habet illuc ubi victurus est semper hinc præmittit: est iste tamen virtutum socius, confors prudentiæ, fidei particeps, qui ad deum vel dimidium mittit: quia homo quod hic reliquerit, hoc amittit. Et re vera fratres, sicut se iste ibi credit vivere qui illuc transmittit sua: ita ille se sibi non credit esse victurum, qui sibi illic quod habere debeat, nil parat. Nam si paupertatem vix ferre possumus temporale in æternum in medicus fieri quis durabit? Quis militans non ad patriam mittit, quicquid bellico sudore conquisit, ut adolecentiæ labores senectus deliciofa compenset? Et Christianus cui militare est id quod viuere in sæculo, quomodo non cogitat ut pericula terrena otii celestibus consoletur? Qualiter hæc faciat Christianus, Zacchæus ipse & verbo docet & monstrat exemplo. *Dimidium bonorum meorum do pauperibus, & si cui aliquid fraude abstuli, reddo quadruplum.* Qui aliena prorogat, plus dando diripit, quàm furando: nec compescit inde dolentem gemitus, sed producit. Audeo dicere, qui de fraude deo offert, cumulat crimina, non emundat: quia deus in tali munere exuias suorum pauperum, non misericordias intuetur. Sine causa deo plorat, contra quem iuste causa pauperis plorauerit deo. Dei vox est, Si pignus tuleris fratri tuo *Exod. 1.*

tunicam, ante solis occasum reddes illi. Sicut furem lucerna prodit, ita sol eos qui fraudantur acculat. Si volumus deo offerre nostra, si apud deum quæ nostra sunt possidere volumus, mereamur & nos audire talia, qualia Zaccheus audiuit. Hodie domui huic salus aduenit, quia & hic filius est Abrahe. Inhumanus diues cum esset filius Abrahe, factus est gehennæ filius: iste cum esset rapinæ filius, dando sua, aliena reddendo Abrahæ adoptatur in filium. Ne quis tamen putet Zacchæum offerendo dimidium bonorum perfectionis non tenuisse fastigium, qui post omnia sua, & seipsum sic dedit domino, ut episcopatus honore fultus, à mēsa publicani questus ad mēsam dominici corporis perueniret: & fraudulentas sæculi diuitias intrinsecus.

In illud Luca, *Quis ex vobis patrem petit panem, &c. Dique patrum in filios charitate.* *Sermo L.V.*

Luc. II.

Posteaquam præcepta legis diffusa voluminibus, congesta libris, amorem nobis non suffecerunt commendare diuinum duris hominum præcordiis, comparationibus, exemplis, inseritur dei, & insinuat affectus. *Quis inquit, ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi? aut pisces, nunquid pro pisce serpentem dabit illi? aut si petierit ouem, nunquid porriget illi scorpionem?* Si ergo vos cum suis mali, nostis bona data dare filiis vestris: quanto magis pater vester celestis spiritum bonum dabit petentibus se? *Quis ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi?* Charitas dolum non habet: fraudem pietas, affectio non recipit fallitatem. Si pater est, non potest non amare: si amar, nisi quod bonum est dare nescit: negat patrem, qui de patris suspectus est largitate: ignorat se filium, quem data paterna sollicitant: totum quod est pietatis excludit, qui salutare non credit quicquid dederit pater aut quomodo pater poterit filiis dare mala pro bonis, qui mala semper pro filiis paratus est sustinere, qui pro filiis mortem non refugit, pericula non declinat? Ideoque te deus patrem fecit: ideo à te voluit hominem procreari: qui utique quod te de terra fecerat, poterat fecisse quam plurimos: sed egit, ut generando scires quanta esset generantis affectio, & in te amorem tui tantum probares authoris, quantum ipse author pignoris tuo pignori conaris impendere. Certè non solum in te quid esset generantis affectio, sentire te deus voluit, sed in feris, & in pecudibus, &

diibus, & anibus, hoc deus voluit te videre: quæ cum de terra produxerit sola iussione, postea laborem sentire compulsi generandi: mutare patrias, loca cubilibus apta conquirere, scetus locorum difficultatibus communire, gemitibus edere, maximis laboribus enutrire, ac se morti, si natos suos capi viderint, non negare. Vnde si non hominis, vel ferarum comparatione, pecudum similitudine, exemplis animi, discere quanta sit in paterna charitate sinceritas. Si ergo deum credis, & confessus es patrem, quicquid iusserit, quicquid in te elegerit, crede tibi satis esse salutiferum: crede satis esse vitale. Matris data discutere non licet, patris monita retractare non conuenit si licet paterni mandati species tristior, res tamen ipsa salutifera & vitalis. Sic Abraham ubi deum patrem credidit, mandatorum formas non attendit à speras & acerbas: circumcisionem recipit verecundanti: & quæ celestis pater iubet non discutit, sed indicat gloriosa, parricidium considerat perfectum: sed quia deus imperat, totum pietati committit. Hinc Isaac patris super se gladium cum videret, hostiam se esse esse horrere, cum dolore poterat, est gaudis: Hinc Iephthæ filia patris munus, patris vota, sua morte tota gratulatione perfoluit. Quare ergo iam sciens deum de patris disputat datis, cum paruulus & innocuus quaerit à patre, non nisi bona & profutura percipit? Sed cur has similitudines dominus fecerit, perquiramus. *Quis, inquit, ex vobis patrem petit panem nunquid lapidem dabit illi?* Potuit dicere, nunquid zizania, nunquid lolium, quod ex vicinitate & similitudine mentitur panem, sed generat angustias? Sed Christus venerat filiis, id est Iudæis, quos genuisse tali clamore querebatur. Filios genui & exaltant. Ipsi autem spreuerunt me: venerat ergo filiis, venerat panis de celo, qui dixit, Ego sum panis qui de celo descendi: sed Iudæis est conuersus in lapidem offensionis, & petram scandali, dicente domino, Ecce pono in Sion lapidem offensionis, & petram scandali. Quare petram? Quia mordere petram, non panem à patre quaerere gestiebant. Circumdederunt me, inquit, canes multi. Denique posteaquam illi ex hominibus in canes probantur esse conuersi, celestis illis in petram conuersus est panis, non dantis virio, sed accipientis nequitia: qui illos non reficeret, sed necaret: nec in fundamento positus promoueret ad culmen, sed eos qui sui patris tegebant ad necem, in profundam daret & volueret in ruinas,

Gen. 17.

Gen. 22.

Iudi. 11.

Esa. 1.

Ioan. 6.

Rom. 6.

Esa. 8.

Esa. 28.

Psal. 21.

Adiecit aliam similitudinem. Nunquid pro pisce serpentem dabit illi? Erat & piscis Christus Iordanis leuatus ex aluco, qui carbonibus impositus passionum, post resurrectionem suis. id est discipulis, escam praeiuit tunc vitalem: sed Iudæis in serpentem piscis iste commutatur, dicente domino, Sicut Moyses exaltauit serpentem in eremo, ita exaltari oportet filium hominis. Iudæus in serpente videbat Christum, quia impius oculus deum videre non potest: non potest videre pietatem. Dixit & tertiam similitudinem. Nunquid si poterit ouum, porriget illi scorpionem? Consuetum est, & solenne petentibus non negare: sed quia Christus venerat congregare sicut gallina pullos suos, ouum protulit verbi, per quod ecclesie germina sancta nutrentur: sed quia Iudæus per inuidiam effundere magis, quam sumere ouum id volebat, reperit ibidem scorpionem: ut iuxta Apostolum, Mandatum quod erat illis in vitam, hoc illis esset ad mortem. In commendationem pietatis tria dominus protulit, & demonstrauit exempla, ut tribus testimoniis, sicut tribus testibus, & pios ad fidei sui amoris animaret: & confutaret impios, non patris, sed suo vitio charitatis gratiam non cepisse.

De symbolo apostolorum.

Sermo LVI.

Solicitaret me acerbi partus subita & confusa tempestas, & immatura germinum me pullulamenta turbarent, nisi crebro disruptis temporum moris, & rudi latrocinio, & fractis viscerum claustris, repentina vinēdi lucra quærerēt, & raperent nascituri. Hinc est, quod homo sæpe mensis decimi despicies terminum, septimo mēse angustas primæ domus, & arctas vteri abiicit & deserit mansiones, ut præliator nouus ante se tempus euicisse gaudeat, quam depēdat ipse suā temporibus seruitutē. Et si hoc humanæ licet naturæ, naturæ celestis quid obistere poterit, & diuinæ? Aut quid sanctus spiritus non potest, si hoc potest caro? Aut quomodo gratia superna non efficit, quod fragilitas obrinet & implet humana? Nonne sic Paulus acerbo dolore viā nostrę vexauit, & viscera genitricis, ut celesti turbine, ac tota tēpestate ecclesie præueniret tempora parietis: ut subito, & in via nasceretur, qui erat ad fidē viā gentibus præbiturus: merito se abortiuū nūcupat, & miratur se fuisse natū, qui nouit se nulla cōceptus tēpora pertulisse. Nanque cū adhuc hostis ipse cederet extrinsecus sanctę

Ioan. 3.

Mat. 23.

Rom. 7.

Act. 9.

1. Cor. 13.

matris vterū, & in ipso ortu pignora veneranda collideret, repente sanctū mutatur in germen, qui ipse germinis fuerat ferocissimus persecutor. Eunuchus etiam generatur in via: ut quę castrauerat humana temeritas ad hominis seruitutē, & intra regis aulę inuita castitas collocarat, voluntaria castitas, & votiuā ad celestis aulę gloriā, ad æterni regis promoueret & trāsferret obsequiū. Beatus iste cui datum est, ut palatij infulas nō amitteret, sed mutaret. Hęc dicit ratio filioli, ut vos quos tristes suscepimus ad matris vterū: latissimos perducamus vno, eodēque momento. Audite fidē: orationē discite. Sed quia impediēte tēpore nec nos vobis possumus aperire mysteriū, nec vos nobis potestis solenniter reddere quę traduntur, agite ut & nunc symboli simpliciter verba discatis: & Paschali tempore quo plenius hęc traditur, sacramēti ipsius interiora possitis agnoscere. Accipite quod vultis: quod desideratis inuadite: quia regnū celorum vim patitur: & qui vim faciūt, diripiunt illud: accipite quod vultis, & quod vis potest tollere, gratia largiatur. Ingressus vtrę, ianua salutis, introitus fidei, singularis innocēs, & pura cōfessio perdocetur, dicente propheta. Intrate portas eius in cōfessione. Vnde idē propheta Psal. 99. taliter admonitus, dei in se loquētis auditū mori postulat, dicēs: Aperite mihi portas iustitię, & ingressus in eas cōfitebor domino. Videtis quia non potest cōfiteri, qui non fuerit ingressus hęc domū salutis & fidei, in quam sicut intromittit cōfessio: ita negatio de ea indubitanter excludit. Sed quomodo cōfitendū sit audiamus: Corde, inquit Apostolus, creditur ad iustitiā: ore autē cōfessio fit ad salutē. Et quid crederetur ostēdit: Si credis, inquit, dominū Iesum in corde tuo, & ore cōfessus fueris, saluus eris. Corde creditur ad iustitiā: ore cōfessio fit ad salutē: magnum filioli per hoc fidei nostrę videmus esse compendium, quando inter cor & linguā totum salutis humanę versatur, & geritur sacramētum. Habes homo vnde credere debeas, corde creditur ad iustitiā: habes vnde debeas cōfiteri ore cōfessio fit ad salutē. Et quid dicam? Totum in se habet homo, qui se habet: ipse autem se habet, qui deum habet: Deum vero habet, qui eum suū credit, & confitetur auctorem. Signate vos, Fides quę capitur auditu, corde creditur: ore promittitur ad salutē, in secreto mētis est collocanda: & ipsis est nostri pectoris cōmittenda vitalibus, ne dum chartis, & atramento describitur incautē, nō

Act. 8.

Matt. 11.

Psal. 99.

Psal. 117.

Rom. 10.

referretur credulis ad vitam, sed prodatur perfidis ad ruinā. In te homo custodire debes, quod tibi extra te positum poterit deperire.

In symbolum apostolorum.

Sermo LVII.

Beatus Isaias euangelista non minus, quam propheta, immunda labia se habere, & in medio populi habentis labia immunda se habitare deplorat, dicens: O miser ego, quoniam compunctus sum, quia cam sum homo, & immunda labia habeam: in medio quoque populi habentis labia immunda ego habitem, regem dominum sabaoth vidi oculis meis. Super humano percellitur hic dolore, quia quod de deo sentit & videt, loqui non valet, annunciarē non potest, non potest confiteri. Quantum caro angusta est, animo suo acta sunt labia tantum: lingua tantum brevis est suae mentis interpret. In carne ignis anhelat inclusus, vaporat venas, inflammatur viscera, exstuat in medullis, totaque hominis interna semper incendit, quia quod mentis contemplatur affectu, ore depromere, effundere labiis, lingua distinguere, & in totum non sufficit evaporare sermonē. Hinc est, quod Isaias ubi vidit regem caeli, hoc est Christum, ipsumque esse dominum sabaoth, clara visione conspexit suam. Suique populi labia immunda defleuit: quia sicut illustrat corda, purgat ora, labia emundat Christi confessa diuinitas, ita Christi polluit negata maiestas. Sed quid iste profecerit prophetae gemitus audiamus, Et missus est, inquit, ad me vnus de Seraphim, qui in manu habebat carbonem, quem forcipe tulerat de altari, & tetigit os meum, dicens, Ecce hoc tetigit labia tua: & abstulit iniquitates, & peccata circum purgavit. Non est huius repositi dicere, cur vnus mittitur, & quis sit iste qui mittitur, & quantus est qui carbonem superni ignis sic manu gestat intrepidus, imo sic suo temperat actu, ut prophetae purget labia, non perurat, sed nunc nos etiam toto cordis compungamur affectu: nosque in hac miseria carnis miseros esse fateamur, immunda quoque labia nos habere piis gemitibus defleamus, ut vnus iste de Seraphim legis gratiae forcipe acceptum de superno altari nobis ignitum fidei deferat sacramentum, talique moderamine nostrum tangat ora labiorum, ut iniquitates auferat, peccata depurget, & ora nostra sic in flammā plenae confessionis accendat, ut sit ista salutis adiutor, non doloris. Peramus etiam ut ad corda usque nostra per-

Esai. 6.
Iuxta.
LXX.

ueniat calor iste carbonis, ut de tanta suauitate mysterij, non solum labijs gustum, sed ipsis totam satietatem sensibus, & mente capiamus: & sicut Isaias post emundationem labiorum ineffabilem partum virginis est locutus, dicens, Ecce virgo *Esai. 7.* in utero accipiet, & pariet filium: sic nos passionis sacramentum, & resurrectionis referamus gloriam. *Credo in deum patrem omnipotentem.* In deum vos hodie merito confitemini credidisse, quando deos, deasque sexu dispares, numero confusos, turba populares, viles genere, fama turpes, impietate maximos, primos scelere, crimine singulares ipsis etiam sepulchrorum suorum vultibus accusatos, latamini vos fugisse: quia miseriae doloris, & infelicitatis est, tantos, & tales habuisse seruos, quantos vos, & quales dominos hactenus pertulistis: sed ad vnum viuum, verum, solum, sed non solitarium deum vos peruenisse gaudete, dicendo, *Credo in deum patrem.* Iam confiteatur filium, qui nominat patrem: quia qui vocari pater, pater dici voluit, habere se filium clementer ostendit quem non accepit ex tempore, non genuit in tempore, non suscepit ad tempus. Diuinitas nec initium capit, nec recipit finem, nec admittit posterum, quae non agnoscit occasum. Deus filium non doloribus parturit, sed virtutibus esse manifestat: nec preter se facit quod ex se est, sed generat, dum quod in se est aperit, & reuelat. De patre processit filius, non recessit, nec successurus patri prodiiuit ex patre, sed prodiiuit mansurus semper in patre: Audi Ioan. *Ioan. 1.* nem dicentem, Hoc erat in principio. Et alibi, Quod fuit ab initio. *Ioan. 1.* Quod erat, utique non accessit: quod fuit apparet utique non coepisse. Ego sum, inquit, primus, & ego nouissimus. Qui primus est, non est iste post alterum: qui nouissimus, post se alterum non relinquit: sed ista cum dicit, non excludit patrem, sed in se & patre vniuersa concludit. Sed ea quae ante sunt accedamus. *Et in Christum Iesum filium eius vnicum dominum nostrum.* Sicut reges triumphorum suorum titulis nuncupantur, & subiectarum gentium nominibus conquirunt numerosissima cognomenta: ita Christus honorum suorum titulis nuncupatur: a christmate enim vocatus est Christus, qui diuinitatis vnguentum atri dis iam mortaliū membris pius medicator infudit & ut a christmate Christus, sic Iesus vocatus est a salute, qui ob hoc nos diuino infudit vnguento, ut agris certā salutem, perditis perpetuā redderet sanitatē. *Et in Christum Iesum filium eius vnicum.* Quia & si sunt multi filij per gratiam, iste vnus,

Genes. 2.
Luc. 1.

& singularis est per naturam, *Dominum nostrum*. Qui nos de
tātorum, tam crudeliū, tam turpiū liberatos seruitio domi-
norū, vt nō ad cōditionem pristinā vendieet, sed vt ad per-
petuā libertatem manumittat, inquirat. *Qui natus est de spiritu
sancto*. Ita, & taliter tibi nascitur Christus donec tibi homo
nascedi ordine mutet: vt sit tibi nouus ortus in vita, cui ve-
tustus semper in morte manebat occasus. *Qui natus est de spi-
ritu sancto, ex Maria virgine*. Vbi spiritus generat, virgo partu-
rit, totū diuinū geritur nil humanū: nec vllus infirmitati lo-
cus est, vbi virtus est sociata virtuti: soporatus est Adā, vt de
viro virgo sumeretur: nūc stupuit virgo, vt vir repararetur ex
virgine. Quid sibi de tāto, de tali parta natura poterit vendi-
care, vbi dū videt nouari ordinē suū, tota sua conspiciat iura
mutari, venisse in suā sobolem suū sentit & miratur auctore?
Videatur hoc perfidis vile, magnū est credētibz sacramētū.
Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus. Audis iudicis no-
mē, vt tēpus etiā passionis agnoscas: audis crucifixū, vt nobis
salutē perditam per quod perierat reparatā esse agnoscas: &
vbi videas pēdere credentiū vitā, vbi mors pependerit perfid-
dorū, audis sepulcrum, ne mors putetur illusa. Hoc est diuinā
virtutis insignē, cum mors morte moritur: auctor mortis pro-
prio mucrone trūcatur: prādo capitur sua prāda: infernus vi-
ta dirūpitur deglaciata. *Tertia die resurrexit a mortuis*. Tres dies
sepulturae suae tribus impēdit Christus habitationibus pro-
futuros inferis, terrē, cēlo, instauraturus quā in cēlo sunt: &
quē sunt reparaturus in terra: & quē apud inferos redēptur:
simul vt Trinitatis gratiā tridui sacramēto datā pāderet ho-
minibus ad salutē. *Ascendit in cēlos*. Ascēdit, nō vt se referret in
cēlū, qui semper māsit in cēlo, sed vt te perferret, quē taliter
vincitū absoluit, & subtraxit inferna. Intellige vnde, vbi, ho-
mo per deū sis leuatus, vt esses in cēlestibus stabilis, qui eras
lubricus, ac semper mutabūdus in terra. *Sidet ad dexterā patris*,
Sed suis pater nil habet à sinistris. Confessio nostra non di-
uini confessus loca, sed virtutis assignat indicia: Deus loca
nescit: Diuinitas recipit nil sinistrum. *Inde venturus est iudi-
care viuos, & mortuos*. Esto viuos, mortuos quemadmodum
poterit iudicare? Sed illi viuunt, qui nobis mortui comput-
tantur. Ergo resurrecturos eos consistemini ad iudiciū,
quos infidelitas existimat deperisse: vt qui mortui fuerint, &
qui te perierint viui, pariter suorum reddant actum, viā quē

rationem. *Credo in spiritum sanctum*. Postquam susceptæ carnis
confessus es sacramentum, oportet te deitatem spiritus con-
fiteri: vt Trinitatis vnitas æqua, patris, filii, sancti spiritus, per
omnia, & in omnibus, virtutis integram fidei in nostra con-
fessione custodiat & teneat veritatem. *Sanctam Ecclesiam ca-
tholicam*. Quia neque à capite membra, neque sponsa separa-
tur à sponso: sed dum tali coniunctione spiritus sit vnus, sit
omnia, & in omnibus Deus. Ergo ipse in Deum cōdit, qui in
Deum sanctam Ecclesiam confitetur. *Et remissionem peccatorū*.
Ipse sibi donat veniam, qui sibi peccata per Christū remitti
posse confidit. *Carnis resurrectionem*. Bene credis, si te per Deū
credis resurgere ex morte posse, cui resurgant semper elemē-
ta: sic tempus ex tempore, sic ex nocte dies, sic de sepultura
sua semina, nec tu perire poteris, cum illa reuiuiscāt: nec dif-
ficile est Deo facere de te sene, quod tu facis semper ipse de
semine. *Vitam eternam*. Hęc fides, hoc sacramentum non est
committendum chartis, non scribendum literis, quia chartæ
& literæ magis cauta, quā gratiam proloquuntur: vbi vero
Dei gratia, donatio diuinā cōstitit, ad pactum fides, altitudo
cordis sufficit ad secretum: vt hoc salutis symbolum, hoc vitę
pactum, diuinus arbiter nouerit, testis falsus ignoret. Signate
vos. Ipse autem dominus Deus noster sensus vestros, corda
vestra custodiat: & in his quę pręcepit vobis ipse vobis fau-
tor assisat.

In idem Sermo. LVIII.

Q Vi fidem quærit, rationem non quærit: qui diuinā po-
tulat, seponit humanam: qui Deo genitore nascitur,
transcendit naturam: & tempori nil debet, qui temporis me-
retur auctorem. Ecce pia fidei germina videmus autē nasci
vos velle, quā concepi: autē percipere cæli regnum, quā
ventris angustias sustinere: sic tendere ad patris gaudia, vt
matris trāseat is lāguores: nec putatis abortiuū, quod matu-
rum creditis esse per Christum. Sic Paulus apostolus per fi-
dem maturus nascitur qui se abortiuū clamat esse per tem-
pus. Accipite ergo fidem sola fide: nec quærat is aperiri vobis
ipsius fidei rationem, quā vos ne requireret is intra fidem ve-
stra festinatione elauistis. Ad fidem vos filii hodie fides ve-
stri auctoris inuitat, qui promissionis suæ autē fidem implet,
quā fidem vestrę percipiat sponsonis, & hoc restituit re-
bus humanis, vt olim verbo promiserat per prophetā: Dilata, *Psalm. 80.*

Psa. 80.

Psa. 118.

inquit, os tuum, & adimplebo illud. Hoc est, tu dilata in confessione, & ego illud ipsius confessionis replebo sacramento: & mystico sermone ditabo, & replebo illud toto eloquio celestis arcani. Et te vera filii quicquid audientis, quicquid respondentis obedientia proficitur, hoc donantis & docentis Dei redundat ad gratiam. Accepturi ergo symbolum, hoc est pactum vite, salutis placitum, & inter vos, & Deum fidei insolubile vinculum pectora parate, non chartam: sensum acuite non calamus: & audita non atramento, sed spiritu ministrare describite: quia committi non potest caducis, & corruptibilibus instrumentis eternum, & in celeste secretum, sed in ipsa arca animi, in ipsa bibliotheca interni spiritus est locandum: ne profanus arbiter, ne improbus quod dilaceret diffusor, inueniat: & fiat ad contemnentis & ignorantis ruinam quod confidentis, & credentis donatum est ad salutem: sed dicere tibi propheta, Dilata os tuum, & adimplebo illud: tu respondere possis. In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi. *Credo in Deum patrem omnipotentem. Qui confessus est patrem, confitetur & filium, quia sine filio pater dici non potest: & quia Deo augeri, Deo addi nil potest: semper fuit filius, quia fuit semper & pater: nescit inchoari filius, quia deficere pater nescit: nec crescit genitus, ubi genitor non senescit: aterna, & coeterna patris, & filii substantia non gradibus humanis, sed diuinis est aestimanda virtutibus. In Christum filium eius unicum, dominum nostrum. Christum unctum accipe non communi oleo, sed sancto quo natus est spiritu. Qui natus est de spiritu sancto. Tali natiuitate consecrata est in Deo humanitas, non tali dignatione minorata est in homine deitas. Qui natus est de spiritu sancto ex Maria Virgine, Virginitas Deum credidit, quia non nisi per Deum ipsa virgo esse potuit, & mater. Qui sub Pontio Pilato crucifixus est, & sepultus. Iudicem indicat ut tempus designet: crucifixum memorat, ut passionis conferat qualitatem: & inde fides argumentum diuinæ virtutis & veræ resurrectionis colligat, unde impietas materiam contumeliæ, & occasionem præsumpsit erroris. Crucifixus in cruce, in ædico coram omnibus inimicis, & tota crudelitate spectantibus, & tota acerbitate obseruantibus, mortem suscepit. Sepulturam patitur, ne mortem non adiisse vinceret, sed simulasse ut eluderet, ab impiis iactaretur. Sepultus tertia die resurrexit. Et si in passione nostræ se carnis re-*

ram probauit habuisse substantiam, per trium dierum figuram totam Trinitatis resurgit in gloriam. *Ascendit in celos.* Ascendit nos perferens, non se referens, qui nunquam recessit à cælo. *Sedit ad dexteram patris.* Ordo ibi diuinus est, non humanus: sic à dextris sedet filius, ut pater non sedeat à sinistris vnica & singularis est diuina confessio, ubi superna virtus recipit nil sinistrum. *Inde venturus est iudicare vivos & mortuos.* Desinant homines, desinant hæretici iudicare iudicem suum: sperent veniam, ne incurrant de tali præsumptione sententiam. *Credo in spiritum sanctum.* Nunc perfecta est tua in Trinitate confessio, quando spiritum sanctum vnus cum patre, & filio substantiæ fidei voce confessus est. *Et sanctam Ecclesiam.* Quia sic coniuncta Christo est, ut totam diuinitatis transferatur in gloriam. *Remissionem peccatorum.* Acquire tibi tua fide veniam: quia satis sibi inimicus est, qui hoc sibi dari non credit, quod tota benignitate largissimus promittit indultor. *Carnis resurrectionem.* Crede carnis resurrectionem: quia qui hoc non credit, fidem non habet in prædictis, dicente Apostolo, Si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit. Quos iudicabis, quibus regnabit Deus, si vitæ iudicio, resurrectio non reddiderit quos sæculo mors ademit? *Vitam æternam.* Manifestum est, quia vita æterna ipsa morte moriente succedit.

1. Cor. 15.

In idem.

Sermo LIX.

A Vidisti vocem patris, vocem vocantis audisti, venite filii, venite, venite, quia venit tempus fidei, credulitatis dies, confessionis hora, venite petitores fidei, afferite syncerum pectus, cor mundum, puram vocem, ut quod per nos sermo salutis insinuat, vos sancto capiatu audiat. Fides ex auditu, auditus ex verbo constat. Placitum fidei, pactum gratiæ, salutis symbolum tota simplicitate sensus audire, quatenus illud confessionis tempore, & audire possitis, & reddere: quia istud reddere est habere: diuinum munus qui reddiderit, non amittit. Daturus legem Deus, insit ut populi laurent vestes, laurent corpora sua, totosque se ab omni carnis contagione mundarent, quia appropinquare Deo homo non potest sæpe corporali, mundano squallore pollutus. Lex illa, quæ gratiæ vmbra tenuit, & figuram, purificationem merito querit tantam, tantam merito exigit puritatem. Audituris diuinitatis sacramentum totum, quanta mentis, quanta cor-

poris opus est puritate? Mundemus ergo corda, purificemus corpora, aperiamus oculos, referemus sensum, animæ ianuas patefaciamus totas, ut symbolum quod est fidei pactum, audire, capere, tenere, & in ipso cordis nostri secreto semper feruare possimus. *Credo in Deum patrem omnipotentem.* Credimus in Deum, si negamus Deos, si renunciamus idolis: si diabolum & eius angelos abnegamus. Audi, inquit, Israël, dominus Deus tuus vnus est. Et iterum: Non erunt tibi dii alij aliq, me. *Habebit ergo Deum verum vnum Deum, qui Deum alterum non habebit.* Credimus in Deum, & eundem confitemur patrem, ut eundem semper habuisse filium nos credamus: habuisse autem filium, non conceptum, non inchoatum, non separatum partu, non auctum tempore, non minoratum gradu, non ætatibus immutatum, sed intra æternum genitorem germen permanens in æternum. Ego inquit, in patre, & pater in me est. Audiuimus patrem, credamus filium virtute diuina ordine non humano: arcano Dei, non ratione mundana: non lege sæculi potentia, sed superna. Quod scire licet, discutere non licet: credere cõuenit, nõ conuenit perferutari nam ob hoc omnipotentem Deum diximus, ut Deo impossibile nil putemus. *Et in Iesum Christum filium eius vnicum, dominum nostrum.* Ab vnctione Christus, Iesus vocatus est a salute: quia & vnctio quæ per reges, prophetas, & sacerdotes olim cucurrerat in figuram, in hunc regem regum, sacerdotem sacerdotum, prophetarum prophetam, tota se plenitudine spiritus diuinitatis effudit: ut regnum, & sacerdotiũ, quod per alios premiserat temporaliter, in auctorem ipsum refunderet, & redderet sempiternum. Et Iesus quidem, id est saluator, recte dicitur salus, quia & dedit rebus esse, & idem pereuntibus dat salutem. *Filium eius vnicum.* In se est vnicus filius, qui quod alijs per suam gratiam donat, ipse sibi vnica possidet per naturam. *Dominum nostrum.* Sicut suprà diximus, *dominus Deus, Deus vnus* constat in Christo: quia quicquid est, & deitate, & humanitate Deus vnus est: desit in Christo substantiarũ diuersitas, vbi caro cepit esse quod spiritu, quod homo Deus, quod nostri corporis & deitatis vna maiestas. *Qui natus est de spiritu sancto, ex Maria virgine.* Quid terrenum nascitur, vbi auctore spiritu virgo vocatur in partu? quis nõ diuinum credat, quando quæ peperit nil sensit humanum? Deum mulier virginico portabat in templo: hinc est, quod &

acquisiuit honorem matris, & virginitatis gloriam non amisit. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est, & sepultus.* Nomen iudicis dicimus, ut passionis tempus, ut rei gesta veritas sic patefcat. *Crucifixus est.* Ut quia per lignum mors venerat, rediret vita per lignum. *Et sepultus.* Ut officia tota mortis impleret, ut mors morte moteretur, ut ex illius semine corporis omnis humanorum corporum satio vitalem surgeret, & leuaretur in messem. *Tertia die resurrexit a mortuis.* Ut tribus in diebus Trinitatis beneficium panderetur, ut per triduanum tempus humana trium temporum generatio salueretur, id est, ante legem, in lege, & in gratia. *Ascendit in celos.* Non ut petens, sed ut reperens celos. Nemo ascendit in celum, inquit, nisi de celo descendit. *Sedet ad dexteram patris.* Sed pater non habet ad sinistram. Diuinitatis confessus recipit nil sinistrum. *Sedet ad dexteram patris.* Ut patris deitate vna. *Sedet ad dexteram.* Ne sit minor gradu, posterior ordine, sed patri diuinitate vna, æqua potestate conregnaret. Ego, inquit, & pater vnum sumus. *Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.* Si credimus venturum iudicem, innocentes iudici nos præparemus: iudicem negat esse, aduenire non credit: iudicandum se satis iste diffidit, qui male viuit. Iudicat viuos, iudicat & mortuos, quos utique iudicaturus exuscitat. *Credo in spiritum sanctum.* Hucusque dominicæ natiuitatis, passionis, resurrectionis, ascensionis, aduentus mysteriorum confitentes, ad confessionem sancti spiritus iam venimus: ut sicut in patrem, & filium, in sanctum spiritum sic credatur: ut vnam in Trinitate deitatem, virtutem, gloriam prædicemus. *Et sanctam Ecclesiam, Credimus & Ecclesiam, quam Christi recepit, confirmatam credimus, & confitemur in gloriam.* *Remissionem peccatorum.* In nouum hominem nasciturus, antiqui reatus, peccati veteris quid habebit? cui præterita sibi remissa non credit debita, dubitat percipere se futura. *Carnis resurrectionem.* Crede homo de morte resurgere te posse, quia antequam viueres nil fuisti? aut quare dubitas quod resurgas, cum tibi totum quod in rebus est quotidie sic resurgat? Sol occidit, & resurgit: dies sepelitur, & redit: menses, anni, tempora, fructus, semina, cum transeunt ipsa moriuntur, cum redeunt sua ipsa morte reuiuiscunt: & ut resurrectorum re iungi, & vernaculo instruaris exẽplo, quoties dormis, & vigilas, toties moreris, & resurgis. *Vitam æternam: Amen: Ne-*

cesse est ut qui resurgit, vivat in æternum: quia si in æternum non viveret, non vitæ resurgeret, sed mortis. Signate vos. Hoc spei pactum, hoc salutis placitum, hoc vitæ symbolum, fiant fidei cautionem mens teneat, conservet memoria, ne divinitatis preciosum munus depreciet charta vilis, ne mysterium lucis atrum tenebret atramentum, ne secretum dei habeat indignus & profanus auditor. Si mihi silentium semper vestra charitas sic præberet, ad omnes tractus mei sermonis vester perveniret auditis: sed deus noster & mihi fiduciam dicens, & vobis audiendi desiderium donare dignetur.

In idem.

Sermo LXX.

Matt. 15.

Acto. 8.

Act. 10.

Luc. 23.

Deut. 32.

Iuxta.

LXX.

SI Cananitis mulier clamore subito, repentina fide, iuvante Christo, & quod petebat, accepit: & quod negabatur, extorsit: si Æthiops spado arcanum vitalis lavacri præteriens invenit in via, rapuit in transitu, si Cornelius Centurio antequam intraret baptisma, pervenit ad spiritum, si latro in ipso momento mortis paradysum inuasit, & vitam vobis, in articulo temporis quam queritis, quis negabit? Ex fide ergo accipite fidem: & ut fidei mysterium scire possitis, accessu temporis laborare. Moyses laturus legem, cælum vocat & terram: sacerdos quid innocabit gratiam prolaturus? Ille dixit, attende ad cælum, & loquar: & audiat terra verba ex ore meo: ego dicam, attende deus, loquar: & audiat homo verba ex ore meo. Ille dixit, Expectetur sicut pluvia eloquium meum: & descendat sicut ros verba mea: ego dicam, veniat sicut ros spiritus tuus: & inundet sicut flumen gratia tua: fiatque nunc celestis verbi vnda saliens, in vitam æternam. Ille dixit, quia nomen domini invocavi, date magnificentiam deo nostro: ego dicam, quia fidem invocavi, date credulitatē deo vestro. Et quia nauigia corporum nostrorum quadragesimæ sunt curata ieiunio, necesse est ut placitum fidei, symbolum celestis commercii iam dicamus, quatenus sub certa spe per rota mundi æquora, per infidos sæculi fluctus lucra mansura sæculis conquiramus. Accipite ergo fidem, expectate rem: quia cui fides non præcedit in semine, res ei non sequitur in fructu. Signate vos. Sermo creat auditum, auditus concipit fidem, credulitatem parturit fides, confessionem credulitas nutrit, confessio perpetuam dat salutem. Hinc est, quod meo vestri quoque ore occurrit sic sibi fides, credulitas sic amplectitur se, salus se confessionis osculo sic salutat. *Credo in deum patrem omnipotentem.*

Hæc vox totum Trinitatis fatetur & aperit sacramentum. Deum dicit, non deos, quia unum deum in Trinitate credit Christiana fides, scit patrem, scit filium, scit spiritum sanctum, deos nescit. Divinitas in personis trina est, sed una est in Trinitate divinitas: personis Trinitas distincta est, non est divisa substantiis: deus unus est, sed Trinitate: deus solus est, sed non solitarius: divinitas nec Trinitate dividitur, nec confunditur unitate: hæc sentit fides cum dicit, *Credo in deum.* Mox addidit, *Patrem.* Qui credit patrem esse, filium confiteatur: qui credit patrem & filium, ætates non sentiat: gradus non cogitet, non tempora suspicietur, non conceptum querat, nesciat partum: qui deum credit, divina confessus est, non humana. Sed dicit hæreticus: quomodo pater, si non præcedit: quomodo filius, si non sequitur? quomodo non dat initium qui generat? quomodo quod generatur, principium a generante non sumit? Hoc ratio docet, hoc natura probat. Erras hæretice, hoc habet humana ratio, non habet hoc divina: hoc accipit natura mundi, deitatis non recipit hoc natura: fragilitas humana concipitur, & concipit: parturit, & parturit: generatur, & generat: accipit initium, & dat finem: mortem suscipit, & refundit: & reservat in sobole quicquid suæ conditionis est, & nature. Deus vero pater non genuit in tempore, quia tempus ignorat: non dedit initium, qui initium nescit: non transfudit finem, qui non habet finem: sed sic genuit ex se filium, ut totum quod in se erat, esset: & maneret in filio. Honor geniti, generantis honor est: perfectio geniti, generantis forma est: minoratio geniti reuelat ad generantis iniuriam. Sed hæc audiens, hæretice non dicas quomodo ista sint: dixisti deum: credidisti patrem: omnipotentem confessus es: si dubitas, mentitus es: credo si dicis, quomodo non credis, sed discaris: si putas impossibile, omnipotentiam quam confessus es sustulisti: sed nos qui patrem, & filium, & spiritum sanctum unius maiestatis & gloriæ cōfitemur, fidei dominici corporis iam loquamur. *Et in Iesum Christum filium eius unicum dominum nostrum.* Postquam dei filius sicut pluvia in vellus toto divinitatis vnguento nostram se fudit in carnem, ab vnguento nuncupatus est Christus: & huius nominis exiit solus auctor, qui sic deo superflus est, & infusus, ut homo, deusque esset unus deus. Hoc ergo vnguenti nomen effudit in nos, qui a Christo dicimur Christiani: & in

Canti. 2.

2. Cor. 5.

Matt. 1.
Ioh. 4.

pletum est illud quod cantatur in Canticis Canticorum: Vnguentum effusum est nomen tuum. *Et in Christum Iesum filium eius.* Illud sacramenti nomen est, hoc triumphi: nam sicut à deo victus nomen sortitur ex vngue, ita cum salutem perditam mundo reddidit, à saluando nomen saluatoris assumpsit. Sæpe iam diximus, quod Iesus Hebraicâ lingua dicitur, Saluator dicitur hoc Latina. *Et in Christum Iesum filium eius.* Cuius? utique dei patris: cum dicis ergo in Iesum filium eius, confiteris Iesum qui natus est de Maria dei esse filium. Caue ergo ne amplius scias in Christo quod homo fuit, sed semper quod deus sit confitere: Apostolo sic dicente, Et si nouimus Christum secundum carnem, sed iam nunc non nouimus. *Vnicum dominum nostrum.* Hoc conuenit ad utrumque: quia & vnicus patris est, & vnicus dominus noster est: alij filij, alij domini esse per gratiam perceperunt: solus Christus esse filius, esse dominus habet, & possidet per naturam. *Quis natus est de spiritu sancto ex Maria virgine.* Si iuxta Euangelistam quod in ea natum est, de spiritu sancto est, quia deus spiritus est, hæreticus iam deum natum virgineâ confiteatur ex carne: neque amplius cæleste mysterium, virginis parum, trahat ad conceptum mundi, ad terrene fragilitatis iniuriam. *Quis sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus.* Nomen iudicis audis, ut tempus passionis agnoscas: audis crucifixum, ut ex mortis ignominia magnitudinē sentias charitatis: mortemque quæ per lignum venit, mortificatam scias esse per lignū: & credas maiora tibi esse reddita per crucis arborem, quam perdidisse te per paradisi arborem suspirabas: sepultum dicis, ut veram carnem Christi, mortemque non perfunctoriā probet confessio sepultura: mortem suscepisse & vicisse, i ras se inferos & rediisse, venisse in iura tartari, & tartari iura soluisse, non est fragilitas, sed potestas. Confiteris die tertia resurrexisse, ut intelligas resurrectionem Christi totius Trinitatis fuisse victoriam. Dicis ascendisse in celos, ut cæli dominum credas: ut vnde venerat rediisse fatearis, quia superato diabolo, calcata morte, liberato mundo, super celos triumphat Christus, qui victus putabatur in terris. Clamas, *Sedet ad dexteram patris.* Ut quia patris & filii vna est deitas, par potestas, in cælesti consessu nulla sit sinistra sessionis iniuria. *Inde venturus est iudicare vivos & mortuos.* Quia veniente Christo resurgent mortui, sistuntur viui, ut pariter causas reddant de suorum ra-

etione factorum. Et quia dominici corporis iam diximus sacramentum, ad confitendum deitatem spiritus perueniamus. *Credimus in spiritum sanctum.* Quem deum nobis inclamat vox diuina: cum dicit, *Quia deus spiritus est.* *Credimus in sanctum Ioh. 4. Psal. 31.* Quem propheta cooperatorem patris & filii sic decantat, Verbo domini cæli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum. Totus deus, totaque dei virtus est, qui creator cælestium probatur esse virtutum. *Credimus sanctam ecclesiam.* Quam sic in se suscepit Christus, ut eam diuinitatis suæ faceret esse consortem. *Credimus remissionem peccatorum.* Quia qui per Christum & ecclesiam in nouum hominem fuerit natus, veteris delicti nil habebit. *Credimus carnis resurrectionem.* Ut credamus passionis, mortis, resurrectionis Christi hanc fuisse causam, ut nos resurgeremus ex mortuis. Resurget caro, resurget, ut ipsi sumus, ut agnitio maneat personarum, ut & martyr de persecutoris poena lætitiā sumat, & persecutor sumat de martyris honore supplicium. *Credimus vitam æternā.* Quia post resurrectionem nec bonorum finis est, nec malorum. Signate vos. Fidē quam credimus & docemus, non amento, sed spiritu, committamus pectori, non chartæ: demus memoriæ, nō libro, ne diuinum munus violentes humanæ, ne cæleste secretum arbitet prophanus assumat: ne quod est credentibus ad vitam, existat perfidis ad ruinam. Sol lip-pientibus oculis nō lucem tribuit, sed tenebras: vinum vires febrientium non reparat, sed enervat: sine medico vitæ poculum sit lethale, sic perfidis perniciosum est sine fide fidei sacramentum. Sicut dicit Apostolus, capiat fides ex auditu: *Rom. 10.* auditus autem capiat ex verbo, & vitæ placitum, patrum fidei, lex salutis non hæreat morituris, sed viuis sensibus affigatur.

In idem.

Sermo LXI.

Nisi me solaretur beati Pauli subita & inopinata conversio, vix crederem tam facile vos de terrena labe in cælestem posse gloriam commutari. Illum nanque de persecutore mox Apostolum præstitit repentina confessio, & ecclesiæ dedit insignem magistrum, quem furentem Christiani nominis inuenerat vastatorem. Nec minus animat me illius spadonis exemplum, quem fides antè rapuit ad gratiam, quam curius ad Indiam, domumque reuocaret. Accedit illud *Luc. 23.* etiā latronis mirabile documentū, qui nūc rapuit paradisum,

quando latrocinij sui pœnas est appensus, vt solueret. Vnde nos filiolij, quia sic tempus vestræ regenerationis apratis, vt neque nos possim⁹ dicere quod necesse est, neque vos possitis quod oportet audire, fidem fidei committentes tradimus breuiter, quod latius commendare non possumus. Nā quem admodum exponentibus nobis potestis cognoscere symboli sacramentum, qui ipsum symbolum memoria capere vix valetis? Hoc monemus solum, ne quis cōmittat literis, quod est cordi mandaturus vt credat: Apostolo sic monente, Corde creditur ad iustitiā, ore autem confessio fit ad salutē. Auditi formam fidei, credulitatis normam, confessionis ordinem, parate simul corporis & cordis auditum. Sicut fons ore angusto manēs magnis fluuiorum laticibus ampliatur, sic fides symboli breuiato sermone credulitatis latissimos dat meatus. Et sicut radix altē fixa in excelsū germē se protēdit, fides sic radicata pectoris in profundo in excelsū credulitatis cacumē attollitur. Ergo de cordibus vestris expurgate perfidiam cœnū, vt pura per vos fidei fluentia percurrant: incredulitatis fruteta in vobis radicitus amputate, vt excrescant ad alia credulitatis vestrę robusta plantaria. Et quia audire Apostolo, corde creditur ad iustitiam, ore confessio fit ad salutem, in confessionis vocem modo date quod iam corde creditis. *Credo in deum patrem omnipotentem. Qui credit in deum, deum discutere non præsumat: Deus quod sit, sufficit scire: qui requirit vnde sit, quantus sit deus, deus quid sit, hic nescit: sol importunum tenebrat aspectum, ad deum inaccessus excatur accessus: Deum qui vult videre, visionis eius discat tenere mensuram: Deum suum qui vult scire, nesciat gentium deo: qui deos dicit, contradicit deo: Seruire vni libertas est, captiuitas multis. Quem deum confessus es, crede patrem: vt credens patrem, esse filium discas: dicens filium, genitum cognoscas esse de patre: cognoscens de patre genitum, quomodo sit genitus non requiras: quia dixisti, *Credo in deum patrem omnipotentem. Omnipotens potest omnia, & si omnia potest quod in se, ex se, & semper secum habeat filium quis negabit? Generatio dei initium non habet, nescit finem, non admittit excessum: quando in genitore genitus permanet, & in genitore genitus permanere persistit: dicente ipso domino, Ego in patre, & pater in me est. Ego & pater vnum sumus. Confessus es patrem, confessus es filium, cōfess-**

Rom. 10.

Rom. 10.

Gal. 19.

Rom. 10.

sus es

Ius es diuinitatis arcanum, confitere incarnationis dominicę sacramentum. *Et in Christum Iesum filium eius. Christus à superno vocatur vnguento: est enim tota plenitudine diuinitatis infusus: Iesus nomen est à salute, quod nomen omne quod in cœlo, quod in inferno est, tremens, genuflexum, sum-* *Philip. 2.* *misso vertice confitetur. Et in Christum Iesum filium eius unicum dominum nostrum. Vt patris & filii, est nobis vna deitas, ita dominatio vna sit nobis. Qui natus est de spiritu sancto ex Maria virgine. Spiritus & virgo copula terrena non est, caeleste sed est secretum: hinc est, quod nascitur est diuinum. Ergo quod natus est, confitendum est: quomodo natus est, tacendum est: quia quod secretum est, sciri non potest: quod clausum est, nescit aperiri: quod singulare est, non refertur exemplo. Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus. Iudicis nomen audis, ne tempus ignores: Crucifixum audis, vt tibi mortis qualitas innotescat: & intelligas quid impenderit tibi, qui propter te pœnam tantæ mortis excepit. Audis sepultum, vt scias mortem non fuisse perfunctoriam, sed veracem. Mori nolle est timoris humani, diuinæ virtutis est surrexisse de morte: hic ergo nō offendat mortis auditus, vbi resurrectionis gloria abscondit mortis iniuriam. Tertia die resurrexit. Quia hominis est quod moritur: Trinitatis est quod resurgit. Ascendit in celos. Hominem ferens illò, vbi semper mansit. Sedet ad dexteram patris. Ad dexteram sedet, quia habet deitas nil finistrum. Inde venturus est iudicare viuos & mortuos. Iudicabit viuos & mortuos, quia resurgent ad iudicium, qui non putantur esse post mortem, quos gentilitas existimat periisse cum scœulo. *Credo in spiritum sanctum. Vt in patre & filio, & spiritu sancto vnā credas & intelligas esse deitatem. Credo sanctam ecclesiam. Vt confitearis ecclesiam Christi spōsam in perpetua Christi societate mansuram. Credo remissionem peccatorū. Carnis resurrectionē. Qui remissionem peccatorum, qui carnis resurrectionem non credit, aufert veniam sibi, ipse sibi subtrahit vitam. Quod audistis & credidistis, quod cōfessi estis, cor habeat, memoria teneat, charta nesciat, scriptor ignoret, ne sacramentum fidei diuolgetur in publicum, ne ad infidelem fidei deriuetur arcanum. Deus qui vobis sacramentum fidei & audire dedit, & credere, ipse vos æternam peruenire faciat ad salutem.**

Nutritor pius nisi totus fuerit reductus in paruulū, nūquam paruulum perfectum perducit in virum: denique tunc vocem tenuat, verba ponit, agit nutribus, sensus seponit, infirmat viscera, abiicit vires, membra dissoluit, gressum tardat, gestit non ambulare, sed repere: ridere simulat, timere fingit, flere mentitur, quia est in illo mendacium pietas, desipuisse prudentia est, est infirmitas virtus. Hoc reor beatum Paulum fecisse: cum dicit, Factus sum paruulus in medio vestri, tāquam si nutrix foueat filios suos. Sed forte aliquis stupeat, cum videat nutriculum ista facientem: non irridet si est parens, si pater est non miratur: hoc stultitiam dicere nō potest qui scit amare. Vnde vos iam patres, iam fortes, iam prudentes deprecor, vt me patiamini paruulis domini mei dependere debitæ nutritionis obsequia & blandimentis hodie magis congrua, quā peritæ verba depromere: non quadrare, sed liquare sermones: & eos adhuc teneris faucibus in modum lactis effundere: docente Apostolo, Lac vobis potū dedi, non escam, mutare voces, amare varios affectus: & quid plura? mente, corde, corpore, imbecillis paruulorum mentibus occupari. Sed iam vos ecclesiæ pia germina prophetico sermone compello, Venite filii, audite me: imō per me, & per meam vocem, iussa veri genitoris audite: quia vos meo ore deus vocat. Venite filii: quo venite? & ad quid? Timorem domini, inquit, docebo vos. Et quis veniat ad timorem? ille qui vult vitam, ille qui cupit videre dies bonos: ille qui vult bonum facere, fugere malū: ille qui post carnis & spiritus conflictum quietem diuine pacis desiderat obtinere. Venite filii, audite me: timorem domini, inquit, docebo vos. Quis est homo qui vult vitam, & cupit dies videre bonos? prohibe linguā tuā à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Sicut autem vitiant crimina cōscientiam, sic dolus labia polluit, linguam maledicta contaminant: ac sic deo confiteri non potest labiis inquinatus & lingua. Et quia corde creditur ad iustitiā, ore confessio fit ad salutem, sanctificate corda, mundate labia, iustificatē linguā, vt vox fidei baiula de puro pectore toto sanctitatis procedat exemplo. Signate vos. Placidum vel pactum, quod lucris spes venientis continet: vel futuri, symbolum nuacupari contractu etiam docemur humano: quod tamen symbolum inter duos firmitat semper germinata con-

1. Thes. 2.

2. Cor. 3.

Psal. 33.

Rom. 10.

scriptio, & in stipulatione cautum reddit humana cautela, ne cui sutrepāt, ne quem decipiat perfidia contractibus semper inimica: sed hoc inter homines, inter quos fraus, aut à quo facta est, aut cui facta est semper lādīt: inter deum verō & homines symbolum fidei sola fide firmatur: non literæ, sed spiritui creditur: & mandatur cordi, non chartæ: quia diuinum creditum humana non indiget cautione. Deus facere fraudem nescit, pati non potest: quia non excluditur tempore, non ætate vincitur: occultatione non fallitur, videt abscondita, furata tener, negata possidet. Deo salua est ratio sua semper, quia ille quod credidit vbi pereat non est: ac sic homini, non deo, neganti perit, non perit sceneranti. Sed dicis, qui falli nō potest, quid est quod exigit placitum? quid symbolum quærit? Quærit ille propter te, non propter se: non quia ille dubitat, sed vt tu credas: quærit symbolum, quia qui ad tuam sortem venit, ad tuum non dedignatur venire contractum: quærit symbolum, quia qui cum totum semper ipse commodat vult deberi: quærit symbolum, quia te modo non ad rem reuocat, sed ad fidem: & per placitum præsens futurum pertrahit & inuitat ad lucrum. Hoc Apostolus commemorat, cum dicit, Ex fide in fidem. Et alibi, Iustus ex fide viu- Rom. 1.
uit. Nemo ergo immemor symboli sit: nemo inniti cū deo Heb. 10.
placiti sit oblitus: nemo cum fidem modo suscepit, rem requirat: cum ad spem venerit, quare non mox sperata percipiat conqueratur. Audī Apostolum dicentem, Spe salui facti sumus: spes autem quæ videtur, non est spes: quod enim videt Rom. 8.
quis, quid sperat? si autem quod non videmus speramus, patientiam expectamus. Spes ad futura rēdir, fides ad promissā transmittit: cum res venerint, aduenerint & promissā, spes desinit, fides cessat. Dulcis est epistola, sed vsque dum veniat ipse qui misit: necessarium chirographum, sed vsque ad debiti redditionem: grati flores, sed vsque dum veniatur ad poma, sed præsentia epistolam delet, rumpit solutio cautionem, flores consumuntur à pomis: & ideo te superni patris filium, hæredem dei, cohæredem Christi, participem regni celestis, confessorem diuini iudicis, cæli incolam, paradisi possessorem, modo designatum te fide noueris: modo spe, non renoueris te promorum. Et ideo suscipite fidem, tenere spē, dicite symbolū: vt ad rem & ad illa valeatis bona quæ prædimus peruenire. Signate vos. Hodie homo representata est

164.
Rom. 9.

164

D. PETRI CHRYSOLOGI

deo anima tua. *Credo in deum.* Que diu ante dicebat deum, sed nesciebat: vocabat deum, sed ignorabat: ignorabat utique, quem taliter per lapides & ligna requirebat: dicat ergo modo, dicat, *Credo in deum patrem omnipotentem.* Quæ diu cum videret lapides, cui crederet non videbat: sed est verè deus, qui te præstitit non videndo videre, quem videndo dii gentium fecerant non videre. Audi dicentem dominum, In iudicium veni in hunc mundum, ut qui non vident, videant: & videntes, cæci fiant. *Credo in deum patrem.* Inest deo pietas, est in deo semper affectio, paternitas permanet apud illum: semper ergo filium fuisse credas, ne patrem semper non fuisse blasphemus. Sed dicis, si genuit, quomodo semper habuit: quomodo genuit? Qui interrogas, fidem denegas quam fateris, credo dixisti: si credis, unde venit quomodo? quomodo sermo dubitantis est, non credentis. Credo, dixisti, in deum patrem omnipotentem: si est quod non potest, omnipotens non est: sed tu illum genuisse ex aliquo filium putas, quem totum fecisse confiteris ex nihilo: ex aliquo utique si ex tēpore quòd si pater tempus nō capit, filius initium nescit. Sed quā miserum, ut tu illum facias temporalem, qui te præstitit sempiternum. Non ergo conceptione temporum, non passione viscerum, sed pater filium generat nobis dum renecat. *Et in Christum Iesum filium eius unicum dominum nostrum.* Attende homo quā reuerentia tibi fides insinuat & traditur: audi patrem, ut sentias, intelligas, credas, nō discas filium: & quia est, confitearis: non unde, & quando, & quomodo sit, temerarius perscrutator inquiras. Hinc est quòd tibi cælestis sermo ut annunciet patrem, mox te ad Christum, ad Iesum, ad filium, ad unicum dominum nostrum tota mēte transmittit, ut cū videris eius quæ sunt humana te nec assequi posse, nec æstimare, nec capere, non audeas eius quæ sunt diuina contingere. *Quia natus est de spiritu sancto ex Maria virgine.* Age homo, si tamen homo, progredere corde tuo, confurge mēte tua, dilatare sensibus tuis, arripe ingenii tui acumina, excita scientiæ tuæ vires: quicquid in rerationis est exuscita, examina, discute, perscrutare: & tunc stupenti mundo solus aperit quid est, quod spiritus generat: Virgo concipit, Virgo parit, permanet Virgo post partum: quemadmodum sit Verbū caro, Deus homo, homo transfertur in deum: quemadmodum cunabula capiunt, quem non capit cōlum: quemadmodum

SERMO LXII.

165

portatur humeris, orbem qui sustinet totum, quare ipse qui fecit omnia, instituit vniuersa cuncta moderatur, de te nasci, à te regi voluit, instituit nutrirī, ut te parēte viueret, cui ante despexerat seruitorem: & si hoc potueris de reposito diuinitatis attingere & proferre de deitatis arcano, tunc interius accede, ascende altius, licentius intueri: & tunc patris tēpora, initia filii, explorator nouus, singularis inuētor, proditor diuinitatis expone: esto maior Isaia, qui dixit, Sicut ouis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tūdente se sine voce, sic non aperuit os suum: in humilitate iudicium eius ablatum est, generationem eius quis enarrabit? Cuius? huius generationem qui sicut ouis ad occisionem ductus est. Si Christi humana generatio exiit, si diuina: & si ut generatur narrari non potest, quæ te homo vnda, qui te fluctus: ad istud naufragium pertulerunt? qui te spiritus per aëra volitare impulit ad ruinam? Pater, filius, & spiritus sanctus. vna deitas, vna virtus, vna sempiternitas, maiestas vna: quicquid autem filius minoratur, accipit, nescit, mei est corporis, nō substantiæ suæ. Aut miraris homo, quia patrem vocat in cælo, qui matrē habere dignatur in terra? *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus.* Quare homo, qui in se æqualis est patri, hoc solum quod in te minor esse voluit accusas? quem audis sedente Pilato astare, cognoscente Pilato iudicari: quare hoc solum accipis, addici accusantibus criminosis? reo pronunciantē damnari? Sed ille de carne tua nasci voluit, tuis voluit vberibus occupari, iacere in tuo pectore, tuis voluit humeris baiulari, qui semper à te amari voluit, non timeri. Require quid in lege mandauerit primum, & quid in gratiam quæserit, tunc videbis. Interrogatus dominus, sicut Euangelista dixit: quod esset mandatum in lege primum, ait, Diliges dominū deum *Matt. 22.* tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mēte tua: hinc est quod ad cor tuum venit, & ad mentem tuam, quia animo, corde, corpore à te ab initio diligere perquisiuit. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus.* Hucusque Iudæus, sequitur hæreticus: expectet ad priora illorum, nullus accedat, quia Christi pascuntur & saginātur iniuriis: sed vos filioli audite, ut post passionem mortis, sepulturæ mœrorem resurrectionis gaudiis effugeris. *Tertia die resurrexistis.* Ut esset nostri corporis resurrectio, virtus, gratia, beneficium Trinitatis. *Ascendit in celos.* Per me, qui per se nunquam defuit cæ-

10. Sedet ad dexteram patris. Diuinæ virtutis ordine, non honoris homani. Diximus, sic filius à dextris sedet, ut nunquam pater sedeat à sinistris. Inde venturus est iudicare vivos & mortuos. Et quid debet iudici mors? hinc est quod resurgit, ut debeat. Credo in spiritum sanctum. Hunc in quem credit, negat: qui spiritum sanctum negat. In sanctam ecclesiam. Quia ecclesia in Christo, & in ecclesia Christus est: qui ergo ecclesiam facitur, in ecclesiam se confessus est credidisse. Remissionem peccatorum. Da tibi homo veniam tu credendo, qui ad omnia peccata dilapsus es desperando. Carnis resurrectionem. Hoc est totū fidei documentum: si carnem quæ corrupta est, quæ putrefacta est, quæ periit, per deum resurgere, repaginari, ridere posse credas, quem posse omnia, quando omnipotentem confessus es, tunc iurasti. Vitam æternam. Bene addidit vitam æternam, ut se resurrexerit credere, qui resurget per ipsum, qui cum deo patre & spiritu sancto vivit & regnat, nunc & semper, & per immortalia sæcula sæculorum. Amen.

De Lazaro à mortuis suscitato. Sermo LXIII.

Post apostolicam lectionem cupientibus nobis ad Evangelicas redire virtutes, mox Lazarus ab inferis reuersus occurrit, apportans vincendæ mortis formam, deferens resurrectionis exemplum. Si ergo placet, priusquam ingrediamur pelagus lectionis, priusquam aggrediamur questionum fluctus, antequam facti talis altitudinē penetremus, resurrectionis tantum contemplemur aspectum: quia hoc signum videmus esse signorum, virtutum cernimus esse virtutem, mirabilem esse misericordiam peruidemus. Suscitauerat dominus filiam Iairi principis synagogæ, sed adhuc funere calente, sed adhuc mediante morte, corpore adhuc præsentem, adhuc inter homines hominē morante, adhuc viante spiritu, adhuc anima claustra tartari nesciente: ac ne multis, sic mortuæ vitam reddidit, ut ius maneret inferni. Suscitauit & vnicuique matris: sed sic, ut retineret pheretrum, ut anticiparet sepulchrum, ut corruptionem suspenderet & præueniret fetorem: ut ante mortuo vitam redderet, quam tota mortuus iura mortis intraret: circa Lazarum verò quod geritur, totum singulare est: cuius mors, cuius resurrectio commune nil habet cum prædictis: quem circa & vis tota mortis impleta est, & forma resurrectionis plena resplendet: audeo, & dico totum

Marc. 8.

Luc. 7.

rapuisse resurrectionis dominicæ sacramentum, triduanus ab inferis Lazarus si redisset: nam Christus rediit triduanus ut dominus, Lazarus reuocatur quadriduanus ut seruus. Sed ad probanda quæ diximus, iam prælibemus aliqua lectionis. Miserunt, inquit, sorores eius ad dominum dicentes, Domine, ecce quæ Ioan. 11. amas infirmatur. Sic dicentes affectum pulsat, interpellant amorem, conueniunt charitatem, necessitudinem necessitudine gestiunt submouere: sed Christus cui plus est mortem vincere, quam remouere languorem: cuius amare illud est, non ut dilectum alleuet, sed ab inferis ut reducat: disiecto non languoris medicinam, sed resurrectionis gloriam mox parauit: denique, Ut audiuit infirmari Lazarum, sicut dicit euangelista, mansit in eodem loco duobus diebus. Videtis quemadmodum dat locum morti licentiam dat sepulchro, corruptioni posse permittit: negat nil putredini, nil fetori: atque ut tartarus rapiat, trahat, habeat, admittit: atque agit ut humana spes tota pereat, & tota vis mundanæ desperationis accedat: quatenus quod facturus est diuinum sit non humanum. Tantum autem in loco expectatione mortis residet, ut & mortuum ipse nunciet: & tunc ad Lazarum denunciet se venire, Ait enim, Lazarus mortuus est, & gaudeo. Hoc est amasse: gaudebat Christus, quia mæror mortis vertendus mox erat resurrectionis in gaudium. Et gaudeo propter vos. Quare propter vos? quia in morte & resurrectione Lazari, figura tota mortis & resurrectionis dominicæ pingebatur: & quod erat secuturum mox in domino, iam præcedebat in seruo. Dicebat semel, & iterum discipulis suis, Ecce ascendimus Hierosolimam, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum & scribis: & eodem nabunt eum morte, & tradent eum gentibus ad deludendum & flagellandum, & ad crucifigendum: & ista dicens, videbat eos fieri satis dubios, satis tristes, satis consolationis extorres: & nouerat eos ita opprimendos esse ipso pondere passionis, ut nihil in eis ex vita, nihil in eis ex fide, nihil in eis remanere posset ex luce: sed tota penè perfidie nocte fuscados. Et ideo mortem Lazari vsque ad quadriduanum tempus protendit, vsque ad fetorem præualere permittit, ut discipuli dubium non haberent, posse dominum post triduum adhuc recentem surgere, cum seruum vidissent post quadriduanum surgere iam ferentem: & crederent illum facile posse sibi vitam reddere, qui aliam taliter renocarat ad vitam. Hinc est quod

Mat. 20.

dici, *Gaudes propter vos, ut credatis.* Necessse ergo erat, ut & mors Lazari cum Lazaro & discipulorum fides confurgeret cum sepulto. *Quoniam non eram ibi.* Et erat locus ubi non erat Christus? & quomodo non erat ibi, unde mortuum Lazarum discipulis nuntiabat? Fratres, erat ibi Christus deus, sed ibi non erat homo Christus: erat ibi Christus deus cum moreretur Lazarus, sed tunc ad mortuum venturus erat Christus, quando erat mortuus Christus dominus subiturus: dicebat itaque, *Quoniam non eram ibi.* Hoc est in morte, in sepulchro, in inferno, ubi per me, & meam mortem potestas tota mortis est subruenda. *Martha, inquit, ut audiuit quia Iesus venit, occurrit illi, dicens, Domine, si hic fuisses, frater meus non fuisset mortuus.* Mulier, & deum confiteris & dicis, si hic fuisses? Deum nec absentant loca, nec tempora representant. Non moreretur Lazarus si dominus fuisset ibi, qui erat ibi, sed si in paradiso tu mulier non fuisses: mulier tu quaesisti lachrymas, tu inuenisti gemitus: tu mortem gulæ precio comparasti, & accusas absentiam dei, quando causam mortis fuisse tuam presentiam non recusas? Mors quando à te prouisa est tunc lamentandi materia fuit: nunc verò facta est virtutis occasio, quia tunc ad poenam peccantis data est, nunc permissa est resuscitantis ad gloriam: tunc tartarus inuenit hominem, nunc amittit. Sed iam quare per fidem mulier, quod per perfidiam perdidisti. *Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus: sed ex nunc scio, quia quaecumque petieris à deo, dabit tibi deus.* Hæc mulier non credit, sed credere conatur, cuius crudelitatem incredulitas confundit. *Quaecumque petieris à deo, dabit tibi deus.* Deus ex se dat, non à se petit. Quid affers moras mulier supplicandi, cum iam prestaturus assistat? Mulier, index ipse est, quem tu desideras aduocatum: in hoc dantis potestas est, non necessitas est rogantis. *Scio, inquit, quia quaecumque petieris à deo, dabit tibi deus.* Mulier hoc credere, non est credere: hoc scire, nescire est: Probauit hoc Apostolus, quia homo quando se putat aliquid scire, tunc nescit. Sed iam quid dominus responderit audiamus. *Resurgit frater tuus.* Et mulier, *Scio, quia resurget in resurrectione in nouissimo die.* Martha iterum scis quod nescis: scis, quia in nouissimo die possit resurgere frater tuus: sed quod & hic possit nescis: aut fortè deus qui tunc potest suscitare omnes, vnum modo mortuum non potest suscitare? Potest, potest deus susci-

1. Corin. 13.

tare ad temporale signum mortuum vnum, qui tunc omnes mortuos ad vitam perpetuam suscitabit. *Scio quaecumque petieris à deo, dabit tibi deus: & scio, quia resurget in resurrectione in nouissimo die.* Martha, ante te est resurrectio quam tam longè mittis. *Ego sum, inquit, resurrectio.* Et quid est ego sum resurrectio? & non ego resuscito? quid est, quia suscepit hominem, suscepit mortem, ut qui resuscitat iubendo vnum resurgendo in se resuscitet omnes: & quibus Adam puteus mortis extitit, his vitæ fons Christus existat: & impleatur illud Apostoli, Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. *Ego sum, inquit, resurrectio & vita: qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, uiuet: & omnis qui uiuit & credit in me, non morietur in æternum: credis hoc?* Et mulier, *Utiq; domine, ego credidi, & credo, quia tu es Christus filius Dei uiui, qui in hunc mundum uenisti.* Qui ad Lazarum uenerat, quid sic occupatur in Martha? quid: ut ante ista in fide surgeret, quam ille resuscitaretur in carne. Sic facit qui & uiuis & mortuis consulturus aduenit, nec pertimescit faciendi moras, penes quem facti & effectus permanet & potestas. Fratres, patimini hodie differri verbum, si desideratis audire latius quæ sequuntur.

De eodem,

Sermo. LXIII.

Singula scripturæ uerba si libris singulis mandarentur, nec sic mysteria quæ in ipsis sunt audientibus perlucere: & quid faciet subitus & breuis sermo, qui in modum fulguris, priusquam illustret oculos, iam refugit: nec dat lucem uidentibus, sed pauorem? Orate ergo, ut quia in sæculi obscuritate versamur, & in carne positi noctis tempus agimus, non diei, lucernam nobis uerbi sui Christus accendat, qua præuia mysterij cælestis ingrediamur obscura: & gradu lento perueniamus ad scientiæ diuinæ quantam possumus charitatem: sicut illi Magi, qui mentis suæ oculos merientes, non audent splendore solis, aut diuinæ se committere claritati, sed nocte tenerum stellæ lumen tenerioribus oculis asfumentes, ad cubile Christum tenerrimum perueniunt. Sed iam sicut promissimus, Euangelicæ lectionis quod superest, exequemur. *Martha, inquit, ut audiuit quia Iesus uenit, occurrit illi.* Sic feruus non fuit, non proximus, non amicus, certe qui aderat consolator, ut mulier sola medias per turbas, per castrum totum, extra ciuitatem, & lucis tempore, uenienti occurreret

Mat. 2.

Ioan. 11.

saluatori? Frates, in his personis non causæ currunt, sed sacramenta signantur. Mulier currit pro morte, quæ cucurrit ad mortem: festinat ad veniam, quæ festinauit ad culpam: ad redemptorem piæ peruenit, seductor pessimus quam præuenit: resurrectionem quærit, quæ quæsiuit ruinam: & ipsa quæ mortem viro attulit, vt vitam viro referat, hæc anhelat. Hinc est quod in loco Christus restitit: expectauit Christus, quod non intrauit turbas, quod non contendit ad domum, quod non ad sepulchrum diuertit, quod non ad Lazarum propter quem venerat festinauit: sed mulierem sustinet, mulierem remoratur, mulierem primam suscepit, quam primam suasor infecit: à muliere perfidiam fugat, ad mulierem reuocat fidem: vt quæ fuit perditionis obsequium, salutis eadem sit ministra: & sit tandem per deum viuentium mater, quæ per diabolum diu mater exitiit mortuorum. Et quia mulier fuerat mali caput, causam mortis agit, vt antè crimen diluat, quàm veniam largiatur: antè causam tollat, quàm sententiā soluat: & cauet ne vir mulierem, per quam semel deceptus est, participem refugeret ad vitam: ac ne multis periisset mulier, si antè ad virum Christus domus peruenisset. Hinc est frates, quod per mulierem nascitur Christus: hinc est quod virum mulier semper ventris sui suscitatur de sepulchro: vt doloribus reuocet, quem depulit blandimentis: vt flendo repararet, quem perdidit manducando. Denique vbi Martha confessæ est Christo, & quicquid suæ culpæ non in persona mulieris pia confessione deleuit, mittitur ad Mariam, quia si ne Maria nec fugari mors poterat, nec vita poterat reparari. Veniat Maria, veniat materni nominis baiula, vt videat homo Christum, virginalis vteri habitasse secretum: quatenus prodeant ab infetis mortui, mortui exeant de sepulchris. *Iesus, inquit, videns Mariam plorantem, & Iudeos qui cum ea venerant plorantes, fremuit spiritu, & turbauit seipsum: & dixit, Vbi posuistis illum? Responderunt, Domine, veni & vide, & lachrymans est Iesus. Plorat Maria, plorat Iudæi, plorat & Christus: putatque simili cōpassione: Esto, quod Maria soror fleret: quia nec fratrem retinere potuit, nec morti potuit obuiare: quæ licet esset de resurrectione secura, destituit tamen solarij præsentis, mora absentiae tam longæ, tristitia diutina separationis non potuit non deslere: simul quia tam trux, tam funera, tam crudelissima imago mortis, quamuis fidelem metem nō*

potuit non tangere, non mouere: flebant Iudæi & conditionis suæ memores, & futura vitæ desperatione possessi. Mors cum suis viuētibz sit amara, satis turbat ipso exitu, plus cōturbat exemplo mortuum quotiens quis viderit, toriens se morti eiulat delinatum. Sic de morte non potest non dolere mortalis. Quid horum Christus? & si nihil horum, quare flebat? certe ipse qui dixerat, Lazarus mortuus est, & gaudeo: de quo gaudet mortuo, ipsum cum resuscitat tunc lamentatur: qui cum amittit, non flet: cum recipit, tunc deplorat: tunc fundit mortales lachrymas, vitæ spiritu eū refundit. Frates, habet hoc natura corporis humani, vt producat lachrymas vis gaudij, vis mœoris. Quoties enim viscera, aut lētitie, aut tristitiæ nimio arctantur impulsu, oculi in lachrymas mox erumpunt. Hinc est quod Christus non dolores mortis, sed illius lēritiæ recordatione lachrymauit: qui voce sua, voce vna, omnes est mortuos perpetuā suscitaturus ad vitā. Fremitu spiritu, & tota se viscerum commotione conturbat, quia adhuc solum Lazarum, & non iam omnes mortuos suscitabat. Quis ergo ex humana infirmitate existimet hic fleuisse Christum, cum cælestis pater luxuriosum filium non quando abiit, sed quando recepit tunc deplorat: Christus recipiēs fleuit Lazarum, non amittens: denique non quando plorantes videt, tūc plorat Christus, sed quādo interrogat: & in respondentibus videt fidei nil manere, dixerat, *Vbi posuistis eum? At illi responderunt, Domine, veni & vide.* Putauerunt eum nescire vbi positus esset in terra, qui sciebat vbi illum tartara dira retinerent. Ille sic interrogans exigebat, fidē, sciētiam porrigebat, vt astantes scirēt quod mors, quod sepulchrum, quod corruptio, quod putredo, quod fœtor nō ex conditione dei, sed ex delicto hominis hominibus accedisset. Nam eū dicit, vbi posuistis eū, mulieres increpat, mulieres arguit hoc est, quem ego posui in paradiso, in regionē vitæ, ecce vos vbi posuistis eū. Sed & Iudæi ad ignorantia requirentis respōdebant, *Domine, veni & vide.* Quid: illum inbere mori: quid? inbere illū inferis crederent, qui credebant eum quod erat in oculis nō videre? qui de lachrymis eius taliter disputabant? *Qui potuit aperire cæci oculos, quomodo facere non potuit, vt & hic non moreretur? Potuit facere vt non moreretur, sed mori permisit is qui mortuum ad suam gloriam voluit suscitare: permisit ad inferna descendere, vt appareret deus ab inferis hominem cum*

reducit. Sed Iudæi parebūt corda vestra obstructiora inferis, viscera vestra duriora mortuis, oculi vestri tetiores sepulchris, cum vox quæ patescit tartara, vestra non patefecit arcana: cum iussio quæ exuscitat mortuum, mentes vestras non suscitavit: cum lux quæ illustrat sepulchrum, vestram non illuminat cæcitatem. Sed ista sufficiant ut cū Christo resurgentis Lazari gloriam patentius videre possimus.

De eodem, Sermo LXV.

Ioan. II.

Quoniam mortē Lazari, Marię fletus, lachrymas Marthę, Iudæorum plañctus iam perstrinximus sermone geminato: nunc exoneremus animos, abiciamus curas, exoccupemus sensus, ut resurrectionis tantę gaudia totis mentibus & capere & audire possimus. Euāgelista venisse ad monumentum sic prædicat saluatorem. *Iesus, inquit, rursus fremens in semetipso venit ad monumentum erat autem spelunca, & lapis superpositus erat ei. Iesus fremens venit ad monumentum.* Fremit Christus, ut caro reuiuiscat: fremit vita, ut mors fugetur: fremit Deus, ut resurgat homo: fremit indulgentia, ne sententia cōtradicat: fremit Christus debellans mortem, quia non potest non fremere, qui singularem rapit de hoste victoriam: quod autem dixit, *Rursus fremens.* Fremit rursum, ut geminata resurrectionis demonstret insignia: quia voce Christi sicut mortui corpore de sepulchris suscitantur ad vitam, perfidia mortui ad vitam fidei sic resurgunt. *Erat, inquit, spelunca.* Dixisse suffecerat, venisse ad monumentum: quid est quod tantopere speluncam Euāgelista commemorat? Spelunca planē, ubi hominem diaboli latrocinium collocavit: spelunca, ubi virum frans condidit mulieris: spelunca, ubi Dei plasma mortis rapacitas includebat. *Et lapis, superpositus erat ei.*

Duræ mortis ianua durior durissimo lapide claudabatur, sed plorans quid proficit ad sepulchrum, quando sic duros & cōgestos obices non penetrat vox plorantis? Christiani ploramus Deo pro peccatis nostris: & mortuis non audientibus cum gentibus non ploremus. *Ait Iesus, tollite lapidem.* Inter diuinas virtutes humanum Christus requirit auxilium: non sufficit amouere lapidem, qui mortē sufficit effugare: sepulchri claustra referare non valet, qui portas tartari præualet aperire? Dixerat per prophetam: Auferam cor lapideum de carne eorum, & debo eis cor carneum: præcepit ergo, ut Iudæi ex se cor lapideum tollant, epoluant perfidię saxum,

Exe. II.

filicem duræ incredulitatis excludant, quatenus animæ per infidelitatem mortuæ de sepulchro pectoris proflirent: & non tantum surrexisse Lazarum, quantum se Lazarus non cōsurrexisse gauderent. *Tollite lapidem.* Tollite miserę humanitatis obsequium, ut diuinitatis beatę opera nūc clarescāt. *Tollite lapidem.* Quem posuisti vos, ut hominem quem ego posui nunc reponam. Respondit Martha, Domine, iam factet, Mulier & quod factet cuius est? *Iam factet.* Modo ad te pertinet, quod à te venit: ad sepulchrum non sentires factorem, si in paradiso suaserem noluisse audire. *Iam factet.* Quod perditori factet, nō foret creatori. *Iam factet.* Quod horret alieni operis euerfor, amator sui operis nō abhorret. Sed dicendo sic, testaris mortem quam tu mulier intulisti: factorem clama, ut plena mors audientibus innotescat: quatenus quod resurget Lazarus, redeuntis sit spiritus, non latentis: Diuinę virtutis sit, non sit artis humanę: neque Iudæi, qui nos dicunt in principe dæmoniorum eicere dæmones, iterum dicant nos non imperio Dei, sed humano præsidio mortuos suscitare. *Iam factet, quadriduus est.* Dicit & tempus, ut sciant, quia auctor est temporum, cui tempora nulla præscribunt. *Iam factet, quadriduus est.* Dicendo sic, exaggerat desperationem, ut qui adsunt videant, quia Deus est, qui sic vitam mortuis, desperatis salutem, factentibus dat vigorem. *Elevatis, inquit, oculis sursum.* Eleuat oculos sursum, ut nobis formam supplicandi tribuat, non sibi viam præparet impetrandi: nanque sursum respicit, qui semper est sursum cum patre, semper pater in ipso est, & ipse est semper in patre. Ego, inquit, in patre: & pater in me est. *Pater, inquit, gratias tibi ago, quia audisti me.* De præstito agit gratias: & quod pater audierit hoc dicitur, quod filius petierit hoc tacetur. Fratres, inter patrem & filiū audiēdi est affectio, nō est necessitas supplicandi: charitas assensus est, nō est austeritas iussionis: ibi amore gerūtur omnia, ubi non indiget obsequio: sicut ex sequentibus elucescit. *Pater gratias ago tibi, quia audisti me: ego autem sciebam, quia semper me audis.* Vacat inuocandi cura, ubi fiducia certa est audiendi. Aut quid tibi faciet petendi labor, ubi præstādi est causa cōmanis? Nemo ergo sic filium minore preclibus, ne patrem circa salutem hominum, sic minoret. Quare autem sic loquitur filius, ipse aperit, sic dicendo, *Pater gratias ago tibi, quia audisti me: ego autem sciebam, quia semper me audis: sed propter populum*

Ioan. II.

Joan. 17.

dixi, qui circumstat. Videtis quia loquēdo talia, suum patrisque affectum tollit: prodit, pandit gratiam: loquitur unitatem. Dixerat, Omnia quæ habet pater, mea sunt: & si sua sunt omnia, quomodo petit? Qui de suo petit quod petit, non necessitatis est, sed amoris. *Pater gratias ago tibi, quia audisti me: ego autem sciebam, quia semper me audis: sed propter populum dixi, qui circumstat: ut credant quia tu me misisti.* Missum se dixit, ut populi sciant de cælo venisse Christum, non recessisse de cælo. Sic ergo mittitur, sic & quod habet, accipit, quomodo unde venerat non recessit: sic ergo & filius quod habet, accipit: & pater quod dederit, non amittit. Fratres, & quod auditur, & quod mittitur, & quod venit, & quod accipit, & quod nascitur, & quod patitur, & quod moritur, & quod resurgit, non est hoc diuinitatis suæ, infirmitatis hoc nostræ est, nostræ est hoc natura: quod tamen totū causa nostri tulit in nostro corpore, nō propter se in sua perculit maiestate. Sed ad proposita redeamus. Quid est quod dicit, *Pater gratias ago tibi, quia audisti me?* Quid est? Vbi Christus cepit inferi pulsare fores, portas tartari submouere, ianuas aperire mortis, gehēne soluere legem vernā, deturbare antiquissimum ius pœnarū, repossidere Lazari animam, ab inferis viam reditus innouare, occurrit ei tartari tota furens potestas, præferens ædictum superni principis, excelsi regis portās decretum, gestās latam tot seculis Deo loquente sententiam, & videns hominē, sciscitabatur quis iste esset, quid auderet, quid sibi veller, cur solus, aut sine tremore tremēdos mortis lacessat & accessus. Cui dicēti quis esset, responderunt prophetica voce ministri resurrectionis angeli, Ipse est rex gloriæ, ipse est fortis & potens prælio. Sed refert tartarus, Ego regem gloriæ in cælestibus scio omnibus potestatibus cælicis præsidere, cuius nutū tota sufferte non potest creatura: hunc autem video de terrenis vnum, concretum limo, corpore mortali septum, & in ipso habitu hominis hominibus viliozem, & ad summam cito dandum sepulchro, subdendum meæ protinus esse ditioni. Sed persistentibus angelis, & repertentibus: Ipse dominus vir tutum, ipse est rex gloriæ, ipse cæli præsul, ipse creator mundi, ipse saluator sæculi, ipse redemptor omnium, & de qua furis tu, lator ipse sententia, ipse tuum calcaturus caput, ipse tuum contriturus imperium, ipse te suo iudicio perditurus, qui reos iussus capere, attrahis innocentes, sanctos dixi-

Psal. 23.

pis, ipsi Dei filio comminaris. Redde ergo vnum, priusquam multos cogaris exoluere. Sed tartarus adhuc ista non credens, per consuetos nuncios recurrit ad cælum, hæc inuidiosa interpellatione deploratus. Ego domine, & si extremus creatura tuæ, & si tristi seruitio mancipatus, præcepta tua inuiolabili lege seruo, peruigilo ne quis sententiæ tuæ vetustum ius nouus temerator immutet: sed apparuit homo qui dicitur Christus, tuum se filium iactans, sacerdotes tuos notat, scribas tuos arguit, sabbatha tua violat, legem tuam soluit, & animas exemptas carne, & pœnæ iam, meæque custodiæ deputatas, ad corpora in quibus sceleratè vixerāt, redire compellit: & tantis quotidie procedit ausibus, ut Lazarum iam carcere nostro clausum, iam lege nostra vinculatum, iam in iure nostro manentem, extractis claustris inferi conetur eruere: aut cito subueni, aut si patefecerit semel ianuas, omnes quos tot sæculis seruauimus, nunc amittis. Ad hæc filius de sinu patris respondit, Pater iustum est, ut carcer non innocentes teneat, sed nocentes: pœna non iustos cruciet, sed iniustos. Quam diu sub vnius hominis culpa, propter Adæ solius noxam, patriarchas, prophetas, martyres confessores, virgines, viduas, in castitate coniugii permanentes, omnes etates, utrunque sexum, certe paruulos nescientes bonum vel malum, hic carnifex ad se trahere crudeli infestatione non cessat? Pater ego moriar, ut non moriantur omnes: Pater ego Adæ debitum soluam, ut per me tibi viuāt, qui per Adam moriuntur inferno: Pater propter sententiam tuā ego meum sanguinem fundam: tātum est ut ad te tua redeat creatura: precium chari tibi sanguinis mei redemptio sit omnium mortuorum. Ad hæc totius Trinitatis cōsensus, & Lazarum præcepit exire, & tartarus ad reddēdos omnes mortuos Christo iussus est obedire: hinc est quod filius clamat, *Pater gratias ago tibi, quia audisti me.* Testatur Apostolus, quod Christus aduocatus noster sit apud patrem, denique quādo sederet, coniudicat patri: quando stat, officio fungitur aduocati. Tūc Christus peracta aduocatione clamat voce magna, *Lazare, veni foras.* Tunc tartarus ligatis manibus & pedibus, Lazarū retulit ad superna: timens, & tremens, ne dum soluit, ne dum moras facit, ne dum tardius refert vnum, omnes cogerefferat: sic factus est viuorū relator, qui raptor esse consueverat mortuorum. Nam quare Christus vincula inferni dirupit,

Hebr. 4.

Iude.

mortis ligamenta dissoluit, nisi ut nobis monstraret inferni tremendam servitutem? Nam si de Moyse corpore diabolus angelo contradixit, quomodo non tartarus Christo de vita & de resurrectione Lazari contradicet? Orate fratres, ut qui gustu resurrectionis Lazaro propinante suscepimus, redeunte Christo vniuersalis resurrectionis voces mereamur audire.

De diuite & Lazaro. Sermo LXVI.

DVas hodie à duobus euangelistis aditas, ita recitari fecimus lectiones, ut sermoni nostro vester intellectus occurreret, paterent abdita. Lazari resurgentis occasio, cur alterius nos Lazari cōpulerit facere mentionem, ex sequentibus audietis: modo inhumani diuitis, & Lazari pauperis, stupendas vices, pauendas successiones. cōditiones admodū lamentandas in medium producere & afferre gestimus: quia diues qui participem pauperem in bonis presentibus audire contempsit, in futuris malis comparietem pauperem non meruit inuenire: nec ardens aquæ refrigerium percepit, & stuant pauperi fame panis refrigerium qui negauit. *Cum esset in tormentis, eleuauit oculos suos, & vidit Abraham de longe, & Lazarum in sinu eius. Gratis respicit modo Lazarum sursum, qui ante deorsum Lazarum videre despexit. De talibus dixit propheta, Oculos suos statuerunt declinare in terram. Cum esset in tormentis. Pungit poena, quem non poenitudo compunxit: & vexant tormenta, quem Lazari vulnera nō mouerunt: nec gratis aculeos percipit poenarum, qui in purpura volutabatur ingratus. Vidit Abraham de longe. Longe illi erat Abraham, cui non fuerat proximus pauper. Vidit Abraham diuitiarum consortem, sed inhumanitatis exortem: & Abraham diues, sed plus humanitate, quàm censu, tu diues inhumanitate tua maior tuis diuitiis exuisti: Abraham sibi peregrinus, cuius hospitum fuit, tu palatia possidens, rectum pauperi nō dedisti: Abraham dum seruos suscipit, dominum sic recepit, & cunctis hominibus ponens panes, ipsum dominum suū suscepit ad mensam tu dum singulari in pauperi negas micas, styllam refrigerii perdidisti. Et ipse clamans, dixit. Sic clamat tibi, qui hic clamantes contempsit audire, ibi casta vox est, istic inanis est clamor. Audi prophetam dicentem, In inferno autem quis confitebitur tibi? In inferno quis misericordiarum locus in tormentis quæ spes veniæ, & in hora sen-*

tenrig

tentiæ tempus indulgentiæ quis requirit? Pater Abraham misere mei. Crudelis fili, quam misericordiam petis, quam tibi negando pauperi tu negasti? Et mitte Lazarum. Miser fili, si Lazarus ad tuam mensam venisset, tu ad istum discubitum nō venisses. *Ut intingat extremū digiti sui in aquam. Qui claudit manum pauperi, extremi stipem digiti sic deposcit: & sicut aqua guttam, qui vini lacus, ne guttam daret, inclusit. Ut intingat extremum digiti sui. Qui diuitias suas non miserando pauperi dedit, sibi misericordiam sic minorat. Et refrigeret linguam meam quia crucior in hac flamma. Quasi reliquum corporis ab incendio haberet immune: sed lingua plus ardet, quæ misericordia ut fieret, iubere neglexit: in lingua maius sentit incendium, quæ maledixit pauperi, misericordiam cōtradixit: lingua in tormentis prima est, quæ derogando pauperi pauperis blasphemauit authorem. Sed audiamus iam quid responderit Abraham. Fili, inquit, recordare, quia receperisti bona in via tua, & Lazarus similiter mala. Nemo putet audiendo ista, quia diues pro bonis receperit bona, quando hinc magis reus est, quod cum à Deo pro malis receperit bona, bona pro bonis Deo reddere contempsit. Nam de diuitiis tantis nec victum dedit pauperi, nec sacrificium Deo minima oblatione dependit. At pauper diues vulnere, censu nudus, exutus corpore, vestitus poenis animam quam solam nō tenebant vulnera Deo in hostiam iugiter offerebat. Hinc est, quod recipit pro doloribus requiem, pro opprobrio gloriam, pro contumeliis honorem, pro despectu gratiam, pro poenis immortalitatem, pro vulneribus præmia, pro siti refrigerii fontem: pro fame cælestis mensæ delicias sempiternas, & quem diuitis angulus, non cepit, sinus diuinæ cōsolationis includit. Tu diues fulgens quondam purpura, nūc regere fumo, pro coccino vestire flammis: pro molli discubiti sustine tormentorum dura, pro lautis ferulis epulare poenas, copias inopia compensa, ebrietates siti digere, pro odoribus aspersere foetores: & cui astiterunt voluptatis obsequia, astet tibi ministeria nunc poenarum, qui ista tibi despiciendo pauperem taliter tu mutasti. Adiecit autem Abraham, dicens, In his omnibus inter nos, & vos chaos magnum firmatum est, ut qui volunt hinc transire ad vos non possint, neque inde huc transire. Dicendo sic, tam iustos, quàm iniustos ante aduentū domini apud inferos fuisse declarat, & discretos locis tantum, non*

M

regionibus aperit fuisse diuisos. Postquam vero dominus resurgens à mortuis aperuit infernum, patefecit celos, paradisi claustra referauit, dedit sanctis paradisi intrare requiem, ad celi gloriam peruenire. Ista quia sic credit, intelligit quid mortalibus veniens donauerit Christus. Insuper ergo diues putat apud inferos mutari loca, quando hic agendo homo bene, vel male ibi sibi terminum aut pœnæ, aut quietis indicit. Stultus in vita diues, stultior inuenitur in pœna: & qui bonorum suorum nesciuit tempus, nec malorum suorum tempus miserandus agnosceat. *Rogo te pater. Modo rogas, modo tibi tempus patiendi est, nō rogandi. Rogo te pater. Quid? Vi mittas Lazarum in domum patris mei.* Ante quam bene iacuit Lazarus: ad illam ianuam, in qua fame sua inhumanitatis tuæ titulos fixit, ubi postes tuos suis vlcibus laureauit, ubi sanie sua pinxit micæ tuas. Patere ergo stare vices, iā depone dolos, licet quia tu Lazarum non potes videre: scitur quia plus te felicitas Lazari, quam gehennæ torquet incendium. Respondit Abraham, habent Moysen & prophetas, audiant illos. Hoc est, si Moysen qui regna Aegypti elementis secum militantibus trinit qui siccauit mare, qui durauit fluctus, qui lapides in fluentia conuertit, qui solem textit nube, qui noctem luce radiauit, qui celum fecit pluuere carnes, torare panes, non solum non audierunt, sed & occidere sunt moliti, isti Lazarum dignabuntur audire, quem tot vulnera sepiunt, quot Moysen cinere virtutes: patere, & me sentire quod genui, & tu patere quæ fecisti. Non pater Abraham. Vere non pater, quia non erat Abrahæ filius, sed gehennæ. Non pater Abraham, sed si quis ierit à mortuis ad eos, penitentiam agent. Hoc diues de corde omnium dicit, hoc de desideriis cunctorum petit, hoc de votis omnium loquitur mundanorum, omnes enim susurrare consueuimus. O si quis veniret à mortuis, & quod ibi agitur hic referret, omnes crederent ei. Certe, ut dubitantes dicerent, quis inde venit, vnde nemo venit? Post mortem quod sit aliquis, quis probabit? Omnes audita loquimur, dictis insinuat sentimus: nā quid veri fides habeat,mersum est in profundum: sed perfidia, non ignorantia esse quod sic loquimur, cum ita credimus, hodie beati Iohannis Euangelistæ lectio secuta monstrauit. Nam sicut diues petit, Deus pro Lazaro Lazarum misit. Sed quid missos, quid desideratus, quid resurgens profecerit, patienter audite. *Cogitant*

Exod. 7.

Exo. 14.

Exo. 17.

Exo. 13.

Num. 16.

Ioan. 12.

sunt inquit, principes sacerdotum, ut Lazarum interficeret, quia multi propter illum abibant ex Iudeis, & credebant in Iesum. Quali ad hoc desideratus adueniret, ut iterata mortis pericula sustineret. Nolunt, nolunt referri visa, qui volunt audita non credi. Scimus, scimus, & vitam parari bonis, & malis tormenta preparari: sed dum vitiis capri victurum tempus nolumus aduenire, fingimus nescire quod scimus, & post mortē quid sit nolumus ab inferis venire qui dicat, cum de celo Christus ventens, & ab inferis ipse rediens, & quid bonos in celo maneat, & quid malos expectet in inferno, & verbo docuerit, & firmaverit exemplo, sed forte ideo nec ista credimus, nec Christum volumus aduenire, quia mundum transire nolumus, imō non quia mundum transire nolumus, sed quia dolemus vitia præterire. Christus venit non vitam fugare, sed mortem mortem fugare, non vitam mundum reuocare, non tollere vitia perdere, non suam disperdere creaturam. Sed orate fratres, ut veniēs nos inueniat tales, quales regni sui cupit & præcipit esse consortes.

In orationem dominicam. Sermo LXVII.

Accepistis auditum fidei fratres charissimi, formam dominicæ orationis audire: Christus breuiter orare docuit, qui cito vult postulata præstare. Aut quid petentibus se non dabit, qui seipsum non petentibus dedit? Aut id respondendo quam facit moram, qui in dictantibus precibus vota supplicium sic præuenit? Hodie quod audituri estis stupent angeli, miratur celum, pauet terra, caro non fert, auditus non capit, non attingit mens, tota sustinere non potest creatura, ego dicere non audeo, tacere non possum. Deus det ut & vos audire possitis, & ego dicere. Quid est magis tremēdum, quod se dedit terris Deus, aut quod vos dar celo? quod societatem carnis intrat ipse, aut quod vos facit consortium diuinitatis intrare? quod mortem sumit ipse, aut quod vos resanit ex morte? quod ipse in vestram nascitur seruitutem, aut quod vos sibi gignit in liberos? quod suscipit paupertatem vestram, aut quod vos sibi facit hæredes, sui vnici coheredes? Est vtiq; terribilius, quod terra transfertur in cælum: homo deitate mutatur: seruitutis fors dominationis iura sortitur. Sed hoc quannus meruendum sit, tamen quia causa non docentem respicit: sed iubentem, accedamus filioli quo vocat charitas, trahit amor, inuitat affectio: Deum patrem vi-

Mat. 16.

secreta sentiant, vox personet, loquatur lingua, spiritus clamet, & totum quod est in nobis, respondeat gratia: non timori: quia qui iudicem mutauit in patrem, amari voluit, non timeri. *Pater noster qui es in caelis.* Hoc cum dicis, non sic habearis, quasi non sit in terris: non sic accipias, quasi sit loco clausus qui claudit omnia: sed intellige esse tibi genus è celo, cuius pater habetur in caelo: & age ut viuendo sanctè sancto respondeas patri. Dei filium ille se probat, qui vitiis non obfcuratur humanis, qui diuinis virtutibus clucescit. *Sanctificetur nomen tuum.*

Rom. 2.

Cuius genus sumus, eius censemur & nominemur: rogamus ergo, ut nomen eius quod in se, & per se sanctum est, sanctificetur in nobis: nomen enim Dei aut honoratur ex nostro actu, aut ex nostris actibus blasphematur: Audi Apostolum dicentem: Nomen Dei per vos blasphematur in gentibus. *Veniat regnum tuum.* Et quando non regnauit Deus? Petimus ergo, ut qui sibi regnauit semper, modo regnet in nobis, ut & nos in illo regnare possimus. Regnauit diabolus, regnauit peccatum, regnauit mors, & fuit diu captiua mortalitas: petimus ergo, ut regnante Deo, pereat Diabolus, deficiat peccatum moriatur mors, captiuitas caprineatur, ut nos liberi perpetuam regnemus in vitam. *Fiat voluntas tua sicut in caelo, & in terra.* Hoc est regnum Dei, quando & in caelo, & in terra Dei voluntas est sola, quando in omnibus hominibus Deus mens est, Deus viuit, Deus agit, Deus regnat, Deus est totum, ut iuxta illud Apostoli, Sit Deus omnia in omnibus vobis. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Qui patrem se nobis dedit, qui sibi nos adoptauit in filios, qui rerum nos fecit heredes, qui nos nomine sublimauit, qui nos suo & honore donauit, & regno, ipse nos ut panem quotidianum postulemus, addixit. In regno Dei, inter muneris diuina, quid querit paupertas humana? tam bonus, tam pius, tam laus pater panem filiis non nisi postulans indulget: Et ubi est illud? Nolite solliciti esse quid manducetis, aut quibibatis, aut quid vestiamini. Hoc petere iubet, quod prohibet cogitare, quatenus caelestis pater caelestem panem, caelestes filii ut postulemus hortatur, ipse dixit, Ego sum panis, qui de caelo descendit: Ipse est panis, qui satus in virgine, fermentatus in carne, in passione confectus, in fornace coctus sepulchri, in Ecclesiis conditus, in altaris altaribus, caelestem cibum quotidie fidelibus subministrat. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut*

Mat. 6.

Ionn. 6.

tu dimitte debitoribus tuis. Homo si sine peccato esse non potes, & vis semper dimitti tibi totum, dimitte semper: quantum vis dimitti tibi, dimitte totum: quoties vis dimitti tibi, toties tu dimitte: imò quia vis totum dimitti tibi, totum dimitte: homo intellige, quia remittendo aliis, tu tibi veniam dedisti. *Et ne nos inducas in tentationem.* Quia in saeculo est ipsa vita tentatio. Tentatio, inquit ille, est vita hominis. Rogemus ergo, ut nos arbitrio nostro non relinquat, sed in omni actu paterna nos pietate constingat: & in vitae tramite caelesti moderatione confirmet. *Sed libera nos à malo.* A quo malo? à diabolo quippe, ex quo est omne malum. Rogamus liberari nos à malo, quia malo qui non caruerit, frui non potest bono. Si adhuc non nati, si adhuc in vtero constituti, panem petunt, experunt regnum, quare sit questio, quod semper Dei filius in Dei patris mansit arcano? Si Ecclesia generat, ratio non est, est caeleste mysterium, quod in patre Deo Dei filius fuerit, quomodo humana ratio ci natione tractetur non est, non est humano modo diuinitas aestimanda: audisti Deum, nil terrenum cogites: nil humanum: audisti patrem Christi, hoc per substantiam crede: audisti patrem tuum, hoc crede per gratiam ille ut esset filius habuit semper, te esse filium dedit modo. Sic ergo te filium scito, ut seruum te esse non ne scias: sic audi ad Christi similitudinem te reductum, ut semper te Christo cognoscas esse subiectum.

Et nos dimittimus debitoribus nostris. Homo si sine peccato esse non potes, & vis semper dimitti tibi totum, dimitte semper: quantum vis dimitti tibi, dimitte totum: quoties vis dimitti tibi, toties tu dimitte: imò quia vis totum dimitti tibi, totum dimitte: homo intellige, quia remittendo aliis, tu tibi veniam dedisti. *Et ne nos inducas in tentationem.* Quia in saeculo est ipsa vita tentatio. Tentatio, inquit ille, est vita hominis. Rogemus ergo, ut nos arbitrio nostro non relinquat, sed in omni actu paterna nos pietate constingat: & in vitae tramite caelesti moderatione confirmet. *Sed libera nos à malo.* A quo malo? à diabolo quippe, ex quo est omne malum. Rogamus liberari nos à malo, quia malo qui non caruerit, frui non potest bono. Si adhuc non nati, si adhuc in vtero constituti, panem petunt, experunt regnum, quare sit questio, quod semper Dei filius in Dei patris mansit arcano? Si Ecclesia generat, ratio non est, est caeleste mysterium, quod in patre Deo Dei filius fuerit, quomodo humana ratio ci natione tractetur non est, non est humano modo diuinitas aestimanda: audisti Deum, nil terrenum cogites: nil humanum: audisti patrem Christi, hoc per substantiam crede: audisti patrem tuum, hoc crede per gratiam ille ut esset filius habuit semper, te esse filium dedit modo. Sic ergo te filium scito, ut seruum te esse non ne scias: sic audi ad Christi similitudinem te reductum, ut semper te Christo cognoscas esse subiectum.

In eadem,

Sermo.

LXVIII.

Conditio mortalis, terrena compago, limosa substantia, vite ac mortis incerta, labore attrita, consumpta peccatis, putredini ac pulueri subiecta natura capere non valet, aestimare non sufficit, fugare non audet, credere pertimescit, quod hodie cogitur confiteri: tantam donorum dei gratiam, promissorum magnitudinem, munerum largitatem, fragilitas humana vnde promereri valeat non potest inuenire. Hoc reor non ambiguum Abacuc prophetam mentis intuitu prauidisse: idum se tanto pauore concussam, huius auditus taliter exagitarum tremore, dicit, Domine, audiui auditum tuum, & timui: Consideraui opera tua, & expaui. Auditum Abac. 3. timui, non qui tunc propheta tantus audierit dominum: Iuxta sed quia tunc seruus dominum suum sibi conuersum reperit, & audiuit in patrem: non quia mundi huius fabricam elementis ita sibi dissonis consonantem contemplatus ex-

pauit, sed quia pietatis erga se tanta considerans tunc opera admirationis tremore concussus est, & pauore. Consideraui, inquit opera tua, & expaui. Adoptatum se tunc stupuit in filium, quando perdiderat ipsius fiduciam seruitutis. Denique vt sciaris huius orationis quam vobis hodie diuinitatis insinuat, & infundit affectum, propheta tunc audit celsus percepti huius muneris quodammodo pauore solutus. Quid iterum dixerit peruidete, Custodiui, inquit, & expaui venter meus à voce orationis labiorum meorum. Posteaquam diuini muneris senserat largitatem, custodiuit se, ne se hostem, ne inimicum, ne latronem se iterum sicut in paradiso sustineret: sit vigilantior, sit sollicitior sui custos, qui se post raram rei iacturam celestem thesaurum in vasis fictilibus custodiuat. Et expaui venter meus. Ventrem cordis interna nominat hic propheta: quia sicut venter cibus, cor sic sensibus pascitur & repletur. Et expaui venter meus à voce orationis labiorum meorum. Si intellectus cordis infuderat ori vocem, labiis dederat verba, cor vota sua, cur desideria sua, cur ex hoc quod est exoraturus expaui? Quia non suggestionem sui cordis, sed diuini spiritus loquebatur affatu. Audi Paulus dicentem, Misit Deus spiritum filij sui in corda nostra clamantem Abba pater. Quod auditum cum ad interna transmitteret, tantum se meruisse mirabatur: & interna tota hominis pauebant. Merito adiecit, Et intrauit tremor in ossa mea, quia ipsa prophete viscera vexabatur. Et subtrus me, inquit, commota est virtus mea. Quid est subtrus me? quatenus ipse, idemque homo sursum per gratiam iam leuatus iacebat subtrus pristinam per naturam: nec virtutem caelestem virtus poterat sustinere terrena. Iam fumauit mons Sina, cum daturus legem Deus descendit in montem. Quid caro faceret, cum descendit deus in carnem carni gratiam collaturus? Venit pater, quia homo deum, seruus dominum non ferebat. Et quia fidelis est in verbis suis, qui dixit, Aperi os tuum, & implebo illud. Aperi te nunc ora vestra, vt ipse eatali prece, tali repleat & clamore. *Pater noster qui es in caelis*. Vbi sunt qui de Dei promissione diffidunt? Ecce quam cito fidei est remunerata confessio: mox vt Deum vnici filij confessus es patrem, tu ipse es Dei patris adopsitatus in filium, vt esses caeli haeres, qui paradisi exul habebaris, & terra: & ideo nunc vocas. *Pater noster qui es in caelis*. Quia fuit tibi quondam pater, qui te resoluit in li-

Gala. 4.

Exo. 19.

Psal. 18.

Mat. 6.

num, qui te ad claustra duxit, & pertraxit inferni: terram nesciat, amorem carnis ignoret, patrem pulueris non requirat, nihil in se vitij licere permittat, qui deum patrem caelestem repetit ad naturam. Et qui se dei filium credit: actu, vita, moribus, honestate, tanto generi respondeat, ne iterum ad terram descendens ad ipsam tanti genitoris tendat iniuriam. *Sanctificetur nomen tuum*. Si nomen Christi cecis visum, cursum claudis, defessis vario languore sanitatem, mortuis dat vitam, teque homo ipsum, totamque sanctificat creaturam, quem admodum tu ipse nominis oras, & expostulas sanctitatem: Quia à Christo vocatus es Christianus: & ideo supplicas vt prerogatiua tanti nominis meritis in te subsequenteribus roboretur. *Adueniat regnum tuum*. Deuotionem mandat, exigit desideria, vota perquirat ipse, qui aduentum suum in sua continet potestate. Fidelis est ille miles, qui regis sui praesentiam sitit, exoptat regnum, expetit & concupiscit triumphos: sed hic petis, vt tibi, & in te adueniat regnatorius, in quo diabolus arcem, mors imperium, diu infernus gessit, & retulit potestatem. Oremus ergo charissimi, vt Christus semper suo regnet in milite: vt miles semper suo triumphet in rege. *Fiat voluntas tua, sicut in caelo, & in terra*. Beatus dies ille, qui terrenorum iungit, sociat, exaequat caelestibus voluntates, vt inter dispares substantias, vna atque eadem sit voluntas. Haec est fida pax, inconcussa concordia, gratia perseverans, quando per vnus domini ordinem familia natura diuersa, voluntate fit vna: eadem reperitur & sensu. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*. Post caeleste regnum panem quis postulet temporalem? Sed quotidianum, & in diem vult nos in sacramento sui corporis panis viaticum postulare, vt per hoc ad perpetuum diem, & ipsam Christo perueniamus ad mensam, vt vnde hic gustum sumpsimus, inde ibi plenitudinem, totamque satisfietates capiamus. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut nos dimittimus debitoribus nostris*. Qui sic petit, & debita non relaxat, iste se etiam per quod orat, accusat: qui sibi tantum donari postulat, remitti tantum, quantum ipse remittit, & donat, ad placitum deum, deum taliter inuitat ad pactum. Quisque quantum ipsae presterit alteri, tantum sibi exigit & ipse prestari. Dimittenda sunt autem fratres debita, non pecuniae solum, sed omnium causarum, culparum, criminum, quicquid homo incurrere poteris, in his tibi cum incurrerit alter, ignosce. Fi-

dens, peccatis suis petit veniam, qui peccati libeter ignoscit. Et ne nos inducas in tentationem. Hoc petere miles multis modis cogitur fratres, ne fragilitas plus ausa, & de se tumore præsumens, nec virium suarum modum colligens, in conflictu male capta succumbat: deinde offensus deus tradat tentationibus, quos relinquit. *Sed libera nos à malo.* Satis de se humiliter sentit, nec saluari per se præsumit, qui ut à malo per deum liberetur, implorat. Signate vos. Intellegite filioli quæra perfectorum, quanta fortium gloria sit, & potestas, quando tanta virtus in ipso conceptu, tanta maiestas aperitur in partu. Nondum natus patrem vocat, sanctitatem postulat, regnum petit, dat iura terris, terrenas cælestibus exæquat voluntates, & laboribus profuturis exigit iam deuotus coronam. Panem nostrum, inquit, quotidianum da nobis hodie. Beati estis, qui cepistis ante pugnam vincere, ante triumphare, quam viuere: ante ad patris promptuaria, quam matris ad gremium peruenire: ante pastum gregis, quam succum lactis inuadere: toto ante victoriarum sonare iubilo, quam vagitu respondere cunarum. Vere, ut dixit Apostolus, infirmum dei fortius est hominibus. Aut quis poterit tanti conceptus referre sacramentum: ubi virgo mater parit orbe quotidie, nec relinquit posteros ad laborem, sed æternam germina præmittit ad gloriam.

I. Cor. 1.

In eandem,

Sermo LXIX.

Putæne mortale pectus dominicę charitatis erga nos magnitudinem capiat: Putæne terreni corporis pondere mēs depressa erga nos diuinum intelligat ac sentiat affectum? Nam quicquid cæli micat, radiat, & splendet ornatus, quicquid terra fragrat in floribus, sapit in fructibus, in animantibus gaudet, nostro amore factum, nostrę addictum est seruituti. Sed quamuis magna, parua tamen sunt ad supernam in nos dilectionis indicium. Nobis principatus cælorum, nobis æthericę potestates, nobis supernę dominationes, nobis angelorum officia excubiis militant indefessis. Sed ista adhuc asserendæ in nos diuinę necessitudinis parua sunt, & minora, tantumque infima, quantum creatore suo minor est creatura. Deus vultu incommensurabilis, visu imperispicibilis, nullo sensu æstimabilis, inaccessus mēte, ne ipso quidem ad plenum notus auditu, quories, qualiter, quam variè, quam diuersè, se humanis aptauit obrutibus: quam se cōmunioni, quam

se familiaritati præstitit, & cōcessit humanæ? Cum Noë consilii sui facit esse participem: & expiando mundo diluuium præmonet imminere: & totum sæculum ipso custode paruo arce designat in semine. Cum ad Abraham velut hospes aduētat, inuitatus tota dignatione succedit, oblata non respuit, apposita velot esuriens & lassus assumit, & diuina collatione velut egens suscipit, & acceptat humana. Hinc est, quod emortua mox senis membra reuiuiscunt, sterilis vetula iam viscera suscitantur extincta, & natura in viuo cadauere persepulta proditura suum resurgit authorem, & generat plurimos transacto iam tempore per vnum quem crediderat cōditorem. Ad Moysen igneus deus glomeratur in rubo, deinde cōfert faciendā cum seruo, exercetur variis in Aegypto virtutibus, & parit ad nutum famuli: interrogat flagella, vel tollit: & in mari quantus sit, quantumve homini dederit, vlticis vndæ demonstrant obsequia: cum sicato gurgite cedit vnda piis: & liquore durato murum præstat, munimēta exhibet liberandis: ac tota naturæ suæ virtute de hoste sanctissimo triumphatura decurrit. Miro contubernio Israëlitis deus cōuersatus in castris: numerosas gentes nunc ferit fulmine, nunc tangit grandine, nunc solo tubarū clangore prostermit: ut sine conflictu, sine vulnere deus ducat victrices acies, quas præcedit: affuit desideriis, votis annuit singulorum, mox ad interrogata respondit, occulta prodidit, prædixit futura, quæ sita patefecit, regnum contulit, donauit opes, temperauit pluias, fecundas præstitit tetras, coniugia ipsa filiorum copia & honore decorauit. Sed adhuc parum esse credidit, si affectum suum erga nos præstando prospera tantum, & non etiam aduersa sustinendo monstraret. Post omnia mundum suum pauper ingreditur: iacet in cunabulis ut homo: vagitu suo implorat, inquit, exigit quam tibi præstitit ipse pietatem. Patres omnium vltus est te parente: subiectus tibi extitit: cui omnis subiacer altitudo: timuit, quem timēda metuunt: fugit, ad quem cuncta confugiunt: cælorum arbiter est hospes in domibus peccatorum: pane pascitur, qui pascet omnes: & quid plura? *Id est, omnipotens.* teneret sæculorum: sistitur terræ fundator, indicatur humanę largitor veniē, discutitur cordis scrutator, puniatur vitæ dator & redditor: cunctorum resurrectio sepelitur, ut tarda mens hominis, & intelligentia satis pigra, vel morte in se dei probaret affectum, quæ prædictis & innumeris dei

Gene. 6.

Gene. 18.

Gene. 21.

Exod. 3.

Exod. 8.

Exod. 14.

Deut. 23.

Iosue. 10.

Iosue. 6.

beneficiis, dei erga se non intellexerat, non senserat charitatē. Qui ergo esse fecit, dedit viuere, docuit & orare: quia totum voluit præstare, qui sua sibi prece voluit supplicari. *Pater noster qui es in calis.* Ecce homo tua te voce Christus hodie ut sibi faceret cohæredem, dei patris adoptat in filium, dum ait, *Pater noster.* Quod suæ dignationis est, tuæ esse voluit potestatis, iuxta illud: Quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios dei fieri: & tamen iubet dicere, ut dignatio donantis sit, non temeritas præsumptis. *Qui es in calis.* Non quodd non sit in terris, sed te qui cælestem patrem iam vocas, ad cælestem vult tendere, & repetere iam naturam, ut generi tanto vita nostra respondeat, ne terreni mores degenerent, quos cælestis donauit & contulit iā natura. *Sanctificetur nomen tuum.* Non quodd tua sit præsanctificandum, quod te sanctificat nomen, sed quia Christi nomine vocatus es Christianus, petendum tibi est, ut actu tuo nomen hoc sanctificetur, & honoretur in te. Quia sicut virtutum fama nominis tantum respondet ad gloriam, ita male conuersantis infamia ad eiusdem nominis redundat iniuriam: dicente Apostolo, Nomen dei per vos blasphematur in gentibus. Et reuera filij, tunc gentilis nomini derogat Christiano, quando aliter quam profitemur, & dicitur viuere, viderit Christianum. *Veniat regnum tuum.* Non ut deo veniat regnum haberi semper, sed postulas ut tibi veniat non haberi: & percipias illud quod tibi affectu suo dominus pollicetur, cum dicit, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est à constitutione mundi. Venite benedicti, non dixit veniamus: percipite, non dixit percipiamus. Nemo miretur, quia patrem vocat qui nondum natus est: nam si Ioannes exultat, & Iacob colluctatur in utero, prudens æstimet quid possit natura diuina, si tantum potest per deum humana conceptio.

In eandem, Sermo LXX.

OMnia quæ diuinitus dicta, factaque referuntur, sunt miraculo, sunt stupori, sunt pauenda mortalibus, ipsis etiā cælestibus sunt tremenda: sed nihil tam stupet cælum, pauet terra, expauescit vniuersa creatura, quàm quod vos estis hodie nobis dicentibus audituri. Seruus dominum patrem vocare audeat, iudicem suum reus nuncupat genitorem, cōditio terrena sua se voce adoptat in filium: qui terrena perdidit, æstimat se diuinitatis hæredem. Sed audemus, quia præsum-

ptio dicentis non est, ubi autoritas est iubentis: ipse enim nos hodie dicere sic voluit, qui nos docuit sic orare. Et quid mirum si homines dei consecrauit in filios, quando se hominis dedit & aptauit in filium? Carnis tunc naturam transtulit in diuinam, deitatem quando humanam detulit ad naturam: tunc hominem sibi in cælestibus præstituit cohæredem, quando se participem reddidit terrenorum. Aut homini negare quid amoris potuit, quid maneris, qui totum quod erat hominis, etiam peccatum suscepit, & mortem? Aut quomodo hominem in suis prosperis socium non habebit, qui in aduersis hominis se fecit esse consortem? Homo redi ad deum sic amatus à deo & ad illius gloriam da totum te, qui se totum propter te ad suam deduxit iniuriam: & voca patrem fidens, quem tãto amore tuum probas, sentis, intelligis esse genitorem. *Pater noster.* Quod nondum natus patrem vocat, nemo miretur: deo nata sunt nascitura, futura facta sunt deo. *Quæ futura sunt,* inquit, iam fuerunt. Hinc est quod in utero suum Ioannes sentit auctorem: & extat nuncius matri, qui erat suæ nescius virg. Hinc est quodd Iacob antè legitur bellare, quàm nasci: antè triumphare, quàm viuere. Hinc est quodd iā sunt deo, qui sibi adhuc non sunt, qui electi sunt ante constitutionem mundi. *Qui es in calis.* Non quodd ille nō sit in terra, sed ut tu per hoc germen esse noueris te cælestem: & si te dei filium esse fateris, viue quasi dei filius, ut actu, vita, virtutibus, tanto possis respondere genitori. *Sanctificetur nomen tuum.* Quia à Christo vocatus es Christianus, petis ut prerogatiua tanti nominis sanctificetur in te: quia nomen dei quod per se, & sibi sanctum est, aut sanctificatur in nobis nostro actu, aut nostro actu blasphematur in gentibus. *Veniat regnum tuum.* Ipse dicit, Regnum dei intra vos est: si intra nos est, veniat ut quid oramus? Est in fide, est in spe, est in expectatione, sed ut in re veniat iam, precamur. Veniat autem nobis, non illi qui semper contregnat patri suo, semper regnat in patre, sed veniat nobis. Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Dicimus, *Veniat regnum tuum.* Ut sic deus regnet in nobis, quatenus in nobis designat mors regnare, desinat regnare peccatum. Regnavit, inquit, mors ab Adam vsque ad Moysen. Et alibi, Non regnet peccatum in vestro mortali corpore. *Fiat voluntas tua, sicut in calo & in terra.* Nunc in terra multa sunt pro

Eccle. 5.

Luc. 1.

Gene. 25.

Luc. 17.

Matt. 25.

Rom. 5.

Rom. 6.

diaboli voluntate pro sæculi nequitia, pro desiderio carnis: in celo verò sit nihil præter domini voluntatem: petimus ergo, vt interempto di abolo, vt nouo sæculo, vt mutato corpore, vt destructo mortis imperio, vt abolita dominatione peccati, in celo & in terra, in deo & hominibus, vna dei sit, eadẽque voluntas. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Post regnum cælestè, terrenum panem petere non iubemur prohibente ipso, cum dicit, Nolite solliciti esse animæ vestræ quid manducetis, aut quid bibetis. Sed quia ipse est panis qui de celo descendit, petimus & precamur, vt ipsum panem quo quotidie, id est, iugiter sumus in æternitate victuri: hodie, id est, in præsentī vita de conuiuio altaris sancti ad virtutem corporis, mentisque capiamus. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Sic dicendo homo indulgentiæ modum, mensuramque veniæ tibi dedisti, qui à domino tantum tibi petis dimitti, quærum dimiseris ipse conferuo: Dimitte ergo delinquenti in te totum, si vis ipse de tuis nihil domino debere delictis: in altero dimitte tibi, si vis ipse, vindicem vitare sententiam. *Et ne nos inducas in tentationem.* Deus, sicut scriptum est, neminem tentat, sed tentare dicitur, cum contumaciter euites ad tentationem laqueos derelinquit. Sic Adam tentatoris incurrit insidias, dum sui præcepta deserit conditoris. Vnde autem & à quo tentaretur homo, prodit sic dicendo. *Sed libera nos à malo.* Hoc est, à diabolo, qui totius mali & auctor est, & origo: diabolus natura cælestis fuit: nunc est nequitia spiritualis, ætate maior sæculo, nocendi vsa tritius, lædendi arte peritissimus: vnde non iam malus, sed malum dicitur, à quo est omne quod malum est. Hinc est quod propriis viribus liberari homo non potest, carnalibus vinculis illigatus. Petendū nobis est ergo, vt deus nos à diabolo liberet, qui Christum terris vt diabolum vinceret commodauit. Clamet homo, clamet ad deum, clamet, libera nos à malo, vt à tanto malo solo Christo vincente liberemur. *Pater noster qui es in celis.* Orandi thema, materiam perendi, supplicandi normam paucissimis in verbis ipse tibi qui tibi est exorandus indulsit: vt ex hoc tu petendi sumas sensum, intellectum postulandi capias, mensuram colligas impetrandi & breuissimo magisterio orandi latissimam capias disciplinam, simul quia ad amoris iudicium rex ipse officio sanctus est aduocari, vt preces qui-

Matt. 6.

Ioan. 6.

Iacob. 1.

Genes. 3.

bus responsus erat, ipse dictaret. Cunctatio ablata est impetrandi omnis, imò fiducia collata est tota promerendi, quando ipsum se legit in precibus qui rogatur. Metus locum non habet, vbi à patre filius pietate interprete desiderat quæ sancta sunt impetrare.

In eandem, Sermo LXXI.

Fratres charissimi, qui vos donauit credere, ipse vos docuit & orare: & totam petendi formam paucis aptauit in verbis: quia cum patrem postulat, multa prece filius non laborat: sicut enim petere cogit necessitas genitum, ita vrget charitas dare genitorem. Pater ergo qui sponte prestat, non tam vt petatur, quàm quid petatur ostendit: vt filius petendo iusta placeat, qui potest stulta postulans displicere. Audite patrem, & vos filios esse iam credite, vt quæ petieritis, in cuncta impetrare possitis. Quid valeat fides, credulitas quid possit, quanti sit confessio, hodie monstrantur in vobis. Ecce Trinitatis trina confessio in cælestem sobolē de terrena vos susculit seruitute: ecce fides quæ deum locuta est patrem, patrem vobis deum hodie conquisiuit: ecce vox quæ confessa est deum filium, vos dei adoptauit in filios: ecce credulitas quæ deum spiritum proclamauit, de carnis substantia mortali in vitalem spiritus substantiam vos mutauit. Quis pietatis tantè dignus inuenietur assertor: Deus pater homines dignatur hæredes, Deus filius non dedignatur seruos coheredes, Deus spiritus carnem consortem diuinitatis assumit, sic eglum possessio terrenorum, & inferis addicti iurisdictione suscipiuntur in supernis, Apostolo probante, cum dicit, An nescitis quia angelos iudicabimus? Vocate ergo deum patrem, i. Cor. 6. vósque & si nondum natos, iam tamen designatos filios esse iam credite, & date operam: quatenus sit vobis cælestis vita, sint vobis diuini mores, & forma deitatis tota vestra præferatur in forma, quia cælestis pater respondentes generi filios muneribus ditat diuinis: degenerantes ad pœnalem reuocat seruitutem, *Pater noster qui es in celis.* Succumberet conscientia seculis, terrena conditio solueretur, nisi nos ad hunc clamorem ipsius patris auctoritas, ipsis filij spiritus excitaret. Misit, ait, deus spiritum filij sui in corda nostra clamantem Abba pater. Lacescit mens, caro deficit ad diuina, nisi deus quæ fieri iubet, impleat ipse qui iubet. Quando ausa mortalitas deum vocare patrem nisi modo, quando superna virtute

hominis animantur interna? *Pater noster qui es in celis*. Homo quid commune cum terris tibi, qui confiteris tibi genus esse de celis? Ergo celestem vitam monstra in habitatione terrena: quia si quid in te gesserit terrena cogitatio celo, maculam, celesti generi iniuriam intulisti. Sanctificetur nomen tuum. Nos petimus, vt sanctificet nomen suum deus, quod sanctitate sua totam saluat & sanctificat creaturam. Fratres hoc nomen est, quod supernae potestates pauent, quod tremenda suscipiunt seruitute: hoc nomen est, quod mundo perditio dat salutem: sed petimus, vt nomen dei actu nostro sanctificetur in nobis: nobis enim bene agentibus benedicetur nomen Dei, nobis male agentibus blasphematur. Audi Apostolum dicentem, Nomen dei per vos blasphematur in gentibus. Petimus ergo, petimus vt quantum nomen dei sanctum est, tantum nos eius mereamur in nostris mentibus sanctitatem. *Veniat regnum tuum*. Quasi non semper fuerit, ac sit, sic regnum Christi vt veniat nunc rogamus. Et vbi est, illud, Regnum dei intra vos est? Intra nos est fide, sed vt re veniat, supplicamus. Fratres, quandiu diabolus vario nequitiarum genere, multimoda arte fallendi rerum aciem turbat, sensus hominum, moresque confudit, senit idolis, sacrilegiis furit, fallit auguriis, diuinatione mentitur, signis decipit, illudit astris, spectaculis occupat, obsidet virtus, peccatis vulnerat, criminibus sauciat, desperatione prostermit, Christi regnum prolongat & absenteat a nobis. Petimus ergo vt veniat tempus, quo mali tanti auctore pereunte, mundus totus, creatura tota, totam solius Christi regnet & triumphet ad gloriam: & fiat quod sequitur, vt sicut in celo, ita & in terra vna domini sit voluntas. Sit terra celum, vita deus, tempus aeternitas, patria requies, census innocentia, honor immortalitas, furia castitas, deus totum. Addidit, *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*. Post paternitatem dei, post diuini nominis sanctitatem, post caeli regnum, quotidianum panem iubemur exposcere. Christus obliuioni non subiacet, Christus mandatis suis contraria non demandat: ipse dixit, Nolite solliciti esse animae vestrae quid manducetis, aut quid bibatis. Sed quia ipse est panis qui de celo descendit, qui legis & gratiae mola apratus est in farinam, qui crucis confectus est passione, qui magnae pietatis fermentatus est sacramento, qui conspersionis lenis leuamentum sustulit de sepulchro, qui vt diuini-

Mat. 6.
Ioan. 6.

tatis suae calore coqueretur, ipse cibum decoxit inferni, qui ad caelestem cibum quotidianus ecclesiae deferretur ad mensam: qui in remissionem frangitur peccatorum, qui edentes se perpetuam pascit & enutrit ad vitam: hunc panem quotidie nobis dari petimus, donec illo die perpetuo perfuamur. *Et dimitte nobis debita nostra*, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Homo penes te est potestas veniae, in te est indulgentiae ius: tu tibi remissionis auctor es constitutus. Gratis petis veniam, qui tibi in alio indulgere contemnis. Homo tu tibi misericordiae, factus es ipse mensura: quantum quaeris misericordiae, fac tantum. *Et ne nos inducas in tentationem*. Tentatio est fratres, species fallens, quae prospera in aduersis, aduersa occultat in prosperis, humanamque ignorantiam dolosus educit in lapsus: petimus ergo ne peccatis impellentibus in tentationum foveas incidamus. Inducere autem deus dicitur, currentes ad crimina cum relinquit. *Sed libera nos a malo*. Hic mali malum designat auctorem, hoc est diabolus. Petimus ergo vt munere hoc vno malis omnibus cum mali careamus auctore. *Pater noster qui es in celis*. Nemo cum se filium clamat, manere se mitemur in habitu seruitutis: ad diuinum germen hodie designatus es, non promotus: spem, non rem te nouerit consecutum. Audi Apostolum, Spe salui facti sumus: spes autem quae videtur non est spes: quod enim videt quis, quid sperat? si autem quod non videmus, speramus: per patientiam expectamus. Hodie adoptionis est dies, hodie promissionis tempus est: audi, crede, expecta, crede creditorum, qui tibi credidit debitori, expecta parumper vt veniat, qui te diu sustinuit vt venires: da illi inducias de promisso, qui tibi quicquid erat debiti, iam donauit. Aut quare tu fatigaris spe dei, cum genus omne hominum subsistat spe, fide viuat, Agricola nunquam sereret anhelus, si fructum laboris sui de tempore non speraret: viator laborem prolixum itineris non subiret, nisi se ad destinata crederet peruenire: nauta mare non intraret incertus, si se lucris sequentibus compensaturum viarum discrimina non speraret: miles tota iuuentutis tempora non ageret in periculis, si senectutis honores copiosissimos non speraret: filius paternae dominationis tempora non duraret, si se substantiae paternae non speraret heredem. Et tu si te iam filium Dei credis: iuxta prophetam, Expecta dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & expecta,

Rom. 8.

Psal. 16.

Ioan. 3.

Coloss. 3.

I. Cor. 2.

Esa. 53.

Hier. 4.

Abac. 3.

191

D. PETRI CHRYSOLOGI

ut hereditatem dei de expectationis fide: & devirtute patien-
tiæ cōsequaris. Audi Apostolum, Filii dei sumus, & nondum
apparuit quid erimus: scimus quoniam cum apparuerit, si-
miles ei erimus. Et iterum, Vita vestra abscondita est cum
Christo in deo: cum autem apparuerit Christus vita vestra,
tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria Fratres. beati sunt
filii dei, quia & hereditatem rerum omnium possidebunt: &
de excessu patris luctus temporum non videbunt.

In eanlem,

Sermo LXXII.

Quod ego modo cum magno tremore dicturus sum,
quod vos estis nunc terribiliter audituri: imò terribili-
ter vocaturi, stupent angeli, pānescūt virtutes, supernum cæl-
um non capit, sol non videt, terra non sustinet, tota non as-
sequitur creatura. Quid ad hæc mortale pectus? Qui ad hæc
mens hominis imbecilla? Quid ad hæc humani sensus an-
gustia? Quid ad hæc humanæ vocis aures? Quid ad istud hu-
mana lingua cito tacitura? Hoc Paulus inuisibiliter cum
vidisset, prodidit non prodendo, dicens, Nec oculus vidit,
nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ prepara-
vit deus diligentibus se. Hoc Isaïas, cum suo mox cepisset
audire, ad hoc hominum pervenire posse dubitat, vel fidem
dicens, Domine, quis credidit auditui nostro? Hoc Hieremias
cum divino concepisset auditu, partus supernorum sensuum
non sustinebat, clamans, Ventrem meum, ventrem meum
doleo, & sensus cordis mei perturbati sunt. Hoc Abacuc di-
vini spiritus perorabat afflatu, cū dicit, Custodini, & expanit
venter meus a voce orationis labiorum meorum: & intrauit
tremor in ossa mea, & subitus me commora est virtus mea.
Elevatus virtute dei sensit suam sub se succubuisse virtutē.
Longum est super hoc, sacramentum pavoris prosequi: & di-
numerare sanctorum: tempus non sinit diu me in hoc timo-
re demorari, cælestis partus impetus non potest tardare nas-
centium. Dico ergo, & vos in vtero adhuc penetrati voce cō-
pello, prouida exhortatione præmoneo: ut antequam videat-
is matrem, vocetis & patrem: antè blandimenta matris, pa-
tris tendatis & festinetis ad regnum: antè patris perueniatis
ad panem, quàm matris ad vbera pendeat. Nec in vos quic-
quàm sibi, aut matris necessitas, aut gratis tempora vindicet:
sed in vobis totum diuino patri, totum cælesti respondeat &
occurrat auctori. *Pater noster: qui es in cælis.* Hoc est quod
pauebam

SERMO LXXII.

193

pauebam dicere, hoc est quod trepidabam proferre, hoc est *Mat. 6.*
quod neque cælestium, neque terrestrium quencquam sine-
bat seruitutis propriæ conditio suspicari: cæli & terræ, carnis
& dei repente tantum posse provenire commercium, ut deus
in hominem, homo in deum, dominus in seruum, seruus ver-
teretur in filium, fieretque diuinitatis & humanitatis ineffa-
bili modo vna & sempiterna cognatio. Et quidem deitatis
erga nos dignatio tanta est, ut scire nequeat quid potissimū
mirari debeat creatura: vtrum quod se deus ad nostrā depo-
suit seruitutem: an quod nos ad suæ diuinitatis rapuit digni-
tatem. Hinc est homo quod te diuinitus adhortatur, qui tan-
to nunc tuo amore flammatur: quod adhuc in vtero voce tua
te deus adoptat in filium: quod te non fieri solum liberū vult
ille, sed nasci: quod ipsam propter te manumittit naturā: ne
quem natum, ne quam maculam imponat ortus pristinae
seruitutis. O vos beatos, quibus dominari datum est antè,
quàm nasci: antè regnare, quàm viuere antè ad dei patris
gloriam peruenire, quàm prospiciam propriæ utilitatis agno-
scere. Ecclesia sœlix mater, quæ vos tales respicit, quæ cum
virgo permaneat, genuisse tales & tantos vos taliter semira-
tur. Olim partus ille præcedentibus designabatur exemplis.
Hinc est quod Iacob in vtero matris cū fratre lustratur, præ-
ripit & triumphos. Hinc est quod in vtero Thamar gemini
de primatus honore præliantur, retardant partus: nec antè
lucem cupiunt videre, quàm vincere. Hinc est quod Ioan-
nes exultat antè, & antè suo occurrat auctori, genitricis ex
vtero quàm procedat. Et si humana pignora sic antè deo
militant, quàm nascentur parentibus, quàm viuant sæculo:
quid mirum si ecclesiæ diuina germina, si deo sua soboles
in vtero adhuc quod sit superni germinis iam fatetur? *Pa-
ter noster qui es in cælis.* Stupor insurgit, Christus de dei pa-
tris pectore matrem vocat, & fatetur in terra: & homo
de matris vtero patrem vocat, & confitetur in cælis. *Pater
noster qui es in cælis.* Quo te homo repente pronexit gratia?
quo te rapuit cælestis natura? ut in carne & in terra positus
adhuc, & carnem iam nescias, & terram, dicendo, *Pater
noster qui es in cælis.* Qui ergo se tanti patris filium confite-
tur, & credit respondeat vita generi, moribus patri: & men-
te, atque actu asserat, quod cælestem consecutus est per na-
turam. *Sanctificetur nomen tuum.* Cuius ylique genus esse cœ-

N

pinus, eius utique censetur & nomine: & ideo petimus, ut in nobis illius nominis sanctificatio perseveret, honor & prerogativa nominis, quod sublimavit sic tanti genitoris celsitudo. *Adveniat regnum tuum.* Non illi petimus, cui nunquam defuit regnum: imò qui est ipse regnum, totamque in se regni continet potestatem: sed qui nos vult ad promissam regni gloriam pervenire, monet nos expetere omnibus hoc votis in hoc vult nos totis mentibus inhiare. Quantum namque est temerarius qui discurrit de genere signatus est tantum qui non gaudet, estuat, anhelat, cum promissum intendit & pertendit ad regnum. *Fiat voluntas tua, sicut in celo & in terra, Sicut in celo, sic & in terra:* tunc iam totum celum est, tunc agit dei mens vna omnes, tunc in Christo omnes, & in omnibus Christus, quando omnes solius dei sapiunt, & faciunt voluntates: tunc omnes vnum, imò unus omnes, quando dei spiritus in omnibus vivit unus. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Sicut in Psalmo, *Benedictus dominus de die quotidie, ita hic. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Quotidianum tugem dicimus, iugis panis ille est, qui de celo descendit. Ego sum panis, qui de celo descendit. Perfectio ergo beatitudinis est hodie, hoc est in presenti illius panis, illius panis iam cibo vivere, cuius perpetuitate, quod est quotidie, saginabimur in futurum. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* De supplicantis pectore veniæ fons emanat, & ad veniam refluet: quicquid pietatis exuberat, & effundit in alterum, quando indulget sibi tantum, quantum, alteri condonavit. *Et dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Satis potest homo misericors, qui cum deo de pietate configit, cum tantum sibi dari, quantum dederit, quantum donaverit, tantum desiderat & donari. Homo sit semper in pectore tuo venia, si vis crimina non timere. *Et ne nos inducas in tentationem.* Hæc interpretatione non indigent, quia tentatio diaboli prævita & amata est ministra eius: quoadiu vero hoc fragili continemur in corpore, necessario precamur, ut in nos nec tentationi pateat aditus, nec diabolo tribuatur accessus. Sed libera nos a malo. Ipse autem dominus deus, noster liberet nos a malo, & perducatur ad omne bonum: qui vivit & regnat deus modo & semper, & per infinita sæcula sæculorum. Amen.

Psa. 67.

Ioan. 6.

fugit: dies ne interesset, abscessit: petra, quia non valebant discedere per naturam, novum sciuntur per vulnus: facinus tantum sono, quia voce non poterant accufantes: infernus ubi ad se penetrare ipsum iudicem vidit, victus, & ciulas quos tenebar amisit: hinc est, quod reddidit corporibus suis anime resurrecturos mortuos, quos mundus putaverat deperiisse, viventibus nuntiavit. Ergo taliter cum mundi compago tota confuso ordine fluctuaret, & ad primordiales tenebras, atque antiquum chaos crederet se authoris sui morte devolutam subito resurrectionis suæ lumine dominus diem reducit, & orbem totum pristinum reformat in corpus, ut quæ sibi taliter viderat esse compassum, suam secum suscitaret ad gloriam, dicente evangelista, *Mane iam factum.* Id est, transacta nocte dominicæ passionis. *Stetit Iesus in litore.* Ut in antiquum terminum revocaret vniuersa firmaret dubia, iactata compesceret, turbata componeret, & statione sua ipsa fundamenta orbis, quæ sic commota fuerant stabiliret, quo mox mundus ad sui recurreret authoris obsequium, qui ad sui diffugerat authoris iniuriam. *Mane autem factum stetit Iesus in litore.* Ut ecclesiam præcipue, in qua discipuli amaris tunc fluctibus iactabantur, ad fidem fidei suæ reduceret stationem: denique quia eos fidei virtute repererat destitutos, & à virili robore inuenerat perdecitos, arguit tales pueros nuucupando, cum dicit, *Pueri, nunquid pulmentarium habetis?* Ibi enim erat Petrus, qui negauerat: Thomas, qui dubitauerat: Ioannes, qui fugerat: non ergo ut fortissimos milites, sed pueros compellit ut timidos: & quos idoneos necdum deprehendit ad prælium, ut teneros inuitat ad mensam, dicendo, *Pueri, nunquid habetis pulmentarium?* Ut humanitas ad gratiam, panis ad fiduciam, pulmentum revocaret ad fidem: corpus enim resurrexisse non crederent, nisi cum toto hominis ordine cerneret manducantem. Hinc est quod petit escas saturitas tota rerum, panis ipse manducat, quia non ille cibum, sed suorum semper esurit charitatem, *Pueri, nunquid habetis pulmentarium?* respondunt ei, non. Et quid habebant, qui Christum iam secum possum non habebant, qui coram stantem dominum suis adhuc oculis non videbant. Non enim cognoverunt discipuli quod Iesus est. Dicit eis, *mittite in dexteram partem navis rete,* & inuenietis. Revocat ad dexteram, quos turbo passionis egerat, & redegerat ad sinistram, *Miserunt, inquit, & non poterant illud*

Matt. 26.

Ioh. 20.

Mar. 14.

trahere à multitudine piscium. Miserant in dexteram, miserant in virilem partem, sed ut pueri adhuc trahere nō valebant: senserunt tamen ex ipso pondere, senserunt pisces venisse ad iubentis imperium, non humane artis incurrisse capturam. Discipulus autem ille, qui diligebatur ab Iesu, ait, dominus est. Primus qui diligitur videt quia semper amoris oculus acutius intuetur, & semper viuacius, qui diligitur sentit. Petrus ut audiuit. Quæ res illam Petri sic tardauerat mentem, ut ab alio audiret dominum, qui cæteris consueuerat nunciare? Vbi est illud ipsius singulare: Tu es Christus filius dei viui, vbi est? In domo aufugerat Caiphe principis Iudæorum, tardius suum dominum videbat, qui vocem facile ancillæ susurrantis audiuit. Ut audiuit, inquit, quia dominus est, tunica se præcinxit, erat enim nudus. Mirum fratres, cum comprehenderetur dominus, Ioannes abiecit sindonē, & Petrus inuentus est nudus, quia Ioānem texit fuga: Petrum negatio sic nudauit. Mirum fratres, & vere mirū, quia qui in naui nudatus est, in mare se demergit indutus: quia innocentia nūquam nuda est: & reatus semper refugit ad velamen: denique sicut Adam, ita & nunc Petrus post culpam suam gessit tegere nuditatem, qui fuerant ambo utique ante culpam sancta nuditate vestiti. *Tunica se præcinxit: & misit se in mare. Ut mare dilueret, quod negatio taliter sordidauerat. Misit se in mare. Ut esset primus in reditu, qui acceperat in ordine principatum. Et tunica se præcinxit. Qui præcingendus erat martyrii passione, dicente domino, Alius te præcingeret, & duceret quod tu non vis. Alij autem discipuli nauigio venerunt, non enim longè erant à terra, sed quasi cubitis ducentis, trahentes rete piscium. Alij nauigio perueniunt, & capturam piscium trahunt, ut ecclesiam sæculi iactatam procellis, & eos quos euangelico reti ad supernam lucem rapiunt, & eleuant de profundo, ad dominum secum fideli labore perducant. Non, inquit, longè erant à terra. Non erant longè à terra viuendum, quos præsentium finis proximos esse fecerat iam futuris. Sed quasi cubitis ducentis. Ex Iudæis & gentibus centenarium numerum duplicat, qui duorum vitam, salutemque iungit populorum. Reliquam partem lectionis sequenti sermone, domino iuuante tractabimus.*

De resurrectione Christi. Sermo LXXIX.

Quoniam Matthei & Marci super dominicam resurrectionem iam cucurrimus lectiones, modo quid hinc intonuerit

tonuerit Lucas beatissimus, exquiramus. Vna, inquit, sabbathi Luc. 24. valde diluculo venerunt ad monumentum mulieres portantes quæ parauerunt aromata. Sæpe diximus quæ circa resurrectionem Christi gesta sunt, gesta esse resurrectionis nostræ in formā, hinc est quod euangelistæ sermone plus mystico, quam nouo factorum Christi seriem proloquuntur. Vna, inquit, sabbathi. Bene vna, quia resurrectionis dies alteram nescit: lucis æternæ mater noctis tempus ignorat, perpetuus dies perpetuò illucescit, resurgentium lux mori nō potest, lux quæ noctem delet, nescit extinguī. Venerunt, inquit, ad monumentum portantes quæ parauerant aromata: & inuenerunt lapidem reuolutum à monumento: & intrantes non inuenerunt corpus domini Iesu. Quid est, quod quæ antè de monumento fugerant, nunc audaces redeunt ad sepulchrum, intrepidæ pauidum redeunt ad funus, sepulchri tristitiam confidenter inuadunt, & non inuenientes dominum, constanter quærunt, constantius immorantur: nec illud pauescunt, quod monumento nox addita, dum tenebras generat, addit timorem? Fratres, mulier mali causa, peccati author, via mortis, sepulchri titulus, inferni ianua, lamenti necessitas tota, ob hoc nascitur lachrymis, mæcipantur mæroribus, gemitibus addicuntur, & in lamentis tantum fortes sunt, quantum viribus inueniuntur infirmæ: & quantum imparatæ sunt ad labores, tantum ad lachrymas sunt paratæ: hinc est quod lachrymis arma vincunt, regna fletibus inclinant, lamentis totam fortitudinem virorū frangunt. Non est ergo mirum, si ad lachrymas, ad funus, ad sepulchrum, ad obsequium dominici corporis fœminæ ardentes apostolis hic videntur, vbi mulier prima currit ad lachrymas, quæ prima ecurrit ad lapsum: præcedit ad sepulchrum, quæ præcessit ad mortem: sit resurrectionis nuncia, quæ fuit mortis interpres: & quæ viro porrexerat interitus tanti nuncium, viris ipsa porrigit magnæ salutis auditum: ut compenset fidei nūcio, quod perfidie ademit auditu. Non est hic præposterus ordo, sed mysticus: non postponuntur apostoli fœminis, sed ad maiora seruantur: fœminæ obsequium Christi suscipiunt, apostoli Christi suscipiunt passionem: illæ portant aromata, isti flagella illæ intrant sepulchrum, isti carcerem: illæ ad obsequium festinant, isti peruolant ad catenas: infundunt illæ oleum, isti sanguinem fundunt: mortem stupent illæ, suscipiunt hi mortes: & quid multa? residet illæ de-

Luc. 24.

Gen. 3.

mi, ad acies isti tendunt, ut deuoti milites probent aduersus fidem, virtutem laboribus, iniuriis patientiam, periculis mortem, vulneribus toleratiam, deuotionem pœnis, viscera laceratione constantiam: mulieres ergo ferunt pro Christo lachrymas: apostoli diabolo superato, & victis hostibus, Christi & victoriam referunt, & triumphum. Verum quod apostoli resurrexisse dominum mulieribus nunciantibus, aut non credidisse, aut deliramētum iudicasse referuntur, grauitur nemo arguat: aliter dubitat, qui altius credit: decipi non potest, qui non est facilis auditui: ignauus nimis est, qui post exemplum inuenitur incautus, rudis miles ad aciem concurret, qui causam belli nescit, vim bellatoris ignorat: peritia est, non est segnities, cum sensum miles veteranus incedit. Sic Adam nouus cito cecidit, dum cito credidit: & dum facile dat aures ad mulieris auditum, se suosque posteros pessimo addixit inimico: at veteranus Petrus scēminam non facile audit, scēminis nunciantibus credit tarde, & ut veteranus deliberat, ne ut puer incurrat: denique ubi duo ex discipulis, qui post resurrectionem Christū meruerūt itineris habere collegam, reuersi nunciabant dominum se vidisse: apostoli quod audiunt non delirum indicant, sed virile, dant aures, ora figunt, aperiunt oculos, corda pandunt, & quæ dicuntur sic commendant sensibus, ut post cunctationis æstus sitienter bibāt auditum fidei de flumine, quod collegarum lingua fundebat. Sicut ardor sitis frigida pocula retinguunt & refrigerant: ita mentis auditus lætior sit post moerorem. Fratres, quis causas capere dominicæ natiuitatis potest? Dominicæ resurrectionis negotium existimare quis meretur? Ista cogitare, capere, estimare, nisi qui ab ipso deo acceperit, non valebit: quod creator rerū formineo creatur partu, quod mundi dominus in seruitute videtur humana, quod pastor omnium pastu indiget, reis quod addicitur qui absoluit vnuerfos, quod punitur vita sculi, quod mortuorum moritur suscitator, quod claudens omnia sepulchro clauditur, quod supernorum dominus apud inferos inuenitur: qui ergo ista capere potest, apostolorum cunctationes, trepidationes, timores, fugas, latebras profunde indicans non miratur. Ergo fratres, quod apostoli dubitāt, quod ista tam tarde tanta credulitate suscipiunt, non miremur nos qui hucusque non credimus: sed oremus, ut de his tantum sentire mereamur, quārum dedit ille, qui diuinā hominē

sentire largitur. Quod remansit de serie lectionis, deo iuuantē, proximo sermone persequeremur.

De Christi resurrectione, & secunda manifestatione facta mulieribus, à monumento regredientibus.

Sermo LXXX.

Sermone proximo, quia primam patrem perstrinximus lectionis, hodie quæ sunt in sequentibus audiamus. Respondens, inquit, angelus dixit mulieribus, nolite timere vos, scio enim quia Iesum, qui crucifixus est, quæritis, non est hic: surrexit enim sicut dixit, venite, videte locum ubi positus erat dominus. Putasne Petri, Ioannis, discipulorum omnium absentia vitur, castigatur ignauia, quod resurgenti Christo mulieres primæ solæ peruiigiles ardentem occurrant, ipsa etiam virilis portio sic notatur, ut ad resurrectionis gloriam mulieribus præcurrat infirmitas? Absit fratres, est istud causa, non casus: mysterium, non euentus: ordo, non culpa: nam mulier hic virum sequitur, non præcedit: ubi vir resurgit in Christo. Sentias ergo Petrum non mulieribus cecisse, sed Christo: non ancillæ, sed domino: sacramento, non somno: ordini, non timori: denique iam vir erat in Christo, quando ad mulieres angelus venit, ut quantum præcellit deus angelum, tantum vir mulierem præcederet in honore. Nolite timere vos. Quia bonos amor possider, malos pavor: & impios timor terret, pios solatur affectio. Nolite timere vos. Hoc est dicere, timeat Iudeus, qui tradidit: Pilatus, qui addixit: qui il uisit, miles: quæ crucifixit, impietas: crudelitas, amara pocula quæ propinauit: scuritia, quæ obsedit sepulchrum: perfidia, quæ emit mēdacium: fides, quæ vendidit inhumanitas: quæ dominum suum resurrexisse dolet, non dolet occidisse: vos autem gaudere cōuenit, non timere: quia resurrexit quem quærebatis mortuū, viuit quem lugebatis occisum. Scio enim, quia Iesum, qui crucifixus est, quæritis. Hoc est, quid quæritis viuētem cū mortuis? vitam quid quæritis in sepulchro? Ite potius ad occursum uiuentis: & iam nolite concurrere ad morientis obsequium. Scio quia Iesum, qui crucifixus est, quæritis: non est hic. Sic dixit angelus, qui aperuit ob hoc sepulchrum, non ut inde exiret Christus, qui ibi iam non erat, sed ut ibi Christum iam non esse monstraret. Surrexit sicut dixit. Gemina virtus est, & redire à mortuis, & futura præscire. Venite, videte locum, ubi positus erat dominus. Venite mulieres, venite, videte ubi Adana

posuistis vos: ubi sepelitis hominem: ubi virum vestro consilio contruistis, per quod fecistis pro servis ipsis dominum sic iacere: & intelligit erga vos tantam magnitudinem veniæ, quanta fuit domino iniuriæ magnitudo. Venite, videte locum, ubi positus erat dominus. Virtus angelica esse dominum qui crucifixus est, confitetur: & infirmitas humana discit, verum sit dominus qui resurgit: Christus sic humanas suscepit passiones, ut totum quod diuinitatis est non amittat. Et euntes cito, dicite discipulis eius, quia surrexit: & ecce precedet vos in Galileam: ibi eum videbitis. Neque hic mulieribus apostoli postponuntur, sed mulier absoluitur à reatu, dum portat vitæ, portat resurrectionis auditum, quæ auditum mortis portauerat, & ruinæ. Et exeuntes, inquit, cito de monumento cum timore, & gaudio magno. Mulieres intrant sepulchrum, ut fierent sepulchræ participes, sociæ passionis: exeunt de sepulchro, ut ante fide surgerent, quàm resurgerent carne. Exeuntes cum timore, & gaudio magno. Et ubi est, nolite timere. Quia timor non ablatum est, sed mutatus: timor abscesserat de reatu, sed de seruitio manebat: malus timor culpæ, bonus reuerentiæ timor: Adam datum perdiderant, ne perderent ipsum redditum pertimescebant. Cum timore, & gaudio magno. Scriptum est, Seruite domino cum timore: & exultate ei cum tremore. Cum timore, & gaudio magno. Quia timor domini sanctus permanet in sæculum sæculi. In sanctitate ergo manet, qui dei permanet in timore. Correbant nunciare discipulis eius: & ecce occurrit eis Iesus, dicens, Aucte. Fideliter currentibus occurrit Christus, ut quod fide crediderant, agnoscerent visu: & firmaret præsentia, quas adhuc trepidas habebat auditus. Occurrit eis Iesus, dicens, Aucte. Occurrit ut dominus, salutat ut pater: affectu animat, seruat timore: salutat, ut per amorem seruiant, non fugiant per timorem. At illa accesserunt, & tenuerunt pedes eius. Haberi se voluit, qui passus est se teneri. Accesserunt, & tenuerunt pedes eius. Ut scirent in capite Christi virum esse, se esse in pedibus Christi: & datum sibi virum sequi, non præire per Christum. Dicit eis, nolite timere. Quod dixerat angelus, dicit & dominus: ut quas firmauerat angelus, Christus redderet firmiores. Sed ite, dicite fratribus meis, ut eant in Galileam: ibi me videbunt. Resurgens à mortuis Christus resumpsit hominem, non reliquit: vocat ergo fratres, quos corporis sui fecit esse germanos: vocat fratres, quos pa-

Psal. 2.

Psal. 18.

tris sui adoptati in filios: vocat fratres, quos benignus haeres sibi præstitit cohæredes. Sed resurgente Christo impietas qualiter resurgat audite. Ecce venerunt quidam de custodibus in civitatem: & nunciaverunt principibus sacerdotum omnia quæ facta fuerant. At illi congregati cum senioribus, consilio accepto, pecuniam copiosam dederunt militibus, dicentes, dicite, Quia venerunt nocte discipuli eius: & furati sunt eum dormientibus nobis. Qui dant pecuniam, non perdenda comparant, sed servanda: Iudæi vendente Iuda emerunt, ut perderent Christum: nunc pecuniam copiosam, ut sc, legem, templum, patriam perderent, effuderunt. Viri sanguinum, & dolosi, statuant precium falsitatis, perfidiæ conficiunt instrumentum, commercio crudeli fraudem fidei, veritatis latrocinium nundinantur: corrumpunt milites, ut furtum vocent, quod erat resurrectionis arcanum. Venerunt discipuli eius nocte: & furati sunt eum. Non contenti interfecisse magistrum, quomodo discipulos possent perdere moliantur: discipulorum crimen esse faciunt virtutem magistri. Venerunt nocte discipuli eius, & furati sunt eum. Plane amiserunt milites, perdiderunt Iudæi, sed discipuli magistrum suum non furto, sed fide: virtute, non fraude: sanctitate, non crimine: vivum, non mortuum sustulerunt: hinc est, quod in Galileam ut eum possint videre mittuntur, quia deus in loco perfidiæ non videtur. Quod autem dixit, Data est mihi omnis potestas in celo & in terra. Quid ipse in se sibi dederit, hoc declarat: probante Apostolo, cum dicit, Deus in Christo mundum reconcilians sibi. Filius dei virginis filio, deus homini, diuinitas carni contulit, quod semper cum patre possedit, & spiritu. Et ideo ait, Ite, baptizate omnes gentes in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Ut omnes gentes potestas una, eademque recrearet ad salutem, quas crearat ad vitam. Et ecce, inquit, ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. Est semper nobiscum, qui cum patre est semper: & veniet nobis per hoc quod assumpsit ex nobis. Et quid plura fratres? Quod nascitur: quod paritur, quod resurgit, quod accipit, non est, non est necessitatis suæ, nostræ est hoc salutis.

De quinta Christi manifestatione facta discipulis, cum Thomas abesset.

Sermo LXXXI.

Dum rebellis Iudæa creatorem suum debellare contendit, & in authoris sui necem leuat impias manus, certis

abstulit pacem, concordiam rerum soluit, elementorum sic foedus rupit, ut mundum totum ad chaos reuocaret antiquū: denique diem fogat, noctem inuadit, lucem tenebris, cælum rebus aufert, facit tremere terram, miscet mortuos viuis, inferos, superosque cōfundit, & dissipato ordine in creatoris, iniuriam pacificum nil penitus, amicum penitus nil reliquit. Hinc est, quod reuersus ab inferis Christus, ut rebus pacem reddat, exclamat, *Pax vobis. Dum hæc loquuntur, inquit, discipuli, Iesus stetit in medio eorum, & dicit eis, Pax vobis.* Bene addidit vobis, quia iam terra steterat, dies redierat, sol recurrebat, & ordinem suum compago mundi redditum iam tenebat. Discipulis autem manebat adhuc bellum: & collidebat eos acriter fidei, perfidiæque confictus: non sic terram, sicut discipulorum corda turbo concusserat passionis: & ideo animos eorum credulitatis & incredulitatis acies pertinaci dimicatione vastabat: insitebant mentibus eorum cogitationum cateruæ: & excursibus desperationis ac spei robusta licet pectora rumpebantur. Inter miracula innumerosa signorum Christi, & multimoda passionis eius genera, inter deitatis insignia, & imbecilla carnis, inter mortis damna, & dona vitæ, discipulorum sensus, mentesque ferebantur: nunc spiritus eorum tollebatur ad cælum, nunc eorum animæ collidebantur in terram, & in intimis eorum tali procella saeuiente, portum quietis nullum, nullam stationem pacis poterant inuenire. Hoc videns scrutator pectorum Christus, qui iubet ventis, procellis imperat, & solo nutu tempestates tranquillitate commutat, mox eos sua pace confirmat, dicens, *Pax vobis, ego sum, nolite timere.* Ego sum crucifixus ille, mortuus, sepultus. *Ego sum.* Per me deus, per vos homo. *Ego sum.* Non spiritus in figura carnis, sed ipsa veritas in carne. *Ego sum.* Ego ex mortuis sum viuis: ex inferis sum supernus. *Ego sum.* Quem mors fugit, inferna tremuerunt: tartarus deū confessus est cum pauescit. *Nolite timere.* Petre, quod negaueris, quod fageris tu Ioannes, quod deseruistis omnes, quod infidelibus de me totis cogitationibus iudicastis, quod adhuc nō creditis, me vidētes. *Nolite timere, ego sum.* Qui vos per gratiā vocauī, elegi per veniā, pietate sustinui, charitate portauī, & modo vos sola bonitate suscipio: quia culpas videre nescit pater cū filiū recipit, suos affectio cum resumit. *Conturbati, inquit, & cōterriti existimabant se spiritū videre.* Quare? quia clausis

Luc. 24.

Matt. 26.

Marc. 14.

ostiiis intrauerat dominus. Discipuli ergo consternati mortis somno, dabant Christo non quod potest diuina virtus, sed quod natura recipit humana. *Putabant se spiritum videre.* Nanque spiritus hominis in vtero septa transiit, penetrat muros, ut clauso corpore intret corpus inclusum: sic anima quādo dat vitæ finem, à corporis dulci contubernio cum recedit, domorum claustris, mundanis obstaculis non tenetur: substantia cælestis terrenis ergastulis nescit includi, iuxta illud, *Spiritus nescis vnde veniat, aut quo vadat.* Discipuli ergo post resurrectionē clausis ostiis domino ingresso reporrasse eum soliditatem corporis nō credebant: in imaginē carnis solam rediisse animam suspicantes, ut dormientibus soler corporeæ imagines apparere. *Existimabant se, inquit, spiritum videre.* Ergo, sicut diximus, in discipulis non sedabantur cogitationum bella, non sedabantur, sed magis magisque cogitationum bella crescebant: & tumultus mentium ipsis etiam visionibus augebatur: & vnde resurrectionis assercebatur fides inde totius cunctationis scrupulus nascebatur. Quod viderat, erat res: quod clausis ostiis intrauerat, fides non erat: non erat fides, sed virtus erat: humanum non erat, sed homo erat: ut esset verum corpus in deitatis potentia, nō inanis carnis species in resurrectionis iniuriam. Ergo ad comprimendo: ex hoc nascentes cōfictus cogitationū, respondit Christus, *Quid turbati estis? & cogitationes ascendunt in corda vestra? Bene ascendunt: non descendunt: quia depressæ carnis pondere cogitationes humanæ ad altum dei mysterium conantur ascendere, & conatibus in ipsis franguntur, ruunt, deponuntur ad terram, nisi ille iuuerit, qui donat homini cogitare diuina.* *Quid turbati estis? & cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus meas & pedes.* Videte, hoc est dicere, vigilate: quare? quia non est somnium quod videtis. *Videte manus meas & pedes.* Quia grauatis oculis caput adhuc respicere nō potestis: videre carnis vulnera, quia dei opera non videtis: cōfideate inimicorum titulos, quia dei fidem non considerastis insignia? palpare, ut vel manus fidem faciat, quia videns oculus, sit cæcatur: oculus non videt, videat tactus: digiti vestri intrent vestigia clauorum, manus vestre alta vulneris exquirant, aperite manuum foramina, sulcate latus, renouate vulnera, quia negare non possum discipulis ad fidem, quod inimicis in poenā sequiantibus non negauī: palpare, pal-

Ioan. 28.

Ioan. 3.

pate, & vsque ad ossa inquisitores ardui peruenire: vt vel ossa carnis astruat veritatem, & me esse ipsum vel vulnera seruata testetur. Rogo quare me resurrexisse non creditis, qui innumeros mortuos sub vestris oculis suscitauit? Nisi forte virtus quæ aliis affuit, mihi defuit: iuxta illam vocem quæ mihi pendenti insulauit in cruce dicēs, Alios saluos fecit, seipsum saluum facere non potest: si rex Israël est, descendat de cruce, & credemus ei. Et quid est maius, excussis clauis descendere de cruce, aut ab inferis calcata morte conscendere? Ecce & me ipsum saluum feci, & ruptis inferni vinculis ad superna conscendi: & tamen neque apud vos fidem meam deitatis inueni. Aut forte triduana mors abnegat fidem credendi? Nonne quadriduana Lazarum iam fortentem vobis coram vocauit ab inferis vox mea, mea iussio reuocauit ad vitam? Et si feruus quadriduanus surgit, cur triduanus dominus non resurgit? *Alhuc autem illis non credentibus præ gaudio & mirantibus.* Votiuia gaudia & cum data fuerint, vix creduntur: optata cum perueniant dant stuporem: hinc est quod apostoli resurrectionem Christi celeriores quam sperauerant, admirantur: & quod credunt tardius, non est perfidia, sed amoris: sentientes enim taliter fidem non abnegant, sed requirunt: & dum intendunt aliter, verum esse quod intuentur, exoptant. Fratres discipulos ad ista tardos, stupidos ad tanta, non perfidia timor, sed causæ præstitit magnitudo, visa non videre, nescire scita, credita non credere, non incredulitas facit, sed miraculum singulare. Fratres, ad virtutes natiora est nimis infans quæ nisi per deum creuerit, capere matura non potest, non valet perfecta sentire. Deus ergo quod per nos non possumus, ipse nos capere per se, & sentire concedat.

De Christi resurrectione, & quarta manifestatione facta duobus cantibus in castellum.

Sermo LXXXII.

Quoniam Mattheus sanctus iam nobis quæ de resurrectione domini cognouerat salutariter indicauit hodie quid etiam beatus referat Marcus audiamus. *Et cum transisset, inquit, sabbatum Maria Magdalene, & Maria Iacobi & Salome emerunt aromata, vt venientes ungerent Iesum.* Mulieres hoc loco feminea deuotione discurrunt, quæ non vt viuenti fidem, sed vt mortuo vnguenta deferunt ad sepulchrum, & sepulto parant moreris obsequia, non resurgenti diuinorum

Mat. 26.

Ioan. 11.

Mar. 16.

gaudia triumphorum. Mortem Christus, vt mors moreretur, accepit: Christus dum occiditur, illud quod omnes occidebat, occidit: sepulchrum Christus infernum patefacturus intravit. Soluta ergo lege tartari, & inferni carcere destructo & ipso mortis imperio perempto, iam Christus non est vngendus vt mortuus, sed adorandus vt victor. Mulieres pernoctant, vigilant insomnes agunt, obscura penetrant erumpentis auroræ: vnde etiam lucem dubiam non minus cordis videntur sustinere, quam corporis. *Et valde mane, inquit, vna sabbathorum, veniunt ad monumentum orto iam sole.* Si valde mane, quomodo orto iam sole? Sic nescit euangelista quid dicat: Euangelista quid dicat scit, sed quid audiat, qui non didicerit nescit: non est erroris ista relatio, Veritatis est: nec lapsus patitur sermonis humani, sed rei gestæ cælitus aperit veritatē: dixerat, Ab hora sexta, vsque ad horam nonam tenebræ factæ sunt: ergo sol qui præter horam vt domino compateretur abscesserat, claritate cum resurgeret dominus ante tempus occurrit: & qui vt suo commoreretur auctori, ipsam meridianam suam mortificauerat claritatem, vt consurgeret auctori suo, cuius tenebris antelucanus erupit. *Valde mane.* Quia tunc sol vt mane faceret manicauit & qui ante noctem fugerat, nunc ipse noctem præuenit fugaturus, vt reddat luci nox horas, quas terror dominicæ passionis inuaserat. *Dicebant, inquit, alimnicem, Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti?* Ab ostio monumenti, an cordis? a sepulchro, an ab oculis? Mulieres, obseratum est pectus, oculi sunt clausi: & ideo patefacti sepulchri gloriam non videtis, oleum non corpori dominico, sed lucernæ cordis vestri, si videre desideratis, infundite, vt luce fidei pateat quod clauditur incredulitatis obscuro. *Et respicientes, inquit, viderunt lapidem reuolutum: erat quippe magnus valde.* Planè magnus, & magnus valde, & plus iam magnus merito, quam forma, qui creatoris mundi corpus & claudere, & operire sufficit. *Et introeuntes monumentum, viderunt iuuenem sedentem à dextris, coopertum stola candida.* Introierunt sepulchrum, vt conspultæ Christo, Christo cōsurgerent de sepulchro: & impleatur illud Apostoli, conspulti estis ei in baptismo, in quo & resurrexistis. Vident iuuenem, vt cernerent nostræ resurrectionis gratiam: vident iuuenem, quia nescit resurrectio senectutem, neque ætates recipit æterna perfectio. Homo vbi nescit

Matt. 25.

Crisos. 2.

Prov. 2.

Iuxta.

LXX.

Mat. 25.

Psal. 103.

Matt. 13.

1. Cor. 4.

nasci, mori nescit: & ubi nasci, morique nescit, ibi ætatum nec admittit detrimentum, nec indiget incrementis. Vident iuvenem sedentem à dextris, quia resurrectio recipit nil finitum. Vias inquit, quæ à dextris sunt, novit, dominus. Et, Tunc statuet iustos ad dexteram suam. Orate fratres, ut & nos moriamur vitiis, sepeliatur temporalibus pompis, ut æternitati resurgamus in Christo, & à dextris positi mereamur audire, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. *Cooperium stola condida.* Stola ista non ex mortali vellere, sed ex virtute vitalis: splendens cælesti lumine, non colore terreno: & clara creatoris munere, non arte fullonis: dicente propheta, Amictus lumen sicut vestimentum: & de iustis, Tunc insti fulgebunt sicut sol. Terreni terrenis velati sunt vestimentis: & ideo sicut novitate splendet, ita vetustate fordescent: cælestes vero amictu cælestis luminis ambiuntur: & à terreno squallore suspensi, nec foedantur vetustate unquam, nec vilis sordibus obscurantur: sed vestes quas semel dedit resurrectio, perpetuo lumine vestiuntur. *At illa excentes de monumento, fugerunt: inuasit enim illas tremor & pavor.* Angelus sedet in monumento, de monumento fugiunt mulieres: quia ille de cælesti substantia confidit, turbantur istæ de conditione terrena. Sepulchrum qui mori non potest timere nescit: mulieres autem & de facto tremunt, & sepulchrum sicut mortales adhuc mortaliter expauescunt: hinc est quod nemini quicquam dicunt. *Et nemini quicquam dixerunt.* Quia mulieribus audire, non loqui datum est discere datum est, non docere: dicente Apostolo, Mulieres in ecclesia taceant: Denique eadem Maria postea & vadit, & nunciat, sed iam non forminam, sed ecclesiam gestans: ut ibi sicut formina taceat: hic ut ecclesia enunciet & loquatur. *Post hæc, inquit, duobus ex his, ambulantis ostensus est.* Quare non tribus, quare non quatuor, sed duobus? Quia duobus populis, id est, gentibus & Iudæis resurrectionis fides hic prædicanda monstratur: unde sicut diximus, probatur in duobus forminis, aut in discipulis duobus ecclesiam unam figurari. *Ostensus est in alia effigie.* Nemo putet Christum sua resurrectione sui vultus effigiem commutasse, ut qui in vulnere erat ipse, alter esset in vultu: sed mutatur effigies, dum efficitur ex mortali immortalis, & ex corruptibili incorruptibilis

ut hoc sit mutasse substantiam, non mutasse personam, & acquisivisse vultus gloriam, non vultus notitiam perdidisse. Et ne festinus sermo aut fugiat, ut transuolet quaestiones, quod sequitur proximo sermone, domino revelante, innotescamus.

De nona Christi manifestatione facta, recumbentibus undecim discipulis. Sermo. LXXXIII.

Hodie beatus Evangelista sic retulit apostolos in ipso crucis tempore mensis deditos, inhiantes epulis, convitiis occupatos, dominicæ passionis oblitos. *Recumbentibus, inquit, illis undecim, apparuit dominus.* Recumbentibus ubi? ad sepulchrum domini, mox ad mensam serui? Hæc est servorum fides? hæc discipulorum charitas? hic Petri ardor? hæc est Iohannis de ipso Christi pectore assumpta dilectio? hæc est tanto tempore, tantis donis, virtutibus tantis, affectio conquiescit ut in ipso articulo passionis, calente adhuc morte, recenti adhuc funere, exultantibus inimicis, insultante Iudæa tota, discipuli, toto tori cultu, totaque discumbentium voluptate pranderent? Moyse mortuo assistunt angeli, agit sepulchri curam deus ipse: Iudæica castra sistuntur, dissimulatur iter, horrida eremi statio duratur, indicitur triginta dierum planctus, & longo lamentationis obsequio servile funus honoratur: & Christus verus vnus dominus, creator rerum, redemptor omnium, post illam tragicam passionem, post mortem, & mortem crucis, triduanus à discipulis lachrymas non meretur? Terra tremit, turbatur tartarus, scinduntur saxa, monumenta dissiliunt, sol fugit, dies sepelitur, fit nox totum, & soli discipuli alto sigmate, choro vno, toto otio, deliciis securi epulantur: & hoc fratres reuersus ab inferis ipse sic magister inuenit. *Recumbentibus ergo illis undecim, apparuit dominus, & exprobrauit incredulitatem eorum & duritiam cordis, quia his qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt.* Ad hæc Petre fidelis, Petre deuotissimè quid dicemus? *Recumbentibus illis.* Nunquid prandentibus? Fratres, hoc non erat discumbere, sed iacere: nec conuiuij erat chorus ille, doloris erat ille conuictus: ibi panis non erat gaudij, sed mœroris: ibi crucis felle, non vini dulcedine pocula miscebantur, *Erant, inquit, clausi propter metum Iudæorum.* Si metuentes, si clausi, certe non prandentes & si non prandentes, non erat domus illa, sed carcer: illud sigma non erat: sed sepulchrum: tunc tota ad discipulos pœna

Dent. 34.

Ioh. 20.

dominice transierat passionis, & nō solum larebus eorum, sed & cordibus doloris lancea tota figebatur: tunc tristitia clavis affixę manus eorum, pedesque tenebantur: tunc illis acerum, tunc fel amarus iudaica propinabat: tunc illis sol occidit, dies fugit: tunc illorum mentes, animasque nox profundissima possidebat: tunc illos in perfidia scopulos, in naufragium fidei cogitationum tentatio senissima collidebat: tunc desperatio quę est inter omnia mala peior, & in aduersis venit semper extrema, funereis illos sternebat sepulchris: vnde, sicut diximus, non discumbentes, nō epulantes eos dominus, sed iacentes inuenit, sed sepultos: & ideo exprobrat incredulitatem eorum, quia tantum crediderant desperationi, vt resurrectioni prędicte à domino nil crederent, à seruis non crederent nuntiata: atque in se nihil fidei relinquerent & salutis, sed seculo mortui, sepulti mundo, vnā domum illam, vnum sibi esse omnes crederent iam sepulchrum, Hinc est quod eos dominus videns exemisse se mundo, ad mundū reuocat, remittit in mundum, dicens, *Itē in mundum vniuersum, predicate euangelium vniuersę creaturę. Venite in mundum, vt qui putatis vos in vno omnes domicilio iam iacere, subiaccere vobis omnem mundum repente videatis. Venite in mundum vniuersum, predicate euangelium vniuersę creaturę.* Hoc est dicere estote vos spes omnibus, qui vobis ipsi desperationis causa fuistis: & incredulitas vestra quanta sit tunc probate, cum videritis auditui vestro mundum credere, qui credere vestro visui non potuistis: & cordis vestri quanta sit duritia tunc scitote, cum senseritis, non viso me, orbe toto gentes ferocissimas me fateri, quem positum vestris in oculis vos negastis. Videbitis in terra diuisos clausos insulas, pendentes rupibus, solitudine remotos, Magorum sciolos, Gręcorum querulos, Romanorum peritos, fidem fide sola querere, quam manu, digito, sulcatis meis vulneribus vos quęstistis. Sed quia mea passionis, mea mortis, mea resurrectionis vos mitto testes, altius vos ista perscrutatos esse concedo: dummodo cunctatio vestra fiat eis qui vobis credituri sunt firmamentum. *Qui crediderit, inquit, & baptizatus fuerit, saluus erit.* Fratres quod est anima corpori, hoc est baptismati fides: hinc est quod qui generatur ex fonte, ex fide viuūt: Iustus, inquit, ex fide viuēt. Moritur ergo omnis quicūque fuerit sine fide, *Qui crediderit. Quia Trinitas Deus vnus est, quia in patre & filio & spiritu*

Rom. i.

sancto vna est tota æqualitate maiestas, quia deitas Trinitate diuisa est, non est vnitate confusa, sed deitate vna est, est trina personis: quia Deus Trinitatis nomen est, quia pater & filius non censendi sunt ordine, sed æstimandi sunt charitate: quod spiritus sanctus non est habendus inferior, plus, minúsue, non vt exterior habendus est plus, minúsue, quia nescit exteriora diuinitas: quia Christus sic vt homo factus est, vt quod Deus est permaneret: sic est mortuus, vt mortuos, totis sæculis sua resuscitaret: ex morte: quod non sibi resurrexit ille, sed nobis: quod nos cęlo intulit, dum se sustulit cęlo: quod sedet ad authoritatē iudicis, nō ad requiem fatigati: quod veniet non loco, qui vbique est ad mouendum: neque vt mundum suum teneat, qui totum possidet mundū, sed vt mundus iam semper visionem sui mereatur authoris. Credat homo etiam peccatorum remissionem, quia cęlestis regio cum sit latissima, non capit peccatorem: neque de suorum desperet homo magnitudine peccatorum, quia si est quod Deus donare non potest, omnipotens nō est. Credat & carnis resurrectionem, vt sit homo ipse: vt accipiat ipse qui peccat, pœnam, ipse pręmium, qui laborat. Credat æternam vitam, ne locum habeat mors secunda. Quod autem de humanis corporibus dæmones, id est, hostes effugantur antiqui quod ex vno ore varius funditur sermo linguarum, quod tacti per Christum nesciunt sua venera serpentes, quod venenata pocula bibentes non valent nocere per Christum, quod morbi corporum fugantur Christum prędicatis ad tactum, est fratres summum credulitatis indicium. *Signa, inquit, credentes hec sequuntur. In nomine meo dæmonia eiciunt, linguis loquuntur nouis serpentes tollunt: & si quid mortiferum biberint, non nocet eis: super egros manus imponent, & bene habebunt.* Homo ergo esto tibi per fidem medicus, ne cogaris extraneis medicis tuo dispendio subiaccere, & care quod gratis possides comparare. Orate fratres, vt & in præsenti medicinam semper fidei sentiamus: & in expectatione Christi positi in aduentu eius securi de nostra cōscientia gloriemur.

De quinta Christi manifestatione facta discipulis cum abesset Thomas, de quę sexta cum adesset.

Sermo LXXXIII.

Ioan. 20.

Psal. 54.

Diebus quadraginta, quibus post resurrectionem suam dominus diuerso modo refertur, & creditur suis apparuisse discipulis, haud immerito sermone ipsis lectionibus, ipsis deseruit & nuntur sacramentis, vt dominice passionis mœrorem multiplici resurrectionis indicio perfectum vestre charitatis conuertat in gaudium: & qui ante per virtutē suā nostro resurrexit in corpore, nunc etiam per fidem nostris resurgat in cordibus. *Et cum esset sero die illa vna sabbathorum, & fores essent clausæ, vbi erant discipuli congregati propter metum Iudeorum: venit Iesus, & stetit in medio eorum.* Cum esset sero, sero erat plus mœrore, quam tempore: sero est, mœoris & tristitiæ nubilo mētibus obscuratis. Sero erat. Quia & si crepusculum dederat aliquot resurrectionis indicium, necdum tamen eis dominus refulserat plena sui luminis claritate. *Et cum fores essent clausæ, vbi erant discipuli congregati propter metum Iudeorum.* Magnitudo terroris & facinoris tanto turbine discipulorum domum simul & corda cōcluserat: & ita totū luminis abdicarat ingressum, vt magis, magisque mœore sensibus occupatis cœca noctis augetur offusio. Nulle noctis tenebræ caligini mœoris & formidinis comparantur: quia nullo possunt aut cōsolationis, aut consilii lumine temperari. Audi prophetam, Timor & tremor venerunt super me, & operuerunt me tenebræ. *Et cum fores essent clausæ, vbi erant discipuli congregati propter metum Iudeorum: venit Iesus, & stetit in medio eorum.* Rogo cur dubitatur clausi corporis arcanum, & obseratum tota integritate domicilium virginale absoluta diuinitas potuisse penetrare, quæ post resurrectionem corporis nostri crassata mysterio, foribus ingreditur & egreditur clausis: talisque indicio se totius creaturæ demonstrat auctorem, cui non obsistit, cui deseruit ad omnia creatura? Sed si conceptum, partūque virginis excusare suo nescit creatori, si ingressum, egressūque clausa ianua creatori suo nō potest denegare, quemadmodum lapis monumenti quanuis magnus, quanuis Iudaica malitia signatus, resurgēti poterat obistere saluatori? Sed sicut virginitas & ianua claustris suis fidem faciunt deitatis: ita reuolutus lapis fidem resurrectionis affirmat, qui nullum resolutus domino suo præparauit egressum, sed nocte fidei prestat & admittit ingressum. *Venit Iesus, & stetit in medio eorum: & dicit eis, pax vobis.* Discipulorum sordida fidei & dubitationis, desperationis & spēs, dese-

ctus & magnanimitatis, continui confictus prælia sustinebant: talium ergo cogitationum bella inspector præuidens secretorum pacem primitus se videntibus reddit, vt qui taliter ablatus materiam reliquerat configendi, redditus oculis eorum causam totam certaminis amputaret. *Gaudeant, inquit, discipuli viso domino.* Gaudeant, quantum post tenebras gratior lux est, serenitas post tempestatis obscura, tantum est acceptius gaudium post mœrorem. *Dicit eis iterum, pax vobis.* Quid repetitæ pacis largitas ista manifestat, nisi quia quietem, quam sensibus indixerat singulorum, vult inter eos etiā repetitæ pacis donatione seruari, quos vtiq; non modica habituros esse nouerat in posterum de sua cunctatione certamina: dū vnus se in fide perstitisse iactaret, dubitasse alter mœreret. Vt ergo & arrogantis iactantiam, tumoremque rescaret, & eius qui infirmatus fuerat sanaret, & excluderet passionis, causæ, non discipulis quicquid acciderat pius moderator ascribens, imperio pacis suæ bella nascitura cōpresit: ne alter alteri improperaret quod ipse, cui totū debebatur donauerat in futuro. Petrus negat, Iohannes fugit, Thomas dubitat, cuncti relinquunt: quibus nisi pacem suā Christus dedisset: & Petrus qui primus erat omnium, putaretur inferior, & sequens indebitè forsitan extolleretur aduersus primum, *Sicut misit me pater, sic & ego mitto vos.* Misi sermo nō minorat filium, sed declarat: quia nō mittentis potestatis hic, sed misi voluit intelligi charitatem: cum dicit, *Sicut misit me pater.* Non dominus, sed pater. Sic & ego mitto vos. Non auctoritate adhuc iubētis, sed toto diligentis affectu: mitto vos ad tolerantiam famis, ad onera vinculorum, ad squalorē carceris, ad perferenda omnia genera pœnarum, ad subleuandū cunctis execrabile mortis iugum, quæ omnia charitas vtiq; humanis mentibus imperat, non potestas. *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* Dedit potestatem remittendi peccata, qui insufflatione sua infudit ipsum cordibus eorum, & largitus est remissorem. *Hæc cum dixisset, insufflauit eis, dicens, Accipite spiritum sanctum: quorum remisistis peccata, remittuntur eis.* Vbi sunt qui per homines hominibus remitti peccata non posse præscribunt: qui semel diabolica impulsione collapsos opprimunt, ne se erigant: qui langoribus curam vulneribus crudeli spiritu subtrahunt, negantque medicinam: qui peccatoribus remittendi &

Matt. 26.

Mar. 14.

Ioan. 20.

redendi desperatione impia resultant: Remittit petrus peccata, & toto cum gaudio suscipit pœnitentes, atque omnibus sacerdotibus hanc à Deo concessam amplectitur potestatem: qui post negationem nisi pœnitentiam repetisset, apostolatus gloriam & vitam pariter perdidisset. Et si Petrus per pœnitentiam rediit, quis sine pœnitentia subsistit? *Thomas autem cum audisset à discipulis suis quod vidissent dominum: respondit, Nisi videro figuram clavorum, & misero manum meam in latus eius, non credam.* Cur Thomas vestigia fidei sic requirit? cur tam pie patientem, tam durè discenti resurgentem? cur ea vulnera quæ manus infixit impia, deuota dextera sic refulcat? cur latus quod impij militis lancea patefecit, refodere manus nititur obsequentis? cur dolores persecutorum furoribus interrogatos, famulantis curiositas renouat in mitis? cur tormentis dominum, cur pœnis Deus, cur cœlestem medicum probaturus de vulnere discipulus sic requirit? Cecidit potestas diaboli, patefactus est carcer inferni, disrupa sunt vincula mortuorum, moriente domino sunt euulsa monumenta, & resurgente domino tota mortis est mutata conditio, ab ipso domini sacratissimo sepulchro lapis reuolutus est, lintheamina resoluta sunt, & resurgens ad gloriam mors fugit, vita rediit, caro amplius casum nescitura surrexit: & cur tibi solus Thomas sola vulnera præsentari ad indicium fidei nimis callidus explorator expostulas? quid si ista cum alijs abolita fuissent, quod periculum fidei tuæ curiositas ista peperisset. Nulla pietatis monumenta, nulla dominicæ resurrectionis inueniri æstimas potuisse documenta, nisi manibus tuis sulcates Indæica crudelitate exarata sic viscera: Quæsiuit fratres pietas ista, exegit ista deuotio, vt resurrexisset dominum nec in ipsa in posterum dubitaret impietas: sed Thomas non solum cordis sui, sed omnium humanum curabat incertum: & prædicaturus hæc in gentibus, quemadmodum tantæ fidei astrueret sacramentum executor strenuus perquirebat. Certe prophetia magis, quàm cunctatio fuit. Nā cur talia peteret, nisi à domino ad indicium resurrectionis suæ seruata sola vulnera prophetali spiritu cognouisset? Denique sponte præstitit cæteris, quod iste tardius implorat. *Venit, inquit, Iesus, & stetit in medio, & ostendit ei manus & latus.* Nam qui ingressus fuerat clausis ostiis, & merito à discipulis spiritus esse putabatur: non aliter ipsum se, nisi ipsa corporis passione, ipsis vulnerum

vulnere notis, taliter dubitantibus poterat approbare. *Denique venit & dicit Thomas, Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & asser manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis.* Vt effundant toto orbiterum te aperiente hæc vulnera fidem, quæ aquam in lauacrum, sanguinem in omnium precium iam fuderunt. Respondit Thomas & dixit, *Dominus meus & Deus meus.* Veniant & audiant hæretici: & sicut dixit dominus, non sint increduli, sed fideles: Ecce nō solum corpus humanum, sed per pœnalis corporis passiones Deum & dominum esse Christum, Thomas vociferante manifestant. Et vere Deus est qui viuit ex morte, resurgit ex vulnere: qui talia & tanta cū suscepit, viuit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen.

In illud Iohannis, Iam die festo mediante.

Sermo LXXXV.

ET si aliqua videtur occulta sui profunditate mysterij, nulla tamen est Ecclesiastici cultus instructiosa solennitas: diuina festiuitas non pro nostris est voluntariis consecranda, sed pro suis est percolēda virtutibus: Christianus animus quæ sunt traditione patrum, & ipsis roborata temporibus, nescit in disputationem deducere, sed venerari ea toto desiderat deuotionis eloquio. *Iam die festo, ait, mediante ascendit dominus in templum.* Quod templum? Nescitis quia templum Dei estis, & spiritus Dei habitat in vobis? Ascendit hodie dominus nostri pectoris in templum, qui tam clementer nostri corporis descendit in formam: quod autem ascensus Dei sit inhumani cordis excelso: beatus propheta asserit, cum decantat, *Beatus vir cuius est auxilium abs te domine, ascensus tui in corde eius.* *Iam die festo mediante ascendit dominus in templum.* Merito die festo mediante ascendit dominus in templum, quia nobis erat perfectum diem festum præstaturus è cælo: quicquid sublime, quicquid ad cælum tendens in cordibus habebatur humanis, vsque ad infernum dominicæ pondus incurranerat passionis. Id namque est, quod Christus quadraginta diebus residet & remoratur in terris: & si dici fas est, patris occursum differt, patris suspendit amplexum, donec totum se releuet, & reformet suæ ascensionis in gloriam. In cuius ergo templo hic non ascenderit Christus, cælum non ascendet ille cum Christo. *Ascendit in templum, & docebat: & mirabantur Iudæi dicentes, quomodo hic literas scit, cum non didicerit?*

Ioh. 7.

1. Cor. 3.

Psal. 83.

Acto. 1.

Ioan. 3. Bene mirantur Christum, quod non didicerit scire, quando ipsi probantur, quae didicerint & doceant, legis praecepta nescire: dicente domino, Tu es doctor in Israel, & haec ignoras? Mirantur Iudaei iam rebelles, nolunt credere: mirari norunt, detrectant sapere, nescire possunt: *Mirabantur Iudaei, dicentes, quomodo hic literas scit, cum non didicerit?* Quid virgo peperit derogas, non miraris: quod Deus nostro sentitur & operatur in corpore abrogas, non fateris: quod caecus videt, surdus audit, claudus currit, surgit mortuus, & tota Christus arcana Dei loquitur, non miraris? hoc solum quod sciat cum non didicerit, hoc miraris? Hic est ipse qui non didicit literas, sed donavit: hic est qui sensum condidit, per quem literae finguntur: Peritus legis, auctor omnium cur literas non didicerit, admiratur? Deus utique adest origo creatorum, qui facit esse quod non fuit: cum non didicerit, docet.

Deesse videntur non pauca.

De annuntiatione & conceptione domini Iohannis Baptistae.

Sermo LXXXVI.

Ioan. 1. **M**undanus sermo, ut humano profertur ex sensu, humanis servit & obsecundat ingeniis: Divinus vero sermo in potestate dantis est, non dicentis. Audistis quemadmodum Zacharias ille summi sacerdotis, splendor dum exorat, obmutuit: tacuit pater vocis, Ego, inquit, vox clamantis in deserto, genitor clamoris obmutuit: & egressus silentium restitit, qui responsa relaturus intraverat. Videtis ergo quia silentium meum quod antea contristavit vos, venit de antiquo pontificali usu, non de novitatis incurfu. Ille ubi sensit linguae suae vincula sua ianuam clausisse sermonis, imperavit nutu, ne quis causas taciturnitatis inquireret, quia celeste mysterium dicere non didicerat qui didicerat scire: sed hoc ad tempus, quia sacerdotis differtur sermo, non aufertur: reconditur, non negatur: mysterio suspenditur, non fugatur, denique Zacharias ipse quod tacet, non est pœna, sed signum. non est terrena debilitas, sed celeste secretum: Deus qui loqui dat tacere facit: & imperat silentium, qui inserit verbum: dominatur divinus sermo, non servit, quia Deus verbum: & ideo non cum inbetur, loquitur, sed cum iubet: non cum exigitur, sed cum donat, non cum cogitur, sed cum venit. Unde fratres: & cum venit, audite, & cum non venit, sustinete, &

cum se donat, accipite: & cum se negat, orate: quia hoc doctor accipit, quod meretur auditor. Ergo tam nobis, quam *Mat. 9.* mihi praetentus suspensus est sermo, ut profluviū mulieris, & verecundi vulneris causam, & illius pudorem sic nostra verecundia celaret: ut quod illa tacuit, etiam nostro silentio clauderetur: sed ceptum revertamur ad verbum. Hicet solymitanus fons abundat, cum impellit angelus, nun cum sitis hauritor, sic sacerdotis sermo exuberat: quando dat Deus, non cum perorat sacerdos. Hinc est quod Zacharias ipse qui prophetias loquebatur populis, tacet sibi, ut non ingrati deo non si nus si nos semel tacere voluit, quibus semper inoffensum largitus est verbum. Ille non dedignatur a filio verbum, recipere cui dederat lucem: & vos filii orate nobis vocem, ut possitis audire sermonem: reparate gaudium meum, ut assue tam possitis lætitiā possidere: & implere illud apostoli, *Quis 2. Cor. 2.* est qui me lætificet, nisi qui contristator ex mei Veniat ergo, veniat in medium beatus Zacharias, qui nos tacens pio consolatur exemplo, & silentio suo nos de nostro non sinit tristes esse silentio. Veniat, veniat precursor verbi, sacerdotis speculum, sanctitatis exemplum, evangelistarum princeps, *Luc. 1.* clausula prophetarum. *Fuit, inquit, in diebus Herodis regis Iudae, sacerdos quidam nomine Zacharias.* Dum dicitur sub quo rege quis sacerdos sit, temperatur mala: adest semper in mœrore solatium, nec consolator deest, cui imminet persecutor. *Fuit in diebus Herodis regis Iudae, sacerdos quidam nomine Zacharias.* Usque ad Herodem Iudaicæ genti sacerdotalis sanctitas, senum gravitas, patrum pietas præsidebat: ius erat lex divina, ambitio nil ibi, nil temeritas, præsumptio nil valebat: quia gerebatur totum divino ordine, non humano: sed Herodes veniens ex gente aliena inuasit regnum. violavit sacerdotium, confudit ordinem, mutavit mores, spreuit senes, infecit iuvenes, tribus miscuit, deleuit stemmata, corripit genus, tulit quicquid erat & divinae & humanae funditus disciplinae. Sed hoc quid ad Zachariam sanctum? Ne quid ergo tale & in ipso Zacharia crederetur admissum: Evangelista cogitur sic referre, *Fuit in diebus Herodis regis Iudae, sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia. Qui usque ad ipsum ab aranis, avis, patribus, transfusum genus mansit sacerdotii tempus legis, sacrificii omnis servata est disciplina, eo quod impietatis regis, iniquitatem temporis, ambitionis rabiem, temeritatis*

furorem, sacerdotis & meritum superauit & vita. Sed quid sequatur, audiamus, Factum est ut incensum poneret ingressus in templum domini: & omnis multitudo populi orabat foris in hora incensi. In hora incensi fratres, iam sol Iudaico occumbebat in templo, vt in Ecclesia matutinus exurgeret, & Iudaica doctrina instabat vespere: quia Euangelii imminabat aurora: legibus obscurabatur dies, vt totus reluceret in gratia. Hinc est quod Zacharias in hora incensi, hoc est, in extremo tempore legalium ceremoniarum prophetali spiritu incensum infert: offert preces, desideria ingerit, vora commendat, tempus admonet, promissa repetit, exigit Christum. Et omnis multitudo orabat foris. Vt ergo populus qui stabat foris intrmitteretur, exorat: quia quos lex adducit ad ianuam, gratia intrmittit in templum. Apparuit, inquit, ei angelus domini, stans a dextris altaris incensi: & videns Zacharias, turbatus est, & pavor cecidit super eum. Ergo non est mirum si turbatur sacerdos, si super doctor, si pauescit antistes, si tacet minima, cum videt maxima: si deserit verba, cum signa conspiciat. Et ne solus Zacharias timuisse videatur: audi alium prophetam dicentem Domine, audiui auditum tuum & timui, consideravi opera tua & expaui. Qui cum Deo loquitur expauescit: vnde loquatur angelus ignorat: & quid tenemus? Vnde sacerdos taceat, iam dicamus, Et respondens ei angelus dixit, Ego sum Gabriel, qui sto ante conspectum Dei, & missus sum ad te hac loqui. & haec tibi euangelizare: & ecce eris tacens, nec poteris loqui. Quae tacetis culpa, si imperat silentium vis iubentis? Ergo & nos tantilli qui treuimus, quod tacuimus habetote non obliuioni fuisse, sed temporis: diuini negotii, non rationis humanae. Ergo tristes non sumus, quia donante Deo, silentium momentu continuo sermone pensabitur, & modicum quid tristitiae nostrae magnam verteretur in gaudium. Gratias ago deo meo, qui mihi in amoris lucrum vertit damnum sermonis: nam quanta sit in me charitas vestra, pallor prodidit: testatus est clamor, ostenderunt lachrymae, oratio effusa monstrauit.

De eisdem. Sermo LXXXVII.

Scit enimio dolore & infirmitate longa luminibus obscuratis, nisi sensim refusa fuerit, sit inimica lux: recte cum solis sit condita lux oculis, solis sit oculis lux amica, per quos utriusque reliquo corpori vel traditur, vel negatur ita diuino

perfidie morbo contenebratis mentibus, nisi paulatim fuerit si dei claritas restituta, subito ipso fidei splendore magis perfidia crasse fecit caligo, longo vltu aut producit, aut obuditur semper natura. Hinc est quod dominus retro infidelitatis nubilo cordibus iam caecatis, vt irradiaret partus virginis sacramentum, desperata & annosa sterilitatis ante praemisit conceptum: vt qui videbat post senectutem longam arida membra renouiscere, & transacto curriculo iam vitae veteranae iam primam reflorescere pubertatem, atque ipsam naturam in occiduam aetatem ad nascens serui insignia suscitari, pudicitiae flore, pudoris titulum, castitatis insigne, virginitatis claustra manere post partum posse crederet, posse auctore ipso ex vtero procedente seruari. Et vt praefationi nostrae ac similitudini, quam de oculis sumpsimus vetusto languore defessis: ipsa de qua loquimur modo, adsit, & astipuletur auctoritas, ac probet oculos hominum nocti male assuetos, obscuratos, promotos sensim reuocatos ad lucem: in Ioanne dominus accendit sui luminis, & praemisit lucernam, vt de gustato lumine in se iam diuini solis iubar ipsum praeferebant, ipsam deitatis caperent claritatem: Iuxta illud quod dictum est de Ioanne, Ille erat lucerna ardens & lucens: vt ille desas noctis placido lumine aperiret tenebras, ipse noctis nesciam diem iam desiderantibus, ad lucem perpetuam redonaret. Hinc est quod & Magos ad hoc noctis incolae, & totis obstupescences oculis, tenuiter micans stella assuefecit ad lucem, & gradatim pertrahit ad ipsum fontem luminis & dierum: Et re vera fratres, conuenit, quia totius anni metas temporum quadriaga percurrit, ac nobis domini nostri natalitia festa reuocat, & gaudia iam reducit. Nunc de Ioannis ortu, de partu sterili iam loquamur: vt compendio credulitatis isto, ad illud ubi partus est sine partu, ubi creatur auctor ipse procreantis, ubi nascitur ipsa origo generantis, inter hyemales, ac nubibus & nebulis dubias luces, lucerna penuria, stella duce peruenire possimus. Fuit, inquit, euangelista sacerdos quidam nomine Zacharias, & uxor eius Elizabeth: & non erat illi filius, eo quod esset Elizabeth sterilis: & praecessisset ambo in diebus suis. Sterilitas senectutis exagge-ratur extrema: & ab spe generandi totum subducitur quicquid est corporis & naturae: & ne vel cogitatio sobolis vlla remaneret, ad id peruectum est temporis & aetatis, quo transacto calore vitali mortale frigus sterilis iam viscera possidebat: vt

genitor ipse cognosceret inde iam per hominem nō posse nā
sci hominē, vnde abfcesserat res humanę. Sic, sic fratres, duris
hominum pręcordiis credulitas asseritur, & inseritur fides: &
tunc totū diuinum creditur, cum fuerit nil humanum. Sorte
exiit ut incensum poneret Zacharias ingressus in templum domini. Be
ne dixit ingressus in templum, non ingressus templum: quia
ipse erat Dei familiaris templū, portans in sui pectoris pu
ritate tota legis arcana: & apponens non tā thuris, quā pu
rę supplicationis incensum. Gratius nanq. Deus in suo, quā
in hominis opere requiescit: & non tam libet odoratur A
rabicę arboris guttā, quā sinceri cordis & pectoris sancti
tatem. Apparuit ei angelus domini, inquit, stans a dextris altaris in
censi. Dicere suffecerat, apparuit ei angelus, quid magnopere
a dextris altaris? Vt esse in sanctis angelis auditor intelligas
nil sinistra, dicere scriptura, Vias quę a dextris sunt nouit do
minus. Apparuit ei angelus. Cū iam defecerat totus homo, vt an
tē Iohannes nasceretur ex sterili, quā Christus nasceretur
ex virgine: dictum est de Iohanne, Ecce ego mitto angelum
meum. Fœlix, quę vt in Deum cresceret, in sensibus sic de
fecit natura: fœlix, quę sterilitatis damna virginea fœcūda
te mutauit: fœlix, quę vno cōcepit in partu, quicquid in toto
orbe confundere deplorabat: fœlix, quę facta est vitaliū ger
minans mater, quę erat antē origo miseranda mortalium, ad
dolores pariens cum dolore, ad gemitus edēs cum gemitu, ad
pericula producēs hominem cū periculo generātis, & in ipso
ortu occasum nunciāns per lamēta & lachrymas. semper de
uorās partus suos, sciēs se tantis meroribus generare moritu
ros. Pascebat ergo sterilitate magis natura, ne ipsa fœcūdi
tate grauius defauiret, sterus potius editura, quā pignora:
quę vtiq. lachrymis, merore, gemitu, tāto tēpore suū qua
rebat & interpellabat authorē. intelligens hoc sibi accidisse
per culpā, nō esse ab authorē piissimo insti tutū, cū crearetur.
Hinc est, quōd dominus cōditor ipse naturę viā virginē cō
ceptus, virginē partus, inuisibili vestigio & ignoto calle per
transit, & iter humani ortus diuino gressu ambulat, non hu
mano, vt nascēdo ipsam naturā a seruitute mortis, cui taliter
addicta fuerat primitus liberaret: & fonte purgato supernā
ritulis redderet puritatē. Merito Iohannes in vtero exultat,
qui originis suę libertatē antē nosse, quā esse meruit, antē
meruit sentire, quā viuere. In hora incēsi per angelū appa

Prov. 4.
Lxxa
LXX.
Mat. 11.

ritur sterilitas, conceptus iubetur, promittitur partus, & inter
sacratia natiuitas sacra procuratur: hinc est, quōd adhuc in
vtero cum membrorum compage pene concepta in Iohanne
est prophetia: antē nutu dei loquitur, quā perueniat ad vo
cis officium. Verum ne dum profunda & mira latissimę
lectionis breuiato cupimus sermone cōcludere, quę maximē
dicenda sunt transeam: proximē, si deo placuerit, de sequen
tibus d. seremus.

De eisdem, Sermo LXXXVIII.

Semper debere anxium est fratres: semper triste scēnoris
vinculis alligari: sed me, quem vobis mea sæpe facit pro
missio debitorē, satis sibi de talis debiti natura & obligatione
blanditur, qui dat, non accipit qui promittit: & qui dando
debet, sibi magis ipsum facit obnoxium creditorem: atque
vbi qui credidit debet, & qui debet credidit, ibi necessitudi
nis, non necessitatis probatur esse cōtractus: & in tali scēnore
animę nō oneris, sed honoris prædulcis currit vsura. Postea
quam Zacharię sacerdoti apparuisse angelum domini euan
gelicus sermo descripsit, adiecit dicēs, Et turbatus est Zacharias. Luc. 10
videns, & timor irruit super eum. Si de iudicis potestate sollicitus
est, qui semper de apparitoris turbatur & contremiscit ad
uentu: & mandati meritum de persona venientis æstimat, &
meritur: & quāuis bene concitus pauet, donec causas venien
tis agnoscat & intelligat qualitem: quid faciet, quo pauore
trepidabit, cum potestatem supernā senserit hominis im
becilla natura, cum respexerit homo angelū, & diuinę sedis
ministum viderit? Caro nunquam de sua conscientia est se
cura: sicut Zacharias ipse, de quo loquimur nunc, comproba
uit: qui in ipso tempore placationis offendit: qui dum cre
dit, dubitat, dicente angelo, quia non credidisti verbis meis:
dum postulata promeretur, incurrit, condemnatur, manēra
ipsa cum suscipit: qui vocem, cum vocem percipit, tunc amit
tit. Hinc est, quōd angelus antequam mandata pandat: dona
tradat, referat impetrata, merum discuit, fugat timorē, con
fortat animos ancipiti cogitatione turbatos, vt mēs quę mi
grauerat a se nimia pauoris excessu, in semetipsam reuersa
beneficiorum tantam sentiret & caperet largitatem, dicēs,
Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua: & uxor
tua Elizabeth pariet tibi filium: & vocabis nomen eius Ioannem.
Rursusne sacerdos tantus sic est populi, sic vniuersitatis obli

tus, ut de conceptu veterana coniugis, de partu desperatę sterilis rogarer, ut sibi soli legatus omnium tunc adesset, ut aduocatus omnium pro se singulariter oraret, ut tantum pontificatus officium intra domesticas arctaret curas, inter familiares clauderet & occuparet angustias, & incensum totius plebis in solum desiderium proprii pignoris addiceret veteranus antistes, ac tali desiderio grandævus, & ipsum tempus iam respiciens, ad partum succederetur intempestivum? Absit fratres, absit, ut hoc de sancto Zacharia fidelis anima suspiceretur. Et quidem angelus in hoc fuisse refert totius supplicationis effectum, dicens, *Exaudita est deprecatio tua: & uxor tua Elisabeth pariet tibi filium.* Si angelus ad petita respondit, sacerdos pro solo pignore supplicauit, si pro omnibus egerit supplicatio sacerdotis, cur angelus de sola pignore retulit impetrata? Quid tenemus, quid diu suspendimus animos auditorum, quam non sibi soli, sed omnibus affuerit iste venerandus antistes, quam responderit angelus vniuersis, quam deus prospexerit in vno isto germine sacerdotis, quę genitoribus utique, & ipsi o hoc delegerat naturę, ut eum daret vniuersitati, largiretur sacculis, populis condonaret, & fieret sacramenti filius inter sacra delatus, inter sacramenta cōcessus, esset antistes de venerando generatus antistite, esset angelus ore angeli sancta dilatatus in viscera, esset vox Christi. Ego vox clamantis in deserto, esset vox Christi, ad Christum sua referuatur ad tempora, esset prece iudicis presentiam clamaturus, esset penitentia populos Christi vocaturus ad veniā: quam sacerdos ergo iste iam sui nescius, iam sibi mortuus, extraneus coniungi, soboli iam negatus egerit omnibus, omnibus impetravit mox angelo referente, discamus, *Et multi, inquit, in natiuitate eius gaudebunt.* Non est vnigenitus, qui est cunctorum creatus ad gaudium. *Erit enim magnus coram domino.* Qui coram deo magnus est, quantus sit penes homines quis probabit? *Et vinum & siceram non bibet.* Qui natus est sancto de corpore sacerdotis, & lumina senectutę, ab omnibus vitis defecato, atque exempto inuēritis incenditis, vinū nescit ignorat siceram, quę pariunt luxur ebrietatis & vitia: & tota dissipant morum decora ornamenta virtutum: *Et vinum & siceram non bibet, sed spiritu sancto replebitur adhuc in utero matris sue.* Iuxta illud Apostoli, Fratres, nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sed repleamini spiritu sancto. *Et spi-*

Ioh. I.

Ih. 5.

ritu sancto replebitur adhuc in utero matris sue. Beatus Ioannes, qui ante dei spiritu meruit intonare, quā hominis vagiret in fetu: beatus, qui ante diuina possidere meruit, quā fortiteretur humana: beatus, qui ante meruit celum scire, quā terram: beatus, qui ante quā videret presentia, futura meruit nunciare: beatus, qui ante deum capere potuit, quā suo ipse caperetur a corpore: beatus, & singulariter est beatus, qui antequam sciret quęrere, meritum cōquisiuit: beatus, qui non peruenit ad gratiam per laborem, sed ad labores ipsius gratię dignatione descendit. *Et multos, inquit, filiorum conuertet.* Ad quem? dicat angelus, ut quia blasphematur, quia negatur hereticus, contumescat: dicat angelus, ut audiat fidelis, & gaudeat: credat hereticus, & recurat. *Conuertet.* Ad quem? *Ad dominum deum, inquit, ipsorum.* Quis est hic deus? De quo propheta dicit, Hic est deus noster, & non est alius *Baruc. 3.* absque eo, qui inuenit omnem viam disciplinę, & dedit eam Iacob puero suo, & Israel dilecto suo. Quando dedit? Tunc utique quando legalibus in tabulis totius vitę regulam, totam disciplinę descripsit & normam. Attentus esto auditor, ut scias quis est hic deus noster, absque quo alius non est. Quis est? Post hęc in terris visus est: & cum hominibus conuersatus est. Quis est alius? visus in terra nisi Christus, qui nostra est conuersatus in carne? Et quis est alius, cōuersatus cū hominibus, nisi ille qui cū hominibus humano est cōmunicatus in corpore? Et si hic est deus noster, & nō alius absque eo, heretice cum hunc non habueris, quem habebis? Non est alius, inquit, absque eo: & hunc non dicis, ergo ubi est pater? Propheta dicit, non est alius absque eo: & ubi est? In filio *Ioh. 14.* utique, quia preter filium non est pater. Ego in patre dicat, & pater in me est. Vnde & propheta non dixit, non est alius, sed non est alius absque eo: hoc est dicere, est: sed in ipso est. Sed dicis, & si in ipso est, quomodo est alius? Heretice, sic est alius persona, ut sit ipse substantia: sic est ipse substantia, ut nulla sit cōfusio Trinitatis: sic est vnitas trinitatis, ut nulla sit in deo. *Id est, cor,* rate distinctio: sic in se est, & sine se tota trinitas nō est, ut in sit qui anima in patre, & filio, & spiritu sancto personalitas distincta, non eorum demersa separata diuinitas. *Et ipse precedet ante illum.* Ante quem? Ante gratiam Christum, qui est deus ipsorum, deus noster deus omnium, afferunt. deus absque quo alius non est. In virtute Elie. Nem. cum hoc audit, *usque hęc* imputet hic spiritum dicere illum, quem per

diuinam gratiam meruit, non quem carnis est consecutus ad vitam: & virtutem dicit illam, quam de supernis habuit: non illam, quam propter corporis adeptus est firmitatem. Ioannes ergo Eliæ venit in spiritu, & in eius virtute graditur, qui totum victu, vestitu, honore, castitate, abstinentia, & omnibus Eliam virtutibus repræsentat, & Christum. Preparare domino plebem perfectam. Quam in vobis deus, & dominus noster preparare & consummare dignetur in gloriam nominis sui.

*De eisdem,**Sermo*

LXXXIX.

*Gen. 1.**Iuxta*

LXX.

OMnia quæ à deo creata sunt nobis, bona sunt, & bona valde dicente scriptura, Et vidit deus omnia quæcunque fecit, & ecce valde bona. Ergo omnia quæ à deo creata sunt, bona sunt, & valde bona: sed inter vitia, virtutisque media sic habentur, vt ex ipsis, & periti doctrinæ materiam sumant, & erroris causam inueniant imperiti. Sapientes nanque creatorem creaturæ contemplatione cognoscunt: stulti vero dum creaturas ipsas deos existimant, sapere nequeunt creatorem. Hinc est, quod solem, lunam, stellas, aurum, lapides, ligna, deos sibi fecerunt gentiles, quæ Christiani addicta suæ sapiunt seruituti. Nec mirum sic esse mediâ creaturam, quando ipse creator omnium Christus est fidelibus in salutem, infidelibus in ruinam, euangelista dicente, Hic positus est in ruinam & resurrectionem multorum. Apostoli etiam aliis habentur in mortem, aliis habentur in vitam: Paulo probante, cum dicit, Quibusdam sumus odor mortis in mortem, quibusdam autem odor vitæ in vitam. Ergo & euangelicæ lectiones sunt bonis intelligentiæ salutaris, malis verò erroris occasio. Ante hæc euangelista beatissimus, cum referret Ioannem Baptistam Herodis astrictu vinculis, adulteriis Herodiadis extinctum, truncatum in premium saltatricis, sensum aliquos fuisse permotos, cur deus sacrilegæ sanctum, adulteræ virginem, angelum addiderit saltatrici. Fratres, virtutes Ioannis, Herodis crimina abundanter alio sermone tractauimus: nunc eloquamar quæ vinculorum causa, carceris quæ necessitas, quæ mortis utilitas fuerit in Ioanne. Ioannes non potuit mori communi sorte, qui natus est privilegio singulari: cum Christus deus nasceretur in carne, Ioannes angelus est generatus in terris, vt ita officia terrena officiis se cælestibus miscerent, sicut humanis se diuina miscabant: & in terra deo angelus, domino ordo cælestis obsequium non deesset, sed au-

*Luc. 2.**2. Cor. 2.*

*Infra sermo-
ne, cxxvii.*

diamus ordinem nascentis Ioannis, vt causas mortis eius inuenire possimus. Fuit, inquit, in diebus Herodis regis Iudææ. Sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia: & uxor eius de filiabus Aaron, & nomen eius Elizabeth: Erant autem ambo iusti ante deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus domini sine querela. Oratores magni, & excellentes ingenio, quoties illustrium virorum parant narrare virtutes, auos, atavosque commemorant, vt ad honorem presentium accedat dignitas antiquorum, & laus patrum filiorum redundet ad gloriam. Maior est innata gloria, quam quæ sita: præcedit quod venit ab origine, quod sequitur ex labore: gloria beatus est habere, quam quærere hinc est, quod euangelista vt extollat Ioannis gloriam, Zachariæ patris, Elizabeth matris genus dicit, auos memorat, scribit merita, loquitur titulos, gradus digere, vitâ pãdit, dilatat insignia, prædicat sanctitatem. Fuit, inquit, in diebus Herodis regis Iudææ. Tempus memorat regis nefandi, qui sacrum sacerdoti violauit morem: cõfudit ordinem, statutu soluit, abstulit institutu. Et hoc accedit ad meritum Zachariæ: quia cum in omnes pene Herodes ausus suæ reuerentiæ extenderit, ausus sit nil in isto: virtutibus sit huius oppressus, vt sacerdotis immaculata successio ad gloriam germinis seruarietur. Et uxor eius de filiabus Aaron. Aaron primus pōtifex in lege fuit sacerdoti origo: propterea merito p̃termissis omnibus eius filia dicitur, cuius in se memoria prætulit sanctitatem, quam tãti generis pia custos gloriosissime transfudit in filium. Sed huius matris laudes euangelista describit. Erat, inquit, ambo iusti ante deum. Est noua felicitas, est coniugiu singulare, quãdo manet in duobus mēs vna, vna sanctitas in duobus, cõstabat mēte, quod distabat in sexu: & in moribus erat vnū, quod geminabat aspectus: ac virtus reddebat pares, impares dederat quos natura. Erant, inquit, iusti ambo ante deum. Placere iudicii humanis, coram hominibus esse iustum, est virtutis humanæ, maximi est & laboris: ante deum qui scrutatur corda, cogitationes discuit, videt mērium motus, esse iustum humani laboris non est, muneris est diuini. Si magnus est qui nō peccat in carne, quantus est qui corde non peccat? Ioannes ergo supra carnem est natus de istis, qui ante deum nec corde, nec corpore peccauerunt. Adiecit euangelista, dicens, Incedentes in omnibus mandatis, & iustificationibus domini sine querela. Incedentes, incedit qui nō stat in truiis peccatorum: qui pe-

regnum se hoc sentit in seculo: qui asperas virtutum intrat
intrepidus mansiones: qui montes iustificationum, manda-
torum colles indefessus viator ascendit: ut presentia parētis
dei, patriæ celestis beatitudine perfruat. *Incedentes in omni-
bus mandatis & iustificationibus* Hi in omnibus, in quibus ne-
mo, vel pauci. In omnib⁹ mādatis & iustificationibus. Quis
fumi infens cupiditatem trāsit incendia: quis vitæ lubricum
nubquam lapsus euadit? per victorum gurgites quis impol-
lutus incedit? carnis negocia, vitæ cantas, actus mundi quis
peragit, & non erit in querela, cum nasci ipsum plenum sit &
lachrymis & querelis? Nanque parturiens queritur ex dolo-
re, & natus in lachrymas queritur ex natura: sed in Zacharia
& Elizabeth reatus occidit, perit querela omnis est amputata
causatio quia in illis parabatur unde tota sanctitas nascere-
tur: sed hoc ex ipsa iam lectione luceat. *Et non erat eis, inquit,
filius, eo quod esset Elizabeth sterilis.* Sterilitas ista non erat ma-
ledicta, sed mystica, in qua partus non ablatus est, sed dila-
tus: neque erat pignori clausa, sed tempori: collebatur tem-
pore, virtute seruebatur, maturabatur etate, senectute cresce-
bat, ut in filio singulari tota fecunditas pensaretur, quando
in vno nascebatur numerositas cōgesta virtutum. Beata ste-
rilitas quæ vnum seruabatur ad partum: & expectabat Ioan-
nem, cui quia prima omnia debebantur primogeniti digni-
tas non periret. *Et ambo processerant in diebus suis.* Processer-
ant, non decesserant: vixit in sanctis ætas, non defecit, sed
processit. Aut quid illis defecit, quibus accedunt semper in-
crementa virtutum? Ergo in Zacharia & Elizabeth stupet se-
xus, frigeſcit caro, membra sopiuntur, tempus præterit, ætas
transit, aboleſcit totum quicquid est & humani ordinis, &
negotij coniugalis, ut diuino munere, non partu ex homini-
bus angelus nasceretur, Promiseramus de ortu Ioannis cau-
sas mortis eius expromere, sed quia nos hodie longius ser-
mo protraxit, & ad probationem rei satis nobis necessaria
sunt quæ sequuntur, quæ modo dicta sunt, ortus eius depu-
tentur ad gloriam: nōſque ingrati non simus vobis, quid disse-
rimus debitum, non negamus: nam debitoribus dilatio cre-
ſcit ad gratiam creditoris. Expectate ergo quod promittit
debitor, & expectate securi, quia promissa negari nequeunt,
quando sterili tam largiter negata soluntur.

Deestdem,

Sermo XC.

E Rigi nos sanctorum lapſibus. sanctorum trepidatione
effundari cunctatio nos hodie Zachariæ docuit sacerdo-
tis: qui cum non credit dei promissa, sed discunt, & opera di-
uina non fide percipit, sed humana ratione disquirat, infide-
litaris culpam longa silentij condemnatione perſoluit: au-
dierat ab angelo, *Exaudita est deprecatio tua: & uxor tua Eli.* Luc. 1.
Zabeth pariet tibi filium. Qui tunc respondet Unde hoc ſciam? Ego
enim sum senex & uxor mea processit in diebus suis. Nonne quan-
tum senectute longa spem posteritatis amiserat, tantum lon-
go vitæ usu fuerat edoctus, quod deus impossibile nil habe-
ret? Legetat tanti temporis sacerdos, ſciebat veteranus pōti-
ſex lege naturam, non authorem naturæ poſſe conſtingi: &
tempus homini poſſe, ſuo non poſſe præſcribere conditori:
nouerat de Abrahæ & Sarre emortuis extrema ſenectute cor-
poribus, & à patris matrisque nomine ſanctiſſima ſterilita-
te ſummotis, Iſaac ad totam fecunditatem Iſraēlitici germi-
nis erupisse: cui non obſuit tantum deſuiſſe naturam, quantum Gen. 25.
nasci profuit authoris beneficio, non naturæ: didicerat Re. 1. Re. 1.
becca & Annæ effectis diu, diu naturæ ſuffragio deſtitutus,
dediſſe deum quod ſterilitas abnegauerat edoctus ergo tan-
tis, quid eſt quod dicit? Unde hoc ſciam? Ego enim ſenex ſum: &
uxor mea processit in diebus suis. Fratres, ſatis ad deum trepida,
ſatis ad diuinas virtutes hominis eſt imbecilla natura: nec ta-
lem ſe in cauſa inuenit, qualem ſe aſſumat ante cauſam: & ſa-
tis ſe ignorat antè, quàm ſe rebus probet, & experiat: ut ex-
emplis petat cælum, petat alta ſeruetur ſuperna, mouet cælum,
puſat cælum: ſed cum cælum mouerit, cæli pondera nō po-
terit ſuſtinere, ambit fidei ſubire verticem, ardet cælum ſua
penetrare virtute: ſed ærherias in vias ubi incedere humanis
greſſibus inchoat, & cum ſuam deorſum reſpicit ad naturā,
non tantum ſidit de præteritis, quantum trepidat de ruina.
Sic beatus Petrus cum per æquora diuinos imitatur inceſſus, Mat. 14.
& nouus viator molle iter duris greſſibus calcat, antè de la-
pſu ſupplicat, quàm gaudeat de donato. Sic nunc Zacharias,
qui cum diu ſteret diabolus poſſe, regnare mortē culpa ho-
minis vnius: naſci homines ad labores, ad gemitus, ad pericu-
la, optare licet ærumnoſa, moritura: nec poſſe pignora pro-
mereri, ſtare inter acies criminum, obſideri victorum carce-
nis, infirmitatum quati, & quaſari ſemper impuſſi: videre
eminus vexilla virtutum, ſpem legis, gratiæ libertatem, nec

tamen illuc quęquam propriis posse viribus peruenire: velle bona, & non facere crimina odisse, nec vincere: debere iam misereri deum: debere iam taliter subuenire captiuis. Pontifex ergo iste cum dei aures cōtinua & tali querela, tali lamentatione pulsaret, deus sic pia, sic iusta poscenti, ex germine ipsius responsionis suę sumpsit, & instituit mirabile documentum: quocredere possit deum dare vitam mortuis, salutē reddere desperatis, si senectuti mortuę sobolem, si sterilitati dedisset filium desperatę sicut euāgelicus aperit sermo, cum dicit, *Exaudita est deprecatio tua: & uxor tua Elizabeth pariet tibi filium.* Redemptionis huius nuncium, huius salutis pręuium: qui deum non sicut tu voce adeat, non gemitibus fleat, non ad impetrandū nostra ille sicut tu suffragia requirat, sed ipse in nostro ordine constitutus, & angelico honoratus, deum satis ab omnibus desideratum, nec ulli vnquam cognitum, etiam ipsi angelis inuisum, manu teneat, amplectatur gremio, & iam conspicuū mundum vllis fœlicibus tradat: palmis beatissimis assignet humanis oculis peruidēdum, deum cognitum faciat vniuersis, perducatur dominum ad cōfortia seruatorum, miscet reis iudicem, censorem in se testetur noxiorum suscepisse personam, ac sic probeat condemnationis humanę sententiam cessaturam, quando ipse agitur, ipse currit per veniam, qui reos erat daturus ad pœnā. Vt luceat hoc mysterium pietatis immensę, Zacharia tuus filius suum dominum pœnitentię demergit in baptisma, in remissionem diluit peccatorum, quia voluit fons dilui, cognitor suscipere veniam, iudex ipse suam subire sententiam, ne damnaret reos, nec vindictam proferret in noxios, ascendit crucē, degustat mortem, sepulturam patitur, intrat infernū, qui puniri voluit, ne puniret, qui amari magis voluit quam timeri. Quod ubi Zacharias fratres audiuit, tantum se meruisse suis precibus sacramentum, rei ipsius consideratione territus, sacramenti ipsius æstimatione turbatus, nec se mereri tantum credidit, & deum dubitavit ad hæc talia, & tanta descendere: hinc est quod dicit, *Vnde hoc sciam?* Ego enim senex sum: & uxor mea processit in diebus suis. Hoc est dicere, quomodo me habere filium ratio non permittit humana, ita nasci & mori deum maiestas non sinir sempiterna. Cui angelus venerabiliter nō credenti pœnam signi tantū dedit, non perfidię: cautelę est tardē de deo humilia credere, de deo tardius contumeliosa

sentire: adiecit angelus, dicens, *Ego sum Gabriel.* Vt ex nomine tanto, & ex merito ministri tanti, pontifex promissionis, fidem pensaret, & crederet qualitatē. *Ego sum Gabriel,* qui asto ante deum, & missus sum loqui ad te. Dum dicit nomen, designat meritū: cum se refert altare, se missum refert: seruitutem fatetur, ne pręrogatiua nominis debitum celaret obsequium. *Ego sum,* inquit, *Gabriel,* qui asto ante deum, & missus sum loqui ad te: & hæc tibi nunciare. Verē magnus dominus, & sapientię eius non est numerus: infirmantem curat de vulnere, nutrantem de vitione confirmat, de supplicio fidei perficit argumentum, dicendo, *Et ecce eris tacens: & non poteris loqui.* Vt ex te, & in te credendi regulam consequaris: & vernaculo exemplo deum posse credas facere quod promittit: nam cum vult tuę vocis organum claudit: & cum vult tui apertire oris officium, profecto potest: & cum vult fecundam ex sterili facere, ex fecunda sterilem cum promittit, potest: cum vult largiri partus officia, obsequia naturę cum vult pręualere denegare. Egit ergo angelus, vt tali documento pōtifex eruditus non dicat amplius, Vnde hoc sciam? Qui totius creaturę iudicio potuit approbare, quod deus, qui cælum terram, mare, & omnia quę in eis sunt, ex nihilo legerat substituisse, credere debuit, quod potuit ex aliquo facere, quod vult: & desperato reddere, quod promittit: & qui totū fecit ex eo quod non erat, ex eo quod est quicquid vult facere, non laborat. Et erat plebs expectans Zachariam: & mirabantur quod tardaret in templo. Egressus autem Zacharias non poterat loqui ad illos: & cognouerunt, inquit, quod visionem vidisset in templo. Ille autem erat innum illis: & permansit mutus. Egreditur pontifex gestans in ore sterilitatis indicium, portans in pectore conceptionis figuram, vt cum mater pareret filium, daret filius vocem, tunc verbi pater ederet sacramētum, & ante natus daret patri veniam, quā dilueret crimina vetusta populorum: & quia qui non credidit, tacuit: meritō propheta, quia credidit, gloriatur, dicendo, *Credidi,* propter quod locutus sum. Fratres, dat verbum fides: negat infidelitas verbum. Si nos ergo fratres, sicut dixi, sanctorum lapsus erigit, firmat trepidatio beatorum: nihil vnquam deo esse impossibile indicemus, neque inquiramus quemadmodum facturus sit quod promittit, cuius voluisse, fecisse est: cuius dedisse, est promississe,

Luc. I.

Psalm. 142.

Num. 20.
Exo. 32.
Matt. 26.
Rom. 3.
Ephes. 2.

Atrum de terra legere qui noverunt, ubi dinitem sententiam venam ibi quicquid artis est, quicquid laboris impendunt: & nos quia in sancto Zacharia celessem nominus latere thesaurum, in ipso totum quod sermonis est nostri, quod vestri auditus est, occupemus: quatenus commune lucrum sit, quod fuerit commune labore quaesitum. Fuit, inquit, in diebus Herodis regis Iudee sacerdos quidam nomine Zacharias, ex vice Abia. Hoc iam diximus. Et uxor eius de filiabus Aaron. Sic cepit euangelista, ut in coniuge sacerdotis servata sacerdotalis stemmatis generositas monstraretur. Erant, inquit, ambo iusti ante deum. Ambo iusti, quia in ambo-bus erat una iusticia. Ambo iusti. Quia constabat inter eos non de diligentia, sed de sanctitate coniugium. Ambo iusti. Quia sexu dispares, pares meritis habebantur. Ambo iusti. Quia ut erat in duobus una caro, sic erat in duobus unus spiritus, imitentur coniuges, ut quos coniungit affectio, iungat & virtus. Erant, inquit, iusti ambo ante deum. Ambo iusti ante deum. Et ubi est illud, Non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens: Ante homines forte quis putetur iustus, quia homines ut culpas corporum norunt, sic vitia mentis ignorant: ante deum vero, cui pectoris claustra patent, quem cogitationum secreta non latent, quis innocens habetur, & iustus? Estne homo qui corde non peccet, non cogitatione delinquat, non offendat dubitatione, non lapsum trepidationis incurrat? Moyses dubitat, Aaron deniat, Petrus negat, & quis iustus? Et quomodo ambo iusti ante deum? Ante deum, sed semper. Ambo iusti apud deum. Non labore, sed gratia: Audi Apostolum, Iustificati gratis per gratiam ipsius. Et iterum: Non ex vobis, dei donum est: non ex operibus, ne quis gloriatur. Et iterum, Quid habes quod non accepisti: si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? Evangelista ergo sic te fert, non quid non habuerit, sed quid acceperit: non quid quaesitum sit, sed quid donatum. Erant, inquit, ambo iusti ante deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus dei sine querela. Incedentes dixit, ut eos ostenderet cucurrisse virtutibus, non steris: & ambulasse in via iustitiae, non sediisse nec remansisse in itinere mandatorum, sed ad mandatorum plenitudinem pervenisse. Incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus dei sine querela. Beati, fratres, quos culpa non percutit,

percutit, non vulnerat crimen sed beatiores isti: quos tetigit nec querela. Sine querela. Si pueritia, si adolescentia, si iuventus sine querela extitit, ubi tota querela est, qualis horum senectus? Si tale initium, qualis finis? Ascendisse iustificationem vertices, colles mandatorum, nec in aliquo titubasse, est gratiae singularis, est viciae felicitatis insignis. Et non erat, inquit, illis filius, eo quod esset Elizabeth sterilis. Non dixit non erant illis filii, sed non erat illis filius, quia singularis futurus erat, qui erat de talibus nasciturus. Audi domum dicentem, Matt. 11. Non surrexit maior in natis mulierum Ioanne Baptista. Eo quod esset Elizabeth sterilis. Sterilis corpore, sed fecunda virtutibus: tarda sobole, sed non tarda deo: non germini clausa, sed tempori: non negata pignori, sed servata mysterio. Et ambo, inquit, processerant in diebus suis. Processerant: sic describitur sacramentum senectutis, quae nondum decidit meritis, non aetate deficit, sed procedit: nec sentit detrimenta corporis, quae sumit augmenta virtutis. Fratres, Elizabeth sanctae partus non ablatum est, sed dilatum, donec transiret tempus carnis, passio corporis, coniugii necessitas, voluptatis causa, cupiditatis sensus, & totum quod humanum confundit, gravat, onerat conscientiam. Mundabatur enim longo tempore sacrificii domus sanctitatis hospitium, meatus metatoris Christi, Angeli domicilium, aula spiritus sancti, dei templum. Nescitis, inquit Apostolus, quia templum dei estis: & spiritus dei 1. Cor. 3. habitat in vobis? Denique ubi tota corporis sedata querela est, & in totum facti sunt sine querela, mox sterilitas fugit reuiuiscit senectus, fides coeipit, parit castitas, nascitur maior homine, par angelis, tuba celi, praeco Christi, arcanum patris, filii nuncius, signifer superni regis, peccatorum venia, Iudaeorum correctio, vocatio gentium, & ut proprie dicam legis & gratiae fibula, quae diploidem summi sacerdotis sancto patri iungebat in pectore. Evangelista ergo virtutes patris, matrisque describit, ut ex generatorum tantis meritis dignitas germinis nosceretur: & probaretur maior homine, qui in ortu suo excedebat legem natiuitatis humanae. Sed si processurus est, iam nascatur Ioannes, quia instat natiuitas Christi: surgat novus lucifer, quia iubet iam veri solis erumpit: det vocem praeco, quia adest iudex: clamet turba, quia venit rex: & quia processurus est deus, angelus iam praecedat. Verum, quia quod supra homines est, homo referre non sufficit, virtutes nascentis

angeli angelus iam loquatur. Dixit angelus ad Zachariam, ne timeas Zacharia: exaudita est deprecatio tua, ecce Elizabeth uxor tua pariet tibi filium: & vocabis nomen eius Ioannē. & erit tibi gaudium & exultatio: & multi in natiuitate eius gaudebunt: erit enim magnus coram domino: & vinum & ficeram non bibet: & spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris sue, & multos filiorum Israël conuertet ad dominum deum ipsorum, & ipse precedet ante illum in spiritu & virtute Elię, ut conuertat corda patrum in filios: & incredulos ad prudentiam iustorum, parare domino plebem perfectam. Vacat humanus sermo, silet prædicatio tractatoris, quando angelico præconio Ioannis profertur gloria virtus insonat, laus collaudatur: nec est quod illi adiciat homo cui deus cōtulit totum. Spiritu sancto, inquit, replebitur adhuc ex utero matris sue. Videtis quemadmodū Ioannes antē perueniat ad cælum, quā tangeret terram: antē accepit diuinum spiritum, quā haberet humanū: antē suscepit diuina munera, quā corporis membra: antē cepit viuere deo, quā sibi imō antē vixit ille deo, quā deus viueret illi: iuxta illud Apostoli, Vno autem iam non ego, viuit verō in me Christus. Sexto mense suę matris exultat in vtero, & in vterum virginis venisse nunciat Christum. Feruens nuncius, qui antē gestiuit nunciare, quā viuere: impariens dux, qui antequam perueniret ad corpus, peruenit ad regē: antē rapuit arma, quā mēbra: antē aciem petiit, quā lucē: & ut vinceret mundū, vicit antē naturā, ipse sine viscerib⁹ viscera matris exuscitat: & quia tardabat corpus, solo spiritu implet euangelizātis officiū. Quid dicam: Ioannes antequam Christum præcederet, se præcessit, Patris, matris, filii corda vnus, atque idē implet spiritus sanctus: ut vno sanctitatis organo resonet natiuitatis dominicę cātilena. Nec mirum fratres, semper ortus regio honorat festiuitas, dulcis gratificat symphonia. Et nos fratres, natiuitate Christi glorificemus canticis, honoremus muneribus: quia mentitur fidei, si quod facit Magus, non facit Christianus.

De eisdem,

Sermo XCII.

Matt. 2.

4. Reg.

Ensim nos sermo Euāgelicus ad altiora promouet, ad superna extollit. Nec mirū fratres, si Eliā curus æthereus euexit ad cælum, cum quotidie ista Euāgeliorum quadriga, hominum genus cæli perferat & transmittat ad regnum. Ecce iam nos ipsa fratres, de partu sterilis ad virginis partum & à Ioannis ortu, ad ortum nostri fecit proximos saluatoris.

Sed quod superest adhuc de Zacharia pontifice patientius audiamus, ut ad euābula nostri regis regali itinere peruenire possimus: qui ob hoc cælestis quadrigę fidam conscendimus sessionem, ut sollicitas & arduas compēdiorum semitas vitaremus. Sic enim lectum est: Et factum est, ut impleti sunt dies officij eius, abiit in domum suam. Ita vni templo astabat tribus tota parebant milia sacerdotum: propter quod ipsa obseruatio pontificalis officij erat diuisa per plurimos, dispensata per tempora, distributa per vices, ne aut ordinem sacerdotij multitudo cōfusa turbaret: aut alter agendo iugiter alteri debitum negaret officium. Post hæc autem concepit Elizabeth uxor eius. Erat illis coniugij facultas, erat illis licentia donata generandi, quibus inerat adhuc legis adolēscētia instabat adhuc religionis infantia. Lex fratres illicita prohibuit, licita non negauit: intra donum tenuit, supra donū cōferre nil potuit: naturā rexit, supra naturā hominem nō erexit. Lex fidei ianua, gratiæ nuncia. Euāgelij præuia, pædagogus religionis infantię, remisit in sacerdotio legalis coniugij castitatem, ut in pontificatu gratiæ venturam perpetuę, virtutis gloriam nunciaret. Secundum hanc ergo indulgentiam Elizabeth annositate iam mortua, sanctū reuiuiscit in partum: & arida neque exarata rugis mēbra medullis vitalibus in viscera fœcūda virgīdātur: ipsum quoque tēpus, ipsum quo degerat reuocatur ad corpus. & vetustate nimia domus vteri dilapsa, in faciem nouā repente reparatur: stupet ordo, deficit consuetudo miratur ipsa natura, & ex apparatu mansionis hospitis meritum, dignitāsque innotescit. Verum Ioānes id generali habitaculo satis se miratus est esse peregrinū, qui se exclusum tempore, abdicatum natura, receptum se in eo authoris beneficio didicit, non parentis. Et celabat se mensibus quinque, dicens, quia sic mihi fecit dominus. Bene totum fecisse dominū constat, quæ sibi collatum per hominem nil videbat. Et occultabat se mēsisibus quinque: quia etsi erat diuini muneris, sui tamen temporis nō erat quod habebat. Celabat se mensibus quinque. Erubescit anus fœta, verēcundatur vetula primi partus, & puerperam senectus abscondit extrema, ne sterilitatis opprobrium risus fœcundę senectutis augeret. Quod autem risui subiacet senilis & veterana concepio, persimilis huius sterilitatis & ætatis Sara probat: quæ sibi cum reddi partum, donari filium, cui iam vita pro-

Gen. 18.

Gen. 21.

pè deerat domino promittente cognosceret, & ipsa de suo partu risit: & quòd risui posset esse omnibus pregnas, & onerata canicies, ipsius germinis testatur ex nomine, dicente scriptura, & vocauit nomen filij sui Isaac. Quod interpretari risum docuit, adiciens, Risum mihi fecit dominus, Hinc est, quòd Elisabeth sacrum vult celare mysterium, dicèdo, *Quia sic mihi fecit dominus.* Vt modo conceptus fatiget verecundia, quandiu negati partus ærumna affixit pater tacet ex pœna, ex verecundia mater celat. O quanto silentio vox nascitur! O quanta taciturnitate tuba sæculis inelamatura generatur! O quod secretũ diuini iudicis dat præconem! *Quia sic mihi fecit dominus in diebus quibus respexit offerre opprobrium meum inter homines.* Honor coniugij, matrimonij dignitas, est procreatio dulcium liberorum: satis enim grane est, & satis triste, & virginitatis carere premio, & filiorum solatia non habere sustinere onera matrimonij, & ad fructum matrimonij nõ venire. Hinc est, quòd gaudet à se ablatum sterilitatis opprobriũ dicendo, *Quia sic mihi fecit dominus in diebus quibus respexit offerre opprobrium meum inter homines.* Quia hoc apud homines miserum computatur, apud deum verò reatus nullus est, vbi parentis culpa nulla est, sed iudicium denegatis. Certè si hoc affert aliqua corporalis infirmitas, necessitas in causa est, nõ voluntas. Sed iam nunc omnis ignaua carnis intelligentia sit remota, tota corporei sensus abiiciatur infirmitas: & quæcũque est ingeni humani omnis excludatur intentio, fidei pateant oculi, cordis referentur aures, mentis currat & occurrat incessus: vt peruenire ad mysterium virginis conceptus, ad sacramentum partus virginis penetrare possimus: adiuvante domino Iesu Christo, quia ex ea genitus nunc in cœlestia regna cum deo patre, spiritu sancto viuit per infinita sæcula sæculorum. Amen.

De ea quæ unxit dominum unguento.

Sermo XCIII.

Luc. 7.

AD prandium, & ad Pharisei prandium venisse Christum sollicitus forsitan miteretur auditor. Pharisei domũ Christum intrauit, nõ accepturus Iudæicos cibos, sed diuinã misericordiam largiturus: neque accubuit pocula saporata melle, floribus odorata sumpturus, sed pœnitentis lachrymas ex ipsis oculorum fontibus potaturus: Deus delinquentium gemitus elurrit, sicut lachrymas peccatorum. *Rogabat, inquit,*

dominum quidam Phariseus, vt manducaret cum illo: & ingressus domum Pharisei discubuit: & ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix, vt cognouit quòd accumberet dominus in domo Pharisei: attulit alabastrum unguenti, & stans retro secus pedes eius, lachrymis cepit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculatur pedes eius, & ungebat unguento. Videtis quia ad Pharisei mœsam venit Christus, non vt carnalibus repletetur escis, sed vt in carne negotiũ cœlesti monstraret: neque vt probaret posita humanitus ante se, sed post se gesta diuinitus approbaret. Christum nanque semper agnoscimus per humanos actus diuinas exercuisse virtutes: dum noua, & præter vsus mortalium cuncta esse quæ ab eo etiam corporaliter gesta sunt comprobantur. Phariseus ad manducandum vocat Christum: quid ibi quarit mulier non vocata? Claustra domus non prorumpit extraneus, conuiuii secretum non præsumit non inuitatus intrare, cibos paratos relaxandis mentibus post laborem perturbare non audet arbiter luxuriosus: & quid est quòd hæc mulier ignota, imò male nota, onusta luctibus, plena lachrymis, clamosa planctu, nescio ianitore, nullo conscio, ipso ignorante pastore, domus aditus percurrit omnes, transit totas ministeriorum cateruas, ipsum conuiuii peruolat ad secretum, & facit domum lætitiæ domum lamentationis & planctus? Fratres, non rogata venit illa, sed iussa: intrauit exhibita, non præsumens: ipse sic fecit à fisti sibi, qui illam cœlesti sententia iussit absolui. Denique dum Phariseus veste clarus, primus in sigmate, in ipsis oculis Christi tumens, epulis homini, non deo placiturus, festinus infunditur, venit mulier, & venit retro: quia reus animus post tergum stat ad veniam: quia per culpam nouit se vultus fiduciam perdidisse: venit satisfactura deo, non homini placitura cum venit: venit pietatis illa, non voluptatis exhibitura conuiuium: denique & pœnitentiæ ponit mensam, fercula compunctionis apponit, panem doloris infert, porum lachrymis temperat in mensura, & ad delicias deitatis totas, totam pulsat cordis sui & corporis symphoniam, organi planctibus dat clamorem, citharam per suspiria longa modulatur, gemitus aptat in fistulã: & dum pectus ipsam conscientiam arguens sæpe percutit, facit placitura deo cymbala personare: dumque taliter apportat diuinis oculis cibos, totas misericordiarum copias sic reportat. *Ece mulier quæ*

Q. iij

erat in ciuitate peccatrix. Exaggerat Euangelista mulieris facinus, vt accumulet indulgentiam largitoris. In ciuitate peccatrix. Ciuitate peccauerat, quia fama suafamam totius tetigerat ciuitatis: sicq; iā non peccatrix solum, sed ipsius ciuitatis facta fuerat ipsa peccatum. Hæc cognouit, quod nisi ab illo solo ciuitatis peccatum nō posset auferri, qui solus mūdi venerat abolere peccatum. Et vt cognouit, quia accumberet dominus in domo Pharisei. Non ad stantē, non ad sedentem audet venire peccatrix: Deus cum stat, corripit: cū sedet, indicat: prostratis contacet, cum decumbit. Vt cognouit quod accumberet dominus in domo Pharisei. Inclinem ad miserandum supernam didicisti maiestatem: & ideo credidisti, quod esset ad vniā sibi prōptus, qui Pharisei venerat tam prōptus ad mensam. Attulit alabastrum vnguenti. Portauit oleū, quia medicinā lethali vulneri à superno medico perquirebat. Stans retro secus pedes eius. Ad pedes tēdit semper citam veniā qui requirit. Et benestās, quia iam cadere non potest, qui ad pedes Christi meruit peruenire. Stans retro secus pedes eius. Vt Christi vestigiis innixa percurreret per viā vitæ, quæ per viam cucurrerat mortis. Lachrymis rigabat pedes eius. Ea mutatur ordo rerum, pluuiam terræ celum dat semper: ecce nūc rigat terra cælum: imò super cælus. & vsque ad ipsum dominum imber humanarum profudit lachrymarum: vt iuxta Psalmistā & de aquis æternum cantetur illud. Et aquæ quæ super cælus sunt, laudent nomen domini. Lachrymis rigabat pedes eius. O quanta vis in lachrymis peccatorum, rigant cælum, terram diluunt, extinguunt gehennam, delent in omne facinus laram diuina promulgatione sententiam. Et capillis capitis sui tergebat. Dominicos pedes lauat lachrymis, crinibus tergit, vacat ab excusatione paupertas, inhumanitas veniam non habebit: quia in totum sibi natura sufficit ad obsequium creatoris. Et capillis capitis sui tergebat. In peccatricis caput purgandis criminibus resuebat vnda, vt suo fonte mulier in nouum baptisma suorū dilueret illuuiem peccatorum. Et capillis capitis sui tergebat. Vt iuxta Psalmistam, Verticem capilli, ex quo ambulauerat in deliciis suis, in sanctitatem tali verteret serpitudine. Et osculabatur pedes eius. Præcesserant intervenientes lachrymæ, vt oscula deuota sequerentur, quia lachrymæ satisfactionis sunt documentum: oscula sunt reconciliationis indicia. Et vnguebat vnguento. Mulierē super caput domini fudisse oleū: alio

Psal. 148.

Psal. 67.

Mat. 26.

Euangelista referente, cognouimus: non est ergo quod facit hæc mulier mollis & carnalis obsequii, sed plenæ humanitatis est sacramentum: quia in capite Christi Deus est, in pedibus euangelizantium pacem. Orate fratres, vt & nos in vngue domini commercemur aliquatenus computari, & vnguentum quod pedibus funditur saluatoris: quia sicut oblatio est, cum offertur vnguentum: ita Chrisma perfectum est, de dominicis vestigiis, cum redundat. Cuius autem mulier ista typum præferat, vel quā magnum præfigurat arcaum, donante deo, tunc dicemus, quando ea quæ sunt in sequentibus exponuntur.

De eodem,

Sermo XCIIII.

Quoniam sermone proximo partem primam hodiernæ percurrimus lectionis, admirati pariter sumus quo feruore, qua fide quali ausu, quanta obsequii nouitate, peccatrix mulier ipsius vestigia contigerit saluatoris: modo quid Phariseus tacēs dixerit, quid Christus, cui loquuntur tacita, responderit, audiamus. Videns, inquit, Phariseus, qui vocauerat eum: ait intra se dicens, Hic si esset propheta, sciret utique quæ, & qualis est mulier quæ tangit eum. Phariseus, quod confispicis non est ignorantia, sed potestas: est diuini iudicii, non erroris humani. Pharisee erras, nescire magis potuit si fuisset propheta: quia prophetia non est humani arbitrii, muneris est diuini: vnde propheta sit non quantum vult, sed quantum dederit illi, qui tribuit prophetiam. Hic si esset propheta, sciret utique quæ, & qualis est mulier quæ tangit eum. Mulieris malæ tactus vixit male cōscium: parem polluit, suspectum notat, hominem malæ voluntatis infamat: ceterum peccatrix sit bona, sit sancta, sit innocens, cum tetigerit veniæ largitorem. Stercora contingunt, sed non inquinant solem: medicum cum tangit vulnera putredo non polluit: iudicem quanuis tangat reus, non potest maculare eum supplicat: sic peccator cum dominum tangit, non dominum sordidat: sed ipse & peccato caret omni, & rapit subito sanctitatem. Probat hoc mulier in profluvio sanguinis constituta, quæ vt tangit fimbriam domini, non fimbriam polluit, sed ipsa mox inquinamento vetustæ carnis passionis. Hic si esset propheta, sciret utique quæ, & qualis est mulier quæ tangit eum. Phariseus Christum prophetam crederet, si exposita oculis, nota populis si videret. Quid putas crediturus erit, cū mox cum mētis suæ arbitriū, cordis

Luc 7.

[sui iudicem, testem conscientiae suae, cogitationum suarum didicerit cognitorem? Putasne vel tunc fatebitur Deum, quem modo post virtutes tantas indicat nec magistrum? Hic se esset propheta, sciret utique quae, & qualis est mulier quae tangit eum. Mulier habebat vulous, sciebat illud: & ideo taliter tanti vulneris medicum perquirebat: Phariseus perfidiae morbo saucius, superbiae flamma febriciens, per phrenesim se nesciebat in sanum. Hinc est quod Christus illuc primum curam vertit, ubi ignota sauebat infirmitas: ut caelestis medicus vno medicamine duos curaret aegrotos. Videns Phariseus qui vocauerat eum, ait intra se, dicens, Cui, quia intra se cogitauerat Phariseus, Christus publica voce respondit: & dum Pharisei cordis patefecit arcanum, ipsum fuisse totius prophetiae demonstrat auctorem. Respondens, inquit, Iesus, ait, Simon, habeo tibi aliquid dicere. Tibi, cui opus est medicina, & nescis quæquære medicinam: tibi, qui Deum magistrum vocas, & Dei deseris disciplinam: ignoras quoniam magistro magnam facit iniuriam, qui se discipulum fatetur eius, cuius non sequitur institutum. Nam sicut discipuli probitas laus est magistri, ita magistri vituperatio discipulus nesciens disciplinam. Simon, habeo tibi aliquid dicere. Respondit, magister dic. Iterum, magister dic, & non Deus dic. Iam iam Deum senties, quem vocas magistrum. Duo, inquit, debitores erant cuidam sceneratori, unus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta? Non habentibus illis unde redderent, donauit utrisque: quis ergo amplius diligit? Respondens Simon dixit, aestimo quod is cui plus donauit. Et dominus, recte iudicasti. Audistis quemadmodum caelestis creditor totum debitum charitate compenfat, & ad incrementum totius sceneroris amoris solius exigit, & requirit vsuram. Plectendus debitor qui dilectione sola suam negligit redimere cautionem. Vis scire homo quid Deo debeas? Quod factus es, Dei creditum est: quod es rationis capax, Dei scenus est: quod discretionem mali, boniue possides, accepisti: & quod viuendi normam acceperis per chirographum legis stipulanti deo spondidisse te non potes diffitemi. Sed dum te per vitia carnis in lutum instar suis demergis, & quadrupedum more viuens qua prae ditus es ratione priuaris, & in gurgite criminum boni malive perditam discretionem confundis, & diuinæ legis substantiam dissipas, mundana voluntate captiuus, factus es gloriosi sceneroris debitor luctuosus: cui deficientibus virtutum

lueris criminum multiplicatur vsura. Sed licet in hac re cecideris, licet fueris in ista deuolutus vide te desperes homo remasit tibi unde piissimo satis facias creditori. Absolui vis? Ama, charitas cooperiet multitudinem peccatorum. Negationis crimine quid peius? & tamē Petrus amore solo valuit hoc delere probante domino, cum dicit, Petre amas me? In rer omnia Dei praecepta amor obtinet principatum. Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua. Ama ergo homo Deum, & ama totus: ut possis omnia sine labore vincere peccata. Tenera militiae, delicati conflictus est, amore solo de cunctis criminibus reportare victoriam sicut ex sequentibus elucescit. Conuersus, inquit, ad mulierem, dixit Simoni, Quid est quod conuersus ad mulierem Simoni loquitur Christus? Quia cum poenitentem respicit, arguit oblatrantem. Dixit Simoni, vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: haec autem lachrymis rigauit pedes meos, & capillis capitis sui terxit, osculum mihi non dedisti: haec autem ex quo intraui non cessauit osculari pedes meos, oleo caput meum non unxit: haec autem unguento unxit pedes meos. Propterea dico tibi, dimittuntur illi peccata multa, quoniam dilexit multum: cui autem minus diligit. Probatum est, quia dilectio delet & abluat vniuersa peccata. Quid est autem quod dixit, Cui minus dimittitur, minus diligit? Ergo peccandum satis est, ut maior charitas comparetur? Absit. Charitas de preteritis subuenit, non liberat de futuris: charitas nescit peccare cum diligit: charitas non est charitas, si delinquit: charitas Dei custos est sanctitatis. Fratres, si nos esse peccatores nouimus, & esse nolumus peccatores, pedibus Christi demus lachrymas, spargamus capillos, figamus oscula, pietatis oleum tota deuotione fundamus: ut dicatur nobis, dimittuntur vobis peccata multa, quia dilexistis multum. Imitetur hanc mulierem, quam conspiciamus non solum caruisse peccatis, sed ad totum sanctitatis verticem peruenisse. Quæ sit autem hæc mulier, quia hodiernus sermo charitatis nos distulit, sicut iam promissimus, in sequentibus Deo auctore pandemus.

De eadem, Sermo XCV.

Omnia quæ à Christo corporaliter gesta referuntur, si subnixa sunt historica veritate, ut plena semper sacramentis caelestibus approbarentur. Et quia quod erat in facie le-

tionis iam perstrinximus sermone repetito: orate ut sicut promissimus, interna eius spiritu sancto reuelare, pandamus. In honora est dictio quæ Dei facta humana tantum expositione depromit. *Rogauit, inquit, dominum quidam Phariseus, ut manducaret cum illo. Phariseus fratres, catholicus dicitur Iudæorum: nam & resurrectionem credit, & à Sadduceo resurrectionem negante dissentit: hinc est quod rogat Christum, id est, resurrectionis auctorem, ut mādūcet cum illo: quia qui conuiuuit Christo, mori nescit, utique uiuit semper. Rogabat dominum, ut manducaret cum illo. Rogas Phariseæ, ut manduces*

Joann. 6. cū illo: crede, esto Christianus, & mādūcas ex illo. Ego sum, inquit, panis qui de cælo descendi. Sempet Deus maiora tribuit, quàm rogatur: nam se manducandum dedit, qui rogabatur ut manducandi secum fiduciam largiretur: & tamen si hoc dedit, ut illud quod postulatus est non negaret. Nōne promittit hoc & sponte discipulis suis? Vos qui perseuerastis mecum manducabitis & bibetis in mēsa mea in regno meo.

Luc. 22. Christiane, qui se tibi hic manducandum dedit, quid suū tibi denegare poterit in futurum? Et qui tātum ubi viaticum parauit ad victum, quid in illa tibi mansione perpetua non parauit? Manducabitis in mensa mea in regno meo. Audisti dei conuiuium, sollicitus non sis de qualitate conuiuii. Qui peruenire regis meretur ad mensam, mādūcauit quicquid regni dominatio possidet & potestas: sic qui ad conuiuium uenerit creatoris, habebit in delitiis suis quicquid continetur in creatura. Sed ad cœpta redeamus. Et ingressus domum Pharisei, Quam domum? Nempe synagogam ingressus accubuit. In synagoga fratres, tunc accubuit, quando occubuit Christus: sed corpus suum Ecclesie transmisit ad mensam, ut esset celestis caro manducaturis gentibus ad salutem. Nisi manducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in uobis. Quemadmodum autem manducetur caro Christi, quomodo bibatur & sanguis eius, norunt illi qui sunt sacramentis cælestibus instituti. Ecce, inquit, mulier quæ erat in ciuitate peccatrix. Quæ mulier? Ecclesia sine dubio. In ciuitate peccatrix. Ciuitate qua? Illa de qua dixerat propheta. Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis Sio. Et

Isa. 1. alibi, Vidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate, & iniquitas & labor in medio eius & iniustitia, & non defecit de plateis eius usura & dolus. In ciuitate ergo perfidie septa mu-

ris, superbiæ turribus communita, distincta iniquitatum plateis, obserata contradictionum portis, depicta doli facis, indurata siliicibus usurarum, negociorū doloribus aggranata, infamata lupinaribus, id est, idolorum templis, mulier hæc, id est Ecclesia, grauiissimum trahebat reatum ex tanta præcedentium colluue peccatorum. Sed ubi audiuit uenisse Christum ad domum Pharisei, id est, ad synagogam: ibi, hoc est, ad Iudaicum Pascha, passionis suæ mysteria tradidisse, aperuisse sui corporis & sanguinis sacramentū manifestasse nostræ redemptionis arcanum, scribas uelut pessimos despiciens

Luc. 11. genitores (Væ uobis legisperitis, qui tulistis clauem sciētiæ) irruptis contradictionū foribus, cōtempo ipso chori Pharisei principatu, ardēns, anhelans, estuans ad totum legalis conuiuii penetrabile peruenit: ibique reperit Christum inter amicitias epulas & dulcia pocula traditum, Iudaicam occubuisse perfrandem: iuxta illud prophetæ, Quoniam si inimicus exprobrasset mihi, supportassem utique: & si is qui oderat me, super me mala locutus fuisset, abscondissem me utique ab eo: tu uero homo unanimes, dux meus & notus meus, qui mecum dulces capiebas cibos, in domo domini ambulauimus cum consensu. *Ut cognouit accubuisse dominum in domo Pharisei.* Id est, in synagoga omni dolo, tota fraude additum, passum, crucifixum & sepultum: tamen à feruore fidei tanta ista non retardatur iniuria, sed portat unguentū, portat Christiani chrismatis oleum: & quia Christi faciem uidere non meruit corporalem, stat retro nō loco, sed tempore: inhæret eius uestigiis, ut sequatur: & iam desiderii plus, quàm conscientie lachrymas fundit: ut quem abeuntem uidere nō meruit, mereatur uidere redeuntem. Lachrymas ergo ad pedes domini profuso amore perfundit, dum pedes euangelizantium regnum eius bonorum operum manibus tenet, lauat lachrymis charitatis, confessionis labiis osculatur: & totū misericordie profundit unguentum, donec conuersus ad eam: quid est conuersus? hoc est, reuersus, dicat Simoni, dicat Phariseis, dicat negantibus, dicat populo Iudæorum, Intraui domum uestrā, aquam pedibus meis non dedistis. Et hæc quando dicit: Quando uenerit in maiestate patris sui, & segregabit iustos ab iniustis, quasi pastor qui segregat oues ab hædis: & dicit, Esuriui, & non dedistis mihi potum: hospes fui, & non suscepistis me. Hoc est dicere, aquam pedibus meis nō dedi-

Psal. 57.

Mat. 23.

stis: hęc autem, dum meorum pedes lauat, pedes vngit, pedes osculatur: fecit seruis, quod vos domino non fecistis: fecit pedibus, quod capiti vos negastis: impedit minimis, quod vos vestro denegastis auctori. Tunc dicit ad ecclesiam, Dimitte tibi peccata multa, quia dilexisti multum. Quia tunc erit remissio peccatorum, quando tollitur materia tota peccandi, quando corruptio induet incorruptionē, quando mortalitas immortalitatem consequetur: quando peccati caro, caro totius efficietur sanctitatis: quando terrena seruitus cęlesti dominatione mutabitur, quando militia humana diuinum promouebitur ad regnum. Orate fratres, vt & nos in parte ecclesię constituti ad ea quę numerauimus peruenire mereamur: auctore ipso Christo, cui est honor, & gloria vñ cū spiritu sancto in sæcula sæculorum. Amen.

De parabola Zizaniorum.

Sermo XCVI.

Matt. 13.

SI dicta, vel facta Christi passim carnalibus sensibus subicerentur, torpesceret animus, mens vacaret, dormiret ingenium, cor tabesceret, exstingueretur quicquid humani vigoris est & calor. Proposuit, inquit, illis parabolam. Sicut in lapide frigit ignis, latet ignis in ferro: ipse tamen ignis ferri ac lapidis collisione flammatur: sic obscurum verbum verbi ac sensus collatione resplendet. Certē si mystica nō essent inter infidelem fidelēque, inter impium atque pium, discretio non maneret: & esset deuotus, sicut contumax: iners, sicut qui laborat: perigil, vt ille qui dormit: nunc verō cum petit anima, mens pulsar, quærīt sensus, sperat pietas, fides exigit, meretur intentio, apparet & sudantis fructus, & pœna desiderii, & iustitia largitoris simul, quia plus accepta sapiunt, quā possident: inuenta magis, quā subiecta delectant. Hinc est quod doctrinam suam Christus parabolis velat, tegit figuris, sacramentis operit, reddit obscurā mysteriis. *Proposuit, inquit, illis parabolam.* Illis, hoc est, non suis, sed extraneis: inimicis vtique, non amicis: spectantibus ad calumniam, non audientibus ad salutem. Ideo in parabolis, inquit, loquor eis, quia videntes, non vident: & audientes, non audiunt neque intelligunt. Quare? Quia qui calumniatur pręterita, videre pręsentia non meretur: neque dignus est agnoscere gratiam, qui legem ne cognosceretur, abscondit. Vē vobis, inquit, legis peritis, quia tulistis clauem scientiæ: ipsi non introiistis, & eos qui introibant, prohibuistis. *Proposuit, inquit, illis parabolam, dicens,*

Luc. II.

Simile est regnum calorum homini. Et quid offendit Christus, si in similitudinem hominum factus est, vt pereunti humano generi subueniret? Scandalizat dominus, si, vt manumittat seruos, inueniatur in habitu seruitutis: quādo quicquid est maiestatis futurę, quicquid aduentus & regni, ecce homini cōparatur. *Simile est, inquit, regnum calorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo: cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, & super seminauit Zizania in medio tritici, & abiit.* Audistis quęadmodum sator mundi rerum principia bona seuit: nec vllum malum ab originis processu auctore: ab inimico superseminatum est malum, malum non est à rerum parente procreatum. Et vidit deus, inquit, omnia quęcunque fecit: & ecce bona valde. Bona, & valde bona: nam quem deus faciēs vocauit mundum, inficiens reddidit inimicus immundum: & hominem quem deus in paradiso deliciarū collocauit ad vitam, inimicus in hac laboris vita detraxit ad mortem: & affectum quem carni deus inseruit per naturam, inimicus in pericidium per inuidiam cōmutauit. Cain probat hoc qui primus germano sanguine terram tinxit: & in exitum fratrum mortis dignus exitus dedicator. Sic ex discordia nata mors semper humanam scindit, & separat charitatem. Et quia longum est ire per singula, vel paucis aperire cōpellimur, inimicus qualiter bonis mala, virtutibus vitia, vitalibus mortalia, nostram semper superseuerit ad ruinam. Nōne ex vno homine deus omnem repleuit terram, & semine ex vno pius sator totum genus hominum tātam multiplicauit ad messem? Sed inimicus mox homines in vnum redegit omnes: & superseminando mala quod bene sator fuerat deleuit diluuiο, non rigauit. Sic legem diuinis & veracibus satam pręceptis, humanis & mendacibus fucauit inuentis: vt de sacerdote fieret persecutor, de doctore deprauator existeret, de defensore legis redderetur inimicus. Sic creaturas ad agnitionem condita creatoris, vt nesciretur deus deos esse mentitus est. Hinc sapientes sæculi fecit stultos, speculatores mundi docuit nihil videre, professores scientiæ fecit scientiam nō habere, inquisitores rerum omnium dimisit ignaros. Sic Euangelicam segetem satam cęlesti semine hæretica zizania superseminando confudit inimicus: vt manipulos fidei gehennę fasciculos faceret, ne triticum fieret cęlestium horreorum. Et quid plura? Posteaquam est ipse in dæmonem conuersus ex ange-

Gen. 1.

Gen. 4.

lo; ne qua creatura in suo statu consisteret, arte, dolis, machinis, fraude, contendit. Sed iam præsentis parabola verba pādāmus. Simile est regnum celorum homini. Cui? utique Christo. *Qui seminauit bonum semen.* Quia in ipso rerum semine nescit malum conditio creatoris. *In agro suo.* Hoc est, in mundo: dicente ipso domino, *ager hic mundus est.* Cum autem dormirent homines. Id est, sancti patres patriarchæ, prophæ, apostoli, martyres, in sopore mortis temporaliter dormientes, quia sanctorum mors somnus est: peccatorum verò mors est, quia in inferno pœnæ viuunt, vitæ pereunt peccatores. *Veniens inimicus eius.* Id est, diabolus. *Superseminauit zizania.* Superseminauit, non seminauit. Præcedunt creatoris bona, mala diaboli post sequuntur: ut malum quod est ex diabolo, sit accedens, non natura. *Superseminauit zizania in medio tritici.* Quia diabolus hæreses inter fideles: inter sanctos, peccatum: inter pacificos, lites: inter simplices, dolos: inter innocentes, nequitiam gratis serere cōsuevit: nō ut acquirat zizania, sed ut triticum perdat: nec ut reos capiat, sed ut adimat innocentes. Hostis plus ducē, quā militem petit: nec obsidet mortuos, sed impugnat viuentes: sic diabolus nō peccatores querit capere, quos possidet subiugatos, sed ut iustos capiat sic laborat. *Superseminauit zizania in medio tritici, & abiit.* Quia diabolus impellit quidem viribus ad ruinam, sed posteaquā prostrauerit derelinquit: diabolus non querit hominem, sed hominis interitum querit. Frater, ille malis nostris gaudet: surgit ruinis nostris, nostris vulneribus conualescit, nostrum sanguinē sicut nostra saturatur ex carne, nostris viuunt ex mortibus. Diabolus hominem non vult habere, sed perdere. Quare? Quia ad cælum vnde ille cecidit, non vult, non fert, non patitur hominem peruenire. Et quia nos sermo trahit longius hodie, reliqua differamus: ut & communem reuelemus laborem: & quæ dicenda sunt, plenius exequamur. Deus autem noster & mihi dicendi gratiam, & vobis audiēdi desiderium donare dignetur.

De eadem,

Sermo XCVII.

Matt. 13.

Quia festius antehac sermo ut communem temperaret laborem, ad totum parabola prætereuntis non valuit peruenire secretum: nunc reliqua, domino reuelante pandamus. Proposuit, inquit, illis parabolam, dicens. Simile est regnum celorum homini qui seminauit bonum semen in agro suo: cum autem dor-

mirent homines, venit inimicus eius, & superseminauit zizania in medio tritici, & abiit. Cum autem dormirent homines, insidiator in noctibus latitat: in diebus vigilantes fugit, appetit dormientes, fortis confictum petit, prouocat palam spectantibus omnibus, & coram populis vult habere victoriam. Maxima infirmitatis indicium est dormientibus irruisse. Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius. Malus nāquam non stultus. Quid hic egit inimicus? Esto, quod dormierint ferui, nunquid & dominus dormiebat? Esto, quod oculos feruorum sopor clauferit post laborem: nunquid & dormientis oculos vlla vicerat lassitudo? Inimice, lucis refuga, vigilasti, laborasti, sed non latuisti: nam dormientibus feruis, dominus ipse te videt: d. ferror cæli præuenisti, fecisti, sed non profecisti. Deo perire non potest, quod ipse custodit: fraudis auctor in dominum non committis, sed in seruos, dum facis ut negligentie illorum quod tuæ fraudis est, ascribatur. Ille, ille te videt, qui totius & fraudis testis & laboris. Manent ergo laboris sui fructus beneficientem, manent & nequitie suæ pœnæ fraudatorem: illi triticum ad horreum cæleste portabunt, tibi zizaniorum tuorum portabis fasciculos ad gehennam. Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, & superseminauit zizania. Ut quid? Ut periret dominica messis, & hoc ad lucrum quid pertinebat inimici? nisi quod inuidia spiritus hominum damnum suum computat lucrum: & quod perierit hominibus, hoc se æstimat acquisisse? Sed diabolus hoc ideo, ut diximus, tenebris cælāribus est molitur, ut adulterata messis noxa redundaret ad seruos: & hinc pœnam sumerent, vnde sperauerant palmam. Denique vigilantes ferui præ timore, ista cur euenerint, expauescunt: hoc metuentes, ne zizaniorum germina ad illorum redirent offensam, quorum conscientia præter iactū boni seminis nil habebat. Hinc est quod auditum sui domini præuenerunt, ne securi de innocentia, reatum de silentio sustinerent: cum vocatur innocens ad reatum, dum pargari æstuat, virget & stimulat cogitorem. Cum autem creuisset herba, & fructum fecisset, tunc, inquit, apparuerunt & zizania. Quod latet in herba, manifestatur in spica: & quod celatur in gramine, aperitur in fructu: sic quos credentes putamus pares, fide dispares inuenimus: sic iudicii prodit messis, quod ecclesiæ germē occultat. Iuxta illud dictum dominicum, Ex fructibus eorum, co. Matt. 7.

gnosceatis eos. Flores multi multitudinem fructuum pollicentur, sed examinati ventorum flabris ad fructum paucissimi perseverant: sic credentes in Christo multi ecclesie videntur in pace, ubi autem persecutionis procella perflaverit, pauci martyrii reperitur in fructu. Sed Euphemia sancta plus soluit in fructu, quam promisit in flore: quæ manente virginis flore, copiosum martyrii peruenit ad fructum. *Accesserunt, inquit, servi patris familias, dicentes ei, Accesserunt fratres, mente non corpore: non loco, sed fide: dixerunt non clamore vocis, sed cordis tacito cum dolore. Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Seminasti, non seminauimus: nos quod per te facimus, tibi semper nostro assignamus auctori: & tu in iis quæ nobis facienda præcipis, ipse operator assistis. Ergo si nos operis tui facis esse pro tua dignatione consortes, non nobis solis quod zizania nascuntur, ascribas, Domine, aut tecum nos mouit innocentia, aut nobiscum te reatus attingit: nos nostro operi non potuimus inuidere, magnis sudoribus offensam non potuimus non parare: tu quod vis, vnde vis: quando vis, habes: nos præter tuam gratiam nil habemus, per quam stamus, viuimus, mouemur & sumus: & sine qua iacemus, deficiamus & perimus. Ergo nos hæc nobis sic laborauimus, ut perirent? Sed quis hoc fecerit, qui solus non dormis nobis dormientibus tu vidisti: & si tu vidisti iuste iudex (factum quis scit? ille qui vigilat, non ille qui dormit,) ergo tu prode cum, ut nos quos sic anxios conspicias, facias sic securos. *At dominus inimicus homo hoc fecit. Inimicus homo hoc fecit: & tu quare hoc cum videres domine permisisti? Quare? Quia timere fraudes non potest, cui nil potest deperire: & quia plus est mystica discernere, quam prohibere mysterium: maius est reparare perdita, quam illa sã reservare: simul quia oportet zizania esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant. Serui autem dixerunt ei, Vis imus & colligimus zizania? Sic deuoti serui indefessum promittunt laborem: nec patiuntur dominicæ messis videre, vel temporaliter feceritatem: sed dominus quem tempora non fatigant, & quãdo vult potest abolere suæ messis iniuriam: veraciter dicendo. Non. Et quare prohibuerit mouere lat. Ne forte colligente zizania, eradicetis simul cum eis & triticum. Sic imperiti erant cultores, sic operis nescii, sic discretionis scientiam non habentes, ut euellentes zizania eradicarent & triticum? Vbi sunt prophete per dei spiritum prophetantes?**

Act. 17.

Psal. 120.

1. Cor. 11.

tantes? Vbi Petrus cui pater reuelat? Vbi Paulus in quo operatur & loquitur Christus? Vbi omnes sancti, plane sancti, *Matt. 16. Gal. 2. 1. Cor. 13.* sed serui, tantum scientes, quantum singulis scientiarum largitor indulsit? Sed dicis, hic occultum nil erat, nil erat ibi occultum, quando aliud videbatur in specie, aliud habebatur in flore: & quod hodie erat zizania, eras in tritici verbeatur: sic hodie habetur hereticus qui crastina sit fidelis, & qui ad præsens peccator cernitur, ad futurum iustus assistit. Hinc est etiam quod auctor utraque referebat ad messim, id est, vsque ad iudicium diuinæ patientiæ suæ: & nostræ penitentiæ tempus, ut qui se de malo commutarit ad bonum, dominicum deputeretur in triticum cælestibus horreis aggregandus, qui se de fideli fecerit in fidelem, gehennæ deputeretur incendio. Et quid plura? Si zizaniis non dei patientia subueniret: nec Matthæum de publicano euangelistam, nec Paulum de persecutore Apostolum ecclesia possideret. Denique Ananias eradicare triticum tunc quærebat, quando ad Saulum missus. De Paulo talia quærebat, Domine, quanta mala fecit sanctis tuis: hoc est, eradicare zizania: quid ad lupum ovis? quid ad contumacem deuotus? quid ad persecutorem talis prædicator missus? Sed cum Ananias videret Saulum, Paulum dominus tunc videbat: cum Ananias persecutorem diceret, tunc dominus prædicator sciebat: & cum ille cum zizania iudicaret inferni, Christus cum vas electionis, triticum in cælesti horreo iam ponebat. Vade, inquit, quia vas electionis est mihi.

*Desit fortasse quippiam.**De parabola grani sinapis. Sermo XC VIII.*

A Vidistis hodie fratres, quemadmodum grano sinapis tota regni cælestis comparata est magnitudo. Et quid est quod potestatem tantam, sic parua, sic minima, imò minimorum minima similitudo concludit? Sic enim ait dominus, *Cui est simile regnum dei? & cui simile æstimabo illud? Cum dicit, Luc. 13.* Cui est simile, quasi querentis indicat & producit affectum. Et ille solus verbum, scientiæ fons, dicendi flumen, qui omnium corda rigat, sensus aperit, ingenium dilatat, in inueniendâ similitudine nunc laborat? Sed quid inueniet audiamus, *Simile est, inquit, regnum celorum grano sinapis. Querens in cælo & in terra, nil inuenit nisi granum sinapis, in quo potentiam totam supernæ dominationis includat: & illud regnum*

1. Cor. 2.

1. Cor. 1.

singularitate potens, æternitate felix, diuinitate fulgēs, diffusum toto celo, tota terra dilatatum, in grani sinapis coarctat & concludit angustias? *Simile est regnum celorum grano sinapis.* Spes ista est credentium tota? Expectatio ista est fidelium summa? Ista est felicitas virginum longis continentie laboribus comparata? Ista est gloria martyrum totius effusione sanguinis conquistata? Hoc est, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit? Hoc est, quod ineffabili sacramento diligentibus deum promittit Apostolus esse præparatum? Fratres, non facile dominicis moueamur in dictis: nam si infirmum dei fortius est hominibus, & stultum dei sapientius est hominibus: hoc minimum dei tota magnitudine mundi magnificentius inuenitur, si modo hoc granum sinapis nos sic nostris seminemus in mētibus, vt intelligentiæ magnam nobis in arborem crescat: & sensus altitudinis tota leuetur ad cælum, ac totos scientiarum diffundatur in ramos: atque ita ora nostra feruentia viuido fructus sui sapore succedat, & ita igne seminis sui toto nobis ardeat, & flammetur in pectore: atque nostræ ignorantie totum nobis auferat sua degustatione fastidium. *Simile est regnum celorum grano sinapis, quod acceptum homo misit in hortum suum, & creuit, & factum est in arborem magnam, & volucres celi requieuerunt in ramis eius.* Grani sinapis, sicut dicit, instar est regnum dei, quod de supernis affertur verbo, suscipitur auditu, fide seritur, credulitate radicatur, spe crescit, confessione diffunditur, virtute tenditur, & dilatur in ramos, ad quos vocat aues celi, id est, spirituales sensus, atque in ipsis eas quicquid suscipit mansione. Veniat hæreticus, veniat, quia redeuntibus ecclesiæ semper patefecit ingressus, veniat, audiat, & pietati dominicæ iā desinat oblatrare. Si celestis regni maiestas omnis ad grani sinapis similitudinem venit, quid queritur, quod deus ad hominem, dominus serui descendit in formam? Sic enim venit heretice, vt tibi totum per fidem crederet, cui iam totum defecerat per naturam. *Simile est regnum celorum grano sinapis.* Sed sinapis reuertatur ad granum: sic tota regni summa manet, & consistit in regno celorum: Christus est regnum celorum, qui velut granum sinapis in hortum virginis corporis missus, orbe toto crucis in arborem creuit, ac tantum dedit fructus sui saporem cum teritur passione, vt quicquid est vitale suo saporaret & condiret attractu. Nam sicut in integritate

re grani sinapis, sinapis virtus habetur occulta, apparet vero virtus eius vehementissime, si teratur, ita Christus corpore teri voluit, qui suam noluit latere virtutem. Et nos fratres teramus istud granum sinapis, vt eius vim in hac similitudine sentiamus. Christus rex, quia tota ipse est origo regnandæ: Christus regnū, quia in ipso est regni sui tota maiestas: Christus homo, quia totus Homo reparatur in Christo: Christus granum sinapis, vnde magnitudo tota dei, tota hominis exiguitate minoratur. Et quid plura? Omnia ipse factus est, vt in se repararet omnes. Christus homo accepit granum sinapis, hoc est, regnum dei accepit homo Christus, quod habuit semper deus Christus: misit in hortum suum sponsam: Huius hori sepe meminit in Canticis Canticorum, dicendo, Hortus clausus: hortus est Euāgelij vomere orbe toto diffusa cultura, clausus stimulis discipline, ab omni pessimo gramine apostolico labore purgatus, fidelium plantariis, liliis virginum, rosis martyrum, confessorum viriditate amœnus, flagrans floribus sempiternis. Hoc itaque granum sinapis in hortum suum misit Christus, id est, promissione regni sui, quod radicatum est in patriarchis, natū est in prophetis, creuit in apostolis, in ecclesia fecit arborem magnam, multiplices dedit in donationibus ramos, quos enumerat Apostolus, 1. Cor. 12. dicendo, Alii datus est sermo sapientiæ, alii verbum scientiæ, alii cura sanitarum, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum. Audistis fratres, istud granum sinapis in arborem quā prorupit, audistis quas fundauit radices, audistis quales, quātosque se iam diffuderit, & secauerit in ramos: in quibus celi, nō aëris aues, in pennis sapientiæ & prudentiæ volatu, fidei securitate requiescant. Et tu audi, si vis terrenas bestias non timere, si vis euitare aues rapaces, voraces vultures, hoc est, aues aëreas, quæ sunt omnes nequitie spirituales, eleuare à terra, terrena deferere: sume alas columbæ prophetiæ deargentatas, sume pennas diuini solis fulgore radiatas, euola in specie auri, vt in tantis, & talibus ramis iam nullis laqueis attentanda requiescas semper, & de volatu tali valida, & de tanta mansionem secuta, De similitudine sequenti, sequenti verbo, domino docente, declarabimus.

Luce. 13.

Psal. 48.

I. Cor. 11.

Bene cucurrit hodiernæ series lectionis, ut euāgelica mulier, mater nostra acciperet à domino fermentum, per quod nobis hodie hoc templum tantam sanctitatis erigeretur & surgeret in massā. Sic enim cœpit Dominus, Cui simile estimabo regnum dei? Simile est fermento, quod acceptum mulier abscondit in farina mensuris tribus, donec fermentatum est totum. Bonus dominus, amator suorum Christus, regni sui similitudines iterat, variat comparationes, quas non de occulto sumit, non capiat de cœlestibus, sed profert de quotidiano usu, de communi conuersatione proponit, ut ad omne genus hominum perueniat, quid est omnibus profuturū, iuxta illud Prophetæ. Audite hæc omnes gētes, auribus percipite omnes qui habitatis orbem, quique terrigenæ, & filii hominum, simul diues & pauper. Si quid de diuinitatis occulto, si quid de secreto regali, si quid de penetralibus diuitum afferret in medium, hoc nesciret pauper, non caperet mediocritas, notum simplicitas non haberet, nunc vero loquitur nota diuiti, visitata pauperi, omnibus vitæ ipsius necessitate vernacula, quia homo in dei vocatione quaeritur, non discernitur in eius vocatione persona. Sed lectam similitudinem replicemus. Cui simile, inquit, estimabo regnum dei? Sic dicendo appendit animos auditorum, & attonitos reddit stupore toto, quid regno dei, quid imperio diuino valeat comparari: atque illis mente per multa & magna peruagantibus, cœli dominus in hospitio pauperis, in manu panicoctariæ mulieris regni sui inuenit, & format exemplum dicendo, Simile est fermento, quod acceptum mulier abscondit in farina mensuris tribus, donec fermentatum est totum. Antè regnum suum grano sinapis comparabat, nunc illud efficit simile fermento. Autè sinapis granum memorat accepisse virū, mulierē nunc afferit accepisse fermentū? dicit antè exigū semen virū sēuisse in magnæ arboris incrementū, mulierē modo fermentum breue ad profectū totius massæ abscondisse manifestat. Vere, sicut dixit Apostolus Paulus, Neq; vir sine muliere, neque mulier sine viro in domino. Ad vnū regnū diuersū sexū varia similitudo perducit: neq; virū separat à muliere vocatio Christiana, quos deus coniungit, natura sociat, & mira similitudine similes reddit habitus, forma componit, & facit deus, ut sit homo vnus, duo: duo, vnus: alter, ipse homo in copula coniugali: ne sit aut singularitas destituta, aut con-

Ephē. 3.

Gen. 3.

Gen. 18.

fusa cōiunctio. Sed quare has similitudines regni sui dominus per virum producit & scēminam? Quare maiestatem tantam tam vilibus, tam disparibus format exēplis? Fratres preciosum latet in hac vtilitate mysteriū, dicente Apostolo, in ecclesia. Comparationibus istis humani generis negociū geritur principale: per virum & mulierē mundi causa sæculis tractata finitur. Adam primus homo, mulier prima Eva ab arbore scientiæ boni & mali, ad euāgelici sinapis arborem deducuntur, ut oculos quos illecebrosa arbor aperiēdo clauderat, sinapis arbor graui sui collyrio, & acritudine ipsa dum claudit, aperiret, ut ora quæ venenosa arboris gustus infecerat, salutaris arbor flammæ gustus sui sapore sanaret, & ista arbor igneo paltu suo conscientiam toto conuersationis sue ardore succederet, quam frigidam illa toto iam rigore perfecterat. Neque hic iam vel ager, vel confunditur nuditas, ubi hominem totū tegit venia: fidei facit calere vestitus: sed hoc per granum sinapis quod acceperat vir, confertur scēminæ. Quid vero per fermentum, quod accepit mulier conferatur homini, sollicitius perscrutemur. Simile est, inquit, regnum dei fermento, quod acceptum mulier abscondit in farina mensuris tribus. Res de usu geritur: vir in agro sinapis arborem serit, domi mulier fermentum procurat, & panes præparat alimoniar: quia virum foris exspectat labor, intrus mulierem domestica cura cōstringit. Hinc est quò Sara sterilis, & anus ex ista præparatione fermenti, & ex tribus mensuris, tres subcinericios panes dominicæ hospitalitati offert, mystico & apponit obsequio, ut sterilitas mudi tota senectute cōclusa, in mensuris tribus, hoc est, in æquitate patris, & filii, & spiritus sancti, fermentum fidei collocaret: & domino suo tres panes poneret confessione trinitatis: atque pro munere hoc totā Christiani germinis fecundaretur ad prolem. Sed ad proposita redeamus. Mulier accepit à deo fermentū fidei, quæ acceperat à diabolo perfidiæ fermentum: abscondit in mensuris tribus, hoc est, in tribus hominum temporibus, quod est ab Adam vsque ad Noë, à Noë vsque ad Moysen, à Moysen vsque ad Christum: ut mulier quæ corruerat fermento mortis in Adam totā massam generis humani, fermento resurrectionis totam carnis nostræ massam redintegraret in Christo: ut mulier quæ confecerat panem gemitus & sudoris, passem vitæ

coqueret, & salutis: & esset omnium viventium mater verā per Christum, quā erat in Adam mater omnium mortuorū. Ob hoc nanque Christus nasci voluit, ut sicut per Eūā venit ad omnes mors, ita per Mariam rediret omnibus vita. Quā Maria huius fermenti implet typum, similitudinem præstet, consignat figuram, dum de supernis suscipit fermentum verbi: & humanam carnem in aluo virginis, imō in aluo virginis celestem totam conspergit in massam. Sed quid allegorici sensus in hac similitudine maneat iam prodam. Mulier quā accepit fermentum ecclesia est: fermentum quod accepit, celestis doctrinā est sacramentum: mensurā tres in quibus perhibetur abscondisse fermentum, lex, prophetā, euāgelia, ubi diuinus sensus mystico absconditur & celatur in verbis, ut fidelem non lateat, lateat infidelem. Quod autem dixit, *Donec fermentatum est totū.* Illud est quod Apostolus dicit, Ex parte scimus, & ex parte prophetamus: cum autem venerit quod perfectum est, cessabunt quā ex parte sunt. In conspersione scientia nunc diuina est: aspergit sensus, leuat corda, incrementat ingenia, & doctrinarum more ad sapientiā celestis dilatat, suscitāt, diffundit augmentum, fermentatur totum quando adueniente Christo.

Deest finis.

De Syrophœnissā, siue Cananæa. Sermo C.

Hodie beatus Marcus cū Syrophœnissā mulieris commendat prudentiam, fidem refert, credulitatis extollat ardorem, sollicitis auditoribus non paruam generat quæstionem dicendo, *Et inde surgens dominus abiit in partes Tyri & Sidonum: & ingressus domum, neminem scire voluit, & non potuit latere.* Voluit, & non potuit: velle, & non posse, non est diuinæ maiestatis, est infirmitatis humanæ: scriptum est enim, Omnia quæcunque voluit dominus fecit in cælo, & in terra, in mari, & in omnibus abyssis. Et Apostolus, Voluntati eius quis resistit? Succumbit necessitati quā non libera & absoluta voluntas. Leprosus dicit ad dominum; Si vis potes me mūdare: & euāgelista dicit, Voluit, & non potuit. Quid ait beatus Marcus? Nunquid extollenda ita est mulieris fides, ut inclinetur domini possibilitas, & voluntas? Aut est tanta sagacitas fidei, ut nolēte deo diuinum valeat inuestigare secretum? Tale mihi videtur & illud esse, cum dominus Hemorrhœissæ fidem in suā virtutis vult proderē ac probare documento,

1. Cor. 13.

Matt. 7.

Psal. 134.

Rom. 9.

Matt. 8.

interrogando, Quis me tetigit? Cui discipuli dicunt, Tur-
ba te comprimunt, & dicis, quis me tetigit? Discipulis videbatur, quod omnes tangerent dominum solo corpore comprimentes: & tali carnali incessu omnes similiter iungerentur: similiter ille, qui aliter senserat, & aliter inquirerat, peruenisse mulierem ad maiestatem suam, ad suā penetrasse virtutem mente, non corpore, non communi tactu, sed fide, ita sciebat. Vadē clamat non homo, sed deus: non caro, sed spiritus. Quis me tetigit? ut cū proderet virtus operis quē tunc humanitas occultabat. Sed quid sit voluit, & quid sit nō potuit, euidentius inquiramus. Promissionis suæ memor Christus Israëliti populi primum venerat ad salutem, ut quod Abrahæ promiserat, & semini eius David, eiūque posteris, fidele redderet persolutum: sed quia indignos se sua perfidia præstiterūt, obtinuit, rapuit, traxit fides gentiū, quod infidelitas spreuit & perdidit Iudæorū. Audi ipsam dicentē, Non sum missus nisi ad oves perditas domus Israël: sed oves luporum contagione iam rabide, & ipsis bestiis propria feritate sauiiores, laniare & violare suū semper voluere pastore: atque ideo velle suum Christus implere non poterat, nō impossibilitate sua, sed nequitia perditorum, & quod aliis detulerat, aliis cōferre cogebatur, dicente ipso, Regnum cælorum vim patitur: & qui vim faciunt, diripiūt illud. Vim fecit fides gentium, ut raperet hereditatem patris: ipsam hereditatem totam diriperet filiorum, sicut euidentius præsentī lectione monstratur. Mulier enim statim ut audiuit de eo, cuius habebat filia spiritum immundum, intrauit, & procidit ante pedes eius, erat autem gentilis Syrophœnissā genere: & rogabat eum, ut eiiceret de filia eius, qui dixit illi, Sine prius satiari filios: non enim est bonum tollere panem filiorum, & mittere canibus. Non dixit, nō est bonum mittere canibus, sed nō est bonū tollere filiis, & mittere canibus: quia dare panem canibus, & si humanitatis non est, humanæ tamen est rationis. Canis dormientibus dominis, nocte & custos & peruigil prodit extraneū, turbat furem, occurrat latroni, ut curam releuet, & sollicitudinem seruulorum. Verū tamen quomodo tulit panem filiis, quibus toties & taliter obtulit, tribuit, ingessit? Sed illi oblatum, cōculcare ad scelus, non ad vitam sumere sunt conati: & tamen cōminutum & concucatum à filiis, canis tota fide, toto desiderio lambere festinauit. Hinc est, quod sic respondit, *Utique*

Gen. 12.

Psal. 131.

Matt. 15.

Matt. 11.

domine: nam & catelli sub mensa comedunt de micis puerorum. Merito quæ se canem confessa est, in hominem commutatur: & iustè conuertuntur in canes, qui se filios esse noluerunt: merito adoptatur in filiam, leuatur, honoratur ad mensam, quæ se sub mensa laudabili & prouida humilitate deiecit: iustè toto nunc epulatur micæ ex pane, quæ suis meritis se intellexit, & cõfessa est vix mereri. Et quid plura: Hinc est, quod propter iustitiam suam dominus, nec Iudæis dare potuit, nec gentibus denegare.

Deest aliquid.

In illud Lucæ, nolite timere eos qui occidunt corpus, &c. de quæ morte contemnenda. Sermo CI.

Luc. 12.

A Vdistis fratres, quemadmodum milites suos Christus regia exhortatione compellat, vt despectu mortis interfectores corporis non pauescant: denique eos in amicorum iura trãscribit, qui studio triumphii, qui amore libertatis, sanguinem cum gaudio, & sine trepidatione fuderint, sic enim ait, *Vobis autem dico amicis meis ne terreamini ab his qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant. Offendam autem vobis quem timeatis: time eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam.* Vobis autem dico amicis meis ne terreamini: quia libertatem probat virtus, metus indicat seruitutem: nam liber ad gloriam, seruus natus est ad timorem: merito ergo ad dei amicitias sublimatur, qui propter deum humanas despiciunt mortes, nescit timores. Si amicos morum facit imitatio, morum similitudo coniungit, conuenienter eos amicos vocat Christus, quos imitatione sua mundi iacula, & ipsam mortis formidinem conspiciunt, & preiudicat calcitrarios. *Vobis autem dico.* Id est, non omnibus, sed amicis. *Vobis autem dico.* Quos mors absoluit ista, non finit. *Vobis dico.* Quos corporis resolutio promouet ad melius, nõ trãducit ad pœnam. *Vobis dico:* Quibus morte vita inchoatur, non finitur. *Vobis dico:* Quorum mors preciosa sit non sui qualitate, sed causa dum vitæ magis lucra inuenit, quàm vitæ perdat vsum. Sed audiamus quid dicat amicis suis. *Ne terreamini ab his qui occidunt corpus.* Audiant qui de bono mortis veterum vetusta volumina detriuerunt, nihil tamen inde capere virtutis, aut consolationis aliquid inuenire valuerunt. Quia & si totis eloquentiæ viribus ad tolerantiam mortis armarunt animos, hec arunt lachrymas, suspiria sustulerunt

negauerunt gemitus, incluserunt dolores: nihil tamen aut de spe certa, aut de perpetua vita, aut de vera suis lectoribus salute conquisierunt. Quis homini, quis sapienti dicat: Mori natura est: necesse est deperire. Nobis vixerunt veteres, viuimus nos futurus: nemo sibi, quod non potest tolli velle virtutis est: suscipe voluntarius ad quod virgeris inuitus: mors antequam veniat non est, cum autem venerit, venisse nescitur. Nec ergo amisisse te doleas, quod cum amiseris non dolebis. Sed hæc talia cum dixerint, dicunt totum de sententia, non de vita. Quia vnde, & quando, & quomodo tibi, & per quem mors venerit, nescierunt: nobis autem author vitæ prodidit mortis authorem: Deus nanque vitam fecit, diabolus machinatus est in vitam, diuino eloquio sic prodente, Deus mortem non fecit, inuidia autem diaboli mors introiuit in orbem terrarum. Sed dicis, quare deus opere diaboli opus suum passus est deperire? O homo, si interrogata scire velles, vacares paululum, dares animum, aperires aures, vt negocii principale arbiter ipse, tu tam curiosus agnosceres: sed tu occupatus aliis semper, ubi nunquam, quare nescias rerum causas, negocia tota sæculorum, iudiciorum profundum, & impenetrabile secretum, deses & ociosus accusas. Nonne vt apices literarum, vt elementa cognosceres, addictus magistro, scholis affixus, totus patiens laboris & pœnæ, nec dum noueras, nec parentes? Quàm utile tibi est ad quod tibi magister addicitur, ingeritur schola, & tibi pœnis tuis, labore suo doctor supplicat, vt ista velle scire, vt talia & tanta digneris audire. Probât hoc apostoli, & maximè Paulus, qui vapulando docuit, non cadendo, vt eximius magister quot sunt homini mores, tot ferret & exciperet passionem. Et nos ea in puncto temporis rerum principia, causas sæculi dicamus, quia iubemur: & quomodo nos iubemur? & tu audis nõ quomodo debes: & nos ista seruitus, necessitas talis excusat: re libertas tanta voluntas talis, indubitanter accusat: quod dicimus, officii nostri est: quod minus dicimus, est fastidii tui. Quæris homo, cur non mortem deus mox cum ipso extinxit authore, & lethale virus sua prouidentia tunc nõ prodidit, ne ad totius orbis, & præcipue ad suæ imaginis perniciem perueniret? Cælum quod tu vides homo firmatum aëre toto, portat aquas multas, nec portatur ab aliquo ipsum, quia sola illud appendit iussio, sola sustinet vis præcepti, diuino

Sapient. 1.

Sapient. 2.

Psal. 103.

Psal. 135.

Psal. 148.

Psal. 101.

eloquio sic prodeunte, Qui extendit cælum sicut pellem: qui tingit in aquis superiora eius. Terra quæ tanto calcatur pōdere, atque onere montium, ac molle solidatur, supernatur liquido fundamento: dicente propheta, Qui fundavit terram super aquas: ut quod stat, mādari sit, non naturæ. Ipse, inquit, dixit, & facta sunt: ipse mādavit & creata sunt: ut quod stat, sit diuini operis, non rationis humanæ. Mare quod tanto cōmōtionis suæ vertice fertur, & eleuatur ad nubes, frangant tenues arenæ, ut videamus potestatem non pulueri cedere, sed præcepto. Omnia quæ in eis sunt, mouentur, ac viuunt solo iussu facta, iterum sola iussione soluenda confirmat propheta, cum dicit, Initio tu domine terram fundasti: & opera manuum tuarum sunt cæli: ipsi peribunt, tu autem permanebis, & omnes sicut vestimentum veterascent, & velut operitorium mutabis eos, & mutabuntur. Quomodo? Ut tēpori vetustas, nō creatori pereat creatura. Sed tu iam nos quicunque queris, euagatus es, dicis: quia cum tu queris, quare deus mortem in destructionem sui plasmatismis permiserit permanere, nos cælum, terram, mare ex nihilo facta, & soluenda iterum ex nihilo longo sermone descripsimus, tibi magis ac magis disquirendi materiam conquisuimus. Dicis, Ego quæsiui cur homo pereat, & tu ipsa elementa peritura firmasti, ut de generalitate pereundi solatium, non quietem de ratione, fessis mortalium sensibus prouideres, quasi non doloris sit perire cælum, solui terram, & totam rerum faciem iure mortalitatis aboleri. Dicis, rogo quid pulchrius cælo? quid splendidius sole? quid ornatius stellis? quid luna gratius? quid salubrius terra? quid vtilius mari? aut quæ in istis vetustas? quæ sicut nata vel facta sunt perseverant: quod vtiq; gratius esset ista stare, quàm perdere. Homo, forsitan esset incundius, sed non vtilius: nam istis stantibus tu nutasti: istis lucentibus cecatus es, ne videres: cæli claritas stupefecit sensus tuos, oculos tuos sol splendore cæcauit: nam decore deceptus horum, horum opificem tu negasti istos rectores mundi, istos confessus es deos, quos tuæ deus ver⁹ subiecerat seruituti: necesse est ergo solui cuncta, nouari omnia, ut vel tunc facta credas, cum videris esse reparata. Nec nos æstimes euagatos, quos in argumentum tuæ intelligentiæ totam percurrisse conspicias creaturam. Homo, quando te author tuus fecit ex puluere, non vidisti: nam si te vidisses factum nunquam te moriturum sic

desseuisses: vidisti te perfectum, vidisti te viuentem, vidisti te decorum, authori tuo te similem iam vidisti: unde esses, qualis esses, quia nec nascentem nec morientem videras, nesciebas: hinc est, quod naturæ dedisti totum, tibi te, deo nihil: propterea deus per naturam redegit te, permisit ex nihilo in puluerem reuocari, ut quid fueris sic videas, & resurrexturus agas gratias, qui factus, qui creatus ingratissimus extitisti. Non timeamus ergo fratres, sicut dixit dominus, eos qui occidunt corpus, quia istam vitam non perimunt, sed destrunt, dum de temporali faciunt sempiternam. Quid plura fratres? Permisit tunc mori, qui poterat suscitare, qui viuificare sufficit, permisit occidi: cui est honor & gloria in sæcula, Amen.

De Centurione.

Sermo CII.

CHRISTUS in corpore nostro manens, quod omnes non suscitauit mortuos, omnes non sanauit aegrotos, credamus hoc non potestari defuisse, sed temporari. Tunc orbem totum toto virtutis suæ fulgore radiasset, & sustulisset temporis fidei: & nihil secūdi aduentus sui reseruasset ad gloriam. Nec vero sic virtutum suarum temperauit insignia, ut & diuinitatis suæ manifestaret iudicium: & credendi documentum plenissimum largiretur, & exultationem callide infidelitatis auferret, sicut hodie Centurio, cuius Euāgelista Lucas Luc. 7. meminir, fide sua, prouidentiæque monstrauit. Centurionis, ait, cuiusdam, seruus malè habens moriebat, qui illi erat preciosus. Centurio hic Romanus erat: sed plus erat hic ipse fructus ceteris Christianis. Et Deo magis militabat iste, quàm sæculo: & in humano bello fortis, fortior in diuinæ pacis custodia permanebat. Cuius seruus malè habens moriebat, qui illi preciosus erat. Seruus erat, qui precio taxabatur. Queramus ergo, quis est iste seruus, qui illi erat preciosus. Si dominabitur anima, corp⁹ seruit: & homini nil corpore preciosius. Hic seruus Centurionis istius preciosus infirmabatur ad mortem: ergo Centurio rogabat ut Christus solus mortali corpori largiendo vitam perpetem subueniret. Cum audisset, inquit, de Iesu, misit ad eum seniores Iudeorum. Gentilis Iudeos ad Christum mittit, & in lege positus qui sine lege erat legis demonstrat authorem. Nemo ergo miretur si gentilis, hoc est Christianus, aut vocat, aut ducit, aut perducit ad Christum. Misit ad eum seniores Iudeorum, rogans eum ut veniret, & saluaret seruum

eius. At illi cum venissent ad Iesum, rogabant eum solite dicentes. Dignus est ut hoc illi prestes: diligit enim gentem nostram, & synagogam ipse edificauit nobis. Iudei rogant pro gentili, qui pro se non rogant: & agunt satis pro salute alieni serui, qui pro salute suorum nihil agunt filiorum, aiunt. Dignus est ut hoc illi prestes. Si dignus est qui audit, credit, mittit ad Christum: ad Christum qui venit, videt, & non credit, quam probatur indignus? Diligit enim gentem nostram. Ille diligit gentem vestram, quam sic Christo supplicem facit: sed vos audistis eam, quam sic Christo redditis contumacem, Aut quomodo Christianus non diligit gentem vestram, qui dum Christum facit ex gente vestra, quicquid gentis vestre est, caelestem tollit & extollit ad gloriam. Diligit enim gentem nostram, & synagogam ipse edificauit nobis. Audistis quia semper dicta est synagoga, & iacet iugiter in cecementis, nec caelestem surgit in fabricam, nisi eam in Ecclesie culmen Christianus fabricator instruxerit. Iesus, inquit, ibat cum illis. Sed illi non ibant cum Iesu, cum quo mente non ibant: nec cum illo erant, qui seiuncti corde corpore videbantur adiuncti. Et cum iam non longe esset. A quo? A gentili. Quantum Iudei se iungebant a Christo, Christus tantum gentibus iungebatur. Et cum loqueretur iam non esset, misit ad eum Centurio amicos. Qui ante miserat Iudeos, nunc amicos mittit: ut Iudeos sic dicendo indicet inimicos: probante hoc Apostolo cum dicit, Inimici propter vos. Iudei dum credidisse gentes invident, quicquid erat & legis & gratie perdidierunt. Misit ad eum amicos. Audi ad Apostolos dominum dicentem, Iam non dicam vos seruos, sed amicos. Sicut fides seruos promouet in amicos, ita perfidia filios in pœnalem redigit seruitutem. Misit ad eum amicos, dicens, Domine, noli vexari. Quare? Quia non sum dignus ut intres sub tectum meum. Videtis quia Christus ducebat magis Iudeos, quam adduceretur a Iudeis, ut audirent esse penes Centurionem diuinitatis reuerentiam, penes Gentilem legis cultum, penes militum stipendium gratia, penes Romanum fidei doctrinam, in frigore pagano Christianum calorem, in terreno pectore caeleste secretum, & notitiam tuam dominationis supernae in tota saeculi seruitute. Domine noli te vexare. Hoc est dicere, Deus quid te vexas humano in corpore: quid te conficis labore terreno? & via longitudine te fatigas? quid peregrinans locis qui es vbique totus: atque intra te totam

Rom. 11.

Ioan. 35.

tenes & possides creaturam. Domine, noli te vexare, non sum dignus ut intres sub tectum meum. Fratres, quod est tectum quod hominem aut dignum facit, aut reddit indignum: quod diuinum inuitet, aut repellat accessum? Fratres, hoc tectum corpus est, quod tegit animam, quod operit, sensum spiritus, quod cordis domicilium velat, quod libertatem mentis a caelesti visione secludit. Sub hoc ergo tecto Centurio indignus ducit intrare Christum, hoc est, in corpus humanum diuinum succedere maiestatem. Non sum dignus ut intres sub tectum meum. Sed Deus qui quod humanum est cum vult facit esse diuinum, & quod nostrae carnis est cum dignatur suum commutat in spiritum, nec habirare carnem, nec tectum nostri corporis dedignatur intrare. Propter quod, inquit, & me ipsum indignum arbitratus sum venire ad te. Hoc est, utrumque deuoti, quia & ad se Deum venire indignus ducit, & se accedere ad eum scit esse non indignum. Quis intrat ad iudicem non vocatus, quis non iussus ingreditur ad regem, quanto magis ad Deum non venit quis non vocatus? Quos vocauit, inquit, eos & iustificauit. Centurio ergo non refugit aduentum domini, Rom. 3. Christi praesentiam non recusat, sed agit, ut vocantis sit gratia, non sit temeritas presumptis. Nam Deus quid posuit, humano suggerit & informat exemplo, dicendo, Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites: & dico huic vade, & vadit: & alii veni, & venit, & seruo meo, fac hoc, & facit. Hoc est, si ego qui sum sub potestate constitutus, imperio verbi solo facio mihi parere subiectos: quomodo tu qui nulli subiacet, & cuius omnia subiacent potestati, verbo non potes iubente curare, sanitatem mittere, mandare virtutes? Aut verbo reficere non potes, quod verbo fecisti? Dixit, inquit, & facta sunt, mandauit & creata sunt. Aut aliquid ex aliquo reparare non sufficis, cuncta ex nihilo qui parasti? Dic ergo verbo, & sanabitur puer meus. Impleuit illud, quod propheta de Deo cecinit, Misit verbum suum, & sanauit eos, & eripuit eos de corruptela eorum. Fratres, Centurio iste dicendo, Non sum dignus ut intres sub tectum meum. Christiani populi gerit figuram, qui Christi praesentiam corporalem se iudicat non mereri: sed solo verbo, nuncio, auditu fidei tantum, totas domini audit, credit, respicit, in sua sanitate virtutes. Nam quod dicit, Dico huic vade, & vadit: & alii veni, & venit: & serua meo fac hos, & facit. Au-

Rom. 3.

Psa. 148.

Psa. 103.

dæorum repulsam, vocationem gentium, Christiani populi obedienciam sic demonstrat. Dico huic. Hoc est Iudæo qui non credidit. *Vade, & vadit: & alii.* Hoc est, Gentili quia credidit. *Veni, & venit: & sermo meo,* Hoc est, Christiano. *Fac hoc, & facit.* Oremus fratres, vt mereamur Christiani nō nomine tantum esse, sed fide: & vt quæ iubentur non audiamus tantum, sed faciamus audita. Quia sicut deuoti serui est fecisse iussa, ita iussa contumacis est non fecisse. Dicer-go verbo, & sanabitur puer meus. Quo audito, inquit, Iesus miratus est. Creator mirabilium miratur: aurium conditor quasi qui non audita nesciat sic stupet audita: sed dum Gentilem sic credidisse miratur, incredulitatem corripit Iudæorum: denique. *Sequentibus se turbis dicit.* In morte manentes arguens sic Iudæos, *Amen dico vobis, nec in Israël tantam fidem inueni.* Verum est fratres: fides sola viuunt, & viuunt in genibus: signa & virtutes lassant, & nihil proficiunt in Iudæis.

De filio viduæ excitato à mortuis, deque corporum resurrectione.

Sermo CIII.

Luc. 7.

Isa. 26.

Iuxta

LXX.

Ioan. 5.

1. Cor. 15.

Hodie beatus Euangelista, quia viduæ matris vnicum iam funeris vinculis illigatum, lamentabili impositum iam pheret, prosequentibus turbis euntem iam carceris ad sepulchrum, per Christum vitæ redditum nūciauit, omnium concussit corda, mouit mentes, stupefecit auditum. Sed hoc gentes mirentur, Iudæi stupeant, mundus paucescat: nos autem qui omnes à sæculis mortuos ad vnā vocem Christi sepulchris excitandos credimus, cur miramur? Exurgit, inquit Isaias, mortui: & resurgent qui in monumentis sunt. Et dominus, Veniet hora quando mortui audient, vocem filij Dei: & qui audierint, viuent. Ad hæc Apostolus, In momento, in ista oculi, in nouissima tuba, canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti. Quæ est ista tuba quæ inferis infert bellum: sepulchri resoluit moles, intonat mortuis vitam, resurgentibus in lucem perpetuam dat triumphum? Quæ est? Illa quam superius dominus dixit, Mortui audient vocem filij Dei. Tuba non quæ arcato spiritu per concauum cornu ligni, vel gris tristem bellantibus dat mugitum: sed quæ de corde patris, ore filij, vitalem simul & inferis & superis dat clamorem. Et in nouissima tuba: tuba quæ in principio mun-

dum vocauit ex nihilo ipsa in nouissimo mundum reuocabit ex perditio: & quæ initio hominem suscitauit ex limo, ipsa in fine hominem resuscitabat ex puluere. Fratres, sic credimus, quia tuba diuinæ vocis chaos diuisit, collegit orbem, mundauit elementa, distinxit mundum, suspendit cælū, fundauit terram, mare vinxit, merisit inferos, dedit ordinum vires, iussit rerum continuam seruitutem, ac ne vacuus horreret orbis, aptauit habitatores, habitacula sic discruit, in cælo posuit angelos solo spiritu viuentes, in terra constituit vitas varias terrenorum: in ære dedit animas aligeras petuolare, in aquis tam pusilla, quàm magna fecit vt viveret animantium multitudo, ac miro modo sic ex disunctis partibus iunxit compagem mundi, vt nec commixtio discreta confunderet, nec discretio rerum in seinderet vnitatem. Hinc est, quod diei ac noctis copula sic diuisa est, vt ex quiete labor, requies ex labore constaret. Hinc Sol & Luna vicissim mundi circumuehant metas, vt Sol germinata luce amplifcet charitatem diei: & Luna lumine suppari ex roto cæca noctis tempora non relinquat. Hinc stellæ suo cursu varios mutant ortus, vt noctibus & signent tempora, & vianibus dent ducatu. Hinc tempora cundo veniunt, esse incipiunt dum desistunt. Hinc semina nascuntur, crescunt, adoleseunt, iuuenescunt, senescunt, decidunt, moriuntur, & iterum vitalibus sepulta sulcis, resoluta putredine, saluari ex morte in vitam suam redeunt: de corruptione propria suscitantur in forma. Et si hoc fratres Dei vox, tuba Christi, per dies, per menses, per tempora, per annos, vocat, reuocat, ducit, reducit, præcipit esse, facit nō esse, dat morti, vitæ reddit, quare quod in omnibus semper facit, semel facere nō possit in nobis? Aut in nobis solis virtus diuina lassescit, propter quos solos totū quod prædictum est, Dei est operata maiestas? Homo, si tibi omnia sua ex morte reuiuiscunt, cur tu Deo tua non reuiuifcas ex morte? Aut te in solo Dei creatura deperit, propter quæ substitit agitur, mutatur, innouatur tota quotidie creatura? Fratres hæc dico non signorum Christi cupiens exinanire virtutes, sed horror vt vnus resurgentis exemplo ad fidem resurrectionis omnium concitemur: & credamus quod crux nostri corporis sit aratrum, fides, semen, sulcus, sepulchrum, resolutio, germen, expectatio, tempus, vt cum ver dominici aduentus arriserit: corporum nostrorum matura tunc viriditas vitalem resurgat in

messem, nescituram iam finem, nescituram canicem, nō pas-
suram falces, nec flagella senturam. Quia depositis in morte
venustatis paleis nouum gloriosi corporis consurgit in fru-
ctum. Si ad vnius viduę lachrymas temporales sic motus est
Christus, vt occurreret in via, vt ex oculis stillantia dolorum
fluenta restingeret, vt recurreret mortem, reduceret homi-
nem, resuscitaret corpus, vitam reduceret, planctum verte-
ret in gaudium, & exequias lugubres in festiuitatem nati-
tiam commutaret, & pheretio datum, matri viuum redde-
ret ex morte, quid modo faciet quādo inardescet viribus suis
ad Ecclesię suę lachrymas diurnas, ad sponsę suę sangui-
neos sudores? Nam per supplicantem Ecclesiā lachrymas
fundit iuges, per martyres sacrum sanguinem sudat, donec vi-
nicum suum, hoc est populum Christianum, quem tot ad
mortem ferunt tempora, occurrens Christus de mortali phe-
retio perpetuę vitę reddat in supernę matris gaudiū sempi-
ternum. Verum quia nascentis Christi venit tempus, & mi-
raculum celeste iam radiat paritura virginitas, atque ortum,
diuini regis nobis non stella iam nunciat, sed ipse solis ascen-
sus, adoraturi occurramus omnes: & muneribus sacris Deū,
regēque virgineo processisse fateamur ex templo offera-
mus munera, quia nascēti regi semper publica paratur obla-
tio, offeramus munera, quia in deuotus satis est vacuus ado-
rator. Hoc probat Magus, qui onustus auro, succēsus thure,
sacratu myrrha, Christi cunabulis inclinatur. Quale est, si
quod fecit Magnus, non faciat Christianus? Quale est, si ad
gaudium nascentis Christi fiat pauper, captiuus gemat,
hospes lamentetur, eiulet peregrinus? Festa celestia ludæus
decimis semper honorauit, Christianus quid de se sentit, si
vel centesimis non honorat? Fratres, ne quis me hoc dicere,
existimet declamantis studio, non dolentis affectu. Doleo,
certe doleo, quando lego Christi cunabula Magos rigasse
auro: & video altare corporis Christi Christianos vacuum
reliquisse & in tempore hoc presertim, quando se pauperum
fames vastat: quando se fundit turba lamentabilis captiuo-
rum. Non habeo nemo dicat, quando deus ex eo quod ha-
bes, non ex eo quod non habes, querit: quando duo gra vi-
duę in acceptum dignanter ascribit. Deuoti simus creatori,
vt nobis deuota sit creatura, Proximorum nostrorum suste-
tem? angustias, vt à nostris liberemur angustis. Repleamus
altare

Mat. 2.

1
1
1
2
1

altare Dei, vt nostra horrea replerent fructum plenitudo. Cer-
te si non damus: quia non accipimus non queramur. Ipse au-
tem Deus noster donet vobis tam pręsentia, quā futura
bona, per dominum nostrum Iesum Christum: cui est om-
nis honor & perpetua gloria, vna cum spiritu sancto nunc &
semper, & per omnia sæcula sæculorum. Amen.

De diuite, cuius ager ferax. Sermo

CIIII.

Quotiens diues iste venit in medium, quem tot sæculis,
orbe toto, die omni, clamor diuinę vocis accusat: to-
tiens diuitiarum fellax fogatur illecebra, totiens cupiditātū
furens flamma, restinguitur, auaritię totiens rabies vesana
mitigatur. Sic nanque hodie cepit dominus Iesus. *Homini-
Luc. 12.*
cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit: & cogitabat intra se, di-
cens, quid faciam, quod non habeo, quo congregem fructus meos? Et
dixit, hoc faciam, destruam horrea mea, & maiora faciam: & illuc
congregabo omnia quę nata sunt mihi bona mea: & dicam anime
meę, Anima habes bona multa posita in annos multos, requiesce, mā-
daca, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus, Stulte, hac nocte animam
tuam repetunt à te: quę autem parasti, cuius erunt? Miserum, quem
vbertas sterilem, abundantia anxium, inhumanum copia, di-
uitię fecere mendicum. Humanus ager inhumanum domi-
num sustinebat: & quod terra fundebat largiter, concludebat
& congregabat angustē: vt esset alienorum custos, qui esse
suorum noluit prorogator, ingratus Deo, sibi nequam: ho-
stis pauperum, diuitum nota, carcer naturę. *Homini-
cuius-
dam diuitis vberes fructus ager attulit, & cogitabat intra se. Quasi
posset extra se quispiam cogitare, sed intra se iste cogitabat,
qui in corde suo impietatis consilio recepto nil pietatis sibi,
misericordię nil reliquit. Cogitabat intra se, dicens, Digno cō-
siliario se vsus, qui mali animi nō poterat habere solatiū, nō
poterat habere collegam. Et cogitabat intra se dicens, Mens im-
pia cum pietate certabat: & patiebatur intestinum bel-
lum, qui misericordię pacem perdidit, & quietem. Et co-
gitabat intra se, dicens, Quid faciam? Interrogantis vox est: &
quem putas interrogabat iste? Erat in illo alter, quia ad eius
penetralia iam diabolus possessor infederat: & qui intrauerat
in cor Iudę mentis eius tenebat arcum. Quid faciam? quod
non habeo. Audistis quomodo non habet diues? Ecce clamat,
Non habeo. Verum est, quia non habet semper, qui querit*
S

semper: & non habet ubi congreget, qui ut congreget requirit. Sed audiamus quid ei responderit consiliarius internus. *Destruam horrea mea.* Evidenter apparuit qui latebat: qui à destructione incipit semper inimicus. Agit, agit, ut quæ habes destruas, & quæ concupieris non reformes. Miser diues ignarus de presentibus disputas stultissimè de futuris.

Desunt nonnulla. Præsens ubi est sedes animæ transtulisses: at nunc catenæ horreorum tuorum strinxerunt fauces pauperum: vinxerunt hospitem colla, esurièrium viscera contriuerunt: unde pauperum te præcedunt gemitus, & sequuntur, accusant te hospitem luridi vultus: te turbæ impetit plangens petentium: ut addictus à superno iudice satietatem poenarum capias, qui horreorum tuorum seras negando cæteris tibimet conclusisti. Cogitabat intra se diues meritò illi taliter respondit, qui scit cogitationes hominum, quoniam *Psal. 93.* *Stulte, hac nocte repetunt animam tuam à te, quæ autem parasti cuius erunt?* Bene stulte, quia ibi totum de carne fuerat, nil de corde: Bene stulte, quia migraturæ mox animæ eoditæ satis longa præparabat. Hac nocte à te repetunt animam tuam. Conuenienter hac nocte, quia fugiens misericordiæ lucem, avaritiæ tenebris se manciparat: dicendo, *Manduca, bibe epulare.* Quod autem bibentes filii noctis sint, non dici, *1. Thes. 5.* apostolus sic declarat: Et qui inebriantur, nocte ebrii sunt: per obscura fertur, assumitur per tenebras, qui vitæ subsidii faorum mandauit & condidit horreorum. *Repetunt animam tuam à te.* Quare non dixit, qui dederat repetit, sed repetunt? Quia sanctorum Deus repetit animas, & reducit: tartarii ministri repetunt & pertrahunt animas impiorum. *Et cogitabat intra se, dicens, Quid faciam? quod non habeo, quo congregem fructus meos?* Et dixit, hoc faciam, *destruam horrea mea & maiora faciam:* & illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi bona mea, & dicam anima mee, *Anima, habes multa bona posita in annos multos, manduca, bibe, epulare.* Dixit autè illi Deus, *Stulte, hac nocte repetunt animam tuam, quæ autem parasti cuius erunt?* Unde iste diues sic præuentus est, ut magis cogitata perderet, quam parata: & *Psal. 145.* impletum est illud prophetæ, Exhibet spiritus eius, & reuertetur in terram suam, in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Cogitauit iste quid post se relinqueret, non quid præmitteret ante se: unde iuxta Apostolum, *Rom. 1.* Euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: æsti-

mantes se esse sapientes, stulti facti sunt. Cui dicitur stulte, & excitatus de somno præsentis vitæ in illa perpetuitate nihil inuenit in manibus suis: sicut dixit Psalmista: *Dormierunt somnum suum, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis.* Vigila ergo diues in opere bono, in malo dormi: ut non sit manus tua pauperi vacua, ut tibi plena sit semper. Quia diues quantum largiter profundit, tantum largiter reducat in rebus. Esto ergo diues in misericordia, si semper esse vis diues: & tunc erunt horrea tua maiora, tunc plena, si non fuerint largitate vacua, cupiditate inclusa.

De muliere quæ habebat spiritum infirmitatis.

Sermo C V.

Hodie cura Christi, & diuinæ virtutis dedit mirabile documentum, & diabolicæ fraudis nudauit astutiam, & absoluit mulierem longo & obscuro vulnere fauciatam: sicut ait Euangelista. Erat Iesus docens in synagoga sabbathis, *Ecce mulier quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo:* & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum vidisset Iesus vocauit illam, & ait illi, *Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glorificabat deum.* Habebat spiritum infirmitatis, & erat inclinata: patebat vulnus, sed auctor vulneris non patebat: languorem videbant cuncti, sed languoris materiam non videbant: erat in aperto poena, sed in ipsa poena carnifex latebat inclusus: corpus aspiciebatur incuruum, sed non aspiciebatur incurui corporis pondus: in medio cinium portabat mulier hostem suum, sed hostem cines ut propellerent, non videbant. Ars nequissimi spiritus, corporis necessitas credebatur: ut prædo callidus teneret captiuam dolo, quam tenere viribus non valebat. Diabolus nihil esset, si essent sollicitiores homines & cautiore. Aut quid in homine vnaquam præualuit ille virtute, nisi arte, mendacio, insidiis, fraude, dolo, nequitia, vitiorum ministerio, furore criminum? Ille voluntates hominum semper explorat, & bonas quidem voluntates refugit: malis autem voluntatibus obsecundat, ut sit minister scelerum, criminum leno, parasitus ipse vitiorum. Et quia potestate non potest, dominatur turpissimis mentibus turpissima seruitute. Sic mendacio decepit Euan, sic cupiditate laqueauit Iudam: sic Iudeos cæcauit inuidia, sic gentes idolorum caligauit errore, sic confudit populos pompa rerum,

§ ij

Gen. 3.
Mar. 14.
Mar. 15.

- sic parvulos vanitate ne sana saperent, occupavit. Denique quid circa præsentem mulierem molitus sit, audiamus. *Et ecce, inquit, mulier, quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo, & erat inclinata: nec omnino poterat sursum respicere.* Videtis quia hæc mulier depressa nequissimi spiritus onere suspirabat, qui semper operibus peccatorum deprimit homines, & inclinat ad terram: ne cælum videant, ne a spera sapiant, ne Deum aspecerent, ne ad libertatem suam per suum reuertantur auctorē: sed inclinato capite defixis oculis, prono vultu, captivi sub iugo semper hostis teneantur antiqui. Sic premebatur publicanus ille, qui oculos suos ad cælum tollere non valebat, sed percutiebat peccati conscium pectus, & quia negandilocus non erat, locum misericordiæ perquirebat, dicendo, Deus propitius esto mihi peccatori. Hoc sustinens propheta beatissimus sic canebat, Iniquitates meæ superposuerunt caput meum, & sicut onus graue grauetæ sunt super me. Et ut sui operis aperiret auctorem, alibi sic profatur, Ver
- Psal. 37.* ticem capilli perambulantium in delictis suis: quia qui non resistunt delictis, sed perambulant in eis, eorum diabolus eequitat, & percurrit in verticem: ut qui ad mala suo vadunt studio, ad peiora diaboli ducantur impulsu: A postolo dicente, Tanquam euntes ducebamini. Sed quid in hac historia spiritualis intelligentiæ maneat, perscrutemur. *Et ecce mulier quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo, & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere.* Quæ est ista cuius infirmitatis etiam tempora deseribuntur? Quæ est ista, cui ferre de terra, sed inclinare, aut languor calidus sic studebat? Quæ est? Hæc quæ modo est sanctorum genitrix Ecclesia sancta filiorum: quæ, sicut dicit Apostolus, spiritus æris huius, spiritus diffidentiae, spiritus erroris, spiritali vexabat incommodo: atque ita ponderibus diuersis pronam dabat & deponebat ad terram: ut ad cælum nunquam subleuaretur aspectus. Sed quid est quod hæc quæ Ecclesiæ typum portat, in synagoga sic reperitur incurua? Quid est? Quia dum fugit gentium sacrilegia, & declinat sarcinas idolorum grauiora incurrit, & portauit pondera synagogæ: probante domino: cum dicit, Væ vobis Scribæ & Pharisei, qui alligatis onera grauiā, & imponitis super humeros hominum: Ipsi autem Mat. 13. tem nec vel minimo digito ea vultis mouere. Vnde & beatus Acto. 15. Petrus, Nunc ergo quid tentatis Deum, inquit, imponere in-

Mat. 11. gum super cervices discipulorum, quod neque nos, neque patres nostri portare potuimus: Hinc est quod Christus ab his oneribus homines cupiens alleviare, clamat, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: tollite iugum meum super vos, quia suauis est. Cum dicit omnes & Iudæos vtrique vocat, & gentes. Sed quare per decem & octo annos mulieris huius trahitur egritudo? Quia nisi decalogus legis ogdoadis venisset, ad gratiam, nunquam sancta Ecclesia, nunquam mulier hæc ad plenitudinem temporis, ad diem salutis, ad tempus acceptum, ad sui saluatoris præsentiam pervenisset. Hanc autem mulierem gessisse Ecclesiæ sic figuram, ipsius qualitas curationis assignat. *Vocavit, inquit, ad se illam, & imposuit illi manus.* Sic curare semper Ecclesiam satis nouit, qui fieri Christianus meruit, & quotidie fieri conspicit Christianos. Nanque ut incuruus peccatis erigatur gentilis ad cælum, prius à gentili per impositionem manuum nequam spiritus effugatur. Nam qui solo verbo furgat dæmones, & infirmitates omnes sola sanauerat iniectione: quare super hanc mulierem suas imponit manus? Quare circa istam curandi ordinem nouat, nisi quia iam tunc in vna sanat omnes: imò quia non ante suscipit Ecclesiam, nisi eam per impositionem manuum suarum purget à diabolo, & faciat Christianam: & amplius faciendorum Christianorum curam præsentis coræ formet & instituat sacramento? Sed Archisynagogus indignatur, quare Christus sabbathis curet, hodiè quæ Iudæus in Ecclesiæ cura zeli furore torquetur: dum cælestes sensus intelligentia terrena preuoluit, ac putat sabbathum iumentis, non hominibus consecratum, qui periclitanti boui, vel asino sabbatho festiuus occurrit, hominisque morienti sabbatho pietatis quicquam, miserationis quicquam non indulget. Et hoc facit excors, ut in pectore violet sabbathum: & in homine ipsam violet sanctitatem, ac sic Deo Dei lege præscribit: & observando sabbathum Deo sabbathum sic refundit, quod Deus Iudæo pro labore terreno & opere carnis clementer indulsit. Et conuersi sunt in arcum peruersum, qui in dominum legis, legis præcepta rectissima sic retorquent. Iudæi, qui te ab humanis, ut vel vno die, vel sabbatho, saluti tuæ curatione cessares. Deest quippiam. Et tu Christiane diem domino dominicū serua, si vis illum videre domini diem, si vis quicquid est dominicum per dominum possidere.

Psal. 77.

De ficu que fructum non protulit.

Sermo CVI.

Luc 13.

Sicut peritus magister ad audiendum rudes, ad intelligendum tardos discipulorum sensus vario, genere doctrinae pulsar, suscitavit, accendit ingenium: ita dominus similitudinibus variis diuersis comparationibus populorum pigros, tardosque animos ad euangelicum conuocat & inuitat auditum: nanque hodie sic coepit, *Arborem ficu habebat quidam plantatam in vinea sua, & venit querens fructum in illa, & non inuenit: dixit autem ad cultorem vineae, Ecce tres anni sunt, ex quo venio querens fructum in ficulnea hac, & non inuenio, succide eam, ut quid & terram occupat? At ille respondens, ait illi, Domine, dimitte illam etiam hoc anno, usque dum fodiam circa illam, & mittam stercorea, & siquidem fecerit fructum: sin autem in futuro succides illam. Arborem ficu habebat quidam plantatam in vinea sua. Rogo quid tam planum, quid tam lucidum, quid tam commune, quid rusticis sic vernaculum, quid proprium sic peritis, quam proposita similitudinis forma? Quae de generali usu veniens omnes & verbo instruit & conuertit exemplo. Infructuosa arbor intricat cespitem, necat spatia, exhaurit terrae vires, cultorem conficit damno, afficit tardio possidentem: ac sic excidere istam lucrum est, est istam commodum non habere. Sic homo utique qui naturae donum, minus animae, rationis beneficium, excellentiam sensus, iudicium, mentis, artis industriam, culturae bonum, per steriles atque inopes actus euerit, occupat, mergit, auctori fructum, cultori gratiam negat, sicut arbor è terra, sic iste è vita meretur excidi. Et sicut in fecunda arbor si fuerit in vinea, dum fundit mortiferam subiectis vitibus umbram, inimica non sibi soli, sed etiam palmitibus sit fecundis: ita homo deses, ignauus, si praesit populis, non sibi soli sit noxius, sed multis: dum sequeres se suo vitiat & perdit exemplo. Sed hanc similitudinem quare dominus dixerit, audiamus. Arbor ficus, brumali tempore transacto, dum grossos producit in florem, & simulat suum suis floribus fructum, decipit incautos, illudat ignaros. Nanque mox proicit grossos, pigrum proficit & prorumpit in germen: & sit posterior ceteris fructu, quae videbatur ceteras, anteisse. Merito ergo à domino synagoga arbori ficu comparatur, quae caelestia tempore legali temporaliter ecclesiastici fructus floruit in figura. Patriarcharum nanque radice solidata, sacerdotali*

exaltata culmine, prophetici dilatata ramis, Iudaice oblationis repleta grossis florebat, tunc spe sola fructu data per Christum, imò ipsam Christum data post fructum: dicente Psalmista, De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Unde sancti scientes hanc, spem fructus ex flore capiebant, & solabantur praesentia de futuris: videntes iam iamque succedere aeterna mortalibus, perpetua caducis, legi gratia, Synagoga ecclesiam, caelestia terrenis, humanis diuina, omnibus Christum: quem quia venturum longa patientia sustinebant, venisse fideli gaudio sunt gauisi. Ex istis erat Simeon ille, cui promissum erat ut non videret mortem, donec videret Christum domini, quem in vlnas habes, talem prorupit in vocem, Nunc dimittis seruum tuum domine, secundum verbum tuum in pace, Quia viderunt oculi mei salutare tuum. Ignari verò dum fiducia gerunt in lege tota, neque sunt de Christi expectatione solliciti, neque suscipere Christum, neque agnoscere meruerunt: & ita sunt legalibus decepti flosculis, sicut nescios grossis suis decipit ficus. Hinc est quod dominus aduentus sui tempora seire cupientes mittit ad ficum, dicens, Videte ficulam, & omnes arbores cum producunt iam fructum: scitis quia prope est aestas, ita & vos cum videritis haec fieri, scitote quia prope est regnum dei. Videris quia ficus non signat praesentia, sed indicat sic futura. Sed iam per ordinem propositum prosequamur exemplum. *Arborem ficu habebat quidam plantatam in vinea sua.* Synagoga est arbor ficus, possessor arboris Christus, vinea in qua refertur plantata arbor ista, Israeliticus est populus, Isaia propheta sic dicente, Vineam domini sabaoth domus Israel est. *Venit, inquit, querens fructum in illa, & non inuenit.* Venit Christus, & in synagoga fructum fidei reperit nullum: quia tota dolis erat inumbrata perfidia. Ad ficulneam venit Christus, ad quam legitur Adam nudus fugisse post culpam: dicente Geneseos libro, Et cognouerunt quia nudi sunt: & conseruerunt folia ficu, & fecerunt sibi succinctoria. Venit ergo ad ficum Christus, ut inueniret Adam, ut nudum tegeret pio suo corporis indumento: cuius ficus non velabat, sed stimulabat pudorem: cuius ficus ista, id est synagoga circumcisionibus suis nudabat patrem verecundi corporis, non tegebat. *Venit, inquit, querens fructum, & non inuenit. Dixit autem ad cultorem vineae, Ecce anni tres sunt, ex quo venio querens fructum in ficulnea hac, & non inuenio, succide eam.* Cultor vineae

Psal. 131.

Luc. 24.

Luc. 21.

Isa. 54.

Gen. 3.

qui infructuosam ficum iubetur excidere, est prae fidei synagoga angelus, qui sterilitatem, quia non potest excusare, inducias impetrat supplicando. Sed illud praetereundum non est quod dixit, *Eccē anni tres sunt*. Tres anni, tria sunt tempora per quae Christus ad synagogam fructum quaesiturus aduenit: id est, per legem, per prophetas, per ipsam sui praesentiam corporalem: ut infructuosa ficus, quae iam dirigitur fructus velut non necessarios denegabat, vel homini, vel esurienti, vel manducaturus Christo cibos necessarios non negaret. Sed nunc, quid cultor vineae responderit, audiamus. *Domine, domite illam hoc anno*. Cultor vineae concedi adhuc evangelici temporis precatur annum: de quo Isaias dicit, Praedicare annum domini acceptum, & diem retributionis. Ve quid? *Uque dum fodiam circa illam*. Vult eam apostolico vomere perfodere, quia legalis cultri non valuit sentire culturam. Et mittam stercorea. Tanta radici necessaria, quae pro tanta pinguedine cepit sancti tota caelesti imbre non meruit esse fecunda. Ficus sterilis, synagoga misera miseratione gentium stercoreatur: ut vilissimis adiuta fomentis redeat ad fructum, quae tanto & precioso vberē decessit ad fructum: quae si post haec in eadem sterilitate permanserit, iam non cultoris falce, sed ipsius dominantis securi desperata & inutilis succideretur. Et ideo non dixit in futuro succidam eam, sed succides eam: iuxta illud Ioannis, iam securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Quia post evangelici cultum temporis infructuosas arbores securis iudicii succidet, & nouissimum suscipiet & cremabit incendium.

In diuinum Petrum episcopum.

Sermo CVII.

Licet sandi sterilitas silentium mihi indicare videretur, loqui tamen vehementia cogit & sanctitas imperantis. Praestantius est enim imperium proderē eloquium, quam officiosum negare sermonem. Quis ergo tanti viri adhortationem recuset, cui ē cunctis contigua & apostolici vocabulum, & summi privilegium sacerdotis? Neque enim absque diuino iudicio fuisse credendum est, quod prima illa vinendi rudis infantia tanti nominis adepta est dignitatem. Quem tūc assuasse, nisi deum ipsum putamus, cum nescii patres de futuris meritis iudicarent? Petrum enim vocari in aliis appellatio nominis est, in hoc prerogativa virtutis. Verē beatus Petrus

immobile fundamentum salutis, talem se exhibet in sacerdoti, quales videri volunt, qui sacerdotium concupiscunt. Quem admodum igitur sanctitatis regulam disciplinis monasterialibus imbutus exerceat? Pallēt ora ieiuniis, macies corpus attenuat, elemosyna pro delictis supplicat, lachryma peccata baptizat. Sed ne forte hoc deuoti populi turba miraretur, spillet Petrus flere, cum in eum Christus intendit. Nec quisquam in Apostolo imbrem irrigui luctus accuset: Lucundae sunt lachrymae, quae gaudium immortalitatis emerunt. Ipse est ergo custos fidei, petra ecclesiae, ianitorque caelorum. Ipse est Apostolicus piscator electus, qui ad se turbas errorum fluctibus mersas hamo sanctitatis iungit, & doctrinae suae reti concludit ad fidem hominum multitudinem copiosam. Est etiam ipse beatissimus & apostolicus auceps, qui animas iuuenum per aëra volantes calamo diuini sermonis attingit. Iure igitur venerabilis dei sacerdos olim apostoli nactus vocabulum, nunc adeptus & meritum, sentit in populos praecepta iustitiae, & manifesta luce referat sacrorum voluminum mysticas questionēs: tantumque est in celestibus magistrum disciplinis, ut qui conuertitur, ipsi absolutionem debeat: qui non corrigitur, sibi reatum. Omnis vndique ad eum ex diuersis regionum partibus visendi studio turba concurrat. Quicunque inuias solitudines, aut latebras eremi latebras incolabant, mirabilem Petrum magis veniunt videre, quam saeculum. Datum est illis aliquando discere, difficilius quidem, sed gloriosius, mundo praesente luctari: & aduersus instructas delinquentes turbas aciem quandam disponere sanctitatis. Quanta enim in mundo positis post certamen palma est, si in solitudine constitutis sine luctamine coronae debeant? Unde fratres, quoniam beatissimus Petrus omnis quae sunt diuinæ virtutis, praedicationis vos suae doctrina instruit, pariter & exemplis edocet, deprecemur dominum deum nostrum, ut aucto longissimo doctrinae caelestis vos sermone latificet.

In verba Apostoli, Obsecro vos per misericordiam dei,

& cetera.

Sermo CVIII.

Mira pietas, quae ut precetur, ut largiatur, exorat. Hodie namque beatus Apostolus non humana petens, sed diuinam conferens, sic precatur. *Obsecro, inquit, vos, per misericordiam dei*. Medicus austeram remedia cum recipere persuadet aegrotos, agit precibus, non compellit imperio: sciens in fir-

mitatis, non voluntatis esse, quod salutaria respuit, quoties profutura repellit infirmus. Et filium pater non potestate, sed amore ad rigorem pertrahit disciplinae, non ignorans quam sit aspera immaturis sensibus disciplina. Et si corporalis infirmitas ad curam precibus sic mouetur, si puerilis animus vix ad prudentiam ducitur blandimentis: quid mirum si Apostolus, qui semper est & medicus & pater, humanas mentes morbis carnalibus fauciatis, ut ad remedia divina subrigat, sic precatur, *Obsecro, inquit, vos, per misericordiam dei.* Nouum genus obsecrationis inducit. Quare non per virtutem? quare non per maiestatem? non per gloriam dei? sed per misericordiam dei? Quia per ipsam solum & Paulus crimen persecutoris euasit, & apostolatus tanti adeptus est dignitatem: sicut ipse faretur, dicens, *Qui prius fui blasphemus & persecutor, & iniuriosus, sed misericordiam dei consecutus sum.* Et iterum, Fidelis sermo, & omni acceptione dignus: quia Christus in hunc mundum venit, peccatores saluos facere, quorum primus ego sum, sed misericordiam sum consecutus, ad exemplum omnium, qui credituri sunt illi in vitam aeternam. *Obsecro, inquit, vos, per misericordiam dei.* Rogat Paulus, imò per Paulum rogat deus: quia plus amari vult, quam timeri. Rogat deus, quia non tam dominus esse vult, quam pater. Rogat deus per misericordiam, ne vindicet per rigorem. Audi rogantem dominum, Tota die, inquit, expandi manus meas. Nonne qui expandit manus, ipso habitu rogat? Expandi manus meas: ad quem? Ad populum. Et ad quem populum? Non tantum non credentem, sed contradicentem. Expandi manus meas. Distendit membra, dilatat viscera, pectus porrigit, offert sinum, gremium pandit, ut patre se tantae obsecrationis demonstret affectu. Audi & aliter rogantem deum, *Mich. 6.* Popule meus quid feci tibi, aut quid contristasti te? Nonne dicis: si diuinitas ignota est, vel caro sit nota: Videte, videre in me corpus vestrum, membra vestra, vestra viscera, ossa vestra, vestrum sanguinem. Et si quod dei est timetis, quare vel quod vestrum est non amatis? Si dominum fugitis, quare non recurritis ad parentem? Sed forte vos passionis meae quam fecistis magnitudo confundit. Nolite, * Crux haec non meus, sed mortis est aculeus. Clavi isti non mihi insigunt dolorem, sed vestram mihi insigunt, altius charitatem. Vulnera haec non educunt gemitus meos, sed magis vos meis visceribus intro du-

eunt. Extensio corporis mei vos dilatat in gremium, non meae crescit in poenam. Sanguis meus non mihi deperit, sed vestrum prorogatur in precium. Venite ergo, redite, & vel sic probate patrem, quem videtis pro malis bona, pro iniuriis amorem, pro vuleribus tantis tantam reddere charitatem. Sed iam quid obsecret Apostolus, audiamus, *Obsecro, inquit, vos, ut exhibeatis corpora vestra.* Apostolus rogando sic omnes homines ad sacerdotale fastigium prouexit. *Ut exhibeatis corpora vestra hostiam viuam.* O inauditum Christiani pontificatus officium, quando homo sibi ipse est & hostia & sacerdos: quando homo non extrinsecus quod deo est immolaturus, inquit: quando homo secum, & in se, & quod pro se est deo sacrificaturus apportat: quando & eadem manet hostia, idem permanet & sacerdos: quando hostia macatur & viuunt, sacerdotes nescit occidere qui litabit. Mirum sacrificium, ubi corpus sine corpore, sine sanguine sanguis offertur. *Obsecro, inquit, vos, per misericordiam dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viuam.* Fratres, hoc sacrificium Christi descendit ex forma, qui corpus suum pro vita saeculi vitaliter immolauit: & verè corpus suum fecit hostiam viuam, quia viuunt occisus. In tali ergo victimam mors expenditur, hostia permanet, viuunt hostia, mors punitur. Hinc martyres morte nascuntur, sine inchoant, occisione viuunt, & in caelis lucent, qui in terris putabantur extincti. *Obsecro, inquit, vos fratres, per misericordiam dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viuam, sanctam.* Hoc est illud quod propheta cecinit, Sacrificium & oblationem noluit, corpus *Psal. 39.* autem perfecisti mihi. Esto homo, esto & dei sacrificium & sacerdos: non amittas quod tibi diuina dedit & concessit auctoritas, induere sanctitatis stolam, praecingere baltheum castitatis, sit in velamento capitis tui Christus: Crux in frontis tui munimine perseueret, pectori tuo appone diuinae scientiae sacramentum, in odorem thymiamae semper orationis accende, arripe gladium spiritus, altare cor tuum pone: & sic corpus tuum ad moue dei securus ad victimam. Deus fidem, non mortem quaerit: votum, non sanguinem sitit: placatur voluntate, non nece. Hoc probat deus ad hostiam Abraham sancti filium cum poposcit. Nam quid aliud Abraham quam corpus suum immolabat in filio? Quid aliud deus quam fidem requirebat in parte, qui filium sicut offerri iussit, sic non permisit occidi? Tali ergo homo confirmatus exemplo, offer

corpus tuum, & non solum macta, sed etiam seca per omnia virtutum membra. Quia tories tibi vitiorum atres moriuntur, quoties à te deo viscera fuerint immolata virtutum. Offer fidem, ut perfidia sit punita: immola ieiunium, ut voracitas cesset. sacrificia castitatem, ut moriatur libido: impone pietatem, ut deponatur impietas inuita misericordiam, ut auaritia deleatur: & ut consummatur stultitia semper sanctitatem conuenit immolare: sic fiet corpus tuum tua hostia, si nullo peccati iaculo fuerit sauciata. Viuit corpus tuum homo, viuit, quoties à te deo virtutum vita vitiorum moribus immolatur. Nō potest mori qui vitali gladio metetur occidi. Ipse autem deus noster, qui est via, veritas & vita, & à morte nos liberet, & perducatur ad vitam.

In eadem,

Sermo CIX.

Rom. 11.

Quoniam præcedens, sermo tantum primordia cogit apostolicæ lectionis, nunc de his quæ sequuntur, quod dominus inspirat audiamus, sic enim cœpit, *Obsecro, inquit, vos, per misericordiam dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viuam.* Nunquid Apostolus sic dicendo, sola corpora digna diuinis hostiis probat: & animas velut reprobas aut tacet, aut præterit, aut relinquit? Nōne anima de cælo est, corpus è terra, hoc regitur, regit illa: illa dominatur, hoc seruit? hoc viuit, viuificat illa: illa manet, hoc deficit: hoc ætates patitur, illa nescit: & ad extremum mors, quæ tantum dominatur in corpus, nec corpus animæ præsentem contingit? Et quid est quod tacetur anima, & solum corpus ad dei hostiam sic vocatur? Fratres, hic Apostolus honorat corpus, non minorat animam. Nam corpus quod capiunt peccata, quod delicta vinciunt, quod deprimunt crimina, quod vitia corrumpunt, quod deiciunt passionibus: hoc Apostolus cupit soluere, liberare studet, laborat attollere, expirare cōtendit, ut corpus ad originem animæ conscendat, non anima descendat corporis ad naturam. & corpus animam comitetur ad cælum, nō anima corpus sequatur ad terram. Audi scripturam dicentem, anima qualibus & quantis corporis* aggrauetur. Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam: & deprimat cogitatio sensum multa cogitantem. Ergo non deponi animam, sed corpus Apostolus vult leuari: & animam & corpus, id est, hominem totum, ad hostiam sanctam, ad placitū deo sacrificium vult venire. Quod autem & anima sit dei sacri-

Sap. 9.

ficiū Psalmista declarat, dicens, *Sacrificium deo spiritus Psal. 50. contribulatus. Ut exhibeatis corpora vestra hostiam viuam, sanctā, placentem deo.* Quia non homo ex eo quod viuit, placet, sed placet ex eo quod bene viuit: nec ex eo sit homo hostia si se deo offerat, sed si sanctē offerat deo. Quantum enim immaculata victima placat deum, tantum deum victima si maculata fuerit, exacerbat. Audi dicentem deum, Non offeras mihi claudum, non luscum, non mortis contagione pollutum sed maturum sine macula. Hinc est quod Apostolus viuam deo petit hostiam: ergo fratres, si nos ipsius propiciationis incesum.

Desunt nonnulla. Probat hoc Cain, qui cum deo Gen. 4 parua à quo totum perceperat ingratus pōtifer sic diuisit, ut quod erat pessimum, hoc adoleret altari: quod erat opimum, in suam reseruaret offensam: denique cum sua suo male cum patitur auctore, se suosque posteros & à vita, & ab humano genere perdiuisit. Ergo Abel sequamur ad primum, non Cain comitemur ad penam. Abel agnum portans ad dei sacrificium, sicut agnus assumitur: Cain gestans sibi stipulam, fomentum sibi per quod exureretur, inuenit. *Ut exhibeatis corpora vestra hostiam viuam, sanctam, placentem deo, rationabile obsequium vestrum.* Quantum placat obsequium quod ratione subnixum est, tantum quod rationem non habet exacerbat. Rationabile obsequium, quod non presumptione turbatur, non temeritate confunditur, non violatur illicitis, non simulatione fucatur. Ad obsequium regis militaris statio contremiscit: humana dominatio exigit sollicitam seruitutem, ad arbitrium iubentis timor obediens inuigilat: quia & cauta deuotio premium iustæ remunerationis acquirit, & temeritatis penam præsumptæ seruitus non euadit. Quis non vocatus ad aula regalis se proripit seruitutem? Quis sine titulo militari militem se ausus est profiteri? Quis sine dignitatis infulus nomen dignitatis inuadit? Et si hæc penes homines sollicita, cautæque sunt, si ratione constant, si conualescunt ordine, si tremore seruantur: quāto penes deum magis cauta est deuotio, magis tremenda seruitus, magis sollicitus cultus, ut diuinum ratione præstet obsequium? *Rationale, inquit, obsequium vestrum.* Obsequium ratione calens, feruor est: furor Exo. 32. est, quod ratione non frænatur. Hinc Iudaicus populus deū dum sibi præter rationem quærit, deum cui cum ratione ser-

Lem. 10.

1. Re. 15.

uiebat, amisit. Hinc filij Aaron dum rationis sunt immemores, dum presumunt terrenos ignes diuinos ignibus admouere, flammā sacrificij salutaris in pœnale sibi incendium commutarunt. Hinc Saül tremens regali vertice, dum putat sibi, & de sacerdotio quid licere, regnum quod acceperat altaris temerator amisit. Hinc Iudæus dum legem sine legis ratione excolit, legis interemit auctorem. Hinc gētilis dum deorū populis, & deorum monstis nescius rationis obsequitur, ad dei qui vnus & verus est, peruenire non meruit seruitutem. Hinc Atrius patri se putat obsequi filium blasphemando: & dum filio dat initium, patri finem miserādus imponit. Hinc Phorinus dum coæternum patri filium negat, pater vt pater non semper fuerit elaborat. Hinc omnes hærefes dum feruntur ad diuinitatis iniuriam, dum Trinitatem mentiuntur vocabulis, blasphemis obsequuntur. Nos autem fratres & corpora nostra aptemus in viuam dei hostiā, & obsequium nostrum rationabile procuremus, vt sit fides vera, pura conscientia, mens sobria, spes firma, cor mundum, caro casta, sanctus sensus, pius animus, tuta ratio, casta charitas, larga misericordia, vita sancta, verecundus habitus, & ad omne Christi obsequium humilitas nostrum semper comitetur incessum.

In verba eiusdem, non est autem scriptum propter Abraham tantum, &c. Sermo CX.

Beatissimus Apostolus primis & nouissimis, id est, Iudæis & Græcis, fidei vexillum vnicum semper, & singulare erigit ad salutem: quod quisquis habere non meruerit & tenere, cælestiam possidere non poterit gloriam triumphorum. Solum est frater, quod contra perfidiam dimicantibus acie dirigit, regem indicat, connectit socios, impiūque hostem sola sui visione terrificat. Sic enim hodie cepit, Non est autem scriptum propter Abraham tantum, quod reputatum est illi ad iustitiam: sed & propter nos credentes in eum, qui suscitauit Iesum dominum nostrum a mortuis. Videris fratres, quia dum priores futura, dum præterita credunt posteri, sic vno itinere fidei vtrique perueniunt ad salutem: dum illi vterum Christum nos iam venisse profitemur, illi vsque ad mortem more hominis descensurum mirantur & credunt, nos esse mortuum, & resurrexisse gloriamur. Et quid plura fratres? Ideo salus hæc tam antecedentium, quam sequentium oculis est negata, vt

1 Rom. 4.

tota esset in fide. Quod autem dixit, Qui suscitauit Iesum dominum nostrum a mortuis. Ne quis ab alio credat, ipse sui factor & resuscitator est corporis, qui dixit, Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterū sumendi eā: neque enim ab alio resurrectio suscitari, neque ab alio viuificari vita potuit: nec eadem negare sibi, quod erat omnibus collatura. Quia nec fons sitit, nec panis esurit, nec sol indiget luce, nec requies ipsa lassescit. Qui traditus est, inquit, propter delicta nostra: & resurrexit: propter iustificationem nostrā. Traditus propter delicta: non vt ea quæ non poterat mori vita puniretur, sed vt delicta quæ nos a vita exulauerant sola deleberentur. Et resurrexit propter iustificationem nostram. Manente cōdēnatione iustificari nō potest cōdēnatus: nos ergo quos primi culpa sic parētis addixerat, vt mors obnoxios sibi iure retineret, Christus cælestis & verus parens soluta mortis cōdēnatione per mortem propriam resurrectione iustificat: vt non reus pereat, sed reatus ipsaque pœna, id est mors, quæ reos fuerat iussa percellere, merito deficiat: & suæ amittat infulas potestatis. Cur innocentem, cui ipsum iudicem crudelis & impia est aula contingere? & ideo addidit, Iustificati igitur ex fide, pacem habeamus ad deum. Hoc est dicere, designat, designat mater dissensionum, hostis quietis, pacis inimica contentio, non extollatur Iudæus per legem, Gentilis non superbiat per naturam, Philosophus ab opinionibus suis spumosis & inanibus detumescat: nemo de meritis, nemo de operibus gloriatur: quia vitam quam præuaticatio prima sustulerat, & elongauerat a nobis furiosa contentio, restituit & reddidit pax diuina. Pacem habeamus ad deum, per dominum nostrum Iesum Christum. Terra non rebellet in cælos, caro non insurgat in spiritum: sed supernæ pacis humilis perpetem iungatur ad gloriam. Per quem accessum habemus. Quia nobis ipse factus est via. Fide in gratiam istam. Dux viæ istius fides est frater. In qua stamus & gloriamur in spe gloriæ filiorum dei. Stamus certe fide, non corpore: & in spe, non in re iam percepta gloriamur. Non solum autē, sed & gloriamur in tribulationibus: scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem: probatio autem spem, spes vero non confundit. Ecce quibus gradibus iustus perfectū roboratur in virū: in tribulatione, patientia, probatione, spe. Tribulatio fratres velut prima iusti viri cōcutit & conturbat infantiam:

Ioa. 10.

Rom. 5.

sed cum inuenerit ista patientem, ad maiora adolescentem iam bonæ indolis tunc erudit. Tribulatio patientiam operatur. Patientia est frater quæ Christi iuuenem aptum probat esse virtutibus. *Spes vero non confundit.* Spes est quæ virum perficit: & ad mensuram Christi plenitudinis indefessa perducit. Perfecta virtutis est, quod in re non teneas spei robore possidere. Quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datum est nobis. Et ut diffusa in nos diuinæ charitatis ostenderet qualitatem, adiecit: *Ut quid enim Christus, cum adhuc infirmi essemus secundum tempus, pro impiis mortuus est?* Vix enim pro iusto quis moritur: nam pro bono forsitan quis audeat mori. Commendat autem charitatem suam deus in nobis: quia adhuc cum peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Si Christus genus hominum sic dilexit, ut daret pro impiis & peccatoribus mortem suam: iustis eum qui credimus largiturū, quā vitam suam, regnum suum, gloriam suam? Ex te suscepit mortem, quā impiis impenderet super terram: reseruat tibi, quod in se, & per se semper possidet, & possidet in cælo. Dicamus ergo cum propheta. Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam. Hoc est, & ego moriar pro illo. Et quid simile? Ille sponte pro impio & peccatore: ego vix pro iusto & bono, ego vix, quia me ad mortem non tam voluntas, quā necessitas ducit. Audi ipsum dicentem ad Petrum, Cum autem senueris, præcinget te alius, & ducet quo tu non vis. In aduersis fratres, necessitas voluntati non potest comparari: acquiescere necessitatis est, velle virtutis. Volenti mors ipsa subiecta est, quia semper dominata est mors nolenti. Et tamen fratres, quia diuinæ charitatis nil simile potest homo reddere, det quod potest: quia secundum quod habet, acceptus est. Deficiat ad gloriam, moriatur ad vitam, pereat ad salutem. Glorietur fratres, de noua istius commutatione commercij: quia mors quæ erat inter homines reparatio tota pietatis, Christum diuinæ commendatio est facta charitatis.

In verba eiusdem. Propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & cetera.

Sermo. CXI.

Rom. 5.

PRæfens fratres apostoli lectio cum dicit, per unum hominem mundum totum suscepisse sententiam: non ad perorandum nos, sed ad sciendum renouato & intimo dolore compellit.

compellit. Si enim eximii vates singularis populi, & vni vrbis, ac solius nonnunquam hominis diu lamentauere discrimen: quæ mens non totis tenebris obscuratur, quos sensus non tota hebetudo confundat, quos oculos non redigat in fontes, & fluentia lachrymarum, quando vnius lapsus extitit ruina cunctorum, & vnius culpa omnium defluxit ad poenam, ac parentis vitium vniuerso generi exitum ferale præparauit, dicente Apostolo, *Propterea sicut per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit, & per peccatum mors.* Miserrime me, ipse qui erat causa bonorum omnium, ianua factus est hic malorum. Peccatum in hunc mundum intravit. In hunc mundum: miraris eum posteris obfuisse, qui facinore suo damnauerit mundum? Sed dicis, quomodo intravit, per quem intravit, quomodo? Per culpam. Per quem? Per hominem. Et quid? Peccatum natura, an substantia? Nec natura est, nec substantia, sed accidens: & aduersa est hæc potestas quæ videtur in opere, sentitur in pœna, impugnat animam, vulnerat mentem, ipsam violat, confunditque naturam. Et quid plura fratres? Hoc est peccatum naturæ, quod est fumus oculis, quod febris corpori, quod dulcissimis fontibus amara faldedo. Vtique purus & lucidus est oculus per naturam, sed per fumi cōturbatur & obscuratur iniuriā. At corpus membrorum partibus, & sensibus suis per hoc quod est à deo conditum, viget: sed vbi vis febrium cœperit, & procella dominari, totū iners, totum efficitur imbecillum: tunc amaritudo oris, tunc oculorum caligo, tunc gressuum nutabunda vestigia, tunc inimica aura, tunc chari graues, tunc ipsa obsequia videntur ociosa. Et fontes quantum grati sunt per suam dulcedinem & naturam, tantū efficiuntur ingrati, cum aliquod vitium ex accessione susceperint. Sed ad cœpta redeamus. Sicut per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit, & per peccatum mors. Ecce fratres ianua per hominem peccatum, & per peccatum intrasse videmur in mortem. Peccatum, ô crudelis fera, & non vno capite in hominum genus sæuire cōtenta: quā fidem vtrino ore tota humani stirpis germinatam preciosa deuorātem, trino ore fratres peccatum capit, mors deuorat, deglutit infernus. Et quo, sicut diximus, fonte lachrymarum talis nobis planè descendendus est parens, qui nos tantarum miserrarum reliquit hæredes, qui non solum collara bona perdidit, sed omnes posteros suos tam sævis creditoribus obnoxios se fecit.

liquit? O dura hereditas, ac crudelis: o miseri, quib⁹ nec adipisci libuit, nec renunciare licuit nos heredes. Audi quod sequitur, *Et ita in omnes homines mors transiit*. Sed ne iniultum fortè videatur, cur per vnum in omnes, quia omnes per vnū: per eum te detestaris esse damnatum, per quem te editū esse gloriaris in lucē. Sed dicis, si generi debeat, quod natus sum, nūquid & erimini, vt ante me reū faciat natura, quā culpā? Huic quæstioni tuæ mox qui sequitur apostoli sermo respondet, dicendo, *In quo omnes peccauerunt*. Si in illo omnes peccauerunt, meritō per illum omnes suscipere supplicium. *Sicut per vnum hominem in hunc mundum peccatum intrauit*, & per peccatum mors: & ita in omnes homines pertinuit: in quo omnes peccauerunt. Siue in homine, siue in peccato: per illum, & in illo omnes peccauerunt. Non ergo peccatum verum est in naturā, sed dum peccatum mortem ingerit, pœnam sibi debitā exigit per naturā. Deus naturā ita fecerat, vt homines crearet ad vitam: quæ tamen dum morti nolens generat, illi se peccato fatetur obnoxiam, cuius pœnæ deseruit inuita. Nam quis ista sentiat fratres, quod extingui velit naturā partus suos, & germina sua tam chara velit necari? Sed dum ingemiscit & condolet, amissam suspirat & desiderat recipere libertatem. Sed per quem receperit, Ioānes primus signāter ostendit: qui viso Christo proclamat & vociferatur, dicēs, Ecce agnus dei, qui tollit peccatum mundi. Peccatum mundi, hoc est fratres, quod per vnum hominē Apostolus intrasse testatur. Gaudete ergo fratres, quia peccatū quod nos graui pondere deprimebat ad tartarū, à Christo sublatum est, & in tartara iam demersum: & nos, quos morti culpa primi parētis addixerat, secundi & diuini parentis gratia à pœna reuocauit ad vitam. Saluari ergo sine Christo homo non poterat: quia totius mundi peccatum ante ipsius permanebat aduentum. Sed tu quod per Christum iustificaris, amplecteris: & quod per Adam damnatus es, tu refutas: & alterius tibi pœnā obfuisse cōquereris, qui tibi conspicias alterius subuenisse infirmitatē. Nunquid non in semine tota arbor? Vitium ergo feminis, vitium est totius arboris. Si sibi ipsa per se natura subuenire potuisset, nunquam eam ad reparandum in se author ipse suscepisset. Ad vitam eam creatam credis, qui adhuc eam per authorē dubitas esse reparatam? *Vsq̃ue ad legem enim*, inquit, *peccatum erat in mundo*, Vsq̃ue ad legē cum audis, vsq̃ue ad finē

Ioan. i.

legis: hoc est, vsq̃ue ad aduentum domini nostri Iesu Christi accipe. *Quia peccatum non imputabatur*, ait, *cum lex non esset*. Et quando lex non fuit, quæ cum ipso homine cœpit? Si lex nō fuisset, Adam præuicator vtique non fuisset: sicut idem aperit Apostolus, cum dicit, *Sed regnauit mors ab Adam vsq̃ue ad Moysen*. Vtrique legem acceperant: sed Adam mox præuicatoris est, vt accepit: Moyses præuicatoribus promulgauit acceptam, dicente Apostolo, Lex præuicationum causa posita est. Regnauit ergo mors per legem, quia grauius præuicatoris, quā peccatores, & non tantum parentis vitio, sed suo iam lapsos facinore, scia deuorauit. *Sed regnauit*, inquit, *mors ab Adam vsq̃ue ad Moysen*, etiam in eos qui non peccauerunt in similitudinem præuicationis Adæ. Quia non tantum magnos, sed deuorabat & paruulos: & non tantum noxios, sed & deuastabat innoxios, innoxios dico à culpa propria, non parentis. Et hinc grauius erat lamentanda cōditio, quia eius parētis soluebat pœnam, cuius vix vitam degustarat infantulus: & luebat peccatum mundi, qui mundum cognitum non habebat. Acquiescamus ergo fratres, quod per vnū, & vnus delicto mors regnauit, si omnes per vnū absolui desideramus & esse per Christum: quia qui vniuit, Christo debet, non sibi: & Adam quod moritur, id debebit.

In verba eiusdem, Si enim vnus delicto mors regnauit per vnum, &c. Sermo CXII.

SI quis poculum aquę frigidæ sitienti porrigit viatori, aliquantum quidem animum recreat estuantis: & humanitati planè succurrit, non tamen penitus sitim extinguit: ita & magnum diuinę scientię desiderantibus nosse secretum, noster sermo non sufficit, qui ad presens festinationi deseruit, & temporari. Nam si ad humana perdiscenda tota hominis breuitas est vita: quod tempus sufficere credimus ad intelligētiā posse diuinam? Date ergo veniam fratres si intra punctum temporis & horę vnus vix momentum obscura lucidate, clausa referare, firmare dubia, profunda contingere, torseculorum ineffabile sacramētum per omnem modum aperire non possum, & eloqui si vel cautē amulis, securē filiis, credentibus confidenter, constanter incredulis non valeamus. Verum quia hodie apostolicus sermo claro se lumine sensibus audientium rotas infudit, nec quicquam catholicis mentibus reliquit ambiguum, cum dicit, *Si enim vnus delicto Rom. 5.*

Sapient. 1.

mors regnavit per unum. Declamandi studium seponentes, tota simplicitate ipsi apostolicis eloquiis innitemur: ut verum scire cupientibus nulla sermone nostro generetur obscuritas. Si enim unus delicto, ut dicit, mors regnavit per unum. Quare mortem ab uno, & primo homine esse posteris acquiritam insinuare & approbare euangelica laborat auctoritas: Et quāvis iustificat illa sententia, quæ dicit, Deus mortem non fecit quare eam tam trucem, tam crudelem, tam immitem nonnulli a deo velint esse conditam, scire non possum. Nemo sine pœculo æstimat tam pium, tam bonum deū, mortem creare potuisse: cuius uniuersus mundus dolore continuo, gemitu, lacrymis accusat, & detestatur authorem. Si mors etiam pecces homines est criminum pœna, quo ausu concreata homini, & pœne auctore creditur, innocenti a deo insita esse, quāvis vita? Sed audiamus Apostolum, Si enim unus delicto mors regnavit per unum, multo magis abundantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ accipientes, in vita regnabunt per unum Christum dominum nostrum. Ecce unum, & unum: Adam, & Christus. Per illum peccatum regnavit in mortem: per istum gratia regnabit in vitam. Denique duo hæc principia vitæ, & mortis, absolutionis, & pœne, desideratæ libertatis, & damnationis extremæ, is qui sequitur sermo Apostoli aperit & declarat. Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem: ita & per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ. Per unum & unum, aut mors regnat, aut vita conceditur. Quid hic ergo addere sermo possit interpretis: quibus adiunges silentiū, omnis amulorum succumbit intentio. Per unius delictum in omnes homines in condemnationem: ita & per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ. Sicut fonti fluvius, sic fructus seminis: ita origini deseruit, aut addicta, aut erepta posteritas: sicut ex his quæ adiecit Apostolus plenius approbatur. Sicut enim unus hominis inobedientia peccatores constituti sunt multi, ita unus obedientia iusti constituentur multi. Sit homo peccator, ut sit deus iustus: quia reatus redundat ad iudicem, si pœna percellit innoxium. Et ideo dixit, Sicut per unius hominis inobedientiam peccatores constituti sunt multi. Ut scirent se eius culpæ fuisse participes, cuius pœnæ socios se esse persentiant. Sed iam quid lex profuerit attestante Apostolo, audiant legis amatores. Lex autem, inquit, subintravit, ut abundaret delictum. Ecce, ut Apostolus dicit, Non imminutionem deli-

Rom. 7.

ctorum lex fecit esse, sed copiam: non per se fratres, sed per eum, qui legem per imbecillitatem ferre non poterat. Non magnitudo lucis hebetat oculos, quæ solis a deo creata est oculis, sed oculorum infirmitas lucis totam sustinere non potest, & ferre claritatem: ita & lex fratres, quæ per se satis iusta erat, & satis sancta, dum ab homine fragili severam exigit disciplinam, magis magisque oneravit & prodidit delinquentem. Et hoc quare fratres? Ut per gratiam & veniam conditoris rediret ad vitam, qui per tumorem & ignorantiam, cum male de innocentia gloriaretur in debitum parentis deducebatur, & pœnam. Morbus igitur latebat occultus, per quem *Id est, idem* omnium secreta medullarum, & venarum meatus in ipsorum iudicium, hoc vitalium tendebant exitium, & quandam *originem* in omni- *est, omnia in-* bus generabāt internis. Venit lex quæ & vulnus proderet, & teriora simitandem vetusto languori supernū aduenire medicum nūc *litererant as-* ciaret. Venit lex quæ mandatorum fomentis in cutem profecta, duceret, quod in altum lethaliter sæviebat. Venit lex ut gladio præceptorum velut apostema longi temporis aperiret: & collectam diu saniem salutaris subinde siccaret effusio. Nec tamen per se, fratres, aut vulnus claudere, aut agrotanti perfectam addere valebat ipsa sanitatem. Quod ubi vidit agrotus, & tandem statum suum miserandus agnouit, coepit tendere festinus ad medicū: ut quod per legem proditum, & per ipsam diu fuerat ampliatum, tanti medici pericia curaretur, & gratia. Ampliatū vulnus dicimus fratres, quia post incisionem, putredo, sceler, horror, vexatio ipsi vulnere abscissione generatur: & sit per curam deterior miserandi facies ipsa languoris, quam fuerat ignoranti periculum cum lateret. Venit ergo medicus: & iam fesso curis, & curationū vexationibus, per defesso folius verbi auctoritate subuenit. Sicut Centurio *Mat. 8.* ille cōstitetur, cū dicit, Dic verbo, & sanabitur puer meus. Et *Psalm. 106.* impleteretur illud propheticum, Misit verbū suum, & sanavit eos. Et ideo sequitur, *Vbi abundavit peccatum, superabundavit* & gratia. Ac si diceret, ubi dilatarum est vulnus, supereffusa est sanitas. Nemo ergo ingratus sit legi: quia quæ agrotantē & iacētē inuenerat, levavit, fovit, & ut saluti traderet, ipsum usque ad medicum salubri exultatione perduxit: ut, sicut dixit Apostolus, *Quemadmodum regnavit peccatum in mortem, ita* gratia regnet in vitam eternam, per Iesum Christum dominum nostrum. Gratia in vitam, peccatum regnat in mortem. Recta

fides non mortem, non interitum hominis auctori deo des-
piciat, sed salutem. Mors sit hominis, sit peccati, ut vita creata,
& reddita solum credatur esse per Christum.

*In verba eiusdem, Quid ergo dicemus? permanebimus
in peccato, ut gratia abundet? &c.*

Sermo CXIII.

Rom. 6.

Beatissimus Apostolus quando interrogat, quando manifesta
perquirat, eos videlicet obiurgat & increpat, qui eloquia
diuina sua interpretatione corrumpunt: & inde concipiunt
suffragia criminum, unde assumere debuerat documēta vir-
tutum. Sic enim hodie cepit, *Quid ergo dicemus? Permanebi-
mus in peccato, ut gratia abundet?* Superius dixerat fratres, Vbi
abundauit peccatum, superabundauit & gratia: & ideo ita
exorsus est: ac pro illo diuino & singulari magisterio, impe-
ritis se velut interrogatione participat: ut quæ sunt prudentiæ
cælestis plena eruditione respondeat. Si enim ubi abunda-
uit peccatum, superabundauit & gratia. *Quid ergo dicemus?
Permanebimus in peccato, ut gratia abundet?* Si prona est de-
liquens pietas, si gratia copiosa peccantibus, si iniustis
amica largitas est diuina, certe si futura bona malis præsen-
tibus acquiruntur, quid nobis virtutum iter arduum, quid du-
rus obtinendæ iustitiæ labor, quid inter malos iugis seruan-
dæ innocentiae cruciatus? Augeantur humana facinora, ut
bonitas cælestis exuberet: faciamus mala, ut dicit, ut veniāt
bona: permaneamus in peccato, ut gratia abundet. Ad hæc
fratres idem qui interrogat Apostolus ipse respondit, *Abst.*
Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc viuemus in illo?
Cum dicit abst, taliter intelligentiam insipientium execra-
tus est, & sensum: siquidem medicus non vulneri, sed curæ
proficit, & saluti: nec putredini, nec morbis, sed soli conga-
udet ille sanitati. ita & deus, qui pro magnitudine vulneris ad-
hibuit magnitudinem, vigorēque medicinæ: & nec pecca-
to, sed homini largitus est gratiam: nec ad multiplicanda,
sed ad delenda delicta imbrem suæ pietatis effudit. Nemo,
nemo sic de egrotudine gratuletur, ut velit in vulnere perma-
nere. Ingratus medico, inimicus est curæ, qui semper curari
æstuat, nec vnquam desiderat hic sanari: & ira dei gratiā suis
cupit exuberare peccatis, ut sibi cupiat peccata cumulari. Mi-
ser qui tali voto reus esse contendit per veniam. Fugienda
fratres dementia ista est, fugienda: quæ etiā post curam ca-

Rom. 3.

piua tenetur amore morborum: recidiva enim lethalis est
sepius ægrotudo. Quod autem dixit, *Qui enim mortui sumus pec-
cato*, Præsentis temporis loquitur hic figuram: quia mortuos
nos dixit esse peccato, non nobis iam in toto mortuum dixit
esse peccatum: quia & si peccatum ipsum actu operis sanctis
& fidelibus est defunctum, viuunt tamen, & adhuc in nostram
deseruit mortem: tunc autem peccatum ipsum morietur in
nobis, cum corruptibile hoc induerit incorruptionē: & mor-
tale hoc induerit immortalitatem, & factus fuerit sermo qui
scriptus est: ubi est mors aculeus tuus, ubi est inferne victo-
ria tua? Aculeus autem mortis peccatum est: viuunt autem pec-
cato, qui eius, sicut in consequentibus dicit, concupiscētis fa-
mulatur: & stimulis miserandus inseruit, qui obsecundat vi-
tiis, qui criminibus infelici & continua captiuitate succum-
bit: qui quod delicti est, esse autumat hoc naturæ: & morbo,
qui est accidens, vitur velut opere & beneficio conditoris.
Et ideo ad arguendum talium ignorantiam addidit, dicens,
*An nescitis, quia quicumque in Christo Iesu baptizati sumus, in mor-
te ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus illi per baptismum
in mortem.* Audiant fideles, & intelligant, quemadmodum
eridiana domini sepultura trina demerfione figuratur in
baptismo: & resurrexisse eam Christo: & si nec dum corpo-
re, vitæ iam nouitate congaudeant: sitque totus homo virtu-
tum domicilium, qui receptaculū fuerat antè vitiorum. *Vi si-
cut dixit, quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam patris, ita
et nos in nouitate vitæ ambulemus.* Christus quicquid suarum
virtutum est refert ad gloriam patris: & homo cuius suum
nihil est, sibi vindicare, quod per Christum resurrexerit ela-
borat: Quod autem dixit, *In nouitate vitæ ambulemus.* Quæ se-
perius diximus, illa confirmat: ut si nec dum hoc corpore, vi-
ta tamen iam totus immutatus incedat: intelligat se, & domi-
netur elementis, qui elementis hæcenus per ignorantiam ser-
uiebat: largiatur sua per gloriam, qui prius turpiter fura ha-
etur aliena: & qui carnis exercebat illicita, contemnat etiā licē-
tias corporales: & qui innocentiam hæcenus impie molie-
batur extinguere, pro innocentia gloriosius ipse moriatur. Et
quid plura? Si ex vetere homine iam nouus effectus est, vitio-
rum gurgitem in fontem commutat ipse virtutum. Vsq̃ue ad
finem autem lectionis hoc ingerit beatus Apostolus, hoc de
monstrat, illum posse cum Christo viuere, illum regnare cum

Christo, qui resurgens Christi innocentiam sequitur, imitatur vitam, implere nititur sanctitatem, quum dicit, *Vi destruat corpus peccati*. Destruatur fratres, actu, non substantia: opere, non figura: quia peccato, non Deo vult hominem perire qui ait, *Existimate vos mortuos esse peccato: vivere autem Deo*, Et superat libertati fratres, restituere hominem tota pietate contendit, qui dicit, *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore*. Et iterum, *Peccatum vobis non dominetur*. Non dixit, non veniat ad vos: non dixit, non provocet, non titillet: sed non regnet, non dominetur, confingat ad vincens gloriā, dimicet & decidat ad triumphum victoris, & tandem se doleat impia peccati dominatio à servis quondam suis tota securitate calcari: & crudelis tyrannus ingemiscat subiectum se suorum pedibus captivorum: & ad eorum triumphum, de quibus diu triumphauerat se veteranus hostis pervenisse deploret.

In verba eiusdem, Peccauimus, quia non sumus sub lege, sed sub gratia, &c.

Sermo CXIII.

Sicut peregrinati redditus ad propria dulcis semper & charus est, & vernaculæ domus vestibula sunt gratiosa post tempus: ita mihi post intervalla sermonis ad apostolicarum seriem lectionum suavior est recursus. Siquidem à proposito dicendi ordine, & continuo tramite loquendi discedere nos sæpe necessitas religiosa compellit: quia sic doctrinæ ordo moderandus est, ut nō modo aliud impediatur ex alio. * Vnde quid hodie beatus apostolus dixerit, audiamus, Quid ergo ait? *Peccauimus, quia non sumus sub lege, sed sub gratia*? Absit. Hæc interrogatio fratres eorum arguit imperitiam, qui legis consuetudine captiuati, gratiæ beneficio nesciunt sentitæ virtutes: & quos præceptorum legalium series prodidit contumaces, eos sola munerum commoda, & festiuitatum pompa obseruationibus vanis fecit & reddidit oblinatos. Et cum legem tempus excluderet, quid cultor legis à lege faciet abdicatus? Iudæe quid habes quod non perdidisti? Si autem perdidisti: quid gloriaris quasi non perdideris? Vbi est templum, vbi est sacerdos, vbi sacrificium, vbi incensum, vbi purificationes tuæ, vbi solennitatum tuarum non omittenda deuotio? Sed ut sis Iudæus merito circuncideris: quia bonis omnibus abscessus es supradictis. Scriptum est enim, Male-

Rom. 6.

dictus omnis qui non permanserit in omnibus quæ scripta *Deu. 27.* sunt in libro legis. Si maledictus est qui in vno offenderit, quoties maledictus est qui nihil ex omnibus probabitur effecisse? *Peccauimus, ait, quia non sumus, sub lege, sed sub gratia*? Ac si diceret fratres, *Peccauimus, quia in cura non permansimus iam sanati*? *Peccauimus, quia ignem, ferrum, medicamenta reliquimus iam curati*? Infelix æger, qui post curam non vult curare tormentum. Et quid plura fratres? Nunquam curat, qui infirmantis querit & expectat arbitrium? Nam cum ex humore frigido semper ignis succendatur in corpore: & rigor nimius dum membra vexat & concurrit, acrius ipse efficit & gignit incendium: ita ægrotus ad augendam flammam quæ suis semper estuat & anhelat in venis, dari sibi aquam frigidam impatienter expectat nesciens quod tunc calor calore restingitur, frigore nutritur incendium. Lex ergo dum hominis semper expectat, & sustinet voluntatem, nec tamen homo peccati sarcina præpeditus sufficere legalibus præualeat obedire mandatis: cultorem suum lex nō absoluit à peccati vinculo, sed crimine præuaricationis obligat. Et ideo addidit, dicens, *Nescitis quod cui exhibuistis vos seruos ad obediendum, serui estis eius cui obedistis, siue peccati ad mortem, siue obeditionis ad vitam*? Quid est fratres, quod cum de lege loqueretur hominem prodidit seruum fuisse peccati? *Siue peccati, ait, ad mortem, siue obeditionis ad vitam*. Quia superius dixerat, peccatum nobis non dominetur: non enim estis sub lege, sed sub gratia. Qui ergo sub lege sunt peccati deprimuntur, & incurvantur imperio: nec poterunt miseri de peccati turpissima seruitute nisi gratia manumittente liberari. *Gratias autem ago deo, dicit, quia fuistis serui peccati*. Sic gratias agit, quasi qui congaudeat hominem seruum fuisse peccati? Absit. Gratias agit, non quia ante serui fuimus domini tam crudelis, sed quia ei iam non sumus subiugati, sicut ex sequenti bus id ipsum manifestat expressius, dicens, *Obaudistis autem ex corde in eam formam doctrine, in quam traditi estis: liberati autem à peccato, serui facti estis iustitiæ*. Obaudimus fratres beneficio vocantis, non nostro: quia captiui sic tenebamur arbitrio. *Obaudistis autem ex corde in eam formam doctrine*. In quam? In euangelij nempe: vbi nouo libertatis genere non est omnia seruitus, sed mutata: quia melior est deuota famulatio, quam vaga & præsumpta libertas, *Serui facti estis iustitiæ*.

Hæc seruitus fratres, non obligat, sed absoluit: non onerat, sed honorat: abstergit seruitutis maculâ, nō inurit. Quid hic rogo, non diuinum est, vbi seruitus pellitur seruitute, vbi sugatur conditione conditio, vbi mors morte moritur, vbi perditio perditione sanatur, & vt proprie ac breuiter dicatur, vbi tota aduersitas ipsius aduersitatis muerone prosternitur? Quod autem dixit, *Humanum dico propter infirmitatem carnis vestre*: sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immunditie, & iniquitati ad iniquitatem, ita exhibete membra vestra seruire iustitie in sanctificationem. Magnitudinem pietatis ostendit, cum Euangelicam doctrinam ad tam humilia & pene verecunda deponit exempla: vt sanctitati tantum, quantum immunditie, quantum iniquitati, iustitie tantum imponat & imperet seruituti. Absurda fratres, atque indecens videtur comparatio, quæ tantum gloriæ, quantum turpitudini hominem cupit esse subiectum: sed vtiā vel tantum. Et quando tantū Deo, quantum mundo, quando tantum cælo, quantum terræ, quando tantum virtuti, quantum vitii fragilitas humana famulatur? Totus homo miser sic carni deditur, sic rebus præsentibus occupatur, vt nihil in se, quod futuræ vitæ, quod diuinis bonis deseruiat, derelinquat. Illecebræ temporalis vira beatus Apostolus vno sermone humanis conscientiis conuenienter aptauit, conuenienter expressit, vt tanta vitali pondere iustitiæ voluntate, pudicitie ac munditiæ humana membra seruiant, quanta vehementia, dementiâque, turpitudini, vitiiisque dederunt. Parua aut forte nulla exigit, qui cupit de uicta proprietate cōcedere: & adimit excusationem qui possibilia sibi, & vtitata præcipit vt repensari deberet pro maximis. Da ergo homo deo tantum quantum carni, vitiiisque tribuisti. Et quid est, quod ante vitiiis, non Deo debeas te ipsum, quod à te Deus tuo tantum vitique amore perquiri? Sequitur, *Cum enim serui essetis peccati, liberi fuistis iustitie*: nunc autem liberati à peccato, serui facti estis iustitie. Antè serui peccati: nunc serui iustitiæ. Per Apostolum ecce succedit seruitus seruituti cōtrariæ: tu nunc tempus tuæ libertatis ostende: peccatum te ante mentiebatur liberum, quem tenebat miserandè captiuum: nunc gratia te vocat seruum, quem vt vere faceret esse liberum, Dei ipsius adoptauit in filiū. Impleta est ergo Christi sententia, quæ dicit, qui vult esse dominus, sit seruus. Beata est hæc seruitus, quæ dominationem generat sempiternam.

Mat. 20.

Illam enim libertas fructum poenæ & confusionem nobis iniecit non ferendam, sicut dicit, *Quem enim fructum habuistis tunc in his quæ nunc erubescitis*: nam finis illorum mors est? Ecce qualiter manumittit, ecce quali præmio honorat illam diabolus seruitutem: vt mors simul & vitam finiat, & inchoet poenam: & qui Christo seruiunt fratres, illusa morte cum stipendiis, sanctitatis perpetuam transferuntur ad vitam: finis enim Christi non suscipit finem: quia non interficit hominem finis iste, sed perficit.

In verba eiusdem, *An ignoratis fratres, scientibus*

enim legem loquor, & cetera.

Sermo CXV.

P'osteaquam Dauidicam citharam spiritualis intelligentiæ plectro, & modulatione tangentes, animos vestros & corda permulsumus: intonantis quoque Euangelij ad suscitandos sensus vestros principia metuenda præbuimus, ad apostolicum magisterium mox credidimus esse remeandum, vt tripartitus ordo sermonis Ecclesiasticæ doctrinæ salutaris ram teneat & præbeat disciplinam. Nam & cantilena à continuo labore relaxat animos, & Euangelica autoritas mentes reparat & exuscitat ad laborem: & apostolicus vigor tramite recto remoueri, & nostros non sinit sensus euagari. Hanc beati Apostoli per ordinem sequi hodie reperimus lectionem. *An ignoratis fratres*, inquit, *scientibus enim legem loquor*, quia lex dominatur homini, quanto tempore viuunt. Et inducit similitudinem. Nam quæ sub viro est mulier, viuente viro, alligata est legi: si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est à lege viri: igitur viuente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro: si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est à lege viri. Videtis fratres, beati Apostoli magnum cælestis magisterii documentum, quemadmodum legis tempora legalibus testimoniis asserit præterisse, totamque eius prerogatiuam miro coniugii exinanivit exemplo. Et merito lex carnali coniugio cōparatur, quæ non obtinuit cū synagoga spirituale consortium. Nam cū accepisset eā ad obseruatiā disciplinæ, ad sancti germinis fecunditatē, ad augmentū pudoris, ad custodiam castitatis, ad superni thalami sacrum, reueredūque secretum, ad mysticam tori cælestis vnitatem, reperit in ea totius meretricationis illuuiem. Occurrit enim tanto viro, id est legi, non cōpta moribus, non monilibus ornata virtutum, nō incef-

Rom. 7.

su gratis, non vere illo flamco virginis verecundia operta velamento: sed lasciuia oculis, soluta gressibus, preuentia illecebris, & tota dolis & simulationibus perfucata. Quam cum vir tantus visam iusta indignatione despiceret, & eam procul a sua societate propelleret, atque toto execraretur iudicio grauitatis illa nec despecta erubuit, nec contempta se correxit, nec resipuit sic repulsa, sed tota preceps ad idolorum lupanaria conuolauit, & maluit subire fornicationis infamiam, atque adulterij crimine incurrere, quam male placiti habitus turpitudinem non habere. Vnde & merito eam beatus propheta deplorat, dicens, Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis Sion? Cuius adulteria quoque Ezechiel sanctus toto pene volumine prescribit. Hinc est fratres, quod cum in euangelio a Scribis & doctoribus legis apud dominum ista accusaretur adultera, auertit faciem suam dominus, & declinauit in terram: ne crimen cerneret quod puniret: & maluit fratres in puluere scribere veniam, quam dare in carne sententiam. Hanc Apostolus adulteram ad Christi nititur reuocare consortium: nec patitur pristini lapsus timore tardari, quia uiuente viro merito exiit adultera, quia fuit cum alio viro: nunc vero non deserit legem, quae ad legis recurrit auctores: sed moritur legi legalibus addicta sententiis, ut uiuat gratiae, & resurgat per veniam, quae fuerat interempta, & mortificata per legem. Denique eum eam a maritali iure defuncto viro asserat absolutam, ipsam potius, non virum, in sequentibus defunctam esse testatur: quia non lex homini, sed homo moritur legi: nec mandatum praeterit, sed mandato deficit ille, qui labitur a mandato. Audi quod sequitur, Itaque fratres mei, Et vos mortificati estis legi. Numquid dixit, mortua est vobis lex? Et vos mortificati estis legi. Et bene addidit, Per corpus Christi. Quia lex rerum astringit, arctat obnoxium, punit & interficit criminis. Qui ergo per corpus Christi ab omni crimine exemptus est, & eruditus, feliciter moritur legi, ut innocentiae uiuat, & gratiae. *Ve scitis, inquit, alterius, qui ex mortuis resurrexit.* Alterius. Alter ipse effectus est, cum nostram corruptionem in incorruptionem mutauit: & mortalitatem immortalitatis transiit ad gloriam. *Ve fructificemus, ait, deo.* Consortes caelestis naturae per Christum non terrae, sed deo: non morti, sed vitae: & deo fructum asserit deferri, non carni. *Cum enim, inquit, essemus in carne, passiones peccatorum quae per le-*

Esa. 1.

Joan. 8.

gem erant, operabantur in membris nostris, ut fructificaremus morti. Cum dicit, Cum essemus, praeteritum tempus indicat: dum in sola carne positi, imò magis expositi, quae carni sunt tantum sapere, facere, velle cogebamur, iuxta illud Apostoli, *Qui in Rom. 8. carne sunt, deo placere non possunt. Cum enim essemus, inquit, in carne, passiones peccatorum quae per legem erant.* Dicam sicut dictum *Matt. 6. est a domino, Si lumen quod in te est tenebrae sunt, ipsae tenebrae quare? Si per legem passiones peccatorum membris dominantur humanis, quid ipsae per se faciunt passiones, quae nascuntur mortui homini infelicitate & pernaliter obsecundant? Cum taliter nascentem, generatum taliter angores deprimunt, urget pericula, afficiunt poenae, passiones sunt, fratres, per quas infirmatur infantia, puericia trahitur, adolescentia insanit, iuuentus & senectus multis luctibus cumulantur, ipsae sunt quae totam hominis vitam inimico conturbante comitantur ad lapsum, quas lex dum prohiberet, admonuit: dum discerneret, ampliauit: dum accusaret, reddidit chariores: & quae per ignorantiam latebant, fecit esse per scientiam notiores. Et sicut per falcem spinarum magis dum succinduntur accrescunt: ita dum ressecantur per legem, pullulat passiones: quia intrinsecus velut in radice carnis fixae solidantur. Lex intrinsecus culturam fidei habet satis iustam, nec proficit: vnde ad frugem mortis ipsum cespitem humanae carnis sua excitatione perducit. *Passiones, inquit, peccatorum, quae per legem erant, operabantur in membris nostris, ut fructificaremus morti.* Instrumentum quod ad vitam erat, ad frugem mortis sibi in nobis vendicant passiones. Sauciati ergo taliter per Christi gratiam a lege mortis absolui, & spiritum sanctum percipimus intrinsecus, debellatorem, victoremque viriorum, ut passiones forinsecus exclusae pulsent, tentent, prouocent, sed cecidant ad nostrorum gloriam triumphorum. Nobis, nobis cupit vincere, qui cum dominaretur nobis dignatus est militare, sicut dixit, * Ergo seruiamus in nouitate spiritus a carnis seruitute iam liberi, quia vera dominatio est famularus dominicae sanctitatis: non a vetus homo, & vetus litera totam corrumpit & perdidit disciplinam. *In verba eiusdem, Quid ergo dicemus? Lex peccatum est?**

Abstinet, & cetera. Sermo CXVI.

Q Voties diuerso genere, sed voce consona mystica resonat cantilena, mira dulcedine pascit & delectat auditum: ita eum vario modo, sed uno spiritu, eodemque sensu,

Rom. 7.

diuina & celestis doctrina depromitur, libentius & cum suauitate maxima euangelicæ scientiæ pādīt & aperit sacramentum. Et ideo post propheticam melodiam, & virtutum Christi stupenda miracula, ad apostolicarum redeamus ordinem lectionum. Talis ergo hodiernæ extitit cōtinēcia lectionis. Quid ergo dicemus? lex peccatum est? Absit. Sed peccatum non cognoui, nisi per legem: nam concupiscentiam non sciebam, nisi lex diceret, Non concupisces. Occasione autem accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Audistis fratres, quo morbo sine Christo laborauerit humana conditio: quā captiua sine dei gratia fuerit humana fragilitas, quæ lege, quæ mandatis non prohibebatur, sed armabatur ad crimina: quæ ob hoc audiebat, ob hoc cognoscebat, non ut vinceret peccata, sed faceret. Peccatum non cognoui, nisi per legem. Vitia nō nosse felicitatis est, nosse periculi, vicisse virtutis est. Rex nobilis, & fortis hostibus suis longius occurrat: & ita præuenit ingruentium dolos, ut deiici nequeat fides militum, ciuium nequeat conturbari constantia: sic modo generosus animus per Christi gratiam corporis sui transgreditur miserandas angustias, & ita totus delicta præuenit, præculcat vitia, & crimina tota internitione prostermit, ut nequeant fucis sensus fallere, dolis ingenium deprauare, tumultuationibus misera, imbecilla corda dissoluere ardore, sanguinibus, fumantes occasionēs incendere, vario passionum genere membra naturaliter infirma vexare. Quod ignis arida segeti, hoc vitia corpori sunt humano, quæ sola securius separatione vincuntur: necantur ignorantia, & nescita feliciter euanescent. Nam si ad mentem & sensus peruenerint, si cōeigerint animos, si semel membra penetrauerint, inextinguibile gignitur & exaltatur incendium: & nisi vnda celestis corda rigauerit, mentes infunderit, membra madefecerit, totum quod est roboris humani subditur & redigitur in fauillam. Lex, inquit, peccatum est? Absit. Sed peccatum non cognoui nisi per legem. Ac si diceret, Autum auaritia non est, sed auaritiā non cognoui, nisi per aurum. Vinum ebrietas non est, sed ebrietatem non cognoui, nisi per vinum. Pulchritudo corporis non est concupiscentia, sed formæ decus concupiscentiæ me rapuit, & perduxit ad lapsum. Sic ergo ipsa per se mala non sunt, quæ à deo ad vilitatem, ad salutem, ad gratiam sunt creata, sed per ea delinquendi datur occasio. Ergo auaritia aurum acculat, ebrietas vinum, la-

sciū aut lepidus, formæ vult esse quod contigit ad ruinam. Ita & lex quæ à deo data fuerat ad salutē, quæ erat per se celestis & sancta, facta est per hominem miseri hominis ad ruinam: sicut ex sequentibus probat Apostolus, qui dicit, Ita quæ lex quidem sancta, & mandatum sanctum & iustum & bonum. Quod & ego bonum erat, non intulit mortem, sed peccatum quod principaliter intulerat mortem, quod fragilem, quod imbecilem, quod humanam naturam pronam fecerat ad lapsum & vitia: Quod latebat, & hostiliter humano grassabatur in corpore, lex deprehendit, lex prodidit: dum admonet hominem de innocentia, de sanctitate, de iustitia, de virtute, de fide: dum arguit de vitiis, de delictis, de criminibus. Sed homo audire quidem cepit virtutes, cepit velle, sed nō attigit: cepit detestari, sed sequi vitia: odisse delicta, sed facere: horrere crimina, sed implere: vnde tardē se seruum captiuū, se male rabiei sensu addictum: & cepit clamare, Infelix ego homo, quū me liberabit à corpore mortis huius? Cui respondetur, Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum. Quo audit cepit libertatem quærere per auctorem, salutem per veniam, vitam per solam sperare gratiam. Nam diu ignorauerat vnde esset difficilis innocentia, vnde laboriosa iustitia, anxia sanctitas, virtus ardua, fides tota periculis plena: vnde sic tantas copias haberent delicta: vnde crimina dum succedunt, increpant: virtutes deficiunt, dum coluntur. Lex aperuit, lex docuit, lex tota luce monstravit, crimina per peccatum, virtutes per deum in humanis sensibus, in humana mēte dominari: nec posse antē superari delicta, quā delictorum fuerit auctor extinctus, quod est peccatū, quod Christus abstulit: attestante Ioanne, cum dicit, Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Sine lege enim, inquit, peccatum mortuum erat: ego autem vinebam sine lege aliquando, sed cum venisset mandatum, peccatum reuixit: & ego mortuus sum, & inuentum est mihi mandatum quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem: nam peccatum occasione accepta per mandatum seduxit me, & per illud occidit. Peccatum mortuum erat, non quia non erat, sed quia ignorabatur: & propriē dictum est, Peccatum reuixit. Quia erat sepultum in ignorantia nostra, non mādātum, sed peccatum per mandatum reuixit, dum facit præuicari qui fuerat antē peccator: dum reum perficit etiam contumacem, desertorem exuscitat & rebellem. Vnde meritō homo iam

Ioan. 22.

tunc se exclamat mortuum, quando se vnde & quare, & per quem moretetur agnouit. Peccatum fratres, quam crudelis tyrannus sit iam videmus. Per mandatum seduxit me, & per illud occidit. Quia argumentum salutis tetendit in laqueum, quia curam fecit esse languorem: quia instrumentum sanitatis exitiale mutauit in vultus: quia vitam ipsam in gladium lethalem conuertit. Per mandatum seduxit me, & per illud occidit. Vt qui sibi iam quoddam esset occisus, quid prouideret iam mortuus: nam quis poterat subuenire occiso, nisi Christus, qui vitam reparauit occisus: qui talionem morti reddidit per mortem, mortem peremit: atque eam prodidit contumacem, quæ incubare iussa pœnis reorum, attentare ausa est ipsum iudicem, invadere ipsum innocentiam præsumpsit auctorem: vnde meritis mors, mors tua est, & in me non ego viuo, sed viuui, agit, regnat, imperat Christus.

In verba eiusdem, Factus est primus homo Adam in animam viuentem, &c. Sermo CXVII.

1. Cor. 15.

DVos homines beatus Apostolus hodie retulit humano generi dedisse principium, Adam videlicet, & Christum duos homines pares corpore, sed merito dispares, compage membrorum tota veritate per similes, sed ipso sui principio tota dissimiles veritate. Factus est, inquit, primus homo Adam in animam viuentem, nouissimus Adam in spiritum viuificantem. Ille primus ab isto nouissimo factus est, à quo est & animam consecutus ut viueret: hic est ipso se figoratus auctore, qui vitam non expectaret ab altero, sed ipse vitam solus omnibus largiretur: ille vilissimo plasmatur ex limo, ex utero precioso virginis hic procedit: in illo terra mutatur in carnem, in isto caro promouetur in deum. Et quid plura? Hic est Adam, qui suam tunc in illo cum fingeret imaginem collocavit. Hinc est, quod eius & personam suscipit & nomen recepit, ne sibi quod ad suam imaginem fecerat, deperiret. Primus Adam, nouissimus Adam: ille primus habet initium, hic nouissimus non habet finem. Quia hic nouissimus verè ipse est primus: ipso dicente, Ego primus, & ego nouissimus. Ego sum primus, est sine initio. Ego nouissimus, utique sine fine. Sed non prius, inquit, quod spirituale est, sed quod animale, deinde quod spirituale. Prius utique terra, quam fructus: sed non tam preciosa terra, quam fructus: illa gemitus exigit & labores, hic substantiam largitur & vitam. Meritis propheta de tali fructu gloriatur, dicens,

Esa. 48.

dicens, Terra nostra dedit fructum suum. Quem fructum? Illum nempe, de quo alibi dicit, De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Primus homo, ait, de terra terrenus: Secundus homo de celo celestis. Vbi sunt qui conceptum virginis, virginis partum, mulierum partibus existimant exequandum: cum illud de terra sit, hoc de celo? hoc diuinæ virtutis sit, illud infirmitatis humanæ? illud sit in corpore passionis, hoc totum sit in tranquillitate diuini spiritus? humani corporis in quiete? Sanguis fluit, caro stupuit, soporata sunt membra, & aula virginis tota est in celesti commoratione suspensa, donec auctor carnis carnis sumeret indumentum: & fieret homo celestis, qui non solum terram redderet homini, sed homini donaret celum. Virgo concipit, virgo parturit, virgo permanet. Ergo virtutis est caro conscia, non doloris, quæ magis pariendo integritatis augmenta suscipit, damna pudoris ignorat, testis potius sui partus existit, quæ nullas partus pertulit passionis, & sacramentis celestibus interfuisse se noua mater miratur, quæ nascentis ordinem intelligit humanæ consuetudinis nil habere. Si deum sic nasci magnus fatetur munere, fatetur dum adoratur, aduertite quid sentire, quid credere debeat Christianus. Sed quod sequitur audiamus, Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis celestis, tales & celestes. Quem admodum non nati taliter, tales poterunt inueniri, non manendo quod nati sunt, & quod renati sunt permanendo? Hinc est fratres, quod virginem fontis utrumque celestis spiritus arcana luminis sui admixtione fecundat, ut quos origo limosa stirpis profuderat sub misera conditione terrenos, celestes pariat, & ad similitudinem sui perducatur auctoris. Ergo iam renati, iam reformati ad nostri imaginem creatoris, quod præcipit Apostolus, impleamus. Igitur sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem celestis. Fuerit necessitas quod de terra concreti celestia aspirare nequiuimus: quod de concupiscentia nati, concupiscentiam non valuimus euitare: quod illecebris dominantibus acquisiti, coacti sumus illecebrarum turpitudinem sustinere: quod sæculi huius habitaculo recepti, captivi fuimus malis: ad instar nostri domini, sicut diximus, iam renati, quos utique concepit virgo, viuificauit spiritus, portauit pudor, genuit integritas, nutriuit innocentia, edocuit sanctitas, virtus exercuit, deus adoptauit in filios, imaginem totam tota similitudine nostri portemus aucto-

ris: non maiestate qua solus est, sed innocentia, simplicitate, mansuetudine, patientia, humilitate, misericordia, cōcordia, qua dignatus est nobis fieri & esse communis. Cesset viriorū pruritus pestifer, delictorum lethalia blandimenta vincantur: exorandus furor: criminum comprimatur origo, discutiatur à sensibus caligo tota pompe secularis, abiiciatur à mentibus mundanæ cupiditatis illusio: appetatur paupertas Christi, quæ diuitias in cælestibus possidet sempiternas, tota sanctitas animæ custodiatur & corporis: ut non magnitudine, sed actu imago creatoris nostri portetur & clarescat in nobis. Affirmat quod diximus Apollolus, cum dicit, *Hoc autem dico fratres, quia caro & sanguis regnum dei possidere non possunt.* Ecce quomodo carnis resurrectio prædicatur, quia ibi caro possidebitur à spiritu, non caro spiritum possidebit, sicut ex sequentibus elucescit. *Neque corruptio incorruptionem possidebit.* Vides, quia non caro deperit, sed corruptio: non homo, sed culpa: non persona, sed crimen: ut homo in deo, & coram deo viuens, finem se delictorum tandem gaudeat consecutum. De resurrectione proprius sermo proferendus est fratres, quia transcursum, & in ipso verbi fine, non convenit dici de eo, quod nos ad æterna tēpora perpetuā transmittat ad vitam. *In verba eiusdem, Notum autem vobis facio fratres Evangelium, &c. & de morte.*

Sermo CXVIII.

Quoniam tota spes fidei Christianæ in resurrectione constituta est mortuorum, ne quisquam de ea ausus sit dubitare: beati Pauli asserentis eam auctoritate, rebus, exemplis, laudabilissimam recitari vobis fecimus hodie lectionem, ad quam sermo noster quod adicere possit, non potuit inuenire. Sed quia nostri officij vestra charitas semper exigit seruitutem, repetere hæc eadem, inculcare vehementius hæc ipsa, resurrectionis ipsius ardore gestimus. Fratres, semper de resurrectione libet dicere, iugiter de resurrectione delectat audire, quia mori nūquam libet, viuere semper delectat. Resonnet ergo in ore nostro resurrectio semper, semper resurrectio ad nostræ mentis transmittatur auditum: ut mors, quæ nostras semper obsidet sensus, cum terrore suo, cum lamentis suis à nostris sensibus effugatur. Quia sic agricola fructus vberes, & exaratas epulas cantat, ut imminentem vomeris laborem nō sentiat & sudorem. Sic nauta portus modulatur & lucra, ne vndarum ruinas, ne maris discrimina pertimescat,

Sic miles, ne vulnera metuat, ut gladios nō pertimescat, prædas personat & triumphos. Vnde resurrectionem mente, ore, oculis aspecet, cantet, cogitet Christianus: ut totam mortis possit despiciere & calcare formidine. Mors est fratres, desperationis domina, incredulitatis mater, germana corruptionis, inferni parens, diaboli coniux, omnium malorum regina, quæ omne genus hominum tali ordine inexplebili impugnat: ut primum susurratricem suam desperationem præmittat talia suadentem. Homo, cur tua perdis tempora? Ecce domina mors tua venit animam tuam in nihilum redigens, carnem tuā putredine, ossa tua vetustate consumens: ut te qui nō fuisti antequam nascereris, faciat nō esse post mortem. Redde ergo debita ante mortē, moriturus cito, tibi, ætatibus tuis: da lusu infantiam, da deliciis adolescentiam, da voluptatibus iuuentutem, da senectutem mihi, ne sine causa de spe cogites desperatus. Post istam mittit incredulitatem suā filiam, sic minantem. Quasi non moriturus, quasi euasurus mortem, sic de vita disponis. Homo, te decipit fides, tu fidei credis, quæ ut tollat præsentia, futura promittit, & ut auferat quæ sunt ante mortem, nescio quæ inuisibilia pollicetur esse post mortē. *Quis inde venit, aut quis sapiens credit tot sæculis promissa nec reddita? O si manduces & bibas, manduca & bibe, cras Esai. 22.* enim morieris. Terciam germanā nequitie suæ corruptionē tali dirigit cum furore, ut aspectus hominum inuadat, attrahat, occupet, per sepulchra extremos ostendens carceres, suos iacere ibi demonstrat immobiliter vincularos: & ut homines sensus hominis horrore toto, toto pavore conturbet, effundit putredinem, eructat sanies, spargit foetores: atque ad vñ corpus hominis innumeros carnifices ob se vermes dedisse proclamat. Quare non desperationi, quare non incredulitati erederent Christiani? Hæc sunt mortis bella, his ducibus, his consiliis, tali conspectu captiuat, vastat, interficit omnes quos natura præsentem perducit ad vitam, ducit reges, trahit populos, gentes impellit, non diuitiis redimi, non flecti precibus, non lachrymis molliri, non viribus vñquam potuit ista superari. Errauere fratres, qui de bono mortis scribere sunt conati. Et quid mirum? tunc se mundi sapientes magnos æstimaunt & præclaros, si id quod est summum malum, hoc esse summum bonū simplicibus persuaserint: merito scriptura de istis dicit, *Væ qui dicunt bonum malum, & malum bonū, Væ Esai. 58.*

i. Cor. 13.

i. Cor. 15.

qui ponunt tenebras lucem, & lucem tenebras. Et verè quæ non isti fallerent, quæ non cæcare potuerunt, qui vivere malum, mori bonum, incautus credere perfecerunt? Sed hæc fratres, veritas submouet, lux fugat, impugnat fides: Apostolus notat, Christus delet, qui dum bonum vitæ reddit, malum mortis prodit, damnat, excludit: Sic enim cœpit Apostolus, *Notum autem vobis facio fratres euangelium quod prædicauimus vobis, quod & accepistis, in quo & statis, per quod & saluamini: quæ ratione prædicauimus vobis, tenere debetis, nisi sine causa credidistis. Tradidimus enim vobis in primis, quod & accepi, quia Christus mortuus est pro peccatis nostris, & quia sepultus est, & quia resurrexit tertia die secundum scripturas. Dei largitas victurum, non moriturum dicitur: Aut cui bonum accipit: si non erit ipse qui accipit. In quo & statis. Stat utique qui semper viuit, quia moritur? semper iacet. In quo & saluamini. Si quis moritur, perit: saluatur verò ille qui semper viuit. Quæ ratione prædicauimus vobis, tenere debetis, nisi sine causa credidistis. Non solum fratres, sine causa credidit, sed & sine causa vixit, qui se ad hoc solum natum credidit ut periret. Homo, quid tibi oritur quod non occidat? quid tibi quod occiderit, non resurgit? Dies manè oritur: & iterum resurgit in mane: sero sepelitur in nocte, & iterum resurgit in mane. Sol quotidie nascitur, quotidie moritur: resurgit ipse quotidie, tempora dum transcunt, pereunt: dum redeunt, reuiuiscunt. Vnde homo si deo non credis, si non acquiescis legi, si non consentis auditui, vel oculis tuis crede, vel elementis resurrectionem tuam tibi iugiter prædicantibus acquiesce. Certè si ista longe sunt inferiora quæ in tuis manibus sunt, & de morte tuo opere suscitantur, te posse dei opere doceant suscitari. Vade ad semen, Apostolo te docente: tolle triticum aridum sine sensu, sine mori: duc sulcū, fodi terram, fac sepulchrum, sepeli triticum, inspicie quem admodum morte deperit, humore turgescit, putredine corrumpitur: & cum peruenerit ad totum, quicquid desperatio, quicquid incredulitas, quicquid corruptela tibi superius ingerebatur: tunc subito reuiuiscit in germine, in herba pubescit, iuuenescit in caule, maturefcit in fruge, & ad illa tota ipsam, quam tu peritisse desiebas, speciem resurgit & formam: ut te homo triticum non tam doceat manducare, quam sapere: non tam cogat laborare, quam credere. Reliqua nos raceamus, quia & vnde, & quando, & quomodo, & per quem mors*

venerit: beatus Apostolus plano & satis lucido ac diuino declarat eloquio. Homo, accipe fidem, quia gratis datur: crede resurrectionem, quia qui promittit illam, precium non requirit.

In verba eiusdem, Nescitis quod hi qui in stadio currunt, &c. Sermo CXIX.

BEatus Apostolus Paulus non solum per doctrinam legis, sed sæculi huius exemplo ad coronam nos gloriæ celestis hortatur. Sic enim inter cetera, ait, ut audiuit dilectio vestra. Nescitis, inquit, quod hi qui in stadio currunt, omnes qui-
den currunt, sed unus accipit brauium? Et addidit, Sic, inquit, currite, ut comprehendatis. Secundum terrenum exemplū multi quidem, ut ait Apostolus, in stadio currunt, sed unus accipit coronam, id est, ille qui melius currit: ita & in stadio vitæ præsentis multi quidem currunt, sed unus accipit coronam. Currunt Iudæi per legem, currunt philosophi per inanem sapientiam, currunt & hæretici per falsam annunciationē, currunt catholici per veram fidei prædicationem: sed de his omnibus unus coronam accipit, id est, populus catholicus, qui recepto fidei cursu tēdit ad Christum: ut ad palmam immortalitatis, coronamque perueniat. Quapropter & Iudæi & philosophi & hæretici in vacuum currunt, quia non recto fidei tramite gradiuntur. Quid enim prodest Iudæis currere per observationem legis, qui Christum dominum legis ignorat? Currunt & philosophi per inanem sapientiam sæculi, sed superfluous & vacuus cursus ipsorum est, qui verā Christi sapientiam nesciunt. Vera enim sapientia dei Christus est, quæ non ornatur verbis, nec luentia oratione, sed fide cordis agnoscitur. Currunt & hæretici per venenatā fidei suæ assertionē, currunt per ieiunia, currunt per eleemosynam, sed peruenire ad coronam nequeunt: quia non currunt, falsa enim fides eorum verè fidei gratiam accipere non meretur. Manifestat hoc Apostolus alio loco, cum dicit, Et si distribuero omnē substantiam meam pauperibus, & si tradi dero corpus meū igni ut ardeat, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest. Non enim habet charitatem Christi, qui Christo non fideliter credit. Et ideo bene addidit Apostolus, dicendo, Sic currite, ut comprehendatis. Currere ergo debemus fidei cursu in fide Christi, in mandatis Dei, in operibus iustitiæ, ut ad coronam æternæ vitæ peruenire possimus. Denique quemad-

modum nobis currendum est: idem Apostolus consequenter ostendit, dicendo, *Omnes, inquit, qui in agone contendit, ab omnibus continentur est: & illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptibilem.* Vide quibus nos Apostolus exemplis ad coronam promissæ immortalitatis inuitat. In agone isto terreno qui vincere volunt, abstinent se à cibis quibusdam, à potu nimio: abstinent ab omni immunditia, sub tanta castitate, ut etiam propria coniugia non requirant: nec aliter se vincere posse sperant, nisi corpus suum castum, pudicumque seruauerint. Et post tantum laborem, quid aliud quam paruum, & corruptibilem, & vilem quidem coronam accipiunt? Si ergo pro corruptibili corona tantus labor à quibusdam suscipitur: quanto magis nos omnem laborem sustinere debemus, quibus præmium cæleste, & æternæ gloriæ corona promittitur? Est ergo nobis agonizandum non leui certamine: certamus enim contra spiritualia nequitia, contra diabolum & angelos eius: certamus contra iniustitiam, contra impietatem, contra malitiam, contra impudicitiam, contra diuersas illecebras peccatorum. Et si certantes vincimus, tot coronas accipimus, quot vitiorum victores fuerimus. Magnus itaque agone iste est, in quo spectaculum domino exhibemus: spectamur enim certantes à domino, spectamur ab angelis eius in terra vincimus, sed præmium virtutis in cælestibus accipimus. Denique sancti martyres in agone certaminis positi, non solum vitia peccatorum, sed ipsam mortem vicerunt, & præmia immortalitatis suscepunt. In hoc agone primo dominus & saluator noster, & certauit & vicit, ut nobis exemplum certaminis & victoriæ demonstraret. Hæc ergo vobiscum tractantes, semen boni certaminis iniecit in cordibus vestris, tanquam sulcata inuenientes pectora vestra aratro iustitiæ. Colite igitur verbum quod sparsimus in vobis, ut possit germinare quod satum est. Deus autem visitatione sua, rore suæ vos pietatis infundat: & det incrementum seminibus nostris, quo possitis in collectis manipulis meritum ad fructum centesimum peruenire.

In verba eiusdem, Nolite configurari huic seculo,

& cetera. Sermo CXX.

Beatt. 5.

Christus Apostolos sal esse hodie patefecit, dicendo, Vos estis sal terræ. Ne quis ergo impatiens ferat, si beati Pauli verba ut grana diuini salis terim: quatenus altius so porati

sensus intelligentiam condire possimus. Granae nim salis integra saliant, quatenus in medullis ipsa subtilius attenuata descendunt: sic sermo Apostoli communiter lectus præbet simplicem sensum, profundam scientiam præstat, lectione sedula iteratur ad illa quæ antè perferuntur sumus. Hodie dicit beatus Apostolus, *Nolite configurari huic seculo.* Putasne beatus Paulus Apostolus dicendo sic, elementorum figuris ne configuremur obstitit: ac ve simus ut Persarum reges, qui subiecta nunc pedibus suis sphaera, ut polum se calcare vices mentiuntur: nunc radiato capite ne sint homines, solis residere in figura: nunc impositis sibi cornibus, quasi viros se esse doleant effeminantur in lunam: nunc varias velut siderum sumunt formas: ut hominis perdant figuram: & nihil supernæ claritatis acquirant. Sed ista licet de sæculi vanitate descendant: & à sapientibus tam fugienda sint, quam ridenda: tamen Apostolus cum dicit, *Nolite configurari huic seculo.* Sæculi vitam corrigit, arguit mores, iudicat institutum, castigat voluntates, luxuriam condemnat, & totam vanitatem secularium pompam propellit, effugat, excludit à mentibus Christianis. Sed hoc modo strictim commonet quod est in principio huius epistolæ latius executus: ubi figuram sæculi in vitis sic figurat. Repletos, inquit, omni iniquitate, malitia, fornicatione, auaritia, nequitia, plenos inuidia, homicidiis, cõtentione, dolo, malignitate, susurratores, detractores, deo odibiles, cõtumeliosos, erectos, superbos, inuentores malorum, parentibus non obedientes, insipientes, incompressos sine affectione, sine misericordia, qui cum iustitiam dei cognouissent, non intellexerunt, quoniam qui talia agunt, digni sunt morte: non solum qui faciunt illa, sed & consentiunt facientibus. Fratres audistis formam sæculi, didicistis speciem, vidistis figuram: si tamen formam & non informe monstrum, ubi confusione criminum tota rerum facies est delata: ubi peccatorum con nubio tota mundi figura est dissoluta, ubi delictorum moribus imago ipsa ablata est cõditoris, ubi homo in vitis est sepultus, ubi corrupti corporis searēt scelera, ubi homo hominis est sepulchrum, ubi in homine non homo cernitur, sed cadaver. Apostolus ergo huic formæ nos prohibet esse conformes: & cõfigurari nos huic vetat figuræ: huic similitudini cū similes non esse permittit: sed ad formam dei reformat, ad similitudinem reuocat Christi, & totam reducit ad imaginem

Rom. 12.

conditoris, dicens, Sed reformamini in nouitate sensus vestri, Hoc est, sitis per Christum sensibus inuouati, abiecta seculi huius figura, & tota inueterata imaginis deformitate proiecta, formam vestram in formam vestri reducite saluatoris: vt nouitas sensuum vestrorum in vestris actibus elucescat, & celestis homo celesti habitu iam gradiatur in terra. Qualiter autem componat formam noui hominis, iam pateat. Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem habent actum: sic multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alterius membra. Habentes autem donationes secundum gratiam que data est nobis differentes. Agit, agit vt corpus quod collocat in celesti actu, in superna vita, in moribus sanctitatis membrorum consensu, & copulatione consistat: neque pes oculi ministerium, neque oculus pedis officium peruerso tumore confundat: sed vt sanctitatis membra donis contenta sint largitoris, & credant suum esse membra omnia, quod vnum fecerit membrum: quia minorari nescit membrum vnum, quod totum honoratur in corpus. Hinc est quod Apostolus actus membris, membra actibus sic depingit: Sive qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortatione, qui tribuit in simplicitate, qui preest in sollicitudine, qui misereatur in hilaritate. Charitas sine simulatione, odientes malum, adherentes bono, inuicem honore preuenientes, inuicem benigni sollicitudine non pigri, spiritu seruientes, domino seruientes, spe gaudentes, in tribulatione patientes, orationi instantes, memoriis sanctorum communicantes, hospitalitatem sectantes: benedicite, & nolite maledicere: gaudeat cum gaudentibus, flete cum flentibus: prouidentes bona non solum coram deo, sed etiam coram hominibus. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos, nulli malum pro malo reddentes: si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes: non vindicantes vosmetipsos, sed date locum irae. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi: noli vinci a malo, sed vince in bono malum. Superius fratres, Apostolus patefecit membra vitiorum: reuelauit modò nobis membra virtutum: vt celeste corpus tantis solidatum membris, nervis talibus roboratum, possit facile mundi bella prosternere, diaboli superare conflictus. Et ita viuens, vt Apostolus docuit, non prosternit mundum: non proterit carnem: non diabolum vincit: non a quatur angelis? non maior est celo? Planè maior celo, quia celum non mouetur sponte, non volutare agit, non iudicio facit quicquam, sed sola necessitate

seruit semper, quia semel iussum est seruire: impollutum se non viribus, non labore custodit: vnde cum non sit obnoxium penarum, se tamen nec consistit ad primum: at homo ex terrena vilitate concretus, dum terrenam labem vincit, dum sanguinis stimulos frangit, dum carnis exuperat passiones, transcendit celum, ad ipsam deitatis peruolat sedem: & sic fit maior celo, meritis supergreditur angelos, non natura. Probat hoc apostolus Paulus, qui dum satis terram vincit, & intravit celum, & transiit alium, & vsque ad tertium meruit peruenire. Et iussè, nam primus conscendere debet celos, qui sic & verbo & exemplo homines penetrare docuit celos. Erit, erit maior celo qui vixerit sicut docuit Paulus: erit clarior sole, qui sic virtutum radiis toto orbe splendet, vt fulcari se nulla vitiorum nocte permittat. Erit, erit iste lucidior luna, qui tenebras has non tenuato lumine temperat, sed totam seculi noctem pleno meritorum fulgore depellit: nec sicut luna quotidiana lucis detrimenta persequitur, sed ingi factorum lampade in superni luminis claritate persistit: nec iste sicut illa menstruo interpolatur obscuro, sed in claritate dei continua permanebit. Et si magna est illa quod mitigat noctem, quanto hic maior cuius vita recipit nil de nocte? De stellis taceo, quia quot celum stellis, tot sancti virtutibus elucescunt, dicente domino: Vos estis lux mundi, lucete sicut luminaria in mundo. Ad summum, celum, sol, luna, stellæ, (deo dicente) transibunt: iustus autem in claritate dei continua permanebit. Velim fratres de singulo Apostoli verbo proferre singulas dictiones, sed quia & frequentata lectio fastidium generat audienti, & nos diutius non possumus euangelicas tacere virtutes: gratum sit charitati vestræ quod copioso sermone presentem clausimus lectionem: deus autem noster & que diximus, & que tacuimus, ipse sanctis vestris sensibus infundare dignetur.

De diuite & Lazaro.

Sermo CXXI.

AVdistis fratres hodie & paupertatis finem, & diuitiarum qualis sit exitus cognouistis, dicente domino, Homo *Leu. 16.* quidam erat diues, & induebatur purpura & bysso, & quotidie epulabatur splendide: & erat quidam mendicus nomine Lazarus, huiusmodi plenus, qui iacebat ad ianuas eius, cupiens saturari de miculis que cadebant de mensa diuitis, & nemo illi dabat: sed & canes veniebant & lingebant huiusmodi eius. Factum est autem, inquit, vt more-

setur pauper, & portaretur ab angelis in sinum Abrahe. Diues autem mortuus est, & sepultus in inferno. En fratres, quam rerum lamentanda mutatio, pauperem portant angeli: diuitem deglutit infernus. En fratres, mors pauperis: totam vitam diuitis vicit: & elatio sola pauperis totam diuitis pompam transcendit, & gloriā. Quare sic sepultura decipit oculos? quare sic exequiarum pompa mentitur? in obsequium diuitis migrat hic tota ciuitas cum funus effertur: pauper vadit solus: pauperem duorum portat miseratio baiulorum: nec quatuor ut mortuo, sed duo sub vno veste, quasi proiciendo oneri portitores addicuntur inuiti. Merito ei mox angelica officia, merito diuina deputantur obsequia, cui tam crudeliter negata sunt ipsa humanitatis extrema. Funus diuitis antecedit lugubris turba seruorum: pheretrum pauperis præcedit angelorum psallentium multitudo. In marmoreo tumulo & curata veste iacet diuitis corpus inclusum pauperis caro naturaliter quiescit in limo: & materiali situ vermium morsus nescit: præuenit putredines & fautores. Sed requiramus fratres quæ diuitis culpa, quod crimen, quod scelus eum supplicitis addixit inferni: & ante iudicium damnationis eius, elogium tot sæculis fecit, ipso iudice referente, cantari dicente domino, *Homo quidam erat diues, & induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide: & erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam diuitis, & cupiebat saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis.* Nunquid per se tantum diuitiæ criminosæ sunt? aut solæ, & per se penes deum damnandæ sunt vestes? & tantum per se puniendæ sunt epulæ, ut non solum careant præmio bonorum, sed omnium malorum, feraor & mercantur exitium: Aut ita per se probata est, & sanctificata mendicitas, hulcera tam sacra, ut angelorum manibus Abraham sancti rapiantur ad gremiū? Et mirum fratres, quod Abraham quōdam diues nunc diuitem spernit: dicente scriptura, *Erat autem Abraham diues valde, & eum quem habuit in bonis præsentibus parem, nunc reprobat & patitur esse poenalem: præsertim cum neque pauperis huius bona, neque mala diuitis istius prodiderit sermo diuinus.* Cur ergo nunc Abraham ambit pauperem, diuitem refugit & refutat? Aut quemadmodum hunc Abraham innocentem habnere diuitie, hunc fecere diuitiæ criminosum? Illum promouere ad omnium requiem beatorum, hunc in omnium malorum ba-

Gen. 30.

rathrum deputarunt? Verum ne propositus sermo vestrum diu fatiget animum, suspendat auditum, acceleranda nobis est huius solutio quæstionis. Abraham fratres, non sibi sed pauperi diues fuit, & opes non habere, sed prorogare gestiuit magis magisque in sinum pauperis, quam in horreis recondere suas studuit facultates, sicut toto vitæ eius ordine perdoceat. Nam peregrinus ipse iugiter laborauit, sicque ne peregrinis peregrinum se esse sentiret, sub tentorio manens ipse, sine tecto aduam manere non passus est: & hospitem hospes semper ipse suscepit, extorris patria, domicilij nescius, ipse & domus omnium fuit, & patria: sciens se non incubatorem, sed dispensatorem diuinæ possum largitatis, ut vindicaret oppressos, absolueret captiuos, eriperet iam iam quemortuos, ipsum se morti nouus bellator addidit, apud quem pietas in alteri vita sua charior fuit. Abraham suscepto hospiti astitit, non assedit: & fuit iste non cōiuiua hospitis, sed minister: Abraham viso peregrino dominum se esse nesciuit: ipse allator prandii, ad coquinam satis delicatā sollicitus addixit uxorem: & qui se, suæque omnia famulis suis credit ac cōmittit, committere vix audet hospitem coniugi quā probatæ. Et quid plura fratres? Huius denique humanitas sic sancta sanctis est semper manibus preparata, ut inuicaret apud illū ipsum deum, & compelleret hospitari. Ille ad Abraham, ille ad requiem pauperum, ille ad hospitum receptaculum venit, qui se in hospite & paupere receptum fatebitur in futuro, cū diceret, *Eserui, & dedistis mihi manducare: siriui, & dedistis mihi bibere: hospes fui, & suscepistis me.* Factum est autem, ut moreretur pauper, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahe. Non immerito fratres sua nunc omnes sanctos suscipit in requie, & in ipsa celesti beatitudine fungitur dispensatoris officio: quia dum semper hic suscepit peregrinos & pauperes, ipsum cum angelis suscipere deum, ipsum sub tentorio suo videre hospitem meruit, quem semper habuit largitorem. Et reuera fratres, parum se beatorum credidit, si in ipsa superna gloria ab hospitalitatis pio cessaret officio. Et solus donis fueretur diuinis, qui hic humana bona crudelem se credidit cuiquam si negaret. Abraham fratres, venientibus longè semper occurrit, prætereuntes etiam prece reuocat: nolentes magna cum supplicatione suam compellit ad mensam: prima, & saginata de gregibus hospitibus semper apponit: suis, & cō-

Gen. 18.

Gen. 14.

Mat. 25.

ingis suæ manibus factos calentes semper offert panes, quos frigidos & hesternos esse utique ingis humanitas non sinebat. At iste alter diues, imò diuitiarum captiuus, seruus opum, & ip[s]is censibus compedibus, tantum pompæ immobile sepulchrum, in quo pietatis totus utique & visus defecerat & auditus, non iam personam, non pauperem, sed ipsam misericordiam despicit ad ianuam suam Lazaro sic iacente. Purpura, bysso, delicatis vestibus, epulis blandis ferrea viscera crudelis anima nutrebat: quem Deus humanæ salutis auidus inquisitor emollire cupiens, non tam Lazarum, quàm ipsum pietatis conflatorium eius proiecit ad ianuam: conflatorium dixi, propter ferrea viscera. Impiis ergo oculis mendicus Lazarus ingeritur, admouetur, & ut diues dare possit, magis magis que diuitis census cumulatur: sed diues adamante durior, quicquid Deus pauperis propter alimoniam diuitis conferebat ad censum, ille aut effundebat turpiter, aut crudeliter reponerebat. Item Deus ut non taceret, ut clamaret, ut admoneret diuitem, ut panem se quærere tantum ieiunus pauper ostendat, ut vel ad minima largienda abundantis impellat animum, augetur pauperis fames. *Cupiebat, inquit, de micis saturari quæ cadebant de mensa diuitis.* At diues variis crapulatus ferculis indigentem suam rustabat ad cælum, ne vocem pauperis humi & taliter iacentis audiret. Itemque Deus, quia obduratis auribus vnius oris nil erat vox clamantis, ad aperendum cor diuitis totum corpus pauperis, vulneribus aperit, ut in admonendo diuite tot essent pauperis ora, quot vulnera, soluantur viscera, hulcera producantur, hiatus vulnorum dilatarentur, sanies effunditur, & tota pauperis caro componitur in scenam pietatis: ut quem vox esurientis non mouerat, vel suspiria, vel dolores, gemitus, & tota ærumnarum congeries commoueret: sed diues superbo oculo & insatiabili corde, hæc omnia & audire, & videre, & sentire contemnit. Quærit adhuc Deus quemadmodum diues à sua obstinatione soluitur. Soluit pauperi manus à suis artubus, ut nec abigeret canes diuitis, quos vulneribus suis diuitis erat pasturus in vulnus: & nouo modo fratres humanitatis ordo mutatur: fit humana medicinas, ut cupiditas prodatur in humana. Diues pauperem nec cadentibus de mensa micis pascit: & Lazarus pauper, qui aliud non habebat, etiam de carnibus suis canibus humanus extitit. Miser diues, si panem non dedisti, quare vel

canes abigere nolueris? Sed mitiores te canes tui, immo tu sæuiores canibus tuis: nam te seuiore illi parant, qui non ad morsum dentes, sed linguas ad obsequium sic producant, ut in modum spongiæ non vexent vulnera, sed detergant. Diuites in canibus tuis famem pietas vicit: in te impietatem saturitas non euicit. Nam quod canes hoc studio facere curant, vsus ipse qui semper est in oculis, probat. Nam canes lambendo semper curant vulnera sua: canes curant pauperem magisterio naturæ, & homo hominem negligit, ipsa grauitè accusante natura. Verum est, verum est, quod diues cum nec micæ dare potest, semper auarus eget. Differendus est sermo fratres, quia & dicendi tempus absumpsimus, & lectionis loca quæ nobis tractanda sunt maxime, subsequantur.

*De eisdem.**Sermo CXXII.*

DEberet fratres, sermo noster hodie sancti Andreæ, inquantum sufficit, referre virtutes: sed quia de diuite illo, & Lazaro Euangelico paupere, quod superest nos diximus reddituros, & beato Andreæ apostolatus, & martyrii sui prærogatiua sufficit, & abundat ad gloriâ. Si placeret, nos quæ promissimus, quæ debemus, ipso domino reddente, soluamus. Scientes namque quod & decienti & audienti semper generet lassitudo fastidium, superiore tractatu maximam partem propositæ distulimus lectionis: ut reparatis animorum viribus salutaris verbi sequentia toto vigore & debito caperemus auditu. Post illa enim quæ diximus, hæc sequuntur, *Et eleuans oculos suos cum esset in tormentis, Abraham vidit à longe, & Lazarum in sinu eius.* Et eleuans oculos suos: sero diues sursum leuat oculos suos, quos semper depressit in terrâ. Diues, quos oculos leuas, ipsi sunt accusatores tui: quos oculos leuas, ipsi non placent iudicem, sed inflammant: non reportant veniam, sed reatum: & exigunt poenarum cumulum, non solamen. Quod oculos leuas? quid clamas adhuc diues? quod respicis diues: ibi est Lazarus, ibi est impietatis tuæ proditor, testis criminis, crudelitatis assertor. *Et clamauit, inquit, pater Abraham miserere mei.* Modo cognoscis patrem, & modo tibi patrem se esse nescit, quem in Lazaro patrem sic spreuisti: modo tibi iustus occurrit, qui tunc, ut tibi pius esset, diu Lazarum passus est cruciari. Infelix quem sic ipsa origo arguit, quem sic ipse lucis author addicit: infelix cui in iudicio promagnitudine criminis non misereri genitor, non pater igno-

scere, non affectio potuit subuenire. Quid clamas adhuc diues? Adhuc diues, sed erimine, non sentio: non substantia, sed reatu. Quid clamas? quid postulas? Hoc loco iam non geritur postulatio, sed controuersia, ubi est diuerso consistit ipse qui passus est: sed agentium diuersus est locus: hic agit de proximo, ille de longe: hic de sinu suggerit, clamat ille de tartaro: exorat ille de requie, queritur hic de pœna. Sed quid dicit diues? *Pater Abraham miserere mei.* Bene diceret, si Lazarus in sinu residens ipsum pectus iudicis non teneret: bene diceret, si Lazarus iustissimi cognitoris tota non possideret arcana. Gratis rogat iudicem, quem sic innocens confessor accusat: & frustra sibi credit iudicem posse subuenire, quando ore iudicis pronunciat ipse tanta quæ pertulit. *Miserere mei, & mitte Lazarum.* Adhuc tu in Lazarum sic crudelis? *Lazarum mitte.* Quo? Ad infernum de gremio, de solio sublimi ad profundissimum chaos, ad tormentorum stridorem, de sancta quiete, de tanto silentio beatorum. *Et mitte Lazarum.* Vt video, quod agit diues, non est nouelli doloris, sed liuoris antiqui: & zelo magis incenditur, quam gehenna. Est graue illis malum, est illis incendium non ferendum, quos aliquando habuere contemptui, videre sceleres. Adhuc diuitem malitia non deserit, quem iam possidet pœna: qui non se ad Lazarum duci postulat, sed ad se Lazarum vult deduci. Ad cruciatum tui stratum diues pius Abraham Lazarum mittere non potest, quem tu ad mensam tuam non es dignatus admittere. Iam vobis versæ sunt vices: vides eius gloriam, cuius supplicium sic spreuisti: videt ille cruciatum tuos, qui te tunc tua mirabatur in gloria. Sed videamus fratres, quare sibi mitti Lazarum sic deplorat. *Mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aqua, & refrigeret linguam meam.* Etras diues, hæc flamma non tam linguæ, quam mentis est: non tam linguæ, quam cordis est: & adhuc iste conscientie calor est, non illud extremum quod te manet, & expectat incendium. Nam si te iam non visissimi iudicii torius ignis ambiret, & illius desperatæ dânationis sententia iam teneret, nunquā leuares oculos, nunquā patrem colloqui, nunquam pro te rogare, nunquam præsumeres interuenire pro fratribus. Certe si te iam possidet totus ignis inferni, si te gehennæ flamma cōplectitur, quare solius linguæ æstibus desideras subueniri? Nisi quia cū pectus tuū anhelat flamma sui criminis & reatus, magis lingua vritur,

ardet, æstuat, quæ insultauit pauperi, quæ misericordiam denegauit: hæc præcedit ad iudicium: hæc antea degustat, & patitur cruciatus, hæc de toto corpore prima sentit ardorē: quæ cum prima hæc varios deliciarū cibos, & odorata degustaret pocula, mandare pietatem noluit: fieri misericordiā non præcepit, sed & ipsa cum alii facerent, derogabat. Ipse est qui induebatur purpura & bysso. Quid est diues? ab æstu byssus non defendit? purpura non resistit in inferno? Remanserūt ista, de seruerunt ista, & ipse nunc nudus sudas, æstuas, qui aliquando insultabas æstibus artificiosa nuditate vestitus. *Et mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aqua, & refrigeret linguam meam.* Quid est diues? ubi sunt torrentes torcularium tuorum? ubi sunt horrea ad famem pauperis non minus cupiditatibus dilatata, quam copiis? ubi sunt vina ad inopiā pauperis annotatibus, & ipsa temporum obliuione seruata? ubi sunt effusiones, lapsus, flumina ministeriorum tuorum? Ista omnia tibi periere, non crimini, qui sitis extremi digiti guttam, quam si vel solam dedisses pauperi, non sitires. Immisericordem te gutta & mica reddidit inhumanū, in quibus totus pauperis & victus consistit & vita. Velim scire diues, si vel ipse tibi in pœna positus ignoscis: quia ad hæc mala non venisses, si de tantis horreis micā, guttā de tantis torcularibus tunc dedisses. Parum est quod caro eget, quod natura exigit, quod sufficit vitæ: auaritia causa est, quod homo magis & multa recondit non sibi, sed aliis, ad suū plane præsentē, vel posterum cruciatum. Sed dicis diues, Ego & si vinū negaui, aquam peto, quam communem cunctis animantibus auctor ipse omnium præstitit & natura. Puto diues, quod & aquā pauperi tu negasti: cui ne ingrederetur ianuam tuā, ne ad tuum puteū perueniret, canes quā plurimos obiecisti. Quid est autē quod dicis? *Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti in aqua.* Et non deferat aquam? ergo iuxta te est aqua: & si iuxta est, quare de proximo non sumis? quare? quia vincit sunt manus tuæ merito diues, quia solutis debilitate Lazari manibus subuenire tempisti. Debet homo, debet debilibus sua membra parti: quæ cum Iob non daret, sed redderet, sic dicebat, *Iob 29.* Ego fui oculus cecorum, pes autem claudorum: ego eram pauperi inualidorum. Homo si non habes nummum, da pauperi LX X. manum, quia maiorem misericordiam facit, qui ad mensam suam manu pauperem debilem ducit. Ipsum se pauperi de-

dit, qui se aprauit in obsequium pauperis, aprauit in pauperis seruiturē. Iterum fratres, præsentis verbi plenitudinem differamus, vt tertia auditione quam sentētiā ab Abraham beatissimo pertulerit diues, proloquamur.

De eisdem. Sermo CXXXIII.

Lac. 16.

Inuerecundi debitoris est aut differre credita, aut promissa denegare: honesti sine mora, & mox vtrique dissoluere. Promissimus vt omne quod restat de illo diuite redderemus, qui cum in Lazarum visus sit immitis, in se magis seuius exiit, & crudelis. Hæcenus quid diues ad Abraham locutus fuerit, & sanctus Euangelista, & noster sermo, in quantum potuit declarauit. Dictum est, *Et eleuans oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraham à longe, & clamans, dixit, Pater Abraham misere mei: & mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aqua, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Cui nunc respondit Abraham, Fili recepisti bona in vita tua.* O mira pietas, adhuc vocat filium, quem degenerasse propria crudelitate sic respicit. O singularis bonitas, adhuc vocat filium, quem videt inferni vernulam, pœnarum sobolem, extremū mancipium iam gehennæ. Sed vocat filium, vt magis magisque filij prodatur impietas: quando cum tali etiam paterni sermonis pietas perseuerat. Tu vocas patrem, ego voco filiū: vt te grauiter doleas perdidisse quod natus es. Adhuc voco filium, vt amarius doleas perdidisse te quod tibi gratia dederat, & natura: quia non habuisse doloris non est tanti, quanti habita mœroris est perdidisse: voco filium, vt intelligas iudicis esse quod pateris, nō furoris: voco filium, vt in me mea patientia, & in te tua maneat pœna. Sed iste fratres intelligit se non esse filium, qui fatetur, & pensat de suo merito, quod tam pii patris perdidit de natura. Qui tunc vtiq; respondit generi, si pius, si hospitalis, si misericors in pauperē, si fuisset humanus. Qui genitoris opera nō facit, negat genus, domino sic docente, si filij Abraham essetis, opera Abraham faceretis. Ille fidem generis probat, cui tantus paterni operis assertor assitit. Sed quid dicit Abraham? *Fili recepisti bona in vita tua.* Si tantum diuitis huius istud est crimen, quia recepit bona: quantum reus qui inuadit indebita? Si tantum criminofus qui sua claudit, qui non largitur accepta, quam pœnalis est qui & suis incubat & aliena peruadit? Fratres demus nostra, si tamen nostra, demus tamen quæ putamus nostra,

Ioan. 8.

stra, vitemus aliena, declinemus extranea, certe si cui aliquid tulimus, tota celeritate reddamus: ne hic relinquētes omnia, illuc censu pauperes, crimine diuites, ad istum diuitem perducamur. Discat tamen diues quia recepit bona, non accepit. Videtis fratres, quia Abraham sancti verbo istius diuitis animus proditur, sensus arguitur, intellectus punitur, qui nō sibi data, sed reddita credidit quæcūque domino largiēte possedit. Intelligite quo sensu inceserit, quo corde ambulauerit, qui Deum sibi credidit debitorem, & dominū suum male diues vsuris suis addixit obnoxium, ignorans quia dominus & si pauper inceserit in terra, diues tamen ascendit in cœlum: & dedit ille, non accepit in fœnore, qui dedit vni quinque talenta, alii duo, alii vnum: vnde & promittit se exacturum, nō redditurum vsuram, cum dicit ad seruum, Serue nequam & piger dedisses pecuniam meam, & ego venissem, & exegissem eam vtiq; cum vsuris. Hinc autem plus impius diues iste, quia nō in aliū pius exiit: qui & si recepit bona, non pro bonis mala, sed pro malis bona recepit indignus. Sed transeamus ad Lazarum, & quæramus quid est quod dicit. *Et Lazarus similiter recepit mala.* Et id sufficiat ad meritum, abundet ad gloriam, si non fecit bona, sed recepit mala. Plane beatus est fratres, qui se à deo accipere bona, mala recipere fideliter credit. Beatus qui Deo semper reddit debita: certe si nō potest, vel dimitti sibi debita tota humilitate deposcat, ipso domino sic docente. Dicite, Dimitte nobis debita nostra. Beatus qui Deo debita, & cum nō intelligit se cōtraxisse, persoluit, altius propheta instituite, cum dicit, *Quæ non rapui tunc exolvebam.* Beatus qui se apud Deum semper vt excuset, accusat, scriptura taliter admonente, Iustus in primo sermone sui accusator existit. Et si iustus, quare se iustus accusat? quia, Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Homo coram homine de iustitia, de innocentia, de merito forsitan gloriatur: coram Deo qui se de innocentia iactat, de sua iustitia gloriatur, homo nō est. Hinc est, quod ille phariseus cum nō orat, sed iustitias suas computat, impudat, ructat, iniustus, & publicano deterior abscedit. Sed accedam⁹ ad reliqua. Nunc autem hic cōsolatur, ait, tu vero cruciaris. Videtis fratres, intelligitis fratres, quia iustos ex his quæ dicta sunt, & si discretio locorū, vna tamē & inferni adhuc regio continebatur: atque eos & si chaos iam magni, nondum tamen cō-

Mat. 12.

Mat. 6.

Psalm. 68.

Pro. 18.

Iuxta

I. X. X.

Psalm. 142.

lestis habitatio separabat: & si diuidebat illos hiatus tristis, non dum tamē deputata superius angelis altitudo. Flammea romphæa (sicut legislator refert) paradisi voluebatur in ianua, ne illuc homini pateret accessus: æreis ianuis, & ferreis vestibulis portæ inferi obseratæ claudiebantur, ne animabus quæ illuc iactatæ fuerant de supernis ullus pateret egressus. Nam & chirographum paterni debiti, quod morti singulos addicebat, stylo culpæ, & reatus ipsius aramento tenebatur ascriptum, & ad sobolis noxam multa temporum curtebat vultur: nec erat idoneus qui paradysum introiret, flammam extinguere diuinitus instituta, aut aperiret ianuas inferni cælitus obseratas, aut solueret chirographum, quod in arca legali Dei præcepto tenebatur inclusum. Hinc est, quod ipse dominus primi hominis, id est, cõtumæcis ferui, exulator aduenit: ipse dominus qui obserauit paradysum, qui clausit infernum, ad terras & inferos tota potestate descendit, vt accensa extingueret, claustra protinus aperiret, protoplasti facinus aboleret. Hinc est, quod arietē suæ crucis portat aggressurus infernum, vt conterat & confringat ipsas tartari ianuas ære munitas, & ferro. De latere fundit aquam, vt paradysi viâ temperet, ignem ex parte sanctorum extinguat inferni, totum chirographum debiti diluat, & soluat antiquum: & patiendo hoc remittit ipse, quod ipse intulit imperando. Agnosce fratres, lætamini fratres, post triumphum Christi sanctorum custodiâ dissolutam, & in sanctos ultra inferni nil deberi: quando Christus vt iustos, non iniustos absolueret, ad inferos vsque penetravit. Intelligamus fratres quantum Christus profuerit, imò quam sine Christo in nullo fuerit salus, cum præter istam corporum solutionem, sanctorum quoque animæ apud inferos tenebantur alitæ. Beatus ergo Lazarus, qui totum Deo debuit, vt crimini nil deberet. Beatus, qui hic recepit tot mala, vt ibi bona omnia possideret. Et adiecit Abraham, dicens, Neque hinc ad vos transire, neque huc transmeare quis potest. Terret fratres, terret nimis huius vocis auditus, quæ ostendit post mortem, & semel apud inferos perenni custodiâ deputatos ad sanctorum quietem non posse transferri, nisi Christi gratia iam redempti, ab hac desperatione sanctæ Ecclesiæ intercessione soluantur, vt quod sententia negat, Ecclesia mereamur, præstet gratia. Hic tamen diues rogat adhuc, & dicit, *Pater Abraham*. Ad huc vocat patrem, qui meritis suis & patrem & patriam sic am-

St. Pater Abraham. Hic miser & in pœna mentitur. *Pater Abraham mitte eum in domum patris mei*. Si vere hunc patrem vocat, cuius domum patris alterius tunc requirit? nisi forte eum se in absentia habere patrem credit, quem in præsentia se taliter conspiciit perdidisse: & sic sibi credit eius patris domum: sius gratia custodiri, cuius ibi negari sibi sinum videt, videt requiem pernegari. *Pater Abraham mitte eum*. Quem? N. Impe Lazarum. Vbi? *In domum patris mei*. Modo, & tarde diues Lazarum ad domum patris sui non misericors, sed miserandus ignitat, quem toto tempore substantiæ miseratione suis incombentem ianuis non recepit: & sub specie pietatis ad pristina vulnèra, ad præteritos gemitus Lazarum vult redire, quem prima petitione ad suos deuocare non potuit cruciatus. Antè dixit, *Mitte ad me*. Modo dicit, *Mitte ad fratres meos*. Dolet, agit infelix, ne videat felicem, quem aliquando putauerat infelicem. *Mitte ad fratres meos*. Vbi? *In domum patris mei*. Vt quid? *habeo enim, inquit, quinque fratres, vt testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum*. Cui pius. qui sibi sic impius? Impudenter præsumit aliis impetrare penitentiam, qui sibi tam crudeliter ad veniam nil prouidit. *Mitte Lazarum in domum patris mei: habeo enim quinque fratres*. Et putas quod quinque fratribus tuis sufficit Lazarus, qui tibi tanto tempore, tot vulneribus suis, toto clamans corpore nil profecit? Merito ei respondit Abraham, *Habent Moysen & prophetas, audiant illos*. Sine Lazarum tantos requiescere post labores: & tu desse tuas quas tuo merito sustines pœnas. Deus autem fratribus tuis, & omnibus, non pro tuo consilio, sed pro suo munere olim prospexit ad salutem, dedit per Moysen legem, prophetiam largitus est per Eliam: audiant ergo illos, ne tuos sentiant cruciatus. Respondit diues, *Non pater Abraham, sed si quis ex mortuis resurrexerit credent ei*. Cui respondit Abraham, *Si Moysi & Eliæ non credunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent ei*. Nihil tam verum fratres, qui de cælo loquenti per legem, de cælo venienti Christo credere noluit, iam non merebitur credere ab inferis reuerenti. Ipse Christus fratres Deus, & dominus noster ad Moysen est locutus de cælo, ipse in terra terreno est locutus in corpore: ipse cum terreno corpore ab inferis est reuersus: & tamen referenti quæ bona in cælis, quæ sint apud inferos mala, fratres diuinitus illius, qui Iudaicis intelliguntur in populis, credere tota

obstinatione noluerunt. Verum fratres, quia nos, quis sit diues, aut quis Lazarus pauper, & qui sint quinque diuitis fratres, dicere nunc tempus excludit: nec quid in hac historia spiritualis intelligentiæ lateat, aperire permittit: edocti per Christiū quid apud ipsum iustos maneat, quid apud inferos expectet iniustos, agamus, curamus verbo, opere, misericordia, vt & superna bona apprehendere, & mala perterriti vitare & declinare possimus.

De eisdem. Sermo CXXIIII.

*Id est, canes
ludorum.
Luc. 16.*

Quoties nobis à Deo diues ingeritur purpuratus, quoties vulneratus pauper apponitur, toties nobis misericordiae *anopux* panditur, toties nobis stadium pietatis aperitur: vt de spectaculo caelesti possimus attendere, quàm breui quantumuis pauper ad palmā, diues peruenit ad ruinā. Homo, inquit, erat diues, & induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide: & erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam eius, cupiens saturari de micis quae cadebant de mensa diuitis. Induebatur diues purpura, pauper liuore: diues bysso, pauper squallore, auro diues, pauper fortore: diues plumbo decumbebat in sigmare, iacebat durissima pauper in terra: diues rustabat epulas, sanie pauper anhelabat: fondebat vina diues, pauper lachrymas: exatiatus diues proiciebat panes, micas pauper esuriens non habebat: pascebat oblatrātes pauperē diues ferculis suis, pauper vulneribus suis saturabat diuitis canes. Ac ne plurimis, ad diuitem bona omnia, ad pauperē mala omnia perlegimus pronenisse, neque tamen pauperē fregerunt aduersa, aut diuiti omnia secunda profuerūt, imō pauperem pronexit ad philosophiam paupertas, ad virtutem dolor, contemptus ad patientiam, necessitas ad voluntatem, famas ad ieiunium, sitis ad tolerantiam, ad vitam mors, ad prēmium poena, ad cælum terra, egestas ad regnum, & diuitē sic extulit purpura ad superbiam, byssus ad luxū, ad inhumanitatem copia, abundantia ad impietatem: vnguenta ad marcorem, ad caecitatem splendor, sublimitas ad ruinam. Ergo neque prospera ignanos erigunt, neque fortes aduersa prosterunt, quia neque diuitiæ neque paupertas, sed animus aut ducit gratos ad prēmium, aut ad pœnam deducit ingratos. Ianuā diuitis pauper apponitur huiusmodi plenus: ac sit hoc non humano casu, iudicio sit diuino, vt diuitis & pauperis conflictus esset in terra, spectāculum maneret in cælo. Diues

totus indutus diuitiarum stabat armis: & contrā pauper iacebat ipsa vestitus in carnē: nisi forte lorica erat illi vnū totius corporis vulnus. Diues morabatur seruorū choris, pauper exutus cute dolorum stimulis agebatur. Iacebat impietatis tela diues, clypeum miserationis Lazarus opponebat: crudelitatem suam diues pauperis vibrabat in vulnus, frustrabatur diuiti fontem animam: totus corpore deserere migravit, & calcata carne in spiritum totus armiger supernus ascendit, ne vbi possit ferire diuitis crudelitas inueniret. Ob hoc enim egerat Deus, vt diues pauperis, pauper diuitis in oculis semper essent, quatenus vicissim sibi ambo curam de vario languore præstarent. Aegrotabat pauper corpore, mente diues. Hinc est, quod differebatur cura pauperis, diues sumeret de vulnere medicinam, de gemitu compunctionem, de lachrymis poenitentiam, de patientia exemplum, de fame misericordiam, de siti sensum. Ad summam, caeleste de terrena cōpensione consortium, certe vt tātis diues bonis fultus Deo gratus esset, quando gratus Deo pauper in malis omnibus vidente diuite permanebat. Merito ergo portabatur ab angelis qui iacebat, qui lugebat, Abraham consolabatur in gremio: & viuūt Deo semper, qui se sibi viuere nec sciuit in mundo. Factum est, inquit, vt moreretur pauper, & portaretur ab angelis in sinu Abraham. Mortuus est autem & diues, & sepultus est in inferno. Miser accepit antē animā, quam corporis sepulcrum: nec antē quies corporis, quā pœnali traditus est sepulchro: vt viuat pœnē semper, cum sit semel mortuus vitæ. Et sepultus est in inferno: & vidit Abraham de longe, & Lazarum in sinu eius. Immutatio quanta rerum: quo descendit diues? quo pauper ascendit? Respicit ibi sursum, quem despexerat hic deorsum: & videt eum de inferno in sinu Abraham, quē iacentem se goram superbo de sigmate non videbat. Pater Abraham misere mei. Stulte petit à patre misericordiam, quā negauerat fratri. Misere mei. Quid illi cum misericordia, cui iam totum in pœnam? Aut quæ illi supplicatio apud patrem poteri subsueneri, cui in sinu patris residet accusator? Pectus patris Lazarus tenet, & totam sancti cordis pollat aequitatē, quatenus se filij patrem boni, mali iudicem seruet. Pater Abraham misere mei: & mitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aqua, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Mitte Lazarum: vt ipse qui cruciatus mei causa est, iam

refrigerii minister extremum digiti sui solamen modo ipse porrigat, cui ego iacenti manus mea totius solatium tunc negavi. *Et mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aqua: & refrigeret linguam meam.* Sic itaque guttam, qui vini lacus ut pauper sitiret, effudit: & stilla digiti extremi credit gehennæ flammæ extinguere, qui mensuris per totam diem ebrietatis non extinxit incendia. Sed hanc sibi guttam ad refrigerium dari petit, ad ardorem pauperis quam negarat. Ista gutta est dives quæ te facit crudelem, ista gutta est quæ os Lazari à te negata siccauit: quia ad refrigerium pauperis & gutta sufficit & mica. *Cupiens, inquit, saturari de micis quæ cadebant de mensa.* Spargebatur panis, fundebatur vinum, & quod ad extremam vitam pauperis negabatur, hoc totam diuiti peribat ad pompam. *Et mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aqua: & refrigeret linguam meam.* Lingua in capite, caput mali, ipsa derogat egeno, insultat pauperi, pietatem latrat, misericordiam carpit: & merito prima est in gehenna, in cruciatio præniæ, dux poenarum, quia ipsa interdi-
Id est, com-
hustio.
xit misericordiam, cui datum fuerat ut iuberet. Et quavis series lectionis & me compellat dicere, & vos inuitet audire, qui sit purpuratus dives, qui sit Lazarus pauper, qui sint quin quæ fratres diuitis, quomodo ante diem iudicii dives cruciatus sentiat gehennæ, sed dolor reuocat ad dicendum. Et si est sub terra tartari carcer, si est *xei'ns* ardens, si est inferus sine fine crucians, si est apparitor istis, quæ nos ad ista rapiat post sæculi labores: quid stupemus? ubi sumus? quis est iste qui nos eludit somnus? quæ est ista quæ nos tenet obliuio lethalis? quare non omnibus contemptis euadendi à malis talibus nobis sola sit cura, ne viucentes mundo, ne aliis currentes, ad tantas, tales, tam crudeles subito rapiamur poenas? Et si est ascendendi possibilitas ad superna, si est facilius viuendi in celestibus, si est Abraham sinus bonis omnibus ad requiem preparatus, si est Lazarus in sinu patris tanti: in dū quia dubium non est, ubi & loca, & personæ, & nomina describuntur: quare non cælo mutamus terram? quare non caducis emimus æterna? quare non perituris manentia comparamus? ut & supplicia deuitemus inferni: & hæc quæ audire desideramus anguste, late videre, habere, & tenere possimus.

Omnium quidem ciborum sal salubre est condimentum si mensura non desit: alioqui sine modo & ipsum perit, & quod salierit perdit: amarat enim nimietas quod poterat condire mensura. Sic qui in nobis est sensus si teneat modum, dat saporem, intellectum parit prudentiam generat, cor dilatat, auget ingenium maturat dicenda, audienda componit, si quæ sibi diuicis, si de gustantibus tota dulcedinis plenitudo: & plane erit ille melleus sensus qui ore proferet nil amarum. Hoc præmissimus, ut sit nobis in euangelicis sensibus nostri sensus constringenda mensura: quatenus vitalem cibum, diuinum pastum, cælestem saporem non violat, sed cautissima nobis sobrietate custodiat, iuxta illud Apostoli, Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. *Rom. 12. Luc. 16.* Sed iam quid dominus dixerit, audiamus, Homo quidam erat dives. Et quis erat homo iste, nisi Christus? Quis dives, nisi ipse qui in paupertate nostra totas creaturæ diuitias possidebat? *Homo quidam erat dives.* Hoc Iudæis sapius inculcabat, ut intelligeretur quod inesset ei locuples deitas, cui erat humana paupertas. *Erat dives.* Erat in maiestate sua dives, qui oculis Iudæorum erat pauper. Et quomodo dives non erat, cui ministrabant angeli? virtutes parebant? elementa seruebant? & quæ non erant, sicbant iussa, vocata veniebant? *Homo quidam erat dives: & habebat villicum.* Quem, nisi hominem, cui ad eolendum mundum tota fuerat commissio? *Homo quidam erat dives, & habebat villicum: & hic dissipatus est apud illum.* Quasi non præscierit, quasi non præviderit, cui occulta nota sunt: cuius oculis etiam illa nuda sunt quæ teguntur. *Et hic dissipatus est apud illum.* Ergo ille famæ credidit famam nūciante cognouit? Absit. Sed quia illa quæ non uenerat, quæ pietate velabat, querere tunc cepit quando accusabat terra. *Vox Gen. 4.* sanguinis fratris tui clamat de terra: clamabat terra, clamabat cælum, dolebant angeli, quando iam tota sæculi fama loquebatur. *Et hic dissipatus est apud illum quod dissipasset substantiam.* *Luc. 16.* *eris.* Filius iunior ante istius hominis lectus est substantiam dissipasse, nunc ipsius bona villicus dissipasse perhibetur. Sicut idem deus & homo Christus, idem pater familias, & pater: sic hunc eundem esse & villicum constat, & filium: est hic causarum diuersitas, est mutatio nominum: non est varietas personarum. *Et dissipatus est apud illum, quod dissipasset bona*

ipsum, & vocavit eum. Vocavit per euangelium. Et ait illi. Et quid per euangelium nō agit? Per quod mores arguit, occulta nudat, conscientiam pandit, commissa castigat, dinumerat mala, & in his persistenti minatur poenam, quamvis cōverso veniam repromittit. Et vocavit eum: & ait illi, quid hoc audio de te? Cognita velut audita impurat, quia in teum non vult accelerare sententiam: & convictum penes se, velut accusatum cōuenit, qui iudicium gestit venia sic præire. Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuæ, iam enim non poteris villicare. Tam piis tam seuera cur iungit? cur ante à villicatione submouet, quàm rationem cognoscat? Redde rationem, iam enim non poteris villicare. Rationem modo instar hominis expetit: modo sicut deus instantia denunciat, & futura. Redde rationem, iam enim non poteris villicare. Rationem petit, non vt exigat, sed relaxet: petit, vt petatur: petit hic, ne petat ibi: petit in seculo, ne petat in iudicio: petit cito, ne poenarū tēpus, tempus satisfactionis excludat. Redde rationem villicationis tuæ, iam enim non poteris villicare. Quare? Quia venit finis vitæ, tempus mortis, iam te apparitio luperne constringit, iam iudicium vocat. Festina ergo, ne satisfactionis tempus perdas: qui tēpus operis perdidisti. Redde rationem. Hoc est dicere, compone rationem, compone tuam, ne reddas mea, compones autem, si iam desines dissipare: priora debita suscepi ego, cum te suscepi: solui ego, cum te absolui: ego cognitor pro te cognitor: audiendus astiti: iudicium intraui iudex, rei mei reus factus sum, à poenalibus suscepi poenas, à damnatis sententiam non refugi, mortis perstitor: mortem excepi, penetraui inferos destructores inferni, vt te per ista nō modo subducerem tuar poenarū, sed & mearū consortem facerem dignitatis. Age ergo, vt te quem tempus tuar villicationis exclusit, perpetuitas mearū donationis includat. Sed villicus quid responderit iam perscrutemur. Ait, inquit, intra se: quid faciam? Quid faciam modo? semper homo bona facere tunc cupit, quando mors facienda tempus ademit. Ait, inquit, intra se. Quærit, inquit, intra se consilium, qui foris vnde sibi iam succurreret non habebat. Ait intra se. Pungit cor suum, stimulat mentem suam, & omnia vexat interna, vt à se poenitentiam, quam pro se dare possit, extorqueat. Fodere non valeo. Non vires isti, sed tempora defecerant ad laborem. Fodere non valeo: mendicare erubescio. Confessionem futuri iudicii pertimescit, in quo iam non poe-

nitendi tempus est, sed poenarū, & vbi reus plus de conscientia, quàm de gehennæ erubescit incendio. Mendicare erubescio. Et quis non erubescit in cælestibus mendicare? Miser quem temporalitas habuit diuitem, mendicum sempiternitas possidebit: & habebit hūc nudum tartarus, quem locupletem suscepere calum potuit, & tenere. Præsens figura tendit ad populum: sed bonū nobis, bonum nimis, si ad nos illa aptemus singuli, si ad nos ista referam, qui in terra nos debemus sentire villicos, dominos non putare: prorogationis temporariae ministerium suscepisse, non inuenisse ius perpetuū possidendi: cauere ne ad patrem familias fama versæ substantiæ nos præcedat, iuxta illud Apostoli, Quorundam peccata manifesta sunt, præcedentia ad iudicium: quosdam autem & subsequantur. Non peruenit ad statutum terminum vitæ qui villicationis amittit tempus: quæ sonarit credita dissipasse. Hinc, hinc est immaturus exitus, hinc est ante diem mors, hinc est vocatio amata, hinc est seipsa acerbior redhibitio, sicut propheta lamentatur, clamans, Viri sanguinum & dolosi nō dimidiabunt dies suos. Sed vrinam, quando nos de vocatione commonet ægritudo, quando febris à villicatione inclementer excludit, quando vis doloris ad reddendam villicationem properare compellit, præsentis villici factum, sensumque sequeremur, cōuerteremur ad animæ consiliū, ad compunctionem cordis, ad mentis poenitentiam, ad misericordiæ suffragium, ad pietatis patrocinium, ad cōfessionis aduocationē, certe peteremus dominicorum chirographa debitorū: & si non tota, vel media, sicut iste villicus, ad nostrā veniā soluerem: vt qui bona credita dissipando iniquitatis vocamur villici, in nouissimis pia fraude ipsius laudem iudicis consequamur. Et laudauit, inquit, villicum iniquitatis. Et quia euangelici factum villici non paruam generat quæstionem, qui reus de multis vnam legitur placuisse per fraudem: quare placuerit sic, vel quis sit iste, sequenti per deum plenius sermone pandemus.

De eodem, Sermo CXXVI.

Quam sit commodum, quàm lucrosam debitorum nodos soluere, cautionum vincula laxare, præsentis villici nos edocet & informat exemplum: qui dum chirographorum cumulos pio moderatur assensu, non modo euasit certissimas discussionis angustias, sed etiam discussoris laudem mansuram sæculis conquisiuit. Et nos fratres, quod de præsentis le-

Timo. 5.

Psal. 54.

Luc. 16.

Atione vobis fecit promissio me debere, auditu piissimo temperate: ne me, vobis que simul oneret seueram discussio, quos intelligentia poterit benigne releuare. Vnde quæ supersunt lectionis iam sequamur: & consilium villicus quod inueniret audiamus. *Ait, inquit, intra se, Quid faciam, quia dominus meus aufert à me villicationem? fodere non valeo, mendicare erubescio: scio quid faciam. Conuocatis itaque singulis debitoribus domini sui, dicebat primo, Quantum debes domino meo? At ille dixit, Centum cados olei. Dixitque illi, Accipe cautionem tuam, & sede cito, scribe quinquaginta. Deinde dixit alij, Tu vero quantum debes? Qui ait, Centum coros tritici. Et ait illi, Accipe literas tuas, & scribe octoginta. Et laudauit dominus villicum iniquitatis, quod prudenter fecisset. Vel nunc liquet in euangelicis lectionibus obscuratas mysteriis diuinis, supernis velatas sensibus contineri, quamplurimas quaestiones: nec facile humano intellectui subiacere, quod ore Christi de celestibus profertur arcanis. Et laudauit, inquit, dominus villicum iniquitatis, quod prudenter fecisset. Rogo quid hoc loco mundanus capit animus? quid hic communis capit & recipit auditus? vbi inter villicum & dominicos debitores versutæ fraudis laudatur inuentio: vbi debitoris honestas tollitur, aufertur pudor, violatur innocentia, verè cuncta tota sepelitur: vbi villicus reddendæ rationis tempore plus ardet in fraude, quàm tempore villicationis anhelauit in luxu: in articulo discussionis ipsum dominicum plus in dispendium seruit, quàm diebus suæ fudit & disperdidit actionis: & qui antè substantiam vacuauerat dissipando, vacuando chirographa quod remanserat plus euerit: nec curat vnde possit sarcire quod deerat, sed quod remansit quemadmodum minorare possit excogitat. Dicebat debitori, Quantum debes domino meo? Non dicebat quantum debes mihi. Conueniebat conscientiam, testabatur debitoris animum: sic dicendo, Et quid est quod sine respectu domini debitor ad tantam fraudem villico conspirauerat? Quantum debes domino meo? Dicit ille, Centum cados olei. Accipe cautionem tuam, & scribe quinquaginta. Ad tantam fraudem villicus conspirabat, & agebat vt totam fidem perderet, dum mediat cautionem. Quantum debes domino meo? Sciebant ambo quia præsens erat vbique, & semper supernus ereditor: nec poterat fraude præueniri, sed neq; in oculis dominicis desinit, sed mel cepit qui furari. Esto tamè, sit humani moris, vt debitor quaerat compendia fraudulenta, & villi-*

Luc. 16.

cus sibi consulat: sic futando, Dominus iterum quare probat fraudem: furta collaudat? prædicat falsitatem? Quod est nequitia, prudentia dicit: & hoc pium iudicat, quod multis pessimum falsitatis præstat exemplum? Sapiat ita carnalibus sensibus, spiritualibus quod est diuini luminis iam luce scat. Iterata est parabola per villicum, quæ fuerat iunioris prælibata per filium. Villicus iniquitatis à mammona iniquo gentium populus nuncupator. Facite vobis, inquit, amicos de mammona iniquitatis, qui relicto creatore totum se mammonæ tradiderat seruituti. Quisquis est ab huius mammonæ captiuitate liber, & pecuniæ iam crudeli pondere non grauatur, consistat in specula cælesti, & inde despectet mammonam, mundo, & mundanis tyrannico furore dominantem. Imperat gentibus, iubet regnis, bella mādāt, comparat bellatores, linguam vendit, agit mortes, prodit patrias, vrbes destruit, subdit populos, arces vrget, vexat ciues, foro præsidet, ius delet, fas nefasque confundit, & ad mortes vsque tendendo: fidē tenet, violat veritatem, famam carpit, honestatē dissipat, soluit affectus, innocentiam tollit, pietatem sepelit, necestudinem scindit, amicitiam subruit. Et quid plura? Hoc est mammona, dominus iniquitatis, qui inique humanis & corporibus dominatur & mentibus. Huius ergo mammonæ villicus, hoc est gentilis populus dissipatæ taliter substantiæ reus à domino per euangelium conuenitur, vt reddat rationem villicationis suæ, id est naturalis boni. Cui tunc dicitur, *Iam non poteris villicare. Quando ei finis sæculi nunciatur. Credit denique, iuxta apostolum, figuram præterire mundi, transire tempora villicationis humanæ: & intra se, in se reuersus, quid facere deberet interrogat. Ait, inquit, intra se, Quid faciam? Ingemuit cor, doluit mens, respondit fides, credulitas dedit consilium salutare, vt villicus ad verum dominum iam rediret: & erogando mammonam, seruum dominum suæ victor subderet seruituti, vt fieret salutis occasio, quod perditionis extirperat instrumentum. Pergit ergo villicus gentilis quondam, iam Christianus, ad primum debitorem domini sui. Quem? Iudeum interrogat debitorem: quid, quantumque interrogat, quasi neciat modum debiti: porritor cautionis nouerat iam per euangelium, sed ininterrogando confessionem taliter requirebat: denique & qualitatē, & quantitatem debiti confiteretur, dicens: Centum cados olei. Quare non argenti, vel auri pondus?*

i. Cor. 7.

Psal. 10.
Leui. 25.

Rom. 11.

Ioan. 12.

quare non centum decem, aut nonaginta, sed centum? Ut & de debito, & de numero calesce liceat sacramentum. Debebat Iudæus oleum, quod chirographo legis ad vngendos reges, prophetas, & sacerdotes, Christiani chrismatis acceperat in figurā, donec ad ipsum regum & prophetarum, & sacerdotum principem perveniret, cui tota reddenda & infundenda erat centenaria chrismatis plenitudo. Sed quia contra cautionis fidem debitor, ne debitum redderet, occidit impius creditorem: legalis ipsa cautio pervenit ad gētes, hoc est lex: ut Iudæus convictus per gentilem, quia debitum convertit in crimen, poenitentia soluat vsuram. Vides ergo quia villicus non fraudem, sed poenitentiam suadet: sollicitat ad acquirendam misericordiam, non impellit ad falsum, cum dicit: *Accipe cautionem tuam: sede cito, & scribe quinquaginta.* Quinquagesimum numerum ad misericordiam pertinere David pandit, cum psalmum quinquagesimum cantat, clamans: Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam. Quinquagesimus numerus patefecit misericordiam, dum quinquagesimum annum; qui est iubilæus, lex debitorum omnium, omnium contractuum delere, & solvere ligamenta perscribit. Villicus ergo agit iste ut per misericordiam Christi idoneus sit Iudæus, qui per cautionem legis insolubilibus confusus debitis tenebatur. Debet Iudæus oleum, qui iuxta Apostolum feracis in se oliuæ pinguedinem incredulitatis sterilitate siccauerat. Vnde & euangelicæ fidei calore iam tota redit in ramos, Christiano totam reuiuiscit in gratiam. Deinde alij dicebat: *Tu vero quantum debes? Qui ait: Centum coros tritici.* Posteaquam granum tritici, quod est Christus, satum est in terra nostræ carnis, & ad vberitatem supernam per dominicam secundatum est sepultura, factum est ut homo centesimum fructum suo iam debeat auctori: Nisi, inquit, granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Vident ego villicus satis prouidet, cum dicit, *Accipe cautionem tuam, & scribe octoginta.* Quia sicut quinquagesimus misericordiam confert, ita octogesus totam fidē præfigurat & gratiam. Hic est numerus, in quo decalogum legis esse, & octogadam gratiæ satis gnarus legis, & studiosus euangelii lector intelligit. Itaque villicus cum dicit, *scribe octoginta*, id agit, ut per gratiam soluat, quod reddere non poterat per naturam. Bene ergo iste villicus meruit lau-

dem domini sui, qui in chirographis non fraudem molitus est, sed salutem: quod autem dixit, *prudentiores sunt filij sæculi in generatione sua, quam filij lucis.* Ita intelligendum est, quia qui erant filii sæculi quondam, id est gentiles, nunc electi sunt dei: & qui erant filii dei, hoc est Iudæi, nunc in filiis sæculi sunt relictī. In generatione sua. Qua renati sunt, non qua nati sunt. Scribantur hæc, inquit, in generatione altera. Altera Psal. 107. hæc est generatio querentium dominum. Deus autem scientiæ & illuminationis illuminet corda vestra, & totam scientiæ suæ plenitudinem in vestra mentis infundat arcana.

De decollatione dñi Ioannis Baptistæ.

Sermo CXXVII.

Qui falso dñi Chrysostomi titulo editus est.

Hodie nobis Ioannis virtus, Herodis feritas dum referatur concussa sunt viscera, corda tremuerunt, caligauit visus, intellectus hebuit, aufugit auditus: Aut quid cōstat in sensibus humanis, quando perdidit virtutum magnitudinē criminum magnitudo. Herodes, inquit, tenuit Ioannem & alij ligauit eum, & posuit in carcere. Ioannes virtutum schola, magisterium vite, sanctitatis forma, norma iustitiæ, virginitatis speculum, pudicitie titulus, castitatis exemplum, poenitentia via, peccatorum venia, fidei disciplina, Ioannes maior homine, par angelis, legis summa, euangelii sanctio, apostolorum vox, silentium prophetarum, lucerna mundi, præco iudicis, præcursor Christi, metator domini, dei testis, totius medius Trinitatis, datur incæstui, traditur adulteræ, addicitur saltatrici. Merito ergo concussa sunt viscera, corda tremuerunt. At Herodes ipse est qui prophanauit templum, sacerdotium sustulit, confudit ordinem, temeravit regnum, corrupt quicquid erat religionis: quod vitæ, quod legis, quod morū, quod fidei, quod discipline, perdidit & confudit. Herodes scarius in ciues, in nobiles latro, popularior in socios, in domesticos prædo, interemptor plebis, occisor filiorum, homicida in extraneos, in proprios parricida, inebrians cruore terram, in siti sanguinis permanebat. Hinc est quoddam Ioannis sanguinem in genti poculo crudelitatis absorbuit, sed ipsa lectio iam loquatur. Herodes, inquit, tenuit Ioannem, & alligauit eum. Qui vincula soluerat peccatorum, peccatoris vinculis alligatur, ut vincula venia locum veniæ non relinquat. Alligauit eum, & posuit in carcere. Herodes, tu adulterium facis, & i-

carcerem vadit Ioannes? Sic indicas sedens in loco iudicis reus, in loco vindicis innocentie persecutor? Rogo vbi rerum facies? vbi fama? vbi pudor? vbi existimatio publici cognitio? certe vbi deus? vbi homo? vbi fas? vbi lex? vbi ipse iura naturæ? Simul omnia sunt Herodes te agente, te iudicante, te iubente confusa. *Tenuit, inquit, Ioannem, & alligauit eum, & posuit in carcere.* Herodes, te causa petit, te arguunt vincula, te carcer accusat, te diuulgat producta in publicum Ioannis iniuria: causam custodiæ qui requirit inuenit in te quod puniat, & in Ioanne quod doleat. Ioannes orbi notus, fama virtutis cognitus, celebratissimus sanctitate dum trahit ad se suæ inquisitores iniuriæ, facit vt tuus cunctis innotescat in castus: agit vt te habeat confusio publica, quem corrigere nō potuit secreta correctio. Herodem Ioannes monitis, non aculatione pulsabat: corrigere voluit, non perire: sed Herodes facibus libidinis ardens perire maluit, quam redire, & uxore fratris illicite possidere. Captiuis criminum, innocentie inimicis, odio facit semper libertas, virtus contra iā vitiosis, sacilegis exosa sanctitas, inimica castitas impudicis, corruptis integritas pœna, luxuriosis aduersa frugalitas, crudelibus misericordia, pietas impiis, iniustus iustitia non ferenda: probat hoc euangelista cum dicit, *Dicebat enim illi Ioannes, non licet tibi habere uxorem Philippi fratris tui.* Ecce vnde Ioannes offendit, ecce vnde Herodes furit: malos qui monet offendit, incurrit odium qui arguit criminosos. Dicebat Ioannes quod erat legis, quod iustitiæ, quod salutis: certe quod erat nō odii, sed amoris: ecce qualem consecutus est ab impio pro pietate mercedem. *Volens, inquit, occidere eum, timuit populum.* Ecce deuia a iustitia, qui in causis non deum, sed hominem pertimescit. Hic timor peccandi facultatē differre potest, auferre non potest voluntatem: vnde etiam quos suspenderit a crimine, audiores reddit ad crimen, & æstuat animo quousque perficiat quod cogitat malum. Solus est dei timor qui mentes corrigit, fugat crimina innocentiam seruat, perpetuam tribuit facultatem. Sed audiamus ipsam Ioannis beatissimi passionem. *Die, inquit, natalis Herodis saltauit Herodiadis filia in medio triclinio, & placuit Herodi: vnde iureiurando pollicitus est dare ei quodcumque postulasset ab eo.* At illa præmonita à matre sua, *da, mihi, inquit, hic in disco caput Ioannis Baptistæ.* Hæc est mulieris antiqua malitia, quæ Adam eiecit de paradisi deliciis:

Gen. 3.

hec cælestes homines fecit esse terrenos: hæc humanum genus misit in infernum, hæc vitam abstulit mundo propter vnius arboris pomum: hoc malum quod homines ducit ad mortem: hoc malum fugit Elias propheta. & cuius lingua clavis facta est celi tanquam reus fugit à facie mulieris, hæc inuenit verum laborem & pressuram, quæ nunc occidit Ioannem Baptistam, deiecit pueritiam, perdit iuuentutem, illicet & inquietat emortuam senectutem. Præmonita à matre sua, *da mihi, inquit, in disco caput Ioannis Baptistæ.* De matris pectore dans rugitum noua belua, contempra corporis præda, caput ipsum truncatura peruadit. *Et contristatus est Rex, propter insurandum tamen, & propter discumbentes iussit dari: missi quique decollari Ioannem, & allatum est caput eius in disco, & datum est puellæ, & puella dedit matri suæ.* Audistis fratres quanta sit nata de voluptate crudelitas, de libidine impietas. *Et allatum est caput eius in disco.* In arenam vertitur domus, mensa migrat in caueam: sunt de prænforibus spectatores, furor mutatur conuiuium: sit cibus cædes, vinum transit in sanguinem, finis apponitur natali, in ortu exhibetur occisus, conuiuium in homicidium commutatur, organa tragoediam personant seculari, intrat bestia, non puella querit amputare, non saltare: dilectis fera, non femina spargit iugas per ceruicem, non capillos: membra dilatat anfractibus sæuitiæ, crescit augmentis: sit gradis crudelitate, non corpore: & singularis fera vique dum capiat prædam, fremit ore, dentibus frendit, ferrum nō suscipit, sed producit. Verum ne quis existimet declamare nos velle de talibus, nos non declamare volumus, sed clamare: vt festiuitatum gaudia sint cauta vestrarum: nataliumque vestrorum solennitas teneat in exultatione mensuram, epulis nostris intesit Christus, in facie prandeatur auctoris, honestate conuiuii natura ipsa quæ vos producit honoretur, lætitia mensæ vestræ pertingat ad pauperes, familia vestra innocentie tripudiet disciplina: lux absint, fugeretur effusio, saltatricum pestis lenocinia cantorum, voluptatum fomenta ventris onera, naufragia mentium, cum Herodiadis conuiuii abscondantur: vt præsens gaudium vestrum ad lætitiā perueniat sempiternam. Hodie fratres sermonem tulimus, non in Herodem tantum, sed etiam in Herodiadem: quia satis auditor intelligit, quanta sit felicitas martyris, quando miseriam persecutoris audierit: scire tamen nos cō-

uenit, quia & Ioannes de morte sua natus est, & de natali suo mortuus est Herodes.

In diuum Apollinarem episcopum & martyrem,

Sermo CXXVIII.

Beatissimus Apollinaris primo sacerdotio solus hanc ecclesiam Rauennatem uenaculo atque inclyto martyrii honore decorauit. Merito Apollinaris, quia iuxta mandatum dei sui hic perdidit animam suam, ut eam inueniret in vitam sempiternam. Beatus qui ita cursum consummauit, fidem seruauit, ut vere primus a credentibus suo reperiretur in loco. Nec cum quisquam confessoris vocabulo minorem credat esse, quam martyrem, quem dei nutu quotidianum, & multiplicem reuersum conspicit ad agonem. Audi Paulum dicentem, Quotidie morior. Semel mori parum est cum, qui potest regi suo gloriosam saepe de hostibus referre victoriam. Non tam mors quam fides & deuotio martyrem facit: & sicut virtutis est in acie, in conspectu, pro re amore succumbere, ita perfectae virtutis est diu agere & consummare certamina. Non ideo persecutus est martyrem: quia non intulit mortem, sed probauit martyrem: quia non elicit fidem, iniecit tela quae potuit, & omnia armorum suorum genera callidus exegit inimicus: nec tamen fortissimi ductoris mouere mentem potuit, aut temerare constantiam. Summum est fratres pro domino praesentem vitam si necesse sit contemnere, sed gloriosum est etiam cum vita mundum suo temnere & conculcare cum principe. Festinabat Christus ad martyrem, martyr suum festinabat ad regem. Bene diximus festinabat, iuxta illud prophetae, Exurge in occursum mihi, & vide. Sed ut propugnatores suum sibi ecclesia sancta retineret, Christo vehementer occurrit, ut vincendi iustitiae reseruaret coronam, & sibi belli tempore praelatoris sui praesentiam condonaret. Fundebat saepe confusus sanguinem suum, suisque vulneribus fide mentis suae testabatur auctorem. Caelum suscipiens carnem despiciebat & terram. Vicit tamen, tenuit, & a suo desiderio retardari martyrem tenera adhuc ecclesiae impetrauit infantia. In infantiam dico fratres, quae totum semper obtinet, quae plus lachrymis, quam virium ratione cõtendit. Neque enim tantum vultus & sudor sortium, quantum posuunt lachrymae paruulorum: quia ibi corp ora, hic corda franguntur ubi mentis iudicia vix moueantur, hic tota pictas in-

elina

clinata descendit. Et quid plura fratres? Egit, egit ecclesia sancta mater, ut nusquam a suo separaretur antistite. Ecce viuunt, ecce ut bonus pastor suo medius assistit in grege: nec vnquam separatur spiritu, qui corpore praecessit ad tempus, praecessit dico habitu: ceterum ipsa inter nos corporis sui habitatione quiescit. Extinctus est diabolus, persecutor occubuit: ecce regnat & viuunt, qui pro rege suo desiderauit occidi, qui viuunt & regnat cum patre in unitate spiritus sancti deus, per omnia saeculorum saecula.

In diuum Cyprianum martyrem.

Sermo CXXIX.

Quoniam hodie deo in natali sancti Cypriani martyris conuenimus, in quo miro certamine de diabolo triumphauit, & quia nobis virtutum suarum gloriosum reliquit exemplum: ideo exultare nos conuenit & latari. Natalem ergo sanctorum cum auditis charissimi, nolite putare illum dici, quo nascuntur in terram de carne, sed de terra in caelum, de labore ad requiem, de tentationibus ad quietem, de cruciatibus ad delicias, non fluxas, sed fortes & stabiles & aeternas: de mundanis risibus ad coronam & gloriam. Tales natales digne martyrum celebrantur. Cum ergo huiusmodi festiuitas agitur, noli aestimare charissime, quod in solis prandiis & profusioribus epulis natales martyrum celebrantur: sed imitandum tibi proponitur quod in memoria martyris celebras. Aspice ergo charissime alacritatem populi circumstantis. In hac enim die aliquando turba astitit impiorum, cum sanctus Cyprianus iussu tyranni feriretur: turbae erant malorum, expectantium chori, nunc multitudo fidelium ad collatandum deuota confluit: tunc turba sequentium, nunc exultantium: tunc desperatorum, nunc sperantium. Idcirco ergo natales martyrum a noua laetitia celebrantur, ut quod semel actum est, per omne aeuum in memoria maneat deuotorum. Gesta res est charissime, ne te diceret ignorare, celebrantur annua, ne dicas, oblitus sum. Ad haec ergo imitanda vos animae charissimi, hanc magnanimitatis gratiam concupiscite: hoc petite dari vobis, quod ille meruit adipisci. Omnes enim caelestia cupientes terrenorum bonorum laqueis irretiri non possunt, quia conuersationem suam in caelestibus statuerunt. Sicut ait sanctus Apostolus, Nostra autem conuersatio in caelis. Dirigatur ergo cordis nostri desiderium ad ha-

Phil. 1.

bitationem celestem, ubi quum dispersus fuerit pauperibus thesaurus vester, illic erit & cor vestrum. Thesaurus autem bonorum omnium Christus est, qui vos cum Patre & Filio & Spiritu sancto donis celestibus, & nunc, & in æternum cumulare & replere dignetur.

In consecratione episcopi.

Sermo CXXX.

Isa. 52.

Psal. 44.

Psal. 44.

Mat. 19.

Sicut magnæ promissionis longa expectatio accendit animum, mentem fatigat, ita sensus omnes, & interna ipse viscerum suscitatur optatus promissionis effectus. Hinc est quod hodie, sicut dixit Isaïas, Ecclesia mater sancta festiva, tota gaudens & compta processit, induit se tunicam iucunditatis suæ: & sicut sponsa imposuit sibi mitram, ac vario se composuit & decoravit ornatu: ut cælum stellis fulget luminibus, & terra vernat floribus suis: & ut hortus producit germina sua, ita produxit legitimum in conspectu omnium filiorum suorum. Quia iuxta pollicitationem David, Hodie pro patre natus est ei filius, qui eam non pondere inclinet, non auctoritate deterreat, non commotione sollicitet, non asperitate conturbet, sed fideli sustentet obsequio: cura perungit faciat persecuram, sollicito labore necessaria procuret, familiam blanda institutione componat, hospitibus occurrat, parentibus seruiat, regibus obtemperet, potestatibus collaboret, det senibus reuerentiam, pueris gratiâ, fratribus amorem, parvulis impendat affectum, liberam per Christum cunctis exhibeat seruituræ. David dixit, Audi filia, & vide. Ego dicam, Audi mater & vide, pro patribus tuis nati sunt tibi filij. Sint prudentia senes, grauitate patres, charitate filij, virtute iuuenes, dulcedine soboles, innocentia infantes, malitia paruuli qui mundi sunt nescientes: totam regni dei præsentiam possidentes: attestante domino, cum dicit, Sinite paruulos venire ad me, talium est enim regnum cælorum. Tales generat perpetuæ virginis copula, tales generat celestis vitæ coniunctio, sexus nescia, conceptus conscia, gnara parit, corruptionis ignara, pudore integra, integritate clausa, casta pignoribus, fecunditate diffusa. Hęc tam pia mater dum vnus germinis sui hodie natalitia festa celebrat, sinus aperit, extendit amplexus, emittit vocem, diuinis cantat in canticis, ut omnes aduocet, omnes capiat, omnes ad congaudendum sibi gremio charitatis includat. Adest ipsa etiam mater Christiani perennis & fidelis imperij, quæ dum fide, opere

misericordiæ, sanctitate in honore Trinitatis beatam sectatur & imitatur Ecclesiam, procreare, amplecti, possidere, augere meruit Trinitatem. Sic remunerat Trinitas in sui amore & ardore feruentes: ista meruit ut daret sibi honorem, gauderet quod sibi fecit ei de gratia religionem consimilem. Ista meruit ut genitricis dignitas per genitricem redundaret in posteros. Orate fratres, ut Christiani principes, quia pia deuotione dignantur nostris occurrere gaudiis, nostris solennitatibus interesse, ipsos quoque pari gratia omnium sacerdotum longo in tempore obsecratio deuota commendet.

In illud Ioannis, Si quis sermonem meum seruauerit, &c.

Sermo CXXXI.

Sæpe diximus, quod deus corporeis oculis non videtur, quod diuinitas non clauditur mente carnali, quod humana ratio rerum non capit conditorem: sed deum sola fides attingit, credulitas sentit tora: nec quantus est, sed quia est, hominis quantumscunque est intraetur aspectus. Denique Moyses, qui de seruo in amicum, de homine promouetur in deum, dei faciem quærit, sed non inuenit: petit, sed non accipit: & ut postiora tantum dei videat admonetur: quatenus homo deum quærat sequi, non præcedere: neque ante deum quæ sint quærere præsumat, sed quod post deum sint omnia adorator agnoscat. Crebro deus hominibus formam hominis demonstrat, & magnitudinem suam tantam breuem nostri corporis colligit in figuram, ut præsentiam diuinam possit infirmus noster oculus intueri, angustus noster recipere possit aspectus. Sic ad Abraham deus venit in hominis forma, succedit hospitis in figura, & lasciuitoris in morem accepit pedibus suis aquam, sed & inuitatus ad mensam vituli, & panis appositione saturatur: & ita se totus humano credit & committit obsequio, ut ipso tactu, visu, verum hominem videatur explere: & hoc eo tempore, quo verus deus sterilitati extremæ senis desperatæ patefactis visceribus in partum sobolem largiturus aduenit. Sic Iacob vianti conuiator occurrit: & ita se humano collegio socium præbet, ut prouocanti homini deus totus in luctam inferatur: & tunc videbatur nervis aut lacertis vincere, quando victor celestia dat dona, munera dat diuina. Sic Isaïas deum regali habitu sedere cōspexit, ut agnosceret nisi a deo rege regatur reges, ipsos cum

Exo. 33.

Gen. 18.

Gen. 23.

Isaia. 6.

Ioan. 7.

Ioan. 10.

240

D. PETRI CHRYSOLOGUS

sint homines, nihil regere posse rectores. Sic Daniel deum patrem, crine nigro, senectute reuerenda, antiquitate terribilem, septem angelis, igitur sede, ad iudicandum residere conspexit. Sic ipsum filium dei in hominis filio venientem cum celi nubibus inuenerunt, ut ignorum ante tantis perfidis Christum, fidelibus notum semper fuisse cognoscat. Si tories deus ab hominibus in figura hominis videtur: quid est quod Iudæus modò hominem videns Christum sic exasperatur? nisi forte figura, honor, veritas, putatur iniuria. Retulit Euangelista hodie Christum dixisse, *Si quis sermonem meum seruauerit, non videbit mortem in eternum.* Ad quod verbum responderunt Iudæi, *Nunc cognouimus quia demonium habes: Abraham pater noster mortuus est & propheta: & tu dicis, Si quis sermonem meum seruauerit, non gustabit mortem in eternum.* Nunquid tu maior es patre nostro Abraham? Quem teipsum facis? Omnes perfidia qualiter excepit. O qualiter oculos claudit liuor, quantum iudicium cordis nequitia præiudicata confundit: o quam dure amputat obstinatio rationem: sensus humanus peruersus audire non potest, quod semel statuit odisse, malis bonitas exosa, iustitia iniustus inimica. Hinc est quod homines mendaces cognoscere nequeunt veritatem, iudei animus inuenire verum non potest inter nuncia falsitatem. Quod vult, nō quod est, audit semper qui decreuit errare. Dixit Christus, *Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in eternum.* Iudæus non discutit audita, interpretari sibi dicta non querit: quod ipse impossibile æstimat, exigit ut ille astruat qui promittit: sed mox de conceptu mentis blasphemiam parturit, serit iniurias, maledicta diffundit, & auctoritatem dicentis ira contumeliis vacuare nititur: ut & æterna dare posse mortalibus non credatur, qui sic humanis videtur subiacere. Nunc scimus quoniam demonium habes. Dæmon mali auctor, mala promittit, non bona: occidere, non viuificare consuevit, nec vult æternos esse homines, quos nec temporales esse permittit. Ergo non est dæmon, sed deus est Christus, qui redonat quam donauerat vitam: & verbo suo æternos facit homines, quos diabolus persuasione sua fecerat temporales. *Abraham, inquit, mortuus est & propheta: & tu dicis, Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in eternum.* Audiat fidelis, ut fide reuelante cognoscat, quod infidelis nescit audire: quod videre non potest, qui semet incredulitatis demersit

SERMO CXXXI.

345

obscuro: dixit Christus, *Mortem non videbit.* Obstinatio tua Iudæe merito dicere falsitatem querit: Abraham & propheta verbum audientes tenaciter seruauerunt, sed tamen mortui sunt, sed non in eternum. Ergo cum dicit, *Mortem non videbit.* Et addidit, *In eternum.* Resurrectionem promittit, non temporaliter negat esse mortuos. Iudæe quos mors in præsentis sæculo faciebat non esse, hos resurrectio perpetuos rescit in futurum. Audi apertius hoc dicentem, *Ioan. 11. & 5.* Omnis qui crediderit, non morietur in eternum, sed transibit de morte ad vitam. Quomodo non moritur? Quia de morte transit ad vitam. Moritur ergo, moritur omnis qui nascitur de conditione mortali, sed viuit, & in eternum viuit omnis qui renascitur de generatione vitali. Sed dico, qui potuit auferre mortem: quare hominem voluit transire per mortem? gratior enim medicus, qui anticipat morbos, quam qui morbis ingerit seram, & non sine dolore medicinam. Iudæe fecisset & hoc medicus Christus, si medico ægrotus non fuisset ingratus. Ille & vitam dedit, & homini mortem venire prædixit: sed ille qui aduersa non senserat, prospera seruare nesciuit. Bona quàm sint bona, scire, nisi malorum cognitione non possumus. Ergo magnificabitur Christus, qui & antè inhabitam vitam dedit, & perditam modo redidit: & homo plus gnatus vitæ erit sibi cautiore, erit plus gratus auctori. Nunquid maior es, inquit, patre nostro Abraham? Plane maior & tanto maior, quantum seruo dominus, quantum deus homine, quantum factura factor, quantum viuificans mortuo, quantum suscitans suscitato. Respondit Iesus, *Abraham exultauit ut videret diem meum, vidit, & gausus est.* Ille ut ostenderet viuere Abraham, dixit illum vidisse diem suum, id est, diem quo mundo natus est Christus. Dierum conditor non tenetur die, temporis auctor tempora nescit: sed Christus propter hominem homo natus, & diem suscepit & tempus. *Abraham exultauit ut videret diem meum.* Si Moyse & Elias in monte occurrunt, ut promissum conspicerent Christum: quomodo nec Abraham occurrit ad parum virginis, ut promissam benedictionem in gentibus, id est, in semine suo, patientissimus expectator intenderet? Amen amen dico, inquit, vobis, quia ante Abraham ego sum. Si omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil: & hic est enim pater dixit, Faciamus hominem ad imaginem & Gen. 1.

Y iij

similitudinem nostram quomodo Abraham non vidit? Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Angelus & deus, ut diuersa est substantia, sic imago. Ergo non nisi ad filium loquitur pater, cum dicit, Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, quibus est imago eadem, eademque substantia. *Tulerunt lapides ut mitterent in illum.* Et edificantes turrem ut alius caderent, ipsi sibi lapides prouiderunt, & isti lapides non ut deum occiderent, sed se vnde occiderent, miserabiles attulerunt. *Iesus abscondit se.* Non timens, sed ignoscens. Deus peccatorem cum fugit, parat: Deus rebellem non vult perdere, cum declinat.

De unitate fidelium. Sermo CXXXII.

Si perfecta omnia, si robusta, si nullius indigna gigneret & proferret natura, profecto aboleretur pietas, ingenium deficeret, ars periret, aurum obscuraretur in terra, gemma occultaretur in lapide: utraque tamen inuenit, purgat, distinguit, elimat opifex disciplina: & ars eadem usque ad murem, lae preciose speciem, gratiamque perducit: & quod terra naturae largo de fonte producit, aut asperatur sensibiles, aut agrestis luxuria dominante syluest, nisi illud ad cultum suum solers agricolae reuocet industria: & ne longius enagemur, vno & vernaculo ea in quibus nitimur asseramus exemplo. In cunabulis iam natus homo in homine est, sed later: est corpus, & non est membra videntur, & non sunt: viuunt quae non vigent sensu, inclinatur pietas, defudat industria, ars laborat & ut plenius dicam, quot membra hominis, tot magisteria ut hominem perficiant, elaborant. Et quid plura? cuncta quae natura generat vel producit, pietas nutrit, industria excolit, ars decorat. Et quid mirum fratres, si deus qui pari propter hominem voluit, ut hominis honoraret industriam, in rebus praesentibus infirmari voluit & naturam? Hinc est quoddam sensus in litera later, occultatur diuinum in humano sermone mysterium: ut quae credentibus adhuc futura iam patent, perfidis & non credentibus obscurantur, ac sic infidelium poena fidelium redundet ad gloriam. Non enim parui est cruciatus visa non cernere, audita nescire, salutaris velut noxia declinare, virtutes quasi vitia sic cauere: dicente ipso domino, In parabolis loquor, ut videntes non videant, & audientes non audiant. Et ad fideles, Vobis autem datum est nosse mysterium dei.

Mat. 4.

Luc. 8.

Mat. 13.

Nalli ergo fratres, simplicitate sua aut communis, aut vilis sermo Euangelicus habetur, praesertim cum ipsa praemia Euangelicae lectionis nihil bene petentibus, & pie cupientibus praedixerit denegandum, dicendo, *Quia si duo ex vobis conuenerint super terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis a patre meo.* Audistis quantum possit, & praeualeat sanctae petitionis assensus: non dixit illud aut illud, sed totum se promittit quicquid unitas postulationis concupierit praestaturum: cum dicit, *De omni re quamcumque petierint, fiet illis.* Salua tamen ea cautela & reuerentia, ut a Deo quae Deo digna sunt postulentur: qui enim mala a Deo postulat, Deum mali iudicat & sentit auctorem: & qui vilia & indigna precatur, praestantis potestatem & potentiam degener petitor ignorat. Non ergo impia, sed pia: non terrena, sed caelestia: non illecebris, sed virtuti congrua: non digna odiis, sed apta concordiae, a tali semper exoranda sunt largitore. Vbi sunt qui praesumunt Ecclesiae conuentum posse contemni, & solitarias preces venerandae congregationi autumant anteferri: si duobus vel tribus simul positis medium se futurum, & omnia se promittit quae postulatus fuerit, praestaturum? Qui nil negat tam paucis, quid in consiliis & congregatione sanctorum poscentibus denegabit? Sic credens propheta hoc adeptum se gloriatur, cum dicit, Confitebor tibi domine in toto corde meo, in consilio iustorum & congregatione. Toto corde consistetur, qui totum sibi in consilio sanctorum quod poposcerit audit esse praestandum. Sed nonnulli sub specie fidei contemptus sui excusare nituntur ignauiam, ut neglecto venerandi cœtus & congregationis ardore: illud se tempus orationi deputasse confingant, quod domesticis dederint & impenderint curis: & dum propriis desideris mancipantur, diuina contemunt & despiciunt instituta. Isti sunt qui corpus Christi dissipant, membra dispergunt: nec ad decorem suum pariuntur formam dominici habitus peruenire: quam propheta cum vidisset in spiritu, sic canebat, Speciosus forma praefiliis hominum. Habent quidem singula membra proprium sui munus officij, quod tamen tunc implere poterunt, si connexa sibi & compagiata perfecti corporis perueniant ad decorem. Hoc ergo interest inter congregationis plenitudinem gloriosam, & separationis praesumptam de ignorantia, aut negligentia vanitatem: quod

Mat. 18.

Mat. 18.

Psal. 110.

Psal. 44.

in salute & honore integri corporis, species est vnitas membrorum: & in separatione viscerum est fœda, lethalis, & horrenda perniciēs. Homo, quid aliud te docuit in tuo corpore, aut sic diuisa coniunctio, aut tam coniuncta diuisio, nisi vt ex multis vnus, & vnus in multis viueres? Est membrorum cōmercio salutari preciosus oculus, sed si perseuerat in corpore: alioqui vbi corpori defuerit, sibi non aderit: debēt illi mēbra omnia suæ lucis obsequium: sed & ipse oculus sentit corpori se debere quod lux est, qui vniue cum omnibus mēbris ministratum membrorum provideat, euulsus à corpore nec sibi videt. Quisquis ille est qui se putat esse aliquid, tali institutus exēplo maneat in Ecclesia, vt sit aliquid: alioqui vbi defuerit illi, sibi esse mox desinit. Quod qui plenius nosse desiderat, Apostoli de corpore Christi loquētis perlegat instituta quia nos illa percurrere sermonis breuitas amica nō patitur. Lex est data non vni, sed omnibus: Christus nō pro vno, nec ad vnum, sed ad omnes, & pro omnibus venit: vt redintegraret omnes in vnum, quod solam bonum, solum iucundum propheta futuri præsciuit, sic proclamatur. Ecce quā bonum & quā iucundum habitare fratres in vnum. Quia Deo non singularitas est accepta, sed vnitas. Spiritus sanctus Apostolis in vnum congregatis vbertate tota sui fontis illabitur: cuius vt simul discipuli operirentur aduentum dominica sunt præceptione commoniti. Fratres, amittit diuina munera, perdit gratiæ largitatem, charitatis fraudatur bonis, vnitatis illud benedictio non manebit, qui de se malefidus, & ex defectu suo stulte sibi sufficiens, sic præter Ecclesiam vitam querit: quam in ipsa tantum esse propheta testatur, dicendo, Ecce quā bonum & quā iucundum habitare fratres in vnum: quia illic mandauit dominus benedictionem & vitam vsque in sæculum.

1. Cor. 12.

Ps. 132.

Act. 2.

Act. 1.

Ps. 132.

*In diuinum Andreæ Apostolum.**Sermo CXXXIII.*

Beatus Andreas merito natus hodie creditur, quando nō ad præsentem vitam materno est effusus ex utero, sed conceptu fidei, martyrii partu, cælestem noscitur generatus ad gloriam. Quando non cum materna cunabula susceperet vagientem, sed superna triumphantem secreta receperunt: quando non infirmum lactis pastum genitricis trahit ex pectore, sed pro rege suo deuotissimus miles virtutis sanguine fudit. Viuit, quia mortem cælestis militiæ bellator occidit.

Sequitur hic moriendo dominum æstuans & anhelans, ac toto virtutis gradu dominicis incumbit herere vestigiis, nec eū cursus faciat disparē fratri, quem natura similem, vocatio socium, parem gratia ipsa perfecerat. Ad vnam vocē domini sicut ille patrem, patriam, censum reliquit: laboribus, opprobriis, itineribus, cōtumeliis, vigiliis, Christi indefesse germani societate donauit: solū est, quod tēpore dominicæ passionis fugit, sed neque hoc impar quia fugit: negare autem si aliqua putatur culpa, non est grauius fugere, quā negare: sed tacēda sunt alia: æquauit fratres venia, quos sic disceuerat culpa. Et secutus vt deuotio perprobauit, quos metus improbauerat antecedens. Nā crucē qua refugerāt, postea cōiunctis viribus ardentem inuadunt, vt vnde reatum sumpserant, inde conscenderent cælum, inde præmium sumerent, & coronam. Petrus nanque crucem, arborem conscendit Andreas: vt qui Christo compati gestiebant, in semetipsis figuram, formamque ipsius exprimerent passionis: & redempti ligno cōsumarentur ad palmam. Sic Andreas noster & si cedit ordini, præmio tamen non cedit, & labori.

*In diuinam Felicitatem martyrem.**Sermo CXXXIII.*

Quoniam varios martyrum, multiplicēve triumphos, quos persecutoris crudelitas toties illusa cumulat, tempus nos dinumerare non patitur, ad illam tota nostri sermonis confugit oratio, quæ meruit filios tot habere, quot dies mundus accepit. Vere mater luminum, fons dierum, quæ sepreuario corusco germinis sui toto orbe splēdet. Beata quæ non solum pro lege patitur, sed ipsius legis heptalismū meruit mater sancta generare: heptalismum fratres, qui non vnus & temporalis tabernaculi illustraret arcanum, sed Ecclesiam sempiternam sacro illuminaret incenso. Felix, quæ meruit portare tot virtutum pignora, quot illa arca præceptorum volumina sacrata gestauit: & vt illa verbo, ita hæc doceret exemplo. Iam tunc eos fratres martyres genuit, quando eos partus sui sepreuario numero consecrauit, & mystico. Huc, huc sanctus Paulus veniat, qui adhuc parturit donec Christus formetur in homine. Ecce mulier iterum, atque iterum parturit, donec in virtutem mutetur infirmitas, caro transcendat in spiritum, terra transferatur in cælum. Ardebat, anhelabat, vt eos vno die sacros martyres pareret, quo vix par-

Eccl. 25

Gal. 4.

unlos per annorum curricula generabat. Ecce mulier, ecce mater, quam vita filiorum fecit anxiam, mors securam. Beata, cui in futura gloria tot astant candelabra, quot germina. Beata, quæ tot præmisit ad regnum: beator quæ suum in sæculo nil amisit. Discurrerat lætior inter confossa cadauera, quam inter cunabula chara filiorum: quia internis oculis tot cernebat braua, quot vulnera: quot tormenta, tot premia: quot victimas, tot coronas. Et quid plura fratres? Non est, nõ est vera mater, quæ nescit filios sic amare.

In diuum Laurentium. Sermo CXXXV.

Hodiernus dies beatissimi martyris Laurentii corona illustratur, cuius egregij martyris merita nulla pars Romani orbis ignorat. Passus est in ipso capite gentium, id est, in ipsa vrbe Romana. Ibi enim diaconus ministravit: & in ipso iuuentutis suæ flore decorem iuuentutis suæ sanguine purpurauit. Passio eius insignis est, multumque mirabilis: hanc breuiter domino adiunante narrabo. Illo tunc Archidiacono beatus Sixtus erat Episcopus, cuius triumphus martyrii ante triduum fuit. Cum ergo sanctus Laurentius Episcopum suum Sixtum pergentem ad martyrium sequeretur, fide fulens, tristis affectu, nõ quia ille patiebatur, sed quia ab illo ipse deserebatur, respexit venerabilis senex venerabilem iuuenem, & ait illi, Noli esse tristis fili, post triduum me sequeris. Tunc ille ebibita prophetia, iã corde paratissimus, ex spiritu ebrius, certum sperauit futurum, quod prædixerat ille qui nouerat. Deinde apprehensus est adductus: & quoniam erat Archidiaconus, apud illum esse vrique credebantur opes Ecclesiæ quas desiderabat persecutor, non tam avarus, quam furiosus. Oderat quem occidebat: sed amabat apud eum quod ille contemnebat. Erat autem sanctus Laurentius pauper opibus, diues moribus: non se negauit Ecclesiæ habere diuitias, sed vt eas ostenderet, tridui dilationem petiit, deinde mandauit congregari agmina pauperum. Tunc deinde ipso die coronæ suæ præsentatus examini, tanquã demonstraturus quod ille quærebat, demonstrauit quod habebat. Tunc ait persecutor, Vbi sunt Ecclesiæ facultates? At ille manum extendens in pauperes, Hæ sunt, inquit, Ecclesiæ facultates. Verũ dixit, sed amarum. Quid autem mirum, si veritas auxit odium? Irrisum se dolens crudelis tyrannus & avarus inimicus, qui forte mitiorem pœnam cogitauerat, ferro interficere venerabilem

iuuenem, parari flammam præcepit. Plus ardebat, quam vrebatur: vrebatur in carne, ardebat in corde. Supplicium eius tanto erat grauius, quanto interius. Tunc oblata est torrenda, & vt verius dicam, assanda martyrio nobilis illa Laurentii craticula: astrictus est ferro, sed ille craticulam supplicij, lectũ quietis putabat: supplicium dixi, secundum animum punientis, non secundum cõscientiam patientis. Nullum est enim supplicium damnati, vbi non est pœna peccati. Itaque beatissimus martyr ostendens quã quiete iaceret in illo ignito ferro, ait circumstantibus: Iam me versate, & si vna pars cocta est, vorate. Miramur patientiam, donum Dei miremur. Ibi fides non solum non auit, sed & consolabatur ardentem. Quare fides consolabatur ardentem? Quia si delem tenebat promittentem. Vt fides non deficeret, vt ipse nõ auerteretur, vt charitas inter pœnas igneas corporales plus accenderetur, Dei dona erant. Fratres mei, nemo arroget potentia suæ quod non Phil. i. dat nisi Deus. Merito Apostolus alloquens martyres, vt in epistola eius hodie cum legeretur, audistis, Vobis, inquit, donatum est pro Christo, non solum vt credatis in eum, sed etiam vt patiamini pro eo. Ergo martyrum merita velut Dei dona laudemus, amemus, oremus, subioferamus voluntatem nostram. Voluntas enim sequitur, non præuenit. Sed tamen non deest charitas, si non desit voluntas: ipsa enim ardens voluntas vocatur charitas. Quis est qui timeat volens? quis est qui amet nolens? ferueat oratio, & festum martyris celebretur: sed vt non sit inanis qui celebrat, imitemur.

In Adelphum Episcopum. Sermo CXXXVI.

Habet hoc Adelphi antistitis sanctus animus, & pleua pietate dignatio, vt diues pauperis intret hospitium, pauperis se ponat ad mensam, & humilibus se faciat esse cõmunem, quem diuitie, potestas, honor fecit & reddidit singularem. Inter maximas enim virtutes numeranda est ista voluntas, quæ contempto obsequij sui fastu despecta magnifice domus reuerentia, calcato etiam suæ fastigio potestatis, & abiecta opum suarum interna conscientia, vnde tumor maximus humanis semper dominatur in mentibus, ad vilissimas inopis se inclinavit angustias, vt suo pauperem contubernio sublimaret. Beatus plane iste animus, & ab omni morbo arrogantie remotus, qui ad hoc pauperis diuerso-

rium primus intrauit: ut ante humanitatis debitor, quam largitor existeret. Imitari deum euidenter iste gestiuit, qui ante humanam in corpore suscepit obsequia, quam beneficia homini diuina concederet, quod pontificem dei summi presentem Adelphum fecisse cōspicimus: qui cum sit verbo diues, scientia copiosus, magnus ingenio, loco primus, egeni sensus, & mediocri eloquii nostri audientiam concipuit: illius prophete instar, qui illius vidue victum esuriuit extremum, & paruulorum eius sua fame vexauit angustias, nouū differens sua petitione ministerium, ut petendo tribueret, esuriendo saturaret, & exhauriendo deficientibus horreum diuina largitate cumularet. Et nos filioli quod habuimus dedisse nō pœnitere: quia & si nos factum conturbauit ad tempus, releuat, & solatur exemplum. Cito ad verbū huius dei hominis exiguitas ingenij nostri, ut vidue illius pascus, cœlesti proficiet incremento, ac deinceps à deposito cordis nostri non vitę substantia deficiet, sed ipsa inopia abolebitur, & defectus. Felix vena, quę suo ditatur irriguo, & fluente putei sui tota acquirit, atq; attrahit libertate. Ecce venit, & sublimes vestros animos cœlestis imber infudit: totoque impetu superni fluminis, quę in vobis est, ciuitatem dei suo rigauit illapsu, ut terra nostra diuino rore madida cœresimum vsque fecundetur ad fructum. Aperite sensus, corda dilatate, & gremium vestre mentis extēdite: ut quicquid de cœlestibus iste thesaurus vobis largiter effuderit, ad æternam gloriam, & censum perpetuum, possidere possitis.

De predicatione dñi Ioannis Baptiste.

Sermo CXXXVII.

Posteaquam legis vomere, & iugi cultu exinanita Iudaici cespitis est vberitas, beatus Ioannes gentium conuolans ad desertum, sentes criminum spiritus igne succedens, infructuosas arbores excidens vitiis securi, complanans asperos superbie colles, humilitatis conualles erigens exequando, & planitiem terre totam (gramine perditō) aptans, nutritibus fluētis submitrens irrigua Iordanis: ac sic euangelico semini noualia diffusa preparat, secunda componit. Factum est, inquit, verbum domini super Ioannem Zacharia filium in deserto. Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Super Ioannem. Quare non ad Ioannem, sed super Ioannem? Quia quod de Iesu factum est, super omnes est. Factum est verbum domini super

*Luc. 3.
Ioan. 1.*

Ioannem. Quia Ioannes vox est, deus verbum. Factum est verbum domini super Ioannem. Deus super Ioannem, super seruum dominus, super vocem verbum. Sed dicis mihi, Quid, quod vox præcedit verbum? Præcedit, sed non præcellit: antecedit ad sequentis obsequium, nō ad proprię potestatis iudicium. Vox non est ipsa index, sed est nuncia iudicatis: verbum iudicat, vox prætonat, iubentem potestas respicit, non clamantem. Sed hoc fateatur, testetur, asserat vox ipsa, præco ipse, qui clamat, Qui post me venit, inquit, fortior me est. Quare? quia in me terror est, in illo est sententia. Venit in omnem regionem Iordanis. Venit ad Iordanem, quia Iudaicas fordes nō poterat hydria iam leuare, sed flumen. Sicut scriptum est, Erant, inquit, hydræ lapideæ secundum purificationem Iudæorum. Venit ad Iordanem. Ut pœnitentes potaret aqua, non vino. Venit in omnem regionem Iordanis, prædicans baptismum pœnitentię in remissionem peccatorum. Erat penes Ioannem venia, sed non sine pœnitentiā: erat remissio, sed luctibus comparata: erat cura vulneris cum dolore, erat baptisma quod culpam tolleret, consciētiā nō * deleret. Et quid plura? Per baptismum Ioannis purificabatur homo ad pœnitentiā, non deret. promouebatur ad gratiam. At vero Christi baptismum sic regenerat, sic immutat, sic hominem reddit ex veteri nouū, ut præterita nesciat, non recordetur antiqua, qui de terreno cœlestis iam cœlestia possidet, & diuina. Hinc est, quod redeūti post luxuriam filio pater immortalitatis reddit stolam primam, annulum libertatis imponit, occidit vitulum saginatū, aquas pœnitentię, gratiæ conuertit in vinum, ut conuiuium gratiæ iam pocula mera satiarent: quatenus conscientię dolores, pœnitentię gemitus, peccatorum lamēta, sobria dominici calicis aboleret ebrietas. Dicente propheta, Et calix tuus inebrians, quā præclarus est. Quantum enim terrena ebrietas est deformis, tantum præclara & decora ebrietas est cœlestis. Dicebat ergo ad turbas, quę exhibant, ut ab illo baptizarentur: Progenies viperarum, quis ostendit vobis fugere ab ira ventura? Facite ergo dignos fructus pœnitentię. & ne coeperitis dicere, patrem habemus Abraham: dico enim vobis, quod potens est deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham. Iam enim securis ad radices arborum posita est. Omnis arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Progenies viperarum. Exemplo corripit, comparatione notat, figura prodir, ut iam non mores solum, sed ipsam

naturam possit venenosi germinis immutare. *Progenies viperarum.* Quia quos deus creauerat homines, fecerat filios Abraham, malitia peperit, & conuertit in viperas: & quos conditos cælestis dulcedine pietatis infuderat, hos impietas amara fecit lethales vomitus, serpentium virus effundere: & in faudo crudelitatis auspicio de morte patris concipi, matris de morte generari. *Progenies viperarum.* Soboles ingrata naturæ, cuius ortus est genitoris exitium, cuius vita est mors parentis, *Progenies viperarum.* Vipera conceptus sui tempore intra os suum receptum caput coniugis refertur abscindere, vt per cruenta oscula non solum concipiat illa, sed crimen: ac sic carnifices sceleris sui pariat filios, vindictæ ordine, non naturæ. Nam genimina patris concepta de corde, sanguinis antequam lactis exigant nutrimentum, & vltimum petunt, matris namque vterum viperæ dicuntur excidere, & secutum conceptus sui domicilium adhuc immaturis visceribus, maturo furore confringere: vt hoc sit illis viuere, matrem suam, matrem quæ illos tales genuit, non videre. Compulsi latius comparationis quam sanctus Ioannes fecerat typum descripsimus, & figuram, vt non maledicti, sed veritatis sit, quod ab illo Iudæi taliter nuncupantur. *Progenies viperarum.* Synagogam fratres, cuiusque filios tales fuisse demonstrat: quam Christus affectu coniugis cum venisset, dicente Ioanne, Qui sponsam habet, sponsus est: inter amplexus & oscula cruenta Iudæ, Christi caput est expertum, & ore petiit: cum dicitur, Crucifige, crucifige. Vnde pignora sanguine concepta, tanto mox ad matris armantur interitum, vt disrupto synagogæ vtero ad vocem Ioannis concurrerent & regenerarentur ad dei progeniem, *Progenies viperarum*, quis ostendit vobis frangere à ventura ira? Quæ est ista ira ventura? Illa quæ non habet finem: quæ hominem non absoluit morte, sed colligat: nec iam veniæ spem habere permittit, quem semel tartari deputarit ad poenam. Admoniti taliter, cognoscunt & genus, & crimen: & ideo responderunt, dicentes: *Quid faciemus, vt saluemur?* Qui respondens, ait illis, Quod dicturus est fratres, timeo dicere, ne quot auditores hodie video contemptores, ille tot faciat contumaces. Quid faciam? Dicere timeo, tacere non possum: aliud me prohibet pietas, ad aliud impellit utilitas: Pietas, quæ non auditur, ne dum contemnit, incurrat: utilitas, ne qui facturus sit non audiat, & per hoc doctor offendant.

Ioan 3.

Dico fratres, vt & nudus se vestiat, & ego me exuam. Qui habet, inquit, duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat. Putasne satis petit, qui de duabus tunicis vnā petit? Non satis petit: quia non petit gemmam, sed tunicam: non aurum, sed panem. Et si qui de duabus tunicis non dederit vnā, reus est: qualis est vnā de plurimis qui negarit? qui ad hoc vestes suas carcerat, & panem claudit, vt pauper fame pereat, frigore cōsumatur? Ille vestes sepelit, non reponit: nō credit diligentia, sed sepulchris: qui quod negat pauperi, dat tinea: & ipse vestibus suis corporis vorator est, dicente domino, Vermis eorum non morietur: quia Christum conculsit pauperis fames, dolor hominis dei profluit ad viscera, captiui gemitus ad Christi penetravit interna, inopis contemptus ad creatoris sui redundauit iniuriam, proficiente ipso, cum dicit, Esuriui, & non dedistis mihi manducare: nudus fui, & nō vestistis me. *Venerunt & publicani dicentes, Quid faciemus?* Audiant publicani: Nihil amplius quā constitutum est vobis, petatis. Prodidit quæ res reum faciat publicanum, ne amplius petatis. Qui plus petit, fraudis exactor est, non tributi: cogitet quā deo reus est, qui defessum & depressum publicat: magis ac magis sua fraude deprimit & fatigat: & ad debita vix sufficienti superimponit, & auget indebita. *Venerunt & milites, dicentes, Audiant & milites quid etiam militibus interrogantibus responderit hic magister: Et nos quid faciemus? Et ait illis, Neminem concutiat, neque calumniemini: contenti estote stipendiis vestris.* Verus miles est, qui non concutit, sed defendit: qui calumniam non ingerit, sed repellit: qui currit ad regis stipendia, non cuius currit ad prædā. Beatus Ioannes sic diuina docuit, vt non turbaret humana: inflat rem publicam, non dimouit: probauit à deo ordinata esse quæ docuit posse facere & seruare iustitiam. Quid sit autem inter baptismā Ioannis, & Christi baptismā, quia latius explanandum est, nunc tacemus.

De pace.

Sermo

CXXXVIII.

Melius quidē fuerat, fratres charissimi, si pater, ac magister noster communis imperitiam nostram latere permitteret: nec publicaret penuriam quæ in nobis hæctenus velamento propriæ verecundiæ tegitur. Melius fuerat, vt qui tam copiose abundat in spiritualibus doctrinæ diuitiis, de auicula pauperis nequaquā tenuis verbi vestigal exigeret.

Luc. 10.

Phil. 4.

Colo. 1.

Quis enim aut egenus diuitibus, aut peregrinus ciuibus, aut agrestis & ignarus studiosis conferat? Tamē quoniam iussis parere cogimur, eadem nos humilitatis ratio, quæ excusare videtur, ad dicendum cogit, cogit ad obediendum. Quid igitur est o religiosa plebs domini, quod vobis quauis pauperes, quauis ineruditissimi, attamen decenter offerimus? Pacem sine dubio, quam dominus noster Iesus Christus ingredienti nos offerre omni domui iubet: vnde & nos in principio salutationis nostræ pacem vobis à domino exorauimus: quæ & habenda semper est, & semper oranda, non illa infida, & instabilis huius mundi pax, quæ vel pro commodis quaritur, vel pro timore seruatur: sed pax Christi, quæ secundum sententiam Apostoli Pauli, superat omnem mentem, & credentium corda custodit. Pax, quæ charitatis secundis nutritur vberibus. Pax, alumna fidei: columna iustitiæ. Pax, future spei pignus idoneum. Pax, quæ presentes sociat, absentes inuitat. Pax, quæ terrena celestibus & diuinis humana conciliat: sic enim dicit Apostolus, Quod dominus noster Iesus Christus pacificauit per sanguinem suum non solum quæ in terris sunt, sed quæ in cælis. Hec ergo vobis charissimi pro viribus pauperis viatici peregrinus viator exposuit, expectans magis vna vobiscum apud mensam potētis magistri affluentibus, & copiosis dapibus saginari. Deus autem pacis qui celestibus terrena coniunxit, cōcedat nobis eadem sapere in alterutrum: & plena vnanimitate gaudere, per Christum dominum nostrum, per quem est deo patri omnipotenti gloria in secula seculorum. Amen.

De remittendo fratri delicto. Sermo CXXXIX.

Luc. 17.

Sicut in terra latet aurum, ita diuinus sensus verbis celatur humanis: & ideo quoties dominica nobis eloquia panduntur, mens euigilet, animus intendat, vt intellectus possit scientiæ celestis intrare secretum. Quare dominus hodie sic cœperit, audiamus. *Attendite, inquit, vobis.* Quid sibi ista nouitas elocutionis? Quo ista tendit admonitio præter vsum? *Attendite, inquit, vobis.* Ille attendit sibi, qui non alienis actibus importunis, impudens, curiosus intendit. *Attendite, inquit, vobis.* Vagus oculus, lasciuus intuitus, improbus aspectus, suas non respicit ad ruinas: alienos currit, & decurrit ad lapsus: sua cæcus ad crimina, ad aliena errata perlucet: malorum suorum nescius, alienorum est accefator & testis: suum tepidus

Matt. 7.

Gene. 3.

ad reatum, ad alterius & innocentis flammatur, & excaudet ex ament. Et ne multis, sicut dixit dominus, Oculus in se trabem non vidēs, videt in alio festucam. Nonne oculus prauaricationis est author? Et vidit, inquit, mulier, quod bonum esset lignum ad manducandum, & quod gratum oculis ad videndum. Mortis ianua, inuidiæ fax, liuoris caminus, toto cupiditatis incēdio velocius per aliena percurrit, quam currit ignis arida & terrena per gramina. Dei est quod oculus in orbem sic apertus arctatur angustissimus in pupillā, quatenus moderate visum videat, non inuideat: præuideat, non proripiat: prospiciat, non despiciat: oculus sit animæ fenestra, speculum sit mentis, sit lumen corporis, membrorum dux sit, non introitus vitiorum. Sed ad præfata redeamus. *Attendite, inquit, vobis.* Vobis, non dixit tibi, quia quicquid alij attenderit homo, attendit sibi: & quantum videbit ipse alteri, videbit alter ipse: sicut ex sequentibus elucescit. *Si peccauerit, inquit, in te frater tuus, increpa illum: & si penitentiam egerit, dimitte illi.* Age homo, mandante deo, dimitte, dimitte peccata: esto misericors ad delicta: in te commissorum tu remissor esto peccatorum: tu modo ne perdas in te diuinæ infulas potestatis: quicquid in alio tu non remiseris, tibi in alio tu negabis. *Si peccauerit in te frater tuus, inquit, increpa illum.* Increpa vt iudex: vt frater remitte: quia iuncta libertati charitas, charitati mixta libertas, & terrorem comprimit, & suscitatur fratrem: fratrem frater est in febre cum laedit: est in fide proximo cum delinquit: est sui nescius, est humanitatis extraneus: huic qui per compassionem non subuenit, hunc qui per patientiam non curat, non per veniam sanatur, sanus non est, agrotat, infirmatur, viscera nō habet, & ab humano sensu monstratur alienus. Fuit frater, ascribe agitudine, tu illum iuua vt frater: ascribe tu quod sic geritur febri, & fratri non poteris imputare commissum: dabisque tu prudenter infirmitati culpam, fratri veniam: vt illius sanitas ad tuam gloriam recurrat, illius venia tuum redundet ad præmium. *Si peccauerit, inquit, in te frater tuus, increpa illum: si penitentiam egerit, dimitte illi.* Nemo ista audiens censuram sibi remittentis assumat, & imponat fratri delinquenti vana præsumptione personam: ac sic durum putet remittere delicta. Se peccatorem, peccaturum se homo cogitet: & tunc incipit amare veniam, non amare vindictam. Audis tu quia te

mittere debeas: & quia tibi remitti debeat, non audis. Peccabis & tu illi cras, qui tibi hodie peccauit: & erit tibi iudex, qui tibi erat reus antè: & reddet tibi veniam, si dedisti: si non dedisti, aut negabit veniā: aut si dederit, imputabit amplius, quā donabit. Remitte peccanti, remitte penitenti, vt cum tu peccaueris, repensetur in veniam, non donetur. Bona semper venia, sed tunc dulcissima, cum debetur. Vicit pœnam, iudicem præuenit, euasit iudicium, qui remittendo antè sibi veniam, quā delinqueret iam prouidit. Et si septies, inquit, in die peccauerit in te, & septies in die conuersus fuerit ad te, dicens, pœnitet me: dimittes illi. Quare veniam lege constringit, angustat numero, sine cōcludit, quā sic pulsat per misericordiā, per gratiam sic relaxat? Si septies, si octies, vincit numerus gratiam? bonitati calculus obstitit? & addicit vna culpa pœnæ, quem commissā septem veniæ iam dederunt? Absit. Nam sicut fœlix ille qui septies remisit, ita fœlicior est iste septuagies septies qui remisit, Petrus mandauit immemor huius, interrogat dominum, dicens, Si peccauerit in me frater meus, quoties remittam illi? Septies? Respondit dominus, Non solum septies, sed septuagies septies. Prescriptus ergo numerus non angustat veniam, sed dilatat: & quod præcepto fuit, sine fine relinquit arbitrio: vt si quantum inlierit remiseris, tantum sit obedientiæ, sit præmii. Verum septimus numerus qui numero videtur parvus, inuenitur amplissimus sacramento: nam septimus numerus per dies gradicens sabbathum facit, quod benedixit dominus: & deputauit ad requiem tam sui operis, quā laboris humani. Septimus numerus per ogdoadas currens, sic septem septemplex septimanas, vt pentecosten nobis impletam mysterii solennitate concludat: totūque sancti spiritus imbrem in ecclesiasticā segetem cœlesti sonitu tunc effundat. Septimus numerus cū per menses properat, septimi mensis festa cōsecrat: tota nobis ieiunii sanctitate, Septimus numerus cum vadit per annos, septimanas facit: facit annum qui requiem dat terræ, nexas omnes fraternę obligationis absoluit. Septimus numerus annorum cum circueit septimanas, annum qui quagesimum qui Iubileus vocatur, ad plenitudinem totam veniæ & remissionis adducit: vt tollatur seruitus, redeat libertas: vt cautionum documēta & monumenta rumpantur: resurgat debitor, debitum sit sepulchrum, redeat vt ager pauperis, vt peccat diuitis totus de ca-

Matt. 18.

piditate contractus. Et si septimus numerus septemplex per dies, per menses, per annos, totum contulit remissionis & veniæ, septemplex septuagies septies. Septimus numerus quid afferre possit, Christianus æstimet, & aduertat auditor. Tunc vere cessabit crediti cōtractus, & debiti, tunc vere abolebitur tota conditio seruitutis, tunc illa, illa veniet sine fine libertas, tūc æternus ager victurus semper remeabit. Veniet, veniet remissio tunc vera, quādo abolebitur etiam necessitas ipsa peccandi: quando pereunte immunditia vere mundus iam vocabitur mundus: quando redeunte vita mors nō erit: quando regnāte Christo diabolus iam peribit. Orate fratres, vt & nobis dominus augeat fidem, quatenus hæc bona credere, videre, & tenere possimus.

De annunciatione diuæ Mariæ virginis. Sermo CXL.

Scitis modo sit oculorum nostrorū pura acies, vt possit in diuini ortus intendere claritatem: nam si nascentis iubar solis oculorum nostrorum vix suffert sanitas tota, vel puritas, quanta interni visus est præparanda sinceritas, vt splendorem sui ferre possit orientis & radiantis authoris? In sexto autem mense missus est, inquit, angelus Gabriel in ciuitatem Galilee, cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph. Locum, tempus, personam, sanctus euangelista designat, vt relationis veritas manifestis ipsarum rerum comprobetur indiciiis. Missus est, inquit, angelus ad virginem desponsatam. Ad virginem deus aligerum portitorem mittit: nam dat aram, dotem suscipit, qui fert gratiam: fidem refert, & tradit munera virtutis, qui mox virginē cōsensu resoluuit sponsonem. Peruolat ad sponsam festinus interpres, vt à dei sponsa humanæ desponsationis arceat, & suspendat affectum, neque auferat ab Ioseph virginē, sed reddat Christo, cui est in vtero pignorata cum fieret. Christus ergo suam sponsam recipit, non præripit alienam: nec separationem facit, quando suam sibi totam iungit in vno corpore creaturam. Sed quid egerit angelus, audiamus: Ingressus ad eam, dicit, Ave gratia plena: dominus tecum. In hac voce oblatio est, oblatio muneris, non simplex salutationis officium. Ave. Hoc est, accipe gratiam. Ne trepides: ne sis sollicita de natura. Gratia plena. Quia in aliis gratia, in te tota gratiæ pariter veniet plenitudo. Dominus tecum. Quid est in te dominus? Quia ad te nō visitandi studio venit, sed in te nouo nascēdi illabitur

sacramento. Adiecit congrue, *Benedicta tu in mulieribus*. Quia in quibus Eva maledicta puniebat viscera, tunc in illis gaudet, honoratur, suscipitur Maria benedicta. Et facta est vere nunc mater viventium per gratiam, quæ mater antè exstitit morientium per naturam. *Quæ cum audisset, turbata est in sermone eius*. Quid est quod personam videt, & de sermone turbatur? Quia venerat angelus blandus in specie, fortis in bello: mitis in habitu, in sermone terribilis: humana proferens, divina repromittens. Vnde & virginem, quam leuiter visus sollicitauerat, nimium turbavit auditus: & quam missi presentia parum mouerat, cõcussit toto pondere mittentis autoritas. Et quid plura? Mox sensit in se supernum suscipi iudicem, vbi antè iam celestem vidit, & contemplata est metatorem. Quamvis enim blando motu, affectu pio, Virginem sibi deus in matrem, seruam sibi verteret dominus in parentem: turbata sunt tamen viscera, mens refugit, ipsa est tremefacta conditio, cum deus, quem tota creatura non capit, totum se intra pectus recepit & condidit humanum. *Et cogitabat, ait, Virgo quæ esset ista saluatio*. Aduertat vestra charitas, vt diximus, cõsensisse Virginem salutationi non verborum, sed rerum: & vocem fuisse non communis obsequii, sed superne vim totã fuisse virtutis. Cogitat ergo Virgo, quia cito respondere est facilitatis humanæ, cogitare vero ponderis est maximi, & iudicij permaturi. Quamvis sit deus satis ignorat ille, qui huius Virginis mentem non stupet, animum non miratur, pauet cælum, tremunt angeli, creatura non sustinet, natura nõ sufficit, & vna puella sic deum in sui pectoris capit, recipit, oblectat hospitio, vt pacem terris, cælis gloriam, salutem perditis, vitam mortuis, terrenis cum celestibus parentelã, ipsius dei cum carne cõmercium, pro ipsa domus exigat pensionem, pro ipsius vteri mercede conquirat, & impleat illud Prophetarum: Ecce hæreditas domini, filij merces fructus ventris. Sed iam se concludat sermo, vt de partu Virginis, donante deo, & indulgente tempore, gratius proloquamur.

De incarnatione Christi. Sermo CXLI.

Quamvis secretum cubiculi sit regalis, quali reuerentia, quo tremore locus habeatur, vbi ipsa principis requiescit potestas, quàm nulli extraneo, immundo nemini, nulli infideli pateat illuc, & permittatur accessus, quàm munda, quàm casta, quàm fidelia ibidem præstolentur obsequia, im-

perialis anle manifestis docetur insignibus. Quis ad ipsas palatii fores vilis, quis propinquat indignus? Certe ad thalamum sponsi nisi satis proximus, nisi satis intimus, nisi bonæ conscientia, nisi laudabilis fama, nisi probabilis vitæ nullus admittitur. Intra thalamum verò ipsum virginem deus capit solam: suscipitur sola virginitas illibata. Vnde o homo his admonitus exemplis, æstima quis sis, quantum sis, qualis sis, & tunc demum cogita, vtrum possis Dominicæ natiuitatis penetrare secretum, vtrum merearis ad illius pectoris cubiculum peruenire: vbi tota superni regis, tota diuinitatis requiescit maiestas: vtrum debeas humanis oculis, corporeis sensibus, conceptum virginis temerarius diffusor atrèdere: vtrum possis ipsas dei manus operantes sanctum sibi corporis templum intra aluum genitricis audax, & curiosus arbiter intueri: conspectibus tuis absconditum sæculis nudare mysterium, reuelare tibi ipsis angelis inuisibile sacramentum: & ita celesti fabricæ præsidere, vt deprehendas liquido tu quomodo deus penetrare clausæ carnis intrauerit: quemadmodum faceri corporis in illo venerabili vtero præter virginis conscientiam linamenta pinxerit: quomodo præter concipientis sensum mansura sæculis ossa solidauerit: qualiter præter hominis ordinem, hominis veram produxerit formam: quemadmodum præter carnis sollicitudinem totam carnis assumpserit veritatem: qua ratione præter naturam nostræ carnis integram susceperit qualitatem: & si ad hæc tibi liber non perpatuerit accessus, iam deus ex carne nunc assumere non potuit, quod in principio assumpsit ex limo? Imò quia totum deo est possibile, & tibi ne ad minima quidem operum dei possibile est peruenire, cõceptum virginis noli discurrere, sed crede: deum voluisse nasci pie senti, quia facis iniuriam si requiris, magnum dominicæ natiuitatis sacramentum fide percipe, quia ne minima quidem operum dei assequi poteris sine fide, dicente scriptura, Omnia opera eius in fide. Sed tu hic totum vis de ratione constare, vbi totum consistit ex fide: quod tamen non sine ratione subsistit, sed ratione dei, non tua hominis. Quid tam rationabile, nisi vt deus quicquid voluerit, possit: Qui quod vult non potest, deus non est. Quæ ergo mādatur deus, exequitur angelus, implet spiritus, efficit virtus, virgo credit, natura suscipit, cæli narrant, annunciat firmamentum, ostendunt stellæ, magi prædicant, pastores adorant,

Esai. I.

358

D. PETRI CHRYSOLOGO

pecora cognoscunt, attestante propheta, Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui. Tu homo si nō mox cum angelis, agnosce vel tardissime cum iumentis: ne dum moraris, ipsis iumentis, quibus antè comparatus fueras, postponaris. Ecce iumenta adulantur caudis, blandiuntur auribus, linguis lambunt, & motu quo possunt, authorem suum fatentur contra naturam in tuam venisse naturam: & tu cum Iudæis discutis, carpis, qui excluderunt à diuersis suis dominum suum, quem iumenta suis in præsepibus susceperunt. Vnde si tādē vel angelis es pium præstaturus auditum, quæ ab angelo dicenda sunt, si nō sciliciter vel dignanter admitte: quod nos hodie differre, & sequenti referre sermone, sancti fratres satis vobis necessarius sermo compellit.

De annunciatione diuæ Mariæ virginis. Sermo CXLII.

Audistis hodie fratres charissimi angelum cum muliere de hominis reparatione tractantem. Audistis agi, ut homo cursibus eisdem, quibus dilapsus fuerat ad mortē, rediret ad vitam. Agit, agit cū Maria angelus de salute, quia cū Eva angelus egerat de ruina. Audistis angelū de carnis nostræ limbo templum diuinæ maiestatis arte ineffabili construētem. Audistis in terris deū, in cælis hominem sacramento incomprehensibili collocari. Audistis inaudita ratione in vno corpore deū, hominēque misceri. Audistis fragillē nostræ carnis naturā ad portandam totam deitatis gloriā angelica exhortatione roborari. Denique ne tāto ponderi cælestis fabricæ in Maria subtilis nostri corporis arena succumberet, & in virgine toti generis humani portatura fructū virga tenuis frangeretur, fugatura merū vox angeli mox præcessit, dicens, *Ne timeas Mariā.* Ante causam dignitas virginis annunciat ex nomine: nam Maria Hebræo sermone, Latine domina huncupatur: vocat ergo angelus dominā, ut dominatoris genitricem trepidatio deserat seruitutis, quā nasci: & vocari dominā ipsa sui germinis fecit & impetrauit auctoritas. *Ne timeas Mariā, inuenisti enim gratiam.* Verum est, quia qui inuenit gratiam, nescit timere. *Inuenisti gratiam.* Apud quem? *Apud deum.* Beata quæ inter homines audire sola meruit præ omnibus, *Inuenisti gratiam.* Quātam? quātam superius dixerat. Plenam. Et verē plenā, quæ largo imbri totam funderet & infunderet creaturam. *Inuenisti enim gratiā apud deum.* Hæc cum dicit, & ipse angelus miratur, aut feminā tantum

Luc. I.

SERMO CXLII.

359

aut omnes homines vitam meruisse per feminā, stupet angelus totū deum venire intra virginales vreri angustias, cui tota simul angusta est creatura. Hinc est quod remoratur angelus, hinc est quod virginem vocat de merito, de gratia cōpellat, vix causam prodit audiēti, sanē ut sensim promoveat, vix longa trepidatione componit. *Estimate fratres, quæ reuerentia, quo tremore nos tanto interesse deceat, & cōueniat sacramento, quando ipse angelus non sine metu discit audientis.* *Ecce concipies in utero.* Bene concipies, quod caro nescit, conditio non habet, non admittit natura. *Ecce concipies in utero.* Quis antè ad fructum peruenit, quā terræ laborem sentiat, & sudorē? Quis antè poma carpit, quā plantæ suam tribuat & impendat industriam? Quis præter viam ad vllam peruenit mansionem? Quis præter naturam naturæ suscipit incrementum? Beata ergo, & verē beata Maria, quæ præter generandi curas, præter materni doloris fastidia, tantam geminis peruenit ad gloriā. Beata, quæ diuinum pignus sic suo suscepit & seruauit in pectore, ut illud tota corporis externa nescirēt. Beata quæ quod de supernis angelo referente susceperat, sic menti suæ solæ commisit & credidit. Intra domum virginis negocium cælestis sic geritur, ut manentibus claustris ipsa domus septa non sentiant. *Concipies & paries filium.* Quis ingreditur & egreditur, & introitus sui, & exitus nulla vestigia relinquit. diuinus habitator est, non humanus: & qui conceptu suo virginem seruat, & ortu suo relinquit virginem, non terrenus homo est, sed cælestis. Nostræ ergo carnis ordo secedat, hic sibi naturam nostram nil vindicet, vbi ad diuinā progeniem cælestis ordo diuinā instituitur in naturam. Conceptus & partus sermo audientis animum non fatiget, nec leuiter sensum moueat Christiani, vbi ad cælestem progeniem virtutis dei diuina peraguntur insignia. *Concipies & paries filium.* Non dixit tibi, non dixit tuum. Quare? Quia sanctū vocabitur filius dei. Virgo te gratia matrē præstitit, nō natura: genitricē te dici pietas voluit, quam non sinebat integritas: in tuo conceptu, in tuo partu creuit pudor, aucta est castitas, integritas roborata est, est solidata virginitas, omnes perseuerare virtutes. Virgo si tibi salua sunt omnia, quid dedisti? Si virgo, quomodo mater? Si sponsa, genitrix quomodo? Ille quo tibi aucta sunt omnia, nil minuit virgo. Virgo, cōcipitur ex te auctor tuus, tua ex te ori-

Z iij

tur origo, in tuo germine est genitor tuus, in tua carne est deus tuus, & ipse lucem mundi per te cepit, qui lucem mudo dedit. Monita ergo per angelum virgo ne præsumas hunc vocare filium tuum, sed mox ut genueris inuoca saluatorem: quia virginitas non sibi parit filium, sed parit pignus auctoris, & integritas suum gestat dominum, non alumnium: dicente angelo, *Et vocabis nomen eius Iesum*. Quod saluator Latino vocabulo nuncupatur. Dixit autem Maria ad angelum, *Quomodo fiet istud?* Ecce Maria interrogat: & si qui interrogat dubitat, cur solus Zacharias velut querulus percunctator incurrit? Quia pectorum cognitor non verba, sed corda peruidit: non quid dixerint, sed quid senserint iudicauit: erat enim interrogantium causa dissimilis, species perdiuisa: hæc contra naturam credidit, ille dabitur pro natura: hæc integræ rei ordinem querit, ille quæ deus iubet fieri non posse perferibit: ille impellentibus exemplis non accedit ad fidem, hæc sine exemplo percurrit ad fidem: hæc miratur de partu virginis, ille de conceptu disputat coniugali. Merito ergo hæc loquitur, hæc deum suo cognoscit & confitetur in corpore: ille tacet, donec Ioanem quem negabat conuictus proprio redderet ex corpore. *Quomodo fiet istud? Quare? quia virum non cognosco*. Mulier, quem virum quæris? quem tu in paradiso perdidisti? Redde virum mulier, redde depositum dei, redde ex te quem perdidisti per te: prætere mittere naturæ ordinem, recognosce ordinem creatoris. Ille ex te assumet & faciet virum, qui in principio te fecit & assumpsit ex viro ne quæras virum, cesset opus hominis, quia ad reparationem hominis sufficit ars diuina. Hinc est quod deus ipse ad te venit, quia te penituit ad hominem pertuenisse. Nec iam caro ad carnem. *Sed spiritus sanctus superueniet in te*. Quia quod de carne natum est, caro est: & quod de spiritu, spiritus est: qui ergo de spiritu nascitur, si necesse est, non est deus est, quia spiritus est deus. *Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi*. Obumbrat dei virtus, ne portatura deum fragilitas humana succumbat. *Et virtus altissimi obumbrabit tibi*. *Ætus nostri corporis nescit, quam diuinæ protegit umbra virtutis: nec secretum mundanæ habitationis inquit, quæ se septam superni splendoris circumspicit velamento*. Propterea quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius dei. Nemo hic communiter accipiat sanctum, sed illa singularitate qua clamatur in cælestibus, Sanctus, san-

Ioan. 3.
Ioan. 4.

Isa. 6.

ctus, sanctus dominus deus sabaoth. Mittitur autem Maria ad Elizabeth, virgo ad sterile, infans ad anum, ut certamine pio sumant ambæ, percipiant pariter: altera de nouitate fidei, altera de necessitate virtutem. His auditis, respondit Maria, *Ecce ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuum*. Quæ vocatur ab angelo domina: ipsa se cognoscit, & confitetur ancillam. Quia deuotus animus in fulis beneficiorum crescit ad obsequium: augetur ad gratiam, non ad arrogatiam profilit, non ad superbiam pertumescit. *Fiat mihi secundum verbum tuum*. Ioan. 1. Quæ credit verbo, merito concipit verbum. In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum: & ad totam rem peruenit, quæ secretum fidei consentit auditu. Quantum peccat hæreticus, qui post causam non credit, cum tantum hanc credidisse conspiciat ante causam?

De eadem, Sermo CXLIIT.

DEbetur quidem vobis natalitius sermo, sed ineffabile natiuitatis dominicæ sacramentum credere magis conuenit, quam referre. Virgo peperit. Quod natura non habet, & usus nescit, ignorat ratio, mens non capit, pauet cælum, stupet terra, creatura miratur, quomodo sermo narrabit humanus? Denique euāgelista conceptum Virginis, Virginis partum sicut humano sermone pandit, ita diuino claudit arcano: & hoc facit, ut homo quod credere iussus est, discutere non præsumat. Quis attingit arcanum dei? partum Virginis? rerum causas? saculorum negotium? commercium diuinitatis & carnis? hominem deumque vnum deum? euāgelista sic ait, *Mis-* Luc. 1. *sus est angelus Gabriel a deo in ciuitatem Galilee, cui nomen erat Nazareth, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph, & nomen virginis Maria*. Missus est angelus a deo, ubi mediator est angelus, humana cesset opinio: ubi celestis est nūcius, interpretatio terrena pellatur. Curiositas humana torpescat, ubi superius habetur interpres. *Missus est angelus a deo*. Qui audit attentius quia a deo missus sit, deitatis refugit persequari secretum. Quod per angelum deus mandat, ille meretur scire, qui timet scire. Audi dominum dicentem, Super quem respiciam, nisi super humilem & mansuetum, & trementem *Isa. 66.* verba mea? Humilem & mansuetum, quantum mansuerus est *Iuxta* ille qui iussis obtemperat, immansuetus tantum est ille qui *1. xx.* iussa discutit. *Missus est angelus ad virginem*. Quia semper est angelis cognata virginitas. In carne præter carnem viuere

non terrena vita est, sed cælestis. Et sic vultis scire, angelicam gloriam acquirere maius est, quam habere: esse angelum scilicet est, virginem esse virtutis: virginitas enim hoc obtrinet viribus, quod habet angelus ex natura. Angelus ergo & virgo, diuinum agunt officium, non humanum. *Ingressus, inquit, angelus ad eam, dixit, Ave gratia plena, dominus tecum, benedicta tu inter mulieres.* Ave gratia plena dominus tecum: videtis quibus est virgo oppignorata muneribus. *Ave gratia plena, dominus tecum.* Ave, hoc est accipe. Quid? Virtutes munerum, non pudoris. *Ave gratia plena.* Hæc est gratia, quæ dedit cælis gloriam, terris deum, fidem gentibus, finem vitii, vitæ ordinem, moribus disciplinam. Hanc gratiam detulit angelus, accepit virgo salutem sæculis redditura. *Ave gratia plena.* Quia singulis gratia se est largita per partes, Maria vero simul se totam dedit gratiæ plenitudo. Omnes, inquit euangelista de plenitudine eius accepimus. Vnde & David dicit, Descendit sicut pluuia in vellus. Vellus cum sit de corpore, nescit corporis passiones: sic virginitas cum sit in carne, vitia carnis ignorat: cælestis ergo imber virginium in vellus placido se fudit illapsu, & tota diuinitatis vnda bibulo se nostræ carnis celauit in vellere, donec per patibulum crucis expressum terris omnibus in pluuiam salutis effunderet. Et sicut stillicidia stillantia super terram. Vt vitalibus partita stillicidiis tempora fidei rigarent germina, non necaret. *Ave gratia plena, dominus tecum.* Missus est angelus à deo, & quid dicit? Dominus tecum. Ergo erat cum virgine, qui ad virginem miserat. Præcessit nuncium suum deus, sed à deo non recessit, teneri locis non potest, qui omnibus habetur in locis: & totus vbique est, sine quo nihil est totum. *Benedicta tu inter mulieres.* Verè benedicta virgo, quæ & virginitatis possidet decus, matris & pertulit dignitatem. Verè benedicta, quæ & superni conceptus meruit gratiam, & sustulit integritatis coronam. Verè benedicta, quæ & diuini germinis suscepit gloriam, & regina totius extitit castitatis. Verè benedicta, quæ fuit maior cælo, fortior terra, orbe latior: nam deum quem mundus non capit, sola cepit. Portauit eum, qui portat orbem, genuit genitorem suum, nutriuit omnium viuentium nutritorem. Sed videamus quid ait Euangelista, *Maria, inquit, ut vidit angelum, turbata est in sermone eius.* Turbata est caro, concussa sunt viscera, mens tremuit, tota cordis ob-

Ioan. 1.
Psal. 71.

Psal. 71.

stupuit altitudo: quia in ingressu angeli virgo sensit diuinitatis ingressum. Turbatur humani corporis templum, & carnalis domicilij mouebantur angustiae, cum se in virgineo pectore tota dei conderet magnitudo. Sed, si placet, priusquam fidei Christianæ penetremus arcanum, loquamur ad eos qui partum virginis, qui magnum pietatis sacramentum, qui reparationem salutis humanæ referunt ad diuinitatis iniuriam. Venit ad virginem deus, hoc est, ad opus suum opifex, creator ad creaturam suam. Quando ad opificis honorem operis restauratio non redundat? Quando honor non deputatur ad gloriam, si factor facturam suam repareret? Ne amittat quis opus suum, nonne cum veterascit renouat? & cum cadit, erigit: & cum destruitur, in melius non reformat? Ergo quod in partu virginis agitur: non est creatoris iniuria, sed salus est creaturæ. Si deus fecit hominem, quis arguit cur refecit? & quod ex limo formasse digne creditur, quare ex carne reformasse iudicatur indignum? Quid preciosius, caro aut limus? Ergo reparationis nostræ quanto preciosior materia, tanto maior est gloria. Aut quando deus non in vtero plasmator est hominis? Audi Iob, Manus tuæ fecerunt & sinxerunt me. *Iob. 10.* Et post, Vt caseum coagulasti me: ossibus & nervis inseruisti me: vitam & misericordiam dedisti mihi. Et David, Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. Et ad Hieremiam deus, Priusquam essem in vtero, noui te, & in vulua sanctificauisti te. Si ergo parentis in aluo Iob linamenta depinxit, si matris in vtero David membra compegit, si Hieremiam genitricis sanctificauit in vulua, si Ioannem sterilis in vtero repleuit spiritu sancto: quid mirum modo, si virginis habitauit in vtero, qui mulierem hominis sumpsit ex latere? Ipse hominem mulieris resumpsit ex vtero, qui virginem viri formauit ex corpore: ac perinde homo quæ tibi videntur noua, deo habentur antiqua. Sed dicis, Quæ nascendi necessitas deo, cui suppetit faciendi potestas? Quæ? Vt ipsam naturam nascendo reficeret, quam fecerat operando, quia quæ facta fuerat ut generaret ad vitam, ipsa generabat ad mortem. Per peccatum primi hominis natura lethale vulnus accepit, & cepit esse origo mortis, quæ erat initium vitæ. Hoc est ergo negocium natiuitatis quod nasci compulit Christum: ut naturæ curam natiuitas daret auctoris, & naturæ cautio esset viuificatio filiorum.

Ioan. 1.

Iob. 10.

Psal. 138.

Hier. 1.

DE natiuitate Christi nos comperēdine sermonem altitudo rei facit, & cogit mysterii magnitudo. Virgo peperit, quis loquetur? Verbum caro factum est, quis narrabit? Si verbum Dei infantia dat vagitū: homo imperfectus quomodo clamabit in verbo? Quam stella magis nocte dedit quarentibus lucem, tantam doctoris sermo ortus domini præbet audientibus claritatem: vt Christum inuenisse gaudeant, discurrere non præsumant: honorent muneribus infantiam, non minorent. Sed orate fratres, vt qui nostro sensim creuit in corpore, paulatim nostro crescere dignetur in verbo. Euangelista hodie angelum retulit sic locutum. *Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum.* Ne timeas Maria, quare? Quia inuenisti gratiam. Timet non qui inuenit, sed qui perdit. Inuenit, inuenit hæc concipiendo superni germinis gratiam, quæ patiēdo non perdidit virginis in signia. *Ne timeas Maria, Quid timet, quæ securitatem rerum concipit, parit gaudia sæculorum?* Timor non est, vbi diuinum est negocium, non humanū: vbi virtutis consciētia est, non pudoris. Quid timet, quæ suscepit eum, quem timēt omnia quæ timētur? Quid timet, cui iudex causæ est assertor, integritas testis innocentia? *Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum.* Quod erat in principio apud deum, verbū Deus intra se virgo reperit: & factum est magnum deitatis templum, quæ erat pusillum humanitatis hospitium: & quæ non capiebat pusillitas humani corporis, cepit virginalis vteri magnitudo. Ecce, inquit, concipies in utero. Propter reuerentiam dixisse suffecerat, concipies: quod exaggerat, in utero quid est? Vt conceptus esset veritas, non figura: vt patus esset proprietas, nō imago: vt sicut de Deo vero Deus verus natus est, sic de vero conceptu veritas humani corporis nasceretur. In ortu Christi fratres, humani corporis iniuria sublatā est, non natura: nec est creatura deleta, sed culpa damnata est. Est ergo hæc, quæ Christum ærium corpus assumptum mentitur: nec habuisse carnem, sed hominem stimulasse conlingit. *Concipies, inquit, in utero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum.* Quod Hebraicè Iesus, Græcè σωτηρ, hoc dicitur Latine saluator. Merito ergo virgini salua sunt omnia, quæ omnium genuit saluatorem. Et vocabis nomen eius Iesum. Quia in hoc nomine deitatis tota adoratur maiestas:

Luc. 1.

Ioan. 1.

omnes qui commorantur in celis, vniuersi qui habitant terram, cuncti qui in profundo tenentur inferni, huic prosteruntur nomini, hunc adorant. Audi Apostolum dicentem, Vt in nomine Iesu omne genu flectatur, celestium, terrestrium & infernorum. Hoc nomen quod dedit cæcis visum, audi Phil. 2. tum surdis, claudis cursum, sermonem mutis, vitam mortuis, totamque diaboli potestatem de obsessis corporibus virtus huius nominis effugauit. Et si nomen tantum est, quanta potestas? Sed quis est iste qui vocatur hoc nomine? Iam dicat angelus, *Et filius altissimi vocabitur.* Videtis quia quod concipit virgo, non terrenum germen est, sed celeste. Virgo peperit, sed Deus suscipit filium. Ergo qui de hac natiuitate humano modo disputat, ad omnem tendit tanti genitoris iniuriam. Et dabit, inquit, ei dominus sedem David patris sui. Hinc hæreticus generat perfidiam suam nebulas: hinc sibi fingit erroris materiam. Ecce, inquit, non ego dico, sed angelus, dabit illi dominus Deus: nunquid non maior est qui dat, quam qui accipit? & qui accipit antequam acciperet non habebat. Sed nos ista fratres audiamus, nō vt perfidi, sed vt fideles: & sit nobis argumentum fidei, quod illis est erroris occasio. Dabit illi dominus Deus. Quis dat? aut cui dat? vtiq; Deus homini dat, diuinitas carni. Dabit illi dominus Deus. Quis Deus? vtiq; verbum quod erat in principio semper Deus. Ioan. 1. Cui dat? quod caro factum est, & habitauit in nobis. Audi 1. Cor. 5. Apostolum dicentem, Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. Sibi vtiq; non alii. Hic ergo Deus qui in Christo erat, regnum sibi dabat in Christo: & conferebat suscepto corpori, quod semper sua diuinitate possederat, sicut ex ipso angeli probatur eloquio. Dabit illi dominus Deus sedem David patris sui. Vides, quia quando accipit, David filius dicitur: quando dat, Dei filius nuncupatur: ipse dixit: Omnia quæ habet pater, mea sunt. Et quæ necessitas accipiendi, vbi Ioan. 16. est habendi potestas? At ita, omnia quæ habet pater, mea sunt. Quis accipit quæ sua sunt? Aut in gratia dantis est, si accipiens est quod donatur? Fate mur quia accepit, sed iste qui natus est, qui suscepit carnem, qui suscepit infantiam, qui cubacula pertulit, qui suscepit ætates, qui laborem sustinuit, qui famem sensit, qui sitim passus est, qui tota iniuriarum genera non refugit, qui ascendit crucem, qui subiit mortem, qui intravit sepulchrum: hæretice huic quod accepit ascribe. Aut

putas quod honorem à Deo dedignatur accipere, qui ab hominibus tantas accepit iniurias? Aut existimas quod cōferri sibi regnum à patre fastidit, qui ab inimicis pœnas, mortēque suscepit? Hæretice quod est iniuriar, quod infantis, quod ætatis, quod temporis, quod dati, quod accepti, quod minorationis, quod mortis, si intellexeris nō esse diuinitatis, sed corporis, tu nullam filio irrogabis iniuriam, nullam tu facies in Trinitate distantiam. Sed reuertamur ad nos, & quæ sunt nostra iam loquamur. Dabit illi, inquit, dominus Deus sedem David patris sui, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Qui in cælo semper confedit patri, nunc sedem David accepit in terra: qui regnauit sibi semper, modo nobis in domo Iacob regnum sortitus est æternum. Gaudeamus fratres, quia qui sibi regnauit, regnaturus est nobis: gaudeamus, quia venit regnaturus in terra, ut nos cum illo regnare possimus in cælo. Audi Apostolum, Si compatimur, & conregnabimus. Nobis natus est, nobis utique regnū venit donaturus: ipso promittente, cum dicit, Venire benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Vobis dixit, non mihi. Veniet, ut sit nobiscum semper: ut nostris sit semper in oculis, qui nunc tantum nostris habetur in cordibus. Veniet, ut quibus est gloria de regno, sit de familiaritate fiducia. *Et regni eius non erit finis.* Qui eius aduentum credis, gaude, quia regnum sine fine promisit: ubi est sine successore militia, ubi sunt perpetuæ dignitates. Sed quid est quod permansura non ambiunt, qui ambiunt transitura? Quid est? Quid est quod caducos honores auro comparant, & nolunt gratis accipere sempiternos? Fratres, hic parantur officia, hic decernuntur loca, hic honores designantur, hic qui non de Euangelij fide acceperit codicillos, ibi æternarum insulas non habebit dignitarum. Ergo si delectat militia, si volumus semper militare, arripiamus arma Christi, vigilemus, sobrii simus, vincamus diabolum, prosterneamus vitia: ut possimus accipere præmia pariter, & coronas ab ipso domino nostro Iesu Christo, qui cum Deo patre regnat nunc & semper, & per omnia sæcula sæculorum. Amen.

De generatione Christi. Sermo CXLV.

Audituri estis hodie fratres, quemadmodum nobis beatus Euangelista generationis Christi retulit sacramen-

rum. Christi, inquit, generatio sic erat, Cum esset desponsata mater eius Maria Ioseph, antequam conuenirent, inuenta est in utero habens de spiritu sancto: Ioseph autem vir eius cum esset iustus, & nollit eam traducere, voluit occultè dimittere eam. Et quomodo iustus, qui conceptum sponsæ duxit non discentere? Suspecti non exquirunt causam pudoris, coniugij famam non vindicat, sed requirit? Voluit occultè dimittere eam. Hoc pio magis videtur conuenire, quam iusto, sed humano iudicio, non diuino. Penes Deū neque pietas sine iustitia est, neque sine pietate iustitia: cælesti sensu sine bonitate æquitas, sine æquitate bonitas non habetur. Virtutes si separatæ fuerint dilabuntur, æquitas sine bonitate sequitia est, & iustitia sine pietate crudelitas. Ioseph ergo merito iustus, quia pius: & pius, quia iustus. Denique dum pietatem cogitat, crudelitate caruit: dum causam temperat, iudicium custodiuit: dum vindictam differt, crimen euasit: dum refugit accusatorem, fugit sententiam. Aestuabat animus sanctus negocij nouitate perculsus, stabat sponsa pregnans, sed virgo: stabat plena pignore, sed nō vacua pudore: stabat de conceptu sollicita, sed de integritate securata: stabat vestita materno munere, sed non honore virginitatis excluda. Sponsus quid faceret ad ista? Accusaret de crimine? Sed erat ipse innocentia testis. Culpam diceret? Sed erat ipse custos pudoris. Virgeret adulterium? Sed erat ipse virginitatis assertor. Quid faceret ad ista? Cogitat dimittere, quia non poterat vel foris prodere, vel intus quod euenerat continere. Cogitat dimittere, & dicit Deo totum: quia quod homini diceret, non habebat. Et nos fratres quoties res turbat, fallit species, facit color negotij interna nescire, declinamus iudicium, subtrahamus vindictam, sententiā fugiamus, dicamus Deo totum, ne dum facile innocentem forte gestimus in pœnam, ipsi nobis noxiam sententiā proferamus, dicente domino, In quo iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis. Certè si nos tacuerimus, clamabit Deus: respondebit angelus, qui Ioseph ne innocentiam desereret, sic præuenit. Ioseph, inquit, fili David, noli timere accipere Mariam coniugem tuam: quod enim in ea natum est, de spiritu sancto est. Pariet autem filium, & vocabis nomen eius Iesum: ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Ioseph fili David. Videtis fratres in persona genus vocari, videtis in vno totam profapiam nuncupari, videtis in Ioseph seriem Davidici stemmatis iam citari,

Matt. 7.

Psal. 131.

Psal. 105.

Cant. 4.

Id est, hominem parientem, Christi param, deiparam.

Ioan. 3. & 4.

Ioseph fili David. Tricesimo octava generatione natus quomodo David filius dicitur, nisi quia generis aperitur arcanum, fides promissionis impletur, superna conceptio celestis partus virginea iam signatur in carne? Ioseph fili David. Tali voce ad David prolata fuerat promissio Dei patris, Iuravit dominus David veritatem, & non frustrabitur eum, de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Quod factum quidem tali gloriatur in cantico, Dixit dominus domino meo, sede a dextris meis. De fructu ventris tui bene fructus ventris tui, bene de utero: quia celestis hospes, supernus habitator: sic in utero descendit hospitium, ut corporis claustra nesciret: sic de habitaculo ventris exiit, ut virginalis ianua non pateret, & impleret illud quod cantatur in Cantico Canticorum: Hortus clausus soror mea sponsa: hortus clausus, fons signatus. Ioseph fili David noli timere. Sponsæ causas sponsus ne timeat, admonetur: & verè pius animus dum comparitur, plus pauescit. Ioseph fili David, noli timere. Ne qui de conscientia securus sis, de sacramenti cognitione succumbas. Ioseph fili David, noli timere. Quam vides virtus est ista, non crimen: hic non humanus lapsus est, sed est diuinus illapsus: hic præmium est, non reatus: hic incrementum cæli est, non corporis detrimentum: hic non est proditio personæ, iudicis est secretum: hic palma cognitoris est, non supplicii pœna: hic hominis furtum non est, thesaurus est Dei: hic non est mortis causa, sed vitæ. Et ideo noli timere, quia quæ vitam parturit, non meretur occidi. Ioseph fili David, noli timere Mariam coniugem tuam accipere. Sponsam vocari coniugem legis est hoc diuine, sicut ergo manente virginitate mater est, ita coniux dicitur pudore permanente. Ioseph fili David, noli timere accipere Mariam coniugem tuam: quod enim in ea natum est, de spiritu sancto est. Veniant, audiant, qui requirunt, quis sit quem Maria genuit. Quod in ea natum est, de spiritu sancto est. Veniant, audiant, qui Græco turbine Latinam nubilare nisi sunt puritatem, ἀσώπορον, χεῖρο ἰόνον, ut διωρόνον tollerent, blasphemantes. Quod in ea natum est, de spiritu sancto est. Et quod de spiritu sancto natus est, spiritus est, quia deus spiritus est. Quid ergo requiris, quis est qui de spiritu sancto natus est, cum tibi quia deus est, deus ipse respondeat: cum te Iohannes increpet, qui dicit, In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & deus erat verbum: & verbum deus caro factum est,

est, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius. Iohannes Ioan. 1. vidit gloriam, respicit infidelis iniuriam. Quod in ea natum est, de spiritu sancto est. Et vidimus gloriam eius, cuius eius? qui natus est de spiritu sancto: eius qui verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Quod in ea natum est, de spiritu sancto est. Virgo concepit, sed de spiritu: virgo parturit, sed eum quem prædixit Isaias: Ecce virgo in utero accipiet, & pariet filium. Mat. 1. & vocabunt nomen eius Emanuel, quod interpretatur nobiscum deus. Nobiscum deus, cum illis homo. Et maledictus homo, qui spem ponit in homine. Audiant qui requirunt, quis est qui natus est de Maria. Pater filium, inquit angelus, & vocabis nomen eius Iesum. Quare Iesum? Apostolus dicit: Ut in nomine Iesu omne genu flectatur, celestium, terrestrium, & infernorum: & tu quis sit Iesus, dolosus cognitor nunc requiris? Omnis iam lingua confitetur quia dominus Iesus in gloria est Dei patris, & tu adhuc inquiris, quis est Iesus. Pater filium, & vocabis nomen eius Iesum: ipse enim saluum faciet populum suum. Non alterius saluum faciet. Vnde? A peccatis eorum. Esse Deum qui peccata donat, si Christianis non credis, crede infidelissime vel Iudæis dicentibus: Cum sis homo, facis te ipsum Deum. Quis potest peccata dimittere, nisi solus deus? Illi eum negabant Deum, qui eum peccata dimittere non credebant: tu ab eo peccata dimitti credis, & Deum dubitas confiteri? Verbum caro factum est, ut hominis caro promoueretur in gloriam Dei, non ut deus in carnis verteretur iniuriam, sicut dicit Apostolus: Qui se iungit domino, vnus spiritus est. Et quomodo non, quando se iungit deus homini, vnus est deus? Humanæ leges intra triginta annos litigiosas omnes interimunt quæstiones, & Christus circa quingentos annos natiuitatis suæ causas præstat: orrus sui lites patitur: status sui sustinet quæstiones? Hæretice desine iudicare iudicem tuum, & adora in cælis Deum, Mat. 2. quem Deum magis adorauit in terris.

De eadem. Sermo CXLVI.

Quoties transcurtis anni metis dies dominicæ natiuitatis adueniat, & virginei partus fulgor orbe toto diffunditur flammeo corusco, voluntatis non paucioris est quod tacemus. Quæ mens in ipso ortu diuini regis obicere se præsumat? Solis radii cum erumpunt, visus hebetatur humanus, radiante deo quomodo non totus animorum fauciatur aspe-

A A

ctus? Reparatis ergo sensibus noui luminis post stuporem, tempus est quo iam nobis per carnem ipsius diuinitatis visu generationis Christi contemplerur arcana. *Christi, inquit, Euangelista, generatio sic erat.* Fratres si volumus intelligere quæ dicuntur, diuina verba modis non pensamus humanis: sponendus est humanus sensus, ubi totum quod dicitur est diuinum. Sic Christus quod nascitur non est consuetudo, sed signum: non est natura, sed virtus: non ordo est, sed potestas: & est cæleste miraculum, ratio non humana. Hic mundana scientia quid capiet? hic carnis intelligentia quid requireret? *Christi, inquit, generatio sic erat.* Non dixit sic facta est, sed sic erat: quia Christi generatio erat apud patrem, quando generabatur ex matre. Quod erat, semper erat: quod factum est, hoc reddebatur: erat Deus, reddebatur homo: ex vtero nos suscepit ille, qui nos plasmauerat ex luto. *Cum desponsata esset mater eius Maria.* Suffecerat dixisse, cum desponsata esset Maria. Quid sibi vult sponsa mater? si mater, non sponsa: si sponsa, non adhuc mater. *Cum desponsata esset Maria mater eius.* Virginitate sponsa, fecunditate mater: mater viri nescia, partus conscia. Aut quomodo non ante conceptum mater, quæ post partum virgo mater? Aut genitrix quando non quæ sæculorum genuit auctorem? principium dedit rebus? natura virgo, mater semper, sic rerum semper nouerca corruptio. Est ergo muneris virginalis, ut regeneret per Deum virgo, quod per Deum virgo genuit. Deus & integritas est cæleste consortium, virginitas iuncta Christo copula est perfecta virtutis. Quod virgo concipit, est honor spiritus, non onus est carnis: quod parit virgo, secretum est Dei, non est ministerium conjugale: quod nascitur Christus, diuinæ maiestatis est, non est imbecillitatis humanæ: est gloria deitatis rota, ubi nulla carnis sentitur iniuria. *Cum esset desponsata mater eius Maria Ioseph, antequam conuenirent, inuenta est in vtero habens de spiritu sancto.* Quid est quod ad spōsam, & non ad liberam, cælestis innocentie destinatur arcanum? Quid est quod sic zelo sponsi sponsæ periculum comparatur? Quid est quod virtus tanta putatur crimen, salus certa discrimen? Quid est quod inter innocentes taliter laborat pudor, verecundia succumbit, fatigatur castitas, lauciatur fides, extat accusatio, virget causa, facultas tota excusatione aufertur? Quis excusat sponsam quam con-

ceptus accusat? Aut quid proficiet defensor externus, quando facti testis internus assitit? Quid tenemus fratres? Non apices, non literæ, non syllabæ, non verbum, non nomina, non personæ in Euangelio diuinis vacua sunt figuris. Sponsa quaeritur, ut iam tunc Ecclesia Christi spōsa signetur iuxta illud Osee prophetae, Spōsabo te mihi in iustitia & iudicio, & in misericordia & miserationibus, & desponsabo te mihi in fide. Hinc Iohannes ait, Qui habet sponsam, sponsus est. Et beatus Paulus, Spōsaui vos vni viro virginē castā exhibere Christo. Vere spōsa quæ virginali partu nouam Christi regignit infantiam. Procurator Ioseph sponsus, ut iste in illo Ioseph Christi figuram impleat passionis: Ioseph prophetalibus somniis incurrit zelum, Christus prophetis visionibus suscepit inuidiam: Ioseph missus in lacu mortis, viuis emergit à lacu, Christus mortis sepulchro datus, viuis remeant à sepulchro: Ioseph venūdatus est, precio taxatus est Christus. Ioseph trāducitur in Aegyptum, ad Aegyptū fugatur Christus. Ioseph esurientibus populis panē copiose subministrat, Christus cæli panē manentes orbe toto exaturat nationes. Sic licet, cur Ioseph iste cælestis spōsi typū prætulerit, portauerit imaginem, ambulauerit in figuram. Maria mater vocatur, & quando non Maria mater? Congregationes, inquit, quarum appellauit maria. Nōne hæc exētem populum de Aegypto concepit vno vtero, ut emergeret cælestis in nouā creaturam renata progenies? iuxta illud Apostoli, Partes nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt: & omnes in Moysē baptizati sunt in nube & in mari. Et ut semper Maria humanæ præuia sit salutis, populum quem vnda generatrix emisit in lucem, ipsa iure præcessit in Cantico, Maria, inquit, soror Aarō sumens tympanum in manu sua, dixit, Cantemus domino, gloriose enim honorificatus est. Nomen hoc prophetiæ germanum est, hoc renascētibz salutare, hoc virginitatis inigne, hoc pudicitie decus, hoc iudiciū castitatis, hoc Dei sacrificiū, hoc hospitalitatis virtus, hoc collegium sanctitatis: merito ergo matris Christi nomē est hoc maternum. Diximus quare mater sponsa, quare Ioseph sponsus, quare Mariæ maternum nomen, ut totum circa ortum Christi fuisse mysticum panderemus: nunc quare sponsa quaerita sit ad partum Christi, aliis prodamus ex causis. Prædixerat Isaïas & virginem parere Deum cæli, regem

Mat. 2.

terre, orbis dominum, reparatorem mundi, mortificatorem mortis, redditorem vite, perpetuitatis authorem: hoc quam esset mundanis triste, terribile legibus, pauendum Iudæis, ipse dominice natiuitatis probauit euentus. Namque ubi natum Christum nunciantibus magis audiuit Iudæa, Herodes didicit, mox perdere Iudæi, Herodes occidere molitus est Christum, & dum successorem sibi timent, omnium perdere conati sunt saluatorem: denique quia ipsum inuenire nequierunt, delent patriam: lac miscent sanguini, coruos eius particidali furore collidunt: laniant innocentia socios, quia culpe participes inuenire non poterant, quos punirent: Et si iam nato Christo hæc faciunt, concepto Christo tanta feritas quid fecisset? Hinc est quod prouidetur sponsus, prouidetur maritalis species, ut celet miraculum, ut regat signum, ut uelut virginis partum, ut crimini non det locum, ut futuris insidias sic eludat. Christus quauis morti deditus in utero si fuisset extiactus, mors præcepit quod nostræ salutis uenerat abstulisset. Et quia locus iste multa nobis cõferre poterit si dicatur, prælibasse nos hodie fratres dominicum sufficiat sacramentum.

De incarnationis sacramento.

Sermo CXLVII.

Ioan. 1.

Dominum Christum fratres quæ res fecerit terreni corporis inire commercium, intrare humanæ carnis angustias, habitare virginalis ueri mansionem, quia antehac audire cœpiimus, hodie plenius audiamus. Vos mihi vita, vos mihi salus, vos mihi gloria: & ideo non patior nescire vos, quod Deus mihi dederit scire. Deum sciuit Euangelista cum dicit, Deum nemo uidit unquam. Ergo Deum quem sciebat, agnoscebat, sentiebat: quia uidere non poterat creatura, ferebatur seruitute dura, triste exhibebat obsequium pro inuisibili maiestate, obsederat pauor omnia, timor soluerat uniuersa, cuncta concusserat terror, in cælo diuinus splendor prostrauerat angelos, in terra tonitrua & fulmina corda mortalium quassabant. Sic nimis pauor amorem dominantis exclusit, Angelos fugauit ad terras, homines traxit ad idola, mundum uanis erroribus occupauit: fecit omnes creatorem fugere, colere creaturas. Amare non potest, qui satis timet. Hinc est, quod mundus perire maluit, quam timere: pauore mors ipsa lenior. Denique Cain ubi particidali cœpit terrore vexari, mortem petiit, requiem credit si periret, Et quid dicam

Gen. 4.

3 Re. 19.

Cain? Elias ille ubi sensit toto se timore aspergi, repetebat quam fugerat mortem, melius existimans morti succumbere, quam timori. Petrus quoque dominice uirtutis timore turbatus Christum ut a se discederet supplicabat. Discede, inquit, a me, quia homo peccator sum. Hoc dicebat, quia quicquid erat amoris & fidei, pondus pauoris extinxerat: sic timor nisi amore fuerit temperatus, quauis deuotam seruitutem efficit contumacem. Videns ergo deus mundum labefactari timore continuo, agit ut eum amore reuocet, inuiter gratia, charitate teneat, & constingat affectu. Hinc est, quod inueteratâ malis terrâ abluuit ulescente diluuiio: & Noë noui sæculi vocat parentem, blâdo sermone compellat, dat familiarem fiducia, pie de presentibus instruit, cõsolatur per gratiam de futuris, & iam nõ iussis, sed participato labore una in arca claudit totius sæculi partum, ut societatis amor timorem seruitutis auferret: & seruaretur amore communi, quod fuerat communi labore saluatum. Hinc est, quod Abraham vocat de gēibus, auget nomine, patrem fidei facit, comitatur via, inter externos seruat, ditat rebus, honorat triumphis, promissis oppignorat, eripit iniuriis, hospitalitate blanditur, mirificat germine desperato, ut tot repletus bonis, tâta diuinæ illecebre dulcedine charitatis, Deum diligere disceret, non timere: amando colere, non pauendo. Hinc est, quod Iacob fugientem solatur in somnis, redeuntē pio certamine prouocat, luctatoris cõstringit amplexu, ut amaret partem certaminis, non timeret. Hinc est, quod Moysen patria voce vocat, paternæ alloquitur charitate: ut sit plebis suæ liberator inuitat. Et quid plura? Deū facit: dedit eum in Deum Pharaonis: Deū facit, munit signis, armat uirtutibus, iussis bella expugnat, militem ipso verbo vincere tribuit, præceptis triumphare concedit, atque per omnes uirtutum coronas ad amicitiam suam promouet, cælestis regni præstat esse participē: & ut ipse sit legislator indulget, totum tamen ut amaret, accepit: denique tantum esset dei amore succensus, ut ipse ardentem diligeret, & alios ut diligere, sic moneret, Diliges dominum Deum tuū ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex tota uirtute tua. Quicquid est cordis, quicquid mentis, quicquid uirtutis humanæ, ita Dei amore uoluit possideri, ut hominis mundanus non haberet quid violaret affectus. Sed per hæc que memorauimus, ubi humana corda flamma diuinæ charitatis accendit, & huma-

Luc. 5.

Can. 7.

Gen. 12.

Gen. 28.

Exod. 3.

Exo. 20.

nis sensibus amoris Dei tota se fudit ebrietas, sauciamente coeperūt Deū carnalibus velle oculis intruere, Deum quē mūdus non capit, angustus quomodo capere poterat humanus aspectus? Quid erit, quid debeat, quid possit, non respicit ius amoris. Amor ignorat iudicium, ratione caret, modū nescit, Amor non accipit de impossibilitate solarium, non recipit de difficultate remedium. Amor nisi ad desiderata perueniat, necat amantem: & ideo vadit quod ducitur, non quod debeat. Amor parit desiderium, gliscit ardorem, ardor ad inconcessa pertendit. Et quid plura? Amor quod amat non potest non videre, hinc est quod omnes sancti omnia quae meruerant parua duxerunt, si dominum non viderēt. Et reuera fratres quomodo pro beneficiis reddet obsequium, si beneficiorum non videat largitorem? Aut quomodo credit a deo se amari, cuius non meretur aspectum? Hinc est quod amor qui cupit videre Deum, & si non habet iudicium, habet tamen studium pietatis. Hinc est quod Moyses audet dicere: Si inveni gratiā coram te, ostende mihi faciem tuam. Hinc est quod alius dicit: Oſtende faciem tuam. Denique & ipsi gentiles ob hoc simolacra sinxerunt, vt in ipsis erroribus oculis cernerēt quod colebant. Sciens ergo Deus visendi se desiderio cruciari, lassique mortales, vnde se visibilem faceret hoc elegit, quod esset & terrenis magnum, & non minimum supernis. Nam quod in terra a Deo sibi simile factum est, in celo poterat honorificum non haberi? Faciamus, inquit, hominem ad imaginem, & similitudinem nostram. Perfecta deuotio hoc debet imagini, quod debet & regi. Si de celo sumpsisset angelum, nihilominus inuisibilis haberetur, si de terra minus hominem, & diuinitatis esset iniuria, & deieciſſet hominem, non leuasset. Nemo ergo charissimi Dei credat iniuriam, si Deus ad hominem per hominem venit, & assumpsit ex nobis, vt videretur a nobis: qui vinit, & regnat Deus nunc, & per omnia secula seculorum. Amen.

De eodem.

Sermo CXLVIII.

Hodie fratres hesternum debemus reddere sermonem: hodie dominice natiuitatis letitiam debemus iterare: quando concepit virgo, virgo parit, manet virgo: non est consuetudo, sed signum: non est ratio, sed virtus: auctor est, non natura: non est commune, sed solum diuinum est, nō humanum. Cesser ergo inanem philosophię labor, nā sci Chri-

Exod. 33.
Psal. 79.

Gen. 1.

stum non fuit necessitas, sed potestas: fuit honor, iniuria non fuit: sacramentum pietatis fuit, deitatis non fuit detrimentū: fuit reparatio salutis humanę, imminutio substantię nō fuit hoc diuinę. Qui non nascendo ex intacto limo fecit hominem, nascendo ipse hominem de corpore fecit intacto: manus quę in nostrum plasma lutum dignāter assumpsit, ad reparationem nostram dignāter assumpsit & carnē. Ergo quod creator in creatura sua, quod deus inuenitur in carne, creaturę honor est, non est creatoris iniuria. Sed hoc contumeliam credit, qui credit lutum preciosius esse quā carnem. Fortasse pœnit de luti iniuria in honorē carnis, in hominis gloriam se mutatum? Homo quare tibi tam vilis es, qui tam preciosus es deo? Quare sic honoratus a deo te ipsum taliter inhonoras? Quare quæris vnde factus sis, & ad quid factus sis nō requiris? Nonne tota ista quam vides tibi facta est mundi domus? Tibi infusa lux circumfusas remouet tenebras, tibi est tēperata nox, tibi dimēsus est dies, tibi cælum, solis, luna, stellarū vario fulgore radiatū est: tibi terra floribus, nemoribus, fructibus est depicta: tibi creata est in aëre, in capis, in aqua speciosa continēs mirabilis animantium multitudo, ne gaudiū noui seculi tristis solitudo cōfunderet. Hinc est, quod fecit te esse de terra, vt esses tu dominus terrenorum: & esses ipsis in ipsius substantię cōmunionē cōmunis: nec tamen te terrenū terrestribus sic æquauit, vt nō etiā celestibus animatū te cœlitus exarquaret: & vt esset tibi cū deo ratio cōmunis, corpus cōmune cū iumentis, dedit tibi animā de celo, dedit tibi corpus de terra, vt in te nexa cœli, terręque cōcordia seruaretur. Adhuc tamen quid adiciat ad honorē tuum tuus creator excogitauit: te imaginem suā ponit, vt terris inuisibilem cōditorem visibilis imago presentem poneret: & in terrenis dedit tibi vices suas, vt non fraudaretur domini vicario mundi tam larga possessio. Et si ista ita sūt, quare modo putatur iniuria, quando deus quod per se fecit in te, in se clemēter exceperit, & in homine se vere videri voluit, in quo antē imaginario voluit se videri, deditque vt ppietas esset ipse, qui antē vt similitudo esset acceperat: cōcepit virgo, virgo peperit, nō te conceptus turbet, partus te non confundat auditus, quando virginitas quicquid est humani pudoris excusat. Aut quę ibi veterē die lesio, vbi inuit deitas cum amica sibi semper integritate cōsortium, vbi est interpretes angelus, fides pronuba, de-

Gen. 1.

AA iii j

sp̄satio castitas, donatio virtus, iudex cōscientia, causa deus, conceptus integritas, virginitas partus, virgo mater? Nemo ergo iudicet humano modo quod diuino geritur sacramento, nemo mysterium cæleste discutiat ratione terrena, nemo ex v̄sū tractet nouitatis arcanū, nemo quod singulare est metiatur exemplo, nemo contumeliā de pietate componat, nemo periculū subeat de salute. Certe q̄ scire desiderat altiora, recurat ad legem: per legem legis scientiam quærat: auctoris factum auctoritate cognoscat. Auctoris lex refert, quod deus hominem propriam creauit ad vitam, quod homini terram iussit proferre fructus spontanea seruitute: quod bestias, pecudes, armenta, humanæ iussit potestati subiacere, non art: vt homo laboris nescius, doloris ignarus, beatus delicias possideret. Sed omnia hæc ne haberet homo, Angelus qui inter primos habebatur inuidit: maluitque in diaboli commutari, ne hominem plenum gloria sic videret. Denique hoc liuore succensus aggreditur dolis seminam, virginēque vt vetitum degustaret pomum inducit: inducta Virgo inducit virginem mox maritum, deicit vitæ statum, mortis cibum, peccati pabulū, dum ministrat, & ipsa sit totius materia ruinæ, quæ facta fuerat ad solatium singulare. Hinc peccatum primum, hinc origo mortis, hinc labor, hinc dolor, hinc gemitus, hinc amara nostræ conditio seruitutis. Nanque homo ante dominus omnium in omnium deiectus est seruitutem: & timet omnes, qui timebatur ab omnibus: & vix arte valet, qui potestate regnabat. Hinc est fratres, hinc est, quod Christi talis est ordo nascentis: ad virginem diabolus venerat, venit angelus ad Mariā: vt quod malus deiecerat angelus, bonus angelus alleuaret. Perfidiam suast ille, hic fidem: suastori credidit illa, ista credit auctori. Nascitur Christus, vt nascendo corruptam redintegraret naturam: infantiam suscepit ille, paritur nutrimenta, percurrit ætates, vt vnam perfectam, manentem, quam ipse fecerat, instauraret ætatem: portat hominem, ne iam cadere homo possit: quem terrenum fecerat, fecit esse cælestem: animatum humano spiritu, spiritum viuificat in diuinum: & sic cum totum tollit in deū, vt in eo quod peccati, quod mortis, quod laboris, quod doloris, quod terræ est, nil relinquat: præstante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre viuunt, & regnant, in vnitæte spiritus sancti deus, nūc, & semper, & per immortalia sæcula sæculorum. Amen.

Gen. 2.

Gen. 3.

De natiuitate Christi. Sermo CXLIX.

Quem quidam D. Severiani episcopi putant, sed falso.

IN aduentu domini & saluatoris nostri, atque in præsentia eius corporali angeli ducentes choros cælestes euangelizabant pastoribus dicentes, *Annuncio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo.* Ab ipsis ergo sanctis angelis etiam nos mutuati vocem, annunciamus vobis gaudium magnum. Hodie enim ecclesia in pace est, & hæretici in ira: hodie ecclesie navis in portu est, & hereticorum furor iactatur in fluctibus: hodie fratres pastores ecclesie in securitate, & hæretici in perturbatione sunt: hodie oves domini in tuto, & lupi insaniunt: hodie vinea domini in abundantia, & operarij iniquitatis in indigentia: hodie populus Christi charissime exaltatus est, & inimici veritatis humiliati sunt: hodie dilectissimi Christus in leticia, & diabolus in luctu, hodie angeli in exultatione, & demones in confusione. Et quid plura dicere? Hodie Christus qui est rex pacis, cum sua pace procedens, fugauit omne dissidium, dissensiones depulit, discordiam perturbauit: & sicut cælum splendor solis, ita ecclesiam fulgor pacis illuminat. *Quia natus est vobis hodie, ait, saluator mundi.* O quam desiderabile nomen pacis: quam religionis Christianæ stabile fundamentum: & altaris dominici cælestis ornatus. Et quid dignum possumus de pace proloqui? Pax nomen est ipsius Christi, sicut & Apostolus dicit, *Quia Christus est pax nostra, qui fecit vtraque vnum: quæ non sententiis, neque fide, sed inuidia diaboli dissidebant.* Verum sicut procedente rege, & plateæ mūdantur, & omnis ciuitas diuersis floribus & ornatibus coronatur, vt nihil sit, quod minus dignū vultui regis appareat: ita & nunc procedente Christo rege pacis, omne quod triste est auferatur à medio: & illucescente veritate, fugetur mendacium, fugiat discordia, resplendeat concordia. Et sicut frequenter fieri videmus, vbi regnum, vel fratrum tabulæ, depinguntur, vt inter virosque vnanimitatis declarentur insignia, artifex pictor formineo habitu post tergum vtriusque cōcordiam statuit, quæ brachijs suis vtrūque complectens indicet: quod hi qui videntur corporibus separati, sententijs & voluntate conueniant, ita nunc pax domini media assistens, & vtrunque nostrum gremio palpante connectens, discreta corpora in vnum conuenire animum vltis iungentibus docet, in quo sine dubio completur sermo pro-

Eph. 2.

Zach. 6.

378

D. PETRI CHRYSOLOGII

pheticus, qui ait, Et erit consiliū pacificum inter utrosque. Et hesterno quidē pater noster communis euangelico pacis sermone pręfatus est, hodie vtro nos verba pacis expromimus: ipse nos hesterno resupinis manibus in verbo pacis excepit, & nos hodie dilatato pectore, vniſque parentibus ad eum cum muneribus pacis occurrimus. Iam bellā destructa sunt. Omnia pulchritudo pacis obtinuit, nunc in luctu est diabolus, & in lamentatione omnis dæmonum turba: nunc in cælestibus læticia, & in angelis exultatio, quibus specialius familiaris est pax: hanc enim etiam cælestes admirantur virtutes, apud quas fons eius habetur perennis: ex quo etiam terreni guttis quibusdam exinde distillantibus irrorantur. Et ideo etiā si in terris pax laudatur à sanctis, laudis eius splendor redundat in cælum: laudant etiam cælestes angeli, & dicunt, Gloria in altissimis deo: & in terra pax hominibus bonę voluntati. Videtis fratres, quomodo cælestes omnes, terrestres inuicem sibi munera pacis mittūt, cælestes angeli pacem terris annunciant: sancti in terris Christum qui est pax nostra collaudant in cælestibus positum, & mysticis choris conclamant, Hosanna anna in excelsis. Dicamus ergo & nos cum angelis: Gloria in altissimis deo: qui humiliavit diabolum, & exaltavit Christum suum. Gloria in altissimis deo, qui discordiam fugauit, & pacem statuit. Videte fratres vocem angelicam exultantem. Gloria in excelsis deo: & in terra pax. Dico enim vobis attē diaboli, cuius neque vos ignoratis astutias. Vidit sathanas firmitatem fidei, stabilitatēque: vidit eā pietate dogmatum septari: vidit eam operum bonorum fructibus abundantem: & ideo pro his omnibus ad insaniam venit, & rabie furoris exarsit, vt inſcinderet concordiam, vt cōuelleret charitatem, vt disrumperet pacem, sed pax semper sit nobis eum.

De fuga Christi in Aegyptum. Sermo C.L.

Matth. 2.

SI conceptum virginis, virginis partum sermo non aperit, sensus non recipit, non capit mens humana, deum fugisse vt hominem quis loquatur? Apparuit, inquit, angelus domini in somnis Ioseph, dicens, Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Aegyptum. Si pietatis esse diximus quod natus est Christus, Christus quod fugisse legitur, quid dicemus? Forte sicut natum diximus, repararet naturam: dicamus, vt fugaces reuocaret, auſugit, Et te vera si vt reuocet errantem ouem in monti-

SERMO CL.

379

bus ipse errat, quomodo ipse non fugit fugientes populos vt reducat? Accipe puerum & matrem eius, & fuge in Aegyptum. Quid est quod sic cælestis causa tristatur, vt humanus se cōfundat auditus, lasseretur animus, laboret intelligentia, sensus hebetetur, fides nutet, spes titubet, credulitas ipsa succumbat? Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Aegyptum. Persequente homine deus fugit: læuiente terra, cælum trepidat: & volitāte puluere, pauore turbantur angeli: & paor patris filio fugiente monstratur. Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Aegyptum. 1. Reg. 21. David persequente Saül ad Iudæam confugit, recepit vicinia, domus vnius viduę Elię sufficit ad latebras, Christo fugienti locus deest, provincia deficit, non subuenit patria. Dū migrat, non vicinę gentes, non finitimę sufficiunt regiones: sed Aegypti tristem locum, extorrem habitum, lingua, moribus barbarum procuratur exilium. Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Aegyptum. Si rerum refugium fugit, auxilium lateſcit omnium, si formidat fortitudo cunctorum, si se vniuersorum defensio non defenſat, quare humana notatur fuga, arguitur trepidatio, formido culpatur? Quare vocatur in criminem Petrus qui negat, Ioannes qui expauescit, & fugit: discipuli omnes, quia deserūt per pauorem? Et ista fratres esto facta sint, quare literis mandantur, quare referuntur in libris, quare recitatur sæculis, quare quotidianis lectionibus innotescunt, quare omnes panduntur in gentes, nunquid vt diuinum timorem lingua, locus, ætas, tempus, vniuersa cognoscant? Sicut enim cum virtutes leguntur, animos erigunt ad profectum: ita deponunt animos cū recitantur infirma. Quid sibi vult ergo euangelista, quod hęc scribit ad memoriā sempiternā? Deuoti militis est regis sui tacere fugā, referre constantiam, virtutes loqui, timores filere: aperire fortia, infirma reticere: aduersa delere, prædicare victorias, quo & hostium frangere ausus possit, & sociorum excitare virtutē. Euangelista igitur referendo talia, videtur excitasse hæreticorum latratus, & defensionem fidelibus sustulisse. Tolle, ait, puerum & matrem eius: & fuge in Aegyptum. Mandatur fuga, non profectio: imponitur necessitas, non voluntas: inducit angelus latentem peregrinationem, non liberum commeatum: vt via quę est per se molesta semper, esset molestior per timorē. Ergo ob quam causam hæc nobis scripta sint, iam tempus est vt queramus. Tolle puerum, & matrem eius, & fuge in Aegyptum, 2. Reg. 17. 22. Marc. 14. Matth. 26.

Bellicosus quod in bello fugit, artis est, non timoris: Deus quando fugit hominem, sacramenti est, non pavoris: potens quando se subducit infirmo, insequentem non paret, sed foris producit: vult enim in aperto vincere, qui publicam referre cupit ex hoste victoriam: occultum se non patitur inire conflictum, qui mandare suum sæculis vult triumphum. Secreta victoria, virtusque latens exemplum posteris non relinquunt. Hinc est, quod Christus fugit ut cedat temporis, non Herodi, neque enim mortem fugit, qui venerat de hoste reportare victoriam: neque humanas insidias expauescit, qui totas venerat diabolicæ fraudis aperire versutias: neque tunc timuit, quando infans, & secundum hominem timere nesciuit: & secundum deum potuit non timere. Christus fratres, si mactatus in illo grege lactentium tunc fuisset, mors ei casus fuerat, non volūtas: non virtus fuerat, sed infirmitas: necessitas fuerat, non potestas: & innocentie fuisset premium, maiestatis gloria non fuisset. Certe ubi esset quod à deo dictum est:

Exo. 13. & Non coques agnum in lacte matris suæ? Futurum est, inquit, ut Herodes quærat puerum. Herodes quærebat, sed quærebat

34.

diabolus per Herodem, qui videbat sibi magos quos habebat in erroribus suis principes aufugisse, Christus si victus pannis, si sub matris vberibus occupatus, si tacens lingua, si latens opere, si gressu nullus, diaboli signiferos, hoc est, magos in duces fidelissimos commutavit, perfectæ ætatis Christus quid posset facere diabolus iam videbat: & ideo movebat Iudeos, instigabat Herodem, ut Christi suspectam sibi præveniret infantiam: ut futura virtutis eius antciparet insignia: ut peremptorium sibi nobis victoriosissimum vexillum crucis callidus machinator auferret. Sentiebat diabolus, sentiebat quod Christus doctrinis, virtutibus, vitam mox repararet, & mundum totum qui adhuc vagiens ipsum quod erat mundani verticis, occuparet, iuxta illud prophetæ: Priusquam sciat puer vocare patrem, aut matrem, accipiet & virtutem Dauid, & spolia Samarie. Et ut ipsis probantibus Iudeis, cum dicunt: Videtis, quia nihil proficimus. ecce mundus totus post ipsum vadit: Christus se in carne venturum, ascensurum per ætatem gradus, annunciaturum gloriam cælestis regni, prædicaturum fidei doctrinam, & imperio verbi solo fugaturum demones, daturum cecis visum, claudis cursum, mutis verbum, auditum surdis, peccatoribus remissionem, mortuis vi-

Esa. 8.

Ioan. 11.

ram, per legem promiserat, & per prophetas: unde hæc Christus impleturus vir, infans mortem distulit, non fugit. Denique fugam eius non de periculi metu, sed de prophetæ venisse mysterio euangelista asserit, sic dicendo. Accipe puerum & matrem eius, & fuge in Aegyptum. Et post, Ut impleatur quod dictum est à domino per prophetam, dicentem, Ex Aegypto vocavi filium meum. Christus ergo fugit, ut staret legis veritas, prophetæ fides, Psalmistæ testimonium, dicente ipso domino, Necesse erat impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi, & prophetis, & psalmis de me. Christus fugit nobis, non sibi: Christus fugit, ut dispensata temporibus sacramenta servaret. Christus fugit, ut futuris virtutibus & perfidis materiam tolleretur excusandi: & credituris fidei fiduciam largiretur: quia in persecutione melius est fugere, quam negare. Denique Petrus, quia fugere noluit, abnegavit: Ioannes ne abnegaret, aufugit.

Luc. 14.

Mar. 14.

De eadem,

Sermo C L I.

Hodierna lectio movit corda, concussit viscera, stupere fecit auditum. Ecce, inquit, angelus domini apparuit Ioseph in somnis, dicens, Surge, accipe puerum & matrem eius: & fuge in Aegyptum. Cui nascenti virginitas non resistit, non obuiat ratio, non contradicit natura, potestas quæ, quæ vis, quod discrimen prævaleret, ut compelleretur ad fugam? Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Aegyptum. Retuerentius diceret, vade in Aegyptum. ut esset profectio, non fuga: voluntas, non necessitas: iudicium, non metus: humanum saltem, si non diuinum: at nunc mandatur fuga, mandatur celitus, mandatur per angelum, ut videatur cælum timor ante tenuisse, quam terram. Accipe puerum & matrem eius: & fuge in Aegyptum. In Aegyptum fuge à tuis ad extraneos, ad sacrilegos à sanctis, à templo tuo ad dæmonum fana: ad idolorum patriam è regione sanctorum. Sic Iudeæ non sufficit latitudo, sic angustatur sæculi diffusa possessio, non capit secretum templi, sacerdotum turba non suscipit, non abscondit numerositas inuestigabilis cognatorum, ut ad deitatis latebras profana Aegyptus conducatur, sic res vrget, sic non vacat intueri veritatem virginis, laborem matris, sexus pudorem, periculum Ioseph, longinquitatis fatigationem, exitium totius domus, & quod his durius, Iudeos peregrinaturus in gentibus, quibus nec ipsa est communio, imò est profundum legis

Matt. 2.

2. Sal. 89.

Psal. 45.

3. Re. 17.

4. Re. 1.

transgressione naufragium. O quam durum est peregrinatio etiam inter ciues fratresque: sapit quid sit sua domus, qui sentit alienam: & ubi est illud, Domine, refugium factus es nobis? Et, Deus noster refugium & virtus? Si refugium fugit, si timet virtus, si praesidium migrat, quae vita, quae spes, quae securitas, quod munimen? Eliæ contra insidias liberi regis vidua vna sufficit: Christo contra Herodis captiui minas Iudæa tota non sufficit: Elias missos ad se caelesti igne consumit, Christus sola fuga sic saluus? Hucusque fuga Christi querimonias exaggerasse sufficiat. Frater, quod fugit Christus fuit mysterij, non timoris: fuit liberatio, non periculum creatoris: diuinæ virtutis fuit, non fuit fragilitatis humanæ: non fugit propter auctoris mortem, sed fugit propter seculi vitam. Nam qui mori venerat, quare fugeret mortem? Christus totā causam nostræ salutis occiderat, si se paruum permisisset occidi. Christus venerat, ut quos præceptis docuerat, firmaret exemplis: & ipse faceret quæ facienda mandauerat: & visu probaret possibilia, quæ impossibilia videbantur auditu. Venerat ut mundo notitiam suæ deitatis infunderet: & humani generis ignorantiam auferret. Venerat, ut pigra mortaliū corda ad fidem virtutibus excitaret. Venerat diabolum publico superare confictu: ut ab omnibus & diuino vinceretur iussu, & humano prosterneretur exemplo. Venerat præsentiae suæ promissa persolvere: ut quibus scire se dederat, concederet se videre. Venerat, ut veniret Iudæus de contemptu legis. Venerat introducere ad fidem gentes. Venerat eligere Apostolos doctores orbis, eosque caelestibus implere doctrinis, munire virtutibus, armare signis, ut signis edomarent feroces, sanarent virtutibus infirmos, doctrinis dociles edocerent: & ad summum, venerat mortem perdere moriendo, penetrando inferna dissolvere, resurgendo sepulchra referare, ascendendo ad celos caelestibus donare terrenos. Omnia hæc utique perisissent nobis, si Christus eū esset in cunabulis, non fugisset. Sed auditor dicas, eū posset aliter, quare tantis, quare talibus summis iniuriis? Quare? Primum quia neque sine homine poterat saluari homo: neque sine humanis iniuriis iniuriæ humanæ poterant amputari: causam suā facit, qui alterius vult cauere: qui non compatitur, amputare non potest passiones. Christus nos in se suscepit, ut se daret nobis: pertulit passiones nostras, ut nostras tolleretur passiones. Hinc est, quod Christus fugit,

ut nostras fugas in persecutionibus temperaret. Martyr comprehensus debet tenere constantiam, non comprehensus debet fugere persequentem: ut & persecutori indulgeat respiciendi tempus, & sibi tempus non auferat supplicandi, dicente domino: Si vos persecuti fuerint in hac ciuitate, fugite in aliam. Persecutorem, qui prouocat, facit: corrigit qui declinat. Fugere debemus ergo, prouocare non debemus, si saluari persecutores nostros volumus, pro quibus præceptum est nos orare. Orate, inquit, pro persequentibus vos. Orandum est, fugiendum est, ut & ille qui per ignorantiam furit sanetur: & ille qui patietur de patientia palmam subeat, non subeat de temeritate discrimen. Frater si Pauli martyres non fugissent, Paulum non fecissent. Hoc faciendum docuit Christus: hoc nobis reliquit exemplum, ut fugiente domino, fugere indignum non putet seruus. Et alia est causa quod fugit Christus, quod infans tempus suæ distulit passionis, quod crucem supra tricesimum annum vitæ corporalis ascendit: ut qui ad vitam perfectum hominem fecerat, perfectam repararet in vitam: & qualem terris dederat, talem redderet celo. Et quod ad Ægyptum fugit, aliam procedit ad causam. Fugit ad Ægyptum, ut perfidiam Iudæorum per fidem gentium castigaret: nam dominum suum quem Iudæa fugauerat, Ægyptus obsequenter accepit: ut ecclesiam synagogæ, Iudæis gentes anteponendas in fide suam panderet per figuram.

De infantium nece.

Sermo CLII.

Qui non recte tamen D. Senerini titulo circumfertur.

Zelus quo tendat, quo prosiliat linor, inuidia quo feratur, Herodiana hodie patefecit immanitas: quæ dum temporalis regni emularur angustias, æterni regis ortum molitur extinguere: sicut ait euangelista. Tunc Herodes videns, quia illusus esset à magis, iratus est valde, & mittens occidit omnes pueros qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus eius. Videns, quia illusus esset à magis: dolet impietas se illusam, dilatam se crudelitas fuit, fremit dolositas se deceptam, & in se fraus reuerfa, colliditur. Herodes stridet cadens ipse in laqueum quem retendit, hinc iniquitatem quam condiderat euaginat: de fide perfidie sumit arma, terreno quærit furore, quem narum caelitus non credit, ad finis matrum militum cogit castra, inter vera arcem pietatis oppugnat,

Mat. 10.

Mat. 5.

Mat. 2.

in teneris vberibus ferrum durat, lac fundit antequam sanguinem, dat ante mortem sentire, quam vitam: tenebris ingerit intrantibus lucem. Sic agit magister mali, minister dolii, iræ artifex, inuētor sceleris, impietatis auctor, pietatis prædo, inimicus innocentie, hostis naturæ, malus omnibus, suis peior, pessimus sibi: quem Christus non ut euaderet, sed ne videret, au fugit. In altum tendens, cedit ab alto: cælum pulsans, intrat profundum: in se vadit, qui vadit in deum: se occidit, qui vitam conatur occidere: quia capi non potest perditione salus, occisione vita, æternitas sine. O ambitio quam cæca semper? O quam semper præsumptio pessima? O quam perdit concessa, qui inconcessa captat! Herodes obsidens terrenum regnum, impugnat cælestē: terrenis inhians, irrui in diuina: ipsamque pietatem tota impietate sectatur. Audierat natum regem, quæsierat ubi, quando, vnde, & ad quid: ast qualiter debuerat, non quæsiuit: quia apud illum peccandi amor, amor innocentie non manebat. Destinatus ad scelus, ad piaculum promptus, paratus ad crimen, causas innocentie non requirit, ius abrogat, confundit fas, nefasque: cui nequitia est fidalis, cui odiosa est æquitas, iniquitas semper est amica, qui cædibus viuit, qui se munit sanguine, qui crudelitatem sectatur, cui de timore stat totum, de amore nil constat. Herodes tunc cæcus sic Christum gladiis quatit, inuestigat cruore, crudelitate rimatur: successorem timens, incessit in authorem: peremit innocentes, volens innocentiam deperire. Rector populi, morum custos, disciplinæ censor, iustitiæ indagator, æquitatis defensor, seruator innocentie, ampliator populi, innocentis causam facit innocentium crimen, munus nati natorum vertit in poenam, authoris ortum ortum mandat occasum, negotium saluantis, saluandorum iubet esse discrimē. Iudex audientes vocat, interrogat loquentes, negantes arguit, virget reos, percellit noxios, cōscios corripit, addicit complices, sententiæ dat detectos. Infantes quid? Quorum lingua tacuit, oculi nil viderunt, nil audierunt aures, manus nil fecerunt, & quibus actus nullus est, vnde culpa? Sumpserunt mortem, qui viuere nescierunt, non tempus affuit, non excusauit ætas, silentiū nō defendit, quibus apud Herodem solum quod nati sunt, hoc fuit crimen: & re vera quomodo non redderent naturæ creditum, à quibus causa exigebatur authoris: infelix homo, qui sibi ad accusationē parauit

parauit omnia: ad excusandum spacium non reliquit, sed totum parauit ad poenam. Quis excusabit quem pulsar innocentia, infantia imperit, lac ut sanguis accusat? Hoc cōtra Herodem. At Christus futurorum præscius, conscius secretorum, cogitationum iudex, mentium persecutor, quare deseruit quos sciebat quærendos esse propter se, & propter se nouerat occidendos? Natus rex, & rex cælestis quare neglexit milites innocentie sue, coarctatum sibi quare contempsit exercitum, quare cunabulis suis deputatas excubias sic reliquit, ut regē solum quæsiturus hostis totum grassaretur in militem? Fratres, Christus non despexit suos milites, sed prouexit: quibus dedit ante triumphare, quam viuere: quos fecit capere sine cōceratione victoriam, quos donauit coronis antequam mēbris, quos voluit virtutibus vitia præterire, ante cælū possidere, quam terram: nec ante humanis inferere quam diuinis. Præmisit ergo Christus suos milites, non amisit: recepit suas acies, non reliquit. Beati, quos martyrio natos vidimus esse, non seculo, Beati, qui labores in requiem, in refrigerium dolores, mœrores in gaudium commutarunt. Viuant, viuunt, quia vere viuunt, qui pro Christo merentur occidi. Beati videntes qui portauerunt tales, beata vbera quæ se talibus infuderunt: beata lachrymæ quæ pro talibus fusæ sentibus gratiam baptismatis contulerunt. Nam diuerso modo, dono vno, in lachrymis suis matres, & sui filij suo sanguine baptizantur. In martyrio filiorum passæ sunt matres: nam gladius filiorum pertransiens membra ad matrum corda peruenit: & necesse est ut sint præmii consortes, quæ fuerunt sociæ passionis. Arridebat paruulus occisori, gladio adiecabatur infantulus, nutritis loco attendebat lactans percussoris horrorem, nescia lucis ætas moritura gaudebat: infans filius omnē hominem non hostem respicit, sed parentem. Matres tulerunt quicquid & angoris extitit, & doloris: & ideo nō martyrii gaudio, martyrii lachrymas quæ fuderunt. Hoc loco attendat auditor, attendat, ut intelligat martyrium non constare per meritiū, sed ventre per gratiam. In paruulis quæ voluntas, quod arbitriū, ubi captiua fuit & ipsa natura? De martyrio ergo demus toti deo, nil nobis. Vincere diabolū, corpus tradere, contemnere viscera, tormenta expēdere, lassare tortorem, capere de iniuriis gloriam, de morte vitam, nō est virtutis humanæ, muneris est diuini. Ad martyriū qui sua virtute currit, per Christi

stum non peruenit ad coronam: sed ipse nos ecclesie perducat ad pabulum, qui nostro dignatus est iacere in stabulo Iesus Christus Nazarenus dominus noster, qui uiuit & regnat in secula seculorum. Amen.

De eadem, Sermo CLIII.

Fratres, humani sensus non est virginis partus aperire mysterium: quod natura non habet, auctoris est, non naturae: est opus superni spiritus, quod sentire non potest caro: ubi non est humanitatis indicium, ibi deitatis est signum, dicere propheta, Ipse dominus deus dabit uobis signum. Ecce virgo in utero accipiet. Vbi nil est terreni usus, est ibi caelestis ordinis totum: quod de mundo non est, mundano intellectui non potest subiacere. Conceptus qui virginem seruat, partus virginis qui relinquit, diuinum est quod generat, non humanum: deus graditur, ubi vestigiū nullatenus humani transitus inuenitur, consuetudo deficit, miracula cum geruntur, consuetudines non respiciunt signa, singularitas non admittit exemplum, sicut hodierna pandit lectio quae diuina narrat praelia paruulorum. Coorta regi cohors suo magis praemori quam commori tota gessit: Christo dicati milites ceperunt ante militare, quam uiuere: ante pugnare, quam ludere: fundere ante sanguine, quam lactis uera perpotare: ardentes animae moras corporis non tulerunt, a gremio ad furentes hostium cuneos peruolantes, anticipant virtutibus blandimenta, uulneribus oscula, uoluentia ferro, ut celum possint ante inhabitare, quam terram: praemia spiritus ante portare, quam carnem: ante referte triumphos deo, quam perferre hominum nutrimenta. Vere, vere fratres isti sunt gratiae martyres, confitentur tacentes, nescientes pugnant, uiuunt in seculi, moriuntur in conspectu, ignari tollunt palmas, coronas rapiunt ignorantes. Ergo sicut uirginitas corruptionis nescia contulit honorem matri, sic infantia passionis ignara martyrii palmas rapuit, & coronas. Sed quid dicemus, quod rex ipse qui stare debuit fugit solus, & fugit monente patre? Fugere istud est amoris intimi, non timoris ignauiae. Si sterisset Christus, haberet eos synagoga filios, hos ecclesia martyres non haberet.

In diuinum Stephanum protomartyrem.

Sermo CLIIII.

Sicut dominum praedictorum limitibus affixi tituli proloquuntur, ita nomina ipsa, sepe sanctorum merita indicant,

testantur insignia. Ita Abraham, quod fide credidit, nominis adiectione monstrauit: quando ex Abram Abraham diuinitus nuncupatur: ut dilandus genere, nomine ante dilaretur, dicente domino, Et non uocabitur amplius nomen tuum Abram, sed Abraham erit nomen tuum: quia patrem multarum gentium posuit. Sic coniux sancta eius cum de sterili sit fecunda, ex Sara uocitata est Sarah: ut & ipsa ante crescat nomine, quam crescat pigore: & quia promittente domino risum credidit, si uetula conciperet exarata iam rugis, si pareretur desperata iam fecunditas, si sterilitas iam penes senectutis extrema praegnant fieret, risum mox quod genuit, nuncupauit: & hoc aptauit in nomine, quod sensu passa est cum rideret, & uocauit nomen eius Isaac, quod interpretatur risus. Sic Iacob qui in utero cepit ante luctari, quam uiuere: ante uiribus superare, quam membris: etiam inter viscera materna ipsa supplantatoris est uocabulum consecutus, eo quod antequam nasceretur, noscitur diuinitus reprobaturum supplantasse germanum. Et quia longum est ire per singula: sicut Petrus a petra nomen adeptus est, quia primus meruit ecclesiam fidei firmitate fundare: ita Stephanus uocatus est a corona, quia primus meruit pro Christi nomine subire confictum: primus meruit sanguine suo militem Christi martyrium dedicare. Petrus apostolici chori uetustum teneat principatum, aperiat intrantibus regnum caelorum, reos potestate vinciat, poenitentes clementer absoluat: Stephanus est martyr primus, Stephanus purpuratum ducit exercitum, qui pro domini sui adhuc calente sanguine, sanguinem suum audis belator effudit. Et quia cruore proprio tinctam sibi ipse purpuram conquisiuit: merito a rege suo consecutus est post coronam, qui iam cum nasceretur nomen sortitus est a corona: uere quem praesciuit & praedestinauit, ipsum nunc martyrii primum uocauit ad gloriam.

De Calendis Ianuariis, quae uaria gentium superstitione polluebantur.

Sermo CLV.

Vbi nostram Christum pie natus est ad salutem, mox diabolus diuinae bonitati numerosa genuit, & perniciose portenta: ut ridiculum de religione componeret, in sacrilegium uerteret sanctitatem, de honore dei deo pararet iniuriam. Hinc est fratres, hinc est quod hodie gentiles deos suos foeditatibus exquisitis, excogitato dedecore, & ipsa turpitudine

dine turpiores deos suos videndos trahunt, distrahunt, pertrahunt, quos faciunt non videndos. Quæ vanitas, qualis dementia, quanta cæcitas, fateri deos, & eos ludibriis infelici-
bus infamare? Irrisores sunt, cultores nō sunt, qui deos quos venerantur illudunt: iniuriis afficiunt, non honorant, qui deos à quibus se formatos existimant sic deformant: confundunt, non glorificant, qui eos de ipsa confusione componunt. Verè, sicut ait Apostolus, quia non probauerunt deum habere in notitia, tradidit illos deus in reprobum sensum, vt faciant ea quæ non conueniunt: quando eis quibus humana abrogant, dant diuina: quando eos iudicāt dignos cælo, quādo ipsos faciunt terra ipsa non dignos: verè dari sunt in reprobum sensum, & non est hoc iudicii diuini, est hoc sapientie dei, vt ipsi sint iniuriarum dei vindices, qui iniuriæ probantur auctores. Quæ ira, quæ ultio, sic in deum de idolis exqueretur offensam, vt eos quos verustas aris, incenso, victimis, gémis, auro, deos esse merita est, posteritas turpi cultu homines fuisse turpissimos iudicaret, & eorum vitam, mores, actus, ipsis eorū signaret in vultibus, ac doceret tales fugiendos esse porius quàm colendos? Desseamus fratres, & eos qui talia sunt securi, & nos euasisse talia cœlitus gaudeamus. Quorum formāt adulteria in simulachris, quorum fornicationes imaginibus mālant, quorū titulant incoesta picturis, quorum crudelitates commendant libris: quorum parricidia tradunt saculis, quorum impietates personāt tragicæ diis, quorum obscena ludunt, hos qua dementia deos crederent, nisi quia criminum desiderio, amore scelerum possidetur, criminum deos exoptant habere criminosos? Qui peccare cupit, peccatorum colit & veneratur auctores. Hinc est quod Veneri adulter inseruit, hinc est quod se Marti crudelis addicit. Hæc diximus fratres, vt proderemus causam: quare facientes hodie quæ talia sustinemus, faciant gentiles deos suos, & faciant tales qui videntibus & horrori sunt & pudori: faciant vt eos aliquando & ipsi qui faciunt, horreant & relinquunt, & Christiani gloriætur à talibus se liberatos esse per Christum: si modo non eorum ex spectaculis polluantur, si eorū non inquinent thura tactu, si huiusmodi fugiāt de assensu discrimen: quia factis semper est æqualis assensus, Apostolo probante, cum dicit, Non solum qui faciunt ea, sed etiam qui consentiunt facientibus. Et si tanta est de assensione damna-

m. 1.

Rom. 1.

rio, quis satis luceat eos, qui simulachra faciunt semetipsos? Nōne isti amiserunt imaginem dei, similitudinem perdidērunt Christi, exuti sunt indumentum, qui se simulachrorum formis sacrilegiis formauerunt? Sed dicit aliquis, non sunt hæc sacrilegiorum studia, vota sunt hæc iocorum: & hoc esse non itatis lætitiā, non vetustatis erroris esse hoc anni principium, nō gentilitatis offensam. Erras homo, non sunt, non sunt hæc ludicra, sunt crimina. Quis de impietate ludit, de sacrilegio quis iocatur, piaculum quis dicit risum? Satis se decipit, qui sic sentit: tyrannus est, tyranni habitum qui præsumit. Qui se deum facit, deo vero contradictor existit: imaginem dei portare noluit, qui idoli voluerit portare personam: qui iocari voluerit cum diabolo, non poterit gaudere cum Christo. Nemo cum serpente securus ludit, nemo cum diabolo iocatur impune. Si qua sunt ergo viscera pietatis in nobis, si qua est in nobis contemplatio humanitatis, si qua nos habet fraternæ salutis affectio, abstrahamus eos qui sic ad perditionem currunt: rapiuntur ad mortem, trahuntur ad tartara, festini sunt in gehennam. Abstrahat ergo pater filiū, seruum dominus, parens parentem, ciuem ciuis, homo hominem, Christianos omnes qui se bestias compararunt, exequarunt iumentis, aptauerunt pecudibus, demonibus formauerunt. Et ille qui liberat, inuenit præmium: qui negligit, acquirit offensam. Beatus qui suæ vitæ custos est, & prouisor est salutis alienæ.

De Epiphania & Magis.

Sermo CLVI.

Quoties salutaribus succis contra lethales morbos antidotum temperat pericia præcauta medicorum, si præter artem, præter medicinam, præter tempus accipere præsumat ægrotus, sit periculi causa quod prouisum est ad salutem: sic dei verbum si præter magisterium, præter doctrinam, præter dogma fidei, scire temerarius præsumat auditor: quod est vitæ materia, sit perditionis occasio. Quarendum est fratres ne per audiendi imperitiā, quod ad profectum nobis diuinitus scriptum est, ad animarū veniat detrimentum. Putāsne Chaldeos siderum scrutatores, errantes per astra magos, cœli negotia in tenebris noctium perquirentes, nascendi, moriendi causas stellarum cursibus ascribentes, bona malæ hominum de arbitrio luminarium firmantes, euangelista hodie ortū Christi absconditū saculis stella duce docuit inuenisse?

BB iij

Mat. 2.

Colos. 15.

Ioan. 5.

Gen. 49.

Iuxta

Ixx.

Psal. 59.

Ablic. Sic sentit mandus, sic gentiles intelligunt, sic fallit species lectionis: ceterum sermo euangelicus non humana loquitur, sed diuina: non vñtata, sed noua: non arte fallentia, sed veritate subnixa: non oculis alludentia, sed cordibus infixa, non coniecturis nutaria, sed auctoritate firmata: à deo venientia, non à fato: nō collecta numeris, sed virtutibus acquisita. Cum natus esset Iesus, inquit, in Bethlehem Iudæ, in diebus Herodis regis: ecce magi ab oriente venerunt Hierosolimam, dicentes, Vbi est qui natus est rex Iudeorum? Vidimus stellam eius in oriente & venimus adorare eum. Cum nascitur Iesus, oritur origo rerum, generatur largitor generis, nascitur auctor nature: vt repararet naturā, genus redderet, originē recrearet. Adam primus homo, pater generis, origo generationis, nature bonum, libertatem generis & germinis vitam sic perdidit dum deliquit, vt malum naturæ, seruitutem generis, germinis mortem successio lamentanda portaret. Hinc est quod Christus nascendo naturam reddidit, tulit moriendo mortem, vitam reuocat dum resurgit & qui homini animam dederat de cælo, inde hominem fecit & carne constare, ne terrena labe celestem sensum rursus carnis demergat in lapsum: dicente Apostolo, Primus homo de terra, terrenus: secundus homo de cælo, celestis: qualis terrenus, tales & terreni: & qualis celestis, tales & celestes. Et Ioannes euangelista, Omnis qui ex deo natus est, nō peccat, sed generatio dei seruat illum. Hinc est ergo quod nascitur Christus, vt iacentes in tereno germine celestem tollerēt ad naturam. Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ, Bethlehē fratres Hebraicē, domus panis vocatur. His ergo vocabulis Iudæ signatur domus, genus vocatur, vt promissionis fides, vt prophetiæ veritas impleatur, dicente Iacob, Iuda te laudabunt fratres tui, manus tuæ supra dorsum inimicorum tuorum, adorabunt te filii patris tui. Et post, Nō deficiet princeps ex Iuda, nec dux ex femoribus eius donec veniat cui reposita sunt, & ipse expectatio gentium. Vnde & David, Iuda rex meus. Cū natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ in diebus Herodis regis. Quid est quod tēpore regis nefandi deus descēdit ad terras, miscetur diuinitas carni, fittereno corpori celeste cōmerciū: Quid est & quādo nō verus rex expulsum tyrannū, vindicaturus patriā, instauraturus orbē, libertatem redditurus aduentat? Herodes refuga gētis Iudæicæ

inuasit regnum, libertatem sustulit, prophanauit sancta, confudit ordinem: quicquid disciplinæ, quicquid cultus est, aboleuit: meritō ergo genti sanctæ, quia humana defunt, diuina succurrunt: & adest Deus ipse, cui homo nō erat qui adesset. Sic iterum Christus venit, vt Antichristum subruat, liberetur orbis, paradisi patria reddatur, mundi perpetuetur libertas, sæculi seruitus tota tollatur. Ecce magi ab oriente venerunt. Ab oriente ad orientem veniunt magi, vt susciperet venientes ipse, qui iusserat vt venirent: quando enim Deum magus, nisi Deo iubente perquireret, quando regem cæli nisi reuelate Deo astrologus inuenisset, quando vnum Deum sine Deo Chaldeus adoraret in terra, qui in cælo Diis totidem, quot sideribus seruiebat? Plus celeste de magis, quā de stella signum est: quod Iudæ regem, quod legis authorem magus scit, nescit Iudæus: Chaldaea defert, non defert Iudæa: Hierosolyma auersatur & refugit, Syria sequitur & adorat. Ecce magi ab oriente venerunt, dicentes, vbi est qui natus est rex Iudeorum? Vidimus stellam eius. Et quid tamen est quod videtur? Verē sicut dixit Apostolus, Cum esset diues, pauper factus 1. Cor. 3. est: cum esset in deitate sua diues, nostra sit pauper in carne: & habere cœpit stellam vnā, totam qui fecit, habet, & continet creaturam. Vidimus stellam eius. Aliquando videt magus: qui habet stellam, non habetur à stella: nec ipse agitur cursu stellæ, sed ipse stellæ agit cursum: cuius per cælum sic cursum dirigit, sic moderatur incessum, sic viam temperat, vt magorum seruiat, & mittatur ad gressum: nam ambulante mago, stella ambulat: sedente mago, stat stella: mago dormiente, excubat stella: sic sentit magus, vt quibus viandi par conditio est, par sit necessitas seruendi: & stellam iam non Deum credit, sed iudicat esse conseruam, quam cernit taliter suis obsequiis mancipatam. Vbi est qui natus est rex Iudeorum? Vidimus stellam eius in oriente, & venimus adorare eum. Dicendo, vbi est qui natus est rex Iudeorum, non interrogant, sed insultant: quādo scientes interrogant, nescientes non ignorāt, sed negligentes arguunt: increpant desides, malos produnt, contumaces verberant, seruū domino non occurrille causantur. Nam quid ab hominibus querunt, qui per Deum nouerant quod querebant? Vt quid illis ad hoc humanæ demonstrationis officium, quibus ad hoc cæli sydera seruiebant? Quo illis lucerna templi, quibus cæli fides mirabile

Isaie. 1.

perlucebat? *Vbi est qui natus est rex Iudeorum?* Hoc est dicere, Cur rex Iudeorum in præsepi iacet, & non decumbit in templo? Cur non fulget in purpura, sed squaller in pannis? Cur latet in specu, & manifestus in sanctuario non habetur? Receperunt iumenta in præsepi, quem in domo sua recipere vos spreuistis. Agnouit, sicut scriptum est, bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui: tu autem Israël tuum dominum non quæstisti. *Vidimus stellam eius.* Apparuit stella non volens, sed iussa: non cæli nutu, sed diuinitatis impulsu: non lege siderum, sed nouitate signorum: non cæli climate: sed virtute nascentis: non ab arte, sed à deo: non astrologi scientia, sed præscientia conditoris: non arithmetica ratione, sed sanctione diuina: superna procuracione, non curiositate Chaldaea: non arte magica, sed Iudaica prophetia. Sic vbi vidit magus humanas periisse curas, suas defecisse artes, mundanæ sapientiæ exinanitos labores, omnium sudores obriguisse sectarum, totius philosophiæ thesauros esse vacuos, fugisse paganam noctem, opinionum nebulas cœcidisse, ipsas dæmonum delituisse umbras, stellam non vt cometem in circumsuso crine occultare quod nunciat, obscurare quod lucet, sic dicit, *Fas est, vt & te nouo radio, signifero lumine, splendore certo radiare videam illic natū regem, præter mundi legem, præter carnis ordinem, præter humanam monstres naturam.* Sic deposito errore, sequitur, currit, peruenit, inuenit, gaudet, prociat, adorat: quia non per stellam, non per artem, sed per Deū, Deum se inuenisse, humana miratur in carne. Ergo fratres, lectione præsentis non est firmatus error magicus, sed solutus. Sed sufficiant ista hodie, vt per Deum quæ sunt in sequentibus clare elucescant.

De eisdem.

Sermo

CLVII.

Dominicæ festiuitates causas suas suis vocabulis eloquuntur: nam sicut nascendo Christus diem dedit natalem, & resurgendo resurrectionis diem dedit, sic lumine signorum diem suæ illuminationis ostendit. Qui enim nascendo ante humano corpore se velauit, postea operando ipse se cælesti reuelauit arcano: post Deum ipse apparuit trino modo, qui homo in partu paruit singularis. Merito ergo solenitas præsens epiphaniæ vocabulo nuncupatur, in qua illuxit deitas, quæ nostra nobis obscurabatur in carne. Ista est fratres, ista est festiuitas, quæ concepta tempore diuerso peperit

tria deitatis insignia. Per epiphaniam magi Christum dominum muneribus mysticis cōsidentur, & cultores siderum, noctis incolæ, auctorem lucis densis inueniunt in tenebris: vt sit hoc auctoris gratia, non sit hoc industria sic quærentis: non sit stellæ: sed Dei sit creatoris donū, non sit beneficium creaturæ: non sit humanæ artis, muneris sit diuini. *Ecce magi, inquit, ab oriente venerunt, dicentes, Vbi est qui natus est rex Iudeorum? Vidimus enim stellam eius in oriente, & venimus adorare eum. Vidimus stellam eius.* Et quid non eius? Stella eius est, non ille stellæ. *Stellam eius.* Quæ accepit esse, sed non dedit: stellam, cuius ortum tenebat auctor, non quæ ortum tenebat auctoris. *Stellam eius.* Venientem non à genesi, sed à genitore: mandato, non fato: non à computatore, sed ab auctore: non quæ daret ortum, sed quæ sustineret occasum. Stellam non legiferam, sed signiferam: ferentem non dierum ordinem, sed noctium lumen. Stella hæc ministra viæ, non vitæ: comes magorum, non cognata Christi: non dominantis domina, sed ancillula seruorum. Sed dicat aliquis, *Quare magi? Quare per stellam, si cum stellis, cum origine nulla causa est, nulla ratio cum natura? Quare magi? Quare stella?* Vt per Christum ipsa materia erroris sic fieret salutis occasio: quemadmodū per Christum mortis causa, causa facta est vitæ. Hostem proprio mucrone turbare singulare est insigne virtutis. Apud magos in culpa erat ignorantia, non voluntas: & erat in crimine non studium, sed error. Quærere Deū, & nescire quærere, necessitas magis est quàm reatus. Fuit ergo pium, vt & Deus inuenire se quærentibus daret, & culpam deputaret errori. Denique Paulus iudicio tali de persecutore factus est prædicator: quia per zelum legis impugnabat legem, & in Deum Dei amore peccabat. Hinc est quod fides currit ad Paulū, perfidia ad ignorantiam recurrit. Sed adhuc dicit auditor, *Est quod stella non nutu proprio, sed Dei iussu ostenderet viam quærentibus magis: vnde tanta munerum scientia mysticorum, vnde donorum sacramenta tanta? Non Chaldaea arte, sed de prisca sanctorū traditione maiorum: erant isti de genere Noe, de filiis Abrahæ, qui Christum nasci per Deū didicerāt, non per artem, eūque hominem, Deum, regem, moriturū alto cognouerāt sacramento.* Hinc est quod apta patrum fidei munera portauerūt: vt aurum regi, incensum Deo, morituro myrrham scienter offerret, talique munere & pietati sa-

Leam. 2.

at. 3.

Mat. 3.

risfaceret & honori. Sed de magis ista sufficiant. Per epiphaniam Christus in nuptiis aquas saporavit in vinum: ut Christi nuptiis interfuisse virtutis fuerit, non voluptatis, non fuerit humanitatis, sed potestatis signi fuerit causa, non ventris: brietatis non fuerit apparatus, fuerit deitatis ostensio. Denique ubi aqua mutavit naturam, mox patefecit auctorem, & elementorum creator mutatione reuelatus est creaturæ. Fœlices nuptiæ, fœlices illæ, quibus Christus est præsens, quæ non luxu, sed virtutibus consecrantur. Quid ibi non transiit in gratiam, ubi aqua transiit in vinum? Per Epiphaniam Christus Iordanis aluam baptismi nostrum consecratus intravit, ut quos nascendo in terra susceperat, hos renascendo releuaret in cælum: in se haberet liberos, quos præter se viderat esse captiuos: faceret vitales ipse, quos culpa fecerat esse mortales: perpetuos redderet, quos mors dederat temporales: & quos diabolus exules fecerat terrenorum, hos ipse in cælestibus sibi faceret esse cōsortes. Hinc est fratres, quod spiritus sanctus tunc toto se fudit illapsu, quando pater de cælestibus clamar: Hic est filius meus dilectus: ut quibus in creandis nobis operatio fuerat una cum filio, una fieret de nostra reparatione dignatio: neque Christus diuerso tempore vno eodemque die magorum munere, atque mutatione, atque patris voce Deus trino testimonio nosceretur fieretque de trina ostensione Christi epiphaniam una & sacra solennitas.

De eisdem.

Sermo CLVIII.

Saepe quærimus, quare sic mundum Christus ingrat, ut vtrius experiatur angustias, partus patiat inuriam, sustineat vincula pānorum, cunabula toleret imbecilla, lachrymis vberum nutritiæ disquirat, ætatum gradus, necessitatesque perfentiat. Et qualiter venire debuit, qui voluit apportare gratiam, timorem pellere, quætere charitatem? Natura docet omnes quid valeat, quid meretur infantia. Infantia quam barbariem non vincit, quam non feritatem mitigat, quam crudelitatem non comprimit, quem non compescit furor, quem non potestatem deponit, quem non intelligit rigorem, quam duritiam non resoluit, quid non amoris expostulat, quid non affectionis extorquet, quam non imponit gratiam, quam non impetrat charitatem? Hoc ita esse sciunt patres: matres sentiunt: probant omnes: viscera humana testantur. Sic ergo nasci voluit, qui amari voluit, non timere;

Mat. 2.

& tamē apud malitiam humanā, sic blanda, sic pia, sic chara, audire quid proficere infantia. *Audiens, inquit, Herodes rex turbatus est: & omnis Hierosolyma cum ipso: & congregans omnes principes sacerdotum, & scribas populi, sci scitabatur ab eis ubi Christus nasceretur.* Si Hierosolyma, si rex, si scribæ, si principes sacerdotum ad Christi sic turbantur infantiam: quid isti facerent, Christus perfectum mox in hominem si venisset, si fultus diuitiis & multitudine, si cum suspectis, si cum extraneis? Quid nil dant tempori, nil ætati, nil pauperi, nil parenti sed ut audiat natum, parant nascenti mortem, innocenti dolos, scelus pio, nudo gladios, soli milites, vagienti necem, poenam parenti: & ut vis misceatur sanguini, crudelitas acerba cunabulis bella indicit, vbera telis videret, clypeos illidit gremiis, quatenus humanam, diuinamque sobolem antè sepulchrum faciat intrare quam mundum. Ego quod Herodes rex amore regni, successoris timore, coactus sit talia moliri: quare Hierosolyma, quare principes, quare scribæ? Quare? Quia nasci non vult prophanus Deum, seruus dominum, iudicem reus, rebellis principem, perfidus cognitorum. Hierosolyma varia se contaminatione perfuderat, sacerdotes prophanauerant sancta, & peccata vendentes, in quæstum veniam, pietatēque conuerterant, scribæ doctrinam cælestem, scientiam salutarem, vitale magisterium, in suum sensum, in perfidiæ lapsum, in lethale vaniloquium commutarant. Hinc est quod Christum nolunt nasci, viuere timent: quia nouerant se mox ignominiam dandos, trahendos opprobriis, eiciendos templo, priuandos sacerdotio, oblationum munere vacuandos. Semel enim cupiditate flammari, capti pōpā, viriis sauciati, vanitate ebrii, madefacti luxu, quia de correctione nil cogitare poterant, de venia nil sperabant. Bonus villicus quando copiosum fructum continuo labore conquirat, venire dominum suum ad lucrum suum cupit, suū concupiscit ad gaudium: diligens operarius quando opus suscepit laboris impleuerit, ut mercedem percipiat, parremfamilias desiderat aduenire: deuotus miles post cōficiū, post victoriam, presentiam regis optat, ut premiis sudores & vulnera remuneratione compenset: sic ad palmam suam cupit venire Christum, qui bella mundi indefessa virtute prosternit: sic Christum venire non vult, qui superatus illecebris sæculi de pœna trepidat, de venia nil præsumit. Fra-

tres, faciamus bona, declinemus à malis: fugiamus vitia, virtutes sequamur: diffimulemus presentia, & futura cogitemus, nostrum petamus ad regnum, nostram veniamus ad palmam, optemus ad gloriam, tendamus voris omnibus ad coronam. Sed ad illa sermo quæ sunt in sequentibus iam recurat. Tunc Herodes, inquit, clam vocatis magis diligenter didicit ab eis tempus stelle quæ apparuit eis: & mittens in Bethlehẽm, dixit, Ite, & interrogate diligenter de puero, & cum inueneritis, renunciate mihi, ut ego veniens adorem eum. Occulte vocat magos, quia palam nil audet simulata mens, conscientia dolosa. Occulte vocat magos, quia fur amat noctem, latro in occulto tendit insidias. Diligenter inquit tempus stellæ, sed cum timet regnum: signum cæli non timet, temporis non pertimescit auctorem. Quid turbaris Herodes? Quid es tantum de successore sollicitus? Cui fidera militans, terreno imperio non tenetur. Ite, & interrogate diligenter de puero, & cum inueneritis, renunciate mihi. Herodes, magos adorare iussus est, non deferre: testari venit ille, non prodere: videre illi datum est, tibi non datum est inuenire. Ite, & interrogate. Quasi magos semel interrogare non fassus sit. Interrogantibus pie datum est sine pietate responsum, salutis nunciis male audientibus conuersus est in ruinam. Contumax seruus audit natum dominum, sed domino nascenti parat laqueos, non honorem: mortem præparat, ut careat seruitute. Sed quia nec finire deus, nec perire salus, nec vita poterat inire, permanet in honore dominus, seruus remansit in crimine: & ad pœnam trahitur, qui ad obsequium venire contempsit: capitur ad sententiam, qui ad gratiam noluit peruenire. Ite, & interrogate diligenter de puero, & cum inueneritis, renunciate mihi. Conuenienter dixit, renunciate mihi, quia semper diabolo renūciat, qui puenire festinat ad Christum. Christianus futurus à sacerdote cum audit, renūcians diabolo, respondet, renuncio. Proprie ergo Herodes à magis sibi renunciare debere dicit, qui se diaboli sciebat tenere locum, satanas nouerat implere personam. Ut ego veniens adorem eum. Vult mentiri, sed non potest: veniet, ut ad tormenta curuetur, ad supplicia iaciatur, sternatur ad pœnam, qui adorare sinxerat, ut sciret. Sed magi ubi Iudaicæ perfidiæ nubila transierunt: & in Christianæ fidei sereno reuident quam viderant stellam, ipsa præuia, ipsa duce, ad ortus dominici locum sacratissimum perueniunt. Et apertis thesauris suis obtule-

rant ei munera, Aurum, Thus, & Myrrham. Aurum regi. Thus deo, morituro Myrrham, dominicæ deuotioni offerunt, scientiæ thesauros maximos in posterum credituris: sic ad sua per innocentiam viam redeunt, qui iter Herodianæ fraudis calcauerunt in ruinam.

De eisdem,

Sermo CLIX.

ANte hos dies, id est, diem octauum Calendarum huius, quo crescere dies cepit, quia dies veras illuxit, in carne natum dominum Christum Iesum in Euangelio scriptam facile recolunt, qui legerunt, vel qui aurem legentibus præbuerunt. Israëliti pastores super gregem suum vigilantes angelis nunciantibus cognouerunt: hodie in eadem carne manifestatum gentiles magi curiosa sectantes signis indicantibus inuenerunt: illis ortum dominicæ natiuitatis annuncians locuta est vox spiritualium ministrorum, istis stella tanquam lingue celorum. Dicunt illi ad quos sepius prophete missi fuerat: Trāseamus vsque Bethlehẽm, & videamus hoc verbum quod factum est ad nos: dicunt isti quibus nullus vnquam locutus fuerat prophetarum, & sciscitantes interrogant: Vbi est qui natus est rex Iudeorum? Vidimus stellam eius in oriente, & venimus adorare eum. Accedunt ergo illi de proximo, hi veniunt de longinquo: vtrique tamen ad vnum, eundemque fidei locum, quia deuotione conueniunt: ibi que regem Christum appositum ante duo prophetica illa iumenta, duorum videlicet populorum, typum, figuramque gestantia inuentur, admirantur, agnoscunt. Agnouit enim bos possessorem suum: & asinus præsepe domini sui. Agnouit enim bos Iudeus in quo legis excusso: agnouit & asinus paganus stultitiæ feritate deposita illa deferens superfluum obseruationis laborē, hic relinquēs vagum superstitionis errorē. Vterque agnouit, quia vterque ad vnum præsepe domini epulaturus accessit, epulaturus non scēnū mortis, sed cibū salutis. Edite, edite pia animalia æternæ vitæ cibaria: & perpetuæ retributionis escā auditis quantum potestis faucibus occupate, non diuidentes in frustra, sed integrum, solidumque sumentes. Non potest enim edi Christus, & diuidi: integer à credentibus sumitur: integer in ore cordis recipitur. Verbum enim caro factū est, & habitauit in nobis: habitauit, ex quo vterum virginis dignanter impleuit. Obtulerunt illi, ut scriptum est, Aurum, Thus, & Myrrham. Nos fidei Thus longinquæ regionis, nos proximæ

confessionis Myrrham boni odoris, nos sua uolentia dona
charitatis: tria namque ista offerimus, quando Christum, &
regem, & dominum, & hominem confitemur: sed in spiritu
& ueritate adoramus Christum: si ei munera fidei & confes-
sionis obtulimus: & nos sicut illi magi qui sunt fidei nostræ
Huces, crudelitatisque principes, comoniti in somnis, id est,
in hac uita, quæ somno est similis, illuso Herode rege, id est,
diabolo huius mundi principe, per aliam uiam, id est, per al-
teram uitam, ad illam nostram patriam reuertamur, de qua
per A lam electi infelicititer sumus, per Christum uero mis-
ericorditer nunc redacti.

De eisdem,

Sermo CLX.

Quamuis in ipso dominicæ incarnationis sacramento af-
fuerint clara semper diuinitatis insignia, deum tamen
uentis in humanum corpus multis modis aperit, & reuelat
hodierna sollemnitates: ne perdat per ignorantiam semper ob-
scuritibus inuoluta mortalitas, quod tantum tenere meruit,
& possidere per gratiam. Nam qui nobis nasci uoluit, a nobis
noluit ignorari: & ideo sic aperit, ne magnum pietatis sacra-
mentum magis fieret erroris occasio. Hodie magus quem
fulgentem quærebat in stellis, in cunis reperit vagientem. Ho-
die magus clarum miratur in pannis, quem diu in astris pa-
tiebatur obscurum. Hodie magus quid ubi uideat profundo
stupore pernouit: in terra cælum, in cælo terram, in deo ho-
minem, in homine deum, & uniuerso sæculo non capacem
concludi corpore perpusillo. Vnde magus quia scrutari ualeat,
capere non potest, mox adoratur: uidet enim non sic lucere in
cælo stellas, lunam, solem, qualiter illuxisse carnem contem-
platur in terris: uidet in uno, eodemque corpore diuinitatis
& humanitatis conuenisse commercium. Hic dum credit
deum, sentit regem: intelligit humani generis amore mori-
turi, & pauca cogitatione pertractat: quemadmodum pos-
sit mori deus, qualiter possit uirgines resurgere occidi. Ac sic ma-
gus cessat arte querere, quod arte non potest inuenire: & quia
se in cælo diu cum astris errantibus uidet errasse, gaudet in ter-
ra se ad deum ducatu unius fidei peruenisse: & deprehendit
magus cuncta quæ uidentur in cælo, humanis clara oculis,
profundis esse obscurata mysteriis. Iamque uidet credere se,
& non discutere myllicis muneribus conficitur: Thure deum,
Auto regem, Myrrha esse moriturum. Thure deum, Auto re-

gem, ut cum diuini placaret obsequio, quem curioso & im-
portuno incesserat, & offenderat instituto: atque implet il-
lud, quod multi de spadone ex Aethiopia suspicatur. Aethio-
pia preuenit manus eius deo. Videt Christum magus Iudæi
rodi scelere prodebat, tunc magus deum Christum muneribus
farebatur. Hinc est quod gentilis qui erat nouissimus,
factus est primus: quia tunc ex magorum fide est gentium
credulitas dedicata, & Iudæorum est notata crudelitas. Ho-
die Christus Iordanis alueum mundi peccatum lauaturus in-
trauit: ad hoc eum uenisse Ioannes ipse testatur, Ecce agnus dei,
ecce qui tollit peccata mundi. Hodie seruus dominum,
homo deum, Ioannes Christum tenet: tenet accepturus ueni-
am, non daturus. Hodie sicut ait propheta, Vox domini su-
per aquas. Quæ vox? Hic est filius meus dilectus in quo mi-
hi complacui. Hodie vox dei super aquas, quia pater deus ut
probaret generis fidem, ipse sui testis filius, ipse assertor assistit.
Hic est filius meus dilectus, quia alterum qui testimonium
diceret non habebat: arcanum patris, arbitrum non habebat,
testem generatio nescit diuina, diuinitas externam non reci-
pit notionem: ipso filio dicente, Nemo nouit filium, nisi pa-
ter: neque pater quis nouit, nisi filius. Hodie spiritus sanctus
supernaturat aquis in specie colubæ, ut sicut illa columba Noë
nunciauerat diluuium discessisse mundi: ita ista indice nosce-
retur perpetuum mundi cessasse naufragium, neque sicut illa
veteris oliuæ surculum portaret, sed totam in caput parentis
noui chrisimatis pinguedinem fundit: ut impleat illud quod
propheta prædixit, Propterea uixit te deus deus tuus oleo le-
titie præ confortibus tuis. Hodie dominus super aquas. Be-
ne super aquas, & non subter aquas: quia Christus bap-
tismi suo non seruit, sed imperat sacramentis. Hodie deus
maiestate intonat, & si pater de cælo intonat, si filius Ior-
danis insistit fluentis, si spiritus sanctus corporaliter appa-
ret de supernis: quid est quod Iordanis qui fugit ad præsen-
tiam legalis arce, ad totius Trinitatis præsentiam non
refugit? Quid est? Quia pietati obsequitur, incipit non esse
timor. Hic Trinitas exercet gratiam totam, tota secum lo-
quitur charitatem: ibi elementa corripit, ut seruos instituat
ad timorem. Inter hæc tamē talia, & tanta intrepidus stat Ioan-
nes, quia timere non potest, qui totus ad dei amorem natus

Ioan. 1.

angelico testimonio comprobatur. Hodie Christus initium dat signorum caelestium, dum conuertit aquas in vinum: ve quem pater voce filium iam probat, ipse se deum virtutibus approbet: qui elementa commutat, & naturam fecit ipse: qui contra naturam facere non laborat, aquam transfert in vinum, vt diuinitatis in vigore naturę nostrę proficiat hebreudo. Nam qui panes quinque fragmento profuso & furtiuo incremento, ad quinque millia hominum tetendit & dilatauit saginam, potuit augmentis succrescentibus ad nuptiarum festa vini ampliari & perpetuare mensuras. Sed aqua in sanguinis erat conuertenda mysterium, vt mera pocula de vase corporis sui Christus bibentibus propinaret: vt impleret illud prophetę, Et calix tuus inebrians quā pręclarus est. Tribus autem modis hodie Christi deitas est probata, magorum munere, patris testimonio, aquę mutatione in vinum: quia tribus scate omne verbū scripturę firmavit auctoritas, dicēdo, In ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Sed quia festiuitas ipsa ad mensam nos domini, & calicis istius lætitiā commonet iam venire: res amplas breui sermone sufficit conclusisse, per dominum nostrū Iesum Christum, qui viuit & regnat nunc & semper, & per omnia seculū seculorum. Amen.

Matt. 18.

De parabola serui ab agro, deque hominis erga deum gratitudine.

Sermo CLXI.

Luc. 17.

AVdistis fratres, quemadmodum famulatam diuinum dominus exigit humanę seruitutis exemplo, dicendo, Quis vestrum habens seruum arantem aut pascentem, qui regresso ab agro dicat statim: transi, recumbe, & non dicit ei, para quod cęnem: & pręcingere, & ministra mihi donec manducem & bibam, & post hæc tu manducabis & bibes? Numquid gratiam habet seruo illi, qui fecit quę sibi imperauit? Non puto. Sic & vos, inquit, cum feceritis omnia quę pręcepta sunt vobis, dicite, Serui inutiles sumus: quod debuius facere, fecimus. Sic & vos, Quid simile? Imò longe dissimile. Tantum debet homo deo, quantum debet homini homo? Absit. Nam est alter ordo, diuersa causa, dissimilis fides. Deus hominem fecit esse, nasci iussit, dedit viuere, concessit sapere, donauit & tempora, distribuit arates, cōcessit ad gloriā, aperuit ad honorem, pręfecit animantibus, & toti terrę dominum definita lege & ætate pręscripsit: & cum talia, tantęque homini dei beneficia deperiissent: secunda repara-

uit

uit tanto maiora, quanto diuina: pręstantiora tanto, quanto caelestia. Nam cęli post habitatorem dedit, quem dederat antequam incolam terrenorum, vt aduersum nullum illi, nullus incursus, nullūque terrenis irreparet bonis, amplius in hominem non valeret: seruaretque conditio iam certa, quem perdiderat incerta libertas: & esset homo liber omnium sola domini seruitute, cui conditorem qua factus est debet: debet originem quod redemptus est, quod emptus est: debet vtique seruitutem, dicente Apostolo, Precio empti estis, nolite fieri serui hominum. Et propheta vt conditorem, vt originem fateretur, Ego seruus tuus, inquit, & filius ancillę tuę. Deo ista, homini quid tali debet homo? Et tamen quærīt deus vel tantum, quia reddere homo deo nil vult cui debet torti. Sed repetamus lectionem, & oculis nostris similitudinem proponamus ipsam: & quod diximus tunc lucebit quia nullam deo, homini totam dependimus seruitutem. Quis vestrum habens seruum arantem, aut pascentem, qui regresso ab agro dicat, statim transi, recumbe: & non dicit ei, para quod cęnem: & pręcingere, & ministra mihi, donec manducem, & bibam: & post hæc tu manducabis, & bibes? Quā familiaris, quā vernacula, quā de quotidiano vsu veniens, quā communis est ista doctrina? Si dominus est, qui audit, agnoscat talia se exigere à seruo: si seruus, exhibere se domino ista cognoscit. Seruus nanque post vigiliās antelucanas, post totius dici varios & duos labores, post trepidantes, & anxios concursus, & parat domino suo cęnam, & cinctus quod parauerat subministrat: non est elatus, quia fecit, sed cum deuotione singula faciens contremiscit: & apponit domino suo cibos multiplices, arte totius saporis conditos: ipse autem semicōctam, nec salitam forsitan cęnulam gustaturus: porrigens crebra pocula, varios calices, vina mutat, ad longissimi cōuiuij fabulas longiores stat fixus, stat moueri nescius, stat cui lassescere nō licet seruituti. Et cum dominus iam partem noctis in somnum deducit, peragit inquietem, seruus colligit, curat, accurat, ponit, componit, reponit: & sic in rebus necessariis immoratur, vt nihil sibi, aut parum noctis ad escam referret, & soporem. Post hæc omnia nisi perigilet in crastinum, & dominū pręuenit dormiētem, fessus, indefessus manebat ad verbera: ad pręsentem pœnam nihil hesterni ei subuenit de labore: quia quicquid dominus indebite, iracunde, libes, nolens, ob-

1. Cor. 7.

Psal. 115.

CG

litus, cogitans, sciens, nesciens, circa seruum fecerit iudicium; iustitia, lex est: imperantis ira subdito ius est: & ad libitum domini vocem non habet conditio seruitutis. Si ergo & ser-
uus sentit quid debeat homini taliter seruendo, & dominan-
do dominus qualem seruitutem domino dominorum debeat
docetur, & intelligit se magistrum. Hoc implebat Paulus,
qui seruitutis suae titulos sic scribebat. Usque ad hanc horam
esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis caedimur. Et
alibi, Linidum facio corpus meum: & seruituti subiicio. Præ-
bebat vindictam bonus seruus, qui se usque ad linorem sic a-
gens iugiter verberabat: nec laxabat frenum corpori, ne per in-
dulgentiam caro laxata alterius incurreret seruitutem. Sed ho-
mo quod a seruo exigit, impede ei qui te dominum fecit. Tu
qui semper dormis, & a seruo exigit vigilias indefessas, ali-
quando vigila tuo domino pro te sine cessatione vigilati: as-
siste tuo domino vel momento vno ieiunanti, cui manducati
tuus seruus semper assistit: remitte seruo innocenti, cui peccati
blanditur dominus tuus: da interim veniam, cui tuus do-
minus semper ignoscit. Certe si quicquam boni feceris, crede
te dominanti soluisse debitum, non beneficium prestitisse.
Cui feceritis, inquit, omnia quae praecepta sunt vobis, dicite, serui inuti-
les sumus, quod debuimus facere fecimus. Quando per se homo vti-
lis ad diuina, qui sic sibi est inutilis ad humana? Cogitet ho-
mo cordis mala, carnis vitia, voluptatum fluctus, desiderio-
rum procellas, irarum scopulos, naufragia criminum, & tunc
quicquid in se est utile, dabit deo, sibi quicquid inutile est
deputabit. Sed ad proposita redeamus: ut, quare dominus di-
scipulos suos admonuerit, iam pateat. Apostolos suos Chri-
stus ut mitteret ad populos vario dolore languentes, dedit il-
lis virtutem spiritus, potestatem supernam dedit, dedit gratiam
sanitatum, unde perambulantes illi reddebant visum caecis,
claudis cursum, surdis auditum, & ne per singula vos morer,
cunctis male habentibus dabant salutem: unde redeunt glori-
abantur dicentes, domine etiam in nomine tuo demonia
subiecta sunt nobis. Quos dominus temperat dicens, Nolite
gaudere, quia demonia subiecta sunt vobis: gaudete autem
quia nomina vestra scripta sunt in caelis. Ergo ne per elationem
perderent quod conquisierant per laborem, & deputarent
sibi quod diuinitus fuerat consecuti, ad humilitatem quae ma-
ter est doctrinae, tali reuocat exemplo: *Quis vestrum habens seruum*

I. Cor. 4.

Cor. 9.

Luc. 10.

arantem, aut pascentem, qui regresso ab agro dicat ei, statim transi, &
recumbe: & non dicat ei, para quod cenem: & praecingere, & mini-
stra mihi donec manducem & bibam, & post haec tu manducabis &
bibes: Post exactos labores, & magna, & multa documenta
virtutum, Apostoli satis sibi utiles videbantur: sed versati in
luto carnis, & limo corporis huius, & quod essent inutiles
nesciebant: sed deprehenduntur cum Iudas tradit, Petrus ne-
gat, Iohannes fugit, relinquunt omnes, ut solus in quo erat, &
ex quo erat tota utilitas appareret. Quod autem dixit, *Postea*
tu manducabis. Monet discipulos ut post ascensionem suam
statim copulari se domino in illa beatitudine superna gessi-
rent. Nam denique hic relicturos approbat: & praecingit ad
tolerantiam passionis: & ministerii sui perficit ad laborem.
Nam tunc tanto tempore ministrarunt apostoli discumben-
ti, quanto tempore inter peccatorum coquinas, & gehennae fo-
cos, cenam domini super mensas ecclesiae in memoriam per-
petuam praeepararunt. Hanc cenam qui fidelis est nouit: qui
nescit, & scire desiderat, sit fidelis.

De eo qui volebat diuidere hereditatem.

Sermo CLXII.

Avdistis fratres hodie quid a domino haeres bonorum
petierit mundanorum. Magister, inquit, dic fratri meo, ut
diuidat mecum hereditatem. Praecepta cupiditas, & incauta, mun-
danæ litis arbitrium credidit ipsum saeculi cognitorem: & cum
fieri voluit diuisionis authorem, qui ad restituendam vene-
rat humani generis unitatem. Magister, dic fratri meo, ut diuidat
mecum hereditatem. Hic non magister quaestus est, sed amoris.
Dic fratri meo, ut diuidat mecum hereditatem. Cum dicit, dic
fratri meo, praemisit quod charitatem moneat, quod inter-
peller naturam, quod pulset affectum. Dic fratri meo, ut di-
uidat mecum hereditatem. Non potest dicere fratri, diuide,
qui per prophetam docuit, Ecce quam bonum, & quam iu-
cundum habitare fratres in vnum. Dic fratri meo, ut diuidat
mecum hereditatem. Quae maior hereditas, quae melior he-
reditas, quam diuine vinculum charitatis? Quia hereditas
aliquando perit, charitas nunquam, dicente Apostolo, Cha-
ritas nunquam excidit. Sed dicit aliquis, ergo charitas nun-
quam perit, nunquam violatur? Plane nunquam quia chari-
tas si est, permanet: si non permanet, non est. Sicut sterilis
arbor quae vernali tempore cum tota cadescit in flore, fructum

Mar. 14.

Psal. 132.

I. Cor. 13.

non dat illa, sed fallit: ita ista charitas quæ putatur, & non est, occasionum concussa fluctibus, euanesceat: ac sic lædit sollicitos, & decipit incautos. Sed ad cæpta redeamus. *Magister, dic fratrum meo, ut diuidat mecum hereditatem.* Hereditas mundania antè posteris infert iurgia, quàm conferat censum: antequam diuidat facultates, scindit hæredes: antequam debitas tradat singulis portiones, successores ipsos defecet, & mittit in partes. Proinde non est hereditas ista, sed pugna: & hæc nouerca filiorum est, non facultas. Ille ditat filios, qui relinquit filiis plenissimam charitatem. At tu quisquis ille es, qui dominum tali petitione compellas, dominum prouocas, dominum producis ad litem, cum quò tibi Apostolus hereditatem docet, & ostendit esse communem. Hæredes, inquit, dei sumus, cohæredes autem Christi. Hic tibi sic hæres est, hic est tibi frater, qui nascendi sorte, conditione crescendi, viuendi ordine, moriendi exitu, per omnia tibi voluit similis inueniri. Nam cum esset & solus dei hæres, & filius vnicus per naturam: te participem sibi, te cohæredem sibi voluit, & fecit esse per gratiam: qui eras miser, & subiectus vltimæ servitutis. Habebis itaque, & collata poteris feliciter possidere, si miseris in aula patris, si fueris in diuina hereditate communis. Dari potest, diuidi nõ potest fors diuina: quia cælestia & qui dederit non amittit, & qui acceperit sibi singulariter non recondit. Vnde homo quid hunc ad diuisionem vocas, quid hunc ad discussionem miseradus inuitas, quid ab eo partem petis, qui tibi quæsiuit, & cõtulit totum? Vel expertus cessat: & iam peniteat talia te petiisse. Nam partem substantia principalis accepisti: & acceptam peregrinus, vagus, luxuriosus cum luxuriosis heluo perdidisti. Hinc paradisi exul, hinc hereditatis exors, hinc extorris à vita. Homo dicit tibi Christus, quod à me, & per me consecutus es, sine me non poteris possidere, quia sine me qualis fueris iam vidisti: hoc sciens pro te patrem ingratis omnium sic poposci, Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi ego sum, & illi sint mecum. Et quia nec hoc tibi sufficere poterat ad tutelam, nam cum mecum esses in paradiso, & extra me tu periisti, adieci, dicens, Pater, sicut tu in me, & ego in te, ita & isti in nobis vni sint. Ego ut patris bona habeam, processi de patre à patre, penitus nõ recessi: & ideo tantum te in nobis habere volo, quantum nos ipsi sumus, & manemus in nobis. Desine ergo vel superna diuidere, vel de

Luc. 15.

Ioh. 17.

terrenis me audiente litigare: ne quem tenes, & habes hodie largitorem pium, seuerissimum sentias postmodum cognitorem. Sed iam quid responderit dominus, audiamus. *Homo, inquit, quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos?* Quis me constituit iudicem? Et ubi est illud quod tu dixisti domine? Pater neminè iudicat, sed omne iudicium dedit filio? *Aut diuisorem super vos?* Et quis diuidet iustos ab iniustis, sicut segregat pastor oves ab hædis? Si tibi iudicium debetur hominis, & per te est totius sæculi celebranda diuisio, quomodo dicis, quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos? Est quidem penes Christum, & fuit, atque erit omne iudicium, sed tunc non iudicaturus venerat, sed iudicandus: nec addicturus reos, sed à reis innocens addicendus. In homine agebat deus: in seruo dominum, ut esset vernula tẽporis, qui erat & factor & cognitor sæculorum. Merito ergo respondit, *Quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos?* Et quis eum contitueret iudicem, qui constituit & restituit vniuersa? Christus ad litigatoris arbitrium arbiter esse non poterat, qui totius iudicii summa est & potestas: illi iurgator non inuitatus à patre taliter tu petisti, hæc dicit, sed inuisus astitit, ut adiudicantes, illi fas non sit resiliere sententiam. Et quia correcturus venerat, non damnaturus reum, præcepto remouet fomitem iurgiorum, dicendo: *Videte, caute ab auaritia.* Hoc est dicere, abiciatur auaritia, & non erit in hereditate contentio. Auaritia, fratres, parentes negat, germanos diuidit, separat socios, amicitiam soluit, excludit affectum: hanc qui intra se habuerit, erit nullius, suus non erit. Auaritia, fratres, sicut dicit Apostolus, radix est omnium malorum: quæ cum radicari cœperit in corde, sic morum dissipat ornamenta, sicut arbor noxia feralibus radicibus nexa soluit, & dissipat monumenta maiorum.

Ioh. 5.
Ioh. 25.

1. Tim. 6.

De terrenorum cura despicienda. Sermo CLXIII.

BEATI quorum corda hodiernus dominici sermonis penetravit auditus. Beati quorum mentes promouit ad fidem tanta, & talis promissio Saluatoris. Beati qui credulitate cælestium mandatorum duris absoluti sunt præsentium curis. Tali namque hodie discipulos suos, imò omnes auditores suos, dominus voce compellat, Nolite solliciti esse anima vestre quid manducetis, neque corpori vestro quod vestiamini. Anima plus est quàm esca, & corpus plus est quàm vestimentum. Quis scita

Luc. 12.

inuidus bonis suis, quis sic deliciis suis inimicus, ut spontanea, & cælitus præparata despiciat, & concupiscat mundanis laboribus, & doloribus conquisita? Degener nimis animus, mēs tota seruilis est, quæ cocorum affaus, squalloribus coquere, hesterni horrore scæntia perquirat obsonia, cui iugiter regius defertur, atque adiacet apparatus. Noli ergo hominania prouidendo gemere, noli laborare caduca præparando, quia prædij tui semper, & ubique deus præparator assistit. Quis rex deuotis militibus debitam uō procurat annonam? Quis dominus fidelibus seruis iusta cibaria non ministrat? Quis pater non dat panem filiis? Si ergo nobis Deus, & Rex, & Dominus, & Pater est, quid negabit? Stipendiis suis militans derogat miles Regi, suis sumptibus uiuens dominū seruus accusat, pro se sollicitus filius culpatur superstitem patre. Noli ergo homo exponere deum pro te: taliter cogitando, qui & iustitia regnantis, & dominantis studio, & generantis affectu, in se totam tui recepit sollicitudinem, refudit & curam, dicendo, *Nolite solliciti esse anime vestre quid manducetis.* Sed te forte mellitus imber, & singularis cibus Iudaici fastidij deterret exemplo: nec carnem credis humorum varietate concretam per solum Manna sua voluntate compleri: dicis, deus corpus sicut ex diuersis uoluit constare membris, ita varietatis dapibus uoluit & iussit enutriti. Superfluous est o homo iste, qui te exagitat, timor: nam creatoris ad prandium tota concurrit & aduolat creatura. Vnde si te legalis cibi singularitas & parcitas terret, inuitet & prouocet euangelici conuiuij celestis effusio: quæ in vno ferculo, manducatu Petro totius apponit genera creaturæ. Nam quicquid Noë uetustior noni sæculi, sæculi seruauit ad semē, quicquid in aëre uolat & fertur, quicquid gignitur & uiuit in terra, & quicquid in aquis est, & mouetur, hoc vni Petro cælitus mactatur, & exhibetur ad cornam. Si ergo vis homo accipere & omnia manducare, despice vilia tibi prouidere cellaria. Et nos quidem magnis exemplis tibi superna cogitanti carnalia non defutura probare cōrendimus: deum autem pro suæ maiestatis insignibus de suis dubitantem promissis ad vilia & extrema remittit exempla: ut te tali examinatione redarguar, quem tanta mutatione non traxit. Considerate, inquit, cornos, quia non seminant, neque metunt: quibus non est cellarium, neque horreum, & deus pascit illos: quanto magis vos pluris estis illis. Dubium

48.10.

merito infidelem ad auem mittit amicam belli factoris sociam, infatigatam sanguine, & in ipsos mortuos ferro grauius sauientem. Namq; cessante gladiocarnifex improbitissimus examine grassatur in corpus, laniat, dissipat, spargit, ne quid funeris inuentum quieti misericors sepultura commendet. Itaque dominus exemplo tali exaggerat dubitantis insaniam: qui putat deum hoc piis filiis denegaturū, quod impiis auius ministrat: & existimat relinquentibus propter patriam, domum, parentes, filios, coniuges, victus subsidia non daturum, qui nascenti indulget crescere, terminauit corporis incrementum. O miserum, o tota infelicitate dignissimum, cui cum detur regnum, suspirat panem: cum perpetuitate donetur, deflet potū: cum immortalitatis gloria induatur, plāgit corporis vestimentum. Genuinæ infelicitatis conscius fieri non credit se fœlicē: & terreno enutritus in puluere cæli incolam dubitat se futurum. Conuenienter ergo dominus quæ sequuntur, adiecit: *Quis autem vestrum cogitando potest adicere ad staturam suam cubitum unum?* Humanarum mentium cogitationes intimas scrutator exponit: nam omnis homo dum sui corporis pulchritudinem concupiscit, procerum se esse exoptat: sed cogitare homo hoc potest: hoc per se homo obtinere non potest: ad id credendo peruenit, ad quod peruenire non potest cogitando. Hinc est, quod dominus humani conscius desiderii hominem Christi tetendit in formam: ut in mensuram Christi speciositate tota decorus esset, qui in breuitate sua erat ipso erubescere deformis. unde bene subiunxit, *Si ergo neque quod minimum est potestis, de cæteris quid solliciti estis?* Hoc est, quid cogitatione homo maiora præsumis, qui per fidem minora desperas? Quid vestimento minus, quid maius corporis incremento? Crede ergo tibi à deo vestitum corporis posse præstari, à quo tibi fides corporis incrementa repromittit. Verum, quia deus sic humanū diligit genus, ut ipsos quos dominantis iure corripit, mox paterno soletur, & mulceat blandimento: quos comparatione fœdissimæ auis exasperasse videbatur, ad floris odorati & speciosi nimium hos reducit exemplum. Considerate, inquit, lilia quomodo crescunt: non laborant, neque nent: dico autem vobis, nec Salomon in omni gloria sua uestiebatur sicut unum ex istis. O quantum se superna pietas hominis amore deponit! Nam qui poterat præcepta sua sola auctoritate firmare, toto insinuat, &

astruit labore doctoris: & qui sufficiebat in sola fide promissionis suae terminum collocare, auditores ad fidem promissi suavis perducit exemplo, dubios lilii comparatione confirmat, lilium Salomonis sublimat exemplo: quia ipso domino testante, inter omnes mundi reges Salomon singulari gloria, ornatu vnico, speciosus effulsit: & omnes terreflorum lilium vincit, & praeclit in gratia: tantumque distat ab vniuerso germine lilium, quantum regem specie, gloria, cunctos constat excellere. Nec a nobis latius lilii describenda est pulchritudo, cuius prerogatiua dominica testatio reddit singulare: miteranda sunt sane illa, quae ad robur fidei nostrae geminato dominus commendauit exemplo: quia Christianus de vita, de regno, de immortalitate certus, de paupere & vestitus non debet necessitate pulsari, cum videat deum hodie nato, & perituro in crastinum germi tantam vestibus gloriam contulisse: sed sicut ariditati ista, sicut elibani deputantur incendio, ita mortis, ita gehennae ignibus destinatur, qui praesentia sibi a deo praestari dubitant, cum futura sibi iam sentiant contributa. Et vos nolite querere quid manducetis, aut quid bibatis: & nolite in sublime tolli: haec enim omnia gentes mundi quaerunt. Pater autem vester scit quoniam his indigetis. Verumtamen querite regnum dei: & haec omnia adiciuntur vobis. Cum se patrem nostrum dicit, nostri sibi piam curam comprobare non deesse: cum vos regnum caeleste iubet querere, nobis subiicienda monstrat omnia, nobis quicquid caelestis exigit apparatus indicat futurum.

In illud Lucae. Ignem veni mittere in terram, &c.

Sermo CLXIII.

Sicut febrientibus amarus est semper salutaris cibus, ita & saepe dominicus sermo contrarius imperitis: vtrisque tamen aliter, aut ex corporis, aut ex mentis infirmitate contingit. Hodie dominus exasperasse nonnullorum videtur auditum, dicendo, Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut accendatur? Et infra, Putatis, quia pacem veni mittere in terram? Non dico vobis sed separationem. Et ubi est illud: Ecce agnus dei? Vbi illud, Sicut ovis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tondente se mutus, sic non aperuit os suum? Sed & illud: Dicite filiae Sion, ecce rex tuus venit tibi mansuetus? Et quid est quod agnus iste tam dure in praedicatione percutit? Quid sic arietat in verbo, qui in passione tanta patientia

Luc. 12.

Ioan. 1.

Esa. 53.

Matt. 1.

tacet, in morte tota humilitate succumbit? Et re vera fratres mundum suum Christus per omnia mitis & mansuetus intravit, dum nascitur nostro dulcis in germine: dum cunis blande blandior ipse fouetur: dum paruulus in gremio se fundit, & resoluit humano: dum parentis in collo stringitur, & stringit toto charitatis amplexu: & ut enutriet toto dum nutritur affectu, per omnes sensum currit & adolescit aetates: pauper agit semper, solitarius semper incedit, quia pauper communis est semper: pater omnibus solitarius semper. Et quid est quod tantum verbis spargit ignem, quod tanta & talia inflamat & dilatat incendia, dicendo, Ignem veni mittere in terram? Quid est? Ager quoties longa incuria syluescit, & toto luxuria agrestis sordescit horrore, peritissimi cultoris utique semper aperitur, & purgatur incendio: ac studio benigno cultoris ignis apponitur, ut exustis sentibus reueletur prima facies campi, praestetur agricolae libertas, fiat facilis via vomeri, sit germinis ferax sterilis diu terra: & longa, ac macta otia leto letissima iam repenset in fructu. Ergo ubi Iudaicus cespes continuo aratro legis & iugi cultu effectus ad inopiam, non respondit germi, non labori, sed pro tritico lolium reddidit, protulit pro vitibus spinas, Christus ad sara gentium diuini cultus conuertit industriam: ac diu oppressa dumis nationum cupiens noualia purgare, ignem mittit primum maximus magister in terram, & quicquid naturalis squalescerat luxur, quicquid arefecerat brumalis rigor, artificii depurgat & consumit incendio: quatenus sola longo exhausta ieiunio ipso suo cinere saginata pinguescerent, & post diuturnam duritiam tenera redderentur & mollia: ac sic euangelico apta cultro semini redderentur commoda: & felici sulco iam redderent tricesimum, sexagesimum, ac centesimum fructum, sed hic ipse cultus non est nouus agricolae veteri & caelesti: nam legem pangere, gratiam serere, ignis semper opere consuevit. Daturus legem ignem praemisit in rubo: sed diuinum rubus portauit, non concepit incendium: iam tunc aculeis malitiae plenum, & ingratum culturae legis populū prefigurans: & nunc in arua gentium cum destinarer Apostolos, sic eos igneo imbri perfudit, & ignis confedit super eos, ut possent humecta siccare, sicca infundere, decoquere cruda, frigida calefacere, accendere extincta, comburere noxia: & in opere diuerso vno, atque eodem igne ad caeleste copiam tota per-

Exo. 3.

colere deserta terrarum, dicente Propheta, In omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Sed ad illud iam quod sequitur transcamus. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi ut accedatur? Sed baptismo habeo baptizari: & quomodo coarctor donec perficiatur? Viget aqua ignem: cogitanda est talis, tam diuisa coniunctio. Viget vnda flammam: multiplicat flamma vndam. Quæ est talis, tam cōcors ista discordia? Geritur hic, sicut diximus, agricolæ diuini species: plena nanque omnia calore germinant, humore nutriuntur. Vndererum parens Deus ignis, & aquæ commercio nos germinat, vos enutrit, quorum tanto ardet, calet, exæstuat, anhelat affectu. *Baptismo habeo baptizari.* Christus suo baptizatur in sanguine, ut quicquid ex nostra carne suscepit diluatur, renouetur, & totam suæ diuinæ maiestatis redigatur in formam. Baptizatur Christus suæ baptismate passionis, qui totius peccatum mundi lauit, quod non nisi ab eo qui mundum fecerat, poterat aboleri. *Putatis, ait, quia pacem veni mittere in terram? Non, dico vobis, sed separationem.* Quare? Quia coniunctio cælestis est in ista separatione terrena. Nemo potest connecti terræ, & iungi cælo. Grata ergo & chara sit ista tertena separatio, quæ nos sic à terrenis separat, ut inserat nos diuinis. *Erunt, inquit, ex hoc quinque in domo vna diuini, tres in duos, & duo in tres: diuidetur pater in filium, & filius in patrem: mater in filiam, & filia in matrem: socrus in nurum suam, & nurus in socrum suam.* Cum quinque dixerit ex vna domo diuidendo numero, nomina sex diuidetur, pater, filius, mater, filia, socrus, nurus: sed quia est ipsa socrus quæ mater est, certum est quinque tantum personas in his nominibus inueniri. Diuiduntur autem tres in duo, dum in sponso sponsa coniuncta, socrus quæ tertia est, diuisa remanebit in domo. Ergo ista in qua ecclesia coniungitur Christo synagoga, quæ mater est, & socrus, permanet, suo iam marito perdiuisa. Duo ergo in tres ita diuiduntur, dum de isto Christi & ecclesiæ confortio altera hæres scinditur, & diuiditur synagoga: ut Christus & ecclesia diuisi ab hæreticis vno maneant & iungantur in spiritu. Diuiditur & pater in filium, & filius in patrem: dum Iudaicus populus qui per carnalem Christi generationem paternum sortitus est nomen, à Christo filio per innidiam separatur: pater liuidus in odium vertit affectum, cuius in gloria iugis est pœna: est continuus cruciatus, dicere Apo-*

stolo, Quorum patres, ex quibus est Christus secundum carnem: qui est super omnia deus benedictus in sæcula. Diuiditur & mater in filiam: est nāque synagoga mater, ex qua per Petrum & ceteros apostolos nascitur ecclesia filia: quæ ubi diuini regis Christi meruit habere consortium, matrem & æmulam pertulit, & nouercam. Et quæ filia mater talis, qualis nurui socrus? Hæc nanque synagoga mater ubi ecclesiam nurum vidit ex gētibz aduenisse, occidit scelestum filium, nurus consortium ne videretur: occidit Christum, si vel sic amoris nurus furibunda valeret extinguere, sed ex morte totum resurrexit in ecclesiæ coniugium Christus: ut probaret charitatem nō separari morte, sed crescere, Arguit eos autem dominus qui faciem cæli, ortus nubium, stellarum cursus, plagas orbis student nimia curiositate perquirere, & tempus salutis suæ nullis studiis, nullis indicis nituntur agnoscere. *Hypocrite, ait, faciem cæli & terre nostis probare: & quomodo tempus istud non probatis? Oculis effusus perdit lumen, quia tota hominis intra pupillam visio continetur: ne ergo studeas videre multa, ut videas temetipsum: ne præsumas excelsa cōtueri, nec longinqua ambias conspiciere, quia angustus oculus non capit multa, non penetrat excelsa, longinqua nō perspiciat, atque ita videt nihil, qui videre existimat totum.* Agnosce ergo diem salutis, tempus acceptum per Christum Iesum dominum nostrum, si vis à te *Deest finis.*

De consecratione diui Proiecti episcopi Forocorneliensis.

Sermo CLXV.

OMnibus quidem ecclesiis venerationē debere me profiteor, & fidelissimam seruitutē: sed Corneliensi ecclesiæ inservire peculiariter ipsi nominis amore cōpellor. Cornelius nanque memorie beatissimæ vita clarus, cunctis virtutum titulis ubique fulgens, operum magnitudine notus vniuersis, pater mihi fuit, ipse me per euangelium genuit, ipse piissime nutrit, ipse sanctus sancta instituit seruitute, ipse pontifex sacris obrulit & consecrauit altaribus: & ideo mihi clarum, colendum, mirabile Cornelij nomen. Amor ergo cognominis me compellit Corneliensis ecclesiæ desiderijs desideranter occurrere: & Proiectum venerabilem virum amabilibus pontificem consecrare. Proiectum dixi, sed non abiectum: iuxta illud, In te proiectus sum ex utero: de ventre matris meæ deus meus es tu. Et vere est Proiectus ex utero humane

Ivan. 9.

matris matris diuinæ in vtero ingiter mansit: qui domus suæ nescius domus Dei esse perstitit habitator. qualiter autē fratres cunabulis ab ipsis gradus Ecclesiasticæ militiæ concederit, & officia quia dicere mihi longū est, sicut dicit dominus, ætatem habet: ipse pro se loquatur, per dominum nostrum Iesum Christum, qui vivit & regnat cum spiritu sancto in sæcula sæculorum. Amen.

De quadragesimali ieiunio.

Sermo. CLXVI.

Habet quidem simplicitas innocentiæ suæ gratiam: habet fidei suæ fructum, scientiæ præmium habere non potest, palmam habere non potest virtutum. Aliud est otio & securitati suæ vivere: aliud est pro omnibus ferre vigilias & labores. Simplicitas ciuem bonum facit, non facit militem fortem: hinc est, quod ille censum soluit, hic stipendia percipit, & honores. Cinis aut cedit, aut succumbit aduersis, aduersa miles sustinet & propellit: ille pugnare non didicit, hic non timere: ille cauet semper, hic vincit. Hæc diximus, ut quæ sit distantia monstraremus inter eum qui Christianæ fidei simpliciter accipit, & sequitur sacramentum: & inter eum qui studet ipsius fidei & apprehendere scienter, & nosse mysterium. Ecce quadragesimæ ieiunium, quod deuotione solenni die castius suscipit vniuersalis Ecclesia: multi putant abstinentiæ tantum studio, vel nobis traditum, vel pro nobis dominum petegisse, nec altioris intelligentiæ continere mysterium, sed solummodo castigandis corporibus, rescandis vitiis, temperandis mentibus hoc prouisum. Porro quadragenarius iste numerus tam sacratus esse à sæculis, tam mysticus reperitur, ut semper in efficiendis rebus diuinis, & maximis Dei negociis explicandis adhibitus lege inuiolabili perscribatur. Quod ut luceat ad purum, copiosissimis percurramus exemplis. Cum mundus intra generis humani primordia perdesenda nefando vitiorum squallore sordesceret, & totus criminū foeteret horrore, ac pene ipso iniquitatis suæ fumo fuscare cœli tantam contenderet claritatem, quadraginta diebus ac noctibus expiaturus terram cælestis imber effunditur: ut, quia perire sibi mūdus, quod factus fuerat iam debebat, gauderet tali baptismate se renatum: sciretque, quod est non senaturæ, sed authoris sui gratiæ iam debere: ipsamque nostri baptismatis formam terra nostri corporis origo prælibaret: ut quæ antè nos homines producebat ad mor-

Gen. 7.

tem, hos ad vitam produceret iam renatos. Attendite fratres quantus sit quadragenarius numerus iste, qui & tunc cælum terris aperuit ablucendis: & nunc fonte baptismatis orbem totum pandit gentibus innouandis. Merito nos quadraginta diebus per ieiunium currimus, ut perueniamus ad fontem baptismatis & salutis. Quadraginta annis populum Iudæorum panificus in eremo pavit imber: nec solito ministrati incrementa germinis produxit è terra: sed ipse terris potius fluxit frumenta, totumque seruiculis humanæ ademit laborem, qui blando rore esurientibus cælestem præbuit & euexit annonam. Quadraginta diebus terram repromissionis exploratio missa diuinitus circueiuit: ut hic sacratus numerus promissas Israeliticum populum euocaret ad terras: qui nos quadragenariis ieiuniorum cursibus euocat, & perducit ad cælum. Nanque & nostri corporis terram quadraginta diebus explorat nūc, & circuit cælestis inspectio: ut expugnatis & expulsis vitiorum gentibus, regionem nostri cordis possideat turba virtutum. Et quia nihil omittendum est, Moyses ipse dierum quadraginta ieiunio ita humano defæcatus est, & exinanitus à corpore, ut totus diuinitatis mureretur in gloriam: & adhuc in nostri corporis obscuro toto fulgeret lumine deitatis: neque intueri eum mortalium visus posset, qui substantia Dei diu pastus tota mortalis cibi obliuiscerat adiumenta: vnde didicit coram Deo, & cum Deo commorantibus vitæ subsidia non deesse. Et reuera fratres nescit lassari, mori non potest, cui panis, cui vita Deus est. Merito hic talis legem sancire meruit, qui totum quicquid in homine lex virgere poterat peramiserit. Præstiterat hoc Moysi inge fortasse ieiunium: sed nondum reddiderat talem, si defuisset quadragenarius numerus hic sacratus. Ieiunium Eliam leuauit ad cælum, & purificato sic corpori ignei currus addixit obsequium: ut ostenderet gehenna quæ exurit reos, innocuis quam deseruit: sed ut ad hoc perueniat & Elias quadragenarij numeri ante viam mysticam præcurrit. Ezechiel eximius prophetarum quadraginta diebus iacens latere vno, scientibus legem loquor, captiuitatem futuram dum præfiguratur absoluit: quia sacratus numerus iste suscipit iniquitates ut deleat, iniquitates ut absoluat ingrediatur, vincula patitur ut relaxet. Hinc est ergo quod dominus author à sæculis in hoc numero absconditi sacramenti intrat ipsum numerum die-

Exod. 16.

Num. 13.

Exod. 24.

4. Reg. 2.

3. Reg. 19.

Ez. 4.

Mat. 4.

rum quadraginta ieiunii: ut quod adombrauerat in famulis, ipsa per se iam veritate facta & cepta perficeret, firmaret tenera, inchoata suppleret, & quæ præceptis instituerat, corroboraret exemplo: non enim suffecerat hoc tantum tanti numeri sacramentum imperasse verbis, nisi commendasset & factum. Et tamen fratres à tempore diluuii sacramenti huius cōtendimus aperire mysterium, non ausi anteriora contingere, superiora rimari, loqui tacita, tam diu certe reposita proferre: præsertim cum mihi temerarium, & vobis non necessarium videam, causarum tales, tantasque origines perscrutari. Veræ deuotionis est, fidelissimæ seruitutis est, quid fieri velit, non quare velit dominator, inquirere: Si ergo quadraginta dierum simplex, purum, æquale, tantis testimoniis, sub tanti numero sacramenti traditum nobis à domino ieiunium perdocetur: unde ista varietas, unde nouitas ista, unde hebdomadæ nunc resolutæ, nunc rigidæ, nunc indulgentes nimium, nunc seueræ? Unde intemperati ieiunii vsus iste, qui aut afficiat sine venia, aut remittat ad crapulam? Hoc est, separatim calida, separatim frigida, separatim salis, separatim cibi, suis vsibus deputate, & totum vitæ negligere conditorem: Certe qui corporis cibos condunt, sapienter discant anime pabulū temperare: ne aut plus salitum, aut penitus insulsum salutaris cibi generet lethale fastidium. Ieiunium sit æquale: & ut est nobis traditum, seruetur ad corporis & animæ disciplinam. Certe qui ieiunare non potest, non præsumat inducere nouitatem: sed fateatur esse fragilitatis propriæ quod relaxat: & redimat eleemosynis quod non potest supplere ieiuniis: quia illius gemitus dominus non requirit, qui pro se gemitus, auperum sic redemit.

De dno Iohanne Baptista predicante, deque penitentia agenda.

Sermo CLXVII.

Opportune nobis Iohannes beatissimus ieiunii tempore penitentiae doctor aduenit: doctor dicto, factoque magister verus: quod verbo asserit, demonstrat exemplo. Magisterium stat de scientia, sed magisterii autoritas constat ex vita: docenda faciens obedientem perficit auditorem. Docere factis sola est norma doctrinæ: doctrina in dictis scientia est, in factis virtus. Scientia ergo illa vera est, quæ fuerit mixta virtuti: illa, illa diuina est, non humana, Euangelista probante, cum dicit, Quæ cepit Iesus facere & doce-

re. Præceptor cum docenda facit, & auditu instruit, & informat exemplo. In diebus, inquit, illis venit Iohannes Baptista prædicans in deserto Iudææ, & dicens, Penitentiam agite, appropinquauit enim regnum celorum. Penitentiam agite, quare non magis gaudere? gaudete magis, quia succedunt humanis diuina, cælestia terrenis, temporalibus sempiterna, malis bona, secura anxiiis, ærumnis beata, mansura perituri. Penitentiam agite. Peniteat plane, peniteat qui diuinis preiulit humana, qui seruire voluit mundo, & dominationem mundi cum mundi domino non habere. Peniteat qui male sit perire cum diabolo, quam regnare cum Christo. Peniteat qui virtutum libertatem fugiens, captiuus voluit esse vitiorum. Peniteat, & satis peniteat, qui ne vitam teneret manus tradidit morti. Appropinquauit enim regnum celorum. Regnum celorum, est præmium iustorum, iudicium peccatorum, impiis pena. Beatus ergo Iohannes, qui penitentia iudicium voluit præueniri, peccatores non iudicium voluit habere, sed præmium: impios voluit regnum intrare, non penam. Et tunc Iohannes viciū cecinit regnum celorum, quando adhuc puer mundus ætatum conquirebat augmenta. Modo celorum regnum quam proximum iam scimus, quando mundus senectute fessus extrema vacuatur viribus, membra deponit, amittit sensus, doloribus vrgetur, curā respuit, vitæ moritur, vinit morbis, defectum clamat, testatur finem. Nos ergo duriores Iudæis, qui fugientem sequimur mundum, qui futurorum temporum obliuiscimur: præsentibus inhiamus, qui in ipso positi iam iudicio non timemus, qui venienti iam domino non occurrimus, qui volumus manere mortem, resurrectionē non lumus mortuorum: qui seruire volumus, nolumus regnare, ut tantum regnum nostro domino differamus. Vbi est illud? Cum orabitis dicite, veniat regnum tuum. Maiori ergo penitentia opus est nobis, & pro modo vulneris modus adhibendus est medicinæ. Peniteamus fratres, peniteamus cito, quia nobis spatium temporis iam negatur: iam nobis ipsa hora concluditur, iudicii præsentia iam nobis satisfactionis locum excludit. Currat penitentia, sententia ne præcurrat: quia dominus quod non venit adhuc, quod adhuc expectat, quod moras facit, nos sibi redire desiderat, non perire, quos pietate tali semper est allocutus, Nolo mortem peccatoris, sed ut reuertatur impius à via sua & viuat. Penitentes ergo reuer-

Luc. 11.

Exe. 33.

Luc. 23.

mur fratres, & ne de arcto temporis pertimescamus: quia auditor temporis nescit arctari: probat hoc Euangelicus latro, qui in cruce & in hora mortis cepit veniam, inuasit vitam, effregit paradysum, penetravit ad regnum. Et nos fratres, qui de voluntate meritum non quesivimus, acquiramus vel de necessitate virtutem: ne iudicemur, iudices nostri simus: poenitentiam debemus nobis, ut possimus nobis auferre sententiam. Prima est felicitas perpetua innocentiae securitate gaudere, inuiolata servare mentis & corporis sanctitatem: nulla immunda mundi inquinamenta sentire, reatus conscientiam non habere, vulnera nescire peccati, gratia semper possidere virtutum, semper sub spe vivere caelestium praemiorum: sed si quo forte nostra mens iaculo fuerit confixa peccati, si caro tumescat ex crimine, si vitiorum sanie fragilitas humana corrumpatur: tunc egres illa, quae non sanis, poenitentiae medicina succurrat, ferrum compunctionis accedat, apponatur adustio tunc doloris, adhibeantur suspiriorum tunc fomenta, tumentis conscientiae fervor evaporet: tunc reatus hulnera lachrymis abluantur, immundiciam corporis cilicia tunc detergant. Ferat, ferat amaram poenitentiae curam, qui servare debitam noluit sanitatem. Cui vita sua chara est, dura nulla est cura: medicus non sit ingratus, qui per dolorem reuocat ad salutem, Qui innocentiae creditum servat, poenitentiae non soluit usuram: dominus hoc aperit dicendo, Non est opus sanis medicus, sed male habentibus. Et qui male haberent patefecit, iterum dicens, Non veni vocare iustos, sed peccatores. Reuocat per poenitentiam Iohannes, Christus per gratiam vocat: hinc est quod Iohannes vestitu, victu, loco, totus poenitentia formatus incedit. Venit, inquit, Iohannes Baptista predicans in deserto Iudaeae, & dicens, Poenitentiam agite. Per deserta Iudaeae poenitentiam clamat Iohannes, quae legis cultum, prophetarum laborem, secunditatem patrum, frugum Dei sua sterilitate perdebat: unde ad poenitentiam merito vocantur disciplinarum deserta, non hominum, non locorum: vacat clamor, ubi non assistit auditor. Ipse autem Iohannes habebat vestimentum de pilis camelorum. Posuit de caprarum, sed cilicio opus non erat: sed accepit tortuosissimi pilos animantis, nihil habetis recti, nihil gratiae, nihil decoris: quae natura dedit labori duro, addixit magno ponderi, extreme tradidit servituti, tali poenitentiae magister indui debuit vestimento;

Mat. 19.

Ps. 108.

stimento: ut qui a recti detorserant disciplina, & deformes sectoris formis reddiderant peccatorum, magnis poenitentiae sarcinis subderentur, addiceretur duris satisfactionis angoribus, suspiria compunctionis laboriosa portarent: ut directi & attenuati in modum acus per angustum poenitentiae foramen ampla remissionis intrarent: & impleteretur dominicum dictum, Camelum per foramen acus posse transire. *Esca autem eius erant locustae, & mel sylvestre.* Locusta castigandis peccatoribus attributa merito poenitentiae figuratur in pastum, ut de peccati loco exiliens, in poenitentiae locum ad caelum possit penitus veniae peruolare. Hoc propheta senserat, qui dicebat, Sicut umbra cum declinat sublatum sum, & excussus sum sicut locustae: genua mea infirmata sunt praeter ieiunium, & caro mea immutata est propter misericordiam. Audistis quem admodum de peccato in poenitentia excussus est ut locusta, & curauit genua ut poenitentiae pondera bainaret: & addicitur mellis cibis, ut amara poenitentiae dulcis misericordia temperaret.

De parabola centum ovium. Sermo CLXVIII.

Sicut profunda maris ingredi, & liquetis viae calles inuios stramineare artifex viator inuenit: ita de Dei dictis aliquid audire, & ad diuini sensus penetrare secretum dedit & docuit lex diuina. Hinc est quod ratem nostrae mentis carnis è litore soluente in pelagus euangelici sermonis intramus, credentes quod flante spiritu sancto caelestis intelligentiae perueniamus ad portum. Dominus noster hodie spem peccatorum promouit ad veniam, & superbiorum murmur piissimo compressit exemplo. Erant, inquit, appropinquantes domino publicani & peccatores, ut audirent illum: & murmurabant Pharisei & Scribae, dicentes, quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis. Non minus inuidi, quam superbi malitiam de dominica bonitate capiebant: de pietate Dei impii reddebantur, siebant de Christi miseratione crudeles, sumebant de caelesti curatione languorem, & poenitentium veniam vertebant iudicis in reatum. Peccatores recipit, & manducat cum illis. Sic videt inuidus, sic superbus sentit, auarus sic sapit, intelligit sic malignus. Peccatores recipit. Non dicunt suscipit. Quid amiserat, qui recipit? Donat culpas, iram vertit in gaudium, dolorem mutat in gratiam, quicumque inuenit quod amisit. Peccatores recipit. Recipit peccatores Deus, sed Deus peccatores

Luc. 15.

esse non finit, quos recipit: peccator Deum non violat appropinquans, Deus peccatorem sanctificat cum propinquat. Pharisee Christus peccata non recipit cum recipit peccatorem: quia Deus non criminis, sed hominis est receptor. Vnde Phariseus non quales venerant, sed quales redibant videre debuit peccatores. Certe Paulum quem persecutorem miserat, predcatorem videant mox rediisse. Sed iam Deus gaudium suum de reditu peccatoris comparatione qua, qua similitudine insinuet audiamus. Et ait ad illos parabolam, *Quis ex vobis homo qui habet centum oves, & si perdidit ex eis unam, nonne dimittit nonaginta novem in deserto, & vadit ad illam que perierat, donec inueniat eam? Et cum inuenit eam, imponit super humeros suos gaudens: & veniens domum convocat amicos & vicinos, dicens illis, Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam que perierat. Ita dico vobis, gaudium erit in celis super uno peccatore penitentiam agente, quam super nonaginta novem iustis qui non indigent penitentia.* Semper quidem cum perditam reperimus, novum capimus cumulum gaudiorum: & est iucundius nobis inveniisse perditam, quam non perdidisse servatam. Sed hæc parabola plus divinæ pietatis, quam consuetudinis humanæ loquitur, & exprimit veritatem. Magna relinquere, amare minora Dei potestatis est, non est cupiditatis humanæ, quia Deus & quæ non sunt facit esse: & perditam sic sequitur, ut teneat quæ reliquit: & amissa sic inuenit, ut quæ servata sunt non amittat. Ergo non terrenus pastor iste est, sed cælestis: & parabola hæc tota non figurata est laboribus humanis, sed divinis est obumbrata mysteriis: sicut ex ipso numero mox lucescit, cum dicit, *Quis ex vobis homo qui habet centum oves, & si perdidit ex eis unam.* Quare non quinquaginta, quare non ducentas, sed centum? quare non quatuor, quare non quinque, sed unam? Ut ostenderet non ex damno fuisse, sed ex numero plus dolorem. Nanque amissio unius totum dissipaverat centenarium numerum, & totum de dextera redegerat ad sinistram: ut dispendio unius & sinistra clauderet omnes, & dextera nil haberet. Nonagesimus & nonus numerus, in sinistra latet clausus, costrictus hæret, tenetur oppressus: qui tamen ubi unius perierit & senserit augmentum: mox dextera transit ad palmam, mox centenarii numeri pervenit ad coronam: & si non habuisset centenarium numerum doloris est, cuius doloris est perdidisse? Videris quia per unius ovium amissionem pastor

iste totum gregem cecidisse de dextera, & totum in sinistram doluerat recidisse: & ideo relictis nonaginta novem unam sequitur, unam quærit, ut inueniret in una omnes, redinegraret omnes in una. Sed iam cælestis parabola pandamus secretum. Homo habens oves centum Christus est. Pastor bonus, pastor pius, qui in una ove, hoc est in Adam, posuerat totum gregem generis humani: hanc inter amena paradisi, hanc in regione vitalis pascuæ collocarat: sed illa vocem pastoris oblita dum lupinis vularibus credit, & caulas perdidit saluantes & tota lethaliibus sauciata vulneribus. Hanc ergo Christus veniens querere in mundum, in utero virginæ regionis inuenit. Venit suæ natiuitatis in carne, & in crucem leuans humeris suæ imposuit passionis: & gaudens toto resurrectionis gaudio per ascensum ad cælestem tulit & pertulit mansionem, Et vocavit amicos, & vicinos. Hoc est angelos, Dicens illis, Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam que perierat. Congratulantur & congaudent Christo angeli super ovibus Dominicæ reditu, nec indignantur in toto sibi præsidere solio maiestatis: quia de cælestibus invidia cum diabolo fuerat iam fugata: nec poterat per agnum qui peccatum mundi tulerat in superna, amplius invidia penetrare peccatum. Fratres, ille nos quæsit in terra, nos illum quæramus in celis: ille nos portavit suæ divinitatis ad gloriam, nos illum sanctitate tota nostro portemus in corpore. Glorificate, inquit Apostolus, & portate Deum in corpore vestro. Ille Deum in corpore suo portat, qui nullum portat in suæ carnis operatione peccatum.

1. Cor. 6.

De parabola drachmæ perditæ. Sermo CLXIX.

PER omnes Evangelicas lectiones latere mysticos sensus & cælestis intelligentie manere secreta, norunt soli quicumque divini spiritus gratiam percipere. Ecce posteaquam pastor supernus perditam centenarii gregis ovem perquisivit, inuenit: & angelorum lætitiæ totam cælestem iam retulit ad ovile, mulier evangelica producit in figuram, quæ lumine accenso de decem drachmis unam drachmam perditam sic requirit, ut inuenta hac de lucro suo, de suo gaudio, causam pariat cælestium gaudiorum: sic enim dicit, *Aut que mulier habens drachmas decem, si perdidit drachmam unam, non accendit lucernam & everrit domum, & quærit diligenter, donec inue-*

Luc. 15.

niat? Et cum inuenerit, conuocat amicus & vicinas, dicens, Congra-
tulamini mihi, quia inueni drachmam quam perdideram. Ita dico vo-
bis, gaudium erit coram angelis Dei super vno peccatore penitentiam
agente. Putasne mulier ista, communis est, aut habuisse
eam decem drachmas humano putatur excessu, aut vnam ea
si creditur perdidisse mudano, aut simpliciter contigit quod
eam nocturno requirit in tempore, aut lucernam de nostri v-
sus more succendit, aut consuetum quod eam perdidit & in-
uenit intra domum, aut familiare, quod amicas ad laticiam
conuocat & vicinas, quas perdens conuocasse non legitur ad
miserorem? Nonum damni genus, & quod drachmam non
ablatam patefaciat, sed dilapsam, & quod eam domesticis
absconditam tenebris, & non defossum dolis loquamur ex-
traneis. Videtis quam singulare sit totum, quam mori tran-
seat & supergrediatur humanum: quam diuinum spirer, & re-
doleat sensum: quam attollat ad cælum mentis intellectum,
quam colloceat in supernis, quam cogat superni cordis accē-
dere lucernam, & instar euangelicæ mulieris per dominicæ
lectionis obscura drachmam quærere scientiæ salutari. An-
tequam Christus ad ouem veniret errantem, & miserandis
discursibus attritam misericordibus humeris subleuaret ad
cælum, & onustus pecore pio inaccessas lupis perueniret ad
caulas: mulier habens decem drachmas tenebras diutinas su-
stinebat, & non solum drachmam perditam desiebat vnam,
sed ipsas nouem drachmas sibi residuas non videbat. Nox ei
erat iugis, erat ei profunda & persequens caligo, cui lucerna
sine diuino igne ad noctis solatium non lucebat: sed postea-
quam supernus ignis, ignis spiritus sancti flammæ se super
apostolos imbre diffudit, & non minus frigida, quam terra
mortalium corda toto ignis sui calore succendit. Mulier, id
est Ecclesia accendit lucernam suam, id est internum illum
sui cordis obtutum: hoc est, illuminatos, ut inquit Aposto-
lus, oculos cordis vestri. Accendit ergo lucernam suam, &
illam Iudaicam domum ignorantie cæcam tenebris euerit
apostolicum post laborem, donec iam de decem drachmis,
hoc est, decalogo legis drachmam perditam reperiret in Chri-
sto. Christus est plenum deitatis numisma, Christus est
drachma nostræ redemptionis & precii, Christus est qui &
erat in legis decalogo & latebat, Christus est quem habebat
synagoga, & tenebris impugnantibus non videbat, Decem

Eph. i.

drachmas decem legis diximus verba, ex quibus verbum per-
diderat synagoga vnum. Quod vnum? Illud quod in Ec-
clesia primus, quia lucerna ardens erat, Iohannes inuenit, di-
cente domino, Ille erat lucerna ardens: dicente Euangelista, Ioan. 5.
In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Ioan. 1.
Deus erat verbum. Hoc fuisse in decalogo iam pateat.
Audi, inquit, Israël, dominus Deus tuus, Deus vnus est. Hoc
synagoga dum non videt in filio, amittit in patre: dum non
credit in Christo, Christum lethaliter crucifigit: cui merito
per decalogum consequenter dicitur, Non occides. Siqui-
dem dum Iudeus ipsam mandatorum seriem capite detrun-
cat, ante Christi, quam legis extitit homicida: vnde & totum
corpus retorfit in Christum, Non occides, non mœchaberis:
damnata est synagoga, quæ iuncta diis gentium repulit
Christum, qui seposita potestate dominantis, coniugis ad
eam descendit affectu. Non furtum facies. Furata est domi-
nicam resurrectionem, quæ precium militibus dedit, ut resur-
rectionis infoderet & occuleret veritatem. Nō falsum testi-
monium dices. Hæc est quæ conquirit falsos testes, ut im-
pleret illud, Exurgentes testes iniqui quæ ignorabam, inter-
rogabant me. Et re vera aliter tradere non poterat veritatis
auctorem, quia semper sola impugnat falsitas veritatem. Sic
ruit, sic per gradus cadit, qui de scalis labitur & corrui præ-
ceptorum. Nam si dominum Deum credidisset vnum, ad hoc
ruinarum barathrum non venisset. Sed nos lucernam matris
Ecclesiæ iam sequamur: & ambulantes lumine dominici
vultus Christi perueniamus ad drachmam, atque amicas &
vicinas, id est, Ecclesias gentium conuocemus, ne matrem no-
stram drachmam suam nesciant inuenisse: & dicamus cum
propheta, Paraui lucernam Christo meo. Et quid lucerna
profuerit audiamus. Ecce audiuius eam in Ephrata, inue-
nimus eam in campis sylæ. Introibimus in tabernaculum
eius, adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius. Ecce quod
per distensos campos, & nemora diffusa quarebamus in do-
mino, hoc matris inueniamus ad lucernam. Super hoc læ-
retur & cælum: quia in vno peccatore penitentiam agente
totius Christiani populi claruit plenitudo, & tota deitatis
forma Christi nostram refulsit in drachmam.

DD iij

Deu. 6.
Mar.

Exo. 20.

Matt. 28.
Mat. 26.

Psal. 34.

Psal. 131.

Marc. 6.

Exod. 3.

Exod. 13.

Deu. 32.

Iuxta

LXX.

Mat. 23.

Luc. 15.

2. Pet. 5.

BEatus Marcus hodie cum Gallilæa dominum retulit circumisse castella, ineffabilem circa nos prodidit eius pietatem. Et circubat, inquit, Iesus castella in circuitu docens. Audistis quemadmodum circuit, quemadmodum te, & propter te ubique pietas indefessa perquirat. Et ille qui capit ipse omnia, nec ab ulla capitur ipse creatura, intrat, & tuo angustatur in corpore, tuis in habitaculis se coarctat. Et ille cuius maiestatem vox fidelium quotidiana testatur clamans, Pleni sunt celi & terra gloria tua: tuis propter te circuit, apparet, videtur, & tenetur in locis. Quo se mouet immobilis plenitudo, quo accedit, vel vnde recedit, quo sunt plena omnia? Et tamen vadit, redit, descendit, ascendit: & totum te & propter te homo Deus patitur, quia te nimis diligit, nimis amat. Habitus suscipit, formas variat, commutat officia: & nunc igneus tibi resplendet in rubo, vt perfidia te frigidum fidei calore succendat: nunc elucescit cælesti flammæ in columna, vt remotis ignorantie tænebris, per solitudines mundi huius viam possis scientiæ perecurrere salutaris: nunc idem tibi nubis vertitur in columnam, vt ardentis tuorum temperet æstus animorum: nunc te vt aquila protegit pennis sapientiæ, & cælestem prouocet ad volatum: dicente Moysæ, Sicut aquila protegit nidum suum, & super pullos suos confidit, extendens alas suas accepit eos, & suscepit eos super scapulas suas: dominus solus ducebat eos, & non erat cum eis Deus alienus. Nunc sicut gallina educit, ducit, vocat, recipit, protegit, portat, fouet, ambit, amplectitur: & sui volatus oblita, suæ temporaliter immemor libertatis, tuis in penetralibus, tuo versatur in pulvere: vt te vernaculis, familiaribus, domesticis alat, erudiat, instituat nutrimentis: nunc vt pastor bonus altissimis errantem solus requirit in montibus, solus inuenit, solus suis humeris imponit: & ne amplius in terrena pascua luporum moribus peruadatis, cælestes euehit & perducit ad caulas. Sic, sicut diximus, habitus suscipit, formas variat: & vt te mutet in melius, ipse suâ toties mutat & commutat officia. Et quia diu circuierat vt diriperet & deuoraret inimicus: nunc necessario circuit vt te vindicet, vt eripiat Christus dicente scriptura, Aduersarius vester sicut leo rugiens cir-

cuit quærens quem deuoret. Et conuocauit, inquit, duodecim. Post diuturna tempora tetæ noctis, aurore suæ desiderato splendore æternus dies Christus noster reluxit in lucem: qui duodecim suas horas in apostolis suis duodecim signanter apraret. Hunc diem beatus Psalmista prophetali vidit spiritu, cum canebat, Hæc est dies quam fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. Vnde & Apostolus, lucis ac diei filios appellat credentes, Vos filij lucis estis & diei. Et conuocauit duodecim. Duodenarius numerus iste per quaternarium tripartitam nobis monstrat & format quadrigam: per quam Trinitas tota toto orbe apostolicis vehitur & fertur excursibus, vt diabolus mitis bellator expugnet, vt mundi superbiâ mansuetus victor inclinet, vt discordias gentium pacificus auferat præliator, vt destructo inferno, hoc est, peccati fouea, diuturno carcere animarum humani generis captiuitatem liberam triumphum sui perducatur ad gloriam. Hunc Trinitatis curram beatus Psalmista vidit prophetali spiritu, cum dicebat, Ascendisti in altum, captiuam duxisti captiuitatem, accepisti dona in hominibus. Hunc curram sibi, suo patri & spiritui sancto, dominus cum diceret, præparat, Tollite iugum meum super vos, quia iugum meum suauis est, & onus meum leue est. Nescit lassescere baiulus misericordiæ, pietatis euektor. Duodecim patriarchas, duodecim distinctos in tribubus, duodecim fontes eremi, duodecim lapides cleuatos ex alueo in figurâ, formamque apostolici numeri fuisse descriptos scrutatori legis relinquamus altius ad probandum: quia nobis cur binos ad prædicandum discipulos miserit propositæ lectionis series conatur aperire. Et capit eos mittere binos & binos. Binos mittebat, ne destituta singularitas aut negaret, vt Petrus: aut fugeret, vt Ioannes. Cito cadit fragilitas humana, quæ de se superbe confisa socios despicit: non vult habere collegam, dicente scriptura: Et vix vni cum ceciderit: & non est secundus qui erigat eum. Quantum autem alter alterius roboretur auxilio, eadē scriptura testatur, cum dixit: Frater, qui adiunatur à fratre, quasi ciuitas munita. Et capit eos mittere binos & binos. Nec mirum fratres, si Trinitas quæ ex duodenario numero tripartitam conscendit quadrigam, nunc ascendit & bigam: vt duobus nunciis duorum vocatio monstraretur & claret populorum, dicente Apostolo: Nunquid Iudæorum deus tantum? Nonne & Romanorum.

Ifa. 21.

Abac. 3.

Psal. 48.

424

D. PETRI CHRYSOLOGUS

gentium: imo & gentium: & impleatur Isaia vaticinium: qui se aesclorem bigge vidisse testatur, unde mox cecidisse Babylonem clamat, & omnia sculpilia. Quis dubitat fratres per has bigas Christum salutare iniquitate discursus: cum videat apostolica predicatione corruisse tepla, idola deperiisse, cessasse pecudum mugitus, & victimas, ipsas aras cum thuris sic fumo iam tota euansisse per secula? Has bigas Abacuc videat, cum clamaret, Qui ascendis super equos tuos, & equitatus tuus sanitas. Et dedit, inquit, eis potestatem spirituum immun-dorum. Hoc est, diuinæ virtutis insigne: hoc trophæum singularis triumphus: ut prædæ suæ prædo ipse ipsis captiuis suis ipse captiuus, victis quondam suis victus ipse diabolus nunc tradatur: quatenus eorum subiiciatur imperio, quorum ante fuerat magnificus: seruitute merito dolet, gemit merito, merito stridet, qui se videt hominum sententia, hominum potestate percelli, qui se deum hominibus longa diu fuerat persuasione mentitus: Et præcepit eis, ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum, non peram, non panem, non in zona es. Homo cum operarios inuitat ad opera, non necessaria victus solum, sed etiam largo fundit epulas apparatus: ut conuiuium humanitatis effusa pondus operis superet, & laborem: deum quantum credit inhumanum, qui ad opera eius inuitatus, pera, pane, precio onustus incedit, & anxius: ut aut lassus, aut tardior ad opus operarius infidelis occurrat: aut occurrere fortassis non potuit, præmia promittit ille copiosa: tot chirographis, tot testibus, largam spondet ille mercedem: tu cum neque panem, neque vestimentum impio spiritu æstimas præbiturum? Te ipsum cum non esses dedit esse: & quicquid homo habes dedit ipse: & cum tibi actuis voluptatibus viueres, victus necessaria non negauit: hunc suis virtutibus, suis operibus seruienti, non panem, non vestimentum æstimas largiturum? Hoc ipsum quod in pera, quod in zona portas, quis dedit tibi? Quid illi de suo insultaturus occurris? Nouit quia diues es. Cæca homo operibus tuis: sufficit tibi diuina paupertas: depone sarcinas diuitiarum tuarum: onustus non potest per angustam viam ad opus dominicæ messis peruenire: veni expeditus, veni liber ad opera, antequam nudus & expoliatus, infidelis omnibus operarius rapiaris ad penam: quia sicut scriptum est, Morientem diuitiæ non sequuntur. Sit tibi pera conscientia tua: sit tibi panis vita tua: ut sit verus pa-

SERMO CLXXI.

425

nis Christus in vita, qui dixit, Ego sum panis. Sit tibi in pera Ioan. 6. cium merces tua: quia ille præmium exigit securus à Christo, qui ut sequeretur Christum, nudus desepxit respuens fideliter quod habebat.

De discipulis illotis manibus prandentibus.

Sermo CLXXI.

Sicut fulgura cum saxa, montes, arbores, ipsa domorum culmina, terribili collisione dissoluunt, sensus hominum mentesque corripunt: ita dominus quoties in phariseos intonat, suos timore salutare corrigit & emendat: sicut hodie euangelicus sermo perdocuit, phariseos & scribas vituperasse aliquos discipulorum domini, eo quod non lotis manibus manducarent. Nemo cum hæc audit, existimet discipulos domini sub specie contemptus incultis & lutulentis manibus edere: nec mensæ domini, nec conuiuij communis seruare & colere honestatem: quædo istud neque natura patitur, neque hospitalitatis admittit affectus. Quis aquam manibus non offerat mox ad venientis obsequium, quis ad offerentis tristitiâ mox recuset, præsertim cum dominus ipse arguat Simonem inuitatus ad mensam, Pedibus meis, inquit, aquam non dedisti? Vult itaque fieri, quod sic exigere perdocetur. Sed pharisei non diligentiam corporis in discipulis domini, sed superstitionis suæ baptismata perquirebant: nescientes vñ baptismata, quod dominus non lauandis solum, sed innouandis animabus & corporibus inuenisset: quod non corpus ad cultum vite, sed conscientiam dilueret ad salutem. Hoc propheta præcatur, cum diceret, Ampli? laua me ab iniustitia mea. Id est, Psal. 50. quousque me legaliter lauas, & me non lauas: laua me per gratiam semel, quem lauacra legis innumera non lauerunt. Sed hoc appetat nobis ipse, qui sequitur euangelicus sermo. Pharisei, inquit, & omnes Iudei nisi crebro lauerint manus, non manducant, tenentes traditionem seniorum: & cum de foro veniunt nisi baptizati fuerint non manducant, seruantes baptismata calicum & iurecorum ac eramentorum & lektorum. Pharisee, quid te mundum credis, cum tua omnia tuo sint polluta conuiuij? In foro tu de innocentis sanguine disputasti, de rapienda substantia pauperis perquisisti, perseruatus es qualiter libertatem addiceres seruituti, & cum interiora tua tanto sint confecta crimine: quemadmodum te exterior lauare & mundare sufficit aqua? Corda & corpora nostra mundare hæc poterit,

cum fuerit & ipsa spiritus sancti purificata commercio, ut visibili ministerio inuisibile purificationis nostrae perficiat sacramentum. Sed tu Iudae calices, vireos, amentia baptizans, quae motu, sensuque carentia per naturam, ut reatum nesciunt, ita non sentiunt: haec honoras, & te per quem contaminata sunt omnia, non emundas: tuis visibus, tuis obsequiis haec mancipata purificas, & te diuinis officiis, diuinis mysteriis non purificas mancipatum. Sed nos fratres non quid Iudaeis, sed quid discipulis suis dominus responderit, audiamus: Dicebat autem, quod quae de homine exeunt, illa contaminant hominem. Abintus enim de corde hominum procedunt cogitationes male, adulteria, fornicationes, homicidia, furta, auaritia, nequitia, dolus, impudicitia, oculus malus, blasphemiae, superbia, stultitia: omnia haec mala abintus procedunt & contaminant hominem. Quae spatia terrarum, quae magnitudo urbium, quae latitudo regionum, tantos hostes ferre, tot inimicos capere, tantas sustinere praualer nationes, quot vitia, quot delicta, quot crimina rapiunt humanos sensus, hominum corda patiuntur? Ad unam omnem genera tota, tota feritas bestiarum, quae magis eo saeuunt, quo se explere nequeunt, satiari non possunt unius captione voracitate praedones: qui plus hinc aestuant & tabescunt, quod capere nequeunt & vorare: quod ad unam columbam tot milui, tot aquile, vultures tot voraces, tantarum currat cogeris autem sordidarum. Hanc numerositatem, hanc multitudinem senserat propheta, cum caneret, Circumdede runt me mala quorum non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meae, & non potui ut viderem. Abintus de corde hominum procedunt. Tolerabilis est hostis cum muros arietat extrinsecus, cum foris positus cedit aliquando confictu: cui vero est intus inimicus, cuius aduersarius in ipsis penetralibus iam defecit, iste se intelligit, & sentit oppressum: iste se & captiuum perdit, & deplorat: iste suus expugnator esse non potest: suus esse non potest liberator: alienum requirit auxilium: querit alterum defensorem. Abintus exeunt de corde. Novus est hic ordo bellandi: de homine contra hominum gentes exeunt bellaturae: non contentae in occulto vincere, prosternere in abdito: quasi quae famam quaerant hominis de ruina. Iudaei qui foris sunt, se, & sua forinsecus lauent: nos fratres ab istis vitiorum sordibus emundemur intrinsecus: has nequitiarum gentes in nostris mentibus Christo propugante

Psal. 39.

vincamus: has delictorum bestias de nostris cordibus terrore dominici nominis effugemus: has criminum rabies, & voracissimas aves a nostris sensibus crucis hasta fortiter propellamus: ut civitatis nostrae splendor, templi nostri sanctitas, domus nostrae integer & singularis ornatus, ad habitandum semper in nobis nostrum prouocet, & inuiter auctorem. Illuc vitia redire nequeunt, ubi Christus cum suis virtutibus comoratur.

De inuidia & hypocrisi.

Sermo CLXXII.

Audistis hodie fratres, quemadmodum dum seclusit alios, seipsum ianitor inuidiosus exclusit. *Luc. 11.* Ve vobis, inquit, legis peritis, quia tulistis clauem scientiae, ipsi non introitis, & eos qui introibant prohibetis. Audistis ergo quemadmodum dum seclusit alios, seipsum ianitor inuidiosus exclusit. Acceperat clauem Phariseus non ut clauderet, sed ut intrare desiderantibus aperiret: sed ne intraret alter, ipse permanere foris maluit per linorem: Omnia quidem vitia ad suorum semper intendunt & profiliunt laesionem, sed suos semper amplius inuidia consumit: inuidia suorum carnifex semper extitit: extendit sensus, torquet animos, discruciat mentes, corda corrumpit. Et quid plura? Hanc qui receperit, sua sustinet sine sine supplicia, quia in se domesticum semper diligit habere tortorem. Quis ibi malorum finis, ubi alterius bonum poena est, ubi cruciatus est aliena felicitas? Malum multiplex: quot sunt prosperitates hominum, tot tormenta sunt inuidorum. Cum aliis vitiis animus poterit confligere Christianus: inuidiam quisquis antequam sentiat non fugerit non euadit. Haec peritis legis legem suam non aperire, sed claudere: & salutaris praecepti non commodare doctrinam, sed negare: obserare scientiae fontem, & vitalis fluminis originis suae secreto diuitias obstruere. Ille velociter fugiendus est morbus: quia quos contigerit, non paritur iam sanari. Inuidia caelum tentat: ibi enim diabolus fecit ex Angelo: vit terras, quae utique paradisi nobis amena flammeo custode seclusit. Reges urget, quia haec Herodē in coenos Christi sic *Mac. 2.* compulsi desequere, ut ante lac quam sanguis teneris fundere tur ex membris. Charitatem violat, nam haec Cain reddidit *Gen. 4.* fratricidam: & innocuam adhuc terram noui sanguinis cruore perfudit. Vastat populos, namque Iudaeos haec, si dici fas est, si capit sermo, fecit esse deicidas: deicidas diximus, non

Mat. 13.

Mat. 16.

Luc. 12.

1. Co. 3.

1. Cor. 5.

quos peruenit, sed quo facinus hoc tetedit: In Christo enim Iudæi non hominē tantum, sed deum filium dei conati sunt opprimere, necare virtutes, cum dicunt, Hic est hæres, venite occidamus eum: & nostra erit hæreditas eius. Sed quid valet diabolus ad deum? Inuidia quid valet ad dominicam charitatem? Inuidit diabolus terram, sed donauit cælum deus: clauēs sciētiæ legis spiritus sustulit, sed clauēs cælestis regni per Petrum largitus est Christus: Ac sic inuidia suis commodis est nudata: & homo ditatus est ipsa necessitate damnorum. Bene ergo in sequentibus dominus adiecit, dicens: *Attendite vobis à fermento Phariseorum.* Quia in fermento non est moles magnitudinis, sed tumoris: & conspersio tali specie inflata est, non ditata: quantum enim efferbuerit feruentius, tantum farris massa turgescit: & totam formam leuitatis implet, & tumoris. Congruē ergo à domino dictum est: *Attendite vobis à fermento Phariseorum, quod est hypocrisis.* Quid est hypocrisis, nisi species arte composita, quæ aliud in re agit, aliud promittit in vultu? Hæc penes Phariseos per scientiam tumefcebat, Apostolo sic dicente: Scientia inflat. Illos namque scientia inflabat ad superbiam, non instruebat ad vitam: & corrumpebat ad malitiam, non ad prudentiam promouebat. Erat in eorum facie hypocrisis: erat in eorum mente inuidiæ hydrops: erat in pectore siticulosus fons: erat ardens vnda, quæ suis magis ac magis inflammabatur fluentis, ut bibentis non exstingeret sitim, sed augeret incendium. Sic, sic hypocrisis ministrante suis semper inuidia propinat: Ab hoc nos morbo subtrahit Apostolus: Cum nos non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitie, sed in azymis synceritatis & veritatis sancti Pascha domini celebrare cōpellit. Veritas nescit tumorem, simplicitas hypocrisim prorsus ignorat. In azymis synceritatis & veritatis. Hæc sunt cordis azyma: hæc cælesti dulcedine confecta: hæc gratiæ saporata pinguedine: hæc sancti spiritus igne decocta: hæc nos manducantes agnum dei, agnum qui tollit peccatum mundi, ad nostrum Pascha solenniter immolamus: quibus Christus ad lætitiā totam, totam est natus & immutatus ad gloriam.

De diuo Ioanne Baptista & Herode. Sermo CLXXIII.

Pastor bonus per vigilantes noctes, dies anxios ducit, ne quid callidus latro, ne quid luporum feritas astuta pernicio-

sam charo gregi, ne quid noxium molietur. Pastor bonus, si. Ioan. 10. cut dominus dixit, animam suam ponit pro ouibus suis. Sed & oues bonæ pastoris sui audiunt attentis auribus vocem, pastoris sui semper sequuntur arbitrium, pastoris sui totam faciunt voluntatem, ascendunt colles, petunt ardua, mutant sæpe regiones: ac sic apta pascuis, irrigua fluentis, vmbrosa, accommodata, secreta quietis loca penetrant, reperiunt amoenitates, & deliciis perfruuntur. Et vos filii domini gregis portio copiosa, niueo & diuino vestra iam vellere, molli fœtu, cælesti germine perfrœcunda, si per nostræ vocis auditum ad loca sæpe salutaria, ad salutaria pascua peruenistis, si per nostri sermonis fluentia animi vestri æstus, vestra sitis temperastis ardorem, si sub doctrinæ nostræ tegmine aliquāta commoditate recubastis, quæ ordinamus, attendite: quæ dicimus, audite: quæ facimus, approbate: nec pro voluntate vestra, sed pro dispositione nostra prædicationis nostræ percipite rationem: & siue cum dicimus de gradu isto, siue cum de sacerdotali sede pro temporis ratione tractamus, ut oues bonæ, ut chari greges, dilecta pignora, sine fastu impigra, ac toto fidei cursu conuenite, concurrere: nec vos locorum mutatio tam propinqua, & spatia sic arctata, aut reddant desideres, aut faciant murmurantes: quia nec ouis ad caulās peruenit, si pro suo libito pernagetur: nec scientiam discipulus poterit obtinere, si doceri pro sua voluntate conderitur: agrotus quoque nunquam poterit recipere sanitatem, si pro suo fuerit curatus arbitrio. Sed quia nobis hodie contra lupum furentem sermo est, atrepto pastoralis baculo transeamus ad euangelicam lectionem. *Auduit, inquit, Herodes rex: manifestum enim factum erat nomen Iesu, & dicebat, quia Ioannes Baptista resurrexit à mortuis, propterea virtutes operantur in illo.* Stultus de mortuo pie credit, quem feraliter persecutus est viuum. Ioannes resurrexit, & tamen confitetur ignorans, quia in Christo pro Christo resurgit occisus. Herodes quid egit gladius tuus, crudelitas tua quid profecit, quo processit impietas tua, si visipse dicis, rediit ad virtutes, resurrexit ad opera diuina, qui furore tuo putabatur extinctus? Ioannes resurrexit sicut fateris ipse: non hic persona, sed infirmitas perit: non hic Ioannes, sed mors magis tali morte succubuit: illa est perna: carnifex habetur irrisus: ipsa est cognitio miseri decepta sententia, quæ interpretum non perdidit, sed promouit. Ioannes

resurrexit à mortuis, propterea virtutes operantur in illo. Et si hostis legis, per legem tamen ille resurrectionem promissam didicerat mortuorum. Et si resurrecturum Ioannem nouerat, cur insanus occidit? Si ad totius diuinæ virtutis culmen, si ad totum quicquid est potestatis infigue, tali morte sciebat eleuandum: cur se tantæ mortis esse fecit auctorem? Semper febrit impietas: à phrenesi semper crudelitas obtinetur: carere dementia furor nescit: in se nanque scruit, quoties in alterum tendit: se punit dum percellit infontem: sibi lethalis est totus, cum erga iustum crudelis existit. Ecce Ioānes, ut ipse dicit, iam uiuit in Christo: ad tuam pœnam redit, qui venit ad omnium cœlesti munere medicinam. Alii autem dicebant, quia Elias est: alij uero dicebant, quia propheta est, aut quasi unus ex prophetis. Quo audito, Herodes ait, Ipse est Ioannes quem ego decollauit, hic resurrexit à mortuis. Maleuolo quidem. & veraci sensu testis ipse criminis sui, assertor sceleris sui, sui facinoris accusator existit. Ioannes quem ego decollauit ipse est, hic resurrexit à mortuis. Verum dicit: nam sicut in Christo sui resurgunt, ita in suis ipse patitur Christus: & sicut honor capitis ad mēbra pertendit, ita membrorum pœna ad dolorem capitis, ad capitis redundat iniuriā. Ioannes, quem ego decollauit, ipse est. Ille rex sapiens, egregius iudex, censor morum, disciplinæ custos, vindex innocentiae, criminum pœna, quod decollauerit Ioānem dicit, quare decollauerit tacet: ne potestati regiam tanti facti confuaderet turpitudine: sed euangelista prodit, ut interfectoris dedecus interfecti producat ad gloriam. Nam ipse Herodes, inquit, misit, ac tenuit Ioannem, & uinxit eum in carcere propter Herodiam uxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam uxorem. Dicebat enim Ioannes Herodi, Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Herodias, quæ uxor esset duorum fratrum sceleris amore contendit, ut affectione violaret affectum, & sociaretur Herodi Herodias, ne essent vel nomine dissimiles, qui erant scelere, moribus, uitæque conformes: & inuenerunt vocabulo, quos criminum iunxerat turpitudine: hæc ergo Herodias insidiabatur Ioanni. Herodes adulteræ non vincebat animum: nefas tamen adulteræ differebat. Illa, ne esset arguens, arguentis tendebat ad mortem: ille, ut placeret inæstæ, capitiuus ipse iustum tantum tenuit, uinxit inclusum, quia in innocentem reus facile non poterat dictare sententiam. Cum accidisset, inquit, opportunus dies, Herodes natalis sui cœnam

fecit principibus, tribunis, & primis Galilæe, cūque intrasset filia ipsius Herodiadis, & saltasset, & placuisset Herodi, simulque recumbentibus, rex aut puella, Pete à me quod vis, & dabo tibi. Et iurauit illi, quicquid petieris, dabo tibi, etiam si dimidium regni mei. Ingratus, inhumanus rex, qui uirtuti tantæ, tam glorioso labori, tam memorabili facto, non totum regnum suum, sed dimidium dedit. Et quare sibi vel pro parte seruauit, qui post tantam domus suæ gloriam, post tantam familiæ sanctitatē, post tale caltatis exemplum, esse, videri, uiuere, non debebat? Illa ergo criminis filia, non naturæ, non tam ad matrem, quàm ad ipsam sentinā sui sceletis mox currit: ut quæ fluida tota, tota iterat resoluta, sæua & truculēta reuolaret: & ut de ipsis artibus loquar, ut tragœdiam nefandā caneret, quæ impleuerat turpissime comœdiam. At illa egressa dixit matri suæ: Quid petam? Illa uero dixit, caput Ioannis Baptiste. Et ingressa statim cum festinatione ad regem, petiuit dicens: Volo, ut protinus des mihi in disco caput Ioannis Baptiste. Et contristatus est rex propter insurandum, & propter simul recumbentes, noluit eam contristare: & statim rex misso speculatore, insit afferrī caput eius: Ille autem abiit, & decollauit eum in carcere, & attulit caput eius in disco, & dedit illud puellæ, & puella dedit illud matri suæ. Sic iudicat mens oppressa crapulis, soluta uino & toto quodammodo ebrietas demersa naufragio, Volo, ut protinus des mihi in disco caput Ioannis. Serpenti germen caput hominis petit, cui suum caput sententia principali sciebat addictum: dicente deo, Ipse seruabit caput tuum, & tu illius obseruabis calcaneum. In longum nos trahit prolixitas lectionis, & satis in altum promouit loci ipsius immensa profunditas. Differamus hodie quæ sequuntur, ne dum sermo festinat ad finem, quæ sunt prolixè dicenda transmittat. Id in clausula nostri cōmendamus eloquii, quod sine causa cucurrerit serpens: nam tota germina serpentis antiqui iste Ioannes noster interemit, & effusione sui sanguinis extinxit occisus.

De decollatione diui Ioannis Baptiste.

Sermo CLXXIII.

Herodiane cœnæ cruentas epulas, conuiuium sic ferale, hunc terra, hunc cælum, hodie mecum uerter horruit & expauit auditus. Herodes, inquit, natalis sui cœnam fecit. Bene cœnam, quia non luci, sed tenebris addictus est hic natalis, in quo noctis filius natus est, non diei. Natalis sui, inquit,

Genes. 3.

cenam fecit principibus, tribunis, & primis Galilee. Quid egit incauta, & cæca semper impieras? Omnes evocat potestates, ut non tam multos convivi sui socios, quam innumeros criminis sibi testes assumat: & tot habeat facinoris sui arbitros, quot habuit præfides disciplinæ. Cùmque intrasset filia ipsius Herodias & saltasset, inquit, & placuisset Herodi. Respondit suo turpis generi, dum patri complacet turpiori: de adulterio namque non nisi turpis debuit procreari: quæ fractis gressibus, corpore dissoluto, disuncta compage membrorum, fluentibus ex arte visceribus, tota patri fieret deformitate formosior. Et reuera suam credidit tunc Herodes cum talem vidit: nam putasset alienam, si pudicam vel aliquantulum pervidisset. Serpens tunc latebat in formina, quæ reptans gressibus flexuosus lethale toto corpore virus effudit: ut discumbentium mentes furor, venenum corpora fauciarer: homines verterentur in bestias: nec vino iam tales, sed sanguine potarentur: nec pane rabidi, sed carnibus vesceretur humanis. Tales utique, tales reddidit, quibus adhuc fumante sanguine caput intulit tunc Ioannis: ut illud Psalmistæ canticum probaretur. Dederunt carnes sanctorum tuorum bestiis terræ: effuderunt sanguinem eorum tanquam aquam. Ecce quid parit totis noctibus protracta convivia: ecce quid generat quod cum mensura emitur, & sine mensura bibitur vinum: ecce quo præcipitur caro, cum ad luxuriæ facinus voluptatis inflammatur incendiis. Rogo quid tantis cuneis ardeatur? Sufficit infelix caro sibi suis casibus ad ruinam, attestante Propheta cum dicit, Ut quid irrutis in hominē, interficitis uniuersi vós tanquam parietem inclinato, & macetiæ impulsæ: lacerabat in Herode caro oppressa crapulis, ebrietate captiua, quæ titillante luxuria, & non tam ludente, quam illudente lasciniâ, promitteret quicquid turpitudinis peteret se daturam. *Pete à me quod vis, inquit, & dabo tibi: & iuravit illi.* Iurat miser, dum quicquid honestatis est & virtutis abiurat. *Pete à me quod vis.* Quid peteret luxuria, nisi castitatis interitum, pudicitie necem, mortem sibi semper contrariæ sanctitatis? *Volo ut des mihi in disco caput Ioannis.* Si caput viri est, iuxta Apostolum, Christus, iam tunc nouello ore antiquissimus serpens Christi domini tendebat ad mortem. *Volo ut des mihi in disco caput Ioannis.* Iam tunc audis draco in serpi capite domini degustabat sitiens passionem. *Volo, ut des mihi in disco.* Cur in

Psal. 78.

Psal. 61.

1. Cor. 11.

Cur in disco, cur preciose gestas, quem viriliter occidis, nisi *Psal. 115.* quia, Preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius? Hoc ipsum quod vis non agis, quomodo ipsa vis: quia agite superna ratio aliter quam vis: in illo quidem tunc ferali antro, non aula regis, rabies tunc fera pastum suū credidit, cum caput martyris vidit, torum suum sensit, cum liquorem sacri sanguinis sitiens, aspexit: ferculum crudelitatis suæ toto ore, totis faucibus contendit, & conatur absorbere. Sed Ioannes venit in sublimi positus, ut lucerna super candelabrum, tenebras ut fugaret, dicente domino, Ille erat lucerna ardens & *Ioan. 5.* lucens. Venit Ioannes, ut iudex in tribunali resplendens, ut qui arguit adulterum, exponeret & damnet homicidam: & qui pie viuens incastum vocat ad penitentiam, reseruauerat ad veniam, homicidium etiam damnet occisus. Quam quæso meretur veniā, qui in morte Ioanis ipsam penitentiam tam crudeliter interemit? Gratis cucuristis Herodes, Herodias, nomina non affectione sociata, sed crimine: qui vocē intercipi posse stultissime credidistis. Ego sum, inquit, vox *Ioan. 1.* clamantis in deserto. Vox occidi non potest, sed magis clamat angustis corporis absoluta. Sic vox Abel in suo iam effusa sanguine magis sonat, magis penetrat, magis pertendit ad cælum. Sic nunc Ioannes toto orbe clamat, totis sæculis facinus vestrum cunctis refert, & ostentat in gentibus. Ecce Ioannes Christi capite gloriatur, qui capite putabatur additus. Ecce eo die quo tu finisti tuum, ille sibi natalem cælitus conquirit: quia quando tuus ortus misit in finem, tūc illius finis ortus est in natalem. Iustus enim tunc inchoat vivere, cum pro Christo meretur occidi: transfertur ista morte vita martyris, non aufertur: morte magis claruit, qui ob hoc mortuus est ut viveret in æternum. Ecce tu iaces in morte: Ioannes viuit occisus. Tu fucatam morice purpuram perdidisti, Ioannes cruore suo fulgenti purpura semper gloriatur indutus. Tui convivia nunc participes efficiuntur in pœnis, Ioannes cælesti mensa cum choris vescitur angelorum. Ille audit cælestem iugiter symphoniam, tu audis inferni semper gemitum & stridorem: ille meretricis tuæ, saltatricis tuæ ad dictus in precium, nunc regno, nunc præmiis cælestibus honoratur: tu mercedem sententiæ tuæ cum tua filia in tartaro percepisti. Vestimentum Ioseph, cum adulteram fugeret de- *Genes. 39.* reliquit Ioannes ne videret adulteram, ipsum proiecit & cor-

pus. Ioseph, ne adulterium faceret, libens carcerem suscepit: Ioannes, vt argueret adulterium, eremum carcere commutauit. Ioseph somnia dum reuelat, euasit ex morte: Ioannes, vt dei filium reuelaret, suscepit & mortem. Ioseph dum panem præparat temporalem, ex auro torquem meruit, & honorẽ: Ioannes, vt ostenderet cælestem credentibus panem, martyrii torquem meruit ex æruore. Merito in natis mulierũ cunctis maior est hic Ioannes: qui non solum adulteras arguit, sed & licita mulierum consortia virginitatis amore calcauit. Et si Ioannes tantus, Ioannes talis, tanto eremo separatus à fœminis fœminarum pericula non euasit, quis est qui inter fœminas viuens euasurum se sine labore maximo, maxima sine cautione confidit, nisi is qui sancto alitur spiritu? Qui cū genitore, natoque vnà cuncta disponit sæcula per cui omnia ipsa.

De Marcellino episcopo Vicohauentino, & diuæ Mariæ virgini s partu.

Sermo CLXXV.

OMnium quidem rerũ primordia sunt dura, sed duriora sunt omnibus primordia generantis. Sancta ecclesia Rauennas vt primum pareret, viam fecit, angores pertulit, sensit dolores. Et hoc egit fratres, vt ordinem partus diuini toto veritatis tramite custodiret: nam posteaquam primogenitum totius creaturæ virgo mater vt pareret, viam totius patriæ percucurrit: sic virgineus partus, sic primitiuorum est dedicata natiuitas. Et necessario, fratres, via generatur in via. Ego sum, inquit, via: vt omnis aditus excluderetur erroris, & viator tandem cælum peteret, qui terreni itineris incassum diu sudores pertulerat & labores. *Et factum est in diebus illis, inquit euangelista, Exiit edictum à Cæsare Augusto, vt proficeretur vniversus orbis. Ascendit autem & Ioseph à Galilee de ciuitate Nazareth in Iudeam ad ciuitatem Dauid quæ vocatur Bethlehem, eo quod esset de domo & familia Dauid, vt proficeretur cum Maria desponsata sibi uxore pregnantē. Et factum est in diebus illis, impleti sunt dies vt pareret: & peperit filium suum primogenitum. Liber hic aliquid de dolore dicere. Edicto Cæsaris, & pagani domini obtemperaturus occurrit: & decreto beati Petri decreto principis Christiani, seruus adhuc aliquis irreuerter obstitit? Verum, quia neque prospera aduersis, neque gaudiis miscenda sunt tristitia, his omisissis hodierni germinis lætitiā proloquamur. Habeat modo natus, qui primum natus est,*

Matt. II.

Ioan. I. 4.

Luc. 2.

primogeniti reuerentiam, teneat & honorem: Marcellinus hodie vernaculi partus torum rapuit & conquisiuit affectum. Circumstant filii, adsunt propinqui, cognatio tota concurrit, familia exultat omnis, & ipsa penetralia domus tripudiant & lætantur: quia videre oculis, suscipere manibus, hodie primum sanctæ genitricis partum, sobolēque meruerunt. Ipsa quoque genitrix sponsa mater & virgo, in ipso spōsi sui thalamo, in ipso cōiunctionis suæ cubiculo, genuisse noua gratulatione miratur. Sed neminem turbet, nullũ moueat, quod in thalamo ipso sponsa ipsa cernitur peperisse: talis non est de crimine, sed de virginitate conceptus: quando in tali germine cælestis partus est, non humanus: nec vllus hic est finistræ suspicionis locus, vbi ipse spōsus sponsæ suę testis habetur, & custos. Quicunque sollicitus es de facto, esto de exemplo maximo perlecus: & præcedentis trepidatio ad tuam cautelam proficiat, & munimen. Ioseph ille maritus solo nomine, conscientia sponsus, prægnantem sponfam fluctuans & anxius intuetur: quia neque accusare innocentem, neque prægnantem poterat excusare: tacere tutum nõ erat, erat loqui periculum. Admittit, non prodit crimina accusator infontis. Erat ipse testimonium castitatis, erat custos pudoris: aliud nouerat, aliud intuebatur, confundebat virginis fides: actus & vira in biuio, mens iusta & sanctus animus, ancipiti cogitatione torquetur: sentit, sed tantum non potest penetrare sacramentum: quia nec accusare poterat, & defendere penes homines non valebat. Merito mox occurrit angelus: merito responsum subuenit mox diuinum, cui humano deficiente consilio iustitia non defecit. Et quid dicit? *Ioseph fili Dauid noli timere. Qui nihil fecerat, quid timebat? Timebat, quia & si nullus in facto reatus erat, erat in causa maximus pavor. Sanctus animus quicquid non assequitur expauescit. Caue ergo homo de partu nostræ matris taliter disputare, cū angelum respondisse sufficiat. Noli timere accipere Mariam coniugem tuam: quod enim in illa natum est, de spiritu sancto est. Exliciter parturit, quæ virginitatis coronam magis, magisque pariendo conquisiuit, & gloriam. Hic verò qui nobis hodie natus est, semper retia retendit in mare. Nemo ergo miretur, si piscatorem Petrus gestiuit habere collegam. Orate ergo fratres, vt piscari mereatur homines, qui hactenus pisces capere hominum laborauit ad vitam.*

EE ij

DEus quoties desperatas humanorum curat corporum
passiones, deitatis suæ toties potentiam pandit: sed in
vna eadēque infirmitate, quando ordinem suæ curationis
immutat, causas propter quas hoc faciat, facit nos altius per-
feratari. Nam iuxta viam sedenti cæco visum sola restituit
iussione: alii à natiuitate cæco, nato non lumini, sed tenebris,
& cui natura visum inuiderat, atque ipsa quæ parat, & aperit
oculos, oculos clauserat, & negarat. Christus imponit lorum:
& collyrio materiali flagit, facit, procurat oculos, non recu-
rat: ut creante, non mendicante manu inde homini suppleret
lumina, vnde hominem fecerat totum. Iste verò cæcus, cuius
nobis euangelista Marcus retulit curā, sic nouo sanatur mo-
do, ut omnes compellat exquirere, cur cōtūmax cæcitas mor-
tam facere sic præsumit auctori: cuius nutu, visu, insin infir-
mitates pereunt, redeunt sanitates, vita oritur, mors finitur,
stant omnia, cuncta dilabuntur. *Venit, inquit, Iesus Bethsaïda,*
& adducunt ei cæcum, & rogabant eum, ut eum tangeret, & apprehen-
sa manu cæci, eduxit eum foras extra vicum. Quasi eum cura-
re nō potuerit in loco: aut beneficio loci indiguerit, vniuer-
sis qui contulit visum. Hęc est Bethsaïda, cuius perfidiā do-
minus exprobat, dicens, Vē tibi Chorozaïm, vē tibi Beth-
saïda, quia si in Tyro & Sidone virtutes factę fuissent quę in
te factę sunt, olim in culicio & cinere poenitentiam egissent.
Ergo apprehensa manu eius de domo infidelitatis educit, le-
uat eum de perfidię sessione: ut antē fidem, quā oculos da-
ret: antē mentem, quā corpori redderet sanitatem: antē præ-
beret humani ducatus obsequiū, quā diuinę virtutis ope-
raretur insignē. Illi rogabant ut vel tangeret eum: sed Chri-
stus, qui horrere nescit pauperem, pauperem scit amare, totā
dedit pauperi manum: & debilitati deus publicam præbuit
feruitutem, ut homo non horreat hominem, & videns non
videntem videat: & duce manu cæcum lucis faciat nescire
orbitatem: nec dicat homo, non habet manus mea quod det
pauperi, det ipsam manum pauperi: & plus erit manum pau-
peri dedisse, quā nummum: iter præbuisse pauperi, quā
pauperi panis dedisse fragmentum. *Et eduxit eum foras extra*
vicum: & expuit in oculos eius. Dominico spūto vacuas oculo-
rum replet lacunas, diuino ore luciferam dat saluam, ut fan-
cti oris gutta baptizaret oculos peccatoris, ut aperiat venia,

Ioan. 9.

Mar. 8.

Mat. 11.

quos clauserat culpa. Nemo ergo dubitet diuino imbre tota
arefacta mortalia membra posse reuiuiscere: cum videat par-
ua dominici spūi gutta arentes cæcitate oculos subito sic
suscitatos in lucem. Exurgit, inquit Isaïas, mortui: & resur-
gent qui in monumentis sunt: & sātābuntur qui sunt in ter-
ra. Quomodo? Ros enim qui abs te est, sanitas est illis: quod
est pluuia semini, hoc resurrecturis dominicus imber. *Et*
imposuit illi manus. In faciendo, in reparando, in componen-
do hominem dominicę manus curatrices hominibus semper
adsunt, Manus tuæ, inquit, fecerunt me, & plasmaverūt
me. *Et interrogauit eum si aliquid videret.* Interrogat ut ho-
mo, operatur ut deus. Qui videt abdita terrarum, qui cordis
intuetur occulta, cui omnia sunt nuda quę sunt tecla omni-
bus, in opere suo, in oculis suis videre quęrit, laborat scire,
alio referente cognoscit? Absit. Sed interrogat ut presentes
scirent, futuri cognoscerent, cęcitatis huius non esse simpli-
cem, sed mysticam curam. Denique non lumen, sed auroram
quandam, lucēque erumpentem datam sibi adhuc qui cu-
rabatur, domino interrogante, respondit: *Videō, inquit, homi-*
nes ut arbores ambulantes. Imperfectis oculis grandescūt for-
mę, turbantur species, res falluntur ipsę: quia non iam visio-
nem capiunt, sed adhuc vmbra sustinent visionis. Et quare
tamen sicut arbores, non ut columnę, aut aliud quid, neque
stantes, sed ambulantes? Quia post curam Christi viderat,
quod homines velut arbores transirent in hoc sæculo, non
manerent: temporalem plantationem germinis humani esse
in hac vita mox videt quem curauerit Christus. Iteranda est
ergo cura Christi, ut perfecti oculi futura certa, manentia vi-
deant, & æterna. *Iterum, inquit, posuit manus super oculos eius, &*
cepit videre, & restitutus est, ita ut clare videret omnia: & misit il-
lum in domum suam, dicens, Vade in domum tuam: & si in vicum in-
troieris, nemini dixeris. Aperiat iam spiritualis intelligentia,
ut qui sit iste cæcus cognoscamus, & quare non sponte ve-
nit, sed ab aliis adducitur, & ducitur manu Christi, & educi-
tur extra vicum: & alibi recipit visum, qui diu apud suos lon-
gam sui pertulerat orbitatem: & expuit in oculos eius & ite-
ratur diuinę manus impositio, & cui videre extra domum
datur, qui viderit, quomodo viderit, per quem viderit, suis
dicere nō donatur. Fratres, cæcus iste est Iudæus, qui in syna-
goga, hoc est, in perfidię domo: & in vico, hoc est, in con-
EE iij

Isa. 26.

Psal. 102.

Psal. 39.

uentu malignantium, ignorantia cecitate tenebatur, & sede
bat oppressus. Hinc est, quod non veniebat ad Christum, sed
venit ad eum Christus, & apprehendit manum eius, ut dono
vocantis, non beneficio legis, non proprio curatum se glo-
riaretur arbitrio. Educit eum foras, ut in ecclesia lucem fidei
videat per libertatem gratia, qui sub legis velamine nil vide-
bat. Imponit ei primum manum, ut videat transire umbram
legis: ut sacerdotes, scribas, Phariseos, & figuram totam Iu-
daicæ observantiæ videat velut arbores præterire: quæ ut na-
scentur, vireant, florescant, fructificent in tempore: sic cum
tempore senescunt, pereunt, evanescent. Iterum imponit ei
manum, ut resurgens non iam caduca videat, sed æterna: &
videat quicquid est divini luminis, honoris, & gloriæ: sicut
ille magnus ex ipsis Paulus, qui extra vicum, & in via Iudæus
cecidit, cecidit, ut resurgeret Christianus: & cæcatus est in le-
ge, ut videret in gratia, sicut ab ipso perhibetur. Nunc vide-
mus in speculo & in ænigmate: tunc autem videbimus facie
ad faciem. Tunc, quando quod sepultum est in morte, surget
in vita: & quicquid satum est in contumelia, surget in gloria.

Acto. 9.

1. Cor. 13.

*Devotissimi sanctissimi que viri Petri Chrysologi sermones finiunt,
Deo Optimo Maximoque auxiliante.*

AD LECTOREM.

Cum intelligeremus (humanissime lector) doctas divi Pe-
tri Chrysologi conciones non parum Christianis Ecclesia-
stis subseruire posse, si omnia in eum ordinem cõgesta es-
sent, quo sunt Ecclesiastico ritu in templis explicanda: volui-
mus diligentia nostre nonnihil adhibere, ut tuum redime-
remus laborem. Hunc itaque indicem tibi consecimus omnium Evan-
geliorum & Epistolarum, quæ in Chrysologo enarrata invenies.

Die sancto natalis domini.

Evang. Luc. 2. Exiit edictum à Cæsare. Sermon. 175.

Die sancti Stephani protomartyri.

Sermo. 154. citra Evangelicam lectionem.

Die sanctorum Innocentium.

Evang. Matt. 2. Apparuit angelus domini in somnis Ioseph.

Ser. 150. 151. 152. 153.

Die circumcisionis domini.

Sermo. 155. citra Evangelicam lectionem.

In Epiphania domini.

Evang. Matth. 2. Cum natus esset Iesus. Ser. 156. 157. 158. 159.

160

Dominica intra octavas Epiphaniæ.

Epistola Roma. 12. Obsecro vos fratres, per misericordiam
Dei. Ser. 108. 109. 110.

Dominica tertia post octavas Epiphaniæ.

Evang. Matt. 8. Videns Iesus turbas multas. Ser. 19. 20. 21.

Dominica quarta post octavas Epiphaniæ.

Evang. Matt. 13. Simile est regnum celorum homini. Serm.
96. 97.

Dominica in septuagesima.

Epistola. 1. Corinth. 9. Nescitis quod si qui in stadio. Ser. 119.

Feria quarta die cinerum.

Evang. Matth. 6. Cum ieiunatis nolite fieri. Ser. 7. 8. 22. 166.

Feria quinta in capite ieiunii.

Evang. Matth. 8. Cum introisset Capharnaum. Serm. 15. 102.

E E iiii

Feria sexta in capite ieiunii.
Euang. Matth. 6. Attendite ne iustitiam vestram. Ser. 9.
Dominica prima in quadragesima.
Euang. Matth. 4. Tunc Iesus ductus est. Ser. 11. 12. 13.
Feria 2 post dominicam primam.
In psalmum 40. Sermo 14.
Feria quarta post dominicam primam.
Euang. Mat. 12. Tunc responderunt ei quidam. Ser. 37.
Feria quinta post dominicam primam.
Euang. Matth. 15. Egressus Iesus venit in partes. Ser. 100.
Feria quinta post dominicam secundam quadragesime.
Euang. Luc. 16. Homo quidam erat diues. Ser. 66. 121. 122.
123. 124.
Sabbatho post dominicam secundam quadragesime.
Euang. Luc. 15. Homo quidam habuit duos filios. Sermo.
12. 3. 4. 5.
Feria tertia post dominicam tertiam quadragesime.
Euang. Mat. 18. Si peccauerit in te frater. Ser. 139.
Feria quarta post dominicam tertiam quadragesime.
Euang. Matth. 15. Tunc accesserunt ad eum. Ser. 171.
Feria quinta post tertiam dominicam.
Euang. Luc. 4. Surgens autem Iesus de synagoga. Ser. 18.
Feria tertia post dominicam quartam.
Euang. Luc. 7. Ibat Iesus in ciuitatem quæ vocabatur. Ser. 103.
Feria sexta post quartam dominicam.
Euang. Iohannis. 11. Erat quidam languens. Ser. 63. 64. 65.
Dominica in passione.
Euang. Iohannis. 8. Quis ex vobis arguet me. Ser. 131.
Feria quinta post dominicam in passione.
Euang. Luc. 7. Rogabat Iesum quidam Phariseus. Sermo. 93.
94. 95.
Die sancto pasche.
Euang. Marc. 16. Cum transisset Sabbathum. Ser. 82. 73. 74.
75. 76.
Feria tertia pasche.
Euang. Luc. 24. Dum hæc loquuntur, stetit Iesus. Ser. 81.
Feria quarta pasche.
Euang. Iohannis. 21. Postea manifestauit se iterum Iesus.
Sermo 78.
Dominica prima post pascha.

Euang. Iohannis. 20. Cum ergo sero esset die illo. Ser. 84.
Dominica secunda post pascha.
Euang. Iohannis. 10. Ego sum pastor bonus. Ser. 40.
Feria secunda in Rogationibus.
Euang. Luc. 11. Quis vestrum habebit amicum. Ser. 55.
Die dominice Ascensionis.
Euang. Marc. 16. Nouissime recumbentibus illis. Ser. 83.
Dominica prima post pentecosten.
Euang. Luc. 16. Homo quidam erat diues. Sermo 66. 121.
122. 123. 124.
Dominica tertia post pentecosten.
Euang. Luc. 15. Erant autem appropinquantibus ei. Ser. 168.
Dominica nona post pentecosten.
Euang. Luc. 16. Homo quidam erat diues qui habebat. Ser. 125. 126.
Dominica 16 post pentecosten.
Euang. Luc. 7. Ibat Iesus in ciuitatem. Ser. 103.
Dominica 24 post pentecosten.
Euang. Mat. 9. Hec illo loquente ad eos. Ser. 33. 34. 35. 36.
Die sancti Andrea.
Sermo. 133. citra expositionem euangelicam.
Die sancti Thomæ apostoli.
Euang. Iohannis. 20. Thomas vnus ex eis. Ser. 84.
Die annunciationis.
Euang. Luc. 1. Mense sexto missus est. Ser. 140. 141. 142. 143.
144.
Die sancti Iohannis Baptiste.
Euang. Luc. 1. Fuit in diebus Herodis regis. Ser. 86. 87. 88. 89.
90. 91. 92.
In festo sancti Petri.
Sermo. 107. citra expositionem euangelicam.
Die sancti Laurentij.
Sermo 135. citra expositionem euangelicam.
Die sancti Matthei.
Euang. Mat. 9. Cum transiret inde Iesus, vidit hominem.
Ser. 28. 29. 30.
Die decollationis sancti Iohannis Baptiste.
Euang. Marc. 6. Audiuit rex Herodes. Ser. 127. 173. 174.
De beato Luca Euangelista.

Euang. Marc. 6. Conuocauit Iesus undecim. Ser. 179.

De vno martyre.

Sermo 129. citra textus expositionem.

De vno confessore.

Sermo 128. sine expositione euangelica.

Euang. Luc. 12. Noli timere pusillus grex. Ser. 122.

Euang. Luc. 12. Sint lumbi vestri præcincti. Ser. 24.

De virgine martyre.

Sermo 134. sine textu euangelico.

Die dedicationis templi.

Euang. Luc. 19. Ingressus Iesus perambulabat. Sermo 54.

D. PETRI CHRYSOLOGI SERMO

NVM INDEX, EO ORDINE QVO

in vetustis codicibus habentur.

De duob' filiis,	De terrenorū cura despicien-
prodigo, &	da, de que seruo vigili. xxij.
frugi, Ser. j.	De terrenorum cura despi-
De eisdem. ij.	cienda. xxij.
De eisdē. iij.	De seruo vigili. xxij.
De eisdem. iij.	De terrenorū cura despicien-
De eisdem. v.	da. xxv.
De eisdem. vj.	De fideli dispensatore. xxvj.
In psalmum xcix.	De scandalo tollendo. xxvij.
In illud Marthæ, Cum ieiun-	De Marthæ, & Christo cū
natis, nolite fieri sicut hy-	publicanis manducante.
pocritæ tristes, &c. & de	xxvij.
hypocrisi. vij.	De eisdem. xxx.
De ieiunio & eleemosyna.	De eisdem. xxx.
vij.	De Pharisorū & discipulo-
In illud Marthæ, Attendite,	rum Iohānis ieiunio. xxxj.
ne iustitiam vestrā facia-	De eo qui habebat manum
tis coram hominibus, &c.	aridam. xxxij.
& de eleemosyna. ix.	De filia Archisynagogi, de-
In psalmum xxvij.	que muliere sanguinis pro-
De ieiunio & tentationibus	fluio laborante. xxxij.
Christi. xj.	De eisdem. xxxij.
De eisdem. xii.	De muliere profluio san-
De eisdem. xiiij.	guinis obnoxia. xxv.
In psalmum xl.	De Hæmorrhoiſſa, & filia
De Centurione. xv.	Archisynagogi. xxxvj.
De duobus dæmoniis. xvj.	De Ionæ prophetæ signo.
De dæmoniaco. xvij.	xxxvj.
De socru Petri. xvij.	De iniuria æquo animo to-
De Scriba cui Christus sequi	leranda. xxxvij.
se non permisit. xix.	De perseverantia orationis.
De sedata maris tēpestare. xx.	xxxix.
De eadem. xxj.	

INDEX.

De bono pastore.	xl.	De eodem.	lxv.
De ieiunio & eleemosyna.	xlj.	De diuite & Lazaro.	lxvj.
		In oratione dominicā.	lxvij.
De eisdem.	xlj.		lxvij.
De oratione, ieiunio, & eleemosyna.	xlj.	In eadem.	lxix.
In psalmum j.	xlviij.		lxx.
In psalmum vj.	xlvi.		lxxj.
In psalmum xciiij.	xlvi.		lxxij.
De parabolis inuentar margaritar, & sagenar missar in mare.	xlviij.	De paschali solēnitate.	lxxij.
In illud Matthei, Venit Iesus in patriam suam, & cetera: & de inuidia.	xlviij.	De resurrectione Christi.	lxxiiij.
De eisdem secundum Marcum.	xlviij.		lxxv.
De paralytico.	l.	De eadem.	lxxv.
D. Hieronymo, ac Chrysostomo, falso ascriptus.		De eadē, de que secūda Christi manifestatione facta mulieribus à monumento regredientibus.	lxxvj.
De demoniaco furdo & muto.	li.	De resurrectione Christi.	lxxvij.
De eodem.	liij.	De septima Christi manifestatione facta discipulis ad mare Tiberiadis.	lxxvij.
De pace.	liij.	De resurrectione Christi.	lxxix.
De Zaccharo.	liij.	De resurrectione Christi, & secūda manifestatione facta mulieribus à monumento regredientibus.	lxxx.
In illud Lucę, Quis ex vobis patrem petit panem, & cetera: de que patrum in filios charitate.	lv.	De quinta Christi manifestatione facta discipulis: cū Thomas abesset.	lxxxj.
De symbolo apostolorū.	lvj.	De Christi resurrectione, & quarta manifestatione facta duobus eunibus in castrum.	lxxxij.
In symbolum apostolorum.	lvij.		lxxxij.
	lvij.	De noua Christi manifestatione facta recumbentibus vndecim discipulis.	lxxxij.
	lix.	De quinta Christi manifestatione facta discipulis cū abesset Thomas, de quibus & cetera.	lxxxij.
In idem.	lx.		
	lxj.		
	lxij.		
De Lazaro à mortuis suscitato.	lxiiij.		
De eodem.	lxiiij.		

INDEX.

ta cum adesset.	lxxxiiij.	& cetera.	cviiij.
In illud Ioannis, Iam die festo, mediante, & cetera.	lxxxv.	In eadem.	cix.
De annunciatione, & conceptione D. Ioannis Baptiste.	lxxxvj.	In verba eiusdem, Nō est autem scriptū propter Abraham tantum, & cetera.	cx.
	lxxxvij.	In verba eiusdem, Propterea sicut per vnum hominem peccatum in hūc mundum intrauit, & cetera.	cxj.
De eisdem.	lxxxix.	In verba eiusdem, Si enim vnus delicto mors regnavit per vnum, & cetera.	cxij.
	xc.	In verba eiusdem, Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato, vt gratia abundet? & cetera.	cxiiij.
De ea quę vnxit dominum vnguento.	xciiij.	In verbaciusdem, Peccauimus, quia non sumus sub lege, sed sub gratia? & cetera.	cxiiij.
De eadem.	xciiij.		
De eadem.	xcv.		
De parabola zizaniorū.	xcvj.		
De eadem.	xcvij.		
De parabola grani sinapis.	xcvij.		
	xcvij.		
De parabola fermenti.	xcix.		
De Syrophcenissa, siue Chanaanā.	c.		
In illud Lucę, Nolite timere eos, qui occidunt corpus, & cetera: de que morte contemnenda.	cj.		
De Centurione.	cij.		
De filio viduę excitato à mortuis, de que corporum resurrectione.	ciiij.		
De diuite cuius ager ferax fuit.	ciiij.		
Du muliere quę habebat spiritum infirmitatis.	cv.		
De sicu quę fructū non protulit.	cvj.		
In D. Petri episcopum.	cvij.		
In verba Apostoli, Obsecro vos per misericordiam dei.	cvij.		

INDEX.

De eisdem.	cxix.	De eadem.	cxlvj.
	cxliij.	De incarnationis sacramēto.	cxlvij.
De villico iniquo.	cxv.	De eodem.	cxlvij.
De eodem.	cxvj.	De natiuitate Christi.	cxlix.
De decollatione diui Ioannis Baptista.	cxvij.	<i>Quem quidam D. Seueriani episcopi putant, sed falso.</i>	
<i>Qui falso diui Chrysostomi titulo ediuſeſt.</i>		De fuga Christi in Aegyptū.	cl.
In diuum Apollinarē episcopum & martyrem.	cxviii.	De eadem.	clj.
In diuum Cyprianum martyrem.	cxix.	De infantium nece.	clij.
In consecratione episcopi.	cxix.	<i>Qui non recte tamen D. Seuerini titulo circumfertur.</i>	
	cxix.	De eadem.	clij.
In illud Iohannis, Si quis sermonem meum seruaue-rit, & cetera.	cxix.	In diuum Stephanum proto-martyrem.	clij.
De unitate fidelium.	cxix.	De Calendis Ianuariis, quæ varia gentium superstitione polluebantur.	clv.
In diuum Andream apostolum.	cxliij.	De Epiphania & Magis.	clvj.
In diuam Felicitatē martyrem.	cxliij.	De eisdem.	clvj.
In diuum Laurētiū.	cxlv.	De eisdem.	clvj.
In Adelphum episcopum.	cxlv.	De eisdem.	clx.
	cxlv.	De parabola serui ab agro regressi, de quæ hominis erga deum gratitudine.	clxj.
De prædicatione diui Ioannis Baptista.	cxlvij.	De eo qui volebat diuidere hæreditatem.	clxj.
De pace.	cxlvij.	De terrenorū cura despicienda.	clxij.
De remittēdo fratri delicto.	cxlix.	In illud Lucæ, Ignem veni mittere in terram, & cetera.	clxij.
De annunciatione diuæ Mariæ virginis.	cxl.		clxij.
De incarnatione Christi.	cxlj.	In consecratione diui Proiecti episcopi Forocorneliensis.	clxv.
De annunciatione diuæ Mariæ virginis.	cxlij.	De quadragesimali ieiunio.	clxvj.
De eadem.	cxlij.		clxvj.
De eadem.	cxliij.	De diuo Iohanne Baptista	
De generatione Christi.	cxlv.		

INDEX.

prædicatē, de quæ penitentiæ agenda.	clxvij.	De inuidia & hypocrisi.	clxij.
De parabola centum ouium.	clxvij.	De diuo Iohanne Baptista & Herode.	clxliij.
De parabola drachmæ perditæ.	clxix.	De decollatione diui Ioannis Baptista.	clxliij.
De eo quod Christus misit apostolos curatum varios morbos.	clxx.	De Marcellino Episcopo Vicohauentino, & diuæ Mariæ virginis partu.	clxxv.
De discipulis illotis manibus prandentibus.	clxxj.	De cæco.	clxxvj.

INDICIS FINIS.

Soli deo omnipotenti gloria.

PARISIIS,

Excudebat Carolus Rogerius,
Anno Domini.

M.D.LXXXV.

VIRTUTIS ET GLORIÆ

COMES INVIDIA.

Handwritten signature or initials in dark ink, possibly reading "E. L." or similar, located on the right page of the open book.

